ШКОЛСКИ ПРОГРАМ 2020-2024.

Музичка школа

Петар Кранчевић

МУЗИЧКА ШКОЛА „ПЕТАР КРАНЧЕВИЋ“ СРЕМСКА МИТРОВИЦА

МУЗИЧКА ШКОЛА „Петар Кранчевић“ Житни трг бр. 28, Сремска Митровица

Име и презиме директора**:** проф. Бојан Јовановић
Секретар школе: Наташа Мандић тел/факс: 022/639061
e-mail: krancevic_direktor@mts.rs
http://mskrancevic.edu.rs

СТРУЧНИ АКТИВ ЗА РАЗВОЈ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА:

1. Стеван Ребачек
2. Бранислава Абрамовић
3. Александра Ђорђевић
4. Милица Миљанић
5. Биљана Митровић
6. Јелена Обреновић
7. Зорица Опачић
8. Еди Тајм
9. Душко Шпановић

Председник Школског одбора: _____
Невена Ераковић
Директор: _____
Проф. Бојан Јовановић
Сремска Митровица, 18. јануар, 2021. год.

САДРЖАЈ

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ 11

О НАМА 12

Петар Кранчевић 12
О школи 12
Снага 13

ОПШТЕ ОСНОВЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА 15

Сврха, циљеви и задаци школског програма 15
Сврха програма образовања 15
Општи принципи образовања и васпитања су: 15
Принципи на којима се заснива образовни процес: 16
Општи циљеви образовања и васпитања 16
Општи циљеви музичког образовања и васпитања 16
Општи исходи образовања и васпитања 17
Општи исходи и стандарди образовања 18
Остваривање принципа циљева и стандарда постигнућа 18
Језик на коме се остварује образовно васпитни програм 18

ОРГАНИЗАЦИЈА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА У ШКОЛИ 19

ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ 21

Обавезни одсек - одсек за класичну музику: 21
Изборни одсек – народна музика (инструмент хармоника): 21
Испити 21
Смотре 22
Организација наставе 23
Клавирска сарадња – Корепетиција 23
Додатна настава 23
Допунска настава 23
Културна и јавна делатност 24
Програм наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање 24
Циљеви основног музичког образовања и васпитања: 24
Програми оријентисани на исходе и процес учења 25

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРИПРЕМНИ РАЗРЕД 26

СОЛФЕЂО - ПРИПРЕМНИ РАЗРЕД 26

ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ 27

ШЕСТОГОДИШЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ 27

Гудачки инструменти 27
(виолина, виола, виолончело) 27
ВИОЛИНА 27
ВИОЛА 35
ВИОЛОНЧЕЛО 38
Жичани инструменти 44
(гитара, тамбура Е-прим и тамбура А-бас прим) 44
ГИТАРА 44

ТАМБУРА Е–ПРИМ *50*
ТАМБУРА А–БАС ПРИМ *57*
Инструменти са диркама 64
(клавир, хармоника) 64
КЛАВИР *64*
ХАРМОНИКА *76*
ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ 81
(флаута, кларинет, саксофон, труба) 81
ФЛАУТА *81*
КЛАРИНЕТ *88*
САКСОФОН *93*
ТРУБА *98*
Удараљке 104
(Добош, Тимпани, Ксилофон, Вибрафон, Маримба) 104
УДАРАЉКЕ (Добош, Тимпани, Ксилофон, Вибрафон, Маримба) *104*
ТЕОРЕТСКИ ПРЕДМЕТИ 109
(Солфеђо, Теорија музике) 109
СОЛФЕЂО (шестогодишње школовање) *109*
ТЕОРИЈА МУЗИКЕ *117*

ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ 119

ЧЕТВОРОГОДИШЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ 119

***(КОНТРАБАС, СОЛО ПЕВАЊЕ, УПОРЕДНИ КЛАВИР)* 119**

КОНТРАБАС *119*
СОЛО ПЕВАЊЕ *123*
УПОРЕДНИ КЛАВИР *126*
ТЕОРЕТСКИ ПРЕДМЕТИ 132
(Солфеђо, Теорија музике) 132
СОЛФЕЂО (четворогодишње школовање) *132*
ТЕОРИЈА МУЗИКЕ *137*

ПРОГРАМ ГРУПНОГ МУЗИЦИРАЊА - II ЦИКЛУС 139

(ОРКЕСТАР, ХОР, КАМЕРНА МУЗИКА) 139

ОРКЕСТАР *139*
ХОР *139*
КАМЕРНА МУЗИКА *140*

СРЕДЊА МУЗИЧКА ШКОЛА 143

Циљеви средњег музичког образовања и васпитања 143
Програми оријентисани на процес и исходе учења 143
Препоруке за припрему индивидуалног образовног плана за ученике којима је потребна додатна образовна подршка *144*
Образовни профили у четворогодишњем образовању 144
Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности 146
Остваривање плана и програма наставе и учења 146
Организација рада 146
ОДСЕЦИ: *146*
ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛИ: *146*

ГЛАВНИ ПРЕДМЕТИ ПО ОДСЕЦИМА: ... *147*
ИСПИТИ ... *147*
ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ ... 149
ПОДЕЛА ОДЕЉЕЊА НА ГРУПЕ ПРЕМА ВРСТИ ПРЕДМЕТА ... *149*
ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ ... *149*

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА СРЕДЊУ МУЗИЧКУ ШКОЛУ ... 150

ОПШТЕ ОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ У СРЕДЊОЈ МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ ... 150
Српски језик и књижевност ... *150*
Страни језик ... *155*
Други страни језик ... *164*
Филозофија ... *171*
Психологија ... *174*
Социологија ... *176*
Историја ... *178*
Математика ... *186*
Физика ... *190*
Информатика ... *192*
Физичко и здравствено васпитање ... *196*
Грађанско васпитање ... *202*
Верска настава - Православни катихизис ... *206*
ЗАЈЕДНИЧКИ ПРОГРАМИ ЗА СВЕ ОДСЕКЕ МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ ... 213
Музички облици ... *213*
Музички инструменти ... *219*
Етномузикологија ... *220*
Историја музике са упознавањем музичке литературе ... *222*
Национална историја музике ... *227*
Хор ... *228*
Оркестар ... *229*
ПРОГРАМ ПРЕДМЕТА НА ОДСЕКУ ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ ... 230
Клавир ... *230*
Читање са листа (за клавириста) ... *235*
Клавирски дуо ... *236*
Хармоника ... *237*
Читање са листа (за хармоникаше) ... *241*
Виолина ... *242*
Виола ... *247*
Виолончело ... *252*
Контрабас ... *257*
Читање са листа (за гудаче) ... *261*
Гитара ... *262*
Читање са листа (за гитаристе) ... *266*
Тамбура Е прим ... *267*
Тамбура А-бас прим ... *271*
Читање са листа (за тамбураше) ... *276*
Соло певање ... *276*
Читање са листа (за соло певаче) ... *281*
Флаута ... *282*
Кларинет ... *287*

Саксофон ... *290*
Читање са листа (за дрвене дуваче) ... *295*
Труба ... *295*
Читање са листа (за трубаче) ... *300*
Удараљке ... *300*
Читање са листа (за удараљке) ... *306*
Солфеђо ... *307*
Хармонија ... *313*
Кључне речи: творозвуци, акордски и ванакордски тонови. ... *315*
Контрапункт ... *317*
Камерна музика ... *318*
Упоредни клавир ... *319*
Упоредни клавир ... *324*
Програм предмета на одсеку за музичку теорију ... 327
Солфеђо ... *327*
Хармонија ... *335*
Кључне речи: творозвуци, акордски и ванакордски тонови. ... *336*
Хармонска пратња ... *339*
Аранжирање ... *339*
Контрапункт ... *341*
Клавир „А" програм ... *343*
Клавир – „Б" програм ... *346*
Клавир – „Ц" програм ... *350*
Хорске партитуре ... *353*
Дириговање ... *354*
Увод у компоновање ... *355*
Факултативни предмети ... 356
Обавезне ваннаставне активности ... *357*
Факултативне ваннаставне активности ... *357*
Ванредно школовање ... 357

ПРОГРАМ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ РАЗВИЈАЈУ СПОСОБНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, КОМУНИКАЦИЈА, ТИМСКИ РАД, САМОИНИЦИЈАТИВА И ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА 359

Програм културних активности школе ... 360
Програм слободних активности ... 360
Програм каријерног вођења и саветовања ... 361
Програм заштите животне средине ... 364
Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програм превенције других облика ризичног понашања ... 364
Програм школског спорта ... 367
Сарадња са организацијама из окружења, медијима и институцијама културе ... 367
Програм сарадње са породицом ... 369
Програм излета и екскурзија ... 370
Програм безбедности и здравља на раду ... 372
Програм унапређивање здравља ученика и здравствено васпитање ... 373
Програм социјалне заштите ... 374
Програм васпитног рада са ученицима ... 375
Програм здравствене превенције ... 377
Програм превенције болести зависности и малолетничке делинквенције ... 378

Планови и програми ученичких организација 379
Програм одељенске заједнице *379*
Ученички парламент *379*
План и програм рада са талентованим и надареним ученицима 380
Програм рада школске нототеке/медијатеке 381
ПРОГРАМ СТРУЧНИХ ОРГАНА, ТИМОВА И ПЕДАГОШКОГ КОЛЕГИЈУМА 384
Програм рада наставничког већа 384
Програм рада одељенског већа 385
Стручна већа 386
Програм рада стручних већа 386
1. Праћење и унапређивање васпитног и наставног рада *386*
2. Стручно усавршавање *387*
3. Анализа реализације *387*
Стручни активи 387
Програм рада стручних актива *387*
Педагошки колегијум 388
Програм рада педагошког колегијума *389*
Тимови у школи 389
Ученички тимови 389
Глобални план тимова 390
НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА КОЈИ УТИЧЕ НА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД ... 391
ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ МАРКЕТИНГА 393
ПРАЋЕЊЕ ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА 399

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

- Правилник о општим основама школског програма, "*Службени Гласник РС - Просветни гласник*"**,** бр**.** 5 од 28**.** фебруара 2004;
- Закон о основама система образовања и васпитања, „*Службени гласник РС*“, бр. 88/2017, 27/2018 - др. закон, 10/2019, 27/2018 - др. закон и 6/2020;
- Закон о основном образовању и васпитању, „*Службени гласник РС*“, бр. 55/2013, 101/2017, 10/2019 и 27/2018 - др. закон;
- Закон о средњем образовању и васпитању, „*Службени гласник РС*“, бр. 55/2013, 101/2017, 27/2018 - др. закон и 6/2020;
- Закон о уџбеницима и другим наставним средствима, „*Службени гласник РС*“, бр. 27/2018;
- Правилник о упису ученика у средњу школу, „*Службени гласник РС*“, бр. 76/2020 и 94/2020;
- Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању, „*Службени гласник РС - Просветни гласник*“, бр. 34/2019, 59/2020 и 81/2020;
- Правилник о плану и програму наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање „*Службени Гласник РС - Просветни гласник*“, бр. 5 од 27.05.2019;
- Правилник о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању, „*Службени гласник РС*“, бр. 82/2015 и 59/2020;
- Правилник о плану и програму наставе и учења уметничког образовања и васпитања за средњу музичку школу, „*Службени гласник СРС – Просветни гласник“,* бр. 8 од 03.08.2020;
- Правилник о плану и програму наставе и учења за гимназију, „*Службени гласник РС – Просветни гласник*”, бр. 4 од 02.06.2020;
- Правилник о наставном плану и програму предмета Верска настава за средње школе, „*Службени гласник РС – Просветни гласник*”, бр. 6/03, 23/04, 9/05 и 11/16.

О НАМА

Петар Кранчевић

Петар Кранчевић је рођен 9. фебруара 1869. године у угледној панчевачкој трговачкој породици. Од малена се припремао и школовао да наследи и води очев посао. После завршена два разреда реалне гимназије у Панчеву 1884. године одлази у Грац да студира на трговачкој академији. За музику га је заинтересовао стриц Драгомир Кранчевић, један од првих српских виртуоза на виолини и концертни мајстор у будимпештанској опери. Љубав према музици је временом све више расла, тако да је Петар за време студирања почео да узима и приватне часове певања. Музички је свакако био надарен о чему сведочи и позив да пева у опери у Фрајбургу у Немачкој. Млади Кранчевић је одбио ову понуду и вратио се у Панчево где му је отац отворио галантеријску радњу.

Музика му је временом постала преокупација, све мање се интересовао за трговачке послове те је убрзо напустио посао трговца и у потпуности се посветио музици. Године 1904. долази у Сремску Митровицу, где су настале његове најбоље композиције на подручју хорске музике. Био је изабран за хоровођу Српског црквеног певачког друштва, једног од најстаријих у Срему, основаног 1865. године.

Под руководством Петра Кранчевића певачко друштво је освојило неколико значајних награда које су имале огроман значај за даљу музичку афирмацију самог диригента, хориста, па и за музичку културу читавог Срема.

Поред тога што је био хоровођа, диригент и композитор, Кранчевић се бавио и педагошким радом. Неко време, ђацима Митровачке Гимназије је предавао теорију певања и хорско певање, док је децу имућнијих митровчана подучавао свирању клавира.

У току своје петнаестогодишње активности у Митровици написао је своје најпознатије композиције од којих је већина нестала у вихору рата Првог светског рата. Умро је 26. фебруара 1919. године. Иза себе је оставио значајну заоставштину.

О школи

Оснивању музичке школе *„Петар Кранчевић“* претходио је десетогодишњи музички течај - у периоду од 1952 – 1962 године. Сваке године течај је окупљао око 80 ученика који су радили по програму ниже музичке школе за клавир и виолину. 01. новембра 1962. године основана је и почела је са радом Основна музичка школа *„Петар Кранчевић“*. Школа је узела име хоровође и композитора, у знак признања његовом раду. Еволуцијом васпитно – образовног процеса и улоге професионалног носиоца културно – јавног живота Града, прерасла је у водећу васпитно – образовну установу овог типа на подручју Срема.

Данас, након педесет година обавља васпитно-образовну делатност предшколског, основног и средњег музичког образовања и васпитања на четрнаест заступљених инструмената (клавир, хармоника, виолина, виола, виолончело, контрабас, тамбура, гитара, флаута, кларинет, саксофон, труба, соло певање и удараљке) као и на два изборна одсека, народне и џез музике. Ученици основног образовања, који искажу интересовање за даље музичко напредовање, своју шансу траже на два образовна профила средње музичке школе: музички извођач – класична музика и музички сарадник – теоретичар.

Поред примарног васпитно – образовног процеса, сваком новом школском годином Музичка школа *„Петар Кранчевић*" граду пружа преко 100 концертних дешавања у оквиру едукације ученика културно јавном делатношћу као и кроз сарадњу са органима локалне самоуправе (за њихове потребе) и другим културним институцијама у граду, Покрајини и Републици

Данас Музичка школа равноправно парира сличним институцијама у већим центрима Републике по квалитету и броју манифестација културног карактера које на своју иницијативу а уз подршку града Сремска Митровица, Покрајине и Републике сама организује.

Снага

Снага наше школе је квалитетан професорски кадар и високо професионални однос према раду.

Снага наше Школе је подмладак у ПРЕДШКОЛСКОМ МУЗИЧКОМ ЗАБАВИШТУ (ПРИПРЕМНИ РАЗРЕД) које је основано са циљем да се најмлађи чланови друштва упознају са музиком и светом звука који их окружује, да оплемењују своју дечју машту и креативно се развијају кроз музику, игру и дружење ..... Циљ је да најмлађи упознају основне музичке појмове и вештине кроз песму, игру, бројалице и музичке приче. Овде учимо децу да воле музику и помажемо им да стекну основну музичку културу, а уједно их и припремамо за (евентуални) упис у основну музичку школу. У припремни разред могу се уписати деца која имају 6, 7 или 8 година. Рад са децом одвија се у групама, које се формирају према годишту деце, тако да полазници буду у групи са својим вршњацима. Настава се одвија два пута недељно, а час траје 45 минута.

Снага наше Школе је развијање способности свирања на музичком инструменту међу готово 400 ученика ОСНОВНЕ МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ који стичу прва знања и усвајају основне вештине свирања на жичаним, дувачким или инструментима са диркама, односно певања, сврстаним у 6 одсека:

ГУДАЧКИ ОДСЕК (виолина, виола, виолончело и контрабас),
ДУВАЧКИ ОДСЕК (флаута, кларинет, саксофон и труба; придодате су и удараљке),
КЛАВИРСКИ ОДСЕК,
ТРЗАЧКИ ОДСЕК (гитара, тамбура),
ОДСЕК СОЛО ПЕВАЊА, и
ОДСЕК ХАРМОНИКЕ.

Снага наше Школе је у стварању будућих професионалих музичара – солиста, камерних или оркестарских музичара – сада ученика четворогодишње СРЕДЊЕ МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ који се образују у оквиру два образовна профила:

МУЗИЧИ ИЗВОЂАЧ КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ
МУЗИЧКИ САРАДНИК

Снага наше Школе је у постојању и заступљености већег броја инструмената симфонијског оркестра у оквиру наставе. Разноврсност инструмената који могу бити изучавани на нивоу основне или средње музичке школе, даје нам нову снагу – снагу развијања осећаја уметничке припадности кроз различите облике заједничког музицирања:

Гудачки оркестар основне школе
Хор основне школе
Женски хор средње школе
Мешовити хор средње школе
Оркестар хармоника основне школе
Дувачки оркестар основне школе

Тамбурашки оркестар школе

Снага наше Школе је у неговању пријатељских односа са свим музичким школама у Србији и земљама из окружења.

О значају Школе говоре и друштвена признања:

- ✓ 1983. г. награда *„Душан Вукасовић - Диоген*”- Сабор просветних радника
- ✓ 1989. г. „"*Новембарска награда*” - Општина Сремска Митровица
- ✓ 2000. г. „"*Светосавска повеља*”- Општина Сремска Митровица
- ✓ 2002. г. *„Искра културе*”- Покрајински секретаријат за образовање и културу
- ✓ 2007. г. *„Светосавска повеља*“ – Општина Сремска Митровица
- ✓ 2007. г. награда за допринос култури и уметности за 2006/2007 годину – Покрајински секретаријат за образовање и културу,
- ✓ 2011. г. награда Покрајинске владе *„др Ђорђе Натошевић*“ - за постигнуте резултате у протекле две године,

као и велики број награда солиста, оркестара и хора школе, као и многобројних награда ученика Средње музичке школе из области стручних и општеобразовних предмета, освојених на многобројним такмичењима у земљи и иностранству.

ОПШТЕ ОСНОВЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Опште основе школског програма јесу основа за: утврђивање основа програма по циклусима у основном и врстама средњег образовања и васпитања; доношење програма завршних и матурских испита; доношење школског програма и утврђивање критеријума вредновања квалитета образовања и васпитања.

Основно и средње образовање и васпитање остварује се на основу школског програма који школа доноси у складу са законом.

Школским програмом подразумевају се сви садржаји, процеси и активности усмерени на остваривање циљева и исхода образовања и васпитања, прописани на републичком и школском нивоу.

Школски програм школе састоји се од општег и посебног дела.

Заступљеност наставе општег и посебног дела школског програма одређена је Законом и посебним основама школског програма за сваки разред.

Сврха, циљеви и задаци школског програма

Сврха програма образовања

Квалитетно образовање и васпитање, које омогућава стицање језичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености неопходне за живот у савременом и сложеном друштву.

Развијање знања, вештина, ставова и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе, уз активно и одговорно учешће у економским, друштвеном и културном животу и доприноси демократском, економском и културном развоју друштва.

Општи принципи образовања и васпитања су:

- поштовање неповредивости људског живота и индивидуалне вредности, идентитета и интегритета сваког људског бића;
- једнака вредност сваког и једнакоправност свих;
- уважавање и поштовање свих учесника у образовном процесу;
- поштовање и неговање основних људских права и слобода и права детета;
- уважавање и поштовање личности и личних својстава, узрасних и развојних карактеристика ученика и индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања;
- праведност, правичност и солидарност;
- децентрализација, демократизација и професионализација;
- доступност и квалитет;
- одговорност учесника у образовном процесу и носилаца интереса у образовању;
- поштовање, неговање и одговорност за одржање и унапређивање природне и социјалне средине;
- образовање је доживотни процес.

Принципи на којима се заснива образовни процес:

- образовање припрема за информационо, технолошки напредно, глобално друштво;
- образовање се остварује комбиновањем дисциплинарног и интегрисаног приступа;
- образовање се остварује активним, кооперативним и партиципативним методама наставе и учења;
- квалитет и ефикасност образовања и успех у образовању одређују се степеном остварености исхода;
- образовање се остварује у развојно и образовно подстицајном окружењу.

Општи циљеви образовања и васпитања

Образовање и васпитање развија знања, вештине, ставове и вредности које оспособљавају ученика да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, уз поштовање других особа, њиховог идентитета, потреба и интереса и активно и одговорно учествује у економском, друштвеном и културном животу и доприноси демократском, економском и културном развоју друштва.

Образовање и васпитање се остварује са циљем да сваком ученику омогући:

- развој свих аспеката личности, у складу са развојним потребама, потенцијалима и интересовањима;
- да упозна себе и да самостално, промишљено и одговорно доноси одлуке које се тичу сопственог развоја и будућег живота, и промишљено и одговорно учествује у доношењу одлука друштвених група и заједници којој припада;
- познавање и разумевање природног и друштвеног окружења, њихове међусобне повезаности и сопственог места у њима;
- развој осећања припадности социјалним групама и друштву као целини, као и осећање припадности ширем европском простору.

Образовање и васпитање се остварује са циљем да ученика оспособи за:

- континуирано образовање, у складу са властитим потребама, интересима, потенцијалима и интересовањима;
- успешно суочавање са изазовима савременог света и живота и изазовима будућности;
- избор и стицање професије, у складу са способностима, интересовањима и економским окружењем, осигурање запослења и остваривање сопствених прихода;
- изградњу и усвајање вредносних ставова;
- активно учешће у очувању и неговању сопствене традиције и културе, као и традиције и културе других;
- заштиту сопствених потреба и интереса, развој и очување сопствене аутономије и интегритета, уз поштовање аутономије и интегритета других особа;
- уважавање, сарадњу и солидарност са припадницима различитих социјалних, етничких и културних група и активно учешће у развоју и очувању друштвене кохезије;
- физички активан и здрав начин живота и креативно коришћење слободног времена;
- будуће партнерске односе, брачни и породични живот и одговорно родитељство;
- активно учешће у заштити и очувању природе и природних ресурса.

Општи циљеви музичког образовања и васпитања

Музичко образовање и васпитање остварује се са циљем да сваком ученику омогући:

- развој репродуктивно-креативних и естетских аспеката личности у складу са развојним потребама, уметничким потенцијалима и интересовањима;

- да упозна себе и да самостално, промишљено и одговорно доноси одлуке које се тичу првенствено уметничког развоја и будућег живота;
- да се определи и оспособи за одређену уметничку професију, да осигура уметничко ангажовање (запослење) и остварује сопствене приходе;
- познавање и разумевање друштвеног и културног окружења, њихове међусобне повезаности и сопственог места у њима;
- развој осећања припадности друштву и култури као целини и осећања припадности ширем европском друштвеном и културном простору.

Музичко образовање и васпитање остварују се са циљем да сваког ученика оспособи за:

- континуирано уметничко образовање у складу са сопственим потребама, интересима, потенцијалима и интересовањима;
- изградњу и очување личне уметничке аутономије и интегритета;
- успешно суочавање са изазовима будућег уметничког живота;
- креативно коришћење слободног времена и аматерско бављење уметношћу;
- усвајање и изградњу општекултурних и цивилизацијских вредносних ставова који произилазе из националне, европске и светске културне баштине;
- очување и преношење властитог културног наслеђа;
- активан допринос развоју, очувању и неговању властите традиције и културе;
- уважавање, сарадњу и солидарност са припадницима различитих етничких и културних група;
- допринос интеграцији у укупне европске културне и уметничке токове.

Општи исходи образовања и васпитања

Након завршетка основног и средњег образовања и васпитања ученик ће:

- бити способан да ефикасно комуницира на српском језику, матерњем језику и бар једном страном језику;
- бити способан да уочава, анализира и решава проблеме;
- бити способан да поставља реалне и остварљиве циљеве и плански и одговорно ради на њиховој реализацији;
- бити способан да учествује у тимском раду;
- бити информатички писмен и способан да информационе технологије користи на сврсисходан, ефикасан и одговоран начин;
- поседовати систем основних знања о природном и друштвеном окружењу и свом месту у њима;
- познавати своје способности и особине, поштовати себе и бити способан да управља сопственим развојем и животом;
- поседовати личну аутономију и интегритет;
- поседовати осећање социјалне припадности и привржености сопственој породици, нацији и култури, познавати традицију и учествовати у њеном очувању;
- познавати и поштовати идентитет, културу и традицију других социјалних група и заједница и бити способан и заинтересован да комуницира и сарађује са њиховим припадницима;
- бити способан да језиком уметности изрази сопствена осећања, вредности и поглед на свет;
- бити способан да разуме различите форме и медије уметничког изражавања и комуникације;
- бити одговоран према сопственом здрављу и његовом унапређивању и способан за самостално и организовано бављење физичком активношћу;

- бити одговоран према очувању и унапређивању квалитета животне средине;
- уважавати и поштовати друге особе;
- познавати и уважавати основна људска права и права детета.

Општи исходи и стандарди образовања

Општи исходи образовања и васпитања резултат су целокупног процеса образовања и васпитања којим се обезбеђује да деца, ученици и одрасли стекну знања, вештине и вредносне ставове који ће допринети њиховом развоју и успеху, развоју и успеху њихових породица и друштва у целини.

Систем образовања и васпитања мора да обезбеди све услове да деца, ученици и одрасли постижу опште услове, односно буду оспособљени:

- Усвајају и изграђују знања, примењују и размењују стечено знање;
- Науче како да уче и да користе свој ум;
- Идентификују и решавају проблеме и доносе одлуке користећи критичко и креативно мишљење;
- Раде ефикасно са другима као чланови тима, групе, организације и заједнице;
- Прикупљају, анализирају организују и критички процењују информације;
- Ефикасно и критички користе науку и технологију, уз показивање одговорности према свом животу, животу других и животној средини.

Остваривање општих исхода образовања и васпитања обезбеђује се укупним образовно-васпитним процесом на свим нивоима образовања, кроз све облике начине и садржаје рада.

Остваривање принципа циљева и стандарда постигнућа

На крају првог квартала у првом полугодишту и трећег квартала у трећем полугодишту, школа је у обавези да у року од 8 дана завршетка квартала писмено обавести родитеља или старатеља ученика о постигнутом успеху у учењу и владању, броју изостанака са наставе и изреченим васпитним мерама односно васпитно-дисциплинским мерама.Обавештење се доставља лично, на родитељском састанку или препоручено поштом.

За време зимског распуста школа може да планира реализовање додатног и допунског рада са ученицима.

Језик на коме се остварује образовно васпитни програм

Наставни план и програм се остварује на српском језику – ћирилично писмо.

ОРГАНИЗАЦИЈА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА У ШКОЛИ

Музичка школа „Петар Кранчевић“ у Сремској Митровицији пружа могућност школовања на следећим подручјима рада:

Подручју рада: Култура, уметност и јавно информисањена на три нивоа: предшколско, основно и средње музичко образовање.

Предшколско музичко образовање
Припремни разред

Основно музичко образовање које се реализује у два образовна циклуса обухвата:
Основно музичко образовање у четворогодишњем трајању
Основно музичко образовање у шестогодишњем трајању

Средње музичко образовање школује два образовна профила:
Музички извођач класичне музике
Музички сарадник

Основно музичко образовање и васпитање остварује се у трајању од шест година и четири године у зависности од врсте инструмента, у два образовна циклуса.

Школа може да организује програм наставе и учења за припремни разред, за ученике млађег узраста.

Ученик који се истиче способностима и знањем може да стекне основно музичко образовање и васпитање у року краћем од прописаног планом и програмом наставе и учења.

У први разред основне музичке школе за инструменте: виолина, виола, виолончело, гитара, тамбура Е-прим, тамбура А-бас прим, клавир, хармоника, флаута, може да се упише ученик од 9 година и млађи.

У први разред основне музичке школе за инструменте: кларинет, саксофон, труба, удараљке и контрабас, може да се упише ученик од 11 година и млађи.

У први разред основне музичке школе за соло певање, може да се упише: за женске гласове – ученик од 13 година и старији, а за мушке гласове – ученик од 16 година и старији.

У први разред основне музичке школе може да се упише и ученик старији него што је прописано, уколико на пријемном испиту испољи изузетне музичке способности.

Програм наставе и учења у основној музичкој школи изводи се **индивидуално** (настава инструмента и соло певања) и **групно** (настава солфеђа, теорије музике, оркестра, хора и камерне музике).

Група у програму наставе и учења за припремни разред може да има од 12–16 ученика.

Група у програму наставе и учења за предмете: Солфеђо и Теорије музике може да има од 7–12 ученика, Оркестар од 12–30 ученика и Хор до 50 ученика. Када школа није у могућности да формира хор/оркестар онда формира камерни ансамбл у групи до 12 ученика.

У првом циклусу шестогодишњег и четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања час индивидуалне наставе и групног певања траје 30 минута. Час упоредног клавира за ученике соло певања траје 45 минута. Часови групне наставе трају по 45 минута.

У другом циклусу часови групне наставе и сви остали часови индивидуалне наставе трају 45 минута.

Програм наставе и учења у основној музичкој школи прилагођава се ученицима са сметњама и инвалидитетом, путем спровођења мера индивидуализације (прилагођавањем простора и услова, метода рада, дидактичког материјала, начина давања инструкције и др., као и изменама садржаја активности, садржаја учења и исхода образовања и васпитања), односно припремом индивидуалног образовног плана, у складу са правилником којим се прописују ближа упутствима за остваривање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање.

ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

Обавезни одсек - одсек за класичну музику:

У оквиру шестогодишњег основног музичког образовања и васпитања изучавају се следећи инструменти: виолина, виола, виолончело, гитара, тамбура Е-прим, тамбура А-бас прим, клавир, хармоника, флаута, кларинет, саксофон, труба и удараљке.

У оквиру четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања изучавају се: контрабас и соло певање.

Поред наставе инструмента, односно певања, на Одсеку за класичну музику изучавају се: солфеђо, теорија музике, оркестар, хор, камерна музика и упоредни клавир.

Изборни одсек – народна музика (инструмент хармоника):

Разлог за пружањем таквих могућности јесте све чешће интересовање ученика за другим врстама музике, односно њихово познавање бар у основним потезима. Обзиром да се клима у друштву мења и да смо као школа која није обавезна, принуђени да пронађемо начин како би се ученици заинтересовали за бављење музиком без обзира на припадност одређеној врсти, јер музика може само допринети у одрастању и формирању личности.

Ученици изборног одсека имају два часа наставе главног предмета на Одсеку за класичну музику и један час наставе на изборном одсеку за који се определе.

ПРОГРАМ ЗА ДЕЦУ ОШТЕЋЕНОГ ВИДА

Програм за децу оштећеног вида обухвата изучавање следећих предмета: клавир, хармоника, флаута, кларинет, труба, солфеђо, теорија музике, хора и камерне музике. Остале инструменте деца оштећеног вида похађају према плану и програму одсека за класичну музуику.

Настава клавира, хармонике и солфеђа остварује се у првом и другом припремном разреду и I, II, III, IV, V и VI разреду основне музичке школе.

Програм за децу оштећеног вида исти је као програм ученика класичног одсека, осим у првом и другом припремном разреду и I разреду основног музичког образовања. Наставни план и програм клавира, хармонике и солфеђа за II, III, IV, V иVI разред исти је као план и програм класичног одсека. Наставни план и програм дувачких инструмената исти је као план и програм класичног одсека. Настава клавира и хармонике у припремном разреду је индивидуална. Часови у припремном разреду трају 30 минута, а у свим осталим разредима (од првог до шестог) 45 минута.

Испити

У основној музичкој школи полажу се следећи испити: пријемни, годишњи, разредни, поправни, завршни, испит за ниво знања првог циклуса и испит за ниво знања основне музичке школе.

Пријемни испит полаже се пре уписа у I разред, по правилу у јунском или августовском року. На пријемном испиту проверава се слух, ритам и музичка меморија. Ученици који су похађали програм припремног разреда, полажу пријемни испит.

Годишњи испит односно завршни испит (за ученике завршних разреда) из главног предмета полажу ученици III, IV, V и VI разреда шестогодишњег – II, III и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Годишњи испит, односно завршни испит (за ученике завршних разреда) из солфеђа полажу ученици III и VI разреда шестогодишњег и II и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Завршни испит из теорије музике полажу ученици VI разреда шестогодишњег и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Годишњи испит, односно завршни испит (за ученике завршних разреда) из упоредног клавира, полажу ученици II и IV разреда Соло певања.

Ученици који на годишњем испиту основног музичког образовања и васпитања добију негативну оцену из главног предмета понављају разред. Ученици који на годишњем испиту добију негативну оцену из неког од осталих предмета полажу поправни испит у августовском року.

Ученици разреда у којима нема годишњег испита оцењују се годишњом оценом. Ванредни ученици полажу годишњи испит из свих предмета, у свим разредима.

Ученици који убрзано напредују полажу годишњи испит у три испитна рока, у јануарском, јунском и септембарском испитном року.

Разредни испит полажу ученици који, у току школске године, нису похађали више од трећине укупног броја часова, а утврди се да нису савладали садржај наставног програма за тај разред. Ученици такође полажу разредни испит из предмета из којег није одржано више од трећине часова утврђених наставним планом. Ученици који добију негативну оцену на разредном испиту полажу поправни испит у августовском року, а ученици завршног разреда у јунском и августовском року.

Поправни испит полажу ученици са недовољном оценом из предмета из којег се не полаже годишњи испит и ученици са недовољном оценом на годишњем испиту из солфеђа, теорије музике и упоредног клавира. Ученици са недовољном оценом на годишњем испиту из главног предмета не могу да полажу поправни испит. Ученик који има до две недовољне закључене оцене полаже поправни испит у августовском року, а ученик завршног разреда у јунском и августовском року.

Испит за ниво првог циклуса основног музичког образовања - ***контролни испит*** полажу ученици који нису завршили први циклус основног музичког образовања, а желе да се упишу у други циклус музичког образовања.

Смотре

Смотре се организују у циљу провере знања и напредовања ученика у току и на крају школске године према наставном плану и програму одговарајућег одсека и предмета и остварују се на основу школског програма. Смотре и обавезни јавни наступи не подлежу конвенционалном, нумеричком начину оцењивања. Њихова сврха је да омогуће јавни увид у процес учениковог развоја и напретка, као и да буду неопходан полигон за ученичко рано стицање извођачког искуства. Школама се оставља могућност да у оквирима својих школских програма, пропишу неки други вид оцењивања (усмени или писмени коментар наставника или групе наставника, чланова одговарајуће комисије).

Организација наставе

1) Настава главног предмета – инструмента, односно певања

– Током шестогодишњег (у I, II и III разреду) и четворогодишњег (у I и II разреду) основног музичког образовања и васпитања, час траје 30 минута, а у свим осталим разредима 45 минута. Настава главног предмета и упоредног клавира је индивидуална у свим разредима.

– Час упоредног клавира за соло певање и српско традиционално певање траје 45 минута.

2) Настава солфеђа и теорије музике

– Часови солфеђа и теорије музике трају по 45 минута.

3) Настава оркестра, хора и камерне музике

– Настава оркестра је обавезна за ученике IV, V и VI разреда виолине, виоле, виолончела, тамбуре, мандолине, хармонике, флауте, обое, кларинета, саксофона, фагота, хорне, трубе, тромбона, удараљки као и за ученике III и IV разреда контрабаса и тубе. Поред стандардних оркестарских састава Школа може да формира и оркестре нестандардних састава у зависности од заступљености инструмената по врсти и годинама учења.

– Ученици инструмента који не свирају у оркестру обавезни су да похађају наставу хора.

– Настава камерне музике организује се за ученике IV, V и VI разреда шестогодишњег, као и за ученике III и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања у случају када школа није у могућности да формира велике ансамбле – хор и оркестар и у оквиру додатне наставе.

– Часови оркестра, хора и камерне музике трају по 45 минута. За потребе јавне и културне делатности могуће је повећати фонд часова из ових предмета.

Клавирска сарадња – Корепетиција

Часови корепетиције у првом циклусу за гудачке, дувачке и ударачке инструменте трају 15 минута недељно по ученику. Часови корепетиције за гудачке, дувачке и ударачке инструменте у другом циклусу трају 30 минута недељно по ученику. Ученици првог циклуса соло певања наставу корепетиције имају 30 минута недељно по ученику, а другог циклуса 45 минута недељно по ученику. Наставник корепетитор држи ученику наставу у присуству његовог наставника главног предмета и самостално као припрему за јавни наступ.

Додатна настава

Организовање додатне наставе у свим разредима предлажу стручна већа предмета.

Допунска настава

Организовање допунске наставе предлажу стручна већа предмета. Допунска настава организује се за ученике који у учењу имају тешкоће због којих не постижу задовољавајући успех.

Културна и јавна делатност

Културна и јавна делатност основне музичке школе најуже је повезана са њеном образовно-васпитном улогом и чине је:

– организовање школских и ваншколских ученичких јавних наступа и концерата (солисти, ансамбли, оркестри и хорови);

– организовање концерата гостујућих музичких уметника;

– активности везане за организовање учешћа ученика на домаћим и међународним музичким такмичењима (за солисте, камерне ансамбле, оркестре и хорове); смотрама, фестивалима и сличним манифестацијама, као и за самостално организовање ова-квих манифестација;

– организовање разних врста прослава, меморијала, размена, гостовања и сличних манифестација;

– организовање мајсторских курсева истакнутих музичких педагога и извођача;

– организовање студијских путовања;

– организовање медијских промоција разне врсте;

– успостављање разних облика сарадње са домаћим и иностраним образовним и културним институцијама.

Програм наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање

Циљеви основног музичког образовања и васпитања:

1. Развијање музичких способности – слуха, осећаја за ритам, музичке меморије и музичке фантазије;

2. Упознавање ученика са грађом, акустичким својствима и изражајним могућностима одабраног инструмента/гласа;

3. Овладавање основном техником свирања, односно вокалном техником на одабраном инструменту/гласу;

4. Развијање вештине коришћења различитих елемената музичке изражајности (темпа, ритма, метра, динамике, агогике, артикулације) у стилском и емоционалном обликовању композиција;

5. Стицање искуства јавног наступања – самосталног и у ансамблу.

6. Развијање стваралачких способности, критичког мишљења мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;

7. Развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;

8. Развијање личног и националног идентитета кроз очување музичке традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;

9. Оспособљавање за самостално учење и вежбање.

10. Усвајање правила понашања при слушању и извођењу музике.

Програми оријентисани на исходе и процес учења

На путу остваривања циља и исхода кључна је улога наставника који добија значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Наставни програми су наставницима полазна основа и педагошко полазиште за развијање образовно-васпитне праксе: за планирање годишњих и оперативних планова, непосредну припрему за рад као и оквир за преиспитивање праксе развијања планова, остваривања и вредновања наставе и учења кроз сопствена промишљања и разговор са колегама.

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРИПРЕМНИ РАЗРЕД

Назив предмета	**СОЛФЕЂО - ПРИПРЕМНИ РАЗРЕД**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Солфеђо у припремном разреду је да код ученика развије љубав према музици, слободу и способност да се изразе кроз музику, чиме се ствара квалитетна основа за даљи наставак бављења музиком.	
Разред	**Припремни**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изводи покрете док слуша дечије и народне песме и примере из литературе; – изрази доживљај музике коју слуша цртањем; – препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; – препозна различите инструменте и извођачке саставе, и разлику између вокалне и инструменталне музике;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање музике уз покрет. Слушање музике уз цртање. Елементи музичке писмености (препознавање кроз слушање). Музички Орфови инструменти, хор, оркестар и ансамбли. Вокална и инструментална музика. Дела различитих музичких жанрова примерени узрасту.
– наведе композиторе чију је музику имао прилике да слуша и заволи; – изведе бројалице, пева песме по слуху и песме различитих жанрова; – пева по слуху песмице моделе; – опише својим речима доживљај музике у дуру и молу; – опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера; – пише ноте различитог трајања и кључеве уз помоћ наставника; – препозна и изводи песмице различитом динамиком (јако и тихо); – препозна и изводи песмице различитог темпа (споро и брзо); – изводи ритам уз покрет; – уочи разлику између дводела и тродела; – прати своје певање уз помоћ ритмичког инструмента;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ, МЕЛОДИКА, РИТАМ И МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ	Певање дечијих и народних песмица примереног садржаја и карактера, различитог тонског рода и песмица модела. Препознавање дурског и молског тонског рода. Развој музикалности. Музичка графомоторика: писање нотних вредности у линијском систему, писање виолинског и бас кључа. Основне ознаке за динамику (forte, piano). Основне ознаке за темпо (спор и брз). Препознавање нотних трајања у примеру. Покрет у функцији ритма. Извођење ритмичке пратње-Орфов инструментаријум (бубњићи, звечке...) и ручно израђени инструменти. Опажање и интонирање тонова и мотива неутралним слогом. Записивање нотних трајања: четвртине и осмине. Транспоновање песмица по слуху.
– пева и препозна задате тонове и мотиве неутралним слогом; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију на текст бројалице или дечије песмице; – прави музичке инструменте од различитих материјала; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице.	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице. Ритмичка пратња дечијим музичким инструментима: звечке, фрулице, даире...
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача.
Јавни наступи: Јавни час – извођење научених песмица		

Кључни појмови садржаја: слушање, покрет, игра, импровизација, мелодија, ритам, музички бонтон.

ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ

ШЕСТОГОДИШЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус						Други циклус					
	I разред		II разред		III разред		IV разред		V разред		VI разред	
	Фонд часова											
	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	33
Оркестар, хор, камерна музика	-	-	-	-	-	-	2	70	2	70	2	66
СВЕГА	4	140	4	140	4	140	6	210	6	210	7	231

Гудачки инструменти

(виолина, виола, виолончело)

Назив предмета	**ВИОЛИНА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– опише својим речима карактеристике виолине и начин добијања тона; – правилно стоји и држи инструмент и гудало; – изводи пицикато и основне потезе гудалом; – самостално поставља прсте леве руке на хватник у првој позицији на свим жицама; – изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – интонативно и ритмички правилно контролише и чита нотни текст; – примени основне елементе нотне писмености у свирању нотног текста у виолинском кључу; – примени што богатију музичку фантазију коју је развио путем приче и игре са наставником у свирању; – користи различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента. Начин добијања тона. Поставка леве и десне руке. **Техника десне руке:** – квалитет звука на празним жицама; – држање и вођење гудала по једној жици; – прелазак са жице на жицу; – основне динамичке различитости по једној жици; – расподела гудала. Основни потези: деташе, легато, маркато (2 и 4 нота на једно гудало). **Техника леве руке:** – поставка прве позиције; – разлика степена и полустепена; – прва позиција, распореди прстију (полустепен 2-3 и 1-2 прст); – поставка прстију и упоређивање полустепена у односу на суседне жице. Једноставне вежбе за развој моторике прстију леве руке. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале са трозвуком у једној октави. **ЛИТЕРАТУРА**

– испољи самопоуздање у току јавног наступа; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– А. С. Шаљман: *Бићу виолиниста (I свеска А)* – К. Тахтаџиев: *Виолина 1* – Фортунатов: *Млади виолиниста (I свеска)* – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: *Хрестоматија I–II разред* – Б. Ферара: *Школа за виолину* – Ј. Јорданова: *Буквар за мале виолинисте* – З. Мемедовић: *Учим да свирам виолину* – Д. Марковић: *Почетна школа за виолину, I свеска*
Обавезни минимум програма – три дурске, односно молске скале са трозвуцима; – двадесет вежбица, етида; – десет малих комада песмица		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Програм смотри – Једна једнооктавна скала са трозвуцима (квинтакорд, секстакорд и квартсекстакорд); – Једна етида или комад – Један комад или први став кончертина		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, певање, пицикато, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**ВИОЛИНА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изражајно пева и свира песмице на виолини; – интонативно и ритмички правилно контролише и чита нотни текст; – примени основне елементе нотне писмености у свирању; задатог нотног текста у виолинском кључу; – примени ознаке за динамику и темпо; – пренесе музичку фантазију коју је развио у раду са наставником кроз свирање; – самостално свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – покаже самопоуздање у току јавног наступа; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака; – уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Усавршавање технике свирања на виолини. Темпо (andante, moderato, allegro, presto...). Динамика (piano, mezzo piano, mezzoforte, forte, diminuendo, crescendo...). **Техника десне руке:** – квалитет звука кроз динамичке промене; – динамичко нијансирање; – јасна расподела гудала уз различите ритмичке јединице; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо...; – повезивање свих жица кроз потезе легата. Потези: деташе, легато (4 и 8 нота на једно гудало), стакато, маркато и мартеле. **Техника леве руке:** – прва позиција, сви распореди прстију; – поставка првог прста уз пражић; – лака хроматика у првој позицији; – глисанда до III позиције на свим жицама; – поставка прстију у односу на суседне жице кроз легато потез (припрема за једноставне акорде). Вежбе за развој моторике прстију леве руке.

		Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале са дурским или молским трозвуком кроз једну или две октаве у првој позицији. **ЛИТЕРАТУРА** – Грегоријан: *Скале* – Х. Шрадик: *Школа виолинске технике (I свеска)* – *„Изабране етиде”* различитих аутора I–III разреда (издање Москва, „Музика”) – А. С. Шаљман: *Бићу виолиниста (I свеска А)* – К. Тахтаџиев: *Виолина 2* – Фортунатов: *Млади виолиниста (I свеска)* – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: *Хрестоматија I–II разред и II–III разред* – Б. Ферара: *Школа за виолину* – Ј. Јорданова: *Буквар за мале виолинисте* – Д. Марковић: *Почетна школа за виолину, I и II свеска*
Обавезни минимум програма – четири дурске, односно молске једнооктавне или двооктавне скале са трозвуцима – шест етида са различитом проблематиком – четири комада различитог карактера		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Програм смотри – Једна једнооктавна или двооктавна скала са трозвуцима; – Једна етида – Два комада различитог карактера или варијације или први став концерта (кончертина)		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, певање, пицикато, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**ВИОЛИНА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ наставе и учења Виолине је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– свесно меморише нотни текст; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позици ја са и без глисанда; – прати интонацију и коригује се; – примењује ознаке темпа, карактера, динамике и агогике; – користи вибрато на дужим нотама; – изводи правилно техничке вежбе за промену позиције и покретљивост уз помоћ наставника; – самостално и свакодневно вежба; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака – уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – учествује на јавним наступима у школи и	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Музичка меморија – неговање и развијање. Самостално вежбање – планирање и процедуре. Држање инструмента и гудала (контрола) Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање и интонација. Усавршавање технике свирања на виолини. Темпо (ларго, виваће, сфорцандо, глисандо, ритенуто, аћелеран- до...). **Техника десне руке:** – вођење гудала на две жице истовремено, деташе; – увод у акорде наниже на три жице; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо...

ван ње; – прати музичку фразу у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и изво ђењу музике.		Потези: деташе, легато (3, 4, 6, 8 нота на једно гудало), стакато, маркато, мартеле, спикато. **Техника леве руке:** – коришћење бар две различите позиције без прелаза; – почетне вежбе вибрата; – хроматика; – природни флажолети; – једноставни двозвуци са коришћењем једног прста и празних жица; – једноставни акорди на три жице; Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале са трозвуцима (дурски или молски квинтакорд и квартсекстакорд) у једној позицији, кроз једну или две октаве. **ЛИТЕРАТУРА** – Х. Шрадик: *Школа виолинске технике (I свеска)* – Грегоријан: *Скале* – А. С. Шаљман: *Бићу виолиниста (I свеска Б)* – К. Тахтаџиев: *Виолина 2* – Фортунатов: *Млади виолиниста (I свеска)* – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: Хрестоматија II –III разред – Б. Ферара: *Школа за виолину* – Т. Балашова – М. Кесељман: *Изабране етиде (I свеска)* – *Изабране етиде различитих аутора I–III разреда* (издање Москва, „Музика”) – З. Багиров: *Романса* – Д. Кабалевски: *Кловнови* – *Варијације* (Н. Бакланова, Комаровски, Хендл) – А. Комаровски: *Кончертино Ге-дур (I став)* – О. Ридинг: *Кончертина ха-мол, Ге-дур (I став)* – П. Николић: *Кончертино Гедур (I став)*
Обавезни минимум програма – четири скале кроз две октаве и разлагања; – шест етида са различитом проблематиком; – четири комада различитог карактера.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм – Једна двооктавна дурска или молска скала са трозвуцима (квинтакорд и кватсекстакорд) са или без промене позиције; – Једна етида – Два комада различитог карактера; или варијације; или први став концерта (кончертина)		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, певање, пицикато, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**ВИОЛИНА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

– самостално чита сложенији музички материјал; – брже меморише дужи нотни текст; – користи метроном приликом вежбања; – штимује се уз мању помоћ наставника; – примењује вибрато у свирању; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака у школи и ван ње; – у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Читање с листа. Метричко и ритмичко свирање уз метроном. Слушање и интонација Развијање музичке фантазије кроз одго- варајућу литературу. Музичка меморија – неговање и развијање. Заједничко свирање (наставник–ученик, ученик–ученик). Развој извођачког апарата. **Техника десне руке:** – уједначеност звука кроз различите потезе; – свирање истовремено на две жице деташе и легато; – свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже). Потези: деташе, легато (3, 4, 6, 8, 9, 16 нота на једно гудало), стакато, мартеле, спикато. **Техника леве руке:** – коришћење прве, друге треће и четврте позиције са прелазима; – вибрато; – хроматске скале у првој позицији; – разложене терце; – природни и вештачки флажолети; – једноставни двозвуци у првој позицији (сексте, терце, кварте); - једноставни акорди на три и четири жице у првој позицији. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале (4, 8, 16 на једно гудало) са различитим потезима, кроз две октаве са прелазима; Дурски и молски трозвуци (квинтакорд, секстакорд и квартсек- стакорд - деташе и три легато) кроз две октаве са прелазима; **ЛИТЕРАТУРА** – Х. Шрадик: *Школа виолинске технике (I свеска)* – Скале по избору наставника – А. С. Шаљман: *Бићу виолиниста (II свеска)* – К. Тахтаџиев: *Виолина 3* – Фортунатов: *Млади виолиниста (II свеска)* – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. - Фортунатов: *Хрестоматија III–IV разред* – Т. Балашова – М. Кесељман: *Изабране етиде (II свеска)*
Обавезни минимум програма – четири скале кроз две октаве и разлагања; – осам етида са различитом проблематиком; – четири комада (или тема са варијацијама) различитог карактера; – први или други и трећи став концерта (или кончертина) један или два става сонате.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм – Једна двооктавна дурска или молска скала са прелазима са дурским или молским трозвуци (квинтакорд, секстакорд, квартсекстакорд) са прелазима; – Једна етида – Један комад; или једна етида различитог карактера од предходне – Први или други и трећи став концерта (кончертина); или тема с варијацијама; или један или више ставова сонате.		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, певање, пицикато, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**ВИОЛИНА**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.

Циљ	Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања	
Разред	**Пети**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– самостално штимује свој инструмент; – самостално вежба и поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; – контролише интонацију ритам и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – истражује начине добијања чистог тона и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – испољи креативност у остварењу музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – користи првих пет позиција; – користи хармонски слух; – влада једноставнијом двозвучном и акордском техником у програму; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Читање с листа. Метричко и ритмичко свирање. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање, интонација и штимовање инструмента. Музичка меморија – неговање и развијање. Камерно музицирање (наставник–ученик, ученик– ученик). Развој извођачког апарата и музичке фантазије кроз рад над одговарајућом литературом и композицијама сложенијих техничких захтева. Музички бонтон. **Техника десне руке:** – владање комплетним звуком на инструменту; – свирање двозвука са једноставним прелазима како деташе тако и легато, стакато..; – свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже) у различитим позицијама. Потези: деташе, легато (3, 6, 9, 12, 4, 8,16,24 нота на једно гудало), стака- то, мартеле, спикато, сотије **Техника леве руке:** – коришћење првих пет позиција са прелазима; – вибрато; – хроматске скале на све четири жице кроз позиције; – разложене терце; – коришћење природних и вештачких флажолета; – једноставни двозвуци у различитим позицијама (сексте, терце, октаве, кварте); – једноставни акорди на три и четири жице у различитим позицијама. **Скале и трозвуци:** Дурске и молске скале (4, 8, 16, 24 на једно гудало) са различитим потезима, кроз две и три октаве са прелазима; Дурски и молски трозвуци (квинтакорд, секстакорд и квартсек- стакорд – деташе, три и шест легато) кроз две и три октаве са прелазима; Компликованије вежбе за развој моторике прстију леве руке у односу на предходни разред **ЛИТЕРАТУРА** – Х. Шрадик: *Школа виолинске технике (I свеска)* – Скале по избору наставника – А. С. Шаљман: *Бићу виолиниста (II свеска)* – К. Тахтаџиев: *Виолина 4* – Фортунатов: *Млади виолиниста (II свеска)* – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: *Хрестоматија IV–V разред и V–VI разред* – Т. Балашова – М. Кесељман: *Изабране етиде (II*

		свеска) – *Изабране етиде различити аутори (II свеска),* издање Москва, „Музика“ – Ј. Коњус: *Мале етиде дуплих нота* – Волфарт: *60 етида, оп. 45* – Кајзер: *36 етида, оп. 20 (II свеска)* – Мазас: *Етиде оп. 36, I свеска* – Донт: *Етиде оп. 37 – избор* – Н. Рубинштајн: *Преслица* – Ђ. Б. Перголези: *Сицилијана* – А. Вивалди: *Концерт а-мол (I став)* – А. Комаровски: *Концерт бр. 2* – Ш. Берио: *Концерт а-мол*
Обавезни минимум програма – две двооктавне дурске и молске скале са разлагањима са променом позиција; – осам етида различите проблематике; – два комада различитог карактера; или варијације; – Први или други и трећи став концерта и један или два става сонате		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм – Једна двооктавна дурска или молска скала са прелазима са дурским или молским трозвуци (квинтакорд, секстакорд, квартсекстакорд) са прелазима; – Једна етида – Један комад; или једна етида различитог карактера од предходне – Први или други и трећи став концерта;		

Кључни појмови садржаја: виолина, тон, интонација, слушање музике, певање, пицикато, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**ВИОЛИНА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Шести**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– самостално штимује свој инструмент; – самостално вежба и поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; – контролише интонацију ритам и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи метроном приликом вежбања; – истражује начине добијања чистог тона; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на технич- ку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Читање с листа. Метричко и ритмичко свирање уз метроном. Слушање и интонација Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка меморија – неговање и развијање. Камерно музицирање (наставник–ученик, ученик– ученик). Развој извођачког апарата **Техника десне руке:** – владање комплетним звуком на инструменту; – свирање разложених двозвука у скали, деташе и легато; – свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже) у различитим позицијама. Потези: деташе, легато (3, 6, 9, 12, 4, 8, 16, 24 нота на једно гудало), стакато, мартеле, спикато, сотије, рикоше. **Техника леве руке:**

– самостално чита нотни текст и примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – користи првих седам позиција; – користи хармонски слух; – влада двозвучном и акордском техником у програму; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – активно слуша часове других ђака и примењује на себи искуства стечена на тај начин; – самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– коришћење првих седам позиција са прелазима; – различите врсте вибрата; – хроматске скале на све четири жице кроз позиције; – коришћење природних и вештачких флажолета; – лака пицката левом руком; – једноставни двозвуци разложено или спојено у различитим позицијама (сексте, терце, октаве, кварте); – једноставни акорди на три и четири жице у различитим позицијама. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале (4, 8, 16, 24 на једно гудало) са различи- тим потезима, кроз две и три октаве са прелазима; Дурски и молски трозвуци (квинтакорд, секстакорд и квартсек- стакорд – деташе, три и шест легато) кроз две и три октаве са прелазима; Сложеније вежбе за развој моторике прстију леве руке у односу на предходни разред **ЛИТЕРАТУРА** – Х. Шрадик: *Школа виолинске технике (I свеска)* – Скале по избору наставника – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: *Хрестоматија IV–V разред и V–VI разред* – Фортунатов: *Млади виолиниста (III свеска)* – Т. Балашова – М. Кесељман: *Изабране етиде (II свеска)* – *Изабране етиде различити аутори (III свеска),* издање Москва, Музика – Ј. Коњус: *Мале етиде дуплих нота* – Волфарт: *60 етида, оп. 45 Кајзер: 36 етида, оп. 20 (II свеска)* – Мазас: *Етиде оп. 36, I свеска* – Донт: *Етиде оп. 37 – избор* – Р. Кројцер: *почетне етиде* – Ш. Данкл: *Варијације* – А. Вивалди: *Концерт а-мол (II и III став)* – Ј. Б. Аколај: *Концерт а-мол* – Ш. Берио: *Балетске сцене* – А. Комаровски: *Концерт е-мол* – Ј. С. Бах: *Концерт а-мол* – Г. Б. Виоти: *Концерт оп. 23* – Д. Кабалевски: *Омладински концерт*
Обавезни минимум програма – две трооктавне дурске или молске скале са разлагањима; – шест етида различите проблематике; – два комада различитог карактера; или варијације; – Први или други и трећи став концерта и два или сви ставови сонате.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм/Програм смотри – Једна скала кроз три октаве са разлагањима; – Две етиде са различитом проблематиком; – Један комад; – Први или други и трећи став концерта.		

Кључни појмови садржаја: виолина, тон, интонација, слушање музике, певање, пицикато, свирање, музички бонтон.

Напомена: Од I–III разреда ученици виоле раде по програму за виолину. На виолу прелазе у другом циклусу, препоручљиво је од IV разреда према процени наставника главног предмета. Уколико наставник процени да физичке предиспозиције то дозвољавају, ученик може и у I циклусу да почне са учењем виоле по програму за виолину.

Назив предмета	**ВИОЛА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Виола је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз истовремено подстицање развијања моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – повеже стечено знање из основа муз. писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – следи правилну примену процедура које се примењују у стицању технике десне руке; – комуницира са корепетитором кроз музику; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – коригује интонацију у току свирања; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике виоле као инструмента. Адаптирање и прилагођавање технике приликом промене инструмента (прелазак са виолине на виолу). Читање нотног материјала писаног у алт кључу. Вежбање уз метроном. Ознаке темпа, агогике, динамике, карактера музичког дела. Процедуре за самостално вежбање. Концерти класичне музике (посета и разговори о репертоару, извођењу...). Заједничко свирање (наставник – ученик; ученик – ученик) Правила понашања. **Школе** – Грегоријан: *Скале* – А. Б. Бруни: *Школа и етиде за виолу* – М. Франк: *Етиде за виолу* – Х. Шрадик: *I свеска* – О. Шевчик: *Оп.1, I свеска* – Волфарт: *Етиде* **Комади** – С. Гргић: *Албум за младе виолисте*, – *Хрестоматија за виолу* (збирка комада за виолу, издање Москва) **Концерти** – Г. Ф. Телеман: *Концерт Ге-дур* – А. Вивалди: *Концерт Це-дур* – Концерти и кончертина за виолину (транскрипција) у алт кључу, одговарајућег нивоа И друга литература која је одговарајућег техничког нивоа.
Обавезни минимум програма – 3 двооктавне лествице са променом позиција, са трозвуцима и потезима; – 6 етида; – 3 комада; – 1 концерт или кончертино одговарајуће техничке тежине.		
Јавни наступи – Обавезна три јавна наступа у току школске године		
Испитни програм (изводи се напамет) – Једна двооктавна лествица са променом позиције, са трозвуцима и потезима – Једна етида – Један комад – Концерт или кончертино (I или II III став)		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, вибрато, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**ВИОЛА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Виола је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз истовремено подстицање развијања моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Пети**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – повеже стечено знање из основа муз. писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – истражује начине добијања чистог тона и коригује интонацију у току свирања; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене и слушане композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – самостално вежба поштујући процедуру; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника десне руке: спикато, сотије, комбиновани потези. Техника леве руке: двозвуци, V и VI позиција, трилери. Развој музичке фантазије. Музичка фраза – елементи и обликовање. Примена знања из музичке теорије у читању и свирању музичких дела. Процедуре за самостално вежбање. Концерти класичне музике (посета и разговори о репертоару, извођењу...). Заједничко свирање (наставник – ученик; ученик – ученик). Правила понашања. **Школе** – А. Б. Бруни: *Школа и етиде за виолу* – Х. Сит: *Школа за виолу* (Петерс) – М. Франк: *Етиде за виолу* – Х. Е. Каизер: *Етиде за виолу* – Х. Шрадик: *I свеска* – избор – О. Шевчик: *Оп. 1 и 2, прва свеска* – А. Ниенски : *I свеска* (Софија, наука и искуство,1956) **Комади** – С. Гргић: *Албум за младе виолисте* – *Хрестоматија за виолу* (збирка комада, издање, Москва) **Велике форме** – Г.Ф. Телеман: *Соната А-дур* – Г.Ф. Телеман: *Концерт Ге-дур* – Ц.Ф. Зелтер: *Концерт Ес-дур* – А. Вивалди: *Концерт Це-дур и а-мол* (транскрипција за виолу) И друга литература која је одговарајућег техничког нивоа.
Обавезни минимум програма – Три двооктавне (или трооктавне) лествице са трозвуцима и потезима – Шест етида – Три комада – Концерт или кончертино, барокна соната		
Јавни наступи – Обавезна три јавна наступа током школске године		
Испитни програм (изводи се напамет) – Једна двооктавна (или трооктавна) лествица са трозвуцима и потезима – Једна етида – Један комад – Један концерт I или II и III став		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, вибрато, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**ВИОЛА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Виола је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз истовремено подстицање развијања моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Шести**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – користи различите приступе у решавању проблема поделе гудала; – контролише интонацију у току свирања; – примени одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – инерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техничке процедуре за десну и леву руку. Увод у анализу облика и примена знања у делима која се изводе. Развој музичке фантазије и индивидуалности кроз анализу и интерпретацију задатог дела. Ознаке темпа, динамике, карактера у вези са репертоаром који се изводи. Техника свесног меморисања. Вежбање – важност и процедуре. Концерти класичне музике (посета и разговори о репертоару, извођењу...). Правила понашања. **Скале и трозвуци** К. Флеш, Грегоријан **Школе** – А. Б. Бруни: *Школа и етиде* – А. Ниенски: *I свеска* (Наука и искуство, Софија, 1956) – Р. Кројцер: *Етиде* – Ф. Мазас: *I свеска* – О. Шевчик: *Оп.3, 8 и 9* – Х. Шрадик: *Свеска бр. 1* – Г. Безруков - К. Ознобишев: *Основи технике свирања на виоли* **Комади** – С. Гргић: *Албум за младе виолисте* – М. Регер: *Романса* – К. М. Вебер: *Серенада* – Ј. Бенда: *Граве* – К. Димитреску: *Сеоски плес* – *Хрестоматија за виолу* (збирка комада, издање Москва) – Сузуки: *Свеска бр.6* – Ф. Шуберт: *Балада* **Велике форме** – И. Хандошкин: *Концерт* – Г. Ф.Телеман: *Концерт Ге- ду* – Ц. Ф. Зелтер: *Концерт Ес- дур* – Г. Ф. Хендл: *Концерт ха-мол* – Б. Марчело: *Соната Це-дур и Ге-дур.* И друга литература која је одговарајућег техничког нивоа.
Обавезни минимум програма – Четири трооктавне лествице са трозвуцима, четворозвуцима и двозвуцима – Шест етида – Три комада – Две велике форме (Концерт, барокна соната)		

Јавни наступи – Обавезна четири јавна наступа у току школске године
Испитни програм (изводи се напамет) – Трооктавна лествица са потезима, двозвуцима, трозвуцима и четворозвуцима – Једна етида – Један комад – Концерт I или II и III став или соната у целини

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, вибрато, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**ВИОЛОНЧЕЛО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– опише својим речима карактеристике виолончела и начин добијања тона; – правилно седи и држи инструмент и гудало; – изводи основне потезе и пицикато; – самостално поставља прсте леве руке на хватник у затвореном ставу у првој и четвртој позицији; – изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – изводи правилно техничке вежбе за промену позиције, инто- нацију и покретљивост уз помоћ наставника; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у бас кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање... – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента. Начин добијања тона. Поставка леве и десне руке. **Техника десне руке:** – држање и вођење гудала; – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо... Основни потези: деташе и легато. Поставка леве руке. **Техника леве руке:** – уски став, прва и четврта позиција – широки став, прва позиција **Скале и трозвуци:** Це, Ге, Де и Еф-дур у једној октави. Це-дур кроз две октаве. Ге-дур кроз две октаве Вежбе за развој моторике прстију леве руке. **ЛИТЕРАТУРА** – М. Симић: *Избор етида за I годину* – И. Мардеровски: *Први часови виолончела* – Сато: *Чело школа, I свеска* – Ф. Антал: *Прва свеска* – Гардијан: *Школа за виолончело, I свеска* – Пејшик: *Абецеда виолончела* – *Хрестоматија I–IV разреда*
Обаввезни минимум програма – 5 етида различитог типа технике – 5 кратких комада – 2 лествице		
Јавни наступи – Обавезна су два јавна наступа у току школске године		
Програм смотре (на крају школске године) – Једна лествица – Једна етида		

– Један комад по слободном избору

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, вођење гудала, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**ВИОЛОНЧЕЛО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно седи и држи инструмент и гудало; – изводи основне потезе и пицикато; – самостално поставља прсте леве руке на хватник у затвореном и отвореном ставу у првој и четвртој позицији; – изводи правилно техничке вежбе за промену позиције, интонацију и покретљивост уз помоћ наставника; – контролише квалитет тона у току свирања; – примени основне елементе нотне писмености и основне ознаке за темпо, динамику, понављање...у свирању; – течно чита нотни текст у бас кључу; – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Начин добијања тона. Вежбе за прецизност и флексибилност леве и десне руке. Композиције различитог карактера. **Техника десне руке:** – држање и вођење гудала; – расподела гудала; – квалитет тона; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо... – вођење гудала при промени позиције; Основни потези: деташе, легато и стакато **Техника леве руке:** – уски став, прва и четврта позиција; – широки став, прва и четврта позиција; – вежбе за прелаз из једне у другу позицију, са и без глисанда. Музички бонтон. **Скале и трозвуци:** Це, А, Ес, Бе, Ге, Де и Еф-дур кроз две октаве. Вежбе за развој моторике прстију леве руке. **ЛИТЕРАТУРА** – И. Мардеровски: *Избор етида* – Сато: *Чело школа II свеска* – Р. Мац: *25 етида* – Ф. Антал: *II свеска* – Гардијан: II *свеска* – *Хрестоматија* – С. Ли: *40 лаких етида* – А. Вивалди: *Кончертино Це-дур* – Бревал: *Кончертино Де-дур* – Волчков: *Варијације* – Сузуки: *Чело школа бр.2*
Обавезни минимум програма – 4 лествице – 10 кратких етида са применом основних потеза и ритмичких фигура – 10 кратких песмица уз пратњу клавира		
Јавни наступи – Обавезна су два јавна наступа у току школске године		
Програм смотре (на крају школске године) – једна лествица са трозвуком – једна етида – две композиције по слободном избору		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**ВИОЛОНЧЕЛО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно седи и држи инструмент и гудало; – изводи основне потезе и ритмичке фигуре; – самостално поставља леву руку у II и III позицији; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позици ја са и без глисанда; – прати интонацију и коригује се; – изводи правилно техничке вежбе за промену позиције и покретљивост уз помоћ наставника; – користи вибрато; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и течно чита нотни текст у бас кључу; – примени основне ознаке за темпо, динамику, понављање...; – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – самостално и свакодневно вежба; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Контрола држања гудала. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање и интонација. Музичка меморија - неговање и развијање. **Техника десне руке:** – расподела гудала; – брзина гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала; **Техника леве руке:** – II и III позиција – уски и широки став и увођење у полу позицију; – вибрато. Музички бонтон. **Скале и трозвуци.** Скале, трозвуци и разложене терце. Вежбе за развој моторике прстију леве руке (Косман и Фејер) **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде** – И. Мардеровски: *избор етида* – С. Ли: *40 лаких етида* – Ф. Антал: *Хрестоматија, III свеска* – Ф. Доцауер: *113 етида* **Кончертина и концерти:** – А. Вивалди: *Це-дур* – Бревал: *Це-дур, Де-дур* **Сонате:** – Ромберг: *е-мол, Еф-дур* – Хук: *Ге-дур* Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма – 4 лествице – 8 етида различитог карактера – 3 комада уз пратњу клавира – кончертино или концерт, соната или сонатина, варијације		
Јавни наступи – Обавезна су два јавна наступа у току године		
Испитни програм		

– Скала са трозвуком и потезима (најмање 3 потеза) – Две етиде различитог карактера – Комад са клавиром, I или II и III став кончертина, концерта, сонате, сонатине, варијација

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, вибрато, слушање музике, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**ВИОЛОНЧЕЛО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– следи правила у примени процедура у стицању технике леве и десне руке; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позици ја и коригује се; – штимује се уз мању помоћ наставника; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Штимовање. Метричко и ритмичко свирање уз метроном. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка меморија – врсте и развијање. Читање с листа. Заједничко свирање (наставник–ученик, ученик–ученик). Музички бонтон. Развој извођачког апарата. **Техника десне руке:** – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато и пунктирани ритам ,мартеле; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. **Техника леве руке:** – полу позиција, II и III позиција – уски и широки став; – вибрато. **Скале и трозвуци** Скале, трозвуци, потези, разложене терце, Косман трилер вежбе. **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде** – Симић: *IV свеска* – Ф. Антал: *IV свеска* – И. Мардеровски: *Избор етида* – Ф. Доцауер: *113 етида* – *Хрестоматија* – С. Ли: *Мелодијске етиде* **Кончертина, концерти** – Бревал: *Еф-дур или Ге-дур или А-дур;* – Бодио: *Це-дур* **Сонате/варијације** – А. Вивалди: *е-мол или а-мол;* – Јордан: *Варијације а-мол*

Обавезни минимум програма – четири лествице; – осам етида различитог карактера; – три комада уз пратњу клавира; – кончертино/концерт или соната/сонатина или варијације
Јавни наступи – Обавезна су два јавна наступа у току године
Испитни програм – Скала са трозвуком и потезима (до 5 потеза). – Две етиде различитог карактера. – Комад са клавиром, I или II и III став кончертина, концерта, сонате, сонатине, варијације, или два става барокне сонате (изводи се напамет).

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, вибрато, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**ВИОЛОНЧЕЛО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Пети**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – штимује се уз мању помоћ наставника; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи креативност у остварењу музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на технич ку припремљеност и емоционални утицај; – у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања; – самостално вежба поштујући процедуру; – истражује начине добијања чистог тона уз помоћ наставника или самостално; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Развој извођачког апарата радом на композицијама сложенијих техничких захтева. Метричко и ритмичко свирање. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање, интонација и штимовање инструмента. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка меморија - неговање и развијање. Читање с листа. Заједничко свирање (наставник – ученик, ученик – ученик). Музички бонтон **Техника десне руке:** – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, портато ,мартеле и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. **Техника леве руке:** – полу позиција, II и III позиција – уски и широки став и увођење у палац позицију; – вибрато. **Скале, трозвуци, техничке вежбе** Скале, трозвуци, потези, разложене терце Косман трилер вежбе. Штаркер: Вежбе за леву руку. Шевчик: 40 варијација за десну руку. **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде:**

		– Ф. Антал: *IV свеска* – И. Мардеровски: *Избор етида* – Ф. Доцауер: *113 етида* – Мерк – *Хрестоматија* – С. Ли: *Мелодијске етиде* **Кончертина, концерти:** – Бревал: *Еф дур или А дур; Бодио: Це дур;* – Зокарини: *Де дур или А-дур;* – А. Вивалди: *а-мол.* **Сонате:** – А.Вивалди: *е-мол или а-мол;* Марчело: *Еф-дур или е- мол;* – Ромберг: *Бе-дур;* – Јордан: *Варијације а-мол.*
Обавезни минимум програма – шест етида различитог карактера; – два комада уз пратњу клавира; – кончертино или концерт, соната или сонатина, варијације.		
Јавни наступи – Обавезна су два јавна наступа у току године		
Испитни програм – Скала – дурска или молска, трозвуци, потези; – Једна етида; – Комад уз пратњу клавира; – Два става барокне сонате или кончертино, концерт I или II и III став, или варијације или соната или сонатина. (изводи се напамет)		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, вибрато, музичка фраза, музичка меморија, музички бонтон.

Назив предмета	**ВИОЛОНЧЕЛО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Шести**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – самостално се штимује; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Развој извођачког апарата радом на композицијама сложенијих техничких захтева. Метричко и ритмичко свирање. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање, интонација и штимовање инструмента. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка меморија – неговање и развијање. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Музички бонтон. **Техника десне руке:** – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам;

у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чистог тона; – самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. **Техника леве руке:** – палац позиција; – вибрато. **Скале, трозвуци и техничке вежбе** Скале, трозвуци, потези, разложене терце у обиму до три октаве. Косман: трилер вежбе, двогласи. Фејар: Вежбе за палац позицију, бр. 24, 25 и 26. Штаркер: Вежбе за леву руку. Шевчик: 40 варијација за десну руку. Р. Мац: Основи палчаника **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде:** – Ф. Антал: *VI свеска* – И. Мардеровски: *Избор етида* – Ф. Доцауер: *113 етида* – J.Мерк: *Хрестоматија, етиде* – С. Ли: *Мелодијске етиде* – Ф. Грицмахер: *I свеска етида* – А. Франком: *12 етида* **Кончертина, концерти:** – Бревал: *Де-дур или Ге-дур; Бодио: Це-дур;* – Зокарини: *де-мол;* – Вивалди: *Де-дур;* – Кленгел: *Це-дур, Ге-дур или а- мол;* – Штамиц: *Це-дур;* – Нелк: *Де-дур,* – Голтерман: *Ге- дур.* **Сонате и свите:** – Вивалди: *Еф-дур или Де-дур; Марчело: Ге-дур;* – Самартини: *Ге-дур;* – Дипор: *Ге-дур;* – Ванхал: *Варијације Це-дур* – J. С. Бах: *Соло свита, бр. 1, Ге-дур*
Обавезни минимум програма: – скала једна молска једна дурска са потезима и трозвуцима; – до шест етида различитог карактера; – композиција уз пратњу клавира (кончертино или концерт, соната или сонатина, варијације, комад).		
Јавни наступи – Обавезна су два јавна наступа у току године		
Испитни програм: – скала – дурска или молска кроз три октаве, трозвуци, потези; – две етиде или једна етида и Бах један став свите; – барокна соната, два става или кончертино или концерт – I или II и III став, или варијације, или соната, или сонатина. (изводи се напамет)		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, вибрато, музичка фраза, музичка меморија, музички бонтон.

Жичани инструменти
(гитара, тамбура Е-прим и тамбура А-бас прим)

Назив предмета	**ГИТАРА**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.
Циљ	Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за

	самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– именује делове гитаре и опише својим речима начин добијања тона; – демонстрира како се правилно седи и како се држи гитара; – наведе тонове празних жица на гитари и називе прстију десне руке; – изводи апојандо технику свирања десне руке; – самостално поставља прсте леве руке на врат гитаре у првој позицији; – изводи тирандо технику свирања десне руке; – користи истовремено прсте леве и десне руке; – разликује гласно и тихо свирање, као и споро и брзо свирање; – пева мелодије које свира; – свира двоглас, мелодија уз пратњу баса; – примењује елементе нотне писмености у свирању; – самостално свира кратке композиције напамет; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Делови инструмента и начин добијања тона. Правилно седење и држање инструмента. Празне жице и тонови ми, си, сол, ре, ла, ми. Називи прстију десне руке. Основни елементи нотне писмености – трајање нота. Апојандо техника свирања десне руке – свирање са наслоном. Тирандо техника свирања десне руке- чупкање. Ознаке за прсторед десне руке. Ознаке за прсторед леве руке. Техника леве руке – прва позиција. Двоглас, истовремено коришћење палца и прста. Извођење основне динамике (форте и пијано). Свирање у дуу... (наставник– ученик или два ученика). Музички бонтон. **ЛИТЕРАТУРА** – Ј. Јовичић: *Школа за гитару, I део* – Ј. Јовичић: *Почетница за гитару* – М.Ђулијани: *Техничке вежбе* – Хуберт Кепел: *Техничке вежбе* – В. Андре: *Збирка композиција за гитару* – Едо Ђуга: *избор композиција* – Вера Огризовић: *Збирка композиција Мој први концерт* Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом
Обавезни минимум програма: – четири лествице у првој позицији; – четири етиде; – три комада.		
Јавни наступи – обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Програм смотре (на крају школске године) – Једна лествица; – Једна етида или краћа композиција одређених техничких захтева; – Две композиције по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: тон, техника, мелодија, музички бонтон.

Назив предмета	**ГИТАРА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно седи и држи гитару; – чита ноте на свим жицама, закључно са петом позицијом самостално или уз помоћ	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Примена нотне писмености на гитари. Технике свирања у десној руци – тирандо и апојандо.

наставнока; – разликује ознаке за прсторед, празне жице и римске бројеве за поља; – користи обе технике свирања у десној руци, апојандо, тирандо; – чита нови нотни текст, уз помоћ наставника и проналази тонове задате композиције; – обликује једноставну музичку фразу на нивоу захтева; – примењује елементе нотне писмености у свирању; – демонстрира најједноставнију промену боје; – примењује основне смернице за извођење малог баре хвата уз помоћ наставника; – самостално броји у циљу постизања метрички тачног и ритмичног свирања; – демонстрира правилан начин вежбања; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Поставка малог баре хвата. Ознаке прстореда – читање и примена. Динамика (форте, фортисимо, пијано, пијанисимо). Боја тона (ординаре, тасто, понтичело). Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале. **ЛИТЕРАТУРА** – Ј. Јовичић: *Школа за гитару, I и II део* – Вера Огризовић: *Збирка композиција Мој први концерт* – В. Андре: *Збирка композиција за класичну гитару* – Х. Сагрерас: *Лекције за гитару* – Хуберт Кепел: *Техничке вежбе* – М.Ђулијани: *Техничке вежбе* – Едо Ђуга: *избор композиција* Шира литература по избору наставника, а у складу са захтевима програма.
Обавезни минимум програма: – четири лествице у првој позицији; – четири етиде; – три комада.		
Јавни наступи – Обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Програм смотре – Једна лествица; – Једна етида; – Две композиције, по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: боја тона, музичка фраза, баре хват, музички бонтон.

Назив предмета	**ГИТАРА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно седи и држи гитару; – препозна све ноте на свим жицама, закључно са седмом позицијом самостлно или уз помоћ наставника; – уз помоћ наставника чита нови нотни текст, проналази тонове задате композиције; – примењује задати прсторед; – примени основне смернице за правилно извођење вибрата; – изводи тирандо у једноставним	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Вежбе за четврту, пету и седму позицију. Техника вибрата. Усавршавање технике десне руке, тирандо. Елементи музичке форме - двотакт, мотив. Динамика – форте, фортисимо, пијано, пијанисимо. Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Музички бонтон **Скале и трозвуци** Двооктавне скале – промена позиције и рада на

акордским разлагањима уз већу стабилност десне руке; – уз помоћ наставника препозна и издвоји главну мелодију помоћу различите динамике и врсте удара; – самостално броји у циљу постизања метрички тачног и ритмичног свирања; – примени знања о елемената музичке форме у интерпретацији композиције; – демонстрира правилан начин вежбања; – уз помоћ наставника тежи за постизањем музичког израза уз употребу динамике и боје тона; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		ритмичким варијантама Лествични интервали **ЛИТЕРАТУРА** – Ј. Јовичић: *Школа за гитару, II део* – Х. Сагрерас: *Лекције за гитару* – М.Ђулијани: *Техничке вежбе* – Хуберт Кепел: *Техничке вежбе* – В. Андре: *Збирка композиција за гитару* – Д. Богдановић: *Шест дечјих комада* – Едо Ђуга: *избор композиција* – Вера Огризовић: *Свирајте Баха* Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом.
Обавезни минимум програма: – четири лествице – четири етиде; – три комада.		
Јавни наступи – Обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм: – Лествица са каденцом и интервалима (једна врста) – Једна етида; – Два комада		

Кључни појмови садржаја: вибрато, музички израз, баре хват, музички бонтон

Назив предмета	**ГИТАРА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита ноте закључно са деветом позицијом уз помоћ наставника или самостално; – чита са листа једноставне композиције; – примени легато у свирању; – изводи једноставне украсе, горњи и доњи предудар; – примени основне смернице за правилно извођење великог баре хвата; – свира техником арпеђа; – уз помоћ наставника користи ознаке за агогику и карактер у композицијама које изводи; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – демонстрира правилан начин вежбања; – уз помоћ наставника тежи за постизањем музичког израза уз употребу артикулације,	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Девета позиција. Упознавање са украсима. Вежбе за легато технику. Усавршавање арпеђа. Увођење у поставку великог баре хвата. Анализа композиције (назив и врста, облик, темпо, карактер). Музички израз. Ознаке: карактер, динамика, агогика. Увод у полифонију. Читање с листа. Свирање у дуу... (наставник– ученик или два ученика) Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Скале кроз две октаве **ЛИТЕРАТУРА** – Ј. Јовичић: *Школа за гитару, II део*

динамике и боје; – примењује елементе полифоније у извођењу; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– Х. Сагрерас: *Лекције за гитару* – В. Андре: *Збирка композиција за гитару* – Д. Богдановић: *Шест дечјих комада* – Едо Ђуга: *избор композиција* – М.Ђулијани: *120 арпђа, оп. 1* – Хуберт Кепел: *Техничке вежбе* – Вера Огризовић: *Свирајте Баха* – Ј. Дауленд: *Лаки комади* – Ј. А. Логи: *Партита* – Ф. Сор: *Етиде, оп.31/I и II* Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом.
Обавезни минимум програма: – четири лествице; – четири етиде; – три комада.		
Јавни наступи – Обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм: – Лествица са каденцом и интервалима (једна врста) – Једна етида; – Два комада – један полифони		

Кључни појмови садржаја: легато, украси, агогика, полифонија.

Назив предмета	**ГИТАРА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Пети**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – чита са листа; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – примењује основне елементе полифоније у свирању; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техничке вежбе за усавршавање легато технике, арпеђа, баре хвата. Веза између анализе облика и интерпретације дела. Музичко фразирање. Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Полифоне композиције – приступ и реализација. Читање с листа. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Скале кроз три октаве промена позиције, скокови за леву руку. **ЛИТЕРАТУРА** Проширивање репертоара ренесансним, барокним или модерним композицијама уз упознавање са карактеристикама стила. – Ј. Јовичић: *Школа за гитару, II део* – Х. Сагрерас: *Лекције за гитару* – В. Андре: *Збирка композиција за гитару* – Герхард Швертбергер: *Збирка композиција* – Едо Ђуга: *избор композиција* – М.Ђулијани: *120 арпђа, оп.1* – Хуберт Кепел: *Техничке вежбе* – Вера Огризовић: *Свирајте Баха*

		– Ј. Дауленд: *Лаки комади* – Ј.А. Логи: *Партита* – Ф. Сор: *Етиде, оп.31/I и II* Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом.
Обавезни минимум програма: – две лествице кроз три октаве; – четири етиде; – три комада.		
Јавни наступи – Обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм – Лествица са каденцом и интервалима (једна врста) – Једна етида; – Два комада – један полифони		

Кључни појмови садржаја: фраза, полифонија, музички израз, музички бонтон.

Назив предмета	**ГИТАРА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Шести**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита ноте до дванестог поља; – наштима гитару по слуху; – изводи природне флажолете, трилере, украсе; – изводи вештачке флажолете и пицикато; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – примењује основне елементе полифоније у свирању; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – меморише дужи нотни текст; – чита са листа; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Тонови до XII поља. Природни и вештачки флажолети, трилери, украси, пицикато. Техничке вежбе: усавршавање легато технике, арпеђа, баре хвата. Анализа облика и интерпретациа дела – сонатни облик. Музичко фразирање. Полифоне композиције – приступ и реализација. Штимовање. Меморисање нотног текста. Полифона композиција Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Читање са листа. **Скале и трозвуци** Скале кроз три октаве Промена позиције, скокови за леву руку. **ЛИТЕРАТУРА** Проширивање репертоара ренесансним, барокним или модерним композицијама уз упознавање карактеристика стила. – Ј. Јовичић: *Композиције на фолклорне теме Балкана и Шпаније* – В. Андре: *Збирка композиција за гитару* – Ф. Карули: *Сонате* – М. Ђулијани: *Сонатине* – Ф. Сор и Сеговија: *20 етида* – Вера Огризовић: *Свирајте Баха* – Едо Ђуга: *избор композиција* – Хуберт Кепел: *техничке вежбе* Шира литература по избору наставника, а у

		складу са програмом
Обавезни минимум програма – две лествице кроз три октаве; – две етиде; – два комада.		
Јавни наступи – Обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм – Једна трооктавна лествица – Једна етида; – Један став сонатине или сонате, свите или варијације – Један комад		

Кључни појмови садржаја: фраза, полифонија, музички израз, музички бонтон.

Назив предмета	**ТАМБУРА Е–ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура Е–прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– опише својим речима карактеристике тамбуре и начин добијања тона; – правилно седи и држи инструмент и трзалицу; – правилно истрзава и изводи потезе на доле неизменично и тремоло; – самостално поставља прсте леве руке на хватник у затвореном ставу; – изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – изводи правилно техничке вежбе уз помоћ наставника; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и читању нотног текста; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање... – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – направи план вежбања уз помоћ наставника, или самостално; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – одржава инструмент; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента: начин добијања тона и поставка леве и десне руке Основи технике свирања на тамбури: Техника десне руке: – држање трзалица; – истрзавање на доле неизменично и тремоло; прва и друга позиција. Техника леве руке – дијатонска поставка прстију Основне ритмичке вредности (цела нота, половина, четвртина, осмина, шеснаестина и одговарајуће паузе). Основне динамичке ознаке – форте и пиано. Агогика ритенуто и корона. Музички бонтон **Скале и трозвуци** Свирање лествица кроз једну октаву у првој позицији са трозву- цима и обртајима до три предзнака **ЛИТЕРАТУРА** – С. Вукосављев/И. Хаднађев/В.Ченејац: *Школа за тамбуре* – Б. Стојановић: *Тамбурашки буквар* – Б. Стојановић: *20 игара за соло тамбуру* – Т. Брадић – Синиша Леополд: *Школа за тамбуре I и II разред* – Д. Марковић: *Мали комади за виолину и клавир, прва и друга свеска* – Л. Малагурски: *Школа за тамбуру први и други део* – Фортунатов: *Избор етида за виолину I и II свеска* – Фортунатов: *Хрестоматија за виолину, I и II разред* – М. Јовић: *Школа за тамбуру Е-прим* – Б. Стојановић Љ./ Марјановић: *Тамбурашке*

		етиде – Шрадик: *Вежбе за леву руку, I свеска* – С. Берта/С. Јарамазовић: *Школа тамбуре Војвођанског система Е-прим* – А. Александров: *Педагошки репертоар домриста I и II разред* Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма – две дурске лествице кроз једну октаву са трозвуцима – десет техничких вежби – три етиде – три народне песме или игре – три комада		
Јавни наступи – два наступа у току школске године		
Програм смотри – једна лесвица – једна етида – две композиције, по слободном избору		

Кључни појмови садржаја: истрзавање, тремоло, свирање, слушање музике.

Назив предмета	**ТАМБУРА Е–ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура Е–прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно седи и држи инструмент и трзалицу; – правилно истрзава и изводи потезе трзалицом; – примењује тремоло технику истрзавања; – свира у првој и другој позицији; – примени ознаке за темпо, динамику, понављање; – примени основне елементе нотне писмености у свирању; – понавља техничке вежбе за промену позиције и покретљивост уз помоћ наставника; – направи план вежбања уз помоћ наставника или самостално; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – се критички осврне на сопствено или туђе извођење; – самостално одржава инструмент; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Рад на левој и десној руци и њиховој координацији. Усавршавање технике тремола (равномерност удараца у тремолу атака звука) и наизменичних удараца. Свирање у другој и трећој позицији. Увод у четврту позицију. Нотне вредности: цела нота, половина, четвртина, четвртина са тачком, синкопа са одговарајућим паузама и и друге ритмичке фигуре. Динамичко нијансирање (мецопиано, крешендо, декрешендо мецофорте), различите врсте темпа и агогика у складу са захтевима у литератури Бонтон **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале до три предзнака, трозвуци кроз једну октаву. **ЛИТЕРАТУРА** – Т. Брадић/Синиша Леополд: *Школа за тамбуре I и II разред* – Д. Марковић: *Мали комади за виолину и клавир, прва и друга свеска* – Л. Малагурски: *Школа за тамбуру први и други део* – С. Вукосављев – И. Хаднађев – В.Ченејац: *Школа за тамбуре*

		– Б. Стојановић: *Тамбурашки буквар* – Б. Стојановић: *20 игара за соло тамбуру* – Родионов: *Почетна школа за виолину* – М. Јовић: *Школа за тамбуру Е-прим* – Б.Стојановић/Љ.Марјановић: *Тамбурашке етиде* – В.Темуновић: *Избор композиција за тамбуру соло и клавир* – Фортунатов: *Избор етида за виолину I и II свеска* – Фортунатов: *Хрестоматија за виолину, I и II разред* – Шрадик: *Вежбе за леву руку, I свеска* – С. Берта/С. Јарамазовић: *Школа тамбуре Војвођанског система Е-прим* – А. Александров: *Педагошки репертоар домриста I и II разред* Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма – све предвиђене лествице – десет техничких вежби – три етиде – три народне песме или игре – три комада		
Јавни наступи – два наступа у току школске године		
Програм смотри – Једна лесвица – Једна етида – Две композиције, по слободном избору		

Кључни појмови садржаја: истрзавање, тремоло, свирање, слушање музике.

Назив предмета	**ТАМБУРА Е–ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура Е–прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно истрзава и користи потезе трзалицом; – правилно изводи украсе, предударе, флажолете, пицикато, портаменто и глисандо; – повеже стечено знање из основа муз. писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи анализу једноставних музичких облика ради боље интерпретације; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – комуницира са корепетитором кроз музику; – самостално вежба;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника свирања тремола кроз различите вежбе. Украси (предудар, мордент). Природни флажелети. Пицикато палцем десне руке. Техника свирања – портаменто, глисандо и арпеђо. Обрада једноставних двохвата и трохвата. Анализа једноставних музичких облика. Динамичко нијансирање, различите врсте темпа и агогика у складу са захтевима у литератури. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Свирање скала кроз две октаве са трозвуцима. **ЛИТЕРАТУРА** – С. Вукосављев / И. Хаднађев - В. Ченејац:

– учествује на јавним наступима, у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – самостално одржава инструмент; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;		*Школа за тамбуре* – Б. Стојановић : *Тамбурашки буквар* – Б. Стојановић: *20 игара за соло тамбуру* – Ивановић: *Од претклasике до модерне, друга свеска* – М. Јовић: *Школа за тамбуру Е-прим* – Т. Брадић: *Школа за тамбуру 3–6. разред* – С. Крајна: *Збирка складби за бисерницу и брач* – С. Крајна: *Етиде за бисерницу и брач* – Д. Марковић: *Мали комади за виолину и клавир, друга и трећа свеска* – Б. Стојановић/Љ.Марјановић: *Тамбурашке етиде* – В. Темуновић : *Избор композиција за тамбуру соло и клавир* – А. Александров: *Педагошки репертоар домриста I и II разред* – Фортунатов: *Хрестоматија за виолину, 1–4. разред* – Шрадик: *Вежбе за леву руку, I свеска* – С. Берта / С. Јарамазовић: *Школа тамбуре Војвођанског система Е-прим* Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма – десет техничких вежби – две дурске и две молске лествице кроз две октаве са трозвуцима и потезима – четири етиде – три народне песме или игре – три комада различитог карактера		
Јавни наступи – два наступа у току школске године		
Испитни програм (изводи се напамет): – Једна лествица кроз две октаве са трозвуком; – Једна етида; – Једна народна песма или игра уз клавирску пратњу; – Један комад уз клавирску пратњу.		

Кључни појмови садржаја: тон, мелодија, фраза, музичка целина, музички бонтон

Назив предмета	**ТАМБУРА Е–ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура Е–прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – самостално чита једноставнији нотни текст; – повеже стечено знање из основа муз. писмености са техничким процедурама на инструменту; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Развој технике леве и десне руке: – извођење легата, нон легата, стаката; – свирање у осмој, деветој и десетој позицији; – украси - предудар, трилер; – природни и вештачки флажолет; – арпеђо и глисандо – синхронизација руку.. Увод у штимовање Динамичко нијансирање, различите врсте темпа

свирања и вежбања; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – комуницира са корепетитором кроз музику; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – самостално вежба поштујући процедуру; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		и агогика у складу са захтевима у литератури Композиције крупне форме: став из кончертина, концерта, сонатине или варијације. Читање са листа једноставних композиција Развој музичког израза. Свирање у ансамблу. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Лествице до четири предзнака кроз 2 октаве са различитим врстама артикулације и трозвуцима **ЛИТЕРАТУРА** – Б. Стојановић: *20 игара за соло тамбуру* – М. Јовић: *Школа за тамбуру Е-прим* – Б. Стојановић / Љ. Марјановић: *Тамбурашке етиде* – С. Берта / С. Јарамазовић: *Школа тамбуре Војвођанског система Е-прим* – В. Темуновић : *Избор композиција за тамбуру соло и клавир* – Т. Брадић: *Школа за тамбуре 3–6. разред* – С. Крајна: *Збирка складби за бисерницу и брач* – С. Крајна: *Етиде за бисерницу и брач* – Ивановић: *Од претклasике до модерне, друга свеска* – Д. Марковић: *Мали комади за виолину и клавир, друга и трећа свеска* – Фортунатов: *Хрестоматија за виолину IV и V разред* – Шрадик: *Вежбе за леву руку I свеска* – Група аутора: *Народне игре* – Г. Хендл: *Варијације* – О. Ридинг: *Концерти за виолину ха-мол, А-дур, Бе-дур* – П. Николић: *Кончертино Ге-дур, А-дур* – А. Комаровски: *Кончертино Ге-дур* – И. Линике: *Мала соната* – Макс: *Кончертино фациле* – Ф. Кихлер: *Кончертино Ге-дур, Де-дур* – А. Вивалди: *Концерт Ге-дур* – Кајзер: *Етиде за виолину, оп.24* Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма: – десет техничких вежби; – две дурске и две молске лествице кроз две октаве са трозвуцима и потезима; – четири етиде; – три народне песме или игре; – три комада различитог карактера; – једна велика форма (став концерта или кончертина).		
Јавни наступи – два наступа у току школске године		
Испитни програм (изводи се напамет) – Једна лествица кроз две октаве са трозвуком – Једна етида – Једна народна песма или игра уз клавирску пратњу – Један комад уз клавирску пратњу – Један став велике форме уз клавирску пратњу		

Кључни појмови садржаја: истрзавање, тон, мелодија, фраза, музичка целина, координација, украс, слушање музике, музички бонтон

Назив предмета	**ТАМБУРА Е–ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура Е–прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Пети**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – правилно изводи украсе; – естетски обликује тон у складу са карактером и врстом композиције; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – комуницира са корепетитором кроз музику; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – учествује на јавним; наступима у школи и ван ње; – самостално штимује и одржава инструмент; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Читање са листа једноставниих композиција. Самостално штимовање инструмента. Динамичко нијансирање, различите врсте темпа и агогика у складу са захтевима у литератури Упознавање са свим положајима на инструменту. Украси: предудар, мордент и трилер. Усавршавање технике свирања тремола; легата, нон легата, стаката... Неговање лепог тона. Свирање у ансамблу. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске лествице кроз 2 октаве са различитим врстама артикулације и трозвуцима **ЛИТЕРАТУРА** – Б. Стојановић: *20 игара за соло тамбуру* – М. Јовић: *Школа за тамбуру Е-прим* – Д. Марковић: *Мали комади за виолину и клавир трећа свеска* – В. Темуновић : *Избор композиција за тамбуру соло и клавир* – Б. Стојановић / Љ. Марјановић: *Тамбурашке етиде* – С. Берта / С. Јарамазовић: *Школа тамбуре Војвођанског система Е-прим* – Фортунатов: *Хрестоматија за виолину V и VI разред* – Гарлицки: *Хрестоматија за виолину трећа свеска* – Шрадик: *Вежбе за леву руку, I свеска* – Ивановић: *Од претклasике до модерне, друга и трећа свеска* – Група аутора: *Народне игре* – Ф. Хендл: *Варијације* – А. Комаровски: *Концерт Ге-дур, А-дур* – И. Линике: *Мала соната-В. Панин: Дечији* концерт – Ф. Кихлер: *Кончертино Ге-дур, Де-дур и др.* – О. Ридинг: *Концерт х-мол, а-мол и др* – А. Вивалди: *Концерт за виолину Ге-дур, Де-дур, А-дур и др.* – Н. Бермел: *Концерт Ге-дур* – Н. Бакланова: *Кочертино де-мол, Сонатина Бе-дур* – З. Фибих: *Сонатина* Друге композиције по избору наставника прилагођене техничким способностима ученика
Обавезни минимум програма: – десет техничких вежби; – две дурске и две молске лествице кроз две октаве са трозвуцима и потезима; – четири етиде;		

– три народне песме или игре; – три комада различитог карактера; – једна велика форма (став концерта или кончертина)
Јавни наступи – два наступа у току школске године
Испитни програм (изводи се напамет) – Једна лествица кроз две октаве са трозвуком и потезима – Једна етида – Једна народна песма или игра уз клавирску пратњу – Један комад уз клавирску пратњу – Један став велике форме уз клавирску пратњу

Кључни појмови садржаја: поставка, тон, фраза, форма, музички бонтон.

Назив предмета	**ТАМБУРА Е–ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура Е–прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Шести**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту: – примени одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – инерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – користи различите приступе решавању проблема истрзавања – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – самостално штимује и одржава инструмент; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Усавршавање технике истрзавања. Промена позиција. Рад на музичкој фрази, изражајности и музичкој индивидуалности. Читање са листа једноставниих композиција. Свирање у ансамблу. Самостално штимовање инструмента. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске лествице са различитим врстама артикулације у обиму у зависности од инструмента. Трозвуци, доминантни септакорд. **ЛИТЕРАТУРА** – В. Темуновић: *Избор композиција за тамбуру соло и клавир* – Б. Стојановић: *20 игара за соло тамбуру* – Б. Стојановић / Љ. Ђ. Брадић: *Школа за тамбуре 3-6. разред* – С. Крајна: *Збирка складби за бисерницу и брач* – Д. Марковић: *Мали комади за виолину и клавир трећа свеска* – Д. Марковић: *Школа за виолину 2. и 3. свеска* – Волфарт: *Етиде за виолину, оп.45* – Марјановић: *Тамбурашке етиде* – Фортунатов: *Хрестоматија за виолину 5. и 6. разред* – Ивановић: *Од претклаасике до модерне, друга и трећа свеска* – Шрадик: *Вежбе за леву руку, II свеска* – Група аутора: *Народне игре* – Хендл: *Варијације* – О. Ридинг: *Концерти за виолину, Ге-Дур, Де-дур, а-мол* – П. Николић: *Кончертино Ге-дур, А-дур* – А. Вивалди: *Концерт за виолину Ге-дур, Де-дур,*

		А-дур и др. – Кајзер: *Етиде за виолину, оп.24* – Верамчини: *Соната за виолину* – Будашкин: *Концерт за домру ге-мол, I став* – Бакланова: *Кончертино де-мол* – Хубер: *Кончертино Ф-дур* – Ф. Кихлер: *Кончертино* Друге композиције по избору наставника прилагођене техничким способностима ученика
Обавезни минимум програма – десет техничких вежби – две дурске и две молске лествице кроз две октаве са трозвуцима и потезима – четири етиде – три народне песме или игре – три комада различитог карактера – једна велика форма (став концерта или кончертина)		
Јавни наступи – два наступа у току школске године		
Испитни програм (изводи се напамет) – Једна лествица кроз две октаве са трозвуком и потезима – Једна етида – Једна народна песма или игра уз клавирску пратњу – Један комад уз клавирску пратњу – Један став велике форме уз клавирску пратњу		

Кључни појмови садржаја: поставка, тон, мелодија, фраза, музичка целина, музички бонтон.

Назив предмета	**ТАМБУРА А–БАС ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура А–бас прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– опише својим речима карактеристике тамбуре и начин добијања тона; – правилно седи и држи инструмент и трзалицу; – правилно истрзава и изводи потезе на доле неизменично и тремоло; – самостално поставља прсте леве руке на хватник у затвореном ставу; – изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – изводи правилно техничке вежбе уз помоћ наставника; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и читању нотног текста; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање... – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента: начин добијања тона и поставка леве и десне руке Основи технике свирања на тамбури: Техника десне руке: – држање трзалица; – истрзавање на доле неизменично и тремоло; прва и друга позиција. Техника леве руке – хроматска поставка прстију. Основне ритмичке вредности (цела нота, половина, четвртина, осмина, шеснаестина и одговарајуће паузе). Основне динамичке ознаке – форте и пиано. Агогика ритенуто и корона. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Свирање скала кроз једну октаву у првој позицији са трозвуцима и обртајима до три предзнака **ЛИТЕРАТУРА** – С. Вукосављев / И. Хаднађев /В. Ченејац: *Школа за тамбуре* – Б. Стојановић: *Тамбурашки буквар*

– направи план вежбања уз помоћ наставника, или самостално; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – одржава инструмент; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– Б. Стојановић: *20 игара за соло тамбуру* – Т. Брадић – Синиша Леополд: *Школа за тамбуре I и II разред* – Д. Марковић: *Мали комади за виолину и клавир, прва и друга свеска* – Л. Малагурски: *Школа за тамбуру први и други део* – Фортунатов: *Избор етида за виолину I и II свеска* – Фортунатов: *Хрестоматија за виолину, I и II разред* – М. Јовић: *Школа за тамбуру А-басприм* – Б. Стојановић Љ. / Марјановић: *Тамбурашке етиде* – Шрадик: Вежбе за леву руку, I свеска – С. Берта / С. Јарамазовић: *Школа тамбуре Војвођанског система А-бас прим* Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма – две дурске лествице кроз једну октаву са трозвуцима – десет техничких вежби – три етиде – три народне песме или игре – три комада		
Јавни наступи – два наступа у току школске године		
Програм смотри – једна лесвица – једна етида – две композиције, по слободном избору		

Кључни појмови садржаја: истрзавање, тремоло, свирање, слушање музике.

Назив предмета	**ТАМБУРА А–БАС ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура А–бас прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно седи и држи инструмент и трзалицу; – правилно истрзава и изводи потезе трзалицом; – примењује тремоло технику истрзавања; – свира у првој и другој позицији; – примени ознаке за темпо, динамику, понављање; – примени основне елементе нотне писмености у свирању; – понавља техничке вежбе за промену позиције и покретљивост уз помоћ наставника; – направи план вежбања уз помоћ	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Рад на левој и десној руци и њиховој координацији. Усавршавање технике тремола (равномерност удараца у тремолу атака звука) и наизменичних удараца. Свирање у другој и трећој позицији. Увод у четврту позицију. Нотне вредности: цела нота, половина, четвртина, четвртина са тачком, синкопа са одговарајућим паузама и и друге ритмичке фигуре. Динамичко нијансирање (мецопиано, крешендо, декрешендо мецофорте), различите врсте темпа и агогика у складу са захтевима у литератури

наставника или самостално; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – се критички осврне на сопствено или туђе извођење; – самостално одржава инструмент; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале до три предзнака, трозвуци кроз једну октаву. **ЛИТЕРАТУРА** – С. Берта / С. Јарамазовић: *Школа тамбуре Војвођанског система А-басприм* – А. Александров: *Педагошки репертоар домриста I и II разред* – Т. Брадић/Синиша Леополд: *Школа за тамбуре I и II разред* – Д. Марковић: *Мали комади за виолину и клавир, прва и друга свеска* – Л. Малагурски: *Школа за тамбуру први и други део* – С. Вукосављев – И. Хаднађев - В. Ченејац: *Школа за тамбуре* – Б. Стојановић: *Тамбурашки буквар* – Б. Стојановић: *20 игара за соло тамбуру* – Родионов: *Почетна школа за виолину* – М. Јовић: *Школа за тамбуру А-басприм* – Б.Стојановић / Љ. Марјановић: *Тамбурашке етиде* – В.Темуновић: *Избор композиција за тамбуру соло и клавир* – Фортунатов: *Избор етида за виолину I и II свеска* – Фортунатов: *Хрестоматија за виолину, I и II разред* – Шрадик: *Вежбе за леву руку, I свеска* Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма – све предвиђене лествице – десет техничких вежби – три етиде – три народне песме или игре – три комада		
Јавни наступи – два наступа у току школске године		
Програм смотри – Једна лесвица – Једна етида – Две композиције, по слободном избору		

Кључни појмови садржаја: истрзавање, тремоло, свирање, слушање музике.

Назив предмета	**ТАМБУРА А–БАС ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура А–бас прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно истрзава и користи потезе	ИЗВОЂЕЊЕ	Техника свирања тремола кроз различите вежбе.

трзалицом; – правилно изводи украсе, предударе, флажолете, пицикато, портаменто и глисандо; – повеже стечено знање из основа муз. писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи анализу једноставних музичких облика ради боље интерпретације; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – комуницира са корепетитором кроз музику; – самостално вежба; – учествује на јавним наступима, у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – самостално одржава инструмент; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;	МУЗИКЕ	Украси (предудар, мордент). Природни флажелети. Пицикато палцем десне руке. Техника свирања – портаменто, глисандо и арпеђо. Обрада једноставних двохвата и трохвата. Анализа једноставних музичких облика. Динамичко нијансирање, различите врсте темпа и агогика у складу са захтевима у литератури. Музички бонтон **Скале и трозвуци** Свирање скала кроз две октаве са трозвуцима. **ЛИТЕРАТУРА** – С. Вукосављев / И. Хаднађев - В. Ченејац: *Школа за тамбуре* – Б. Стојановић: *Тамбурашки буквар* – Б. Стојановић: 20 *игара за соло тамбуру* – А. Александров: *Педагошки репертоар домриста I и II разред* – Ивановић: *Од претклasике до модерне, друга свеска* – М. Јовић: *Школа за тамбуру А-басприм* – Т. Брадић: *Школа за тамбуру 3–6. разред* – С. Крајна: *Збирка складби за бисерницу и брач* – С. Крајна: *Етиде за бисерницу и брач* – Д. Марковић: *Мали комади за виолину и клавир, друга и трећа свеска* – Б. Стојановић / Љ. Марјановић: *Тамбурашке етиде* – В. Темуновић: *Избор композиција за тамбуру соло и клавир* – Фортунатов: *Хрестоматија за виолину, 1–4. разред* – Шрадик: *Вежбе за леву руку, I свеска* – С. Берта / С. Јарамазовић: *Школа тамбуре Војвођанског система А-басприм* Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика
Обавезни минимум програма – десет техничких вежби – две дурске и две молске лествице кроз две октаве са трозвуцима и потезима – четири етиде – три народне песме или игре – три комада различитог карактера		
Јавни наступи – два наступа у току школске године		
Испитни програм (изводи се напамет): – Једна лествица кроз две октаве са трозвуком; – Једна етида; – Једна народна песма или игра уз клавирску пратњу; – Један комад уз клавирску пратњу;		

Кључни појмови садржаја: тон, мелодија, фраза, музичка целина, музички бонтон.

Назив предмета	**ТАМБУРА А–БАС ПРИМ**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура А–бас прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и

	мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – самостално чита једноставнији нотни текст; – повеже стечено знање из основа муз. писмености са техничким процедурама на инструменту; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – комуницира са корепетитором кроз музику; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – самостално вежба поштујући процедуру; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Развој технике леве и десне руке: – извођење легата, нон легата, стаката; – свирање у осмој, деветој и десетој позицији; – украси – предудар, трилер; – природни и вештачки флажолет; – арпеђо и глисандо – синхронизација руку... Увод у штимовање Динамичко нијансирање, различите врсте темпа и агогика у складу са захтевима у литератури Композиције крупне форме: став из кончертина, концерта, сонатине или варијације. Читање са листа једноставних композиција Развој музичког израза. Свирање у ансамблу. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Скале до четири предзнака кроз 2 октаве са различитим врстама артикулације и трозвуцима **ЛИТЕРАТУРА** – Б. Стојановић: *20 игара за соло тамбуру* – М. Јовић: *Школа за тамбуру А-басприм* – Б. Стојановић / Љ. Марјановић: *Тамбурашке етиде* – С. Берта / С. Јарамазовић: *Школа тамбуре Војвођанског система А-басприм* – В. Темуновић: *Избор композиција за тамбуру соло и клавир* – Т. Брадић: *Школа за тамбуре 3–6. разред* – С. Крајна: *Збирка складби за бисерницу и брач* – С. Крајна: *Етиде за бисерницу и брач* – Ивановић: *Од претклasике до модерне, друга свеска* – Д. Марковић: *Мали комади за виолину и клавир, друга и трећа свеска* – Фортунатов: *Хрестоматија за виолину IV и V разред* – Шрадик: *Вежбе за леву руку I свеска* – Група аутора: *Народне игре* – Г. Хендл: *Варијације* – О. Ридинг: *Концерти за виолину ха-мол, А-дур, Бе-дур* – П. Николић: *Кончертино Ге-дур, А-дур* – А. Комаровски: *Кончертино Ге-дур* – И. Линике: *Мала соната* – Макс: *Кончертино фациле* – Ф. Кихлер: *Кончертино Ге-дур, Де-дур* – А. Вивалди: *Концерт Ге-дур* – Кајзер: *Етиде за виолину, оп.24* Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма: – десет техничких вежби; – две дурске и две молске лествице кроз две октаве са трозвуцима и потезима; – четири етиде;		

– три народне песме или игре; – три комада различитог карактера; – једна велика форма (став концерта или кончертина).
Јавни наступи – два наступа у току школске године
Испитни програм (изводи се напамет) – Једна лествица кроз две октаве са трозвуком – Једна етида – Једна народна песма или игра уз клавирску пратњу – Један комад уз клавирску пратњу – Један став велике форме уз клавирску пратњу

Кључни појмови садржаја: истрзавање, тон, мелодија, фраза, музичка целина, координација, украс, слушање музике, музички бонтон.

Назив предмета	**ТАМБУРА А–БАС ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура А–бас прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Пети**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – правилно изводи украсе; – естетски обликује тон у складу са карактером и врстом композиције; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – комуницира са корепетитором кроз музику; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – учествује на јавним; наступима у школи и ван ње; – самостално штимује и одржава инструмент; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Читање са листа једноставниих композиција. Самостално штимовање инструмента. Динамичко нијансирање, различите врсте темпа и агогика у складу са захтевима у литератури Упознавање са свим положајима на инструменту. Украси: предудар, мордент и трилер. Усавршавање технике свирања тремола; легата, нон легата, стаката... Неговање лепог тона. Свирање у ансамблу. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале кроз 2 октаве са различитим врстама артикулације и трозвуцима **ЛИТЕРАТУРА** – Б. Стојановић: *20 игара за соло тамбуру* – М. Јовић: *Школа за тамбуру А-басприм* – Д. Марковић: *Мали комади за виолину и клавир трећа свеска* – В. Темуновић: *Избор композиција за тамбуру соло и клавир* – Б. Стојановић / Љ. Марјановић: *Тамбурашке етиде* – С. Берта / С. Јарамазовић: *Школа тамбуре Војвођанског система А-басприм* – Фортунатов: *Хрестоматија за виолину V и VI разред* – Гарлицки: *Хрестоматија за виолину трећа свеска* – Шрадик: *Вежбе за леву руку, I свеска* – Ивановић: *Од претклasике до модерне, друга и трећа свеска* – Група аутора: *Народне игре* – Ф. Хендл: *Варијације*

		– А. Комаровски: *Концерт Ге-дур, А-дур* – И. Линике: *Мала соната* – В. Панин: *Дечији концерт* – Ф. Кихлер: *Кончертино Ге-дур, Де-дур и др.* – О. Ридинг: *Концерт х-мол, а-мол и др* – А. Вивалди: *Концерт за виолину Ге-дур, Де-дур, А-дур и др.* – Н. Бермел: *Концерт Ге-дур* – Н. Бакланова: *Кочертино де-мол, Сонатина Бе-дур* – З. Фибих: *Сонатина* Друге композиције по избору наставника прилагођене техничким способностима ученика
Обавезни минимум програма: – десет техничких вежби; – две дурске и две молске лествице кроз две октаве са трозвуцима и потезима; – четири етиде; – три народне песме или игре; – три комада различитог карактера; – једна велика форма (став концерта или кончертина)		
Јавни наступи – два наступа у току школске године		
Испитни програм (изводи се напамет) – Једна лествица кроз две октаве са трозвуком и потезима – Једна етида – Једна народна песма или игра уз клавирску пратњу – Један комад уз клавирску пратњу – Један став велике форме уз клавирску пратњу		

Кључни појмови садржаја: поставка, тон, фраза, форма, музички бонтон.

Назив предмета	**ТАМБУРА А–БАС ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура А–бас прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Шести**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту: – примени одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – инерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – користи различите приступе решавању проблема истрзавања – свирањем у ансамблу примени принцип	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Усавршавање технике истрзавања. Промена позиција. Рад на музичкој фрази, изражајности и музичкој индивидуалности. Читање са листа једноставниих композиција. Свирање у ансамблу. Самостално штимовање инструмента. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале различитим врстама артикулације у обиму у зависности од инструмента. Трозвуци, доминантни септакорд. **ЛИТЕРАТУРА** – В. Темуновић: Избор композиција за тамбуру соло и клавир – Б. Стојановић: 20 игара за соло тамбуру – Б. Стојановић / Љ. Т. Брадић: Школа за тамбуре

узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – самостално штимује и одржава инструмент; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		3–6. разред – С. Крајна: *Збирка складби за бисерницу и брач* – Д.Марковић: *Мали комади за виолину и клавир трећа свеска* – Д. Марковић: *Школа за виолину 2. и 3. свеска* – Волфарт: *Етиде за виолину, оп.45* – Марјановић: *Тамбурашке етиде* – Фортунатов: *Хрестоматија за виолину 5. и 6. Разред* – Ивановић: *Од претклasике до модерне, друга и трећа свеска* – Шрадик: *Вежбе за леву руку, II свеска* – Група аутора: *Народне игре* – Хендл: *Варијације* – О. Ридинг: *Концерти за виолину, Ге-Дур, Де-дур, а-мол* – П. Николић: *Кончертино Ге-дур, А-дур* – А. Вивалди: *Концерт за виолину Ге-дур, Де-дур, А-дур и др.* – Кајзер: *Етиде за виолину, оп.24* – Верамчини: *Соната за виолину* – Будашкин: *Концерт за домру ге-мол, I став* – Бакланова: *Кончертино де-мол* – Хубер: *Кончертино Ф-дур* – Ф. Кихлер: Кончертино Друге композиције по избору наставника прилагођене техничким способностима ученика
Обавезни минимум програма – десет техничких вежби – две дурске и две молске лествице кроз две октаве са трозвуцима и потезима – четири етиде – три народне песме или игре – три комада различитог карактера – једна велика форма (став концерта или кончертина)		
Јавни наступи – два наступа у току школске године		
Испитни програм (изводи се напамет) – Једна лествица кроз две октаве са трозвуком и потезима – Једна етида – Једна народна песма или игра уз клавирску пратњу – Један комад уз клавирску пратњу – Један став велике форме уз клавирску пратњу		

Кључни појмови садржаја: поставка, тон, мелодија, фраза, музичка целина, музички бонтон.

Инструменти са диркама
(клавир, хармоника)

Назив предмета	**КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

– опише својим речима делове клавира и начин добијања тона на клавиру; – правилно седи за клавиром; – изражајно пева, а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију и опише их својим речима; – опише својим речима појмове канон, имитација; – примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела; – самостално свира кратке композиције напамет; – самостално и уз помоћ наставника контролише квалитет звука; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при извођењу музике; – користи уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Положај за клавиром. Поставка руку и прстију. Вежбе за опуштање. Вежбе за правилно ритмизирање. Неговање музичке меморије. Привикавање ученика на самоконтролу звука и схватање музичког облика. Основне врсте удара: портато, легато, стакато. Вежбе за гипкост зглоба (свирање интервала). Динамичке ознаке: пијано, мецофорте, форте, крешендо и диминуендо. Ознаке за темпо: анданте, модерато, алегро. Појам лука. Појам фразе. Појам такта, двотакта, тротакта са одговарајућим нагласцима. Упознавање вредности ноте и паузе као и триоле, синкопе и пунктиране ноте. Увођење ученика у начине вежбања. Читање нота, знаци за октаве, знаци за интервале. Остале ознаке на које се наилази у литератури предвиђеној програмом. Контрола звука. Полифонија – канон, имитација. **Скале и трозвуци** Дурске скале по квинтном кругу (почевши од тона ЦЕ) до четири повисилице у размаку једне октаве, у четвртинама, у паралелном и супротном смеру од истог тона. Дурски трозвук разложено и истовремено – основни положај и два обртаја трогласно у четвртинама. **ЛИТЕРАТУРА** – Једна од почетних школа за клавир – Томсон, Јела Кршић, Николајев – Бајер: *Школа за клавир* – од вежбе 85 и даље – Диверноа: *Етиде оп. 76* – основне вежбе за клавир – Черни: *Оп. 599, оп. 139, I свеска* – Гњесина: *Клавирска абецеда*, избор – Лешхорн: *Мелодичне етиде оп. 192*, избор – М. Лили Петровић: *Школица за клавир Ниво А и Ниво Б* – М. Лили Петровић: *Увођење у музику и свирање на клавиру са професором* – А. Артабаљевскаја: *Први сусрет са музиком* – И друге композиције одговарајуће тежине
Обавезни минимум програма – лествице и трозвуци по програму – тридесет пет композиција – вежбе, етиде и разни комади.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Програм смотре на крају школске године: – Једна лествица по избору; – Једна етида или композиција виртуозних извођачких захтева; – Две композиције различитог карактера. Смотра на крају године не подлеже нумеричком начину оцењивања.		

Кључни појмови садржаја: клавир, тон, слушање, динамика, темпо.

Назив предмета	**КЛАВИР**

Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу; – опише својим речима и одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине; – препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта; – користи педал у делима једноставније фактуре; – уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте; – чује и примени више динамичких нивоа пиајанисимо, мецопијано, фортисимо, мецофорте; – јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње; – осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; – самостално и/или по потреби уз помоћ наставника контролише квалитет звука; – повезује прсторедне групе подметањем и пребацивањем палца уз слушну контролу самостално и уз помоћ наставника; – развија спретност целокупног апарата уз помоћ наставника; – свира са наставником или другим учеником дела за клавир четвороручно; – самостално, изражајно свира композиције напамет; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Технички и музички захтеви Повезивање прсторедних група навише и наниже (развијање спретности прстију кроз активно осмишљавање, слушање и свирање техничких вежби, лествица и етида). Вежбе за гипкост зглоба шаке кроз свирање интрвала. Вежбе за легато свирање. Увођење у основне елементе форме – мотив, реченица, облик песме, сонатина. Упознавање са законима метрике – разне врсте тактова, слаб и јак део такта, акценти. Динамичко нијансирање лествица – пиано, пианисимо и мецо- пиано. Диференцирање мелодије од пратње, рад на полифонији. Увођење у педализацију – вежбе. Свирање четвороручно. **Скале и трозвуци** Молске скале по квинтном кругу до четири повисилице (почевши од тона А) у осминама у размаку две октаве, паралелно. Трозвуци, разложено и истовремено, у размаку две октаве – завршетак секстакордом. **ЛИТЕРАТУРА** – Јела Кршић: *Клавирска читанка за други разред* – М. Лили Петровић: *Школица за клавир Ниво Ц* – М. Лили Петровић: *Канон за почетнике* – Диверноа: *Оп. 176* – Лемоан: *Дечије етиде оп. 37* – Гњесина: *Мале етиде, I део* – Беренс: *Оп. 70* – Черни: *Оп. 139, 24 етиде* – М. Живковић: *Међумурје мало, Текла вода Карашица* – Лаковицкаја: *Редакција зборника полифоних композиција* (Хендл, Корели, Кригер и други) – Ј. С. Бах: Мале композиције, избор лакших – Хендл: Избор композиција у редакцији Јеле Кршић – Избор сонатина: Ванхал, Хаслингер, Плејел, Бетовен, Хор, Рајнеке. Сонатине домаћих аутора и других композитора одговарајуће тежине – Збирка *„Наши композитори за младе пијанисте”* – З. Христић: *Тачкице* – Р. Петровић: *Игра, Украјинска игра* – С. Хофман: *Две басне* – Б. Предић: *Прича моје лутке* – М. Тајчевић: *За мале* – В. Миланковић: *Дечје приче, 25 мијатура за I и*

		II разред – *Избор лаких композиција* (Просвета, Београд) – Шуман: *Оп. 68* – Гречанинов: *Оп. 99* – Гедике: *Оп. 36* – Гурлит: *Оп. 82* – Раули: *Оп. 36 и 37* – Б. Барток: За децу – *Клавирска музика за почетнике, Микроко- смос I, избор* – Мајкапар: *24 лаке композиције оп. 16* – Кабалевски: *Оп. 30* – Скот: *Кутија играчака* – И друге композиције одговарајуће тежине Композиције за свирање четвороручно – Избор из Почетне школе Јеле Кршић. – Избор из школа Николајева и Соколова. – Дијабели: *Мелодијске вежбе оп. 149* – Дијабели: *Сонатине оп. 24* – Дијабели: *Оп. 163* – И друге композиције одговарајуће тежине
Обавезни минимум програма – лествице и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно 5 виртуозног карактера (етиде или композиције виртуозних захтева); – две полифоне композиције; – Два става из различитих сонатина (сонате) или један став сонатине (сонате) и варијације.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Смотра (на крају првог полугодишта): – Једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред Програм смотре на крају школске године: – Једна етида или композиција виртуозних извођачких захтева; – Две композиције по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: слушање, динамика, карактер, педал.

Назив предмета	**КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; – јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара; – транспонује хроматски лакше мотиве или реченице; – примени више динамичких нијанси у свирању; – негује културу тона; – објасни својим речима значења термина музичке форме и конструкције дела; – свира двохвате са јасним диференцирањем мелодијске линије; – свесно користи директан и синкопирани педал;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Читање с листа. Унапређивање основних врста удара – легато, стакато из подлак- тице, из прста, нон легато, портато, репетиција. Даљи рад на техници зглоба кроз свирање интервала до квинте. Техничке вежбе са ритмичким варијантама и хроматским транспозицијама. Шире нијансирање у динамици, истицање мелодије и диферен- цирање десне и леве руке. Детаљнија анализа облика уз тумачење значења и конструкције дела која се обрађују – сонатина, менует, гавота, марш ... Шире упознавање са елементима полифоније – држани тонови, свирање двохвата, истицање

– јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер; – препознаје музичке елементе у свирању других клавириста; – свира у дуу са наставником или са другим учеником.		гласова, динамизирање деоница. Употреба истовременог и синкопираног педала. Упознавање са украсима и припремне вежбе: дуги и кратки предудар, пралтрилер и краћи трилер. Свирање у дуу. Техничке вежбе Вежбе за: правилно низање тонова, изједначавање удара, учвр- шћивање прстију, различиту артикулацију. **Скале и трозвуци** Дурске скале по квартном кругу до четири предзнака (почевши од тона ЕФ) у распону две октаве у осминама паралелно и супротно. Хроматске скале у распону две октаве, паралелно. Трозвук четворогласно кроз две октаве разложено. Читање с листа лаганих вежби, одвојено и заједно. **ЛИТЕРАТУРА** – Јела Кршић: *Клавирска вежбанка за трећи разред* – Лемоан: *Дечје етиде оп. 37* – Черни: *Оп. 849, избор* – Бертини: *25 етида оп. 100, избор* – Диверноа: *оп. 176* – Гедике: *Оп. 32 и 47, број 5, 6 и 8* – Лак: *Оп. 172* Друге етиде одговарајуће тежине. – Ј. С. Бах: *Мале композиције* – Ј. С. Бах: *Мали прелудијуми* – Јела Кршић: *Клавирска вежбанка, избор* – Иванов – Радкевич: *Осам полифоних двогласних комада, избор* – Хендл: *Избор композиција, у редакцији Јеле Кршић* – Педагошки репертоар за децу – Кригер, Кунау, Пахелбел, Фишер, Фробергер Друге композиције одговарајуће тежине. – Клементи, Дијабели, Кулау, Дусик, Хајдн (лакше) као и сонатине домаћих и других аутора одговарајуће тежине. – Гњесина: *Тема и шест малих варијација* – Кабалевски оп.51: *Варијације Еф-дур* – Сорокин: *Тама са варијацијама а-мол* – Кулау: *Варијације Ге-дур* – Кршић и Шишмановић: *Збирка Наши композитори за младе пијанисте* – Логар, Рајичић и Илић: *За мале клавириста* – Рајичић: *Дечја збирка, избор* – Тајчевић: *Дјеци и I мала свита* – Душан Радић: *Рондино* – Лотка Калински: *Међумурје мало* – Шкерјанц: *24 прелудијума*, избор лакших – Р. Мац: *Стара ура игра полку* – Чајковски: *Албум за младе, оп.39*, избор – Шуман: *Албум за младе, оп.68*, избор – Б. Барток: *Деци, Микрокосос II* – Гречанинов: *Дечја књига оп.98* – О. Шин: *Од јутра до сумрака* – Шите: *Из веселог дечјег доба*, избор – Хајдн: *Мале игре*, избор

		– Моцарт: *14 дечјих композиција* – Скот: *Животиње*, избор – Сарауер: *Слике из дечјег доба* – Хачатуријан: *Андантино* – Лутославски: *12 малих комада* – Мајкапар оп.33: *Минијатуре* – Вилалобос: *Изабрани лаки комади* – Јела Кршић: *Клавирска вежбанка*, избор – Раули: *19 малих комада*, избор – Поцоли: *Мали комади* – И друге композиције одговарајуће тежине **Композиције за свирање четвороручно** – Дијабели: *Две сонатине* – Стравински: *Пет малих комада* – Беренс: *Мелодијске вежбе* – Ржиковски: *Од ступња ступњу, Сонатина, оп.79* – Бинг: *Из дечјег света* – И друге композиције одговарајуће тежине
Обавезни минимум програма – лествице и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно 5 виртуозног карактера (етиде или композиције виртуозних захтева); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; – једна композиција за четвороручно свирање.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Смотра (на крају првог полугодишта): – једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред. Испитни програм: – Једна етида; – Једна полифона композиција; – Један став сонатине или варијације; – Једна композиција по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: трилер, двоглас, синкопирани педал, клавирски дуо, полифонија

Назив предмета	**КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за: – јачање прстију (нарочито 4. и 5. прста); – подметање палца и брзо низање и промену прсторедних група; – повећање распона шаке. Припремне вежбе за веће интервале. Изграђивање технике двогласа у полифоним композицијама. Проширење динамичке лествице као рад на упознавању елемената правилне

линију од пратње; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – негује културу тона кроз критичко слушање свог и туђег свирања; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		интерпретације. Примена педала. Анализа облика – дводелна песма, троделна песма, прелудијум ... Украси – двоструки предудар, групето, трилер. Читање с листа лаких композиција. Свирање у клавирском дуу. **Скале и трозвуци** Молске скале по квартном кругу (почевши од тона ДЕ) до пет предзнака кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању. Хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у пара- лелном кретању. Велико разлагање трозвука (арпеђо) у осминама, кроз две октаве. Доминантни и умањени септакорд (арпеђо) у осминама, кроз две октаве. **ЛИТЕРАТУРА** – Јела Кршић: *Клавирска хрестоматија за IV разред* – Беренс: *Оп.61, I и II свеска*, избор од бројева 2, 3, 8, 10, 13,15, 16, 19 и 21 – Черни: *Оп.849*, избор од бројева 13, 15, 25 и 26 – Черни: *Оп.299, I и II свеска*, избор од бројева 1, 2, 4, 5, 8,11, 12, 13, 14, 15, 17, 18 и 20 – Хелер: *Етиде I и II свеска, оп.47*, избор – Друге етиде одговарајуће тежине. – Ј. С. Бах: *Мали прелудијуми* (6 и 12), избор – Хендл: Избор композиција, у редакцији Јеле Кршић – Глинка: *Четири двогласне фуге* – Мјасковски оп.78: *Двогласне фуге де-мол и гемол* – Друге полифоне композиције. – Хајдн: *Сонатине и сонате* – Моцарт: *Бечке сонатине* – Кулау: *Сонатине* – теже – Клементи: *Сонатине* – Бетовен: *Сонатина оп.49, Ге-дур* – Кабалевски: *Варијације де-мол на словачку тему* – Николајев: *Мале варијације у класичном стилу* – Мајкапар: *Варијације на руску тему оп.8* – Бетовен: *Варијације Еф-дур на швајцарску тему* – Друге варијације по избору. – Рајичић: *Свита демол, Мала клавирска свита* – Ј. Бандур: *Успаванка* – М. Тајчевић: *Дјеци, II мала свита* – Наши композитори за младе пијанисте. – Лотка Калински: *Стари далматински плесови* – Козина: *Дивертимента* – Готовац: *Минијатуре* – Григ: *Лирски комади*, избор – Кабалевски: *Дечје композиције*, избор – Черепњин: *Десет веселих комада*, избор – Гречанинов: *Оп.99–119, 123, 127*, избор – Шуман: *Албум за младе, избор, Сонатина Ге-дур* – Прокофјев: *Музика за децу* – Дворжак: *Два бисера* – Мусоргски: *Суза* – Кулак: *Дечји живот*

		– Шостакович: *Игра лутака*, избор – Карганов: *Албум за младе, оп.21*, избор – Пахуљски: *Прелудијум це-мол* – Глијер оп.31: *Дванаест лаких комада* – Скарлати: *Пет лаких комада* – Драгои: *Минијатуре* – Кодаљ: *Дечје игре* – Бетовен: *За Елизу* – И друге композиције одговарајуће тежине Композиције за свирање четвороручно – Вебер: *Тема с варијацијама Гедур оп.10, Шест лаких комада* – Ј. К. Бах: *Рондо Еф-дур* – Шуман: *Оригинални четвороручни комади оп.85* – Шуберт: *Варијације емол оп.10* – Шите: *Шпанске ноћи оп.144* – Бертини: *25 етида оп.97* – Дијабели: *Соната оп.73* – Ржиковски: *Албум за младе оп.22* И друге композиције одговарајуће тежине.
Обавезни минимум програма – лествице и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; – једна композиција домаћег аутора.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Смотра (на крају првог полугодишта): – једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред – једна виртуозна етида Испитни програм (на крају школске године): – Једна етида; – Једна полифона композиција; – Један став сонатине (сонате) или варијације; – Једна композиција по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: диференцијација, динамичка лествица, арпеђо, транспоновање.

Назив предмета	**КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Пети**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Решавање и усавршавање сложених техничких захтева (техника скокова), припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитаци- ја, одговор, инверзија,

пратње; – негује културу тона; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – критички прати сопствени развој; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; – користи носиоце звука за слушање музике; – препознаје музичке елементе у свирању других; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		инвенција ... Увођење ученика у самосталност у погледу примене прстореда и других дисциплина, као и оспособљавање ученика да сагледа тешкоће и сам нађе средства и начин да их реши. Свирање у клавирском дуу. **Скале и трозвуци** Шест дурских и шест молских скала у размаку октаве по избору, у паралелном и супротном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, у осминама, паралелно. – Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. **ЛИТЕРАТУРА** – Черни: *Оп. 299, III и IV свеска, избор од 21, 22, 24, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 36, 38 и 40* – Крамер и Билов: *Етиде I свеска, избор од 1, 2, 6, 8, 10 и 11* – Кршић и Ранковић: *Збирка за савлађивање техничких проблема I и II свеска* – Беренс: *Оп. 61, III и IV свеска*, избор – Лешхорн: *Оп. 38I и II свеска*, избор – Ј. С. Бах: *Мали прелудијуми* – Ј. С. Бах: *Двогласне инвенције* – Хендл: Избор композиција – Јасковки: *У старом стилу, оп.43* – Хајдн: *Дедур, Бе-дур и А-дур* – Хајдн: *Прва свеска А-дур бр.5, Е-дур бр.4, Це-дур бр.2, Ге-дур бр.1, Ге-дур бр.8. (редакција Раух)* – Моцарт: *Це-дур KV 545, Еф-дур без ознаке, Де-дур KV 283, Ес-дур KV 282* – Бетовен: *Соната ге-мол оп.49 и друге сонате* – Бетовен: *Шест варијација Ге-дур „Нел кор пју нон ми сенто”* – Хајдн: *Избор оригиналних композиција* – Вебер: *Анданте с варијацијама оп.3* – Кабалевски: *Лаке варијације бр.3 и 4, оп.51* – Лукомски: *Варијације еф-мол* – Сорокин: *Песма са варијацијама* – Беркович: *Варијације* Друге варијације одговарајуће тежине. – С. Рајичић: *Мала свита* – Славенски: *Игре и песме са Балкана I и II свеска*, избор лакших – В. Мокрањац: *Мала свита* – Кромбхолц: *Дан емпромпти* – Кршић и Шишмановић: *Наши композитори за младе пијанисте* – Логар: *Два менуета* Друга дела одговарајуће тежине. – Менделсон: *Песме без речи*, избор – Григ: *Лирски комади*, избор – Шуберт: *Два скерца* – Прокофјев: *Музика за децу* – Дебиси: *Мали црнац* – Дусик: *Матине* – Мартину: *Лутке, избор лакших* – Душкин: *Краљ вилењака, Вашар*

		– Грациоли: *Соната Ге-дур* – Чимароза: *Сонате*, избор – Кабалевски: *Оп.27* – Лутославски: *Народне мелодије* – Б. Барток: *За децу, Микрокосмос III и IV свеска* – Пинтарић и Станковић: *Композиције за клавир, избор* – Лотка Калински: *Мала балканска свита, Сонатина Еф-дур* – И друге композиције одговарајуће тежине **Композиције за свирање четвороручно** – Рајнеке: *Оп.24, Варијације на Бахову сарабанду* – Моцарт: *Оригиналне четвороручне композиције – сонате Де-дур, Бе-дур, Еф-дур, Це-дур – Фантазија еф-мол* – Шуберт: *Оригиналне четвороручне композиције – соната це-мол* – Мушковски: *Оп.23* – Јенсен: *Оп.45* – Дворжак: *Багателе оп.47* – Ферстер: *Виола адората, Роса мистика* – Ј. К. Бах: *Соната Еф-дур* – Ј. К. Бах: *Мали комади* – Шуман: *12 комада за клавир оп.85* – И друге композиције одговарајуће тежине
Обавезни минимум програма – лествице и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; – једна композиција за четвороручно свирање.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Смотра (на крају првог полугодишта): – једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред – једна виртуозна етида Испитни програм (на крају школске године): – Једна етида; – Једна полифона композиција; – Један став сонатине (сонате) или варијације; – Једна композиција по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: динамичко нијансирање, изражајност, скокови, тремоло.

Назив предмета	**КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Шести**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Читање с листа. Унапређивање технике у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих

– спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – негује културу тона; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – самостално вежба по плану који је утврдио – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.		композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Врсте меморије – фотографска, аудитивна, меморија прстију, ради сигурнијег учења напамет. Основни појмови и стилови у вези с композицијама које се изводе – динамика, фраза, израз, темпо, агогика и остали елементи интерпретације као одлике стилских периода: барок, класицизам, XX век. Једноставније импровизације пратње, свирање каденци. **Скале и трозвуци** Шест дурских и шест молских лествица које нису рађене у петом разреду у размаку октаве у паралелном и супротном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске лествице у размаку октаве паралелно, у шеснаестинама кроз четири октаве. Велико разлагање трозвука (арпеђо) у паралелном кретању кроз четири октаве у шеснаестинама. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда, кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама. **ЛИТЕРАТУРА** – Черни: *Оп.299, III и IV свеска*, теже – Черни: *Оп.740, I и II свеска*, избор 1, 2, 3, 5, 7, 8, 11, 12, 13,14, 17, 21 и 23 – Крамер и Билов: *Етиде I и II свеска*, избор од 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 и 30 – Бил: *Октавне етиде* – лакше – Лешхорн: *Етиде оп.66, бр. 11*, 15, 17, 24 и 28 – Мошковски: *Етиде оп.18, бр. 3, 8, 10 и 11* – Рутхард: *Етиде за трилер оп.40* Друге етиде одговарајуће тежине. – J. C. Бах: *Двогласне инвенције, Трогласне инвенције*, избор – J. C. Бах: *Француске свите* – лакше, поједини ставови – Хендл: Избор композиција за клавир – Хајдн: *Еф-дур бр.10, Де-дур бр.17, е-мол бр.14, Де-дур бр.16, Де-дур бр.3, Цис-мол (редакција Раух)* – Моцарт: *Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331,Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283.* – Бетовен: *Варијације Ге-дур на оригиналну тему* – Беркович: *Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему* – Кабалевски: *Лаке варијације Бе-дур оп.40* – Бетовен: *Рондо Це-дур, Багателе оп.33, Екосезе* – Моцарт: *Рондо Де-дур, Фантазија де-мол* – Хендл: *Концерт Еф-дур, I став* – J. Кр. Бах: *Концер Де-дур, Бе-дур I став* Друге варијације одговарајуће тежине.

		– Тајчевић: *Српске игре* – М. Логар: *Композиције за клавир II и III свеска* – Д. Деспић: *Сонатина Еф-дур* – Наши композитори за младе пијанисте, избор. – Ј. Славенски: *Игре и песме са Балкана* – З. Јовановић: *Минијатуре за клавир I и II свеска*, Бела сонатина, *Црна сонатина, Мини кончертино, Дечји кончертино* – Шулек: *Музика за малишане* – Кунц: *Младо лишће*, избор – Шкерјанц: *12 варијација без теме* – Дакен: *Кукавица, Ласта* – Рамо: *Тамбурен, Два ригодона* – Менделсон: *Песме без речи* – Шуман: *Албум за младе*, избор, – Григ: *Лирски комади III и IV* свеска, избор – Шуберт: *Два скерца, Музички тренуци еф-мол и цис-мол* – Турина: *Минијатуре* – Северак: *На одмору* – Черепњин: *Багателе* – Гречанинов: *Пастели оп.3I свеска* – Глинка: *Тарантела* – Ибер: *Истуар*, избор – Казела: *11 дечјих комада*, избор – Галупи: *Сонате*, избор – Чимароза: *Сонате*, избор – Ј. К. Бах: *Сонате* – Регер: *10 малих комада оп.44* – Хачатуријан: *Дечји албум*, избор – Чајковски: *Годишња доба*, избор лакших – Бородин: *Мала свита* – Дворжак: *Силуете оп.8* – Дворжак: *Валцери оп.54*, избор – *Збирка клавирских композиција од XI века до данас: I, II и III свеска* (редакција Ружице Ранковић), избор – *Музика преткласичара, Музика класичара, Музика за клавир*, (редакција Вере Богдановић), избор – *100 година музике за клавир: I, II, III и IV свеска* (редакција Миланке Мишевић), избор – *Лутке у клавирској музици XX века* (редакција Миланке Мишевић), избор – И друге композиције одговарајуће тежине **Композиције за свирање четвороручно** – Шуберт: *Оригиналне четвороручне композиције* – Шуман: *Оп.66* – Стравински: *Три лака комада* – Моцарт: *Оригиналне четвороручне композиције* – Бетовен: *Пет лаких комада за четири руке* – Равел: *Моја мајка гуска* – Респиги: *Шест малих комада* – Казела: *Пупацетио* – Сметана: *Рондо за два клавира* – осморучно (избор) И друге композиције одговарајуће тежине
Обавезни минимум програма: – шест дурских и шест молских лествица и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде и композиције виртуозних захтева);		

– две полифоне композиције; – два прва става из различитих соната – једна композиција домаћег аутора.
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године
Смотра (на крају првог полугодишта): – једна лествица по слободном избору из програма предвиђеног за овај разред – једна виртуозна етида Испитни програм (на крају школске године): – Једна етида; – Једна полифона композиција; – Први став сонате; – Једна композиција по слободном избору.

Кључни појмови садржаја: хармонизација, импровизација, каденца.

Назив предмета	**ХАРМОНИКА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– опише својим речима карактеристике хармонике и начин добијања тона; – правилно седи и држи инструмент; – правилно поставља руке на обе клавијатуре; – правилно води и мења мех; – примени основне елементе нотне писмености, чита виолински и бас кључ; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, акценте, пона- вљање; – примени означену артикулацију и обликује фразу; – употреби регистре у циљу промене боје и висине тона; – самостално свира соло кратке композиције напамет; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента. Седење и држање инструмента. Поставка леве и десне руке. Мех. Виолински и бас кључ. Основне ознаке. Артикулација. Регистри. Музичка меморија. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу. **Скале и трозвуци:** Це-дур, Ге-дур, Де-дур, Ф-дур (паралелно у четвртинама, трозвук-мало разлагање и симултано) **ЛИТЕРАТУРА:** – З. Ракић: *Хармоника за 1. разред основне музичке школе* (уџбеник); – З. Ракић: *Хрестоматија за хармонику*; – З. Ракић: *Композиције за хармонику*; – В. В.Терзић: *Школа за хармонику, 1. свеска*; – А. Факин: *Школа за хармонику, 1. свеска*; – Л. Мађери: *Избор композиција за хармонику, 1.свеска*; – *М. Барачков: Избор композиција за хармонику, 1. свеска*.
Обавезни минимум програма: – Це-дур, Ге-дур, лествице (паралелно у четвртинама, трозвук-мало разлагање и симултано); – тридесет техничких вежби-етида (са различитим техничким захтевима); – осам комада, песмица.		
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Смотра: – Једна лествица; – Једна етида (или композиција виртуозних извођачких захтева);		

– Две композиције, по слободном избору.

Кључни појмови садржаја: хармоника, тон, музичка фраза, нотне вредности, јавни наступи.

Назив предмета	**ХАРМОНИКА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– одсвира мотив и реченицу уз јасно диференцирање мелодије од пратње; – свира шеснаестине, пунктиране осмине и триоле; – примени основне елементе динамичког нијансирања; – свира хармонске интервале и легато помоћу заједничког тона; – уједначи технику леве и десне руке; – свира у тактовима 4/8, 2/2, 3/2, 4/2; – примени ознаке за темпо: алегро, андантино, адађо, ленто; – изводи једноставнија мелодијска кретања на обе клавијатуре, као увод у полифонију; – примени акцентирање тона мехом; – користи све регистре који су на располагању; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Мотив и реченица. Шеснаестина, пунктирана осмина и триоле. Динамичко нијансирање – пиано, мецопиано, мецофорте, форте, крешендо и декрешендо. Легато и интервали. Техника леве и десне руке. Врсте такта: 4/8, 2/2, 3/2, 4/2. Нове ознаке за темпо. Мелодијска кретања. Акцентирање мехом. Регистри. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу. **Скале и трозвуци:** Це-дур, Ге-дур, Де-дур, Еф-дур и упознавање са а-мол лествицом (дурске паралелно у четвртинама и осминама; Трозвук, мало разлагање и симултано; молска лествица паралелно у четвртинама; трозвук мало разлагање и симултано) **ЛИТЕРАТУРА** – З. Ракић: *Хармоника за 2. разред основне музичке школе* (уџбеник); – З. Ракић: *Хрестоматија за хармонику*; – З. Ракић: *Композиције за хармонику*; – В. В. Терзић: *Школа за хармонику, 2. свеска*; – А.Факин: *Школа за хармонику, 2. свеска*; – Л. Међери: *Избор композиција за хармонику, 1. свеска*; – М. Барачков: *Избор композиција за хармонику, 1. свеска*.
Обавезни минимум програма: – лествице и трозвуци по програму; – петнаест техничких вежби-етида (са различитим техничким захтевима); – шест композиција различитих епоха и садржаја.		
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Смотра: – Једна лествица; – Једна етида (или композиција виртуозних извођачких захтева); – Једна полифона композиција; – Једна композиција, по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: тон, нотне вредности, такт, техника, регистри, јавни наступи.

Назив предмета	**ХАРМОНИКА**

Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– испољи техничку спретност леве и десне руке; – свира хармонске интервале са подметањем и пребацивањем прстијудесне руке; – примени репетицију тона десном и левом руком са разним комбинацијама прстореда; – примени украсе; – примени динамичко нијансирање; – примени регистре у односу на стил и карактер композиције; – примени знања из музичких облика при тумачењу нотног текста; – меморише музички текст; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника леве и десне руке. Свирање подметањем и пребацивањем прстију. Репетиција тона. Украси: дуги и кратки предудар, мордент, пралтрилер и крађи трилер. Динамичко нијансирање. Регистри. Музички облици. Музичка меморија. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале до три предзнака паралелно у четвр- тинама, осминама и шеснестинама, трозвук-мало разлагање и симултано **ЛИТЕРАТУРА** – З. Ракић: *Хармоника за 3. разред основне музичке школе* (уџбеник); – З. Ракић: *Хрестоматија за хармонику*; – З. Ракић: *Композиције за хармонику*; – В. В.Терзић: *Школа за хармонику, 3. свеска*; – З. Вукосављев: *Избор композиција за хармонику за 3. и 4. разред – 1. и 2. свеска*; – А. Факин: *Школа за хармонику, 2. свеска*; – Л. Међери: *Избор композиција за хармонику, 2. свеска*; *– М. Барачков: Избор композиција за хармонику, 2. свеска*.
Обавезни минимум програма: – лествице по програму; – десет техничких вежби – етида; – пет композиција различитих епоха и садржаја.		
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Смотра (на крају првог полугодишта): – две композиције по слободном избору; Испит: – Једна лествица; – Једна етида; – Једна полифона композиција; – Једна композиција по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: музички облици, меморија, техника, артикулација, динамика, јавни наступи.

Назив предмета	**ХАРМОНИКА**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.
Циљ	Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости,

	креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– испољи техничку спретност десне и леве руке при свирању композиције са елементима полифоније; – примени различите прстореде при свирању интервала и акорада; – користи различите регистре у зависности од стила и карактера композиције; – свира једноставније композиције цикличног облика, сонатине, свите; – примени украсе, двоструки предудар, групето и трилер; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника десне и леве руке. Прстореди. Регистри. Украси. Скокови на обе клавијатуре. Музички облици. Јавни наступи. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале до четири предзнака кроз две октаве у паралелном и супротном кретању у четвртинама, осминама и шеснаестинама, а одговарајуће молске скале кроз две октаве у паралелном кретању у четвртинама, осминама и шеснаестинама Дурски и молски трозвуци четворогласно у малом разлагању и симултано Свирање октава симултано и разложено **ЛИТЕРАТУРА** – З. Ракић: *Хармоника за 4. разред основне музичке школе* (уџбеник); – З. Ракић: *Хрестоматија за хармонику*; – З. Ракић: *Композиције за хармонику*; – В. В.Терзић: *Избор етида и композиција, 1. свеска*; – З. Вукосављев: *Избор композиција за хармонику за 3. и 4. разред – 1. и 2.свеска*; – А.Факин: *Школа за хармонику, 3. свеска*; – Л.Мађери: *Избор композиција за хармонику, 2. свеска*; – М. Барачков: *Избор композиција за хармонику, 2. свеска.*
Обавезни минимум програма: – лествице по програму; – осам техничких вежби-етида; – четири композиције различитих епоха и садржаја; – једна циклична композиција.		
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Смотра (на крају првог полугодишта): – две композиције по слободном избору; Испит: – Једна лествица; – Једна етида; – Једна полифона композиција; – Једна циклична композиција или две композиције различитог карактера.		

Кључни појмови садржаја: техника, артикулација, динамика, регистри, јавни наступи.

Назив предмета	**ХАРМОНИКА**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.
Циљ	Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.
Разред	**Пети**

Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примени знања из музичких облика у делима са елементима полифоније; – свира композиције цикличног карактера: тема са варијацијама, свита, сонатина, сонатни облик; – примени ознаке за динамику и темпо; – испољи техничку спретност десне и леве руке; – користи различите регистре у зависности од стила и карактера композиције; – самостално решава лакше проблеме у примени прстореда; – самостално решава извођење појединих врста артикулације и писања ознака за мех; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Музички облици. Цикличне композиције. Ознаке и за динамику и темпо. Техника десне и леве руке. Регистри. Прстореди. Артикулација и мех. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале до пет предзнака кроз две октаве у паралелном и супротном кретању. Дурски и молски трозвуци у великом разлагању и симултано. Доминантни септакорд у малом разлагању и симултано, октаве симултано и разложено. **ЛИТЕРАТУРА** – З. Ракић: *Хармоника за 5. разред основне музичке школе* (уџбеник); – З. Ракић: *Хрестоматија за хармонику*; – З. Ракић: *Композиције за хармонику*; – В. В. Терзић: *Избор етида и композиција, 1.и 2. свеска*; – З. Вукосављев: *Избор композиција за хармонику за 5. и 6. разред – 1. и 2. свеска*; – З. Ракић: *Хармоника - албум за младе*; – А. Факин: *Марљиви хармоникаш*; – Л. Мађери: *Избор композиција за хармонику, 3. свеска*; – М. Барачков: *Избор композиција за хармонику, 3. свеска.*
Обавезни минимум програма – лествице по програму – осам етида – четири композиције различитих епоха и садржаја – једна циклична композиција		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Смотра (на крају првог полугодишта) – етида и композиција по слободном избору. Испит – Једна лествица; – Једна етида; – Једна полифона композиција; – Једна циклична композиција.		

Кључни појмови садржаја: техника, артикулација, динамика,прстореди, јавни наступи.

Назив предмета	**ХАРМОНИКА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.	
Разред	**Шести**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примени основне карактеристике музичких стилова кроз одговарајућу литературу; – повеже техничке и музичке елементе у интерпретацији композиције; – користи регистре без предходне припреме и усаврши транспоновање регистрима; – примени артикулацију и динамику у зависности од стила и карактера композиције; – чита са листа лакше комаде и етиде; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Музички стилови – основне карактеристике. Технички и музички елементи Регистри. Артикулација и динамика. Читање са листа. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале до шест предзнака кроз две октаве у паралелном и супротном кретању. Дурски и молски трозвуци у малом, великом разлагању и симултано. Доминантни и умањени септакорди у малом, великом разлагању и симултано кроз две октаве у паралелном кретању. Октаве симултано и разложено Хроматска скала у паралелном кретању. **ЛИТЕРАТУРА** – З. Ракић: *Хармоника за 6. разред основне музичке школе* (уџбеник); – З. Ракић: *Хрестоматија за хармонику*; – З. Ракић: *Композиције за хармонику*; – В. В.Терзић: *Избор етида и композиција, 2. и 3. свеска*; – З. Вукосављев: *Избор композиција за хармонику за 5. и 6. разред – 1. и 2. свеска*; – З. Ракић: *Хармоника – албум за младе*; – А. Факин: *Марљиви хармоникаш*; – Л. Мађери: *Избор композиција за хармонику, 3. свеска*; – М. Барачков: *Избор композиција за хармонику, 3. свеска*.
Обавезни минимум програма: – лествице по програму; – шест етида; – четири композиције различитих епоха и садржаја; – једна циклична композиција.		
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Смотра (на крају првог полугодишта): – етида и композиција по слободном избору. Испит: – Једна лествица; – Једна етида; – Једна полифона композиција; – Једна циклична композиција; – Једна композиција виртуозног карактера.		

Кључни појмови садржаја: стилови, техника, артикулација, динамика, јавни наступи.

ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ
(флаута, кларинет, саксофон, труба)

Назив предмета	**ФЛАУТА**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.
Циљ	Циљ учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности,

	естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– опише својим речима карактеристике флауте и начин добијања тона; – дише уз подршку трбушних мишића, уз помоћ и контролу наставника; – контролише положај тела при свирању; – правилно поставља и држи инструмент; – производи самостално тон; – самостално поставља прсте леве и десне руке са ослањањем на усник, кажипрст леве и палац десне руке; – правилно изводи вежбе за тон уз помоћ наставника; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – покаже позитиван однос према заједничком свирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Упознавање са флаутом, њеним карактеристикама и начином одржавања. Основно нотно описмењавање – упознавање са нотним вредностима и паузама. Основе технике дисања: удисај и издисај уз подршку трбушних мишића (дијафрагме), без инструмента и са њим. Поставка усана (амбажура) на глави флауте. Емитовање (добијање) тона у првој октави (количина, брзина и правац ваздуха). Улога језика – атак. Правилно држање инструмента: – држање тела; – поставка леве руке – стабилан ослонац на кажипрст; – поставка десне руке – стабилан ослонац на палац и мали прст. Овладавање грифовима прве октаве. Основне артикулације: портато и легато. Музичка меморија – неговање и развијање. Издржавање тонова у оквиру савладаног тонског опсега. Камерно музицирање са наставником (дуо). Вежбе за развој покретљивоти прстију тј. технике. Увођење у начине самосталног рада код куће. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Упознавање са тоналитетима и њиховим трозвуцима у оквиру савладаног тонског опсега у целим нотама, половинама и лаганим четвртинама (Ге и Еф- дур) **ЛИТЕРАТУРА** **Школе и етиде за флауту** – М. Рикије: *Мени не мањка даха* – Т. Ваи: *Почетна књига за флауту* – Бантаи – Шипош: *АБЦ* – А. Кавчић Пуцихар: *Свирамо флауту* – М. Мојс: *Флаутиста почетник – 1-3* – Љ. Димитријевић: *Школа за флауту за први разред* – избор – Тафанел – Гобер: *Комплетна метода за флауту* – избор и друга литература сличног садржаја и тежине **Композиције уз клавирску пратњу** Избор комада из збирке *Хрестоматија 1*: – Руска народна песма: *Топ-Топ*, Кабалевски: *Мала полка*, Руска народна песма: *Препелица*... – Ј. Хајдн: *Ариета* – Х. Персл: *Ригодон* – Чешка народна песма: *Анушка* – Пуцихар: *Лунина песма* – Е. Босвел: *Мало магаре* – Л. В. Бетовен: *Шкотска игра* – А. Гедике: *Игра* и друге композиције сличног садржаја и тежине

Обавезни минимум програма: – вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине, прилагођени узрасту почетника – избор неколико једноставних комада уз клавирску пратњу
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године
Програм смотре: – једна лествица напамет; – једна етида; – једна композиција по слободном избору.

Кључни појмови садржаја: тон, дисање, поставка инструмента, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**ФЛАУТА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– опише својим речима карактеристике флауте и начин добијања тона; – дише уз подршку трбушних мишића, уз помоћ и контролу наставника; – правилно изводи вежбе за тон уз помоћ наставника; – производи самостално тон; – самостално поставља прсте леве и десне руке са ослањањем на усник, кажипрст леве и палац десне руке; – примењује основне елементе музичке писмености приликом свирања и читања нотног текста у виолинском кључу; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољава самопоуздање током јавног наступа; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – испољи позитиван однос према заједничком музицирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Правилно држање инструмента: – држање тела; – поставка леве руке – стабилан ослонац на кажипрст; – поставка десне руке – стабилан ослонац на палац и мали прст. Правилно дисање – контрола. Амбажура и њена контрола. Улога језика – атак. Овладавање грифовима прве и друге октаве. Основне артикулације: стакато и легато. Основни елеменати музичке писмености. Основне ознаке темпа. Музичка меморија – неговање и развијање. Тонски опсег: d1 – d3. Издржавање тонова у оквиру савладаног тонског опсега. Технике вежбе за развој покретљивости прстију. Самостално вежбање – начини и процедуре. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске лествице до два предзнака, са тоничним квинтакордима, кроз две октаве. Лествице у оквиру савладаног тонског опсега. **ЛИТЕРАТУРА** **Школе и етиде за флауту** – М. Мојс: *Флаутиста почетник – 3-7 вежбе* – Љ. Димитријевић: *Школа за флауту* – избор – Тафанел – Гобер: *Комплетна метода за флауту* – избор – Г. Гариболди: *Етиде* – избор и друга литература сличног садржаја и тежине **Композиције уз клавирску пратњу** – Композиције из збирке *Хрестоматија 1*: – В. А. Моцарт: *Мајска песма, Песма пастира* – Н. Бакланова: *Хоровод* – Е. Перишон: *Рано јутро*

		– Хамилтон: *Песма дуги* – Ј. Брамс: *Успаванка* – К. В. Глук: *Плес духова* – В. А. Моцарт: *Арија Папагена* – Е. Кронке: *Моменто ђокозо* – Е. Храдецки: *Сунчани реге* – М. Кесик: *Пипова звона*
Обавезни минимум програма – вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине, прилагођени узрасту почетника; – избор неколико комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Програм смотре: – једна лествица напамет; – једна етида; – једна композиција по слободном избору		

Кључни појмови садржаја: тон, динамика, темпо, дисање, поставка инструмента, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**ФЛАУТА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно дише уз подршку трбушних мишића (дијафрагма), уз мању помоћ наставника; – кратко опише технику дисања коју користи при свирању; – користи проширен тонски опсег инструмента; – контролише позицију тела приликом свирања; – изводи правилно вежбе за развој и обликовање тона, уз помоћ наставника; – самостално свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – самостално вежба код куће – радо свира у камерном саставу. – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Континуирана контрола исправно постављеног дисања. Контрола амбажуре. Тонски опсег: це1- ге3. Грифови прве, друге и дела треће октаве. Атак: координација прста и језика. Основне динамичке разлике (f, p). Музичка фраза – елементи и обликовање. Свирање композиција различитих садржаја уз клавирску пратњу. Музичка меморија – неговање и развијање. Заједничко свирање (наставник–ученик; ученик–ученик). Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске лествице до три предзнака, са тоничним квинтакордима у обртајима. Лествице у оквиру савладаног тонског опсега. **ЛИТЕРАТУРА** **Школе и етиде за флауту** – М. Мојс: *Флаутиста почетник – 7-10* – Љ. Димитријевић: *Школа за флауту* – избор – Тафанел – Гобер: *Комплетна метода за флауту* – избор – Г. Гариболди: *Етиде* – избор и друга литература сличног садржаја и тежине **Композиције уз клавирску пратњу** – Избор композиција из збирке *Хрестоматија 1* – В. Поп: *Срећни дом* – В. Поп: *Шумско цвеће*

		– Чичков: *Скерцо; Скерцино* – Госек: *Гавота* – Е. Храдецки: *Сунчани реге* – С. Џоплин: *Забављач* – Гедике: *Игра* – Р. Л. Каин: *Прелудијим и игра* – Г. Ф. Телеман: *Менует II из Свите у а–молу* – Ј. Л. Дусек: *Менует* – П. Николић: *Андантино* и други комади сличног садржаја и тежине.
Обавезни минимум програма: – вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине, прилагођени узрасту; – избор неколико комада уз клавирску пратњу.		
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм: – једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у четвртинама и осминама; – две етиде различитог карактера; – једна композиција уз пратњу клавира по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: тон, динамика, темпо,дисање, поставка инструмента, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**ФЛАУТА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно поставља и држи инструмент; – контролише позицију тела приликом свирања; – правилно дише уз подршку трбушних мишића (дијафрагма), уз мању помоћ наставника; – изводи правилно вежбе за развој и обликовање тона, уз помоћ наставника; – користи проширен тонски опсег инструмента; – примењује различите артикулације и вибрато; – примењује основне ознаке за темпо и динамику; – учествује на јавним наступима; – самостално вежба код куће; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – испољи позитиван однос према уметничкој музици и заједничком музицирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Контрола амбажуре. Интонација, слушање и штимовање инструмента. Тонске вежбе. Поставка вибрата. Уједначеност квалитета тона у свим регистрима инструмента. Овладавање грифовима прве, друге и дела треће октаве. Динамичко нијансирање (f, mf, mp, p). Основни украси (трилер, предудар, пралтрилер, мордент). Музичка меморија – неговање и развијање. Заједничко свирање (наставник–ученик; ученик–ученик). Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале до четири предзнака, са тоничним квинтакордима и обртајима, у оквиру савладаног тонског опсега у различитим артикулацијама, у осминама и лаганим шеснаестинама, напамет. Дупле терце и терце у покрету. Скале свирати развијено. **ЛИТЕРАТУРА** **Школе и етиде за флауту** – М. Мојс: *Флаутиста почетник – од 10 и даље* – М. Мојс: *24 мале етиде* – М. Мојс: *Тонске вежбе*

		– Љ. Димитријевић: *Школа за флауту* – избор – Тафанел – Гобер: *Комплетна метода за флауту* – избор – В. Поп: *30 лаких етида за флауту оп.320* – Г. Гариболди: *Миљон етиде оп.131* – избор и друга литература сличног садржаја и тежине **Композиције уз клавирску пратњу** – В. Поп: *Арабела* – Г. Тихомиров: *Мала корачница* – В. Поп: *Шпанска игра* – В. А. Моцарт: *Арија Тамина из опере Чаробна фрула* – М. П. Мусоргски: *Гопак* – Л. Вајнер: *Игра лисице* – Вебер: *Дудова колиба* – К. Дебиси: *Мали црнац* и други комади сличног садржаја и тежине.
Обавезни минимум програма: – техничке вежбе, етиде, комади сличног садржаја и тежине; – избор неколико комада уз клавирску пратњу.		
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм: – једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у осминама и лаганим шеснаестинама; – две етиде различитог карактера; – једна композиција уз пратњу клавира, напамет.		

Кључни појмови садржаја: тон, вибрато, динамика, темпо, дисање, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**ФЛАУТА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.	
Разред	**Пети**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– користи проширен тонски опсег инструмента; – користи вибрато; – препозна и изводи хроматику; – користи дупли језик у свирању; – изводи правилно тонске вежбе за развој и обликовање тона, уз помоћ наставника; – примењује основне ознаке за темпо и динамику; – се самостално штимује уз контролу нставника; – учествује на јавним наступима; – испољи позитиван однос према уметничкој музици и заједничком музицирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Контрола амбажуре. Тонске вежбе М. Мојса. Ширење тонског опсега. Тонски опсег: це1- ха3 Поставка дуплог језика. Артикулације: (стакато, портато, тенуто и легато). Разумевање нових агогичких ознака. Читање с листа. Динамичко нијансирање (ff, f, mf, mp, p, pp) Интонација, слушање и штимовање инструмента. Цикличне композиције. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске лествице до пет предзнака, са тоничним квинтакордима и обртајима, у различитим артикулацијама, у обиму две октаве, у осминама и лаганим шеснаестинама. Вежбе за развој покретљивоти прстију тј. технике **ЛИТЕРАТУРА** **Школе и етиде за флауту**

		– М. Мојс: *Тонске вежбе* – М. Мојс: *25 мелодијских етида* – Љ. Димитријевић: *Школа за флауту* – избор – Тафанел – Гобер: *Комплетна метода за флауту* – избор – Г. Гариболди: *20 малих етида,оп.132* и друга литература сличног садржаја и тежине **Композиције уз клавирску пратњу** – В. Поп: *Шпанска серенада* – В. Поп: *Песма без речи* – В. Поп: *Шведска идила* – М. Пот: *Сичилиана* – Р. Вебер: *Циганско каприччо* – П. Пруст: *Прелудијум и игра* – Е. Келер: *Пјероова игра* – Е. Келер: *Мазурка* – М. Јеличанин: *Ноктурно и Скерцо* и други комади сличног садржаја и тежине. **Сонате** – Г. Ф. Телеман: *Соната у Еф - дуру* – Р. Валентајн: *12 соната* – избор и друге сонате сличног садржаја и тежине.
Обавезни минимум програма: – техничке вежбе, етиде, комади сличног садржаја и тежине; – избор неколико комада уз клавирску пратњу.		
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм: – једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у осминама и шеснаестинама; – две етиде различитог карактера; – једна композиција уз пратњу клавира, напамет.		

Кључни појмови садржаја: тон, вибрато, дупли језик, интонација, динамика, темпо,дисање, циклични облици, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**ФЛАУТА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Шести**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– користи цео тонски опсег инструмента; – изводи правилно тонске вежбе за развој и обликовање тона; – самостално се штимује уз контролу наставника; – користи дупли језик у свирању; – препознаје основне ознаке за темпо и динамику; – учествује на јавним наступима; – самостално вежба код куће; – испољи позитиван однос према уметничкој музици и заједничком музицирању; – посећује концерте и друге музичке манифестације;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Контрола амбажуре. Тонске вежбе. Ширење тонског опсега: Тонски опсег: це1- це4 Уједначеност квалитета тона у свим регистрима. Усавршавање дуплог језика. Овладавање грифовима прве, друге и треће октаве. Атак (координација прста и језика). Артикулације: (стакато, портато, тенуто и легато). Динамичко нијансирање (ff, f, mf, mp, p, pp). Интонација, слушање и штимовање инструмента. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале (сви тоналитети) са

– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		тоничним квинтакор- дима и обртајима, доминантним и умањеним септакордима, у обртајима, у различитим артикулацијама, у обиму две октаве у шеснаестинама. **ЛИТЕРАТУРА** **Школе и етиде за флауту** – М. Мојс: *Тонске вежбе* – Љ. Димитријевић: *Школа за флауту* – избор – Г. Гариболди: *20 распеваних етида оп.88* и друга литература сличног садржаја и тежине **Композиције уз клавирску пратњу** – В. Поп: *Руска циганска песма* – Берлиоз: *Арија и игра* – Ф. Госек: *Тамбурин* – Г. Форе: *Сичилијана* – Е. Келер: *Романса* – Е. Келер: *Шпански валцер* – Р. Хофман: *Скерцо* – Синисало: *Три минјатуре* – К. В. Глук: *Мелодија из опере „Орфеј и Еуридика”* и други комади сличног садржаја и тежине. **Сонате и свите** – Б. Марчело: *Соната Бе-дур или де-мол* – Г. Ф. Телеман: *Соната Еф-дур* – Г. Ф. Хендл: *Соната Еф-дур или ге-мол* – Ј. С. Бах: *Избор ставова из Свите бр. 2, у ха – молу* и друге копозиције сличног садржаја и тежине.
Обавезни минимум програма: – техничке вежбе, етиде, комади сличног садржаја и тежине; – избор неколико комада уз клавирску пратњу.		
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм: – једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у осминама и шеснаестинама; – две етиде различитог карактера; – једна композиција уз пратњу клавира, напамет.		

Кључни појмови садржаја: тон, вибрато, дупли језик, интонација, динамика, темпо, дисање, циклични облици, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**КЛАРИНЕТ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– опише својим речима карактеристике кларинета и начин добијања тона; – правилно стоји и држи кларинет; – држи правилно амбажуру и обе руке, правилно дише; – изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – изводи правилно техничке вежбе за	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента. Поставка правилног дисања и вежбе дисања. Начин добијања тона. Поставка леве и десне руке. Поставка амбажуре. **Техника десне руке:** – правилно постављање позиције прстију на рупама и клапнама; – правилно постављање палца за ослањање

квалитет тона, стакато, интонацију и покретљивост уз помоћ наставника; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање... – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		инструмента; – правилно позиционирање шаке. **Техника леве руке:** – правилно постављање позиције прстију на рупама и клапнама; – правилно позиционирање шаке. Стакато технка: правилно ударање врхом језика у трску. Вежбе за развој моторике прстију леве руке. **Скале и трозвуци:** Це, Ге, Де, Бе и Еф-дур, а, е, де, ха и ге мол у две октаве. **ЛИТЕРАТУРА** – Бруно Брун: *Школа за кларинет број 1* – Радивој Лазић: *Учим кларинет број 1* и остала литература сличне тежине по избору наставника
Обавезни минимум програма – дурске и моске скале до једног предзнака – 20 етида – 2 комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
Програм смотри – Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком – 2 етиде – Један комад уз пратњу клавира (изводи се напамет)		

Кључни појмови садржаја: амбажура, тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**КЛАРИНЕТ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно стоји и држи инструмент; – свира уједначено малу, прву и другу октаву; – свира технике легато и стакато; – примени основне елементе нотне писмености и теорије у свирању; – чита нотни текст у виолинском кључу; – чита динамичке и ознаке за темпо; – свира вежбе за побољшање технике тона и моторике прстију; – свира у опсегу од Е до це3; – свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Тонске и техничке вежбе за унапређивање целокупног извођачког апарата (тон, амбажура, техника прстију и језика). Синхронизација језика и прстију. Рад на побољшању интерпретације. Музички бонтон. **Скале и трозвуци:** Дурске и молске скале до три предзнака кроз две октаве – стака- то и легато **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде** – Бруно Брун: *Школа за кларинет број 1, 2* – Радивој Лазић: *Учим кларинет број 1, 2* и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима. **Комади** Комади по избору наставника адекватне тежине
Обавезни минимум програма		

– дурске и молске скале до 3 предзнака са тоничним трозвуком кроз две октаве – 25 етида – 2 комада уз пратњу клавира
Јавни наступи – Обавезна су 2 јавна наступа у току године
Смотра на крају године (изводи се напамет) – Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком 2 етиде – Комад уз пратњу клавира

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**КЛАРИНЕТ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – свира у распону од E мало до e3; – свира различите типове артикулација; – исправи интонацију у току свирања уз помоћ наставника; – повеже стечено знање из основа муз. писмености са техничким процедурама на инструменту; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – препознаје агогику; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – примењује основне принципе правилног вежбања у самосталном раду.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацију прстију и језика. Издржавање тонова. Контрола дисања, амбажуре. Развијање слуха за самостално штимовање. Музички бонтон. **Скале и трозвуци:** Кроз две октаве : Це, Еф, Ге, Бе, Де, А и Ес-дур, а, е, де, ха, ге, це и фис-мол Кроз три октаве: е-мол Све скале свирати у стакато и легато артикулацији **ЛИТЕРАТУРА** – Бруно Брун: *Школа за кларинет број 1, 2, 3* – Радивој Лазић: *Учим кларинет број 1, 2, 3* и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине.
Обавезни минимум програма – Дурске и молске скале кроз две и три октаве са тоничним трозвуком – 30 етида – Два комада уз пратњу клавира		
Јавни наступи – Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
Испитни програм (изводи се напамет) – Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком – 2 етиде – Комад уз пратњу клавира		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**КЛАРИНЕТ**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.
Циљ	Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се

	подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – свира у опсегу од Е мало до ефЗ; – свира у комбинованим артикулацијама (стакато и легато); – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – следи правилну примену процедура које се примењују у стицању целокупне технике свирања; – комуницира са корепетитором кроз музику; – изражајно свира; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, и емоционални утицај; – самостално и свакодневно вежба поштујући процедуру; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацију прстију и језика. Издржавање тонова. Изједначавање регистара кроз тонске вежбе. Стварање менталне и физичке кондиције Заједничко свирање (камерна, оркестар). Музички бонтон. **Скале и трозвуци:** Дурске и молске скале до четири предзнака. Скале кроз две октаве: це, ге, де, бе, а, ес, ас дур; а, де, ге, ха, це, фис, цис-мол.. Скале кроз три октаве: е, еф дур, е и еф-мол Све скале се свирају у стакато и легато артикулацији. Хроматска скала. **ЛИТЕРАТУРА** – Бруно Брун: *Школа за кларинет број 2, 3* – Радивој Лазић: *Учим кларинет број 3, 4* и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине
Обавезни минимум програма – Дурске и молске скале до 4 предзнака – 35 етида – 3 комада уз пратњу клавира		
Јавни наступи – Обавезна су два јавна наступа у току године		
Испитни програм (изводи се напамет) – Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком – 2 етиде различитог карактера – Комад уз пратњу клавира		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**КЛАРИНЕТ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Пети**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – самостално коригује интонацију у току свирања; – истражује начине добијања што квалитетнијег и чистијег тона на кларинету; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Рад на добијању што квалитетнијег изговора код стакато технике. Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацији прстију и језика. Тонске вежбе и рад на што квалитетнијој боји тона и интонацији у свим регистрима. Рад на микродинамици. Свирање соло и у ансамблу. **Скале и трозвуци:** Дурске и молске скале до пет предзнака са доминантним и умањеним септакордима Скале се свирају разложено и у разним комбинованим артикулацијама. Хроматска скала. **ЛИТЕРАТУРА** – Клозе: *Техничке вежбе* – Лефевр: *Техничке вежбе* и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине
Обавезни минимум програма – Дурске и молске скале до пет предзнака са доминантним и умањеним септакордима, разложено – 35 етида – 3 комада уз пратњу клавира		
Јавни наступи – Обавезна су два јавна наступа у току године		
Испитни програм (изводи се напамет) – Једна дурска, једна молска скала са тоничним и доминантним трозвуком, разложено – 2 етиде различитог карактера – Комад уз пратњу клавира		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**КЛАРИНЕТ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Шести**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– свира у опсегу од Е мало до Ге3; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – инерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност,	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Рад на постизању флексибилности амбажуре у свим регистрима. Меморисање текста. Обликовање што квалитетнијег тона, интонација и стакато. Самостално штимовање инструмента. Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. **Скале и трозвуци:** Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са доминантним и умањеним септакордима.

стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Скале, трозвуке, умањене и доминантне септакорде свирати разложено и у комбинованим артикулацијама. Хроматска скала. **ЛИТЕРАТУРА** – Клозе: *Техничке вежбе* – Лефевр: *Техничке вежбе* и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине.
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 40 етида – 4 комада уз пратњу клавира		
Јавни наступи – Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
Испитни програм (изводи се напамет) – Једна дурска и једна молска скала са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 2 етиде различитог карактера – Комад уз прању клавира		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**САКСОФОН**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– опише својим речима карактеристике саксофона; – представи историјски развој инструмента и исприча неку занимљивост везану за инструмент; – правилно држи инструмент; – самостално намести трску на усник; – правилно држи амбажуру и објасни важност амбажуре и њену поставку; – опише својим речима вежбице дисања и шта се постиже сваком од тих вежбица; – правилно изводи косто доминално дисање и објасни шта је то; – изводи стакато и легато; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском кључу; – самостално свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Историјат, карактеристике, делови и могућности саксофона. Вежбе дисања. Правилно намештање трске на усник. Поставка амбажуре. Свирање само на лули и уснику. Правилно држање саксофона и поставка прстију. Одржавање инстримента. Врсте артикулација (стакато и легато). Тонске вежбе (издржавање тонова). Елементи музичке писмености (целе ноте, половине, четвртине и осмине). Тонски опсег: Е 1 до А 3 (за напредне до Ц3). Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске лествице до једног предзнака са тоничним трозвуком (е,а,Ф,Г) **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде** – Јан Бан Бекум (холандска школа): *Школа за почетнике* (прво издање)

– учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – објасни важност одржавања инструмента; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.		– Клод Делангл (француска школа): *Методе за почетнике са ЦД-ом* – Перени (мађарска школа): *АБЦ Саксофон*, прва свеска – Мишел Рикијер: *Мени не мањка даха* – Л. Петерсон: *Прва књига* **Комади из збирки** – Клод Делангл: Све композиције из књиге *Методе за почетнике* – Перени: Све композиције из горе наведене литературе Композиције или транскрипције за саксофон по избору наставника
Обавезни минимум програма – Две лествице, 15 етида, две композиције по слободном избору		
Јавни наступи – Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет		
Програм смотри – Једна композиција уз пратњу клавира напамет		

Кључни појмови садржаја: амбажура, дисање, тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**САКСОФОН**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно узима дах; – правилно држи амбажуру; – правилно држи инструмент; – самостално изводи тонске и техничке вежбе; – примени основне ознаке за темпо, динамику, понављање... – правилно изведе сваку ритмичку фигуру у задатом нотном тексту; – правилно изведе стакато; – самостално свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Тонске вежбе. Стакато. Пунктирани ритам и синкопа. Динамика – пиано, форте. Основне ознаке за темпо. Опсег инструмента: горе до Д3, доле до Д1. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале до два предзнака са тоничним трозвуком, разложеним тоничним трозвуком (мало разлагање), малим разлагањем. **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде** – Јан Ван Бекум (холандска школа): *Школа за почетнике* (прво издање) – Клод Делангл (француска школа): *Методе за саксофон број 1* – Иван Рот (немачка школа): *Свеска број 1* – Перени (мађарска школа): *Саксофон АБЦ, 1. део* – Л. Петерсон: *Прва књига* **Комади из збирки** – Клод Делангл: *Све композиције из књиге Методе за саксофон број 1* – Перењи: *Све композиције из горе наведене књиге* Комади тежине у складу са техничким

		могућностима ученика. Композиције или транскрипције по избору наставника
Обавезни минимум програма – Две дурске и две молске лествице, 15 етида, две композиције по слободном избору		
Јавни наступи – Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет		
Програм смотри – Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, једна етида		

Кључни појмови садржаја: дисање, тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**САКСОФОН**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно изводи шеснаестине – правилно изводи триоле – са лакоћом савлада (чита и свира) нотни текст – се штимује самостално према клавиру и другом инструменту – изводи динамику на једном тону – одреди тоналитет задате композиције – интонативно чисто изводи све тонове које је научио да свира на инструменту – самостално свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира – комуницира са корепетитором кроз музику – учествује на јавним наступима у школи и ван ње – испољи самопоуздање у току јавног наступа – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Тонски опсег од Ц1 до Е3. Тонске вежбе (издржавање тонова, вежбе на једном тону). Увод у триолски фразирунг. Шеснаестина. Свирање дуета. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале до три предзнака са тоничним трозвуком, малим разлагањем, терцама **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде** – Руди Јетл: *техничке етиде* – Јан Ван Бекум (холандска школа): *Друга свеска вежба и етида* – Клод Делангл (француска школа): *Методе за саксофон број 2* – Иван Рот (немачка школа): *Свеска број 1* – Перени (мађарска школа): *Саксофон АБЦ 2 део* – Л. Петерсон: *Друга књига* **Комади из збирки** – Клод Делангл: Све композиције из књиге *Методе за саксофон број 2* – Перењи: *Све композиције из горе наведене књиге* Комади тежине: у складу са техничким могућностима ученика. Композиције или транскрипције по избору наставника.
Обавезни минимум програма – Три дурске и три молске лествице, 15 етида, три композиције по слободном избору		
Јавни наступи – Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет		
Програм испита – Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, две етиде		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**САКСОФОН**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изводи тонове трећег регистра са лакоћом; – свира скале у разним артикулацијама; – правилно изводи осминске тактове; – правилно изводи триоле; – чита са лакоћом нотни текст; – у свирању у ансамблу прати поред свог гласа и гласове других инструмената; – чита партитуру триа и квартета; – се самостално штимује на клавир и други инструмент; – одреди тоналитет задате композиције; – интонативно чисто изводи све тонове које је научио да свира на инструменту; – свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – изражајно свира на јавном наступу; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Тонске вежбе (издржавање тонова, вежбе на једном тону). Свирање дуета, триа, квартета или у неком ансамблу. Осминski тактови. Опсег од Ц1 до Ф3. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале до 4 предзнака са тоничним трозвуком, великим разлагањем, терцама, доминантни или код мола умањени септакорд. Хроматска скала кроз опсег скале коју ученик свира **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде** – Рене Дикло: *35 техничких етида* – Перењи (мађарска школа): *Саксофон АБЦ 2 део* – Л. Петерсон: *Друга књига* – Г. Лакур *етиде* – Етиде по избору наставника **Комади** По избору наставника и у складу са техничким могућностима ученика
Обавезни минимум програма – Четири дурске и четири молске лествице, 15 етида, три композиције по слободном избору		
Јавни наступи – Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет		
Програм испита – Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, две етиде различитог карактера		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**САКСОФОН**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Пети**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изводи са лакоћом све тонове на инструменту; – правилно изводи све врсте тактова и све врсте ритмова, – одреди тоналитет задате композиције; – интонативно чисто изводи све тонове које је научио до сада да свира на инструменту; – изражајно свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Тонске вежбе. Цео опсег инструмента (б – Фис3). Свирање дуета, триа, квартета или у неком ансамблу. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале до 5 предзнака са тоничним трозвуком, великим разлагањем, терцама, доминантни или код мола умањени септакорд, разложеним доминантним (умањеним) септакордом (мало разлагање) Хроматска скала кроз опсег скале коју ученик свира **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде** – Х. Клозе: *техничке етиде – прва књига* – Рене Дикло: *35 техничких етида* – Лакур *етиде* Етиде по избору наставника **Комади** – По избору наставника и у складу са техничким могућностима ученика
Обавезни минимум програма – Четири дурске и четири молске лествице, 15 етида, три композиције по слободном избору		
Јавни наступи – Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет		
Програм испита – Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, две етиде различитог карактера		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**САКСОФОН**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Шести**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита ноте а прима виста у брзом темпу; – изводи вибрато; – примени знање из теорије музике у композицијама које изводи; – самостално анализира дело које свира; – самостално постави динамику у задатим композицијама; – свира скале у разним артикулацијама; – контролише интонацију; – изражајно свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – свира у ансамблу; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Читање с листа. Тонске вежбе. Цео опсег инструмента (б – Фис3). Свирање дуета, триа, квартета или у неком ансамблу. Вибрато. **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале до 6 предзнака са тоничним трозвуком, великим разлагањем, терцама, доминантни или код мола умањени септакорд, разложеним доминантним (умањеним) септакордом (мало разлагање) Хроматска скала кроз опсег скале коју ученик свира **ЛИТЕРАТУРА**

ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;		**Етиде** – Х. Клозе: *Техничке етиде* – Г. Лакур: *Етиде* – Етиде по избору наставника **Комади** По избору наставника и у складу са техничким могућностима ученика
Обавезни минимум програма – Пет дурских и пет молских лествица, 15 етида, три композиције по слободном избору		
Јавни наступи – Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет		
Програм испита – Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, две етиде различитог карактера		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**ТРУБА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– расклопи делове трубе и опише начин одржавања инструмента; – правилно држи инструмент у мирној, релаксираној и стабилној позицији; – примени правилну технику дисања; – контролише отвореност грла и дисајних путева; – правилно поставља амбажуру; – зуји на уснику без притиска; – изводи правилно тонске вежбе уз контролу интонације; – изражајно пева вежбе које изводи на инструменту; – примени основне елементе нотне писмености у свирању; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање... – спроведе правила вежбања у самосталном раду; – свира кратке композиције напамет, соло или уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – покаже самопоуздање на наступима; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента. Правилан став и држање. Техника дисања и отвореност дисајних путева. Амбажура (поставка усника). Зујање на уснику. Атак (ударац језиком). Издржавање основних аликвотних тонова на труби. Проширивање опсега тонова и тонске вежбе у распону до с2. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Скале у једној октави са тоничним трозвуком у половинама према могућностима ученика **ЛИТЕРАТУРА** – Д. Марковић: *Почетна школа за трубу – Први део* – Др. Чарлс Колин: *Почетне студије за трубу* – Алојз Стрнад: *Метода за трубу 1. део* (избор вежби одговарајућег нивоа) – А. Митронов: *Школа за трубу* – Р. Гетчел: *Практичне студије 1. Књига*
Обавезни минимум програма – једнооктавна скала са тоничним трозвуком у половинама, у зависности од могућности ученика – 20 етида – 2 комада уз клавирску пратњу		

Јавни наступи – Обавезна су 2 јавна наступа у току године
Програм смотре – Једна скала са тоничним трозвуком – Две етиде – Један комад уз пратњу клавира, напамет

Кључне речи: дисање, зујање, амбажура, атак, тон, музички бонтон

Назив предмета	**ТРУБА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно држи инструмент у мирној релаксираној, стабилној позицији; – контролише дисање и развија технику зујања без притиска на усне; – изводи тонске везбе у проширеном регистру и контролише интонацију; – примењује легато свирање; – усклађује рад језика и прстију; – изражајно пева вежбе које изводи на инструменту; – користи основне појмове мелодике, ритма и динамике; – поштује правила вежбања у самосталном раду; – свира кратке композиције напамет, соло или уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – показује самопоуздање на јавним наступима; – изнесе мишљење о изведеном наступу или свирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Свирање без притиска, контрола дисања и амбажуре. Корелација рада прстију и језика. Рад на тонском квалитету. Легато свирање уз контролу интонације. Контрола атака на четвртинама. Проширивање опсега тонова од „мало х до ц2”. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Ц-дур, Б-дур, Г-дур, Д-дур, са тоничним трозвуцима у половинама и четвртинама. **ЛИТЕРАТУРА** – Д. Марковић: *Школа за трубу* (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) – Д. Марковић: *Збирка лаких композиција за трубу* – Д. Марковић: *78 композиција за трубу* – А. Стрнад: *Метода за трубу 1. део* (избор вежби одговарајућег нивоа) – Ј. Усов: *Хрестоматиа 1. Део* – Ј. Поре: *Мини кончертино Но.5, Но.6* – Др. Чрлс Колин: *Мелодичне основе за трубу* Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима
Обавезни минимум програма – 2 дурске скале са тоничним трозвуцима – 25 етида – 3 комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
Програм смотре – Једна скала са трозвуком, напамет – Једна етида – Један комад уз клавирску пратњу, напамет		

Кључне речи: амбажура, тон, интонација, артикулација, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**ТРУБА**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.

Циљ	Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– објасни историјски развој инструмента; – контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у проширеном регистру; – контролише моторику леве руке; – изводи различите начине артикулације; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на труби; – покаже самопоуздање и такмичарски дух; – поштује правила вежбања у самосталном раду; – комуницира са корепетитором кроз музику; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Развој инструмента кроз историју (основни подаци). Контрола амбажуре, дисања и развијање слуха за самостално штимање. Рад на тонским и техничким вежбама. Упознавање са осминама нота и пауза, као и пунктираним нотним вредностима кроз одговарајуће композиције и вежбе. Артикулација (утврђивање савладаних елемената легата и упознавање са осталим начинима артикулације). Проширивање опсега тонова у распону „мало фис до е2”. Музички бонтон. Скале и трозвуци Седам дурских скала кроз једну октаву, различитих начина артикулације и брзине **ЛИТЕРАТУРА** – Д. Марковић: *Школа за трубу Први део* (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) – Д. Марковић: *Збирка лаких композиција за трубу* – Д. Марковић: *78 композиција за трубу* – А. Стрнад: *Метода за трубу 1. део* (избор вежби одговарајућег нивоа) – Ј. Усов: *Хрестоматиа 1. део* Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима
Обавезни минимум програма – 3 дурске скале – 30 етида – 4 комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – Обавезна су два јавна наступа у току школске године		
Програм смотре – Једна дурска скала са тоничним квинтакордом, напамет – Две етиде – један комад уз клавирску пратњу, напамет		

Кључне речи: амбажура, тон, моторика, штимање, интонација, артикулација, музички бонтон.

Назив предмета	**ТРУБА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у прошире- ном регистру; – самостално штима инструмент; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност и индивидуалност у интерпретацији; – свира у малим камерним саставима у школи и ван ње; – поштује правила вежбања у самосталном раду; – искаже мишљење о свирању – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Амбажура, дисање и положај атака у проширеном регистру. Ширење опсега зујањем глисандом. Развијање слуха за самостално штимање. Обликовање тона и рад на интонацији. Техничке вежбе за контролу ваздуха, усана и језика. Контрола дисања и свирања у седећем ставу. Увод у камерно музицирање (свирање дуа). Развој елемената артикулације у проширеном регистру уз употребу слогова. Проширивање опсега тонова у распону „мало фис - ф2” Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске скале закључно са шест предзнака кроз једну октаву, различитих начина артикулације и брзине **ЛИТЕРАТУРА** – Д. Марковић: *Школа за трубу* (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) – Д. Марковић: *Збирка лаких композиција за трубу* – Д. Марковић: *78 композиција за трубу* – А. Стрнад: *Метода за трубу 1. Део* (избор вежби одговарајућег нивоа) – С. Херинг: *32 етиде* – Ј. Б. Арбан: *Метода 1. део* – Ј. Усов: *Хрестоматиа 1. део* – Ј. Поре: *Кончертино Но.3.* – Х. А. Вандеркук: *Трумпет старс, Но1. и Но2.* – А. Визути: *Метода за трубу, књига 1.* Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима
Обавезни минимум програма – 35 етида – 5 комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – Обавезна су два јавна наступа у току године		
Програм испита – Једна дурска са тоничним квинтакордом, напамет – Две етиде различитог карактера – Један комад уз клавирску пратњу, напамет		

Кључне речи: амбажура, култура тона, интонација, артикулација, музилка фраза, камерно свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**ТРУБА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања	
Разред	**Пети**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

– контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у новом, проширеном регистру; – примењује технику брзог дисања; – самостално штима инструмент; – оплемени тон у новим регистрима и коригује интонацију; – истражује начине добијања чистог тона; – изведе предвиђене технике свирања на труби; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике; – свира у различитим камерним саставима примењујући принцип узајамног слушања; – испољи сопствене емоције кроз интерпретацију; – комуницира са корепетитором кроз музику; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђује сопствене естетске критеријуме.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Амбажура, дисање и положај атака у новом, проширеном регистру. Процес интелигентног загревања. Контрола тона и кориговање интонације. Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола квалитета тона у стакатисиму и тешком стакату (тзв. Staccato pesante или „barokni staccato”). Штимање инструмента. Постизање физичке и менталне издржљивости. Техника брзог удисања. Обрада хроматских скала. Заједничко свирање у различитим камерним саставима (триа, квартети). Проширивање опсега тонова у распону „мало фис до г2” **Скале и трозвуци** Дурске скале закључно са седам предзнака кроз једну октаву, Фис-дур, Гес-дур и Г-дур кроз 2 октаве и молске закључно са 3 предзнака, различитих начина артикулације и брзине **ЛИТЕРАТУРА** – Д. Марковић: *Школа за трубу* (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) – Д. Марковић: *Збирка лаких композиција за трубу* – А. Стрнад: *Метода за трубу 1. Део* (избор вежби одговарајућег нивоа) – С. Херинг: *32 етиде* – Ј. Б. Арбан: *Метода 1. део* – Ј. Усов: *Хрестоматиа 1. део* – Ј. Поре: *Кончертино Но.1. Но.19* – Х. А. Вандеркук: *Трумпет старс, Но1. и Но2.* – А. Визути: *Метода за трубу, књига 1.* Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима
Обавезни минимум програма – Дурске скале и молске скале до 5 предзнака са трозвуцима – 35 етида – 6 комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – Обавезна су два јавна наступа у току године		
Програм испита – Једна дурска и једна молска скала са тоничним квинтакордом и обртајима, напамет – Две етиде различитог карактера – Један комад уз клавирску пратњу, напамет		

Кључне речи: брзи удисај, интонација, технике свирања, креативност, инерпретација, камерно свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**ТРУБА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања	
Разред	**Шести**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примењује нон-прес у свирању и ширењу опсега; – контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у новом, проширеном регистру; – самостално и прецизно штима инструмент; – оплемени тон у новим регистрима и коригује интонацију; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – испољи сопствене емоције кроз интерпретацију; – свесно исправља постојеће грешке и истражује нове начине свирања; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике; – комуницира са корепетитором кроз свирање; – свира у различитим камерним саставима поштујући принцип узајамног слушања; – показује иницијативу у организацији проба; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђује сопствене естетске критеријуме.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Проширивање опсега од „мало фис до б2“. Амбажура, дисање и положај атака у проширеном регистру. Флексибилност амбажуре и обликовање тона у свим обрађеним регистрима. Обрада тонских и техничких вежби у свим тоналитетима. Развијање физичке и менталне издржљивости. Ширење свести о грешкама и начину исправљања. Рад на микродинамици. Свирање у различитим камерним саставима. Познавања музичке форме и интерпретације различитих стилова. Орнаменти. **Скале и трозвуци** Све дурске и молске скале кроз једну октаву, Фис-дур, фис-мол, Гес-дур, Г-дур, г-мол, Ас-дур, А-дур и а-мол кроз 2 октаве, са ритмичким варијацијама и различитих начина артикулације и брзине на скали. **ЛИТЕРАТУРА** – Д. Марковић: *Школа за трубу* (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) – Д. Марковић: *Збирка лаких композиција за трубу* – А. Стрнад: *Метода за трубу 1. Део* (избор вежби одговарајућег нивоа) – С. Херинг: *32 етиде за трубу* – В. Вурм: *45 лаких етида* (избор етида одговарајућег нивоа) – С. Херинг: *32 етиде* – Ј. Б. Арбан: *Метода 1. и 2. део* – Ј. Усов: *Хрестоматиа 1. део* – Ј. Поре: *Кончертино Но.2. Но.4* – Х. А. Вандеркук: *Трумпет старс, Но1. и Но2.* – Г. Ф. Хендл: *Кончертино* – А. Корели: *Соната Ф - дур* – А. Визути: *Метода за трубу, књига 1.* – Божидар Трудић: *Рондино* – Петар Николић: *Кончертино* – С. Херинг: *Бах за две трубе* – В. Вурм: *Трумпет дуети* – Др.Чарлс Колин: *Комплетна модерна метода за трубу* (избор вежби одговарајућег нивоа) Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале са трозвуцима – 35 етида – 6 комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
Програм испита – Једна дурска и једна молска скала са тоничним квинтакордом и обртајима, напамет – Две етиде различитог карактера – Две композиције са клавирском пратњом различитог карактера (једна напамет) – 1 комад уз клавирску пратњу, напамет		

Кључне речи: проширени регистри, технике свирања, микродинамика, музичка форма,

итерпретација, креативност, камерно свирање, музички бонтон.

Удараљке
(Добош, Тимпани, Ксилофон, Вибрафон, Маримба)

Назив предмета	**УДАРАЉКЕ (Добош, Тимпани, Ксилофон, Вибрафон, Маримба)**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Удараљке је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– опише својим речима карактеристике добоша, тимпана и мелодијских удараљки и начина добијања тона; – правилно седи и стоји за инструментом, поставља руке у гард и држи палице не угрожавајући своје здравље, уз корекције наставника; – свира основне ритмичке вредности; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст; – самостално свира кратке етиде и комаде за добош, тимпане и ксилофон, соло или уз пратњу клавира; – планира своје вежбање уз помоћ наставника; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи медије који су на располагању у сврху свог музичког развоја (за слушање музике, гледање концерата...)	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмената. Начин добијања тона. Поставка тела и руку за добошем. Поставка тела и руку за тимпанима (два тимпана). Поставка тела и руку за мелодијским удараљкама. Основни распореди руку на тимпанима и мелодијским удараљкама. Опонашање ударца из зглоба са контролом путање палице (хидраулика). Једноструки ударац из зглоба са осврtом на положај руку и тела. Ритмичке вредности од целе ноте до осмина или триола. Музички бонтон. **ЛИТЕРАТУРА:** – П. и Ј. Шпрунк: *Етиде за добош* – Д. Агостини: *Ритмички солфеђо 1* – Т. Егорова и В. Штеиман: *ритмичке вежбе за добош* – Д. Палиев: *Комади уз пратњу клавира* – В. Шинстајн и Ф. Хоуи: *Дуети за добош* – Н. Ј. Живковић: *Моја прва књига за ксилофон и маримбу* – К. Хатвеј и И. Врајт: *Музика за мелодијске удараљке књига I* – Е. Којне: *Етиде за тимпане* Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма: петнаест етида и један комад уз пратњу клавира за добош, четири етиде или комада за тимпане, три етиде или комада за мелодијске удараљке		
Јавни наступи : два јавна наступа у току школске године		
Програм смотре на крају школске године: по једна етида или комад за сваки инструмент, једна од те три мора бити уз пратњу клавира Композиције за добош и тимпане се изводе из нота а за мелодијске удараљке напамет.		

Кључни појмови садржаја: тон, ритам, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**УДАРАЉКЕ (Добош, Тимпани, Ксилофон, Вибрафон, Маримба)**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.
Циљ	Циљ учења предмета Удараљке је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање

	ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно седи и стоји за инструментом, поставља руке у гард и држи палице не угрожавајући своје здравље, уз корекције наставника; – свира основне ритмичке вредности; – примени основне елементе нотне писмености и основне ознаке за темпо, динамику и понављање; – самостално свира кратке етиде и комаде за добош, тимпане и ксилофон, соло или уз пратњу клавира; – планира своје вежбање самостално или уз помоћ наставника; – пише распоред руку за тимпане и мелодијске удараљке уз помоћ наставника; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи медије који су на располагању у сврху свог музичког развоја (за слушање музике, гледање концерата...)	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Начин добијања тона. Поставка тела и руку на ударачким инструментима. Основни распореди руку на тимпанима и мелодијским удараљкама. Опонашање ударца из зглоба са контролом путање палице (хидраулика). Једноструки ударац из зглоба са осврtом на положај руку и тела. Упознавање са основним рудиментима који садрже обрађену тематику у зависности од способности ученика. Ритмичке вредности од целе ноте до шеснаестина. Одбитак палице. Музички бонтон **Скале:** Дурски и молски тоналитети, хроматска **ЛИТЕРАТУРА:** – П. и Ј. Шпрунк: *Етиде за добош* – Д. Агостини: *Ритмички солфеђо 1* – Т. Егорова и В. Штеиман: *ритмичке вежбе за добош* – Д. Палиев: *Комади уз пратњу клавира* – В. Шинстајн и Ф. Хоуи: *Дуети за добош* – Н. Ј. Живковић: *Моја прва књига за ксилофон и маримбу* – К. Хатвеј и И. Врајт: *Музика за мелодијске удараљке књига I* – Е. Којне: *Етиде за тимпане* Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма: петнаест етида и један комад уз пратњу клавира за добош, шест етида или комада за тимпане, четири етиде или комада за мелодијске удараљке		
Јавни наступи : два јавна наступа у току школске године		
Испитни програм: по једна етида или комад за сваки инструмент, једна од те три мора бити уз пратњу клавира, једна скала. Композиције за добош и тимпане се изводе из нота а за мелодијске удараљке напамет.		

Кључни појмови садржаја: Тон, ритам, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**УДАРАЉКЕ (Добош, Тимпани, Ксилофон, Вибрафон, Маримба)**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Удараљке је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно седи и стоји за инструментом, поставља руке у гард и држи палице не угрожавајући своје здравље, самостално или уз корекције наставника;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Поставка тела и руку на ударачким инструментима Квалитет тона у зависности од техничких захтева (мекано, грубо и сл.).

– контролише квалитет тона; – свира сложеније ритмичке фигуре; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст; – свира у основним динамикама (пиано, форте) самостално или уз сугестије наставника; – самостално свира кратке етиде и комаде за добош, тимпане и ксилофон, соло или уз пратњу клавира; – планира своје вежбање самостално или уз помоћ наставника; – пише распоред руку за тимпане и мелодијске удараљке самостално или уз помоћ наставника; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи медије који су на располагању у сврху свог музичког развоја (за слушање музике, гледање концерата...)		Музичка меморија - неговање и развијање. Основни распореди руку на тимпанима и мелодијским удараљкама. Опонашање ударца из зглоба са контролом путање палице (хидраулика). Једноструки и двоструки ударац из зглоба са освртом на положај руку и тела. Ритмичке вредности од целе ноте до шеснаестина. Упознавање са основним рудиментима који садрже обрађену тематику. Одбитак палице. Музички бонтон. **Скале:** Дурски и молски тоналитети, хроматска **ЛИТЕРАТУРА:** – П. и Ј. Шпрунк: *Етиде за добош* – Д. Агостини: *Ритмички солфеђо 1* – Т. Егорова и В. Штеиман: *ритмичке вежбе за добош* – Х. Кнауер: *Практична школа за добош* – Д. Палиев: *Комади уз пратњу клавира* – В. Шинстајн и Ф. Хоуи: *Дуети за добош* – Н. Ј. Живковић: *Моја прва књига за ксилофон и маримбу* – К. Хатвеј и И. Врајт: *Музика за мелодијске удараљке књига I* – Х. Кнауер: *Етиде за тимпане* – Е. Којне: *Етиде за тимпане* – Д. Палиев: *Тимпани* Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма: петнаест етида и један комад уз пратњу клавира за добош, шест етида или комада за тимпане, четири етиде или комада за мелодијске удараљке		
Јавни наступи: два јавна наступа у току школске године		
Испитни програм: по једна етида или комад за сваки инструмент, једна од те три мора бити уз пратњу клавира, једна скала. Композиције за добош и тимпане се изводе из нота а за мелодијске удараљке напамет.		

Кључни појмови садржаја: Тон, ритам, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**УДАРАЉКЕ (Добош, Тимпани, Ксилофон, Вибрафон, Маримба)**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Удараљке је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно седи и стоји за инструментом, поставља руке у гард и држи палице не угрожавајући своје здравље, самостално или уз корекције наставника; – контролише квалитет тона; – свира ритмичке фигуре; – изводи динамичко нијансирање; – свира етиде и комаде за добош, тимпане и ксилофон, соло или уз пратњу клавира; – примењује основе демфовања тимпана;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Поставка тела и руку за удараљкама. Једноструки и двоструки ударац уз коришћење одбитка са посебним освртом на положај тела и руку. Основе демфовања тимпана. Квалитет тона. Динамичко нијансирање – мецофорте, фортисимо, крешендо, декрешендо. Ритмичке фигуре са секстолама и тридесетдвојкама.

– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – пише распоред руку за тимпане и мелодијске удараљке; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи медије који су на располагању у сврху свог музичког развоја (за слушање музике, гледање концерата итд.).		Уводне вежбе за: – извођење вирбла и његову примену; – извођење флема (једноаструки предударац) и његову примену. Упознавање са основним рудиментима који садрже обрађену тематику. Музички бонтон **Скале:** Дурске и молске скале. **ЛИТЕРАТУРА:** – П. и Ј. Шпрунк: *Етиде за добош* – Д. Агостини: *Ритмички солфеђо 1* – Т. Егорова и В. Штеиман: *ритмичке вежбе за добош* – Х. Кнауер: *Практична школа за добош* – Д. Палиев: *Комади уз пратњу клавира* – Н. Ј. Живковић: *Моја прва књига за ксилофон и маримбу* – К. Хатвеј и И. Врајт: *Музика за мелодијске удараљке књига II* – М. Голденберг: *Модерна школа за ксилофон* – Х. Кнауер: *Етиде за тимпане* – Е. Којне: *Етиде за тимпане* – Д. Палиев: *Тимпани* Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма: петнаест етида и један комад уз пратњу клавира за добош, шест етида или комада за тимпане, четири етиде или комада за мелодијске удараљке		
Јавни наступи: два јавна наступа у току школске године		
Испитни програм: по једна етида или комад за сваки инструмент, један комад уз пратњу клавира за инструмент по избору, једна скала. Композиције за добош и тимпане се изводе из нота а за мелодијске удараљке напамет.		

Кључни појмови садржаја: Тон, ритам, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**УДАРАЉКЕ (Добош, Тимпани, Ксилофон, Вибрафон, Маримба)**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Удараљке је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Пети**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно седи и стоји за инструментом, поставља руке у гард и држи палице не угрожавајући своје здравље, самостално или уз корекције наставника; – контролише квалитет тона; – свира сложеније ритмичке фигуре које укључују претходно савладане нотне вредности и лигатуре; – изводи динамичко нијансирање; – свира кратке етиде и комаде за добош, тимпане и ксилофон, соло или уз пратњу клавира; – примењује демфовање тимпана; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Поставка тела и руку на ударачким инструментима Квалитет тона у зависности од техничких захтева. Демфовање тимпана. Техничке вежбе за: – акцентовање; – извођење вирбла и његову примену; – извођење флема (једноаструки предударац) и његову примену. Једноструки и двоструки ударац уз коришћење одбитка са посебним освртом на положај тела и руку. Динамичко нијансирање – мецофорте, фортисимо, крешендо, декрешендо. Упознавање са основним рудиментима који садрже обрађену тематику.

– прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – пише распоред руку за тимпане и мелодијске удараљке; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи медије који су на располагању у сврху свог музичког развоја (за слушање музике, гледање концерата...)		**Скале:** Дурски и молски тоналитети, трозвуци на тоници са обртајима. **ЛИТЕРАТУРА:** – П. и Ј. Шпрунк: *Етиде за добош* – Ч. Мемфис: *Савремени перкусиониста* – Д. Агостини: *Ритмички солфеђо 1* – Т. Егорова и В. Штеиман: *ритмичке вежбе за добош* – Х. Кнауер: *Практична школа за добош* – Д. Палиев: *Комади уз пратњу клавира* – Н. Ј. Живковић: *Забаван ксилофон* – К. Хатвеј и И. Врајт: *Музика за мелодијске удараљке књига II* – М. Голденберг: *Модерна школа за ксилофон* – Х. Кнауер: *Етиде за тимпане* – Е. Којне: *Етиде за тимпане* – Д. Палиев: *Тимпани* Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма: десет етида и један комад уз пратњу клавира за добош, шест етида или комада за тимпане, пет етида или комада за мелодијске удараљке.		
Јавни наступи: два јавна наступа у току школске године		
Испитни програм: по једна етида или комад за сваки инструмент, један комад уз пратњу клавира за инструмент по избору, једна скала. Композиције за добош и тимпане се изводе из нота а за мелодијске удараљке напамет.		

Кључни појмови садржаја: Тон, ритам, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**УДАРАЉКЕ (Добош, Тимпани, Ксилофон, Вибрафон, Маримба)**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Удараљке је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Шести**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно седи и стоји за инструментом, поставља руке у гард и држи палице не угрожавајући своје здравље; – контролише квалитет тона; – изводи одређене ритмичке фигуре самостално или уз помоћ наставника; – примењује ознаке за динамичко нијансирање; – свира композиције у парном и непарном метру; – изводи акцентоване ноте; – свира етиде и комаде за добош, тимпане и ксилофон, соло или уз пратњу клавира; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – пише распоред руку за тимпане и мелодијске удараљке; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи медије који су на располагању у сврху свог музичког развоја (за слушање музике, гледање концерата итд.).	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Квалитет тона у зависности од техничких захтева. Једноструки и двоструки ударац уз коришћење одбитка са посебним осврtом на положај тела и руку. Уводне вежбе за извођење дрега (двоструки предударац) и његову примену. Ритмичке фигуре: триоле, квинтоле, септоле. Динамичко нијансирање – мецофорте, фортисимо, крешендо, декрешендо. Композиције у парном (четвртинском, осминском) и непарном метру. Техничке вежбе за: – акцентовање; – извођење вирбла и његову примену; – извођење флема (једноаструки предударац) и његову примену. Основни рудименти који садрже обрађену тематику. **Скале:** Дурски и молски тоналитети, трозвуци и четворозвуци на тоници са обртајима, хроматска скала.

		ЛИТЕРАТУРА: – П. и Ј. Шпрунк: *Етиде за добош* – Ч. Мемфис: *Савремени перкусиониста* – Д. Агостини: *Ритмички солфеђо 1* – Т. Егорова и В. Штеиман: *ритмичке вежбе за добош* – Х. Кнауер: *Практична школа за добош* – Д. Палиев: *Комади уз пратњу клавира* – Н. Ј. Живковић: *Забаван ксилофон* – К. Хатвеј и И. Врајт*: Музика за мелодијске удараљке књига II* – М. Голденберг: *Модерна школа за ксилофон* – Х. Кнауер: *Етиде за тимпане* – Е. Којне: *Етиде за тимпане* – Д. Палиев: *Тимпани* Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма: десет етида и један комад уз пратњу клавира за добош, шест етида или комада за тимпане, пет етида или комада за мелодијске удараљке.		
Јавни наступи: два јавна наступа у току школске године		
Испитни програм: по једна етида или комад за сваки инструмент, један комад уз пратњу клавира за инструмент по избору, једна скала. Композиције за добош и тимпане се изводе из нота а за мелодијске удараљке напамет.		

Кључни појмови садржаја: Тон, ритам, слушање музике, свирање, музички бонтон.

ТЕОРЕТСКИ ПРЕДМЕТИ
(Солфеђо, Теорија музике)

Назив предмета	**СОЛФЕЂО (шестогодишње школовање)**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– слуша дечије и народне песме и примере из литературе уз покрете; – изрази доживљај музике коју слуша цртањем;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање музике уз покрет. Слушање музике уз цртање. Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова.
– препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; – пева по слуху и солмизацијом песмице у C, G, F дуру; – звучно препозна карактер дура; – пева и препозна лествично и терцно кретање, скок у тонику, доминанту и вођицу и тонични трозвук у C, G, F-дуру; – чује и именује главне ступњеве;	МЕЛОДИКА	Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за први разред кроз C, G, F дур (певање). Звучна слика дурског тонског рода. Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скокова у: тонику, доминанту, вођицу и тонични трозвук. Функције главних ступњева. Песмице у молским тоналитетима (певање). Развој музикалности.
– пева по слуху и препозна мол; – опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера; – пише и чита ноте солмизацијом и музичком абецедом у виолинском и бас кључу; – изводи и записује нотне вредности и	МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ	Нотни систем: од велике октаве до треће октаве у зависности од врсте инструмента. Нотне вредности и одговарајуће паузе: цела, половина, половина с тачком, четвртина и осмина. Хроматски знаци: повисилице и снизилице. Појмови: такт, тактица, завршна тактица,

одговарајуће паузе; – препозна и примени предзнаке: повисилицу и снизилицу у мелодијском примеру; – објасни својим речима појмове: такт, тактица, завршна тактица, предтакт и узмах; – објасни својим речима лествичне појмове; – примени музичке ознаке за понављање, динамику и темпо; – примени најчешће начине извођења у музичким примерима (повезано и кратко); – опажа и пева тонове и мотиве; – препозна и запише ритам у мелодијском примеру; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију на текст бројалице или дечије песмице; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – препозна и изведе четвртинске тактове; – изведе бројалице, пева песме по слуху и песме различитих жанрова; – изводи ритам на различите начине; – одржи ритмички пулс; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу; – визуелно сагледава и изводи као целину: синкопу, пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на два откуцаја; – изводи ритам уз покрет; – препознаје и изводи знаке за продужавање трајања тона; – чита ритам солмизацијом.		предтакт, узмах. Именовање нота солмизацијом и музичком абецедом. Лествични појмови: лествица, тетрахорд, степен, полустепен, ступњеви. Музичке ознаке: понављање, prima i seconda volta, D.C.al fine, корона. Основне ознаке за динамику (forte, piano, mezzoforte, mezzopiano, crescendo i decrescendo). Основне ознаке за темпо (andante, moderato, allegro, vivo). Основне ознаке за артикулацију (legato, staccato).
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Опажање и интонирање тонова и мотива у тоналитету. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Записивање ритмичке окоснице.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације у складу са пређеним градивом. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача
	РИТАМ	Врсте такта: 2/4, 3/4, 4/4. Препознавање ритма у примерима. Начини извођења ритма (куцање или тактирање или мануелна техника). Четвртина као јединица бројања. Равномерно читање. Ритмичке фигуре: синкопа, пунктирана и обрнуто пунктирана на две јединице бројања. Покрет у функцији ритма. Знаци за продужавање трајања тона: тачка, лук, корона. Ритмичко читање.
Јавни наступи: Јавни час – извођење научених песмица које обухватају програм првог разреда		
Програм смотре: – Равномерно и ритмичко читање нота. – Мелодијски пример у пређеним тоналитетима уз анализу (садржаји I разреда).		

Кључни појмови садржаја: слушање , покрет, игра, импровизација, мелодија, ритам, музички бонтон.

Назив предмета	**СОЛФЕЂО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– слуша дечије и народне песме и примере из литературе уз покрете; – изрази доживљај музике коју слуша	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.

цртањем; – препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; – звучно препозна карактер дура и мола; – слушно разликује и пева различите врсте мола – горњи тетрахорд молских тоналитета; – пева песмице по слуху и препозна лествично и терцно кретање, скок у тонику, доминанту и вођицу и тонични трозвук; – чује и именује главне ступњеве; – опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера; – пише и чита ноте солмизацијом и музичком абецедом у виолинском и бас кључу; – изводи и записује нотне вредности и одговарајуће паузе; – препозна и примени предзнаке: повисилицу и снизилицу у мелодијском примеру; – објасни својим речима појмове: такт, тактица, завршна тактица, предтакт и узмах; – објасни својим речима лествичне појмове; – примени музичке ознаке за понављање, динамику и темпо; – примени најчешће начине извођења у музичким примерима (повезано и кратко); – опажа и пева тонове и мотиве; – препозна и запише ритам у мелодијском примеру; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију на текст бројалице или дечије песмице; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – препозна и изведе четвртинске тактове; – изведе бројалице, пева песме по слуху и песме различитих жанрова; – изводи ритам на различите начине; – одржи ритмички пулс; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу; – визуелно сагледава и изводи као целину: синкопу, пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на два откуцаја; – изводи ритам уз покрет; – препознаје и изводи знаке за продужавање трајања тона; – чита ритам солмизацијом.	МЕЛОДИКА	Тоналитети: C, G, F дур (утврђивање). Функционални односи у тоналитету. Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за други разред (a, d и e мол). Звучна слика молског тонског рода. Поставка штима Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скок у тонику и доминанту и тонични трозвук у a, d и e молу. Природни, хармонски и мелодијски мол. Функције главних ступњева. Развој музикалности.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање ритмичке окоснице. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат. Аутодиктат. Опажање и певање мале и велике терце и чисте квинте са тенденцијом везивања за тоналитет. Опажање и интонирање дурског, молског и хармонског тетрахорда. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада. Опажање метра.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице.
	РИТАМ	Врста такта: 2/4, 3/4, 4/4. Осмина као јединица бројања: 2/8, 3/8, 4/8. Звучна припрема основних ритмичких фигура у такту 6/8. Начини извођења ритма (уз куцање или тактирање или мануелном техником). Ритам у примерима од звука ка нотној слици. Покрет у функцији ритма. Равномерно читање: четвртина и осмина као јединица бројања. Четвороделна подела јединице бројања. Ритмичке фигуре: пунктирана и обрнуто пунктирана фигура на ритмичкој јединици – увод и припрема. Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Записивање и препознавање обрађених лествица и тетрахорада. Интервали до квинте (мала и велика секунда, мала и велика терца, чиста кварта и чиста квинта), дурски и молски квинтакорд на основним тоновима. Проширивање знања из музичке терминологије (лествица, ступањ, степен/полустепен, тетрахорд, главни ступњеви, вођица, тонични трозвук, интервали).
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача.
Програм смотре: - Усмено опажање кратког мотива у тоналитету мелодијског примера - Мелодијски пример (a, d или e mol) уз анализу: лествица, тетрахорди, интервали, дурски и молски квинтакорд. - Ритмичко читање у бас кључу у оквиру пређеног градива		

Кључни појмови садржаја: слушање , покрет, игра, импровизација, мелодија, ритам, музички бонтон.

Назив предмета	**СОЛФЕЂО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– препозна елементе пређеног градива кроз једноставне примере за слушање; – слуша дечије и народне композиције, примере из литературе уз покрет; – изражава утиске о слушаном делу цртањем; – препозна разлике и пева мелодијске примере у дуру и молу; – пева и препозна однос тонике и доминанте, и скокове у све ступњеве; – пева по слуху и солмизацијом песмице и мелодијске примере; – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – звучно разликује дур и све врсте мола; – опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера; – пева двогласне примере и композиције са клавирском пратњом; – опажа и пева тонове и мотиве; – запише ритам у мелодијском примеру; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише мелодијске диктате; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд; – опажа и пева интервале до квинте; – пева доминантни септакорд у песмама и мелодијским примерима; – препозна врсту такта; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију на текст бројалице или дечије песмице; – примени знања и вештине уз игру; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту; – препозна и изводи тактове са половином као јединицом бројања; – визуелно сагледава и изводи као целину основне фигуре, паузе и лукове у такту 6/8 уз певање одговарајућих песмица; – изводи ритам кроз покрет; – изведе ритам певајући песме по слуху и песме различитих жанрова;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	МЕЛОДИКА	Обнављање градива (из претходних разреда). Функционални односи у тоналитету. Песмице и мелодијски примери који одговарају инструменталној литератури за трећи разред (D dur, h-mol, B-dur и g-mol). Штимови. Једноставне песмице по слуху и мелодијски примери у дуру и истоименом молу и обрнуто (a mol-A dur, d mol-D dur). Горњи тетрахорди у све три врсте мола: природни, хармонски и мелодијски мол. Развој музикалности. Двогласно певање.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање ритмичке окоснице. Записивање и интонитање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат – записивање по двотактима. Опажање и певање: мале и велике секунде, мале и велике терце, чисте кварте и чисте квинте обрађених кроз песмице и примере из литературе. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада. Интонирање доминантног септакорда у обрађеним тоналитетима са разрешењем у тонику. Опажање метра.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице. Музичко дидактичке игре.
	РИТАМ	Половина као јединице бројања: 2/2, 3/2, 4/2. Основне фигуре у такту 6/8 уз примену лукова и паузи. Начини извођења ритма (уз куцање или тактирање или мануелном техником). Ритам у примерима – од звука ка нотној слици. Покрет у функцији ритма. Равномерно читање уз повећање брзине читања

– равномерно чита ноте у – виолинском, бас кључу у једном и два линијска система; – изводи ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања; – препозна и изводи триолу; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна интервале до квинте; – запише и препозна дурски и молски квинтакорд на основним тоновима и квинтакорде на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима; – објасни својим речима појмове: лествица, ступањ, степен/полустепен, тетрахорд, главне ступњеве и вођицу, тонични трозвук, интервали.		и обележен темпо у зависности од инструмента. Четвороделне поделе јединице бројања: пунктирана и обрнуто пунктирана, синкопа на јединици бројања, паузе, лукови... Поставка триоле. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Интервали до квинте (мала и велика секунда, мала и велика терца, чиста кварта и чиста квинта) дурски и молски квинтакорд на основним тоновима. Квинтакорди на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима. Утврђивање знања из музичке терминологије. Ознаке за темпо: Lento, Andante, Moderato, Allegro, Vivo.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача.
Испитни програм: **Писмени део:** – Мелодијски диктат у тоналитетима до два предзнака **Усмени део:** – Мелодијски пример (тоналитети прађени у I, II и III разреду) уз анализу мелодијског примера: лествице, тетрахорди, имена и врста интервала до квинте, дурски и молски квинтакорд и лествични квинтакорди на главним ступњевима обрађених лествица. – Ритмичко читање: виолински/бас кључ (прађено градиво из I,II и III разреда).		

Кључни појмови садржаја: слушање , покрет, игра, импровизација, мелодија, ритам, музички бонтон.

Назив предмета	**СОЛФЕЂО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве – пева по слуху и солмизацијом песме различитих жанрова и мелодијске примере; – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – препозна и пева дурски и молски тонски род; – пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; – пева изражајно мелодије различитих жанрова и карактера; – пева двогласне примере (у пару или групи) и композиције са клавирском пратњом; – опажа и пева тонове и мотиве; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише лакше мелодијске диктате;	МЕЛОДИКА	Обнављање градива (из претходних разреда). Функционални односи у тоналитету. Песме и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за четврти разред (A- dur, fis mol, Es dur, c mol, E dur, cis mol). Штимови. Једноставне песме по слуху и мелодијски примери у дуру и истоименом молу и обрнуто – мутација . Хроматске скретнице и пролазнице у прађеним тоналитетима. Развој музикалности. Двогласно певање. Композиције са клавирском пратњом.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање и интонирање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат – записивање по двотактима.

– запише ритам у мелодијском примеру – опажа и пева интервале до сексте; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева доминантни септакорд; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију на научену песму или мелодијски пример; – примени знања и вештине уз игру; – препозна елементе пређеног градива кроз једноставне примере за слушање; – препозна и изводи четвртинске, осминске и половинске тактове; – препозна и изводи синкопу на јединици бројања; – визуелно сагледава и изводи сложену поделу у такту 6/8; – изводи такт 9/8 и 12/8 – пева песме по слуху и песме различитих жанрова; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу у једном или два линијска система; – изводи ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања; – ритмички прочита триолу и четири шеснаестине; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетрахорде; – запише и препозна интервале до сексте; – запише и препозна квинтакорде на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима; – запише и препозна доминантни септакорд; – објасни различите врсте темпа; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту.		Записивање ритмичке окоснице Опажање и певање: мале и велике секунде, мале и велике терце, чисте кварте и чисте квинте и мале и велике сексте обрађених кроз песмице и примере из литературе. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима. Опажање и интонирање доминантног септакорда.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије научене песме или мелодијског примера. Музичко дидактичке игре.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	РИТАМ	Обрађене врсте такта. Синкопа на једници бројања. Сложена подела тродела у такту 6/8 без примене лукова и шенаестинских пауза. Информативно упознавање врсте такта 9/8 и 12/8. Начини извођења ритма Ритам у примерима – од звука ка слици. Равномерно читање. Обрађене ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице броја- ња и синкопа на јединици бројања, паузе, лукови... Триола у оквиру четвороделне поделе јединице бројања. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Лествице и тетрахорди. Интервали до сексте (чисти, велики и мали). Квинтакорди на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима. Доминантни септакорд. Ознаке за различите врсте темпа.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.
Програм смотре: **Писмени део:** – Мелодијски диктат у тоналитетима до три предзнака. **Усмени део:** – Мелодијски пример (тоналитети пређени у III и IV разреду) уз анализу примера (садржаји IV разреда). – Ритмичко читање: бас кључ (пређено градиво из III и IV разреда).		

Кључни појмови садржаја: функције, синкопа на један, троделни ритам, развој музичке меморије, креативност, импровизација, љубитељи музике.

Назив предмета	**СОЛФЕЂО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.	
Разред	**Пети**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

– пева мелодијске примере у дуру и молу; – пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве; – пева мелодијске примере солмизацијом као и примере из литературе различитих жанрова; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; – пева и препозна истоимене тоналитете у мелодијском примеру; – пева песме различитих жанрова са модулацијом у доминантни дурски тоналитет и паралелни мол; – пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; – пева народне мелодије са текстом у тактовима 5/8 и 7/8; – пева изражајно мелодије различитог жанра и карактера; – примени ознаке за различите врсте темпа и карактера; – пева двогласне примере (у пару или групи), каноне и композиције са клавирском пратњом; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише мелодијске диктате; – запише ритам у мелодијском примеру; – опажа и пева интервале до октаве; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева умањени и прекомерни квинтакорд са разрешењем и везивањем за тоналитет; – опажа и пева доминантни и умањени септакорд; – мења и допуњава мелодију и ритам научених примера; – смишља мелодију на научену песму или мелодијски пример; – користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука; – препозна елементе пређеног градива кроз примере за слушање; – својим речима изражава утиске о слушаном делу – изводи четвртинске, осминске и половинске тактове; – препозна и изводи малу триолу; – визуелно сагледава и изводи сложену поделу у такту 6/8 уз примену лукова и пауза; – препозна и изводи ритмичку фигуру: сичилијану и тирану – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – пева народне мелодије у тактовима 5/8 и 7/8; – приказује ритам кроз покрет; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу у једном или два линијска система; – изводи ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања;	МЕЛОДИКА	Обнављање градива из претходних разреда. Функционални односи у тоналитету. Нови тоналитети: As dur, f mol, H dur, Des dur и b mol. Остали тоналитети са 5 и 6 предзнака – информативно. Штимови. Пева мелодије у истоименом дуру и молу. Звучна поставка модулације првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима. Мешовито сложени тактови 5/8 и 7/8. Развој музикалности. Ознаке за темпо и карактер: Lento, Andante, Moderato, Allegro, Vivo, Cantabile Двогласни примери и канони. Композиције са клавирскском пратњом.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Записивање појединачних тонова, група тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат – записивање по двотактима. Записивање ритмичке окоснице. Опажање и инторнирање интервала до октаве. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима. Опажање и инторнирање умањеног и прекомерног квинтакорда са разрешењем и везивањем за тоналитет. Опажање и интонирање доминантног и умањеног септакорда у тоналитету.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке, импровизације. Импровизација мелодије научених песама или мелодијских примера. Савремена технологија у фунцији наставе.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	РИТАМ	Обрађене врсте такта. Триола на половини јединице бројања. Сложена подела тродела у такту 6/8 уз примену лукова без шеснаестинских пауза. Пунктиране фигуре троделног ритма: сичилијана и тирана. Начини извођења ритма. Ритам кроз примере из литературе и песме различитих жанрова. Врсте такта: 5/8 и 7/8. Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (body percusion). Равномерно читање нота. Четвороделна подела јединице бројања. Триола у оквиру четвороделне поделе јединице бројања. Двоструко пунктиране и обрнуто пунктиране ритмичке фигуре на две јединице бројања – информативно. Ритмичко читање ауторских примера и примера из литературе.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Лествице и тетрахорди. Интервали до октаве (мали, велики и чисти интервали). Дурски и молски квинтакорд са обртајима и

– ритмички прочита триолу и четири шеснаестине; – препозна двоструко пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на две јединице бројања; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетрахорде; – запише и препозна интервале до октаве; – запише и препозна дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд; – запише и препозна доминантни септакорд са обртајима; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту		умањени и прекомерни квинтакорд. Доминантни септакорд са обртајима.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.
Програм смотре: **Писмени део:** – Мелодијски диктат у тоналитетима до четири предзнака. **Усмени део:** – Мелодијски пример (тоналитети пређени у IV и Vразреду) уз анализу (садржаји V разреда). – Ритмичко читање: бас кључ (пређено градиво из IV и V разреда).		

Кључни појмови садржаја: функционалност, интерпретација, хармонски слух, метар, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон.

Назив предмета	**СОЛФЕЂО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.	
Разред	**Шести**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– пева мелодијске примере у дуру и молу; – пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве ; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; – препозна истоимене тоналитете у мелодијском примеру; – пева песме различитих жанрова и мелодијске примере са модулацијом; – пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; – пева народне мелодије са текстом у тактовима 5/8 и 7/8; – пева српске песме и песме других националности;	МЕЛОДИКА	Обнављање градива из претходних разреда. Тоналитети са 7 предзнака – информативно (да осете боју тоналитета). Функционални односи у тоналитету. Штимови. Мутација. Модулација првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима које воде ка разрешевајућем лествичном тону. Мешовито сложени тактови 5/8 и 7/8. Неговање музичке традиције. Развој музикалности. Двогласни примери, канони и композиције са клавирском пратњом.
– пева изражајно мелодије различитих жанрова и карактера; – пева двогласне примере, каноне и композиције са клавирском пратњом; – запише ритам у мелодијском примеру; – запише мелодијске диктате; – пева научен мотив у другом тоналитету; – опажа и пева интервале до октаве;	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Записивање ритмичке окоснице. Писмени мелодијски диктат – записивање по двотактима. Транспоновање мотива. Опажање и инторнирање интервала до октаве (велики, мали и чисти, као и опажање прекомерне кварте и умањене квинте). Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима.

– опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева умањени и прекомерни квинтакорд са разрешењем и везивањем за тоналитет; – опажа и пева доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд; – мења и допуњава мелодију и ритам научених примера; – смишља мелодију на научену песму или мелодијски пример; – користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука; – препозна елементе пређеног градива кроз примере за слушање музике; – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна и изводи четвртинске, осминске и половинске тактове; – изводи и препозна пређене ритмичке фигуре троделног ритма; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – изводи примере из литературе као и песме различитих жанрова; – приказује ритам кроз покрет; – ритмички чита етиде инструменталног типа – градиво VI разреда; – чита ритам солмизацијом – разуме и објасни својим речима музичке појмове; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту.		Опажање и инторнирање умањеног и прекомерног квинтакорда са разрешењем и везивањем за тоналит. Опажање доминантног септакорда са обртајима и умањеног септакорда.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма. Савремена технологија у функцији наставе.
	РИТАМ	Обрађене врсте такта. Сложена подела тродела и пређене фигуре троделног ритма. Начини извођења ритма. Ритам кроз примере из литературе и песме различитих жанрова. Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (body percusion). Ритмичко читање етида инструменталног типа – градиво VI разреда. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Пређено градиво из теорије музике.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.
Испитни програм: **Писмени део:** – Мелодијски диктат у тоналитетима до четири предзнака. **Усмени део:** – Мелодијски пример - тоналитети до четири предзнака (са скретницама и пролазницама) – Ритмичко читање: бас кључ (пређено градиво).		

Кључни појмови садржаја: Функционалност, корелација, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон.

Назив предмета	**ТЕОРИЈА МУЗИКЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Теорија музике је да ученици стичу знања која подразумевају музичко описмењавање и спознају елемената музике а све то ради ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.	
Разред	**Шести**	
Годишњи фонд часова:	**33**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– објасни музичке појмове и термине: тонски и нотни систем од велике до треће октаве, виолински и бас кључ, особине тона, метар и метричке ознаке, музичку фразу, агогику, артикулацију, динамику и темпа. Основни украси и фигуре (информативно); – запише и препозна лествице, лествичне	**ПОЈМОВИ**	Музички појмови и термини.
	ТОНАЛИТЕТИ	Теоријско обнављање свих дијатонских лествица, упоређивање истоимених и паралелних тоналитета, карактеристични лествични интервали, лествични интервали и квинтакорди, доминантни и умањени септакорд у тоналитету. Прости интервали.
	ИНТЕРВАЛИ	Трозвуци: обнављање консонантних

интервале и квинтакорде, доминантни и умањени септакорд у тоналитету; – запише и препозна врсте интервала до октаве (по узору на лествичне); – запише и препозна дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд; – запише и препозна све врсте септакорада и мали дурски септакорд с обртајима; – правилно пише ноте, паузе и нотне вредности у различитим тактовима.		квинтакорада и њихових обртаја и умањени и прекомерни квинтакорд.
	АКОРДИ	Четворозвуци: седам врста септакорада, мали дурски септакорд с обртајима.
	ОРТОГРАФИЈА	Правилно писање.
Испитни програм: **Писмени део:** Тест: музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија.		

Кључни појмови садржаја: музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија.

ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ
ЧЕТВОРОГОДИШЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Фонд часова							
	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Оркестар, хор, камерна музика	-	-	-	-	2	70	2	66
СВЕГА	4	140	4	140	6	210	7	231

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Фонд часова							
	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
Соло певање	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Упоредни клавир	1	35	1	35	1	35	1	33
СВЕГА	5	175	5	175	5	175	6	198

(Контрабас, Соло певање, Упоредни клавир)

Назив предмета	**КОНТРАБАС**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Контрабас је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно држи инструмент и познаје његове делове; – правилно држи гудало и користи основне потезе; – изведе основне техничке вежбе за десну руку; – користи нотно писмо за читање музичког дела; – примени музичке ознаке у извођењу композиције; – изведе техничке и вежбе за интонацију; – изведе вежбе за леву руку кроз позиције	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента. Начин добијања тона. Поставка и техника десне руке: – држање гудала и вежбе хоризонталних и вертикалних покрета (надлактице, подлактице, шаке, зглоба и прстију); – вођење гудала на празним жицама (са различитом расподелом, различитом брзином кретања и разноврстним штрихом); – ритмичке вежбе на празним жицама (гудалом и пицикато); – основни потези гудалом (деташе, портато,

(минимум прва позиција); – изведе дурске и молске лествице са трозвуцима кроз позиције (минимум прва позиција); – изведе лагане композиције различитог карактера соло и са корепетитором; – свира на интерним и јавним часовима; – испољи креативност у интерпретацији у складу са сопственим музичким, емоционалним и интелектуалним способностима; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		легато, стакато). Поставка и техника леве руке: – вежбе за промену позиције; – вежбе за корелацију и кординацију покрета леве и десне руке; – вежбе за интонацију у првој позицији. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** а-мол (природни); дурске: Еф; Бе; Ге; А; Е; Це - дур; Вежбе кроз позиције различитих ритмичких и техничких захтева за леву и десну руку. **ЛИТЕРАТУРА** Школе за контрабас по избору Л. Монтаг, М. Просеник, Ф. Симандл, Л. Штрајхер и друге Лаке композиције са клавиром (по избору) Техничке етиде одговарајуће тежине (Л. Раков, J. Кмент, А. Слама, И. Били, С. Ли и др.)
Обавезни минимум програма – четири лествице; – вежбе у I позицији; – две техничке етиде (по избору) ; – два комада са клавиром (по избору).		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Смотра – Једна лествица; – Једна етида; – Један комад по избору са клавирском пратњом.		

Кључни појмови садржаја: тон, расподела гудала, ритам, позиција, интонација.

Назив предмета	**КОНТРАБАС**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Контрабас је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примени основну технику свирања контрабаса кроз IV и V позицију; – изведе техничке и интонативне вежбе за леву руку кроз позиције; – изведе дурске и молске лествице са трозвуцима кроз позиције; – изведе композиције различитог карактера; – свира на интерним и јавним часовима; – испољи креативност у интерпретацији у складу са сопственим музичким, емоционалним и интелектуалним способностима; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Поставка леве руке и интонативне вежбе у четвртој позицији. Вежбе за промену позиције (све четири позиције). Мелодијске вежбе за увежбавање артикулације и динамике. Техничке вежбе кроз четири позиције, различитих ритмичких и техничких захтева за леву и десну руку. Вежбе у петој позицији. Вежбе са флажолетима и штимовање инструмента помоћу њих. Кратке етиде (са клавирском пратњом и без ње). Кратки комади и композиције са клавирском пратњом Музички бонтон. **Скале и трозвуци**

		Дурске и молске лествице у једној октави кроз све четири позиције. Дурске и молске лествице у једној октави кроз пет позиција. Хроматске лествице кроз пет позиција. Трозвуци и четворозвуци кроз пет позиција. **ЛИТЕРАТУРА** Школе за контрабас по избору: Л. Монтаг, М. Просеник, Ф. Симандл, Л. Штрајхер и друге. Лаке композиције са клавиром (по избору). Техничке етиде одговарајуће тежине (по избору).
Обавезни минимум програма – четири лествице; – вежбе кроз IV позиције; – четири техничке етиде (по избору) ; – четири комада са клавиром (по избору).		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испит – Једна лествица са трозвуком (IV или V позиција); – Две етиде; – Један комад по избору са клавирском пратњом.		

Кључни појмови садржаја: тон, позиција, интонација, ритмика, динамика.

Назив предмета	**КОНТРАБАС**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Контрабас је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примени основну технику свирања контрабаса кроз позиције закључно са VIII; – изведе техничке и интонативне – вежбе за леву руку кроз позиције; – користи вибрато; – изведе композиције различитог карактера; – учествује на интерним и јавним часовима; – испољи креативност у интерпретацији у складу са сопственим музичким, емоционалним и интелектуалним способностима; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Поставка леве руке и вежбе за интонацију кроз VI,VII и VIII позицију. Техничке вежбе за промену позиција. Вибрато. Мелодијске и ритмичке вежбе кроз позиције. Кратке етиде (са клавирском пратњом и без ње). Кратки комади и композиције са клавирском пратњом **Скале и трозвуци** Дурске и молске скале са трозвуцима кроз две октаве. Хроматске скале кроз две октаве. **ЛИТЕРАТУРА** – Школе за контрабас по избору: Л. Монтаг, М. Просеник, Ф.Симандл, Л.Штрајхер и друге – Ј. Новосел: *Етиде за контрабас* – Техничке етиде одговарајуће тежине (по избору) – Лаке композиције са клавиром (по избору) – К. Трунпф: *Лаки комади за контрабас и клавир* – *Хрестоматија за контрабас – I свеска* (са клавирском пратњом) – Б. Лаловић: *Дванаест малих етида* (са клавирском пратњом)
Обавезни минимум програма		

– четири лествице; – вежбе кроз позиције до тона Е; – шест техничких етида (по избору); – четири комада са клавиром (по избору).
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.
Испит – Једна лествица са трозвуком кроз две октаве (VII или VIII позиција); – Две етиде (једна са клавирском пратњом); – Један комад по избору са клавирском пратњом.

Кључни појмови садржаја: тон, позиција, интонација, ритмика, динамика.

Назив предмета	**КОНТРАБАС**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Контрабас је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примени основну технику свирања контрабаса до палчеве позиције; – изведе техничке и интонативне – вежбе за леву руку кроз позиције; – користи вибрато; – изведе орнаменте; – изведе лагане композиције различитог карактера; – учествује на интерним и јавним часовима; – испољи креативност у интерпретацији у складу са сопственим музичким, емоционалним и интелектуалним способностима. – самостално и свакодневно вежба; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Поставка леве руке и вежбе кроз IX и X позицију. Техничке и интонативне вежбе за промену позиција. Вибрато. Орнаменти: предудар, мордент, групето, трилер. Мелодијске и ритмичке вежбе кроз позиције. Кратке етиде (са клавирском пратњом и без ње). Кратки комади и композиције са клавирском пратњом. Музички бонтон. **Скале и трозвуци** Дурске и молске лествице са трозвуцима кроз две октаве. Хроматске лествице кроз две октаве. **ЛИТЕРАТУРА** – Школе за контрабас по избору: Л. Монтаг, М. Просеник, Ф. Симандл, Л. Штрајхер и друге – Ј. Новосел: *Етиде за контрабас* – Техничке етиде одговарајуће тежине (по избору) – Лаке композиције са клавиром (по избору) – К. Трунпф: *Лаки комади за контрабас и клавир* – *Хрестоматија за контрабас – I свеска* (са клавирском пратњом) – Б. Лаловић: *Дванаест малих етида* (са клавирском пратњом)
Обавезни минимум програма – четири лествице; – вежбе кроз позиције до тона Ф; – шест техничких етида (по избору); – четири комада са клавиром (по избору).		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испит – Једна лествица са трозвуком кроз две октаве; – Две етиде (једна са клавирском пратњом); – Један комад по избору са клавирском пратњом.		

Кључни појмови садржаја: тон, позиција, интонација, ритмика, динамика.

Назив предмета	**СОЛО ПЕВАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према соло певању и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– опише делове вокалног апарата; – правилно резонира; – правилно користи дијафрагму; – правилно држи тело; – разликује правилно од неправилног дисања; – самостално примењује вежбе дисања; – разликује правилно од неправилне емисије тона; – правилно интонира и јасно изговара слогове; – примењује промену вокала при певању лакших вокализа; – примењује основне елементе нотне писмености у певању, чита нотни текст; – лако пева кратке композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољава самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике вокалног апарата. Начин добијања тона. Правилно држање тела и став тела при певању Дисање и вежбе дисања. Емисија тона у односу на врсту техничке вежбе или композиције. Једноставне вежбе кроз легато, секунде, терце, кварте, квинте, узлазно и силазно, разложени квинтакорд. Уједначавање вокала. Слушање, интонација и дикција. Музички бонтон. **ЛИТЕРАТУРА** Техничке вежбе, вокализе: Ф. Абт, Н. Вакаи, Х. Пановка, Ђ. Конконе, Г. Зајдлер Р. Тирнанић: *Песме Италијанских композитора*, избор Лакше композиције италијанских композитора: Ђ.Кађини, А. Калдара, А. Скарлати, А. Фалкониери, Л. Манциа, *„Мале песме великих мајстора*” и друга дела по избору наставника које одговарају узрасту и техничким могућностима ученика
Обавезни минимум програма – четири вокализе – две песме старих мајстора – једна лакша песма		
Јавни наступи – Обавезан један јавни наступ у току школске године		
Програм смотри – На крају школске године смотра, једна вокализа (са текстом или без текста) и једна песма старог мајстора, програм се изводи напамет (не мора се изводити на оригиналном језику).		

Кључни појмови садржаја: вокални апарат, дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, певање, вокали, слушање музике, музички бонтон.

Назив предмета	**СОЛО ПЕВАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према соло певању и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– правилно држи тело и на правилан начин примењује вежбе дисања; – опише положај гласница при певању и функцију дијафрагме, резонатора; – лако формира тон и контролише интонацију при певању; – јасно изговара слогове и тумачи текст композиције при певању; – примењује различита музичка изражајна средства у фразирању, у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – пева кратке композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе публици сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Став тела при певању и вежбе дисања. Карактеристике и одржавање вокалног апарата. Начин добијања тона. Емитовање тона у односу на врсту техничке вежбе или композиције. Техничке вежбе кроз легато. Уједначавање вокала. Слушање, интонација и дикција. Тумачење динамике и темпа. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон. **ЛИТЕРАТУРА** Техничке вежбе, вокализе: Ф. Абт, Н. Вакаи, Х. Пановка, Ђ. Конконе, Г. Зајдлер, Л. Бордезе Лакше композиције Италијанских композитора по избору наставника Лакше песме класичара и романтичара „*Мале песме великих мајстора*“ (В. А. Моцарт, Ф. Менделсон, Л. В. Бетовен, Р. Шуберт, Ф. Векерлен и други, по избору наставника, који одговара узрасту и техничким могућностима ученика).
Обавезни минимум програма – четири вокализе – четири песме старих мајстора – две лакше песме		
Јавни наступи – обавезан један јавни наступ током школске године		
Испитни програм – две вокализе (са текстом, без текста, различитог карактера) и једна песма старог мајстора. Испитни програм се изводи напамет (програм се не мора изводити на оригиналном језику).		

Кључни појмови садржаја: дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, лако певање, вокали, слушање музике, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**СОЛО ПЕВАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– примени правилан певачки став и вежбе дисања; – контролише дужину даха при певању; – користи стечена знања из основа музичке писмености, лако чита с листа уз помоћ наставника; – примењује нове певачке технике; – правилно интонира и при певању користи функцију дијафрагме и резонатора – јасно изговара и тумачи текст у композицији; – користи различита музичка изражајна средства при фразирању у зависности од	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Контрола правилног става при певању и дисања. Увод у предмет читања с листа, примена (prima vista). Развој певачке технике: portato, portamento, staccato, martelatto. Интонирање и емисија тона кроз техничке вежбе и композиције. Динамичко нијансирање: crescendo, decrescendo, diminuendo… Припрема за јавни наступ. Музички бонтон. **ЛИТЕРАТУРА**

карактера музичког примера; – јасно тумачи динамику кроз певање; – самостално изводи кратке композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољава самопоуздање у току јавног наступа; – изрази мишљење о сопственом и туђем наступу; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; – користи предности дигитализације за слушање и извођење музике.		Техничке вежбе, вокализе: Ф.Абт, Н. Вакаи, Пановка, Конконе, Зајдлер Лакше композиције Италијанских композитора: Качини, Калдара, Скарлати, Фалконијери, Манца и друга дела по избору наставника Б. Цвејић: *Песме за младе певаче*, избор „*Мале композиције великих мајстора*“ избор лакших композиција Моцарт, Менделсон, Шуберт и други, В. Ђорђевић, П. Коњовић, И. Бајић, Д. Јенко, С. Христић, З. Јовановић, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Хатце А. Даргомижски, М. Глинка и други, избор песама које одговарају узрасту и техничким могућностима ученика по избору наставника.
Обавезни минимум програма – четири вокализе – четири песме старих мајстора – једна песма класичара или романтичара – једна песма Српског или Словенског композитора		
Јавни наступи Обавезна два јавна наступа током школске године		
Испитни програм – једна вокализа – једна арија старог мајстора – једна песма по слободном избору (класичара, романтичара српског или словенског композитора) Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику.		

Кључни појмови садржаја: дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, лако певање, вокали, слушање музике, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**СОЛО ПЕВАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– самостално изводи вежбе дисања уз правилан став и држање; – лако формира тон и контролише интонацију при певању; – јасно изговара и тумачи текст композиције при певању; – примењује стилске разлике самостално у тумачењу композиције; – контролише мимику лица; – примењује принцип узајамног слушања у заједничком упевавању и певању; – самостално изводи, пева композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољава самопоуздање у току јавног	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Развој певачких вештина и осамостаљивање при вежбању. Тумачење стилских разлика у литератури. Текст – разумевање текста, тумачење музичким средствима и јасан и правилан изговор. Увод у камерну музику. Припрема за јавни наступ. Извођење композиција различитог карактера и сценски наступ. Музички бонтон **ЛИТЕРАТУРА** Техничке вежбе, вокализе: Ф. Абт, Н. Вакаи, Пановка, Конконе, Зајдлер Лакше композиције Италијанских композитора: Качини, Калдара, Скарлати, Фалконијери, Манца и друга дела по избору наставника Б. Цвејић: *Песме за младе певаче*, избор „*Мале композиције великих мајстора*” избор

наступа; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.		лакших композиција Моцарт, Менделсон, Шуберт и други, В. Ђорђевић, П. Коњовић, И. Бајић, Д. Јенко, С. Христић, З. Јовановић, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Хатце А. Даргомижски, М. Глинка и други, избор песама које одговарају узрасту и техничким могућностима ученика по избору наставника.
Обавезни минимум програма – шест вокализа – четири песме старих мајстора – две песме класичара и романтичара – две песме српских и словенских композитора		
Јавни наступи – Обавезна два јавна наступа током школске године		
Испитни програм – две вокализе различитог карактера – једна арија старог мајстора – једна песма по слободном избору (класичара, романтичара српског или совенског композитора) Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику.		

Кључни појмови садржаја: дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, лако певање, вокали, слушање музике, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**УПОРЕДНИ КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– препозна делове клавира и разликује различите начине добијања тона на клавиру; – да се оријентише на клавијатури; – правилно седи за клавиром; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију и опише их својим речима; – примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела; – самостално свира кратке композиције напамет; – самостално и уз помоћ наставника контролише квалитет звука.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Положај за клавиром и поставка руку и прстију. Вежбе за опуштање. Вежбе за правилно ритмизирање. Основне врсте удара: портато, легато, стакато. Динамичке ознаке: пиано, мецофорте, форте, крешендо и диминуендо. Ознаке за темпо: аданте, модерато, алегро и друге.. Појам лука. Појам фразе. Појам такта, двотакта, тротакта са одговарајућим нагласцима. Упознавање вредности ноте и паузе као и триоле, синкопе и пунктиране ноте. Увођење ученика у начине вежбања. Читање нота, знаци за октаве, знаци за интервале. Остали знаци на које се наилази у литератури предвиђеној програмом. Контрола тона. Музичка меморија. Самоконтрола звука и разумевање музичког облика. Полифонија – канон, имитација. **Скале и трозвуци** Скале до четири повисилице и једне снизилице у размаку једне октаве, у четвртинама, у

		паралелном и супротном правцу од истог тона. Дурски трозвук разложено и истовремено – основни положај и два обртаја трогласно у четвртинама. **ЛИТЕРАТУРА** – Једна од почетних школа за клавир – Томсон, Јела Кршић, Николајев – Бајер: *Школа за клавир* – од вежбе 85 и даље – Диверноа: Етиде *оп.76* – основне вежбе за клавир – Черни: *Оп.599, Оп.453 оп.139, I свеска* – Гњесина: *Клавирска абецеда*, избор – Лешхорн: *Мелодичне етиде оп.192*, избор – М. Лили Петровић: *Школица за клавир Ниво А и Ниво Б* Обраде и аранжмани познатих мелодија и друге композиције примерене узрасту и способностима ученика.
Обавезни минимум програма – лествице и трозвуци по програму – тридесет композиција – вежбе, етиде и разни комади.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Програм смотри – Једна лествица по избору; – Једна етида; – Две композиције различитог карактера.		

Кључни појмови садржаја: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета	**УПОРЕДНИ КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу; – одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине; – препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта; – користи педал у делима; – уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте; – чује и примени више динамичких нивоа пиајанисимо, мецопијано, фортисимо, мецофорте; – јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње; – осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; – самостално и/или по потреби уз помоћ наставника контролише квалитет звука;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Технички и музички захтеви: Повезивање прсторедних група навише и наниже, развијање спретности прстију кроз активно осмишљавање, слушање и свирање техничких вежби, лествица и етида. Увођење у основне елементе форме – мотив, реченица, облик песме, сонатина. Упознавање са законима метрике – разне врсте тактова, слаб и јак део такта, акценти. Динамичко нијансирање лествица – пиано, пианисимо и мецопиано. Диференцирање мелодије од пратње, рад на полифонији. Увођење у педализацију – вежбе. **Скале и трозвуци** Најмање 4 дурске и 2 молске скале у осминама у размаку две октаве, паралелно. Трозвуци, разложено и истовремено, у размаку две октаве – завршетак секстакордом. **ЛИТЕРАТУРА**

– повезује прсторедне групе подметањем и пребацивањем палца уз слушну контролу самостално и уз помоћ наставника; – развија спретност целокупног апарата уз помоћ наставника; – самостално, изражајно свира композиције напамет; – развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– Јела Кршић: *Клавирска читанка за други разред* – *Ханон за почетнике* – Диверноа: *Оп.176* – Лемоан: Дечије етиде *оп.37* – Гњесина: Мале етиде, I део – Беренс: *Оп.70* – Черни: *Оп.139, 24 етиде* – М. Живковић: *Међумурје мало, Текла вода Карашица* – Ј. С. Бах: *Мале композиције*, избор лакших – Хендл: *Избор композиција* у редакцији Јеле Кршић – Избор сонатина: Ванхал, Хаслингер, Плејел, Бетовен, Хор, Рајнеке, Кулау, Клементи. Сонатине домаћих аутора и других композитора одговарајуће тежине – Збирка „*Наши композитори за младе пијанисте*" – З. Христић: *Тачкице* – Р. Петровић: *Игра, Циркус за мичиће, Украјинска игра* – С. Хофман: *Две басне* – Б. Предић: *Прича моје лутке* – М. Тајчевић: *За мале* – В. Миланковић: *Дечје приче, 25 мијатура за I и II разред* – *Избор лаких композиција* (Просвета, Београд) – Шуман: *Оп.68* – Гречанинов: *Оп.99* – Гедике: *Оп.36* – Гурлит: *Оп.82* – Раули: *Оп.36 и 37* – Б. Барток: *За децу – Клавирска музика за почетнике*, Микрокосмос I, избор – Мајкапар: *24 лаке композиције оп.16* – Кабалевски: *Оп.30* – Скот: *Кутија играчака* Друге композиције одговарајуће тежине.
Обавезни минимум програма – лествице и акорди по програму; – осам композиција по слободном избору од чега обавезно 3 виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – једна цела сонатина и један до два става из различитих со натина или варијације.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Програм смотри – Једна лествица по слободном избору; – Једна етида; – Две композиције по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета	**СОЛО ПЕВАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; – јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара; – транспонује хроматски лакше мотиве или реченице; – примени више динамичких нијанси у свирању; – негује културу тона; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значе- ња термина музичке форме; – свира двохвате са јасним диференцирањем мелодијске линије; – свесно користи директан и синкопирани педал; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер; – свира једноставну пратњу на задату мелодију.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Читање с листа. Унапређивање основних врста удара – легато, стакато из подлактице, из прста, нон легато, портато, репетиција. Техничке вежбе са ритмичким варијантама. Анализа музичких облика уз тумачење значења и конструкције дела која се обрађују – сонатина, менует, гавота, марш ... Шире упознавање са елементима полифоније – држани тонови, свирање двохвата, истицање гласова, динамизирање деоница. Употреба истовременог и синкопираног педала. Упознавање са украсима и припремне вежбе: дуги и кратки предудар, пралтрилер и краћи трилер. Техничке вежбе, скале и трозвуци Вежбе за: правилно низање тонова, изједначавање удара, учвршћивање прстију, различиту артикулацију. Најмање 4 дурске скале (које нису рађене у II разреду) у распону две октаве у осминама паралелно и супротно, као и у распону три октаве у осминским триолама, паралелно. Најмање 2 молске скале у распону две октаве, паралелно. Хроматске скале у распону две октаве, паралелно. Трозвук четворогласно кроз две октаве разложено. Читање с листа лаганих вежби, одвојено и заједно. **ЛИТЕРАТУРА** – Јела Кршић: *Клавирска вежбанка* – Лемоан: *Дечје етиде оп.37* – Черни: *Оп.849*, избор – Бертини: *25 етида оп.100, избор* – Диверноа *оп.176* – Гедике: *Оп.32 и 47, број 5, 6 и 8* – Лак: *Оп.172* Друге етиде одговарајуће тежине. – Ј. С. Бах: *Мале композиције* – Ј. С. Бах: *Мали прелудијуми* – Јела Кршић: *Клавирска вежбанка*, избор – Хендл: *Избор композиција*, у редакцији Јеле Кршић Друге композиције одговарајуће тежине. – Клементи, Дијабели, Кулау, Дусик, Хајдн (лакше) као и сонатине домаћих и других аутора одговарајуће тежине. – Гњесина: *Тема и шест малих варијација* – Кабалевски оп. 51: *Варијације Еф-дур* – Сорокин: *Тема са варијацијама амол* – Кулау: *Варијације Ге-дур* – Кршић и Шишмановић: *Збирка Наши композитори за младе пијанисте* – Логар, Рајичић и Илић: *За мале клавириста* – Рајичић: *Дечја збирка*, избор – Тајчевић: *Дјеци* и *I мала свита* – Душан Радић: *Рондино* – Р. Мац: *Стара ура игра полку*

		– Чајковски: *Албум за младе, оп.39*, избор – Шуман: *Албум за младе, оп. 68*, избор – Б. Барток: *Деци*, Микрокосос II – Гречанинов: *Дечја књига оп.98* – О. Шин: *Од јутра до сумрака* – Шите*: Из веселог дечјег доба*, избор – Хајдн: *Мале игре*, избор – Моцарт: *14 дечјих композиција* – Скот: *Животиње*, избор – Сарауер: *Слике из дечјег доба* – Хачатуријан: *Андантино* – Лутославски: *12 малих комада* – Мајкапар оп. 33: *Минијатуре* – Вилалобос: *Изабрани лаки комади* – Јела Кршић: *Клавирска вежбанка*, избор – Раули: *19 малих комада*, избор – Поцоли: *Мали комади*
Обавезни минимум програма – лествице и акорди по програму; – 6 композиција по слободном избору од чега обавезно 3 виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина или варијације и један став или два циклуса варијација.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Испитни програм: – Једна лествица по слободном избору; – Једна етида; – Једна полифона композиција; – Један став сонатине; – Једна композиција по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета	**УПОРЕДНИ КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за: – јачање прстију (нарочито 4. и 5. прста); – подметање палца и брзо низање и промену прсторедних група; – повећање распона шаке. Припремне вежбе за веће интервале. Проширење динамичке лествице као рад на упознавању елемената правилне интерпретације. Примена педала. Анализа облика – дводелна песма, троделна песма, прелудијум ... Читање с листа лаких композиција. **Скале и трозвуци** Дурске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању.

– негује културу тона; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Молске скале кроз четири октаве у осминама, у паралелном кретању. Хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању. Велико разлагање трозвука (арпеђо) у осминама, кроз две октаве. Доминантни и умањени септакорд (арпеђо) у осминама, кроз две октаве. **ЛИТЕРАТУРА** – Черни: *Оп.849* избор етида – Кршић и Ранковић: *Збирка за савлађивање техничких про блема I и II свеска* – Беренс: *Оп.61*, избор – Лешхорн: *Оп.38I* избор Друге етиде одговарајуће тежине. – Ј. С. Бах: *Мали прелудијуми* – избор – Хендл: *Избог композиција*, у редакцији Јеле Кршић Друге композиције одговарајуће тежине. – Хајдн *Сонатине* (редакција Кршић и Шишма новић) Друге сонатине или сонате одговарајуће тежине. – С. Рајичић: *Мала свита* – Славенски: *Игре и песме са Балкана I и II свеска*, избор лакших – В. Мокрањац: *Мала свита* – Кршић и Шишмановић: *Наши композитори за младе пијанисте* Друга дела одговарајуће тежине. – Менделсон: *Песме без речи*, избор – Григ: *Лирски комади*, избор – Прокофјев: *Музика за децу* – Дебиси: *Мали црнац* – Дусик: *Матине* – Мартину: *Лутке*, избор лакших – Душкин: *Крађ вилењака, Вашар* – Чимароза: *Сонате*, избор – Кабалевски: *Оп.27* – Лутославски: *Народне мелодије* – Б. Барток: *За децу*, Микрокосмос III и IV свеска – Пинтарић и Станковић: *Композиције за клавир*, избор Аранжмани и обраде разних познатих мелодија за клавир
Обавезни минимум програма – лествице и акорди по програму; – 6 композиција по слободном избору од чега обавезно 3 виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина или варијације и један став или два циклуса варијација; – једна композиција домаћег аутора.		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Испитни програм (на крају школске године): – Једна етида; – Једна полифона композиција; – Један став сонатине; – Једна композиција по слободном избору.		

Кључни појмови садржаја: клавир, слушање, опажање, тон.

ТЕОРЕТСКИ ПРЕДМЕТИ
(Солфеђо, Теорија музике)

Назив предмета	**СОЛФЕЂО (четворогодишње школовање)**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; – слуша дечије и народне композиције и примере из литературе уз покрет; –изражава утиске о слушаном делу цртањем; – препозна и чита ноте у виолинском и бас кључу; – изводи и записује: нотна трајања: целу, половину с тачком, половину, четвртину, осмину ноте; – препозна и употреби предзнаке: повисилицу, снизилицу и разрешилицу; – препозна и својим речима објасни појмове: такт, тактица, завршна тактица, предтакт и узмах; – употреби солмизацију и музичку абецеду; – опише својим речима шта је лествица, тетрахорд, ступњеви и главни ступњеви; – употреби знаке за понављање, prima i seconda volta, D.C.al fine, корона; – примени основне динамичке ознаке (јако, тихо, умерено јако, умерено тихо, поступно појачавање и стишавање); – примени основне ознаке за темпо: спор, умерен и брзи; – примени најчешће начине извођења музичког дела (повезано, кратко и издржано) и музичке целине; – пева по слуху и солмизацијом песмице и мелодијске примере; – звучно препозна дур и мол; – пева: лествично и терцно кретање, скок у тонику, доминанту, тоничну терцу и вођицу и тонични трозвук; – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – чује и препозна главне ступњеве; – пева изражајно мелодије различитог жанра и карактера; – опажа и пева тонове и мотиве; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише напамет научене песме; – запише мелодијске диктате по двотактима;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ	Нотни систем: од велике октаве до треће октаве у зависности од врсте инструмента. Нотне вредности и одговарајуће паузе. Хроматски знаци: повисилице, снизилице и разрешилице. Појмови: такт, тактица, завршна тактица, предтакт, узмах. Именовање нота солмизацијом и музичком абецедом. Лествични појмови. Термини и појмови, без дефиниција, у оквиру садржаја програма. Основне ознаке за динамику (forte, piano, mezzoforte, mezzopiano; crescendo i decrescendo). Основне ознаке за темпо (lento, andante, moderato, allegro, vivo). Основне ознаке за артикулацију (legato, staccato, tenuto) и фразирање.
	МЕЛОДИКА	Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за први разред (C, F и G дур a, e, d мол). Звучна слика дурског и молског тонског рода. Функционални односи у тоналитету. Поставка штима. Функције главних ступњева. Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скок у тонику и доминанту и тонични трозвук у обрађеним тоналитетима. Природни, хармонски и мелодијски мол. Развој музикалности.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Аутодиктат. Писмени мелодијски диктат. Записивање ритмичке окоснице. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада. Опажање и певање мале и велике терце и чисте квинте са тенденцијом везивања за тоналитет. Опажање и интонирање дурског, молског и хармонског тетрахорда.

– запише ритам у мелодијском примеру; – препозна врсту такта у певаним песмама са текстом; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица ; – смишља мелодију или ритам на текст бројалице или дечије песмице; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – препозна и изводи двочетвртински; трочетвртински и четворочетвртински такт; – препозна и изводи двоосмински, троосмински; – препозна и изводи такт шестосмина са основном поделом јединице; бројања и без лукова и паузи; – изводи бројалице; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – осећа ритмички пулс; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу; – изводи четвртине; осмине, лукове и одговарајуће паузе; – препозна и изводи као целину: синкопу, пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на два откуцаја; – препозна и изводи основне фигуре; – приказује ритам кроз покрет; – изводи знакове за продужавање трајања; тона: тачка, лук, корона; – чита ритам солмизацијом;		Опажање метра.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације.
	РИТАМ	Врсте такта: 2/4, 3/4, 4/4, 2/8, 3/8. Звучна припрема основних ритмичких фигура у такту 6/8. Начини извођења ритма. Ритам у примерима од звука ка слици. Покрет у функцији ритма. Равномерно читање: четвртина и осмина као јединица бројања у зависности од инструмента. Ритмичке фигуре: синкопа, пунктирана и обрнуто пунктирана фигура на две јединице бројања. Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача.
Програм смотре: – Равномерно и ритмичко читање нота. – Препознавање лествице и лествичних елемената у мелодијском примеру. – Мелодијски пример у пређеним тоналитетима.		

Кључни појмови садржаја: мелодија, ритам, покрет, импровизација, меморија, музички бонтон.

Назив предмета	**СОЛФЕЂО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– слуша дечије и народне композиције и примере из литературе уз покрете; – изражава утиске о слушаном делу цртањем; – препозна елементе музичке писмености кроз примере за слушање; – пева и препозна скок у тонику, доминанту, субдоминанту и вођицу; – пева по слуху мелодијске примере солмизацијом и песмице у молу;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	МЕЛОДИКА	Утврђивање пређеног градива. Функционални односи у тоналитету. Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за други разред (D дур, h мол, Вдур, g мол, A дур, fis mol). Звучна слика молског тонског рода. Поставка штима.

– звучно препозна мол; – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – пева и препозна лествично и терцно кретање, тонични трозвук; – пева и препозна три врсте мола; – препозна и именује главне ступњеве; – изражајно пева мелодије различитог жанра и карактера; – опажа и пева тонове и мотиве; – запише ритам у мелодијском примеру; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише мелодијске диктате; – запише напамет научене песме; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд; – опажа и пева мале и велике терце и чисту квинту; – опажа и пева дурски, молски и хармонски тетрахорд; – препозна врсту такта у песмама са текстом и у примерима из литературе; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију или ритам на текст бројалице или дечије песмице; – пажљиво слуша и коментарише извођење друга-другарице; – изводи основне фигуре такта 6/8 уз певање одговарајућих песмица; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – изводи бројалице; – приказује ритам кроз покрет и игру; – равномерно чита ноте у виолинском, бас кључу у једном и два линијска система; – визуелно сагледава и изводи као целину: основне фигуре; четвороделне поделе и пунктирану и обрнуто пунктирану фигуру на ритмичкој јединици; – препозна и чита лукове, паузе, узмах и предтакт; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетрахорде; – запише и препозна интервале до квинте као и дурски и молски квинтакорд на основним тоновима; – објасни својим речима појмове: лествица, ступањ, степен/полустепен, тетрахорд, главне ступњеве, вођицу, тонични трозвук, интервале.		Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скок у тонику и доминанту и тонични трозвук у пређеним тоналитетима. Природни, хармонски и мелодијски мол. Функције главних ступњева. Развој музикалности.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање ритмичке окоснице. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат. Аутодиктат. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада. Опажање и певање мале и велике терце и чисте квинте са тенденцијом везивања за тоналитет. Опажање и интонирање дурског, молског и хармонског тетрахорда. Опажање метра.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице.
	РИТАМ	Обнављање пређених врста тактова и обрада такта: 4/8 и 2/2. Звучна припрема основних ритмичких фигура у такту 6/8 са луковима и паузама. Начини извођења ритма (уз куцање или тактирање или мануелном техником). Ритам у примерима од звука ка слици. Покрет у функцији ритма. Равномерно читање: четвртина и осмина као јединица бројања у зависности од инструмента. Четвороделна подела јединице бројања. Ритмичке фигуре: пунктирана и обрнуто пунктирана фигура на ритмичкој јединици. Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Записивање и препознавање обрађених лествица и тетрахорада. Интервали до квинте (мали, велики и чисти) и дурски и молски квинтакорд на основним тоновима. Проширивање знања из музичке терминологије (лествица, ступањ, степен/полустепен, тетрахорд, главне ступњеве, вођицу, тонични трозвук, интервали).
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача.
Програм смотре: – Усмено опажање кратког мотива у тоналитету мелодијског примера. – Мелодијски пример (a, e или d mol) уз анализу: лествица, тетрахорди, интервали, дурски и молски квинтакорд. – Ритмичко читање у четвртинском такту у оквиру пређеног градива.		

Кључни појмови садржаја: Слушање, мелодија, ритам, покрет, игра, импровизација, музички бонтон.

Назив предмета	**СОЛФЕЂО**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.

Циљ	ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве; – пева по слуху и солмизацијом песме различитих жанрова као и примере из инструменталне литературе; – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – звучно препозна дурски и молски тонски род; – пева песме различитих жанрова са модулацијом у доминантни дурски тоналитет и паралелни мол; – пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; – пева изражајно мелодије различитог жанра и карактера;	МЕЛОДИКА	Обнављање градива (све области). Функционални односи у тоналитету. Песме и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за трећи разред (Es dur и c mol, E dur , cis mol As duru и f mol). Штимови. Једноставни примери по слуху и солмизацијом, као и мелодијски примери који садрже у себи мутацију. Звучна поставка модулације првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима. Развој музикалности. Двогласни примери. Композиције са клавирском пратњом.
– пева двогласне примере (у пару или групи) и композиције са клавирском пратњом; – опажа и пева и записује: тонове, групе тонова и мотиве; – запише мелодијске диктате; – запише ритам у мелодијском примеру; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева доминантни септакорд; – опажа и пева интервале до октаве; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песама;	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Опажање и интонирање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат – записивање по двотактима. Записивање ритмичке окоснице. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима. Опажање и интонирање доминантног септакорда. Опажање и интонирање интервала до октаве обрађених кроз песме и примере из литературе.
– смишља мелодију или ритам на научену песму или мелодиј- ски пример;	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације.
– примени потребна знања и вештине уз игру; – препознаје елементе пређеног градива кроз примере за слушање; – својим речима изражава утиске о слушаном делу;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
– изводи сложену поделу у такту 6/8 уз примену лукова и пауза; – изводи ритмичке фигуре сичилијану и тирану; – изводи такт 9/8 и 12/8; – пева народне мелодије у тактовима 5/8 и 7/8; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – доживљава ритам кроз покрет; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу у једном или два линијска система; – ритмички прочита триолу у четвороделној подели јединице бројања; – чита ритам солмизацијом;	РИТАМ	Обрађене врсте такта. Сложена подела тродела у такту 6/8 уз примену лукова и осминских пауза. Пунктиране фигуре троделног ритма: сичилијана и тирана. Информативно упознавање врста такта 9/8 и 12/8. Мешовито сложени тактови: 5/8 и 7/8. Начини извођења ритма. Триола у оквиру четвороделне поделе јединице бројања. Ритам кроз песме различитих жанрова. Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (body percusion,...). Равномерно читање уз повећање брзине читања и обележен темпо. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
– запише и препозна обрађене дурске и	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Лествице и тетрахорди.

молске лествице и тетрахорде; – запише и препозна интервале до октаве; – запише и препозна квинтакорде са обртајима у обрађеним тоналитетима; – запише и препозна доминантни и умањени септакорд; – објасни ознаке за различите врсте темпа и карактера; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту.		Интервали до октаве (чисти, велики и мали интервали). Дурски и молски квинтакорд са обртајима и прекомерни и умањени квинтакорд. Доминантни и умањени септакорда. Ознаке за темпо и карактер: Lento, Andante, Moderato, Allegro, Vivo.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.
Програм смотре: **Писмени део:** – Мелодијски диктат у тоналитетима до три предзнака. – Тест из теорије (лествице, предзнаци, тетрахорди, имена и врста интервала до октаве, дурски и молски квинтакорд са обртајима, доминантни и умањени септакорд). **Усмени део:** – Мелодијски пример. – Ритмичко читање: бас кључ (пређено садржаји из II и III разреда).		

Кључни појмови садржаја: функције, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон.

Назив предмета	**СОЛФЕЂО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– пева мелодијске примере солмизацијом као и примере из литературе; – пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве; – пева и опажа штимове обрађених дурских и молских лествица; – пева и препозна истоимене тоналитете у мелодијском примеру; – пева мелодијске примере различитих жанрова са модулацијом; – пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; – пева народне песме са текстом у тактовима 5/8 и 7/8; – пева српске песме и песме других националности; – пева двогласне примере и каноне (у пари или групи) и композиције са клавирском пратњом; – запише ритам у мелодијском примеру; – пева научен мотив у другом тоналитету; – запише мелодијске диктате; – опажа и пева интервале до октаве; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева умањени и прекомерни квинтакорд са разрешењем и везивањем за	МЕЛОДИКА	Обнављање градива из свих области. Нови тоналитети: H dur, Des- dur и b-mol. Остали тоналитети са 5, 6 и 7 предзнака – информативно (да осете боју тоналитета). Функционални односи у тоналитету. Штимови. Мутација. Модулације првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима. Мешовито сложени тактови: 5/8 и 7/8. Неговање музичке традиције. Развој музикалности. Двогласни примери, канони и композиције са клавирском пратњом.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	Записивање ритмичке окоснице. Транспоновање мотива. Писмени мелодијски диктат – записивање по двотактима. Опажање и интонирање интервала до октаве (велики, мали и чисти) и опажање прекомерне кварте и умањене квинте. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима. Опажање и интонирање умањеног и прекомерног квинтакорда са разрешењем и везивањем за тоналитет.

тоналитет; – препозна доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд; – мења и допуњава мелодију и ритам научених примера; – смишља мелодију или ритам на научену песму или мелодијски пример; – примени потребна знања и вештине уз игру; – препозна елементе пређеног градива кроз примере за слушање; – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – доживљава ритам кроз покрет; – ритмички чита етиде инструменталног типа из градива IV разреда; – разуме и објасни музичке појмове; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту;		Опажање доминантног септакорда са обртајима и умањеног септакорда.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова.
	РИТАМ	Обрађене врсте такта. Сложена подела и ритмичке фигуре троделног ритма. Начини извођења ритма. Ритам у примерима – од звука ка слици. Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (body percusion). Ритмичко читање етида инструменталног типа из градива IV разреда уз примену оба кључа.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Пређено градиво из теорије музике.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.
Испитни програм: **Писмени део:** – Мелодијски диктат у тоналитетима до четири предзнака. **Усмени део:** – Мелодијски пример – тоналитети до четири предзнака (са скретницама и пролазницама). – Ритмичко читање: бас кључ (пређени ритмички садржаји).		

Кључни појмови садржаја: функционалност, метар, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон.

Назив предмета	**ТЕОРИЈА МУЗИКЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Теорија музике је да ученици стичу знања која подразумевају музичко описмењавање и спознају елемената музике а све то ради ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**33**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– објасни музичке појмове и термине: тонски и нотни систем од велике до треће октаве, виолински и бас кључ, особине тона, метар и метричке ознаке, музичку фразу, агогику, артикулацију, динамику и темпа. Основни украси и фигуре (информативно); – запише и препозна лествице, лествичне интервале и квинтакорде, доминантни и умањени септакорд у тоналитету; – запише и препозна врсте интервала до октаве (по узору на лествичне); – запише и препозна дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд; – запише и препозна све врсте септакорада и мали дурски септакорд с обртајима; – правилно пише ноте, паузе и нотне вредности у различитим тактовима;	**ПОЈМОВИ**	Музички појмови и термини.
	ТОНАЛИТЕТИ	Теоријско обнављање свих дијатонских лествица, упоређивање истоимених и паралелних тоналитета, карактеристични лествични интервали, лествични квинтакорди, доминантни и умањени септакорд у тоналитету.
	ИНТЕРВАЛИ	Трозвуци: обнављање консонантних квинтакорада и њихових обртаја и умањени и прекомерни квинтакорд.
	АКОРДИ	Четворозвуци: седам врста септакорада, мали дурски септакорд с обртајима.
	ОРТОГРАФИЈА	Правилно писање.
Испитни програм:		

Писмени део: Тест: музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија.

Кључни појмови садржаја: музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија.

ПРОГРАМ ГРУПНОГ МУЗИЦИРАЊА - II ЦИКЛУС
(оркестар, хор, камерна музика)

Назив предмета	**ОРКЕСТАР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Оркестар је да код ученика развије интересовање и љубав према музици и заједничком свирању, кроз музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**II циклус**	
Годишњи фонд часова:	**70/66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– користи знања из области теорије музике приликом читања и интерпретације музичког дела; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – прати диригента; – комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима оркестра кроз музику; – усагласи сопствено извођење са потребама групног; – свирањем покаже значај међусобног слушања у ансамблу; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз заједничко свирање; – коригује интонацију у току свирања; – самостално вежба поштујући процедуру; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања у оквиру оркестра; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике свирања у оркестру. Оркестар – врсте, карактеристике и организација (гудачки, хармоникашки, тамбурашки…). Оркестарски звук - начин добијања. Развој хармонског слуха. Сарадња и комуникација на релацији диригент – вођа деонице – пар за пултом. Носиоци звука – начин и значај коришћења. Музички бонтон.
Минимум програма: 3 краћа дела или једно дело у више ставова, по избору диригента.		
Јавни наступи: на јавним часовима у школи, Републичко такмичење, наступи у оквиру локалне заједнице, концерт поводом Дана школе, различита такмичења.		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање, заједничко свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**ХОР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Хор је да код ученика развије интересовање и љубав према заједничком музицирању и музици кроз музичко искуство којим се подстиче развијање осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**II циклус**	
Годишњи фонд часова:	**70/66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– користи знања из области теорије музике приликом читања и интерпретације музичког дела;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Хор и карактеристике певања у хору. Правилан начин певања – држање тела и дисање.

– користи правилну и јасну дикцију и примењује правилан начин певања; – комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику; – прати диригента и пева усаглашено са осталим ученицима; – одговарајућим певањем покаже значај међусобног слушања у ансамблу; – интонира чисто у току извођења; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз заједничко певање; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла.		Дикција – значај правилне и јасне дикције, изговарање брзалица и бројалица. Хармонски слух – развој. Комуникација са диригентом. Интонација – значај чисте интонације и начини постизања. Композиције различитог карактера. Слушање дела помоћу доступних носиоца звука. Музички бонтон.
Обавезни минимум програма: једна народна песма, једна уметничка композиција, једна трогласна композиција.		
Јавни наступи: јавни часови у школи, концерт поводом Дана школе, различита домаћа и међународна такмичења, сарадња са локалном заједницом		

Кључни појмови садржаја: тон, певање, слушање, интонација, музички бонтон.

Назив предмета	**КАМЕРНА МУЗИКА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 5 од 27.05.2019.	
Циљ	Циљ учења предмета Камерне музике је да код ученика развије интересовање и љубав према камерном музицирању и музици кроз заједничко музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**II циклус**	
Годишњи фонд часова:	**70/66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– усагласи индивидуално свирање са групним свирањем; – усагласи интонацију са осталим члановима камерног састава; – усагласи артикулацију са осталим члановима камерног састава; – усагласи динамичке ознаке са осталим члановима састава; – дефинише своју улогу у камерном саставу и перципира улогу осталих чланова камерног састава; – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – комуницира са осталим члановима камерног састава кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – покаже спремност за тимски рад; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; – поштује договорена правила понашања у	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Камерна музика – развој и врсте ансамбла. Специфичности свирања у камерном саставу. Вежбе за интонацију и артикулацију. Припремање ученика за јавне наступе. Музички бонтон. **ЛИТЕРАТУРА** Избор композиције за различите камерне сасатаве писане у оригиналу за одређени састав или транскрипције дела из музичке литературе које одговарају техничким и музичким способностима свих чланова камерног састава.

оквиру ансамбла.		
Обавезни минимум програма: три комада из различитих стилских епоха или различитог карактера.		
Јавни наступи: минимум један јавни наступ камерног ансамбла у току школске године.		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, групно музицирање, музичка фраза, музички бонтон.

СРЕДЊА МУЗИЧКА ШКОЛА

Циљеви средњег музичког образовања и васпитања

- развој кључних компетенција неопходних за даље образовање и активну улогу грађанина за живот у савременом друштву;
- развијање музичких способности и музичко сазревање, како у техничком, тако и у интерпретативном смислу;
- развијање стваралачких способности, критичког мишљења мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- стицање искуства јавног наступања – самосталног и у ансамблу;
- развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима;
- развијање личног и националног идентитета кроз очување музичке традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- развијање позитивних људских вредности:
- свест о важности здравља и безбедности;
- оспособљавање за решавање музичких проблема, комуникацију и тимски рад;
- поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавања различитости;
- развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике.

Програми оријентисани на процес и исходе учења

Сви програми наставе и учења засновани су на општим циљевима и исходима образовања и васпитања и потребама ученика. Усмерени су на процес и исходе учења, а не на саме садржаје који сада имају другачију функцију и значај. Садржаји су у функцији остваривања исхода који су дефинисани као функционално знање ученика тако да показују шта ће ученик бити у стању да учини, предузме, изведе, обави захваљујући знањима, ставовима и вештинама које је градио и развијао током једне године учења конкретног наставног предмета. Овако конципирани програми подразумевају да оствареност исхода води ка развијању компетенција, и то како општих и специфичних предметних, тако и кључних. Прегледом исхода који су дати у оквиру појединих програма наставе и учења може се видети како се постављају темељи развоја кључних компетенција које желимо да ученици имају на крају средњег музичког образовања.

На путу остваривања циља и исхода, улога наставника је врло важна, јер програм пружа простор за слободу избора литературе и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом. Програми наставе и учења, наставницима су полазна основа и педагошко полазиште за развијање наставе и учења, за планирање годишњих и оперативних планова, као и непосредну припрему за рад.

Препоруке за припрему индивидуалног образовног плана за ученике којима је потребна додатна образовна подршка

За ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, који су укључени у редован систем образовања и васпитања, остварује се додатна подршка у складу са индивидуалним образовним планом. Циљ додатне подршке у образовању и васпитању јесте постизање оптималног укључивања ученика у редован образовно-васпитни рад, осамостаљивање у вршњачком колективу и његово напредовање у образовању и припрема за свет рада. Предност у пружању овакве помоћи чини специфичност музичког образовања у смислу организације рада по предметима, односно индивидуални рад и рад у малим групама које подразумевају иначе стално прилагођавање ученицима и њиховим могућностима било да се ради о тешкоћама или о изузетним способностима појединаца у савладавању образовних исхода.

Образовни профили у четворогодишњем образовању

ПОДРУЧЈЕ РАДА: Култура, уметност и јавно информисање

- МУЗИЧКИ ИЗВОЂАЧ КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ
- МУЗИЧКИ САРАДНИК

I ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	**Опште образовни предмети у средњој музичкој школи**								
	први		**други**		**трећи**		**четврти**		**РАЗРЕДИ**
	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	укупно
I УКУПНО	15	525	15	525	15	525	14	462	2037
Српски језик и књижевност	3	105	3	105	3	105	3	99	414
Страни језик	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Други страни језик / Италијански језик	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Филозофија	/	/	/	/	/	/	2	66	66
Психологија	/	/	/	/	2	70	/	/	70
Социологија	/	/	1	35	/	/	/	/	35
Историја	2	70	2	70	1	35	/	/	175
Математика	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Физика	1	35	/	/	/	/	/	/	35
Информатика	1	35	1	35	1	35	1	33	138
Физичко и здравствено васпитање	2	70	2	70	2	70	2	66	276
II ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ	1	35	1	35	1	35	1	33	138
Грађанско васпитање / Верска настава*	1	35	1	35	1	35	1	33	138
УКУПНО I + II	16	560	16	560	16	560	15	495	2175

***** Ученик бира један од понуђених изборних програма

III СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	Одсек класичне музике - Музички извођач класичне музике								
	први		други		трећи		четврти		РАЗРЕДИ
	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	укупно
III УКУПНО	13	455	17	595	17	595	19	627	2272
Главни предмет: инструмент или соло певање	3	105	3	105	3	105	3	99	414
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Хармонија	2	70	2	70	1	35	1	33	208
Музички облици	/	/	1	35	2	70	2	66	171
Музички инструменти	/	/	1	35	/	/	/	/	35
Контрапункт	/	/	/	/	1	35	2	66	101
Етномузикологија	1	35	1	35	/	/	/	/	70
Историја музике са упознавањем музичке литературе	/	/	2	70	2	70	2	66	206
Национална историја музике	/	/	/	/	/	/	1	33	33
Камерна музика	1	35	1	35	2	70	2	66	206
Читање са листа	1	35	1	35	1	35	1	33	138
Клавирски дуо*	1	35	1	35	1	35	1	33	138
Оркестар-Хор	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Упоредни клавир**	1	35	1	35	1	35	1	33	138
УКУПНО (I+II) + III	29	1015	33	1155	33	1155	34	1122	4447

***** Предмет имају само ученици клавира

****** Предмет имају сви ученици осим ученика клавира

III СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	Одсек за музичку теорију - Музички сарадник								
	први		други		трећи		четврти		РАЗРЕДИ
	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	Нед.	Год.	укупно
III УКУПНО	12	420	16	560	19	668	21	693	2338
Солфеђо	3	105	3	105	3	105	3	99	414
Хармонија	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Хармонска пратња	2	70	/	/	/	/	/	/	70
Аранжирање	/	/	1	35	1	35	1	33	103
Музички облици	/	/	1	35	2	70	2	66	171
Музички инструменти	/	/	1	35	/	/	/	/	35
Контрапункт	/	/	/	/	2	70	2	66	136
Етномузикологија	1	35	1	35	/	/	/	/	70
Историја музике са упознавањем музичке литературе	/	/	2	70	2	70	2	66	206
Национална историја музике	/	/	/	/	/	/	1	33	33
Клавир	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Хор	2	70	2	70	2	70	2	66	276
Свирање хорских партитура	/	/	1	35	1	35	/	/	70
Дириговање	/	/	/	/	2	70	2	66	136
Увод у компоновање	/	/	/	/	/	/	2	66	66
УКУПНО (I+II) + III	28	980	32	1120	35	1225	36	1188	4513

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I разред часова	II разред часова	III разред часова	IV разред часова	Укупно часова
Час одељенског старешине	35	35	35	33	138
Додатна настава *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунска настава *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремна настава *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

* Ако се укаже потреба за овим облицима рада

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I разред	II разред	III разред	IV разред
Испити и смотре	10–20	10–20	10–20	10–20
Екскурзија/студијско путовање	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Концертна активност (интерни и јавни часови, концерти, такмичења)	35 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	10–20 часова годишње			

Остваривање плана и програма наставе и учења

Распоред радних недеља у току наставне године

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I разред	II разред	III разред	IV разред
Разредно-часовна настава	35	35	35	33
Концертне активности	1	1	1	1
Испити и смотре	3	3	3	1
Матурски испит				4
Укупно радних недеља	**39**	**39**	**39**	**39**

Организација рада

ОДСЕЦИ:

- Одсек класичне музике
- Одсек за музичку теорију

ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛИ:

- Музички извођач класичне музике
- Музички сарадник

ГЛАВНИ ПРЕДМЕТИ ПО ОДСЕЦИМА:

- Одсек класичне музике: Виолина, Виола, Виолончело, Контрабас, Флаута, Кларинет, Саксофон, Труба, Удараљке, Клавир, Хармоника, Гитара, Тамбура, Мандолина или Соло певање.
- Одсек за музичку теорију – Солфеђо/Хармонија

ИСПИТИ

У музичкој школи полажу се следећи испити:

- испит за проверу нивоа знања основног музичког образовања
- пријемни
- годишњи
- матурски
- разредни
- поправни
- допунски

ПРИЈЕМНИ ИСПИТ

Пријемни испит полаже се пре уписа у први разред средње музичке школе и могу му приступити кандидати који имају завршену основну музичку школу и кандидати који немају основну музичку школу, ако претходно положе испит за проверу нивоа знања завршног разреда основног музичког образовања. Кандидати који нису завршили редовно основно школовање, а завршили су основну музичку школу могу да се упишу у средњу музичку школу где похађају наставу из уметничких и стручних предмета.

Пријемни испит полаже се у роковима које дефинише Министарство просвете, науке и технолошког развоја, у складу са Правилником о упису ученика у средњу школу, Конкурсом о упису у средње школе и Правилником о плану и програму наставе и учења за средње музичке школе. Школа може вршити проверу психофизичких предуслова за бављење музиком.

ПРОГРАМ ПРИЈЕМНИХ ИСПИТА ЗА СРЕДЊУ МУЗИЧКУ ШКОЛУ

ЗАЈЕДНИЧКИ ДЕО ПРИЈЕМНОГ ИСПИТА ЗА СВЕ ВОКАЛНО ИНСТРУМЕНТАЛНЕ ОДСЕКЕ:
СОЛФЕЂО:

- Мелодијска вежба с листа
- Ритмичко читање с листа
- Питања из Теорије музике (усмено)

ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ

КЛАВИР

- Етида
- Полифона композиција
- Први став сонате
- Композиција по слободном избору

ХАРМОНИКА

- Скала
- Етида
- Циклични облик – најмање 2 става или Тема са варијацијама
- Композиција по слободном избору

ГИТАРА

- Скала
- Етида
- Композиција по слободном избору

ДУВАЧИ

- Скала дурска и молска
- Етида
- Композиција по слободном избору

ГУДАЧИ (сви сем контрабаса)

- Скала дурска и молска
- Етида
- Први став сонате или концерта

КОНТАРБАС

- Скала дурска и молска
- Етида
- Композиција по слободном избору

УДАРАЉКЕ

- Копозиција за добош
- Композиција за ксилофон
- Композиција за 2 типмана

СОЛО ПЕВАЊЕ

- Једна вокализа
- Једна композиција старог мајстора
- Једна песма по слободном избору

ТАМБУРА Е- ПРИМ, ТАМБУРА А-БАС ПРИМ

- Етида
- Две композиције различитог карактера

ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ

Усмени део:

- Мелодијска вежба с листа
- Ритмичко читање с листа

Писмени део:

- Једногласни диктат
- Тест из Теорије музике

ГОДИШЊИ ИСПИТ

Полаже се на крају наставног периода текуће школске године из предмета који су дефинисани овим правилником.

ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ
I разред: Главни предмет
II разред: Главни предмет
III разред: Главни предмет
IV разред: Матурски испит

ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ
I разред: Солфеђо, Хармонија
II разред: Солфеђо, Хармонија
III разред: Солфеђо, Хармонија
IV разред: Матурски испит

РОКОВИ:
Пријемни испит се полаже почетком јуна месеца на основу Правилника о упису ученика у средњу школу Министарства просвете Републике Србије. **Годишњи испит** се полаже на крају наставног периода текуће школске године. **Разредни испит** се полаже по правилима које прописује Закон о средњој школи. **Поправни испит** се полаже по правилима које прописује Закон о средњој школи. **Матурски испит** се полаже по правилима које прописује Закон о средњој школи.

ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ

У средњој музичкој школи настава се изводи као индивидуална, групна и разредна. Час траје 45 минута.

Наставник корепетитор држи један час недељно сваком ученику у присуству његовог наставника главног предмета и самостално као припрему за јавни наступ у оквиру додатне и допунске наставе, осим код главних предмета клавир, хармоника и гитара.

ПОДЕЛА ОДЕЉЕЊА НА ГРУПЕ ПРЕМА ВРСТИ ПРЕДМЕТА

ОДСЕК КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ
- Индивидуална настава: Главни предмет, Упоредни клавир
- У групама од 2 ученика: Читање са листа, Клавирски дуо
- У групама од 2 до 4 ученика: Камерна музика
- У групама од 5 до 8 ученика: Солфеђо, Хармонија, Музички облици, Контрапункт
- У групама од 9 до 16 ученика: Етномузикологија, Историја музике са упознавањем музичке литературе, Национална историја музике, Музички инструменти
- У групама до 30 ученика: Оркестар/Хор

ОДСЕК ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ
- Индивидуална настава: Клавир
- У групама од 2 ученика: Хорске партитуре
- У групама од 4: Хармонска пратња
- У групама од 5 до 8 ученика: Солфеђо, Хармонија, Музички облици, Контрапункт, Дириговање, Увод у компоновање и Аранжирање
- У групама од 9 до 16 ученика: Историја музике са упознавањем музичке литературе, Национална историја музике, Музички инструменти, Етномузикологија

- У групама до 30 ученика: Хор

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА СРЕДЊУ МУЗИЧКУ ШКОЛУ

Опште образовни предмети у средњој музичкој школи

Српски језик и књижевност

ЦИЉ

Циљ учења српског језика и књижевности је унапређивање језичке и функционалне писмености; стицање и неговање језичке и књижевне културе; оспособљавање за тумачење и вредновање књижевних дела; афирмисање и прихватање вредности хуманистичког образовања и васпитања ученика; развијање личног, националног и културног идентитета, љубави према матерњем језику, традицији и култури српског народа и других народа и етничких заједница.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик има знања из области српског језика и српске и светске књижевности. Влада усменом и писаном комуникацијом: говори и пише поштујући књижевнојезичку норму, уобличава логичан и стилски складан говорени и писани текст, разуме и критички промишља оно што прочита, има развијен речник. Чита, доживљава и тумачи књижевно дело; користи читање да боље разуме себе, друге и свет око себе; прочитао је најважнија књижевна дела из националне и светске културне баштине. Има навику и потребу да развија говорну и читалачку културу, како ради сопственог усавршавања тако и ради очувања и богаћења националне културе.

Основни ниво - Говори јасно и течно, поштујући књижевнојезичку норму; има културу слушања туђег излагања. Саставља једноставнији говорени или писани текст који је логичан, добро структуриран и стилски складан; користи оба писма (дајући предност ћирилици), влада основним писаним жанровима потребним за школовање и учешће у друштвеном животу. У различите сврхе чита књижевне и неуметничке текстове средње тежине, разуме књижевни и неуметнички текст средње сложености и критички промишља једноставнији књижевни и неуметнички текст. Има основна знања о језику уопште; разликује књижевни српски језик од дијалекта и има потребу да учи, чува и негује књижевни језик. Има основна знања о гласовима, речима и реченицама српског језика и зна да примени одређена граматичка правила у говору и писању. Има развијен речник, у складу са средњим нивоом образовања, а речи употребљава у складу са приликом. Познаје ауторе дела из обавезног школског програма и локализује их у контекст стваралачког опуса и у књижевноисторијски контекст. Наводи основне књижевноисторијске и поетичке одлике стилских епоха, праваца и формација у развоју српске и светске књижевности и повезује их са делима и писцима из обавезне лектире школског програма. Уочава и примерима аргументује основне поетичке, језичке, естетске и структурне особине књижевних дела из обавезне школске лектире. Формира читалачке навике и знања схватајући значај читања за сопствени духовни развој.

Средњи ниво - Говори пред аудиторијумом о темама из области језика, књижевности и културе; саставља сложенији говорени или писани текст, прецизно износећи идеје; у различите сврхе чита теже књижевне и неуметничке текстове и има изграђен читалачки укус својствен образованом човеку; разуме и критички промишља сло-женији књижевни и неуметнички

текст. Има шира знања о језику уопште и основна знања о језицима у свету. Зна основне особине дијалеката српског језика и смешта развој књижевног језика код Срба у друштвени, историјски и културни контекст. Има шира знања о гласовима, речима и реченицама српског језика и та знања уме да примени у говору и писању. Има богат речник и види језик као низ могућности које му служе да се прецизно изрази. Тумачи кључне чиниоце структуре књижевног текста као и његове тематске, идејне, поетичке, стилске, језичке, композиционе и жанровске особине. Познаје књижевне термине и адекватно их примењује у тумачењу књижевних дела предвиђених програмом. Самостално уочава и анализира проблеме у књижевном делу и уме да аргументује своје ставове на основу примарног текста. Користи препоручену и ширу, секундарну литературу у тумачењу књижевних дела предвиђених програмом.

Напредни ниво - Дискутује о сложеним темама из језика, књижевности и културе које су предвиђене градивом; има развијене говорничке вештине; пише стручни текст на теме из језика и књижевности; продубљено критички промишља сложенији књижевни и неуметнички текст, укључујући и ауторове стилске поступке; изграђује свест о себи као читаоцу. Има детаљнија знања о језику уопште, као и о граматици српског језика. Има основна знања о речницима и структури речничког чланка. Критички чита, тумачи и вреднује сложенија књижевна дела из обавезног школског програма, као и додатна (изборна). Користи више метода, гледишта и компаративни приступ у тумачењу књижевног текста. Свој суд о књижевном делу аргументовано износи стално имајући на уму примарни текст, као и друге текстове, анализирајући и поредећи њихове поетичке, естетске, структурне и лингвистичке одлике, укључујући и сложеније стилске поступке. Шири читалачка знања и примењује стратегије читања које су усаглашене са типом књижевног дела и са читалачким циљевима (доживљај, истраживање, стваралаштво).

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Језик

Основни ниво - Има основна знања о томе шта је језик уопште и које функције има; поштује свој језик и поштује друге језике. Зна основне податке о дијалектима српског језика и о дијалекатској основи књижевног језика; подједнако цени екавски и ијекавски изговор као равноправне изговоре српског књижевног језика; има основна знања о развоју књижевног језика, писма и правописа код Срба. Има основна знања о гласовима српског језика; познаје врсте и подврсте речи, примењује језичку норму у вези са облицима речи и у вези са њиховим грађењем; правилно склапа реченицу и уме да анализира реченице грађене по основним моделима. Има основна знања о значењу речи; познаје најважније речнике српског језика и уме да се њима користи. Уме да износи властите ставове говорећи јасно и течно, поштујући књижевнојезичку норму и правила учтивости; има културу слушања туђег излагања. Овладао је складним писањем једноставнијих форми и основних жанрова (писмо, биографија, молба, жалба, захтев, ПП презентација и сл.), користећи компетентно оба писма, дајући предност ћирилици и примењујући основна правила језичке норме. На крају школовања саставља матурски рад поштујући правила израде стручног рада.

Средњи ниво - Има шира знања о језику уопште и основна знања о језицима у свету, њиховој међусобној сродности и типовима. Зна основне особине дијалеката српског језика и основна правила екавског и ијекавског изговора. Има шира знања о гласовима српског језика; зна правила о наглашавању речи и разликује књижевни од некњижевног акцента; има шира знања о врстама и подврстама речи, њиховим облицима и начинима њиховог грађења; познаје врсте реченица и анализира реченице грађене по различитим моделима. Има богат речник и уме да употреби одговарајућу реч у складу са приликом; усмерен је ка богаћењу сопственог речника. Изражајно чита и негује сопствени говор. Саставља сложеније писане текстове о различитим темама поштујући језичку норму. Користи стручну литературу и пише

складно извештај и реферат.

Напредни ниво - Има детаљнија знања о језику уопште и детаљнија знања о граматици српског језика (акцентима, саставу речи, значењу падежа и глаголских облика, структури реченице); познаје структуру речничког чланка. Говори о одабраним темама као вешт говорник; пажљиво слуша и процењује вербалну и невербалну реакцију свог саговорника и томе прилагођава свој говор. Складно пише есеј, стручни текст и новински чланак доследно примењујући књижевнојезичку норму.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Књижевност

Основни ниво - Редовно чита књижевна дела из обавезног школског програ-ма, зна значајне представнике и дела из светске и српске књижевности. Укратко описује своја осећања и доживљај књижевног или другог уметничког дела. Уочава и наводи основне поетичке, естетске и структурне особине књижевног и неуметничког текста погодног за обраду градива из језика и књижевности; уме да их именује и илуструје. Разуме књижевни и неуметнички текст: препознаје њихову сврху, издваја главне идеје текста; прати развој одређене идеје у тексту; наводи примере из текста и цитира део/делове да би анализирао текст или поткрепио сопствену аргументацију; резимира и парафразира делове текста и текст у целини. Издвојене проблеме анализира у основним слојевима значења. Основне књижевне термине доводи у функционалну везу са примерима из књижевног текста. Разуме зашто је читање важно за формирање и унапређивање своје личности, богаћење лексичког фонда. Развија своје читалачке способности. Разуме значај књижевности за формирање језичког, литерарног, културног и националног идентитета. Схвата значај очувања књижевне баштине и књижевне културе.

Средњи ниво - Тумачи књижевна дела из обавезног школског програма и поседује основна знања о књижевноисторијском и поетичком контексту који та дела одређује. Самостално уочава и анализира значењске и стилске аспекте књижевног дела и уме да аргументује своје ставове на основу примарног текста. Разуме и описује функцију језика у стваралачком процесу. У тумачењу књижевног дела примењује адекватне методе и гледишта усклађена са методологијом науке о књижевности. Познаје књижевнонаучне, естетске и лингвистичке чињенице и уважава их приликом обраде појединачних дела, стилских епоха и праваца у развоју српске и светске књижевности. На истраживачки и стваралачки начин стиче знања и читалачке вештине, који су у функцији проучавања различитих књижевних дела и жанрова и развијања литерарног, језичког, културног и националног идентитета. Има изграђене читалачке навике и читалачки укус својствен културном и образованом човеку. Примењује сложене стратегије читања. Мења аналитичке приступе за које оцени да нису сврсисходни. Процењује колико одређене структурне, језичке, стилске и значењске одлике текста утичу на његово разумевање.

Напредни ниво - Анализира поетичке, естетске и структурне одлике књижевног текста. Поуздано позиционира књижевни текст у књижевнотеоријски и књижевноисторијски контекст. Примењује одговарајуће поступке тумачења адекватне књижевном делу и њима сагласну терминологију. Користи више метода и гледишта и компаративниприступ да употпуни своје разумевање и критички суд о књижевном делу. Самостално уочава и тумачи проблеме у књижевном делу и своје ставове уме да аргументује на основу примарног текста и литерарно-филолошког контекста. Критички повезује примарни текст са самостално изабраном секундарном литературом. Самостално одабира дела за читање према одређеном критеријуму, даје предлоге за читање и образлаже их. Познаје и примењује начине/стратегије читања усаглашене са типом текста (књижевним и неуметничким) и са жанром књижевног дела. Разуме улогу читања у сопственом развоју, али и у развоју друштва. Има развијену,

критичку свест о својим читалачким способностима.

Назив предмета	**СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– разуме језик као систем и разликује основне науке о језику; – препозна особине књижевних језика пре реформе Вука Караџића; – разликује књижевни (стандардни) језик од дијалекта; – разликује дијалекте српског језика и екавски и ијекавски изговор; – разликује глас, фонему и графему; – класификује гласове према основним критеријумима; – одреди границу слога у типичним случајевима; – препозна гласовне алтернације и примени нормативна решења у вези с њима; – примени основна правила акценатске норме; – објасни појам и значај књижевности као уметности речи и утврди њене сличности/разлике у односу на друге уметности и области културе; – тумачи књижевно дело са разумевањем његових жанровских карактеристика и књижевноисторијског контекста, користећи у анализи структурне и стилистичке елементе дела и употребљавајући секундарне изворе; – истражи и објасни стваралачку улогу мита у књижевности; – вреднује одлике античког епа, библијског стила и представе света; – повеже знања из историје и историје уметности старог века (сумерско-вавилонске, хебрејске, хеленске) са књижевним стваралаштвом тог раздобља; – поткрепљује примерима основне одлике народне књижевности (класификација, варијантност, формулативност); – анализира композиционе и стилистичке одлике народне бајке и вреднује поруке у односу на властито читалачко и интермедијално искуство; – препозна одлике средњовековне књижевности и испита њен значај за српску културу; – образложи на примерима важностсвеукупног културног заокрета који се догодио у епохи хуманизма и ренесансе; – наведе главне мотиве, тематику и стилске одлике репрезентативних књижевних дела хуманизма и ренесансе и покаже разлике и сличности у односу на античку и средњовековну књижевност/културу; – издвоји мотиве везане за музику у анализи књижевног дела; – објасни улогу музике у тематском или формалном уобличавању књижевног дела; – примени одговарајућа правописна правила; – правилно распореди грађу при писању састава; – препозна некњижевни акценат и облик речи у свакодневној комуникацији и у говору јунака у драмским уметничким формама, а потом га исправља у сопственом говору; – чита с разумевањем књижевне и остале типове текстова.	ЈЕЗИК Општи појмови о језику. Историја књижевног језика код Срба. Дијалекти српског језика екавског и ијекавског изговора. Фонетика (са фонологијом и морфофонологијом). Прозодија. КЊИЖЕВНОСТ Књижевност као уметност речи. Читање и проучавање књижевности. Књижевни родови и врсте. Књижевност старог века. Народна књижевност. Средњовековна књижевност. Хуманизам и ренесанса. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА Правопис. Усмено и писано изражавање.

Назив предмета	**СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– објасни развојне карактеристике српског књижевног језика од реформе Вука Караџића до данас; – објасни разлику између етимолошког и фонолошког правописа; – напише текст, примењујући форме и обележја публицистичког и административног стила;	ЈЕЗИК Историја српског књижевног језика. Функционални стилови српског

– објасни појам морфеме и разликује граматичку од творбене анализе речи (творбену основу и наставак и граматичку основу и наставак); – примени системска знања о врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама; – наведе и објасни друштвено-историјске околности које су утицале на појаву барока у српској култури; – упореди стилска средства барока са уметничким средствима претходних епоха (праваца); – одреди друштвени и културолошки значај просветитељских идеја, посебно у српској култури; – објасни утицај романтизма на формирање националног идентитета; – састави табелу са најзначајнијим представницима романтизма, њиховим делима и одликама; – упореди стилске карактеристике европског и српског романтизма; – утврди разлике у приступу стварности романтизма и реализма: – упореди и примерима илуструје књижевне одлике дела која припадају реализму; – дискутује о повезаности музике и књижевности у романтизму и реализму; – протумачи и вреднује посебности књижевних јунака и јунакиња реализма (проблем рода, идентитета, класне раслојености); – анализира и упореди издвојене проблеме у књижевним делима која припадају различитим епохама; – примени правописна решења у вези са писањем скраћеница; – примени основна типографско-правописна решења у вези са куцаним текстом (размак и штампарски типови слога); – учествује у јавним разговорима са више учесника (на теме из области језика и књижевности); – обликује свој говор према ситуацији и примени књижевнојезичку норму; – састави сложенији текст, користећи се описом и приповедањем.	књижевног језика. Морфологија у ужем смислу. КЊИЖЕВНОСТ Барок у европској књижевности и барокне тенденције у српској књижевности. Просветитељство и класицизам у српској књижевности. Романтизам у европској и српској књижевности. Реализам у европској и српској књижевности. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА Правопис. Усмено и писано изражавање.

Назив предмета	**СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– препозна најважније типове творбе у српском језику – извођење, слагање, комбиновану творбу и претварање; – разликује значењске односе међу речима; – препозна лексичке механизме – метафору и метонимију; – разликује типове лексике с обзиром на порекло (народне речи, црквенословенске речи и позајмљенице) и сферу употребе (историзми, архаизми, неологизми, термини); – разликује некњижевну лексику од књижевне; – препозна и правилно користи устаљене изразе (фразеологизме); – разликује синтаксичке јединице и познаје све типове реченичних чланова; – препозна особине разговорног стила, посебно оне које га разликују од осталих стилова;	ЈЕЗИК Творба речи. Лексикологија. Синтакса. Стилистика. Функционални стилови српског књижевног језика.
– систематизује усвојена знања о књижевности, процењује сопствену успешност, идентификује тешкоће и, уколико их има, утврђује план за њихово превазилажење; – наведе и објасни друштвено-историјске околности које су довеле до појаве симболизма и естетике ларпурлартизма; – упореди српску књижевност модерне са европском и одреди њене специфичности; – наведе примере декаденције у касној фази српске модерне; – повеже појаве у књижевности са друштвено-историјским околностима; – образложи утицај друштва на појаву ангажоване књижевности; – објасни везу између џеза као музике која одређује епоху и књижевних дела инспирисаних том музиком;	КЊИЖЕВНОСТ Модерна у европској и српској књижевности. Међуратна и ратна књижевност.

– повеже формалне одлике књижевног дела (форма, тип приповедања, стилска средства) и његово значење;	
– правилно пише цртицу у полусложеницама када су у једном реду и када се деле на крају реда; – примењује основна правила транскрипције имена из страних језика; – говори јавно и пред већим аудиторијумом о темама из језика, књижевности и културе; – саслуша туђе мишљење и узме га у обзир приликом своје аргументације; – активно учествује у јавној дебати – припреми се за дебату, аргументовано излаже и изведе закључке; – напише састав на тему из језика и књижевности, уважавајући начела правописа и језичке норме.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА Правопис. Усмено и писано изражавање.

Назив предмета	**СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**99**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– разликује основна значења и функције падежа; – разликује све типове независних предикатских реченица и препозна специјалне независне реченице; – разликује напоредне односе међу речима, синтагмама и реченицама; – препозна различите врсте зависних реченица; – правилно употреби и препозна значења личних глаголских облика; – препозна у тексту и наведе особине књижевноуметничког и научног стила; – процени поузданост података које преузима са интернета при писању текста научним стилом; – покаже основна општелингвистичка знања о еволуцији језика и сродности између неких језика;	ЈЕЗИК Синтакса. Стилистика. Општа лингвистика.
– утврди тематске, идејне, језичке, композиционе и жанровске особине књижевног текста; – протумачи књижевни текст стављајући га у одговарајући културноисторијски контекст; – користи књижевнотеоријске термине у тумачењу књижевног дела; – постави проблемско питање у вези са књижевноуметничким делом, износи суд о њему и аргументује свој суд; – повеже одређене теорије (егзистенцијализам, теорија рецепције/отовореног дела) са књижевноуметничким текстом; – препозна интертекстуалност; – самостално бира књижевна дела изван програма ослањајући се на стечена знања и усвојене вредности; – повеже историјске, религијске, политичке теме у делима која обрађује са изградњом или преиспитивањем националног идентитета у њима; – расправља о елементима родне осетљивости у делима која обрађује; – објасни везу између друштвених кретања у другој половини 20. века, стварања нових музичких праваца и њиховог одраза у књижевности;	КЊИЖЕВНОСТ Послератна и савремена књижевност.
– правилно користи знаке интерпункције (тачку, запету, тачку са запетом, упитник, узвичник, две тачке, три тачке, цртy, заграду, наводнике); – говори јавно и пред већим аудиторијумом о темама из језика, књижевности и културе; – напише састав на тему из језика и књижевности, уважавајући начела правописа и језичке норме.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА Правопис. Усмено и писано изражавање.

Страни језик

ЦИЉ

Циљ учења страног језика је да ученик усвајањем функци-оналних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења страног језика развије комуникативну компетен-цију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултур-ално разумевање и професионални развој.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик влада језичким вештинама и знањима која му омогућавају да на страном језику разуме текстове које слуша или чита у приватном, јавном, образовном или професионалном контексту; комуницира писмено или усмено у формалним и неформалним ситуацијама. Посредујући у усменој или писаној комуникацији, ученик преноси поруке са страног на матерњи (први) језик и обрнуто. Владање страним језиком ученику омогућава стицање знања из различитих области која примењује у свакодневном животу, образовању и раду. Учењем страног језика ученик развија креативност, критичко мишљење, вештине комуникације, самосталност и сарадњу, уважавање различитости култура и културу дијалога.

Основни ниво - Ученик користи страни језик у мери која му помаже да разуме садржај усмене поруке и кратке једноставне информације у вези са личним интересовањем и познатим областима и активно-стима. Учествује у уобичајеном, свакодневном разговору, чита и проналази жељену информацију у текстовима са темом од непосредног личног интереса. Пише о различитим аспектима из непосредног окружења и ради сопствених потреба.

Средњи ниво - Ученик користи страни језик да разуме суштину текста или да учествује у разговору или дискусији (нпр. школа, забава, спорт); сналази се у не/предвидивим ситуацијама када му је неопходно да користи страни језик и/или да у кратком усменом излагању оствари свој интерес. Пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања.

Напредни ниво - Ученик користи страни језик да активно учествује у усменој комуникацији; да прати дужа и сложенија излагања или дискусије о конкретним или апстрактним темама из познатих општих или стручних тематских области, као и да објашњава своје ставове и/или образлаже различите предлоге. Чита и пише текстове о широком спектру тема у складу са општим и властитим интересовањима.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Рецепција (слушање и читање)

Основни ниво - Ученик разуме уобичајене изразе и схвата општи смисао свакодневне комуникације изговорене споро и разговетно. Користећи основно лингвистичко знање, чита краће текстове написане стандардним језиком, разноврсног садржаја из свакодневног живота и/или блиских области или струке, у којима преовлађују фреквентне речи и изрази.

Средњи ниво - Ученик разуме основне елементе разговетног говора у свакодневним ситуацијама и једноставна излагања и презентације из блиских области изговорене стандардним језиком и релативно споро. У тексту, из домена личног интересовања и делатности, у коме преовлађују сложене језичке структуре, ученик разуме општи смисао и допунске информације, користећи различите технике/врсте читања.

Напредни ниво - Ученик разуме суштину и детаље опширнијих излагања или разговора у којима се користи стандардни језик, мења ритам, стил и тон разговора, а у вези са садржајима из ширег интересовања ученика. Ученик разуме дуже текстове различитог садржаја (нпр. адаптирана или оригинална прозна књижевна дела, актуелни новински чланци и извештаји); брзину и технику читања подешава према тексту који чита.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Продукција (говор и писање)

Основни ниво - Ученик у свакодневним ситуацијама пише или даје усмена упутства, писмено или усмено размењује информације о уобичајеним општим и блиским темама. Користећи једноставне изразе, фразе и језичке структуре, пише кратке забелешке, поруке и писма, и/или према моделу пише једноставне текстове нпр. описе особа и догађаја из познатих области.

Средњи ниво - Ученик без припреме започиње и води разговор, износи усмено или писмено мишљење о темама из домена личног интересовања, образовања, културе и сл. Користећи разноврсне језичке структуре, шири фонд речи и израза, ученик усмено или писмено извештава, излаже и/или према упутству пише компактни текст поштујући правописну норму и основна правила организације текста.

Напредни ниво - Ученик са сигурношћу, течно и спонтано, учествује у усменој или писменој комуникацији, говори, извештава, преводи и/или самостално пише текстове о темама и садржајима из ширег круга интересовања; користећи информације и аргументе из различитих извора, износи ставове и преноси мишљење, размењује, проверава и потврђује информације. Ученик према потреби води формалну или неформалну преписку, доследно примењујући правописну норму, језичка правила и правила организације текста.

Назив предмета	**СТРАНИ ЈЕЗИК**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– разуме и реагује на одговарајући начин усмене на поруке у вези са активностима у образовном контексту; – разуме основну поруку краћих излагања о познатим темама у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор; – разуме информације о релативно познатим и блиским садржајима и једноставна упутства у приватном, јавном и образовном контексту; – разуме општи смисао информативних радијских и телевизијских емисија о блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан изговор; – разуме основне елементе радње у краћим видео-записима у којима се обрађују релативно блиске теме, ослањајући се и на визуелне елементе; – разуме суштину исказа (са)говорника који разговарају о блиским темама, уз евентуална понављања и појашњавања; – изводи закључке после слушања непознатог текста у вези са врстом текста, бројем саговорника, њиховим међусобним односима и намерама, као и у вези са општим садржајем; – ослањајући се на општа знања, искуства и контекст поруке, увиђа значење њених непознатих елемената; – памти и контекстуализује битне елементе поруке;	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ;
– разликује најучесталије врсте текстова, познајући њихове основне карактеристике, сврху и улогу; – разуме краће текстове о конкретним темама из свакодневног живота, као и језички прилагођене и адаптиране текстове утемељене на чињеницама, везане за домене општих интересовања; – разуме осећања, жеље, потребе исказане у краћим текстовима; – разуме једноставна упутства и саветодавне текстове, обавештења и упозорења на јавним местима; – разуме краће литерарне форме у којима доминира конкретна, фреквентна и позната лексика (конкретна поезија, кратке приче, анегдоте, скечеви, стрипови); – проналази, издваја и разуме у информативном тексту о познатој теми основну поруку и суштинске информације; – идентификује и разуме релевантне информације у мејловима, проспектима, новинским вестима, репортажама, огласима, реду вожње, блоговима; – препознаје основну аргументацију у једноставнијим текстовима (нпр.	РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова; – издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање основне аргументације; – непознате речи; – ИКТ

новинским чланцима или писмима читалаца, као и другим врстама коментара); – наслућује значење непознатих речи на основу контекста;	
– учествује у краћим дијалозима, размењује информације и мишљење са саговорником о блиским темама и интересовањима; – користи циљни језик као језик комуникације у образовном контексту, прилагођавајући свој говор комуникативној ситуацији, у временском трајању од два до три минута; – описује себе и своје окружење, догађаје у садашњости, прошлости и будућности у свом окружењу и изван њега; – на једноставан начин/укратко изражава своје утиске и осећања и образлаже мишљење и ставове у вези са блиским темама; – описује догађаје и саопштава садржај неке књиге или филма, износећи своје утиске и мишљења; – укратко препричава краћи текст или видео-запис; – излаже унапред припремљену краћу презентацију на одређену тему (из домена личног интересовања); – указује на значај одређених исказа и делова исказа пригодном гестикулацијом и мимиком или наглашавањем и интонацијом;	УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални разговор; – формална дискусија; – функционална сарадња; – интервјуисање; – интонација; – дијалог;
– пише на разложан и једноставан начин о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности (обима 80 100 речи); – описује утиске, мишљења и осећања (обима 70 90 речи); – пише белешке, поруке и лична писма/мејлове да би тражио или пренео релевантне информације; – једноставним језичким средствима резимира прочитани/преслушани текст о блиским темама и износи сопствено мишљење о њему; – попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену; – пише краћа формална писма (писма читалаца, пријаве за праксе, стипендије или омладинске послове); – пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу, слика, графикона, детаљних упутстава;	ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – писмено изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања; – лексика и комуникативне функције; – ИКТ;
– препознаје и разуме, у оквиру свог интересовања, знања и искуства, правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земаља чији језик учи; – препознаје и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи; – препознаје и адекватно користи најфреквентније стилове и регистре у вези са елементима страног језика који учи, али и из осталих области школских знања и животних искустава; – препознаје различите стилове комуникације и најфреквентнија пратећа паравербална и невербална средстава (степен формалности, љубазности, као и паравербална средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.); – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже); – користи савремене видове комуникације у откривању културе земаља чији језик учи;	СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност; – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ;
– преноси суштину поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, објашњења и обавештења, писмено и усмено; – резимира садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције; – преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га саговорнику; – користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: преводи или преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.	МЕДИЈАЦИЈА – преношење поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи;

Назив предмета	**СТРАНИ ЈЕЗИК**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– разуме и извршава упутства и налоге за различите активности у образовном контексту и у свакодневним (приватним и јавним) комуникативним ситуацијама; – разуме општи садржај и најважније појединости краћих монолошких и дијалошких излагања о познатим и узрасно примереним темама, у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор уз одговарајући број понављања или успоренији темпо говора; – разуме општи смисао информативних прилога (на интернету, радију, телевизији) о познатим или блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан изговор уз одговарајући број понављања; – разуме основне елементе садржаја (актере и њихове међусобне односе, околности радње, заплет и епилог...) у краћим медијски подржаним аудио и аудио-визуелним формама (исечци аудио-књига дијалошког карактера, радио-драма и других радијских снимака, краћих филмова и серија; видео спотови, прилози са јутјуба итд.), у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; – разуме суштину размене информација саговорника који разговарају о блиским и познатим темама, уз евентуална понављања и појашњавања; – разуме основне (суштинске) аргументе, жеље, потребе и мишљења саговорника, уколико су изнета једноставним језичким средствима, умереним темпом говора и уз евентуалну невербалну, паравербалну или визуелну подршку; – разуме најопштији садржај излагања у којима се на узрасно примерен начин тематизују опште друштвена питања; – разуме општи смисао и одређене препознатљиве појединости текстова класичне и савремене музике различитих жанрова;	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ
– разуме краће текстове о конкретним, блиским темама из свакодневног живота, као и о темама културног, наставног и образовног контекста; – разуме општи садржај и допунске информације из обавештења или упозорења на јавним местима; – разуме једноставније описе догађаја, намера, осећања и интересовања из преписке коју добија (имејлови, поруке, писма); – проналази и издваја релевантне информације из обавештења или проспеката и рекламних материјала; – разуме основну нит аргументације, чак и уколико не разуме све детаље текста; – разуме краће текстове на блиске, познате и обрађиване друштвене теме, препознаје најважније ауторове ставове и закључке; – разуме једноставне књижевне текстове различитих жанрова (поезија, проза, драма) у којима се појављују учесталије метафоре; – открива значење непознатих речи у писаном тексту на основу познатог контекста и језичког предзнања;	РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова; – издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање основне аргументације; – непознате речи; – ИКТ
– усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; – користи релативно спонтано и самостално циљни језик као језик комуникације у учионици са наставником и са осталим ученицима и ученицама; – описује особе, радњу, место, доживљај или актуелна дешавања у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке и ванјезичке елементе; – саопштава и интерпретира најважније информације садржаја писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе; – саопштава и интерпретира најважније информације садржаја кратких емисија, видео записа на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе; – износи своје мишљење, изражава и образлаже ставове и реагује на мишљење и ставове других (допадање/недопадање итд.), користећи познате и једноставне језичке елементе; – започиње и учествује у дијалогу и размењује мишљења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама; – представља укратко резултате самосталног истраживања на одређену тему; – интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве; – користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;	УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални разговор; – формална дискусија; – функционална сарадња; – интервјуисање; – интонација; – дијалог;

– попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену; – пише белешке , поруке (имејлове, СМС поруке и сл.) да би тражио или пренео релевантне информације користећи стандардне формуле писаног изражавања; – пише текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикона, детаљних упутстава; – резимира прочитани/преслушани текст о блиским, познатим и обрађиваним друштвеним темама користећи једноставна језичка средства; – пише о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности користећи фреквентне речи и изразе; – пише о властитом искуству описујући своје утиске и осећања, износећи мишљења, планове и очекивања, једноставним језичким средствима;	ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – писмено изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања; – лексика и комуникативне функције; – ИКТ;
– препознаје и наводи најзначајније личности и догађаје културе земље/земаља чији језик учи и разуме њихову улогу у светским оквирима; – познаје правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земље/ земаља чији језик учи; – препознаје најчешће стереотипе у вези са културом своје земље и земаља чији језик учи; – разликује основне облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/земаља чији језик учи (у односу на категорије времена, простора и покрета у комуникацији, као нпр. тачност, лични простор, мимика и сл.); – препознаје и користи најфреквентније регистре и стилове у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; – истражује различите аспекте култура земље/земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; – користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/земаља чији језик учи; – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже).	СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност; – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ;
– преноси суштину и најважније појединости поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, једноставнија објашњења и обавештења, писмено и усмено; – у писаном облику резимира на структурисан начин садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције; – у усменом облику преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га исказаним или претпостављеним потребама саговорника; – користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: – преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.	МЕДИЈАЦИЈА – преношење поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи; – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи;

Назив предмета	**СТРАНИ ЈЕЗИК**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– разуме и извршава упутства и налоге за различите активности, у приватним и јавним комуникативним ситуацијама, исказане стандардно језичком артикулацијом, уз минимално ометање позадинским шумовима; – разуме општи садржај и важније појединости монолошких излагања у вези са друштвено релевантним и узрасно примереним темама, уколико се користи стандардни језик; – разуме општи смисао и најважније појединости информа-тивних прилога из различитих медија о познатим, друштвено и узрасно релевантним темама, у којима се користи стандардни говор; – разуме битне елементе садржаја у краћим аудио и аудио-визуелним формама, у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; – разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалошких форми у	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ

којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандардно језичких елемената и споријег ритма; – разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалошких форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандардно језичких елемената и споријег ритма, уз евентуална понављања и појашњења; – разуме садржај и већину тематски повезаних појединости у текстовима савремене музике различитих жанрова, уз поновљена слушања и одговарајућу припрему.	
– примењује стратегије читања које омогућавају откривање значења непознатих речи; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова у вези с темама везаним за лична интересовања; – разуме општи садржај и најважније појединости аутентичних, адаптираних и неаутентичних дужих текстова у вези с блиским темама; – разуме општи садржај и најважније појединости текстова о мање познатим темама, које спадају у шири спектар интересовања; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова о различитим конкретним и делимично апстрактним темама; – разуме текстове који садрже различита упутства; – разуме дуже и сложеније савремене књижевне текстове различитих жанрова, примерене узрасту;	РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова; – издвајање поруке и суштинских информација; цпрепознавање основне аргументације; – непознате речи; – ИКТ
– користи самостално циљни језик као језик комуникације; – говори, с лакоћом, о познатим темама и темама које су из домена његовог интересовања на кохерентан начин, примењујући познату лексичку грађу и језичке структуре; – препричава неки догађај или дешавање и износи очекивања у вези са тим; – укратко образлаже и објашњава разлоге догађаја или дешавања; – образлаже своје мишљење и реагује на мишљење других; – излаже пред публиком, на разумљив начин, унапред припремљену презентацију на познате и одабране теме уз помоћ визуеалног подстицаја; – током и после презентације разуме питања у вези са темом, одговара на њих и пружа додатна објашњења; – учествује у дијалогу и размењује мишљења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама; – интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве; – користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;	УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални разговор; – формална дискусија; – функционална комуникација; – интервјуисање; – интонација; – дијалог;
– пише текст примењујући правила правописа и интерпункције, поштујући основна начела организације текста; – пише текстове о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – пише краће прегледе/сажетке књига, филмова, тв емисија и сл. користећи једноставне изразе; – описује утиске, мишљења, осећања, истиче предности и мане неке појаве или поступка; – пише белешке, поруке (имејлове, смс поруке и сл.), детаљне извештаје у којима тражи или преноси релевантне информације; – пише одговоре у којима тражи и преноси релевантне информације и објашњења користећи стандардне формуле писаног изражавања; – пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања износећи личан став и аргументе; – пише текстове према моделу, тумачи и описује илустрације, табеле, слике, графиконе, истичући релевантне детаље; – пише неформална писма/мејлове/позивнице и сл. користећи се устаљеним изразима за одбијање/прихватање позива, извињења и сл;	ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – писмено изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања; – лексика и комуникативне функције; – ИКТ;
– познаје основне одлике екосистема и друштвеног система земаља чији језик учи и разуме њихову међусобну условљеност; – објашњава на једноставан начин традиционално схваћене одлике властите културе припадницима страних култура; – објашњава, на једноставан начин, традиционално схваћене одлике култура чији језик учи припадницима властите културе;	СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност; – екосистем; – друштвени систем; – правила понашања;

– увиђа и разуме да поступци учесника у свакодневним комуникативним ситуацијама могу да буду протумачени на различите начине; – увиђа и разуме постојање културног плуралитета у својој земљи и земљама чији језик учи; – реагује адекватно на најчешће облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/земаља чији језик учи, примењујући обрасце љубазног понашања; – користи фреквентније регистре у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; – користи на креативан начин ограничена знања из различитих језика како би успешно остварио комуникативну намеру; – истражује различите аспекте култура земље/земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; – користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/земаља чији језик учи; – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације;	– стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ;
– преноси, на структурисан начин, основне информација из више сродних текстова, у писаном и усменом облику; – преноси општи садржај из текстуалних извора у којима се износе различити ставови, у писаном облику; – преноси, у усменом облику, садржај усменог излагања или писаног текста прилагођавајући регистар и стил потребама комуникативне ситуације; – посредује у неформалној усменој интеракцији уз уважавање различитих културних вредности и избегавајући двосмислености и нејасноће.	МЕДИЈАЦИЈА – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик / са страног на матерњи; – посредовање;

Назив предмета	**СТРАНИ ЈЕЗИК**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– разуме и извршава упутства и налоге за различите активности, укључујући и оне у којима постоји узрочно-последични и/или хронолошки след од неколико једноставнијих корака које треба обавити, и то у различитим приватним и јавним комуникативним ситуацијама и у образовном контексту, исказаних споријим ритмом и сасвим разговетном стандардно језичком артикулацијом, уз минимално ометање позадинским шумовима; – разуме општи садржај и важније појединости монолошких излагања на познате теме, друштвено релевантних, узрасно примерених и у складу са личним интересовањима, уколико се користи стандардни језик; – разуме општи смисао и најважније појединости информативних прилога из различитих медија о познатим, друштвено и узрасно релевантним темама, у којима се користи стандардни говор; – разуме битне елементе садржаја (главну тему и најважније споредне елементе тематике, актере и њихове међусобне односе, околности радње, заплет и епилог, хронологију дешавања у општим цртама, главне узрочно-последичне аспекте) у краћим медијски подржаним аудио и аудио-визуелним формама, у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; – разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалошких форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандардно језичких елемената и споријег ритма, без упадљивих индивидуалних говорних специфичности и паралелног говора учесника у комуника-ција (тзв. „упадања у реч”), а уз евентуална понављања и појашњења (по потреби); – разуме једноставнија образложења ставова и мишљења саговорника, прати нит аргументације и евентуалне противаргументе, формулисане једноставнијим језичким средствима и изнете на недвосмислен начин, уз евентуалне пропратне невербалне и паравербалне комуникативне сигнале; – разуме садржај и већину тематски повезаних појединости у текстовима	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ

савремене музике различитих жанрова, уз поновљена слушања и одговарајућу припрему.	
– примењује стратегије читања које омогућавају откривање значења непознатих речи; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова о различитим конкретним и апстрактним темама; – разуме садржај различитих информативних текстова; – разуме дуже и сложеније савремене књижевне текстове различитих жанрова, примерене узрасту;	РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова; – издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање основне аргументације; – непознате речи; – ИКТ
– користи спонтано и самостално циљни језик као језик комуникације у учионици и ван ње; – говори о одређеним тематским областима на методичан/систематичан начин, наглашавајући важне елементе и значајне детаље; – опширно описује или излаже на тему из ширег окружења и домена интересовања, користећи додатна образложења; – у интеракцији са саговорником исказује и брани своје идеје и мишљења о актуелним дешавањима уз објашњења, аргументацију и коментаре; – излаже свој став и подржава предности и истиче мане различитих опција; – брани и заступа свој став и изражава слагање или неслагање са саговорником;	УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални разговор; – формална дискусија; – функционална комуникација; – интеракција; – интонација; – дијалог;
– пише есеје о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања, износећи сопствено мишљење, аргументујући своје ставове и наглашавајући релевантне детаље; – пише прегледе/сажетке књига, филмова, тв емисија и др; – пише текст примењујући правила правописа и интерпункције, повезујући све делове текста у смислену целину; – описује стварне и замишљене догађаје, утиске, мишљења, осећања; – истиче предности и мане неке појаве или поступка; – сажима, препричава и систематизује садржаје и информације из сложенијих текстова; – пише детаљне извештаје у којима тражи или преноси релевантне информације и објашњења, користећи стандардне формуле писаног изражавања; – пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања, износећи личан став и аргументе и процењујући другачије ставове и идеје; – тумачи и описује илустрације, табеле, слике, графиконе, истичући релевантне детаље; – пише формална и неформална писма/мејлове/позивнице, користећи се устаљеним изразима за одбијање/прихватање позива, упућивање извињења;	ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – писмено изражавање – есеј; – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања; – лексика и комуникативне функције; – ИКТ;
– анализира различите аспекте екосистема и друштвеног система своје земље и земаља чији језик учи; – објашњава и критички анализира могући узрок неспоразума у интерперсоналној и интеркултурној комуникацији; – процењује како властита и туђа уверења и вредности утичу на начин на који се опажају и разумеју други људи и културе; – дискутује аргументовано о културној условљености понашања због које су различити феномени опажени као уобичајени, односно чудни, као нпр. различити обрасци понашања, навике у исхрани и сл; – реагује адекватно на најчешће облике примереног и непримереног вербалног понашања у контексту културе земље/земаља чији језик учи, примењујући обрасце љубазног понашања; – користи фреквентне регистре у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; – истражује различите аспекте култура земље/земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; – користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/емаља чији језик учи; – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације.	СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност; – екосистем; – друштвени систем; – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ;
– пореди, сажима и на структурисан начин преноси основне информација из више сродних текстова, у писаном и усменом облику; – преноси садржај из текстуалних извора у којима се износе различити ставови и	МЕДИЈАЦИЈА – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик / са

аргументи, у писаном облику; – преноси, у усменом облику, садржај писаног текста или усменог излагања, уз изношење сопственог тумачења и става; – посредује у неформалној усменој интеракцији уз преношење и тумачење различитих, културно условљених вредности и ставова.	страног на матерњи; – посредовање;

Други страни језик

ЦИЉ

Циљ учења страног језика је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења страног језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик влада језичким вештинама и знањима која му омогућавају да на страном језику разуме текстове које слуша или чита у приватном, јавном, образовном или професионалном контексту; комуницира писмено или усмено у формалним и неформалним ситуацијама. Посредујући у усменој или писаној комуникацији, ученик преноси поруке са страног на матерњи (први) језик и обрнуто. Владање страним језиком ученику омогућава стицање знања из различитих области која примењује у свакодневном животу, образовању и раду. Учењем страног језика ученик развија креативност, критичко мишљење, вештине комуникације, самосталност и сарадњу, уважавање различитости култура и културу дијалога.

Основни ниво - Ученик користи страни језик у мери која му помаже да разуме садржај усмене поруке и кратке једноставне информације у вези са личним интересовањем и познатим областима и активностима. Учествује у уобичајеном, свакодневном разговору, чита и проналази жељену информацију у текстовима са темом од непосредног личног интереса. Пише о различитим аспектима из непосредног окружења и ради сопствених потреба.

Средњи ниво - Ученик користи страни језик да разуме суштину текста или да учествује у разговору или дискусији (нпр. школа, забава, спорт); сналази се у не/предвидивим ситуацијама када му је неопходно да користи страни језик и/или да у кратком усменом излагању оствари свој интерес. Пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања.

Напредни ниво - Ученик користи страни језик да активно учествује у усменој комуникацији; да прати дужа и сложенија излагања или дискусије о конкретним или апстрактним темама из познатих општих или стручних тематских области, као и да објашњава своје ставове и/или образлаже различите предлоге. Чита и пише текстове о широком спектру тема у складу са општим и властитим интересовањима.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Продукција (говор и писање)

Основни ниво - Ученик у свакодневним ситуацијама пише или даје усмена упутства, писмено или усмено размењује информације о уобичајеним општим и блиским темама. Користећи једноставне изразе, фразе и језичке структуре, пише кратке забелешке, поруке и

писма, и/или према моделу пише једноставне текстове нпр. описе особа и догађаја из познатих области.

Средњи ниво - Ученик без припреме започиње и води разговор, износи усмено или писмено мишљење о темама из домена личног интересовања, образовања, културе и сл. Користећи разноврсне језичке структуре, шири фонд речи и израза, ученик усмено или писмено извештава, излаже и/или према упутству пише компактни текст поштујући правописну норму и основна правила организације текста.

Напредни ниво - Ученик са сигурношћу, течно и спонтано, учествује у усменој или писменој комуникацији, говори, извештава, преводи и/или самостално пише текстове о темама и садржајима из ширег круга интересовања; користећи информације и аргументе из различитих извора, износи ставове и преноси мишљење, размењује, проверава и потврђује информације. Ученик према потреби води формалну или неформалну преписку, доследно примењујући правописну норму, језичка правила и правила организације текста.

Назив предмета	**ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са активностима у образовном контексту; – разуме, уз евентуалну претходну припрему, основну поруку краћих излагања о познатим темама у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор; – разуме информације о познатим и блиским садржајима и једноставна упутства у приватном, јавном и образовном контексту; – разуме општи смисао прилагођеног аудио и видео материјала; – разуме суштину исказа (са)говорника који разговарају о блиским темама, уз евентуална понављања и појашњавања; – изводи закључке после слушања текста о познатим темама у вези са врстом текста, бројем саговорника, њиховим међусобним односима и намерама, као и у вези са општим садржајем текста; – доводи у везу, ослањајући се на општа знања и искуства, непознате елементе поруке, на основу контекста, и памти, репродукује и контекстуализује њене битне елементе.	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање – говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ
– разуме краће текстове (дужине око 120 речи) о конкретним, блиским темама из свакодневног живота, ослањајући се и на претходно стечена знања; – препознаје најучесталије врсте текстова на основу њихових карактеристика; – разуме обавештења и упозорења на јавним местима; – разуме краћу личну поруку упућену у сврху кореспонденције; – разуме општи садржај и основну поруку из краћег информативног текста у циљу глобалног разумевања; – проналази, издваја и разуме одређену релевантну информацију унутар препознатљиве врсте текста у циљу селективног разумевања; – разуме кратке и једноставне текстове који садрже упутства и савете у циљу детаљног разумевања (уз визуелну подршку); – разуме краће литерарне форме у којима доминира конкретна, фреквентна и позната лексика (конкретна поезија, кратке приче, анегдоте, скечеви, стрипови).	РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова; – издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање основне аргументације; – непознате речи; – ИКТ
– учествује у кратким дијалозима, размењује информације и мишљење са саговорником о познатим темама и интересовања; – користи циљни језик као језик комуникације у образовном контексту; – описује себе и своје окружење, догађаје у садашњости, прошлости и будућности у свом окружењу; – изражава своје утиске, мишљења и осећања у вези са блиским темама; – излаже основни садржај писаних, илустрованих и усмених текстова о познатим	УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални – разговор; – формална – дискусија; – функционална

тема; – излаже унапред припремљену кратку презентацију на одређену тему (из домена личног интересовања).	– сарадња; – интервјуисање – интонација – дијалог
– пише на једноставан начин о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности (70-90 речи) користећи фреквентне речи и изразе; – описује утиске, мишљења и осећања (70-90 речи) – пише белешке, једноставне поруке и лична писма да би тражио или пренео релевантне информације користећи стандардне формуле писаног изражавања; – попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену.	ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – писмено изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања; – лексика; – комуникативне функције; – ИКТ;
– препознаје и разуме, у оквиру свог интересовања, знања и искуства, правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земаља чији језик учи; – препознаје и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи; – препознаје различите стилове комуникације и најфреквентнија пратећа паравербална и невербална средстава (степен формалности, љубазности, као и паравербална средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.); – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже); – користи савремене видове комуникације у откривању културе земаља чији језик учи;	СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ;
– преноси суштину поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби објашњења и обавештења, писмено и усмено; – резимира садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције; – преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га саговорнику; – користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: преводи или преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.; – преводи на матерњи језик садржај краћег текста о познатим темама.	МЕДИЈАЦИЈА – преношење поруке са матерњег на страни језик / са страног на матерњи; – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик / са страног на матерњи;

Назив предмета	**ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– разуме и реагује на одговарајући начин усмене на поруке у вези са активностима у образовном контексту; – разуме основну поруку краћих излагања о познатим темама у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор; – разуме информације о релативно познатим и блиским садржајима и једноставна упутства у приватном, јавном и образовном контексту; – разуме општи смисао информативних радијских и телевизијских емисија о блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан изговор; – разуме основне елементе радње у краћим видео-записима у којима се обрађују релативно блиске теме, ослањајући се и на визуелне елементе; – разуме суштину исказа (са)говорника који разговарају о блиским темама, уз евентуална понављања и појашњавања; – изводи закључке после слушања непознатог текста у вези са врстом текста, бројем саговорника, њиховим међусобним односима и намерама, као и у вези са општим садржајем; – ослањајући се на општа знања, искуства и контекст поруке, увиђа значење њених непознатих елемената; – памти и контекстуализује битне елементе поруке;	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ

– разликује најучесталије врсте текстова, познајући њихове основне карактеристике, сврху и улогу; – разуме краће текстове о конкретним темама из свакодневног живота, као и језички прилагођене и адаптиране текстове утемељене на чињеницама, везане за домене општих интересовања; – разуме осећања, жеље, потребе исказане у краћим текстовима; – разуме једноставна упутства и саветодавне текстове, обавештења и упозорења на јавним местима; – разуме краће литерарне форме у којима доминира конкретна, фреквентна и позната лексика (конкретна поезија, кратке приче, анегдоте, скечеви, стрипови); – проналази, издваја и разуме у информативном тексту о познатој теми основну поруку и суштинске информације; – идентификује и разуме релевантне информације у мејловима, проспектима, новинским вестима, репортажама, огласима, реду вожње, блоговима; – препознаје основну аргументацију у једноставнијим текстовима (нпр. новинским чланцима или писмима читалаца, као и другим врстама коментара); – наслућује значење непознатих речи на основу контекста;	РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова; – издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање основне аргументације; – непознате речи; – ИКТ
– учествује у краћим дијалозима, размењује информације и мишљење са саговорником о блиским темама и интересовањима; – користи циљни језик као језик комуникације у образовном контексту, прилагођавајући свој говор комуникативној ситуацији, у временском трајању од два до три минута; – описује себе и своје окружење, догађаје у садашњости, прошлости и будућности у свом окружењу и изван њега; – на једноставан начин/укратко изражава своје утиске и осећања и образлаже мишљење и ставове у вези са блиским темама; – описује догађаје и саопштава садржај неке књиге или филма, износећи своје утиске и мишљења; – укратко препричава краћи текст или видео-запис; – излаже унапред припремљену краћу презентацију на одређену тему (из домена личног интересовања); – указује на значај одређених исказа и делова исказа пригодном гестикулацијом и мимиком или наглашавањем и интонацијом;	УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални разговор; – формална дискусија; – функционална сарадња; – интервјуисање; – интонација; – дијалог;
– пише на разложан и једноставан начин о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности (обима 80 100 речи); – описује утиске, мишљења и осећања (обима 70 90 речи); – пише белешке, поруке и лична писма/мејлове да би тражио или пренео релевантне информације; – једноставним језичким средствима резимира прочитани/преслушани текст о блиским темама и износи сопствено мишљење о њему; – попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену; – пише краћа формална писма (писма читалаца, пријаве за праксе, стипендије или омладинске послове); – пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу, слика, графикона, детаљних упутстава;	ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – писмено изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања; – лексика и комуникативне функције; – ИКТ;
– препознаје и разуме, у оквиру свог интересовања, знања и искуства, правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земаља чији језик учи; – препознаје и разуме најчешће присутне културне моделе свакодневног живота земље и земаља чији језик учи; – препознаје и адекватно користи најфреквентније стилове и регистре у вези са елементима страног језика који учи, али и из осталих области школских знања и животних искустава; – препознаје различите стилове комуникације и најфреквентнија пратећа паравербална и невербална средства (степен формалности, љубазности, као и паравербална средства: гест, мимика, просторни односи међу говорницима, итд.); – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже); – користи савремене видове комуникације у откривању културе земаља чији језик учи;	СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност; – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ;

– преноси суштину поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, објашњења и обавештења, писмено и усмено; – резимира садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције; – преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га саговорнику; – користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: преводи или преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.	МЕДИЈАЦИЈА – преношење поруке са матерњег на страни језик / са страног на матерњи; – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик / са страног на матерњи;

Назив предмета	**ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– разуме и извршава упутства и налоге за различите активности у образовном контексту и у свакодневним (приватним и јавним) комуникативним ситуацијама; – разуме општи садржај и најважније појединости краћих монолошких и дијалошких излагања о познатим и узрасно примереним темама, у којима се користи стандардни језик и разговетан изговор уз одговарајући број понављања или успоренији темпо говора; – разуме општи смисао информативних прилога (на интернету, радију, телевизији) о познатим или блиским темама, у којима се користи стандардни говор и разговетан изговор уз одговарајући број понављања; – разуме основне елементе садржаја (актере и њихове међусобне односе, околности радње, заплет и епилог...) у краћим медијски подржаним аудио и аудио-визуелним формама (исечци аудио-књига дијалошког карактера, радио-драма и других радијских снимака, краћих филмова и серија; видео спотови, прилози са јутјуба итд.), у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; – разуме суштину размене информација саговорника који разговарају о блиским и познатим темама, уз евентуална понављања и појашњавања; – разуме основне (суштинске) аргументе, жеље, потребе и мишљења саговорника, уколико су изнета једноставним језичким средствима, умереним темпом говора и уз евентуалну невербалну, паравербалну или визуелну подршку; – разуме најопштији садржај излагања у којима се на узрасно примерен начин тематизују опште друштвена питања; – разуме општи смисао и одређене препознатљиве појединости текстова класичне и савремене музике различитих жанрова;	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ
– разуме краће текстове о конкретним, блиским темама из свакодневног живота, као и о темама културног, наставног и образовног контекста; – разуме општи садржај и допунске информације из обавештења или упозорења на јавним местима; – разуме једноставније описе догађаја, намера, осећања и интересовања из преписке коју добија (имејлови, поруке, писма); – проналази и издваја релевантне информације из обавештења или проспеката и рекламних материјала; – разуме основну нит аргументације, чак и уколико не разуме све детаље текста; – разуме краће текстове на блиске, познате и обрађиване друштвене теме, препознаје најважније ауторове ставове и закључке; – разуме једноставне књижевне текстове различитих жанрова (поезија, проза, драма) у којима се појављују учесталије метафоре; – открива значење непознатих речи у писаном тексту на основу познатог контекста и језичког предзнања;	РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова; – издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање основне аргументације; – непознате речи; – ИКТ
– усклађује интонацију, ритам и висину гласа са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације; – користи релативно спонтано и самостално циљни језик као језик комуникације у учионици са наставником и са осталим ученицима и ученицама; – описује особе, радњу, место, доживљај или актуелна дешавања у садашњости, прошлости и будућности, користећи познате језичке и ванјезичке елементе;	УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални разговор; – формална дискусија; – функционална сарадња; – интервјуисање;

– саопштава и интерпретира најважније информације садржаја писаних, илустрованих и усмених текстова на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе; – саопштава и интерпретира најважније информације садржаја кратких емисија, видео записа на теме предвиђене наставним програмом, користећи познате језичке елементе; – износи своје мишљење, изражава и образлаже ставове и реагује на мишљење и ставове других (допадање/недопадање итд.), користећи познате и једноставне језичке елементе; – започиње и учествује у дијалогу и размењује мишљења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама; – представља укратко резултате самосталног истраживања на одређену тему; – интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве; – користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;	– интонација; – дијалог;
– попуњава формуларе, упитнике и различите обрасце у личном и образовном домену; – пише белешке, поруке (имејлове, СМС поруке и сл.) да би тражио или пренео релевантне информације користећи стандардне формуле писаног изражавања; – пише текстове према моделу, уз помоћ илустрација, табела, слика, графикона, детаљних упутстава; – резимира прочитани/преслушани текст о блиским, познатим и обрађиваним друштвеним темама користећи једноставна језичка средства; – пише о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – описује особе и догађаје поштујући правила кохерентности користећи фреквентне речи и изразе; – пише о властитом искуству описујући своје утиске и осећања, износећи мишљења, планове и очекивања, једноставним језичким средствима;	ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – писмено изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног изражавања – лексика и комуникативне функције – ИКТ;
– препознаје и наводи најзначајније личности и догађаје културе земље/ земаља чији језик учи и разуме њихову улогу у светским оквирима; – познаје правила понашања, свакодневне навике, сличности и разлике у култури своје земље и земље/ земаља чији језик учи; – препознаје најчешће стереотипе у вези са културом своје земље и земаља чији језик учи; – разликује основне облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи (у односу на категорије времена, простора и покрета у комуникацији, као нпр. тачност, лични простор, мимика и сл.); – препознаје и користи најфреквентније регистре и стилове у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; – истражује различите аспекте култура земље/земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; – користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/земаља чији језик учи; – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације (електронске поруке, СМС поруке, дискусије на блогу или форуму, друштвене мреже).	СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ;
– преноси суштину и најважније појединости поруке са матерњег на страни језик/са страног на матерњи, додајући, по потреби, једноставнија објашњења и обавештења, писмено и усмено; – у писаном облику резимира на структурисан начин садржај краћег текста, аудио или визуелног записа и краће интеракције; – у усменом облику преноси садржај писаног или усменог текста, прилагођавајући га исказаним или претпостављеним потребама саговорника; – користи одговарајуће компензационе стратегије ради превазилажења тешкоћа које се јављају, на пример: – преноси садржај уз употребу описа, парафраза и сл.;	МЕДИЈАЦИЈА – преношење поруке са матерњег на страни језик / са страног на матерњи; – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик / са страног на матерњи;

Назив предмета	**ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК**

Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– разуме и извршава упутства и налоге за различите активности, у приватним и јавним комуникативним ситуацијама, исказане стандардно језичком артикулацијом, уз минимално ометање позадинским шумовима; – разуме општи садржај и важније појединости монолошких излагања у вези са друштвено релевантним и узрасно примереним темама, уколико се користи стандардни језик; – разуме општи смисао и најважније појединости информативних прилога из различитих медија о познатим, друштвено и узрасно релевантним темама, у којима се користи стандардни говор; – разуме битне елементе садржаја у краћим аудио и аудио-визуелним формама, у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме; – разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалошких форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандардно језичких елемената и споријег ритма; – разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалошких форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакодневног живота, уз употребу стандардно језичких елемената и споријег ритма, уз евентуална понављања и појашњења; – разуме садржај и већину тематски повезаних појединости у текстовима савремене музике различитих жанрова, уз поновљена слушања и одговарајућу припрему.	РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА – разумевање говора; – комуникативна ситуација; – монолошко и дијалошко излагање; – стандардни језик; – изговор; – информативни прилози; – размена информација; – култура и уметност; – ИКТ;
– примењује стратегије читања које омогућавају откривање значења непознатих речи; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова у вези с темама везаним за лична интересовања; – разуме општи садржај и најважније појединости аутентичних, адаптираних и неаутентичних дужих текстова у вези с блиским темама; – разуме општи садржај и најважније појединости текстова о мање познатим темама, које спадају у шири спектар интересовања; – разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова о различитим конкретним и делимично апстрактним темама; – разуме текстове који садрже различита упутства; – разуме дуже и сложеније савремене књижевне текстове различитих жанрова, примерене узрасту;	РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ ТЕКСТА – разумевање прочитаног текста; – врсте текстова; – издвајање поруке и суштинских информација; – препознавање основне аргументације; – непознате речи; – ИКТ;
– користи самостално циљни језик као језик комуникације; – говори, с лакоћом, о познатим темама и темама које су из домена његовог интересовања на кохерентан начин, примењујући познату лексичку грађу и језичке структуре; – препричава неки догађај или дешавање и износи очекивања у вези са тим; – укратко образлаже и објашњава разлоге догађаја или дешавања; – образлаже своје мишљење и реагује на мишљење других; – излаже пред публиком, на разумљив начин, унапред припремљену презентацију на познате и одабране теме уз помоћ визуеалног подстицаја; – током и после презентације разуме питања у вези са темом, одговара на њих и пружа додатна објашњења; – учествује у дијалогу и размењује мишљења и информације у вези са својим окружењем и свакодневним ситуацијама; – интерпретира тематски прилагођене песме, рецитације и скечеве; – користи интонацију, ритам и висину гласа у складу са сопственом комуникативном намером и са степеном формалности говорне ситуације;	УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – усмено изражавање; – неформални разговор; – формална дискусија; – функционална комуникација; – интервјуисање; – интонација; – дијалог;
– пише текст примењујући правила правописа и интерпункције, поштујући основна начела организације текста; – пише текстове о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања; – пише краће прегледе/ сажетке књига, филмова, тв емисија и сл. користећи једноставне изразе;	ПИСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ – писмено изражавање – врсте текста; – описивање; – стандардне формуле писаног

– описује утиске, мишљења, осећања, истиче предности и мане неке појаве или поступка; – пише белешке, поруке (имејлове, смс поруке и сл.), детаљне извештаје у којима тражи или преноси релевантне информације; – пише одговоре у којима тражи и преноси релевантне информације и објашњења користећи стандардне формуле писаног изражавања; – пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања износећи личан став и аргументе; – пише текстове према моделу, тумачи и описује илустрације, табеле, слике, графиконе, истичући релевантне детаље; – пише неформална писма/мејлове/позивнице и сл. користећи се устаљеним изразима за одбијање/прихватање позива, извињења и сл;	изражавања – лексика и комуникативне функције; – ИКТ;
– познаје основне одлике екосистема и друштвеног система земаља чији језик учи и разуме њихову међусобну условљеност; – објашњава на једноставан начин традиционално схваћене одлике властите културе припадницима страних култура; – објашњава, на једноставан начин, традиционално схваћене одлике култура чији језик учи припадницима властите културе; – увиђа и разуме да поступци учесника у свакодневним комуникативним ситуацијама могу да буду протумачени на различите начине; – увиђа и разуме постојање културног плуралитета у својој земљи и земљама чији језик учи; – реагује адекватно на најчешће облике примереног и непримереног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи, примењујући обрасце љубазног понашања; – користи фреквентније регистре у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације; – користи на креативан начин ограничена знања из различитих језика како би успешно остварио комуникативну намеру; – истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања; – користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/ земаља чији језик учи; – користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације;	СОЦИОКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА – интеркултурност; – екосистем; – друштвени систем; – правила понашања; – стереотипи; – стилови у комуникацији на страном језику; – ИКТ;
– преноси, на структурисан начин, основне информација из више сродних текстова, у писаном и усменом облику; – преноси општи садржај из текстуалних извора у којима се износе различити ставови, у писаном облику; – преноси, у усменом облику, садржај усменог излагања или писаног текста прилагођавајући регистар и стил потребама комуникативне ситуације; – посредује у неформалној усменој интеракцији уз уважавање различитих културних вредности и избегавајући двосмислености и нејасноће.	МЕДИЈАЦИЈА – стратегије преношења поруке са матерњег на страни језик / са страног на матерњи; – посредовање;

Филозофија

ЦИЉ

Циљ учења Филозофије је да развијањем способности за систематско, самостално, проблемски интонирано, рефлексивно, креативно и критичко мишљење ученицима омогући и олакша мисаоно и вредносно оријентисање у савременом свету, да их оснажи у формирању сопственог погледа на стварност и пружи им ослонац за промишљено и одговорно одлучивање и деловање.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Изградњом знања и вештина својствених филозофски култивисаној мисли, ученик је оспособљен да свестрано анализира стварност и решава теоријске и практичне проблеме, да своје ставове и уверења поткрепљује уверљивим логичким аргументима, просуди ваљаност и релевантност аргументације и критички користи разноврсне изворе информација. При

процени и избору поступака евалуира различите погледе на стварност и руководи се вредностима истине, добра, праведности и лепог, чији смисао и значај открива испитујући карактеристичне филозофске проблеме.

Основни ниво - Ученик је у стању да интерпретира карактеристична питања и проблеме основних филозофских дисциплина у контексту одређених филозофских епоха, праваца и учења. Разликује карактер и методе филозофског и научног истраживања и критички сагледава домете и могућности различитих врста сазнања. Комбинује изворе информација и користи основну филозофску терминологију, као и симболички језик и алгоритамску апаратуру логике у различитим облицима анализе, приказа и комуникације мисаоних садржаја. Уме да примени основне концепције практичке филозофије при вредновању различитих појава и поступака у природном и друштвеном окружењу и просуђивању властитих и туђих уверења и ставова.

Средњи ниво - Ученик анализира проблемска чворишта филозофије и утицај идеја из најзначајнијих филозофских опуса на обликовање интелектуалних традиција и моралне и политичке културе у Европи. Тумачи репрезентативна становишта и контроверзе водећи рачуна о културно-историјском контексту и користи их да свестраније приступи личним, локалним и глобалним проблемима које доноси савремени начин живота. Критички промишља филозофски текст и примењује знања о логичким формама и правилима када просуђује аргументацију. Артикулише своје идеје и ставове у писаној форми и усменој размени, изражава их логички консеквентно и јасно, користећи филозофски речник.

Напредни ниво - Ученик је развио проблемски начин мишљења који одговара природи филозофије, њеним истраживачким методама и отворености за стално преиспитивање. Дискутује о темама из различитих филозофских дисциплина, активно се служи логичким техникама и стручном терминологијом. Уме да напише филозофски есеј на захтевније филозофске теме, или артикулисан критички коментар на актуелне друштвене појаве, да продубљено и критички промишља одломке из текстова. Суд о неком филозофском схватању, правцу, питању и проблему износи аргументовано, поредећи своју са интерпретацијама других. Осамостаљен је у учењу захваљујући унапређеној читалачкој култури и ефикасном коришћењу различитих извора и савремених информационо-комуникационих технологија.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Филозофско тумачење природе стварности, сазнања и вредности - Ученик разматра карактеристике и међузависност сазнајних способности и односе језика и мишљења у процесу сазнавања. Анализира логичке форме и правила мишљења, као и методолошке карактеристике филозофског и научног испитивања. Из перспективе различитих становишта тумачи теоријске и практичне концепте и проблеме у главним дисциплинама филозофије. Доводи у везу филозофске расправе са научним, уметничким и религијским тумачењима стварности, природе, човека, времена, вредности, као и са актуелним питањима савременог света. Користи их да уобличи властита мисаона искустава и светоназор. Реконструише културно-историјски контекст и развојне димензије у генерисању филозофских идеја, и на тај начин активира, употпуњује и синтетизује усвојена знања из различитих области учења.

Критичко мишљење и конструктивна комуникација - Кроз интерпретацију филозофских текстова и евалуацију аргумената, ученик практикује самостално и критичко мишљење.

Суочавајући се са филозофским и научним проблемима, преиспитује начине оправдавања знања, његове границе и искушава их у контексту свакодневног мишљења. Примењује знања о формама и принципима ваљане мисли у структурисању властитог сазнања и алгоритамском решавању проблема, и тиме поспешује властито учење. Разложно (писмено и усмено) излаже мисаоне садржаје и избегава типичне грешке у закључивању и доказивању у свакодневној комуникацији. Ефикасно примењује логичке процедуре у анализи, реконструкцији или извођењу филозофске и друге аргументације, а своје становиште преиспитује и у складу с критичким увидима коригује.

Артикулација вредности и ставова - Ученик практикује одговарајуће врлине, ставове и вредности: интелектуалну отвореност и радозналост, уважавање сведочанства и доброг аргумента, спремност на аутокритику, толеранцију према разликама у мишљењу и непристрасност у процени властитих и туђих гледишта, поступака и постигнућа. Критички просуђује различита филозофска становишта о основним етичким и естетичким принципима, о праведној и рационалној организацији друштва тако што анализира њихову логичку конзистентност, културно-историјску условљеност и претензије на универзално важење. Користи филозофске увиде да сагледа и решава свакодневне личне и опште вредносне дилеме и питања са којима се суочава у савременом друштву. Процењује своје и туђе назоре о традиционалним и актуелним питањима практичке филозофије, тумачи их и брани у артикулисаној и аргументованој расправи са другима.

Назив предмета	**ФИЛОЗОФИЈА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 4 од 02.06.2020.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– формулише филозофски релевантно питање и уочи филозофски проблем у неком тексту или феномену; – објасни због чега није могуће дати јединствено одређење тога шта је филозофија и чиме се она бави; – одреди место филозофије међу облицима духовне културе: мит, религија, наука, уметност;	**ОДРЕЂЕЊЕ ФИЛОЗОФИЈЕ** Појам филозофије Основни филозофски проблеми и дисциплине Однос филозофије и мита, религије, уметности и науке
– пореди карактеристике, домене и могућности различитих извора и типова сазнања (чулног, разумског и умственог); – у прихватању сазнања и уверења предност даје рационалним разлозима у односу на друге ауторитете (откровење, традиција, мишљење већине); – анализира примере употребе различитих метода филозофског испитивања: дијалектичке, аналитичке, херменеутичке и феноменолошке, и процењује њихову специфичност у односу на научне методе; – служи се методама критичког читања текста и стручном терминологијом у артикулисаном приказу неке филозофске позиције; – у комуникацији са другима презентује, усмено или писмено, и уз употребу одговарајућих ИКТ средстава, идеје и аргументе на јасан, информативан и кохерентан начин, не намећући их другима; – ситуира решења филозофских проблема, дебате и аргументе у историјски контекст и одређује њихов утицај на светоназор одређене епохе;	**АНТИЧКА ФИЛОЗОФИЈА** Питање прапочетка Проблем бића, мноштва и кретања Значај супротности за тумачење природе Проблем истине и привида (знање, мнење) Реторика и дијалектика Метафизичка одређења стварности Знање, добро, врлина Проблем идеалног друштвеног поретка (праведност) Питање индивидуалне среће **СРЕДЊОВЕКОВНА ФИЛОЗОФИЈА** Улога филозофије у формирању хришћанског учења Однос вере и разума – континуитет и дисконтинуитет с античком филозофијом Платоновска и аристотеловска традиција у филозофији средњег века (проблем универзалија, докази о постојању бога, схоластика, ренесанса)

– прикаже на примерима карактеристичне проблеме појединих филозофских дисциплина (метафизика, епистемологија, логика, етика, естетика, политичка филозофија); – интерпретира проблеме, ауторске опусе и теорије који су репрезентативни за историјски развој филозофије; – процењује значај различитих метафизичких и епистемолошких схватања за формирање модерног научног приступа изучавању природе, човека и друштва; – користи идеје филозофски утемељеног умећа живљења (нпр. античких концепција умерености и еудајмоније) да конципира, практикује и промовише здрав и еколошки стил живота; – препознаје и избегава симплификације, предрасуде, стереотипије и уобичајене софизме у аргументацији; – аргументовано расправља о питањима културних и друштвених вредности и идеолошких оријентација у савременом друштву;	**ФИЛОЗОФИЈА НОВОГ ДОБА** Схватање човека, природе и друштва у ренесансној и нововековној филозофији Нови концепт науке и знања – рођење модерне науке (научна метода) Проблем супстанције Питање поузданог извора сазнања (емпиризам – рационализам) Границе сазнања – Кантова критика сазнајних моћи Начела разума у праву и политици (просвећеност, либерализам) Ум и слобода (Кант) Од трансценденталног ка апсолутном субјекту Умна синтеза стварности (спекулативни идеализам, марксизам)
– у дискусији разликује претпоставке и карактер сазнајног, моралног и естетског расуђивања, и у расправи о вредностима респектује принципе конзистентног логичког мишљења, коректног аргументовања и основне етичке вредности; – изводи практичне импликације одређене вредносне позиције и процењује њену релевантност или универзално важење неког етичког принципа у свакодневном контексту; – формулише (на подстицај филозофске лектире) властито становиште о одређеном вредносном питању у толерантној расправи са другима или у аргументованом писаном приказу (есеју); – расуђује о кључним димензијама и циљевима научног знања.	**САВРЕМЕНА ФИЛОЗОФИЈА** Критика метафизике као заједничко полазиште различитих праваца у савременој филозофији Однос према наслеђу европске рационалности Егзистенција као питање слободе избора и одговорности Однос филозофије и науке: позитивизам, феноменологија, критички рационализам Језичка и логичка анализа као нови кључ филозофије: херменеутика, филозофија језика Проблеми савремене политичке филозофије: демократија, тоталитаризам, контрола и моћ, друштвена правда Примењена етика као филозофски приступ проблемима савременог света и свакодневног живота

Психологија

ЦИЉ

Циљ учења Психологије је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће му омогућити да боље разуме сложеност, разноврсност и развојне аспекте психичког функционисања људи у био-социо-културном контексту, посебно функционисање стваралачке личности, да повећа капацитет суочавања са изазовима адолесцентског доба и преузме одговорност за очување менталног здравља, функционисање у заједници и наставак школовања.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Бавећи се кључним појмовима опште психологије ученик ће: развијати способност критичког мишљења, вештину успешне комуникације и функционисања у групи; унапређивати стратегије успешног учења, вежбања и јавног наступа, памћења и доношења одлука; формирати преференцију научног над лаичким приступом; разликовати употребу од злоупотребе психологије; повезивати психологију са другим наукама, уметношћу и културом; уважавати различитост међу људима и поштовати људска права; изражавати позитиван став према заштити и унапређењу менталног здравља.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик има знање о личности као јединству психичких процеса, особина и стања, о спрези психичког и телесног и теоријама које објашњавају природу личности, посебно стваралачке личности; аргументовано дискутује о утицају наслеђа, средине и личне активности на укупни развој личности и посебно развој музичких способности; препознаје специфичности методологије и мерних инструмената који се користе у психолошким истраживањима; уочава могућности и ограничења примене психолошких сазнања у описивању, тумачењу и предвиђању, како сопственог тако и понашања других особа и друштвених појава; прихвата улогу испитаника у психолошким истраживањима искључиво на бази добровољности, информисаности о сврси и процедурама истраживања и гаранције да добијени подаци неће бити злоупотребљени.

Назив предмета	**ПСИХОЛОГИЈА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– правилно користи основне појмове који се односе на сазнајне, емоционалне и мотивационе аспекте личности; – прави везу између психологије као науке и других наука, уметности и културе; – препозна различите области примене психолошких сазнања као и животне ситуације у којима се људи обраћају психологу за помоћ; – на датом примеру психолошког истраживања одреди које су методе и технике коришћене; – разликује научни од лаичког приступа психолошким питањима и критички се односи према текстовима и псеудотестовима у медијима; – психички живот особе посматра као целину међусобно повезаних процеса, особина и стања чији се развој одвија током целог живота и као јединство психичког и телесног функционисања; – аргументовано дискутује о утицају наслеђа, средине и личне активности на развој личности; – опише контекст настанка најважнијих теорија личности, њихове основне карактеристике, представнике и утицај; – користећи стечена психолошка сазнања препознаје емоције и мотиве сопственог понашања, понашања других и ликова из књижевности и филмова; – у учењу и вежбању користи стратегије и технике успешног учења и памћења; – препозна узроке фрустрација и унутрашњих конфликата, искаже преференцију ка њиховом конструктивном решавању и на примерима препозна механизме одбране; – наведе карактеристичне црте стваралачке личности и улогу интризичке мотивације за бављење музиком; – опише најважније психолошке карактеристике адолесцентског доба, препозна и критички се односи према најчешћим проблемима и ризичним понашањима адолесцената; – аргументује значај очувања менталног здравља, превенције менталних поремећаја и показује позитивни став према здравим стиловима живљења; – разликује облике и врсте социјалног учења на примерима; – уважава различитост међу људима, родну равноправност, поштује људска права и изражава негативан став према било ком облику насиља; – разликује основне врсте менталних поремећаја и описује	**ПСИХОЛОГИЈА КАО НАУКА И ПРАКСА** Предмет и дисциплине психологије. Психологија и друге науке, уметност и култура. Методе и технике психолошких истраживања. Употреба и злоупотреба психологије. **ЛИЧНОСТ КАО ЈЕДИНСТВО ПСИХОЛОШКИХ ПРОЦЕСА, ОСОБИНА И СТАЊА** **Личност** Појам и структура, темперамент, идентитет. Теорије личности. **Особине, процеси и стања** Сазнајни аспект: пажња, опажање, учење, памћење и заборављање, мишљење, интелигенција. Емоционални аспект: осећања. Мотивациони аспект: мотиви, вредности, ставови и интересовања. Измењена стања свести. **Развој** Органске основе психичког живота. Чиниоци развоја: наслеђе, лична активност и друштвени чиниоци. Развој сазнајног, емоционалног и мотивационог аспекта личности. Карактеристике адолесцентског периода у развоју личности. **Ментално здравље** Појам и значај. Фрустрације и конфликти. Одбрамбени механизми. Стрес и механизми превладавања. Ментални поремећаји – појам, узроци, врсте и облици помоћи. Психолошки проблеми адолесцената. Превенција. **ОСОБА У СОЦИЈАЛНОЈ ИНТЕРАКЦИЈИ** **Социјализација** Појам, функција и фактори. Облици и врсте социјалног учења. Социјалне вештине. Социјални живот адолесцента.

карактеристике најчешћих менталних поремећаја адолесцената; – у комуникацији узима у обзир могућност грешака при опажању других људи и тиме предупређује могуће конфликте; – наведе примере просоцијалног, асертивног понашања и алтруизма из свог искуства и понашања других људи; – препозна и критички разматра примере предрасуда, стереотипа, дискриминације и конформизма; – наведе примере и карактеристике различитих група, групних односа и типова руковођења, примењује правила сарадње у тимском раду поштујући различитост чланова; – препозна и критички разматра примере употребе и злоупотребе психологије у медијима, политици, маркетингу и на друштвеним мрежама; – примењује знања из опште психологије опажање на област опажања музике; – наведе структуру музичке способности и препозна различите приступе у њеном мерењу; – аргументовано дискутује о улози генетских и средински фактора у развоју музичких способности; – наведе фазе стваралачког мишљења и поткрепи их примерима; – разликује продуктивне и непродуктивне начине превладавања страха од јавног наступа; – опише утицај музике на људе и сложеност комуникације између уметника и публике; – у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; – прихвати улогу испитаника у психолошким истраживањима искључиво на бази добровољности, информисаности о сврси и процедурама истраживања и гаранције да добијени подаци неће бити злоупотребљени.	Просоцијално и асоцијално понашање. **Комуникација** Вербална и невербална комуникација. Услови успешне комуникације. Социјална перцепција и грешке у опажању особа. Интерперсонални конфликти и њихово решавање. Емпатија. Асертивност. **Друштвене групе** Појам и врсте. Динамика групе. Односи у групи. Конформизам. Одупирање групном притиску. Руковођење групом. Стереотипи, предрасуде, дискриминација. Људи у маси. **ПСИХОЛОГИЈА МУЗИКЕ** **Стваралачка личност** Карактеристике стваралачке личности – способности, особине личности и мотивација. Музичке способности, развој, структура и мерење. Музичко извођење – вежбање, читање с листа, трема. **Стваралачко мишљење** Појам, критеријуми стваралаштва и фазе стваралачког мишљења. **Опажање музике и реаговање на музику** Комуникација у уметности. Уметник и публика. Музикотерапија.

Социологија

ЦИЉ

Циљ учења Социологије је да кроз овладавање основним социолошким појмовима, теоријама, концептима и принципима, оспособи ученике да разумеју сложеност и разноврсност функционисања друштва на локалном и глобалном нивоу, факторе који делују у друштву и њихову међузависност, ради развијања знања, вештина и ставова неопходних за одговорно и успешно учешће у друштвеном животу, критичко и конструктивно промишљање о односу појединца, институција и друштва, о проблемима савременог глобалног и српског друштва, начинима на који они настају и како се могу решавати.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем социологије ученик ће: развити способност за разумевање и критичко просуђивање друштвених појава, стећи увид у сложеност и међузависност друштвених односа и процеса и њихових социјалних, економских, политичких, културних, етничких, верских и других специфичности; повезати социолошка знања са знањима других наука; располагати функционалним знањима неопходним за оријентацију и активно и одговорно учешће у савре-

меном друштву; унапредити вештину комуникације и развијати културу аргументованог дијалога; афирмативно изражавати свој и поштовати идентитет другог; развити свест о разноврсности култура, вредности и ставова и потреби уважавања тих разлика.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Ученик стиче знање о основним социолошким појмовима и теоријама; објективно анализира и вреднује друштвене догађаје и појаве; препознаје друштвене проблеме у свом окружењу и формулише питања која воде њиховом решавању, критички усваја информације о друштву раздвајајући битне од небитних чињеница; упознаје облике друштвеног раслојавања, узроке и последице глобализације и транзиције, утицај медија на формирање погледа на свет, улогу економије, политике и културе, посебно музике и религије у друштву, улогу и значај породице; препознаје облике друштвених девијација, уочава и процењује облике и изворе политичке и социјалне манипулације; развија хуманистичке вредности; култивише и унапређује однос према владавини права и правној држави; развија осећај одговорности за сопствене акције и изборе, подстиче радозналост, отвореност ума, посвећеност личном развоју, емпатију и солидарност са другима, повезујући лично искуство са ширим друштвеним окружењем.

Назив предмета	**СОЦИОЛОГИЈА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– објасни појам друштва, и друштвених појава; – користи правилно, у усменом и писменом излагању, основне социолошке појмове;	**ШТА ЈЕ СОЦИОЛОГИЈА** Настанак и развој социологије. Предмет социологије. Социолошке теорије.
– уважава индивидуалне, друштвене и културне различитости; – објасни појам и значај обичајних и моралних норми; – дефинише појмове друштвене структуре и друштвеног система и разликује њихове елементе; – препознаје, на датим примерима, врсте друштвеног раслојавања; – процењује значај отворености друштва за друштвени развој;	**ПОЈЕДИНАЦ, КУЛТУРА И ДРУШТВО** Биолошки, психолошки и социјални чиниоци друштвености. Идентитет. Род, пол и сексуалност. Појам и елементи културе. Језик и симболи. Норме и вредности. Социјализација. Обичај, морал и право. Субкултура/контра култура. Врсте културе.
– анализира друштвену условљеност музике и различитих музичких стилова; – препознаје појам и врсте социјалне стратификације и, на конкретним примерима, узроке и последице друштвених неједнакости;	**СОЦИОЛОГИЈА МУЗИКЕ** Социолошко-музичке и естетске теорије о друштву. Социологија елитне музике. Социологија рока, џеза, турбо-фолка, реп и поп музике.
– критички процењује различите аспекте глобализације; – образложи добре и лоше стране експанзије информационих технологија;	**СИСТЕМ И ОРГАНИЗАЦИЈА ДРУШТВА** Појам друштвеног система. Друштвена улога и положај. Друштвене групе.
– упореди и анализира демографска кретања у савременом свету и Србији; – идентификује феномен миграција као сталан глобални процес; – издвоји главне узроке еколошких проблема;	**ДРУШТВЕНА СТРУКТУРА** Системи стратификације. Класно-слојна структура. Друштвена неједнакост. Друштвена покретљивост.
– заузима активан став у односу на локалне и глобалне еколошке проблеме и питања одрживог развоја; – објасни појам рада и поделу рада као основног феномена људског постојања;	**ДРУШТВЕНА ПРОМЕНА И ДРУШТВЕНИ СУКОБИ** Друштвене промене. Друштвени покрети. Сукоби – извори и функције.
– опише и интерпретира појмове политике, моћи и државе; – промовише идеје владавине права и социјалне правде;	**ГЛОБАЛИЗАЦИЈА И ТРАНЗИЦИЈА** Теорије о глобализацији. Глобално цивилно друштво и људска права. Транзиција.
– критички анализира достигнућа и мањкавости демократије и утврди важност владавине права и правне државе;	**СТАНОВНИШТВО И ЕКОЛОШКИ ПРОБЛЕМИ** Савремене миграције. Популациона политика.

– повеже појам и функције идеологија са конкретним примерима, изводећи закључке о могућим последицама манипулације; – аргументовано расправља о функцији и утицају мас-медија; – препозна механизме медијске манипулације; – објасни појам религије као важног облика друштвене свести; – наведе основне одлике секуларног друштва; – формулише социолошко одређење породице, њене историјске облике и функције; – дискутује о будућности породице; – препозна узроке и наведе облике девијантног понашања; – аргументовано дискутује о узроцима и облицима ризичног понашања младих; – дискутује о положају и проблемима младих у Србији.	Екологија и еколошка криза. Одрживи развој. **РАД И ЕКОНОМСКИ АСПЕКТИ ДРУШТВА** Појам рада. Подела рада. Технологија и рад. Прекаријат. Предузетништво. **ПОЛИТИКА** Шта је политика. Моћ, власт, држава (облици владавине). Право и хијерархија правних аката. Обележја правне државе и владавине права. Демократија (сувереност, избори, непосредна и представничка демократија) Политичка култура. Идеологије – појам и врсте. **МЕДИЈИ И КОМУНИКАЦИЈА** Новине, радио и телевизија, интернет и друштвене мреже. Интернет и друштвене мреже. Теорије о медијима. Медијска писменост. Медијски империјализам. **РЕЛИГИЈА** Шта је религија. Функције религије. Секуларизација. Оживљавање религија. **ПОРОДИЦА** Брак, породица, домаћинство. Функције породице. Криза брака и породице? Љубав. **ДЕВИЈАНТНОСТ** Девијантно понашање. Малолетничка делинквенција. Облици зависности (алкохолизам, наркоманија, зависност од интернета и друштвених мрежа). **МЛАДИ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ** Образовање. Слободно време. Друштвени активизам. Комуникација. Однос између генерација.

Историја

ЦИЉ

Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, поштовању људских права и културних различитости, друштву и држави у којој живи.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем историје обогаћују се знања о прошлости, развијају аналитичке вештине неопходне за критично сагледавање савременог света, његових историјских корена и актуелних цивилизацијских токова. Настава и учење историје припрема ученика за одговорно учешће у демократском друштву брзих друштвених, технолошких и економских промена, оспособљавага да кроз удруживање и сарадњу допринесе да се адекватно одговори на савремене изазове на локалном, регионалном, европском и глобалном нивоу. Ученику се кроз наставу историје омогућава развој групних идентитета (национални, државни, регионални, европски), чиме се обогаћује и лични идентитет. Посебан акценат је стављен на разумевање историјских и савремених промена, али и на изградњу демократских вредности које подразумевају поштовање људских права, развијање интеркултуралног дијалога и сарадњу, односа према разноврсној културно-историјској баштини, толерантног односа према

другачијим ставовима и погледима на свет. Ученик кроз наставу историје треба да искаже и проактиван однос у разумевању постојећих унутрашњих и регионалних конфликата са историјском димензијом и допринесу њиховом превазилажењу.

Основни ниво - Ученик користи основна историјска знања (правилно употребљава историјске појмове, хронологију, оријентише се у историјском простору, познаје најважнију историјску фактографију) у разумевању појава и процеса из прошлости који су обликовали савремено друштво, као и одређене националне, регионалне, па и европски идентитет. Развијају се вештине неопходне за успостављање критичког односа према различитим историјским и друштвеним појавама. Ученик изграђује свест о сопственој одговорности у савременом друштву, развија ставове неопходне за живот у савременом демократском окружењу и учешћу у различитим друштвеним процесима (поштовање људских права, неговање културе сећања, толеранција и уважавање другачијег културног идентитета и наслеђа, и решавање неспоразума кроз изградњу консензуса).

Средњи ниво - Ученик развија посебна историјска знања и нарочито аналитичке вештине компарације различитих извора информација, процењујући њихову релевантност, објективност и комплексност. Веома важну димензију наставе историје представља разумевање функционисања савременог света, његових историјских корена и оних појава које својим дугим трајањем обликују садашњицу.

Напредни ниво - Ученик разуме, анализира и критички просуђује комплексније историјске, као и савремене догађаје, појаве и процесе са историјском димензијом, уз употребу различитих историјских извора. Ученик је у стању да уочи последице стереотипа и пропаганде на савремено друштво, људска права и политичко окружење, да аргументовано води дебату уз међусобно уважавање, неговање толеранције и унапређивање интеркултуралног дијалога, као и да писмено и графички приказује резултате свог истраживања уз коришћење одговарајућих компјутерских програма.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Разумевање историје и критички однос према прошлости и садашњости

Основни ниво - Именује најважније историјске догађаје, појаве, процесе и личности, ученик ствара основ за боље разумевање прошлости сопственог народа, државе, региона, Европе и човечанства. Познаје и користи хронологију неопходну за сналажење у свакодневним животним ситуацијама. Оријентише се у историјском и савременом простору. Разуме историјске феномене који су утицали на стварање цивилизација, друштва, држава и нација. Препознаје друштвене, економске, културолошке промене које су обликовале савремени свет. Има критички однос према тумачењу и реконструкцији прошлости и тумачењу савремених догађаја примењујући мултиперспективни приступ. Квалитетно бира разноврсне информације из различитих извора, критички их анализира, пореди и синтетише да би свеобухватније сагледали прошлост и садашњост.

Средњи ниво - Анализира специфичности одређених историјских појмова и користи их у одговарајућем контексту. Разуме различите државне, политичке и друштвене промене у историји, чиме се боље оријентише кроз историјско време, историјски и савремени геополитички простор. Процењује релевантност и квалитет различитих извора информација

преко којих се формира слика о појединим историјским или савременим феноменима. Повезује поједине процесе, појаве и догађаје из националне, регионалне и опште историје. Развија и надграђује своје различите идентитете.

Напредни ниво - Анализира и критички просуђује поједине историјске догађаје, појаве и процесе из националне, регионалне и опште историје, као и историјске и савремене изворе информација. Унапређује функционалне вештине употребом различитих рачунарских програма неопходних за презентовање резултата елементарних историјских истраживања заснованих на коришћењу одабраних извора и историографске литературе. Продубљују разумевање прошлости анализирањем савремених, пре свега друштвених и културолошких појава и процеса у историјском контексту.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА: Разумевање историје и савремених идентитета као основа за активно учествовање у друштву

Основни ниво - Уочава различите културолошке, друштвене, политичке, религијске погледе на прошлост чиме гради и употпуњује сопствени идентитет. Развија вредносни систем демократског друштва утемељен на хуманистичким постулатима, поштовању другачијег становишта. Примењује основне елементе интеркултуралног дијалога ослањајући се на прошлост, идентитет и културу свог, али и других народа у Србији, региону, Европи и свету. Негује толерантан вид комуникације, поштовање људских права, разноврсних културних традиција. Препознаје узроке и последице историјских и савремених конфликата и развија ставове који воде њиховом превазилажењу. Уочава разноврсне последице преломних друштвених, политичких, економских и догађаја из културе и света науке, појава и процеса из прошлости, чиме се омогућава боље сагледавање савременог контекста у коме живе и стварање предуслова креативан однос према непосредном друштвеном окружењу.

Средњи ниво - Анализира предрасуде, стереотипе, различите видове пропаганде и њихове последице у историјским и савременим изворима информација. Вреднује објективност извора информација и гради одговоран однос према осетљивим појавама из прошлости и садашњости. Дефинише историјске појаве дугог трајања; уочава сличности и разлике у односу на савремени контекст, што доприноси разумевању историјску основу савремених појава. Препознаје регионалне везе на пољу заједничке политичке, друштвене, економске и културне прошлости. Гради толерантан однос према припадницима других нација или вероисповести у регионалном и унутар државном контексту, неопходан у превенцији потенцијалних конфликата. Развија и надграђује своје различите идентитете и разуме различитост идентитета других људи.

Напредни ниво - Унапређује толерантни однос у комуникацији вођењем аргументоване дебате о важним темама из историје и савременог живота засноване на међусобном уважавању ставова, различитих националних, идејних, конфесионалних или културолошких позиција, чиме се гради конструктиван однос за квалитетан живот у мултикултуралном друштву.

Назив предмета	**ИСТОРИЈА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– у усменом и писаном излагању користи основне научне и историјске појмове; – користи хронолошке одреднице на одговарајући начин, у складу са периодизацијом прошлости; – идентификује порекло и процени сазнајну вредност различитих извора на основу њихових спољних и садржинских обележја; – објасни основе историјског научног метода у реконструкцији прошлости и уочава постојање различитих интерпретација;	**ОСНОВИ ИСТОРИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЊА** Хронолошки и научни оквири историје – историјски појмови и појмови историјске науке. Хронологија и простор – стари, средњи и рани нови век. Историјски извори (врсте, порекло, анализа, сазнајна вредност, примена у истраживању). Анализа извора – примери (од праисторијских остатака и налазишта до савремених извора информација).
– анализира узрочно-последичне везе и идентификује их на конкретним примерима; – примењује основну методологију у елементарном историјском истраживању и резултате презентује у усменом, писаном, или дигиталном облику; – препозна на конкретним примерима злоупотребу историје и изведе закључак о могућим последицама на развој историјске свести у друштву; – уочи и изрази став у односу на предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге врсте манипулација прошлошћу на конкретним примерима; – поредећи историјске и географске карте датог простора, уочава утицај рељефа и климатских чинилаца на настанак цивилизација и кретање становништва; – наведе и лоцира најважније праисторијске и античке локалитете у Европи и Србији; – издвоји и међусобно пореди најважније одлике државних уређења у цивилизацијама старог века; – наведе типове државних уређења у периоду средњег и раног новог века и издвоји њихове специфичности; – анализира положај и начин живота деце, жена и мушкараца, припадника различитих друштвених слојева и група у старом, средњем и раном новом веку; – идентификује основне елементе и одлике привреде у старом, средњем и раном новом веку; – пореди и илуструје примерима одлике свакодневног живота у старом, средњем и раном новом веку; – уочава присуство и препознаје важност тековина старог, средњег и раног новог века у савременом свету; – анализира специфичности и утицај међународних односа на положај држава и народа;	**ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ СТАРОГ ВЕКА** Географски простор цивилизација старог века (Медитеран, Средњи и Далеки исток). Основна обележја државног уређења цивилизација старог века (Египат, Месопотамија, Левант, минојски Крит, Микена, грчки полиси – Атина и Спарта, антички Рим). Политички оквири (Грчко-персијски ратови, Пелопонески рат и пунски ратови). Друштво и свакодневни живот у цивилизацијама старог века (друштвене групе и њихови односи, прожимање цивилизација на примеру државе Александра Великог и Римског царства, световни обичаји, однос према природи и здрављу, култура становања. Привреда, наука, уметност и култура у цивилизацијама старог века (политеистичке и монотеистичке религије, писменост, књижевност, архитектура, ликовна и примењена уметност, науке, привредни односи и трговина – комуникација). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине цивилизација старог века – архитектура, календар, инфраструктура, наука, медицина, римско право, филозофија, позориште, демократија, беседништво, олимпијске игре, спортови, римски бројеви, арена, хришћанство и јудаизам...; римско наслеђе на територији Србије). Истакнуте личности: Драконт, Перикле, Филип II, Аристотел, Архимед, Ханибал, Цицерон, Јулије Цезар, Клеопатра, Октавијан Август, Константин Велики...
– уочава повезаност појава из политичке, друштвене, привредне и културне историје; – идентификује најважније одлике српске државности у средњем веку; – анализира структуру и особености српског друштва и уочава промене изазване политичким и економским процесима у периоду средњег и раног новог века; – на основу датих примера изводи закључак о повезаности појава и процеса из националне историје са појавама и процесима у регионалним, европским и светским оквирима; – изводи закључак о динамици одређених историјских појава и процеса из националне и опште историје, користећи историјску карту; – идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у историјском и савременом контексту; – илуструје примерима значај прожимања различитих народа, култура и цивилизација; – препознаје утицај идеја и научно-техничких открића на промене и развој друштва, културе и образовања;	**ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У СРЕДЊЕМ ВЕКУ** Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак. Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи. Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава, Византијско царство, Арабљани). Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол, ислам). Феудално друштво (структура, друштвене категорије, вазални односи). Српске земље и Балканско полуострво у раном средњем веку (досељавање Срба и Хрвата, односи са староседеоцима и суседима, формирање српских земаља, христијанизација, ширење писмености). Уређење државе и црква у средњем веку (типови европских монархија; република). Држава Немањића и Српска црква у позном средњем веку (краљевина и царство, деспотовина, аутокефална црква, османска освајања у југоисточној Европи). Српске владарске породице (Немањићи, Котроманићи, Лазаревићи,

– учествује у организовању и спровођењу заједничких активности у школи или у локалној заједници које подстичу друштвену одговорност и неговање културе сећања; – разликује споменике из различитих епоха са посебним освртом на оне у локалној средини.	Бранковићи, Балшићи, Црнојевићи). Опште одлике средњовековне културе и свакодневни живот (верски карактер културе, дворски живот и витешка култура, уметнички правци у српској средњовековној архитектури и уметности, културне области, школе и универзитети, проналасци; живот на селу и граду – занимања, родни односи, правоверје и јереси, сујеверје, болести и лечење, писана и визуелна култура код Срба). Историјско наслеђе повезивање прошлости и садашњости (тековине средњег века – легенде и митови, хералдика, ћирилица, светосавље, уметничка баштина, Косовска легенда...). Истакнуте личности: Јустинијан, Карло Велики, кнез Властимир, цар Симеон, Јован Владимир, Василије II, краљ Михаило, Ћирило и Методије, Фридрих Барбароса, Ричард Лавље Срце, Саладин, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин, Стефан Душан, кнез Лазар и књегиња Милица, Твртко I Котроманић, Стефан Лазаревић, деспот Ђурађ, султанија Мара, Ђурађ, Кастриот Скендербег, Мехмед II Освајач...
	ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ Политичко-историјски оквир, државни и друштвени поредак (научна и велика географска открића, сусрет са ваневропским цивилизацијама, улога и значај великих европских градова – Фиренце, Венеције, Париза, Лондона, Антверпена, Амстердама; почеци грађанске класе, сталешко друштво, апсолутистичке монархије – примери Француске, Енглеске, Пруске, Аустрије, Русије, Шпаније). Реформација и противреформација (узроци, протестантизам, католичка реакција – улога језуита; верски сукоби и ратови). Опште одлике културе раног новог века (идеје и уметност хуманизма и ренесансе; књижевност, политичка мисао). Привреда и свакодневни живот (мануфактура, банкарство; свакодневни живот – живот на селу и граду, положај жене, обичаји, занимања, култура исхране и становања). Врхунац моћи Османског царства (освајања, држава и друштво). Живот Срба под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу (обнова Пећке патријаршије; мењање верског и културног идентитета; учешће у ратовима, отпори и сеобе, положај и привилегије, Војна крајина). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости (тековине раног новог века –научна и техничка открића и културно-уметничка баштина). Истакнуте личности: Јохан Гутенберг, Изабела Кастиљска, Кристифор Колумбо, Фернандо Магелан, Леонардо да Винчи, Микеланђело Буонароти, Николо Макијавели, Никола Коперник, Исак Њутн, Мартин Лутер, Карло V и Филип Хабзбуршки, Елизабета I, Вилијам Шекспир, Луј XIV, Сулејман Величанствени, Мехмед-паша Соколовић, Арсеније III Црнојевић, Арсеније IV Јовановић...

Назив предмета	**ИСТОРИЈА**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.

Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– у усменом и писаном излагању користи основне научне и историјске појмове; – користи хронолошке одреднице на одговарајући начин, у складу са периодизацијом прошлости; – објасни основе историјског научног метода у реконструкцији прошлости и уочава постојање различитих интерпретација; – анализира узрочно-последичне везе и идентификује их на конкретним примерима;	**ОСНОВИ ИСТОРИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЊА** Основне одлике, хронолошки и просторни оквири периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата. Историјски извори за изучавање периода од Индустријске револуције до завршетка Првог светског рата и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио и визуелни).
– примењује основну методологију науке у елементарном историјском истраживању и резултате презентује у усменом, писаном, или дигиталном облику; – препозна на конкретним примерима злоупотребу историје и изведе закључак о могућим последицама на развој историјске свести у друштву; – уочи и изрази став у односу на предрасуде, стереотипе, пропаганду и друге врсте манипулација прошлошћу на конкретним примерима; – уочава повезаност појава из политичке, друштвене, привредне и културне историје; – на основу датих примера изводи закључак о повезаности појава и процеса из националне историје са појавама и процесима у регионалним, европским и светским оквирима; – изводи закључак о динамици одређених историјских појава и процеса из националне и опште историје, користећи историјску карту; – илуструје примерима значај прожимања различитих народа, култура и цивилизација; – учествује у организовању и спровођењу заједничких активности у школи или у локалној заједници које подстичу друштвену одговорност и неговање културе сећања; – уочава везу између развоја српске државности током новог века и савремене српске државе; – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – наведе специфичности друштвених појава, процеса, политичких идеја, ставова појединаца и група насталих у новом веку; – препознаје основне карактеристике различитих идеологија; – анализира процес настанка модерних нација и наводи њихове основне карактеристике; – анализирајући дате примере, уочава утицај научно-технолошког развоја на промене у друштвеним и привредним односима и природном окружењу;	**ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД НА ПОЧЕТКУ ИНДУСТРИЈСКОГ ДОБА** (од средине XVIII до средине XIX века) Индустријска револуција (парна машина и њена примена; промене у друштву – јачање грађанске и појава радничке класе). Политичке револуције (узроци, последице и обележја, европске монархије уочи револуција, просветитељске идеје, примери америчке и француске револуције; појмови уставности и поделе власти, Декларација о правима човека и грађанина, укидање феудализма). Наполеоново доба (Наполеонова владавина, ратови, тековине, Бечки конгрес). Свакодневни живот и култура(промене у начину живота). Источно питање и балкански народи (политика великих сила, борба балканских народа за ослобођење). Живот Срба под османском и хабзбуршком влашћу. Српска револуција 1804–1835. (основна обележја, ток Првог и Другог српског устанка, последице и значај). Развој модерне српске државности (аутономија Кнежевине Србије, успостава државе, оснивање образовних и културних установа, Црна Гора у доба владичанства). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости; научна и техничка открића (парна машина, средства транспорта...), културно-уметничко наслеђе и институције – Матица српска, Народна библиотека, Народни музеј. Истакнуте личности: Џејмс Ват, Волтер, Катарина II, Марија Терезија, Робеспјер, Наполеон Бонапарта, вожд Карађорђе, кнез Милош, кнегиња Љубица, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, прота Матеја Ненадовић, Петар I и Петар II Петровић Његош, Сава Текелија, митрополит Стефан Стратимировић.
– употреби податке из графикона и табела у једноставном истраживању; – упоређује, анализира и уочава разлике између свог и ставова других; – препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва; – идентификује историјске споменике у локалној средини и учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања. – користи сазнања из других научних области, ради потпунијег сагледавања историјских појава и процеса; – препозна историјске корене савремених институција и друштвених појава; – идентификује најважније друштвене групе, њихове улоге и односе у периоду новог века;	**ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА** Рађање модерних држава, међународни односи и кризе (револуције 1848/49 – „пролеће народа”, политичке идеје, настанак модерне Италије и Немачке, успон САД и грађански рат, борба за колоније, опадање Османског царства). Промене у привреди, друштву и култури (Друга индустријска револуција, људска права и слободе – право гласа, укидање обовласништва, положај деце и жена; култура, наука, образовање, свакодневни живот). Кнежевина и Краљевина Србија и њено окружење (развој државних установа и политичког живота, унутрашња и спољна политика; културна и просветна политика, свакодневни живот;

– анализира структуру и особености српског друштва и уочава промене изазване политичким и економским процесима у периоду новог века; – уочава утицај и улогу књижевних и уметничких дела и представа о прошлости на формирање националног идентитета.	Берлински конгрес, положај Срба под хабзбуршком и османском влашћу). Међународни односи и кризе (формирање савеза, сукоби око колонија, Анексиона криза). Култура, наука и свакодневни живот (Светска изложба у Паризу, примена научних достигнућа, положај жена). Краљевина Србија и њено окружење (Мајски преврат, политички живот, унутрашња и спољна политика; појава југословенства, наука, култура, свакодневни живот, положај Срба под аустроугарском и османском влашћу, Црна Гора – доношење устава, проглашење краљевине; балкански ратови). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости; научна и техничка открића (телефон, употреба електричне енергије и нафте, фотографија, филм, нове врсте оружја и саобраћајних средстава...), културно-уметничко наслеђе и институције – Народно позориште, академија наука, Народна банка, Српска музичка школа... Истакнуте личности: Ђузепе Гарибалди, Ото фон Бизмарк, Наполеон III, краљица Викторија, Абрахам Линколн, Карл Маркс, браћа Лимијер, Алфред Нобел, кнез Александар Карађорђевић, кнез Михаило, краљ Милан, краљица Наталија и краљ Александар Обреновић, књаз и краљ Никола Петровић, Илија Гарашанин, Јован Ристић, Никола Пашић, Стојан Новаковић, патријарх Јосиф Рајачић, Катарина Ивановић, Светозар Милетић, Бењамин Калај, Алекса Шантић, Алберт Ајнштајн, Пјер и Марија Кири, Сигмунд Фројд, Михајло Пупин, Никола Тесла, Хенри Форд, Јован Цвијић...
	ПРВИ СВЕТСКИ РАТ Велики рат (узроци и повод, савезништва и фронтови, учешће Србије и Црне Горе; преломнице рата; аспекти рата – технологија рата, пропаганда, губици и жртве, глад и епидемије; човек у рату –живот у позадини и на фронту; живот под окупацијом и у избеглиштву; Велики рат у сећању). Уметничко виђење рата, рат као поништавање цивилизацијских вредности; лични доживљај рата. Истакнуте личности: Вилхелм II, Николај II Романов, Вудро Вилсон, краљ Петар и регент Александар Карађорђевић, Надежда Петровић, Арчибалд Рајс, Милунка Савић, Флора Сендс, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић, Драгутин Димитријевић Апис...

Назив предмета	**ИСТОРИЈА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– у усменом и писаном излагању користи основне научне и историјске појмове; – користи хронолошке одреднице на одговарајући начин, у складу са периодизацијом прошлости; – идентификује порекло и процени сазнајну вредност	**ОСНОВИ ИСТОРИЈСКОГ ИСТРАЖИВАЊА** Историјски извори за изучавање периода од завршетка Првог светског рата до наших дана и њихова сазнајна вредност (материјални, писани, аудио, визуелни, усмена сведочанства, дигитални).

различитих извора на основу њихових спољних и садржинских обележја; – објасни основе историјског научног метода у реконструкцији прошлости и уочава постојање различитих интерпретација; – анализира узрочно-последичне везе и идентификује их на конкретним примерима; – презентује у усменом, писаном, или дигиталном облику резултате елементарног истраживања; – препозна на конкретним примерима злоупотребу историје и изведе закључак о могућим последицама на развој историјске свести у друштву; – уочава повезаност појава из политичке, друштвене, привредне и културне историје; – на основу датих примера изводи закључак о повезаности појава и процеса из националне историје са појавама и процесима у регионалним, европским и светским оквирима; – учествује у организовању и спровођењу заједничких активности у школи или у локалној заједници које подстичу друштвену одговорност и неговање културе сећања; – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва; – образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво; – идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту; – препозна, на примерима из савремене историје, важност поштовања људских права; – пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба; – илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу; – наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва; – објасни значење појмова геноцид и Холокауст; – изведе закључке о узроцима, току и последицама ратова условљених распадом СФРЈ користећи изворе различитог порекла и сазнајне вредности; – изрази ставове, засноване на историјским аргументима, уважавајући мишљење саговорника; – препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији; – критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима и вештинама; – покаже одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа; – уочи одраз историјских догађаја и појава у књижевним и уметничким делима.	**ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА** Последице Великог рата (демографски и материјални губици, одраз рата у друштвеном и културном животу, Мировна конференција у Паризу – нова карта Европе и света). Револуције у Русији и Европи (узроци, ток и последице). Стварање југословенске државе (југословенска идеја, процес и носиоци уједињења, међународно признање и границе). Политичке и друштвено-економске прилике у Европи и свету (либералне демократије, тоталитарне идеологије, економске кризе; култура, наука и уметност, свакодневни живот). Југословенска краљевина (простор, становништво и друштво; конституисање државе, политички живот; међународни положај; економске прилике; култура, улога двора; национално и верско питање). Историјско наслеђе – повезивање прошлости и садашњости; научна и техничка открића (напредак медицине, појава радија, телевизије, звучног филма...); утицај политичких идеја на савремено српско друштво, трајност установа и институција; културно-уметничко наслеђе. Истакнуте личности: Николај II Романов, Владимир Иљич Лењин, Роза Луксембург, Александар Флеминг, Пабло Пикасо, Волт Дизни, Чарли Чаплин, Сергеј Ејзенштајн, Бенито Мусолини, Адолф Хитлер, Јосиф Стаљин, Френклин Рузвелт, Александар I, Марија, Петар II и Павле Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Милан Стојадиновић, Драгиша Цветковић, Влатко Мачек, Слободан Јовановић, Милутин Миланковић, Исидора Секулић, Ксенија Атанасијевић, Милена Павловић Барили, Иван Мештровић.
	ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ Свет у рату – узроци, међународне кризе, сукоби и освајачка политика тоталитарних држава; почетак и ток рата, зараћене стране, савезништва, фронтови, најважније операције, нови начини ратовања; ратна свакодневица; страдање цивила и ратни злочини; крај рата, победа антифашистичке коалиције. Југославија и српски народ у рату – улазак у рат, војни пораз, окупација, подела, квислиншке творевине; геноцид и злочини; устанак, антифашистичка борба и грађански рат; војне операције, живот у рату. Последице рата – људски и материјални губици; демографске и друштвене промене, миграције; уништавање културног наслеђа; суђења за ратне злочине; стварање ОУН. Уметничко виђење рата, рат као поништавање цивилизацијских вредности; уништавање и пљачка културних и уметничких добара; лични доживљај рата. Истакнуте личности: Френклин Рузвелт, Винстон Черчил, Јосиф Стаљин, Адолф Хитлер, Бенито Мусолини, цар Хирохито, Франциско Франко, Мао Цедунг, Ана Франк, Петар II Карађорђевић, Драгољуб Михаиловић, Јосип Броз, Милан Недић, Анте Павелић, Диана Будисављевић.

	СВЕТ, ЕВРОПА И СРПСКИ НАРОД У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ДРЖАВИ У ПЕРИОДУ ХЛАДНОГ РАТА Свет после Другог светског рата – блоковска подела, трка у наоружању, глобална димензија хладног рата, ратна жаришта и кризе, деколонизација, европске интеграције, покрети еманципације – покрети за женска и мањинска права, антиратни и антирасни покрети; научна достигнућа, освајање свемира, медији, популарна култура. Југославија и српски народ после Другог светског рата – изградња новог државног и друштвеног уређења, једнопартијски систем, однос власти према политичким противницима, међународни положај, економске и културне прилике, самоуправљање, несврстаност; свакодневица, популарна култура, нове тенденције у култури. Истакнуте личности: Џон Кенеди, Никита Хрушчов, Махатма Ганди, Мартин Лутер Кинг, Роза Паркс, Нелсон Мандела, Голда Меир, Енди Ворхол, Јосип Броз, Александар Ранковић, Милован Ђилас, Иво Андрић, Милош Црњански, Александар Петровић, Мира Траиловић, Душан Ковачевић.
	СВЕТ, ЕВРОПА, СРПСКА ДРЖАВА И НАРОД У САВРЕМЕНИМ ПРОЦЕСИМА Свет после хладног рата – пад Берлинског зида; слом комунизма у Европи, распад СССР-а, нова политичка карта Европе, стварање Европске уније, доминација САД, локални конфликти и интервенције великих сила, процеси глобализације, Четврта индустријска револуција (дигитални медији, интернет, друштвене мреже и мобилна телефонија), претња тероризма, миграције, савремени културни покрети. Српски народ на крају 20. и почетком 21. века – криза СФРЈ 80-тих година, међунационалне тензије, увођење вишестраначког политичког система, распад СФРЈ, рађански рат и стварање нових држава, интернационализација сукоба и међународне интервенције, економске прилике и свакодневни живот, ратни злочини, страдање цивилног становништва, разарање културног наслеђа, НАТО агресија на СРЈ, последице ратова, политичке промене 2000. године, Република Србија као самостална држава, питање статуса Косова и Метохије, односи у региону, српски народ у дијаспори и региону, процес придруживања Европској унији, култура и спорт. Истакнуте личности: Роналд Реган, Михаил Горбачов, Маргарет Тачер, Бил Гејтс, Владимир Путин, Ангела Меркел, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман, Алија Изетбеговић, Зоран Ђинђић, Војислав Коштуница.

Математика

ЦИЉ

Циљ учења Математике је да ученик, усвајајући математичке концепте, знања, вештине и основе дедуктивног закључивања, развије апстрактно и критичко мишљење, способност комуникације математичким језиком и примени стечена знања и вештине у даљем

школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем математике ученик је оспособљен да мисли математички, овладао је математичким знањима и концептима и критички анализира мисаоне процесе, унапређује их и разуме како они доводе до решења проблема. Развио је истраживачки дух, способност критичког, формалног и апстрактног мишљења, као и дедуктивно и индуктивно мишљење и размишљање по аналогији. Развио је способност математичке комуникације и позитивне ставове према математици и науци уопште. Ученик примењује математичка знања и вештине за решавање проблема из природних и друштвених наука и свакодневног живота, као и у професионалној сфери. Оспособљен је да стечена знања и вештине користи у даљем школовању.

Основни ниво - Ученик решава једноставне математичке проблеме и описује основне природне и друштвене појаве. На основу непосредних информација ученик уочава очигледне законитости, доноси закључке и директно примењује одговарајуће математичке методе за решавање проблема. Израчунава и процењује метричке карактеристике објеката у окружењу. Процењује могућности и ризике у једноставним свакодневним ситуацијама. Ученик користи основне математичке записе и симболе за саопштавање решења проблема и тумачи их у реалном контексту.

Средњи ниво - Ученик решава сложеније математичке проблеме и описује природне и друштвене појаве. Оспособљен је да формулише питања и претпоставке на основу доступних информација, решава проблеме и бира одговарајуће математичке методе. Користи информације из различитих извора, бира критеријуме за селекцију података и преводи их из једног облика у други. Анализира податке, дискутује и тумачи добијене резултате и користи их у процесу доношења одлука. Ученик просторно резонује (представља податке о просторном распореду објеката сликом или на менталном плану).

Напредни ниво - Ученик решава сложене математичке проблеме и описује комплексне природне и друштвене појаве. Разуме математички језик и користи га за јасно и прецизно аргументовање својих ставова. Комплексне проблеме из свакодневног живота преводи на математички језик и решава их. Користи индукцију, аналогију, дедукцију и правила математичке логике у решавању математичких проблема и извођењу закључака. Користи методе и технике решавања проблема, учења и откривања која су базирана на знању и искуству за постављање хипотеза и извођење закључака.

СПЕЦИФИЧНА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Специфична предметна компетенција разврстана је у три домена: Математичко знање и резоновање, Примена математичких знања и вештина на решавање проблема и Математичка комуникација.

Основни ниво

- Домен 1. Математичко знање и резоновање - Уочава правилности у низу података и догађаја. Уочава и тумачи међусобне односе (повезаност, зависност, узрочност) података, појава и догађаја. Разуме основне статистичке појмове и препознаје их у свакодневном животу.
- Домен 2. Примена математичких знања и вештина на решавање проблема - Примењује једноставне математичке процедуре када су сви подаци непосредно дати. Израчунава и процењује растојања, обиме, површине и запремине објеката у равни и простору. Израчунава вероватноћу одигравања догађаја у једноставним ситуацијама. Доноси финансијске одлуке на

основу израчунавања прихода, расхода и добити.
- Домен 3. Математичка комуникација - Комуницира математичким језиком који се састоји од појмова, ознака, фигура и графичких репрезентација и разуме захтеве једноставнијих математичких задатака. Саопштава решења проблема користећи математички језик на разне начине (у усменом, писаном или другом облику) и разуме изјаве изражене на исти начин. Тумачи изјаве саопштене математичким језиком у реалном контексту.

Средњи ниво
- Домен 1. Математичко знање и резоновање - Формулише математичка питања и претпоставке на основу доступних информација. Бира критеријуме за селекцију и трансформацију података у односу на модел који се примењује. Бира математичке концепте за описивање природних и друштвених појава. Представља сликом геометријске објекте, упоређује карактеристике и уочава њихове међусобне односе.
- Домен 2. Примена математичких знања и вештина на решавање проблема - Уме да примени математичка знања у анализи природних и друштвених појава. Бира оптималне опције у животним и професионалним ситуацијама користећи алгебарске, геометријске и аналитичке методе. Уме да примени математичка знања у финансијским проблемима. Анализира податке користећи статистичке методе.
- Домен 3. Математичка комуникација - Разуме захтеве сложенијих математичких задатака. Бира информације из различитих извора и одговарајуће математичке појмове и симболе како би саопштио своје ставове. Дискутује о резултатима добијеним применом математичких модела. Преводи математичке формулације на свакодневни језик и обратно.

Напредни ниво
- Домен 1. Математичко знање и резоновање - Користи индукцију, аналогију и дедукцију у доказивању математичких тврђења и у анализирању математичких проблема. Користи законе математичке логике и одговарајуће математичке теорије за доказивање и вредновање ставова и тврдњи формулисаних математичким језиком. На основу података добијених личним истраживањем или на други начин формулише питања и хипотезе.
- Домен 2. Примена математичких знања и вештина на решавање проблема - Уме да примени математичка знања у анализи комплексних природних и друштвених појава. Бира и развија оптималне стратегије за решавање проблема.
- Домен 3. Математичка комуникација - Користи математички језик при изношењу и аргументацији својих ставова и разуме захтеве сложених математичких проблема. Може да дискутује о озбиљним математичким проблемима.

Назив предмета	**МАТЕМАТИКА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– користи логичке и скуповне операције; – користи функције и њихова својства; – примени једноставна правила комбинаторике за пребројавање коначних скупова; – користи, приказује на бројевној правој и пореди природне, целе, рационалне и реалне бројеве; – преведе рационалне бројеве из једног записа у други; – на основу реалног проблема састави и израчуна вредност бројевног израза (са или без калкулатора), процени вредност једноставнијих израза и тумачи резултат; – примени пропорцију и процентни рачун у реалном контексту; – примени својства троуглова, четвороуглова и кругова,	**ЛОГИКА И СКУПОВИ** Основне логичке и скуповне операције. Важнији закони закључивања. Функције. Елементи комбинаторике (пребројавање коначних скупова: правило збира и правило производа). **РЕАЛНИ БРОЈЕВИ** Преглед различитих врста бројева (природни, цели, рационални, реални), операције и њихова својства. Апсолутна вредност. Степен броја са целобројним изложиоцем. **ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ** Размера и пропорција, пропорционалност

укључујући и примену у реалном контексту; – примени подударност у равни (симетрије, транслација, ротација); – примени ставове подударности у једноставнијим доказима; – трансформише целе и рационалне алгебарске изразе; – реши линеарне једначине и неједначине; – графички представи линеарну функцију и анализира њен график; – реши проблем који се своди на линеарну једначину или систем линеарних једначина; – примени сличност у равни; – одреди вредности тригонометријских функција углова од 30°, 45° и 60°; – примени тригонометрију правоуглог троугла у реалним ситуацијама уз коришћење калкулатора.	величина (директна и обрнута), примене (сразмерни рачун и рачун поделе). Процентни рачун. **ПОДУДАРНОСТ** Ставови подударности троуглова. Односи страница и углова троугла. Кружница и круг. Значајне тачке троугла. Четвороугао. Симетрије, ротација и транслација равни. **РАЦИОНАЛНИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ** Полиноми и операције са њима, дељивост полинома. Растављање полинома на чиниоце. НЗС и НЗД полинома. Операције са рационалним алгебарским изразима (алгебарски разломци). **ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ, НЕЈЕДНАЧИНЕ И СИСТЕМИ** Линеарне једначине и неједначине. Линеарна функција и њен график. Системи линеарних једначина са две непознате. Примене у реалним ситуацијама. **СЛИЧНОСТ** Мерење дужи и углова. Пропорционалност дужи. Талесова теорема. Сличност. Питагорина теорема. **ТРИГОНОМЕТРИЈА ПРАВОУГЛОГ ТРОУГЛА** Тригонометријске функције оштрог угла, основне тригонометријске идентичности. Решавање правоуглог троугла.

Назив предмета	**МАТЕМАТИКА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– трансформише и израчуна вредност једноставних израза са степенима користећи својства операција и функција, по потреби користећи калкулатор; – скицира график степене функције; – реши једноставан проблем који се своди на квадратне једначине са реалним решењима и неједначине; – скицира и тумачи график квадратне функције; – израчуна вредност тригонометријске функције, по потреби користећи калкулатор; – примени адиционе формуле; – скицира графике основних тригонометријских функција.	**СТЕПЕНОВАЊЕ И КОРЕНОВАЊЕ** Степен чији је изложилац цео број. Функције $y = x^2$ и $y = x^3$. Степен чији је изложилац рационалан број. **КВАДРАТНА ЈЕДНАЧИНА И КВАДРАТНА ФУНКЦИЈА** Квадратне једначине са реалним решењима. Вијетове формуле и растављање квадратног тринома. Квадратна функција. Једноставне квадратне неједначине. **ТРИГОНОМЕТРИЈСКЕ ФУНКЦИЈЕ** Угао. Радијан. Тригонометријски круг. Основне тригонометријске функције. Адиционе формуле.

Назив предмета	**МАТЕМАТИКА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– израчуна површину и запремину праве призме, пирамиде, правог ваљка, праве купе и лопте, и примени их у једноставним ситуацијама; – израчуна вредност експоненцијалне и логаритамске функције, по потреби користећи калкулатор; – реши једноставне експоненцијалне и логаритамске једначине; – примени Гаусов поступак за решавање система линеарних једначина;	**СТЕРЕОМЕТРИЈА** Површина и запремина праве призме и пирамиде. Прав ваљак и права купа, њихове површине и запремине. Сфера и лопта. Површина сфере и запремина лопте. **ЕКСПОНЕНЦИЈАЛНА И ЛОГАРИТАМСКА ФУНКЦИЈА** Експоненцијална функција. Једноставне

– реши једноставан проблем који се своди на систем линеарних једначина; – реши једноставне проблеме међусобних односа тачака и правих у координатној равни; – реши једноставне проблеме користећи једначине праве и кружнице; – примени услов додира и одреди једначину тангенте кружнице; – примени аритметички и геометријски низ у једноставним ситуацијама.	експоненцијалне једначине. Логаритам, његова својства и примене. Логаритамска функција. Једноставне логаритамске једначине. **СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА** Системи линеарних једначина са две и три непознате. Гаусов поступак. **АНАЛИТИЧКА ГЕОМЕТРИЈА У РАВНИ** Растојање двеју тачака, површина троугла. Разни облици једначине праве, угао између две праве. Кружница и однос праве и кружнице. **НИЗОВИ** Основни појмови о низовима. Аритметички и геометријски низ.

Назив предмета	**МАТЕМАТИКА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– израчуна једноставне граничне вредности функција; – користи основна својства функција (домен, периодичност, парност, монотоност, нуле и знак...); – израчуна извод једноставних функција применом правила диференцирања; – испита ток и скицира график једноставне функције; – примени елементе комбинаторике у једноставним реалним ситуацијама; – примени биномни образац на решавање једноставнијих проблема; – одреди вероватноћу једноставнијег случајног догађаја; – одреди очекивану вредност и дисперзију дискретне случајне величине; – изврши мање статистичко истраживање, обради резултате, прикаже их и интерпретира.	**ФУНКЦИЈЕ** Важнији појмови и својства реалних функција реалне променљиве. Преглед елементарних функција. Гранична вредност функције. Асимптоте. **ИЗВОД ФУНКЦИЈЕ** Прираштај функције. Извод функције (проблем тангенте и брзине). Основне теореме о изводу, изводи елементарних функција. Испитивање функције и њен график. **КОМБИНАТОРИКА** Основна правила. Варијације. Пермутације. Комбинације (без понављања). Биномни образац. **ВЕРОВАТНОЋА И СТАТИСТИКА** Случајни догађаји. Вероватноћа. Дискретне случајне величине. Популација, обележје и узорак. Очекивана вредност и дисперзија. Прикупљање, сређивање, графичко приказивање и нумеричка обрада података.

Физика

ЦИЉ

Циљ учења Физике јесте стицање елементарне функционалне писмености (природно-научне и техничке) и знања о основним физичким законима који описују појаве у природи и својства звука, оспособљавање ученика за примену знања у струци и свакодневном животу, стицање радних навика, одговорности и вештина за самостални за тимски рад као и формирање основе за даље образовање.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Општа предметна компетенција представља опис шта ученици знају и могу да ураде на основу укупног општег образовања у физици. Другим речима, она описује шта је крајња сврха учења физике као општеобразовног предмета у средњој школи. Кроз опште средњошколско учење физике очекује се да ученици повежу физичке законе и процесе са практичном применом и тако постигну научну писменост која ће им омогућити праћење и коришћење

информација у области физике, исказаних језиком физике (физичким терминима, симболима, формулама и једначинама), дискусију и доношење одлука у вези с темама из области физике, значајним за појединца и друштво. На првом месту то се односи на безбедно руковање уређајима, алатима и комерцијалним производима и на бригу о животној средини. Поред тога, очекује се развијање истраживачког односа према окружењу кроз експериментални рад којим се упознаје научни метод, као и разумевање природе науке, научно истраживачког рада и подржавање доприноса науке квалитету живота појединца и развоју друштва.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфичне предметне компетенције представљају опис специфичних способности ученика које му омогућавају да развије општу предметну компетенцију. Оне обухватају природно научну писменост – основ за праћење развоја физике као науке и разумевање повезаности физике и савремене технологије и развоја друштва. Даље, обухватају способност прикупљања података о својствима и променама појава и система посматрањем и мерењем; планирање и описивање поступака; правилно и безбедно руковање уређајима и мерним прибором. Специфичне компетенције обухватају представљање резултата мерења табеларно и графички; уочавање трендова и у објашњавању физичких законитости и извођењу закључака. Стандарди ученичких постигнућа развијени су на три нивоа: основном, средњем и напредном. Њима су описана очекивања за шта би ученик био способан да постиже у вези с одређеним садржајем физике. Стандарди за основни ниво дефинишу постигнућа (знање, вештине и ставове) које ученик треба да поседује како би после средње школе активно и продуктивно учествовао у различитим областима живота (друштвеном, привредном, образовном, породичном, личном). Стандарди за средњи ниво дефинишу постигнућа (знање, вештине и ставове) које ученик треба да поседује како би могао успешно да настави факултетско образовање у различитим областима. Стандарди за напредни ниво дефинишу постигнућа (знање, вештине и ставове) које ученик треба да поседује како би могао успешно да настави факултетско образовање у области физике, технологије и других сродних, с физиком повезаних дисциплина. Стандарди су организовани тако да виши нивои знања подразумевају овладаност садржајима са претходних нивоа. Подразумева се да ће ученици који решавају задатке са напредног нивоа умети да реше задатке и са претходна два нивоа.

Назив предмета	**ФИЗИКА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– користи научни језик физике за описивање физичких појава; – објасни значај и улогу експеримента и теорије у описивању физичких процеса и појава, самостално припреми једноставнији пројекат и изведе одговарајуће физичко истраживање; – описује енергијске трансформације код хармонијских, пригушених и принудних осцилација; – разуме појам механичке резонанције, услове њеног настајања и примену; – опише и објасни звучне таласе и њихове карактеристичне величине; – примењује законе одбијања и преламања звука; – разликује звук, ултразвук и инфразвук и познаје њихову	**Физичке основе акустике** Хармонијске осцилације (примери). Пригушене осцилације. Принудне осцилације, резонанција. Звук – механички талас. Величине којима се описује таласно кретање и везе међу њима. Брзина звука у различитим срединама, фреквенција и таласна дужина. Опсег фреквенција звука. Инфразвук и ултразвук. Висина тона (праг чујности), јачина тона (акустички притисак, праг бола), боја тона. Мерне јединице, мерење јачине звука и снаге звучних извора. Људско ухо и субјективни осећај јачине звука. Осциловање

примену; – разликује карактеристике звука (висина, јачина, боја), познаје штетан утицај буке и мере заштите; – компетентан је да користи мерне јединице и дигиталне технологије за мерење јачине и снаге звука; – уочава положај извора звука и удаљеност извора звука од пријемника и процењује начин простирања звука; – процењује оптимална акустичка својства просторија (запремина, облик просторије, време реверберације). Акустичко обликовање; – процењује и адаптира различите инструменте на основу њихових карактеристика; – примењује стечена знања и повезује звучне појаве са уметничким извођењем на инструментима;	ваздушног стуба (отвореног на једном или на оба краја). Резонанција код звука. Резонатори. Извори звука. Одређивање положаја и удаљености извора звука од пријемника. Правац и смер простирања звука од извора. *Демонстрациони огледи:* – Осциловање звучне виљушке жице (причвршћене на једном или на оба краја), штапова, плоче и мембране. – Осциловање различитих тела (жица, шипки, плоча, мембрана). Осцилације ваздушних стубова. – Својства звучних извора (монокорд, Звучне виљушке, музички инструменти...) – Звучна резонанција (звучна виљушка и мензура).
	Музички инструменти и тонови Музичка скала тонова и музички интервали(односи). Темперирана скала. Начини побуђивања осцилација и њихово појачавање код различитих типова инструмената. Квалитет звука. Шум и тон. Основни тон и виши хармоници. Прост и сложен тон. Спектралне карактеристике звука. *Демонстрациони огледи:* – Начин рада метронома. – Побуђивање осциловања код жичаних, дувачких инструмената и удараљки
	Акустика просторија Звучни таласи у просторијама. Апсорпција звука, одбијање звука. Реверберација. Бојење звука (ехо). Глува соба; удари или избијања. Оптималне акустичке особине просторија (запремина, облик просторије, време реверберације). Акустичко обликовање (распоред рефлективних и апсорптивних површина). Постављање звучника. Заштита од буке *Предлог за пројекат* – Историја акустичних инструмената. – Загађеност буком у нашем окружењу

Информатика

ЦИЉ

Циљ учења Информатике је стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву. Ученик развија способност апстрактног и критичног мишљења о аутоматизацији послова уз помоћ информационо-комуникационих технологија и развија способност ефективног коришћења технологије на рационалан, етичан и безбедан начин.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем наставног предмета Информатика ученик је оспособљен да примени стечена знања и вештине из области информационо-комуникационих технологија ради испуњавања постављених циљева и задатака у свакодневном животу, даљем школовању и будућем раду. Развио је дигиталну писменост и способност апстрактног и критичног мишљења уз помоћ информационо-комуникационих технологија.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Специфичне предметне компетенције представљају опис специфичних способности

ученика које му омогућавају да развије општу предметну компетенцију. Подразумевају способност за одговорно коришћење информационо-комуникационих технологија уз препознавање потенцијалних ризика и опасности, уметничко изражавање и формирање естетског става при коришћењу технологије и способност за брзо, ефикасно и рационално проналажење информација коришћењем рачунара, као и њихово критичко анализирање, складиштење и преношење и представљање у графичком облику.

Назив предмета	**ИНФОРМАТИКА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– објасни улогу ИКТ у свакодневном животу; – разуме изазове коришћења савремених технологија на одговоран и безбедан начин; – илуструје на примерима основне појмове информатике и рачунарства (појам информација и податак); – наведе основне области информатике и рачунарства; – опише најважније догађаје у развоју ИКТ; – направи паралелу између развоја људског друштва и развоја информационо-комуникационих технологија; – безбедно користи дигиталне уређаје; – разликује и користи сервисе Интернета; – приступа Интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај; – класификује информације са интернета и процењује њихов квалитет и поузданост; – спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на Интернету,	**ИНФОРМАЦИОНО – КОМУНИКАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ** ИКТ у свакодневном окружењу (уређаји, облици комуникације, услуге). Основни појмови информатике и рачунарства (информације, подаци, информационо-комуникационе технологије, предмет и области информатике и рачунарства). Развој ИКТ (прикупљања, складиштења, обраде, приказивања и преноса података). Друштвени аспекти ИКТ (значај и примена дигиталних уређаја, карактеристике информационог друштва, утицај коришћења дигиталних уређаја на здравље и околину, интелектуална својина, безбедност, заштита личних података, правила понашања). Глобална мрежа (интернет). Сервиси интернета (електронска пошта, веб, друштвене мреже, блогови, форуми, учење, мапе, електронска трговина и банкарство, аудио и видео комуникација). Лепо понашање, право и етика на интернету. Безбедност и приватност на интернету.
– познаје карактеристике различитих бројевних система; – преводи број из једног у други бројевни систем; – изводи основне рачунске операције у различитим бројевним системима; – користи јединице за мерење количине података; – објасни начин дигиталног записа података и бинарног записа природних бројева; – уочава разлику између хардвера и софтвера; – наводи основне карактеристике компонената дигиталног уређаја и њихову улогу; – разликује системски од апликативног софтвера; – објасни шта је оперативни систем и која је његова улога; – познаје основне типове апликативног софтвера;	**ПРЕДСТАВЉАЊЕ ПОДАТКА НА РАЧУНАРУ** Бројевни системи – врсте, карактеристике, превођење. Бројевни системи – основне рачунске операције. Кодирање информација. Кодирање карактера, кодне схеме. Јединице за мерење количине информација. Дигитални рачунари и дигитални запис података (текста, растерске и векторске слике, звука, видеа). Начини приказивања / представљања података и дигиталног записа.
– разликује појмове и типове лиценци софтвера и садржаја који се деле; – разликује основе елементе графичког корисничког интерфејса; – прилагоди радно окружење кроз основна подешавања; – инсталира и деинсталира корисничке програме; – сачува, модификује и организује податке; – разликује најчешће коришћене типове датотека; – подеси радно окружење текст процесора; – промени језик тастатуре; – примени правила слепог куцања; – врши премештање садржаја између више отворених докумената;	**АРХИТЕКТУРА РАЧУНАРСКОГ СИСТЕМА И ПРОГРАМСКА ПОДРШКА** Структура и принцип рада рачунара. Врсте меморије рачунара. Процесор. Матична плоча. Магистрала. Улазно-излазни уређаји. Утицај компоненти на перформансе рачунара. Апликативни софтвер. Системски софтвер. Оперативни систем. Верзије и модификације програма. Дистрибуција програмских производа (комерцијална, дељена (енгл. shareware), јавно доступна (енгл. freeware), пробна (енгл. trial)). Заштита права на интелектуалну својину.
– ефикасно и тачно уноси и уређује неформатиран текст; – примењује основне елементе форматирања и структуирања текста; – уређује на елементарном нивоу текст применом нотација за	**ОРГАНИЗАЦИЈА ПОДАТАКА И ПРИЛАГОЂАВАЊЕ РАДНОГ ОКРУЖЕЊА** Елементи графичко-корисничког интерфејса и интеракција са њима (радна површина, прозори,

обележавање; – постави напредне текстуалне и нетекстуалне елементе у креирани документ; – познаје основне параметре стилизовања текста на нивоу карактера, параграфа и страница; – користи и креира именоване стилове и модификује их; – користи елементе у тексту који се аутоматски ажурирају; – структуира текст и аутоматски генерише садржај; – познаје структуру, правила и формат која се примењују у форматирању докумената; – припрема документ за штампу и одштампа га; – уређује и приказује слајд презентације; – примењује правила за израду добре презентације; – уређује дизајн позадине и „мастер” слајда у презентацији; – додаје елементе анимације и интерактивности у презентацију; – користи функционалности намењене сарадничком раду; – припрема документ за штампу и одштампа га;	менији, дугмад, акције мишем или акције на екрану осетљивом на додир, пречице на тастатури, ...). Подешавања оперативног система (подешавање датума и времена, радне површине, регионална подешавања, подешавања језика и тастатуре, коришћење и подешавање корисничких налога). Инсталирање и уклањање програма (апликативних програма, драјвера). Рад са документима и системом датотека. Средства и методе заштите рачунара и информација. **РАД СА ПРОГРАМИМА ЗА ОБРАДУ ТЕКСТА** Радно окружење текст-процесора. Једноставнија подешавања радног окружења. Подешавање и промена језика тастатуре („писма”). Правила слепог куцања. Операције са документима (креирање, отварање, чување, затварање). Унос текста и његово једноставно уређивање (ефикасно кретање кроз текст, копирање, премештање, претрага, замена текста). Уређивање текста (страница, маргине, фонт, параграф, листе, прелом, секције) Уметање у текст (специјалних симбола, датума и времена, текстуалних ефеката). Уметање и позиционирање нетекстуалних објеката (слике, дијаграми, и сл.). Уметање табеле у текст. Нумерација страница. Заглавље, подножје, фуснота. Коришћење и израда стилова, генерисање садржаја и индекса појмова. Примери структуре типичних докумената (биографије, молбе, огласи, реферати, матурски радови и сл.). Конвертовање у PDF. Штампање докумената. **РАД СА ПРОГРАМИМА ЗА ИЗРАДУ СЛАЈД ПРЕЗЕНТАЦИЈА** Презентације и њихова примена (правила добре презентације, етапе у изради презентација). Подешавање радног окружења програма за израду слајд презентација. Додавање и форматирање текстуалних и нетекстуалних објеката (графички, звучни, видео, ...). Анимација објеката слајда и прелаза између слајдова. Интерактивна презентација (хипервезе, акциона дугмад). Дизајн позадине и „мастер” слајда. Приказ презентације. Штампање презентације.

Назив предмета	**ИНФОРМАТИКА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– објасни природу звука; – наведе основне компоненте хардвера за рад са музиком; – користи софтверске алате за рад са музиком; – разликује основне елементе табеле; – разлику је типове података; – унесе и мења податке у табеле; – манипулише елементима табеле; – користи формуле за израчунавање статистика; – користи апсолутно и релативно адресирање;	**ИНФОРМАТИКА У МУЗИЦИ** Примена рачунара у процесу учења музике – Основна својства звука; – Формати звучних записа и њихова конверзија. Хардвер за рад са музиком – Музичке картице, микрофони, MIDI клавијатура /електрични клавир, звучници/ слушалице; – Инсталирање хардвера. Софтверски алати за рад са музиком.
– врши основно форматирање табеле; – сортира и филтрира податке по задатом критеријуму; – примењује условно форматирање;	**ПРОГРАМИ ЗА ТАБЕЛАРНА ИЗРАЧУНАВАЊА** Основни појмови (прикупљање података, њихово табеларно и графичко приказивање на разне

– представи визуелно податке на одговарајући начин; – форматира табеле и одштампа их; – објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја; – креира растерску слику у изабраном програму; – креира векторску слику у изабраном програму; – користи алате за уређивање и трансформацију слике; – оптимизује креирану слику за приказ на различитим медијима; – одабере одговарајући формат записа слика;	начине, као и читање и тумачење таквих приказа). Основни појмови о програмима за рад са табелама (структура документа, формати датотека). Подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум) додавање, брисање, премештање и преименовање радних листова. Уношење различитих типова података у табелу (појединачни садржаји ћелија и аутоматске попуне). Подешавање димензија, премештање, фиксирање и сакривање редова и колона. Примена основних аритметичких операција и уграђених функција за креирање формула. Форматирање ћелија (број децималних места, датум, валута, проценат, поравнање, прелом, оријентација, спајање ћелија, фонт, боја садржаја и позадине, стил и боја рама ћелије). Копирање формула, релативно и апсолутно референцирање ћелија. Сортирање и филтрирање. Условно форматирање табела. Намена различитих типова графикона, приказивање података из табеле помоћу графикона. Припрема документа за штампање.
	РАЧУНАРСКА ГРАФИКА Карактеристике рачунарске графике (пиксел, резолуција, RGB и CMYK модели приказа боја, растерска и векторска графика). Рад у програму за растерску графику. Рад у програму за векторску графику.

Назив предмета	**ИНФОРМАТИКА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– унесе и едитује нотни запис; – врши основне манипулације над нотним записом; – разликује формате звучног записа и прави поделу на компримоване и некомпримоване; – врши основне манипулације над звучним записом; – врши конверзију између различитих формата звучних записа;	**УНОШЕЊЕ И ЕДИТОВАЊЕ НОТНОГ ЗАПИСА СА ТАСТАТУРЕ** Упознавање програма и подешавање радне површине. Форматирање документа – партитуре (рад на документу): одабир инструмената, уношење и уређивање нота, метрономске ознаке и темпо, одређивање или промена такта, кључа и тоналитета. Триоле и друге неправилне нотне групе, артикулација, динамика, транспозиција. Уношење текста и графике (уређивање текста, симбола, инструмената, акорда). Издвајање или додавање штима у партитури. Репродукција (Play) и њено подешавање: Mixer, Volume, Tempo; Скенирање партитура и њихов унос у Musescore; Употреба MIDI клавијатуре. Употреба микрофона. Снимање штима као аудио и MIDI снимка. Увоз датотека прављених у другим програмима за нотацију (нпр. Sibelius, Finale,...). Штампање штимова и партитура.
	ЕКСПЕРИМЕНТИ СА ЗВУКОМ Физичке карактеристике звука. Појам дигитализације звука. Процес производње звука код музичких картица. Звук музичких синтисајзера – MIDI запис (*. mid, *. kar, итд.). Формати за чување звучних записа у рачунарима. MIDI формат и MIDI језик. Разлика између wav и MIDI формата.

	Конверзија између различитих формата звучних записа. Дигитална обрада звука: Концепт DAW програма; Снимање и обрада звука; Аудио ефекти; Примена виртуелних инструмената; Примена пакета звукова (Sample packs).

Назив предмета	**ИНФОРМАТИКА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**33**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ТЕМА/ОБЛАСТ** **и кључни појмови садржаја**
– разликује формате видео записа; – врши основне манипулације са видео записом; – врши конверзију између различитих формата видео записа; – креира видео клип са импортованим мултимедијалним материјалом; – креира видео клип за веб и поставља на веб страницу; – креира једноставни веб-сајт на основу готових веб решења; – креира статичку веб-страну коришћењем HTML-а; – стилизује веб-страну коришћењем CSS-а.	**РАД СА ВИДЕО ЗАПИСОМ** Манипулација са видео записом у одабраном програму: пребацивање видео материјала на рачунар; покретање и радни прозор програма за обраду видео записа; увоз материјала и креирање пројекта; чување видео записа на рачунару. Монтажа говора и музике у видео запису. Конверзија видео формата. Креирање видео клипова за веб странице. Постављање (Upload) видео клипова на веб страницу.
	ГОТОВА ВЕБ ДИЗАЈН РЕШЕЊА Готова веб дизајн решења (WordPress, Weebly, Wix…). Блог, вики, електронски портфолио.
	ВЕБ ДИЗАЈН Универзални принципи Веб дизајна. Основе HTML-а, основни елементи и атрибути. Стилови (CSS), основни селектори, својства и вредности.

Физичко и здравствено васпитање

ЦИЉ

Циљ учења физичког и здравственог васпитања је да ученик континуирано развија знања, физичке способности и моторичке вештине у складу са вредностима физичког вежбања, потребама за очување и унапређивање здравља и даљег професионалног развоја.

ОПШТА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Учењем наставног предмета Физичко васпитање ученик стиче вештине и овладава знањима о културним вредностима телесног вежбања. Стечена знања примењује у свакодневном животу, специфично-професионалним и ванредним животним ситуацијама. Разуме потребу редовног бављења физичком активношћу и континуираног развоја физичких способности и активно ради на њиховом унапређивању. Вежбајући унапређује здравље, здравље околине и квалитет живота. Путем различитих видова физичке активности исказује лични идентитет, креативност, емоције, комуницира, неутралише или смањује на најмању меру негативне утицаје савременог живота. Кроз предмет физичко васпитање развијају се: толеранција, хумани односи одговорност, поштовање правила, квалитетна међусобна комуникација, еколошки однос према природном окружењу, и способност за учешће у спортско-рекреативним и спортским активностима током целог живота.

Основни ниво - Достиже и одржава оптималан ниво физичких способности. Ученик је оспособљен да води бригу о властитом здрављу и здрављу околине. Препознаје и разуме законитости утицаја физичког вежбања на антрополошки статус. Спроводи физичко вежбање уз безбедносне, здравствено-хигијенске и организационо-техничке мере. Супротставља се

свим облицима насиља у физичком васпитању, спорту и рекреативним активностима.

Средњи ниво - Бира спортско-рекреативну активност у циљу одржавања и унапређивања физичких способности и здравља, у складу са сопственим потребама и интересовањима. У вежбању сарађује и помаже другима поштујући индивидуалне разлике. Редовно вежба у слободно време.

Напредни ниво - Самоиницијативно примењује разноврсне програме и облике индивидуалног и колективног вежбања, уз поштовање индивидуалних разлика учесника у телесном вежбању. Преузима одговорност за сопствене изборе када је реч о животном стилу (физичка активност, исхрана, ризична понашања и др) и процењује дугорочне позитивне, односно негативне последице по здравље и квалитет живота појединца, породице и окружења.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

На основу стечених знања ученик користи разноврсне програме вежбања и користи изворе информација ради унапређивања здравља, моторичких способности и вештина. Испољава позитиван став према физичком васпитању и спорту. Поштује правила и негује здраве међуљудске односе приликом реализовања физичке/ спортске активности. Промовише улогу физичког васпитања и спорта у унапређивању здравља и превентивно деловање на настајање болести и социо-патолошких појава. Ученик је стекао знања о могућности коришћења превентивног вежбања ради отклањања негативниих утицаја будуће професије.

Основни ниво - Ученик зна функцију једноставних вежби и програма развоја моторичких способности; зна основну технику и тактику спортских грана; понаша се дисциплиновано поштујући мере безбедности у вежбању; зна да упореди вредности почетних и финалних резултата мерења моторичких способности у односу на референтне вредности за свој узраст и пол. У процесу вежбања сарађује са другима и помаже им уз поштовање индивидуалних разлика.

Средњи ниво - Ученик је у стању да самостално састави и примени програме вежбања препознавајући везу са здрављем и психо-физичким развојем; зна сложеније техничко-тактичке елементе спортске гране; примењује правилне поступке у случају незгоде током вежбања; вреднује и цени допринос физичке активности здрављу и квалитету живота. Учествује у различитим спортским такмичењима и спортско-рекреативним активностима у школи и, у складу са интересовањима помаже у њиховом планирању и реализацији.

Напредни ниво - Ученик је способан да самостално састави и изведе сложеније програме вежбања; самостално и у сарадњи са другима решава сложене тактичке задатке; препознаје основне законитости оптерећења у физичким и спортским активностима, промовише њихову улогу у унапређивању здравља и превентивно деловање на настанак хроничних незаразних обољења и социо-патолошких појава; редовно се бави спортским и спортско-рекреативним активностима у слободно време, и у складу са интересовањима учествује и помаже на школским такмичењима и другим манифестацијама. Користи физичку активност ради веће ефикасности учења и елиминисања штетних професионалних утицаја.

Назив предмета	**ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 4 од 02.06.2020.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– сврсисходно примењује вежбе,	**ФИЗИЧКЕ**	Тестирање ученика.

разноврсна природна и изведена кретања; – упореди и анализира резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак; – планира и примењује усвојене моторичке вештине у свакодневном животу; – игра један народни и један друштвени плес; – примењује и поштује основе принципе вежбаног процеса и правила тимских и спортских игара; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; – навија фер; – разликује различите типове физичке активности; – примењује одговарајуће вежбе у складу са сопственим могућностима и потребама; – препозна ниво оптерећења током вежбања; – уочи грешке у извођењу покрета и кретања; – учествује на одељенском, разредном и другим такмичењима и/ или спортско-рекреативним манифестацијама за које се школа определи; – помаже организацији школских спортских манифестација; – користи могућности за свакодневну физичку активност у окружењу и редовно вежба у складу са својим потребама; – примени принципе здраве исхране; – примењује правила безбедности у различитим физичким активностима у школи и ван школе; – у групним активностима ради на остваривању заједничких циљева; – решава конфликте на социјално прихватљив начин; – при вежбању и кретању уочи и негује естетске вредности; – коригује последице дуготрајне седентарне активности, положаје, покрете и кретања који имају негативан утицај на здравље применом физичког вежбања; – поштује здравствено-хигијенска и еколошка правила у вежбању; – редовно контролише своје здравље; – повезује штетан утицај које психоактивне супстанце имају на здравље.	**СПОСОБНОСТИ**	Кондициона припрема ученика: – вежбе за развој снаге; – вежбе за развој покретљивости; – вежбе за развој издржљивости; – вежбе за развој брзине; – вежбе за развој координације.
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИЦИПЛИНЕ	**АТЛЕТИКА** Усавршавање технике трчања на кратким стазама. Усавршавање технике трчања на средњим стазама. Усавршавање технике скок удаљ. Усавршавање технике скок увис. Бацање кугле.
		СПОРТСКА ГИМНАСТИКА Вежбе на тлу Прескок Кругови Разбој Вратило Греда Коњ са хватаљкама
		ФИЗИЧКА АКТИВНОСТ ПО ИЗБОРУ Понављање и утврђивање раније обучаваних елемената технике. Проширивање и продубљавање техничко-тактичких способности ученика. Учествовање на такмичењима на нивоу одељења
		ПЛЕС И РИТМИКА *Основни садржаји* Народно коло „*Моравац*”. Енглески валцер. *Проширени садржаји* Народна кола и плесови по избору. Ритмички елементи и вежбе по избору
		ПОЛИГОНИ Кобиновани полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	**ФИЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ** Основна правила и принципи вежбања: – загревање, – разгибавање, – дисање, – дозирање вежбања, – смиривање организма. Основне моторичке способности. Правила спортских игара и дисциплина. Безбедност у вежбању.
		ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА Појам здравља. Физичко вежбање у функцији унапређивања здравља и превенције болести. Болести које настају услед неправилног одржавања личне хигијене и нередовне физичке активности. Значај редовних лекарских прегледа. Уравнотежена и здрава исхрана. Психоактивне супстанце и недозвољена средства

Кључне речи садржаја: вежбање, образовање, здравље, превенција.

Назив предмета	**ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ**

Просветни гласник	Просветни Гласник број 4 од 02.06.2020.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
− правилно примењује вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; − упореди и анализира резултате тестирања са вредностима за свој узраст; − сагледа сопствени моторички статус и уз помоћ наставника примени вежбања у циљу његовог побољшања; − примењује усвојене моторичке вештине у различитим животним ситуацијама; − игра један народни и један друштвени плес; − примењује и поштује основе принципе вежбаоног процеса. уз помоћ наставника примњује основне методе за развој моторичких способности; − одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; − препозна и реши конфликтну ситуацију; – примењује одговарајуће вежбе у складу са сопственим могућностима и потребама; − уз помоћ наставника коригује грешаке у извођењу покрета и кретања; − учествује на одељењском, разредном и другим такмичењима; − помаже у организацији школских спортских манифестација; − користи могућности за свакодневну физичку активност и редовно вежба; − повеже принципе здраве исхране и вежбање; − примењује правила безбедности у различитим физичким активностима; − решава конфликте на социјално прихватљив начин; − коригује последице дуготрајне седентарне активности, положаје, покрете и кретања који имају негативан утицај на здравље применом физичког вежбања; − редовно контролише своје здравље; − разликује позитиван и негативан утицај вежбања за репродуктивно здравље; − повеже штетан утицај које енергетски напитци, психоактивне супстанце и недеозвољена средства имају на здравље.	**ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ**	Тестирање ученика. Примена националне батерије тестова. Кондициона припрема ученика.
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИЦИПЛИНЕ	**АТЛЕТИКА** Усавршавање технике атлетских дисциплина – трчања, скокова удаљ и увис и бацања. Четворобој.
		СПОРТСКА ГИМНАСТИКА *Основни садржаји* Вежбе на тлу. Прескоци и скокови. Вежбе у упору. Вежбе у вису. Греда. Гимнастички полигон. *Проширени садржаји* Вежбе на тлу – сложенији састав. Висока греда. Прескок. Коњ са хватаљкама. Вежбе у упору – сложенији састав. Вежбе у вису – сложенији састав.
		СПОРТСКЕ ИГРЕ И АКТИВНОСТИ ПО ИЗБОРУ *Спортске игре* Рукомет, кошарка, одбојка, футсал Проширивање и продубљавање техничко-тактичких способности ученика. *Активности по избору* Аеробик и други фитнес програми, стони тенис, бадминтон и др.
		ПЛЕС И РИТМИКА Народно коло „*Моравац*”. Бечки валцер. Народне игре и Плес из средине у којој се школа налази. Народна кола и плесови по избору. Ритмички елементи и састави.
		ПОЛИГОНИ Комбиновани полигон у складу са савладаним моторичким садржајима
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	**ФИЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ** Правила и принципи вежбања. Основни методи разовја моторичких способности (снага, брзина, издржљивост, покретљивост). Тактика игре. Безбедност у вежбању. Улога физичке оспособљености и моторичких зања у ванредним ситуацијама Примена информационих технологија у физичкој активности.
		ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА Физичко вежбање у функцији унапређивања здравља, репродуктивног здравља и превенције болести. Недовољна физичка активност као један од ризика у настанку болести.

		Значај редовних лекарских прегледа и физичка активност. Исхрана и вежбање – последице неадекватих дијета и дијететских производа. Ризици од конзумирања енергетских напитака, психоактивних суспстанци и недозвољених средстава.

Кључне речи садржаја: вежбање, образовање, здравље, превенција.

Назив предмета	**ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 4 од 02.06.2020.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– бира и примењује вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; – анализира и упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст; – сагледа сопствене моторичке и функционалне и примени вежбања у циљу њиховог побољшања; – сврсисходно примени усвојене моторичке вештине у различитим животним ситуацијама; – игра народни и друштвени плес; – примени основне принципе тренажног процеса и основне методе унапређивања моторичких способности; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; – решава конфликтне ситуације; – примени одговарајуће вежбе у складу са могућностима и потребама; – самостално коригује грешке у извођењу покрета и кретања; – учествује на одељењском, разредном и другим такмичењима; – помаже и учествује у организацији школских спортских манифестација; – користи могућности за свакодневну физичку активност; – усклади исхрану са вежбањем; – примењује правила безбедности у различитим физичким активностима и преноси их друге учеснике у вежбању; – коригује последице дуготрајне седентарне активности, положаје, покрете и кретања који имају негативан утицај на здравље применом физичког вежбања; – редовно контролише своје здравље; – разликује позитиван и негативан утицај вежбања за репродуктивно здравље и примењује мере предострожности код себе и других; – не конзумира енергетске напитке, психоактивне и фармаколошке супстанце и друга недозвољена средства која имају штетан утицај на организам.	**ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ**	**ТЕСТИРАЊЕ УЧЕНИКА** Кондициона припрема ученика (снага, брзина, издржљивост, гипкост, координација) Израда програма вежбања унапређивања моторичких способности
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	**АТЛЕТИКА** Усавршавање технике атлетских дисциплина – трчања, скокова удаљ и увис и бацања Четворобој
		СПОРТСКА ГИМНАСТИКА *Основни садржаји* Вежбе на тлу Прескоци и скокови Вежбе у упору Вежбе у вису Греда Гимнастички полигон *Проширени садржаји* Вежбе на тлу – сложенији састав Висока греда Прескок Коњ са хватаљкама Вежбе у упору – сложенији састав Вежбе у вису – сложенији састав
		СПОРТСКЕ ИГРЕ И АКТИВНОСТИ ПО ИЗБОРУ *Спортске игре* Рукомет, кошарка, одбојка, футсал Проширивање и продубљавање техничко-тактичких способности ученика. *Активности по избору* Аеробик и други фитнес програми, стони тенис, бадминтон, оријентиринг, борења и др.
		ПЛЕС И РИТМИКА Народн коло „Ужичко коло” Бечки валцер – усавршавање „Rock n roll” Народне игре и плес из средине у којој се школа налази Народна кола и плесови по избору Ритмички елементи и састави
		ПОЛИГОНИ Комбиновани полигон у складу са савладаним моторичким садржајима
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА	**ФИЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ** Основни принципи тренинга

	КУЛТУРА	Фитнес програми Тактика спортских игара Безбедност у вежбању Улога физичке оспособљености и моторичких знања у ванредним ситуацијама Могуће конфликтне ситуације у спорту и рекреацији Значај физичке оспособљености за рад и одбрану Примена информационих технологија у циљу продубљивање знања из спорта и рекреације
		ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА Физичко вежбање, здравље, репродуктивно здравље и превенција болести Хипокинезија и њене последице Редовни лекарски прегледи као мера смањења ризика у вежбању и тренингу Исхрана и вежбање – последице неадекватих дијета и употреба дијететских производа Правилна употреба додатака исхрани Ризици и последице конзумирања енергетских напитака, психоактивних суспстанци и недозвољених средстава

Кључне речи садржаја: вежбање, образовање, здравље, превенција.

Назив предмета	**ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 4 од 02.06.2020.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
− бира и примењује вежбе, разноврсна природна и изведена кретања; − анализира и упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст; − сагледа сопствене моторичке и функционалне и примени вежбања у циљу њиховог побољшања; − сврсисходно примени усвојене моторичке вештине у различитим животним ситуацијама; − игра народне и друштвене плесове; − примени основне принципе тренажног процеса и основне методе унапређивања моторичких способности; − изради индивидуални програм вежбања; − одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање; − решава конфликтне ситуације; – примени одговарајуће вежбе у складу са могућностима и потребама; − учествује на одељењском, разредном и другим такмичењима; − помаже и учествује у организацији школских спортских манифестација; − користи могућности за свакодневну физичку активност; − усклади исхрану са вежбањем; − примењује правила безбедности у	**ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ**	**ТЕСТИРАЊЕ УЧЕНИКА** Тестирање ученика Кондициона припрема ученика (снага, брзина, издржљивост, гипкост, координација) Примена природних и изведених облика кретања у функцији развоја физичких способности
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	**АТЛЕТИКА** Усавршавање технике атлетских дисциплина – трчања, скокова удаљ и увис и бацања Атлетско одељенско такмичење
		СПОРТСКА ГИМНАСТИКА *Основни садржаји* Вежбе на тлу Гимнастички полигон *Проширени садржаји* Вежбе на справама и тлу
		СПОРТСКЕ ИГРЕ И АКТИВНОСТИ ПО ИЗБОРУ *Спортске игре* Рукомет, кошарка, одбојка, футсал *Активности по избору* Аеробик, пилатес и други фитнес програми, стони тенис, бадминтон, оријентиринг, борења и др.
		ПЛЕС И РИТМИКА Припрема за матурски плес Ритмички елементи и састави
		ПОЛИГОНИ Комбиновани полигон у складу са савладаним моторичким садржајима

различитим физичким активностима и преноси их друге учеснике у вежбању; – коригује последице дуготрајне седентарне активности, положаје, покрете и кретања који имају негативан утицај на здравље применом физичког вежбања; – сагледа узроке и последице девијантог понашања на спортским приредбама; – редовно контролише своје здравље; – разликује позитиван и негативан утицај вежбања за репродуктивно здравље и примењује мере предострожности код себе и других; – одупре изазовима конзумирања енергетских напитака, психоактивних и фармаколошких супстанци и других недозвољених средстава; – адекватно реагује при пружању прве помоћи себи или другом лицу.	**ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА**	**ФИЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ** Основни принципи тренинга и израда индивидуалних програма вежбања Фитнес програми Безбедност у вежбању Значај физичке оспособљености и моторичких знања за сналажење у ванредним ситуацијама Социолошки аспекти навијања у спорту Значај физичке оспособљености за рад, одбрану и послове у физичком васпитању, рекреацији и спорту Примена информационих технологија у физичком вежбању, спорту и рекреацији
		ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА Здравље, репродуктивно здравље, превенција болести и физичко вежбање Хипокинезија и њене последице на здравље Редовни лекарски прегледи као мера смањења ризика у вежбању и тренингу Последице неадекватих дијета и употреба дијететских производа Правилна употреба додатака исхрани Последице конзумирања енергетских напитака, психоактивних суспстанци и недозвољених средстава Основе прве помоћи

Кључне речи садржаја: вежбање, образовање, здравље, превенција.

Грађанско васпитање

ЦИЉ

Циљ учења изборног програма грађанско васпитање је да ученик, изучавајући различите друштвене појаве и процесе, постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:
– исказује поштовање, брани и афирмише људска права, демократију и владавину закона;
– критички разматра питања безбедности младих и процеса глобализације и доводи их у везу са поштовањем људских права;
– својим понашањем не угрожава своју и туђу безбедност;
– препозна ситуације угрожености нечијих права и проактивно делује;
– критички разматра утицај медија на безбедност младих и процес глобализације са аспекта поштовања људских права;
– проналази релевантне и поуздане изворе информација на којима заснива своје ставове о безбедности младих и процесу глобализације;
– у комуникацији активно слуша друге и дискутује аргументима.

ОПШТЕ МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Компетенција за целоживотно учење; Сарадња; Решавање проблема; Одговорно учешће у демократском друштву; Рад са подацима и информацијама; Дигитална компетенција; Комуникација; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу; Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

Назив предмета	**ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

Просветни гласник	Просветни Гласник број 4 од 02.06.2020.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– учествује у доношењу правила понашања у групи и поштује их; – препозна појаве које угрожавају безбедност младих; – повезује угрожавање права младих са угрожавањем њихове безбедности; – процени када му треба помоћ јер му је угрожена безбедност и зна коме да се обрати; – понаша се на начин којим се не угрожавају ни сопствена ни туђа безбедност; – предлаже активности које доприносе повећању безбедности младих; – критички разматра утицај медија на безбедност младих; – објасни на примеру процесе глобализације;	**БЕЗБЕДНОСТ МЛАДИХ**	Увод у програм. Безбедоносне претње, ризици, изазови за младе. Последице угрожене безбедности младих. Да ли је наше друштво безбедно? Како млади могу да се заштите од небезбедних ситуација? Породица као безбедно или небезбедно место за младе. Школа као безбедно или небезбедно место за младе. Друштвене мреже као безбедан или небезбедан простор за младе. Која се права младих угрожавају у ситуацијама које нису безбедне? Безбедност младих некада и сад. Има ли разлике? Какав је утицај медија на безбедност младих? Ко је одговоран за безбедност младих?
– критички разматра предности и недостатке глобализације; – повезује процесе глобализације са степеном остварености људских права; – објасни на примеру улогу међународних организација у процесу глобализације; – критички разматра утицај медија у процесу глобализације; – наведе основне захтеве антиглобалистичких покрета.	**ГЛОБАЛИЗАЦИЈА**	Шта је глобализација? Које су њене вредности? У којим све областима живота се одвијају процеси глобализације. Предности и недостаци глобализације. Како мале државе као што је наша, могу сачувати идентитет у глобалном друштву? Економска фокусираност глобализације насупрот социјалним и политичким правима. Међузависност глобализације и остварености људских права. Глобализација и проблем концентрације новца и моћи код малог броја људи. Улога медија у процесу глобализације. Да ли је могућа глобализација без медија? Глобализација и потрошачко друштво. Најпознатији светски брендови и њихове поруке младима. Каква је улога међународних организација у процесу глобализације (УН, ЕУ, Савет Европе, УНИЦЕФ, УНЕСКО, СТО, ММФ, Светска банка)? Култура, спорт, уметност и процес глобализације. Који су аргументи антиглобалистичког покрета и за шта се он залаже?

Кључне речи: људска права, безбедност, глобализација, активизам.

Назив предмета	**ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 4 од 02.06.2020.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– испољава у свом понашању толеранцију према различитости; – доведе у везу личне особине као димензије различитости и дискриминацију;	**СВИ РАЗЛИЧИТИ, А СВИ РАВНОПРАВНИ**	Лични и друштвени идентитет. Социјална дистанца Осетљиве друштвене групе. Искљученост наспрам укључености у друштво.

– превиђа последице одрастања деце миграната у условима одвојености од породице, дома, отаџбине; – наведе облике дискриминације; – разликује ситуације укључености наспрам искључености у друштвени живот заједнице; – аргументује значај супротстављања различитим врстама стереотипа и предрасуда; – разликује интеркултуралност од мултикултуралности; – аргументовано дискутује о родној равноправности и родно заснованом насиљу у свету и Србији; – наведе неколико невладиних организација које се баве питањима заштите људских права и циљеве њихових активности; – наведе најзначајније институције и документа у Србији и Европској унији које се баве заштитом равноправности; – доводи у везу слободу медија и развој демократије; – препознаје примере говора мржње у медијима; – критички разматра питање цензуре и сензационализма у медијима, границе између права на информисање и права на заштиту приватности; – наведе принципе новинарске етике; – критички се односи према комерцијалним програмима у медијима; – препозна примере манипулације информацијама у медијима; – предвиђа у ком правцу ће се медији у будућности развијати.		Дискриминација. Родно засновано насиље. Борба жена за равноправност. Повереник за заштиту равноправности. Стереотипи, аутостеротипи, хетеростереотипи, предрасуде, стигматизације, сегрегација. Ејџизам. Особе другачије сексуалне оријентације и њихова права. Особе са инвалидитетом. Националне мањине. Интеркултуралност и мултикултуралност. Невладине организације.
	МЕДИЈИ ЗА ГРАЂАНЕ И ГРАЂАНИ ЗА МЕДИЈЕ	Слобода и одговорност медија. Професионална етика новинара. Говор мржње у медијима. Цензура медија. Стереотипи у медијима. Информације од јавног значаја. РТС медијски јавни сервис Србије. Он лајн медији. Заступљеност осетљивих друштвених група у медијима. Истраживачко новинарство. Сензационализам у медијима. Комерцијални програми у медијима. Будућност медија.

Кључне речи: људска права, различитост, равноправност и слобода медија.

Назив предмета	**ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 4 од 02.06.2020.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– наведе карактеристике људских права; – критички разматра механизме надзора поштовања људских права и санкционисања њиховог кршења; – опише контекст и начин борбе неког од истакнутих бораца за људска права у прошлости или садашњости; – образложи значај учешћа грађана на изборима и референдумима; – наведе пример успешне грађанске иницијативе и показује спремност да учествује у таквим активностима; – на изабраном примеру грађанске непослушности опише контекст настанка и последице до којих је довела;	**ЉУДСКА ПРАВА, ГРАЂАНИ И ДЕМОКРАТИЈА**	Карактеристике људских права. Развој људских права. Међународни механизми надзора поштовања људских права и санкционисања њиховог кршења. Могућности и начини учешћа грађана у демократском друштву. Грађанска солидарност и волонтеризам. Корупција и демократија. Култура људских права.
	МИР И ПРЕТЊЕ МИРУ	Мир као људско право. Међународно хуманитарно право. Економске политике наоружавања. Антиратни грађански активизам. Насилни екстремизам. Насиље у спорту.

– изрази позитиван став према грађанској солидарности и волонтеризму; – препозна појаве корупције и наведе начине њеног сузбијања; – наведе показатеље недостатка културе људских права; – доведе у везу угрожавање мира са људским правима; – наведе примере кршења хуманитарног права у прошлости и садашњости; – критички разматра економске политике са становишта наоружања и претњи миру; – образложи значај антиратног грађанског активизма и наведе пример; – наведе примере насилног екстремизма и начине на који се регрутују деца и млади; – критички разматра проблем насиља у спорту и изражава негативан став према њему; – наведе показатеље светског мира и државе најнижег и највишег индекса; – критички процењује изазове и претње миру у будућности; – у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима и комуницира на конструктиван начин; – у сарадњи са другим ученицима учествује у дизајнирању и спровођењу истраживања и пројекта; – прикупи, одабере и обради информације релевантне за истраживање и пројекат, користећи ИКТ и друге ресурсе на безбедан начин; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима; – процени сопствени допринос и других чланова у раду групе.		Индекс светског мира. Изазови и претње миру – поглед у будућност.

Кључне речи: људска права, грађани, демократија и мир.

Назив предмета	**ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 4 од 02.06.2020.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**33**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– доведе у везу сиромаштво и друштвену неједнакост са степеном остварености људских права; – критички разматра проблеме незапослености и економске миграције; – препозна примере мобинга и наведе коме се треба обратити за помоћ; – образложи значај удруживања радника и борбе за њихова права; – идентификује примере дискриминације и експлоатације у области рада;	**ЕКОНОМСКА И СОЦИЈАЛНА ПРАВА**	Економска и социјална права као елемент достојанственог живота. Сиромаштво и друштвена неједнакост. Право на рад. Дискриминација у области рада. Експлоатација деце у свету рада. Концепт државе благостања. Доступност хране, пијаће воде, образовања и здравствене заштите. Образовање и економски развој и животни стандард.
– аргументовано дискутује о проблемима доступности хране, пијаће воде, образовања и здравствене заштите у	**ПРАВО НА ЗДРАВУ ЖИВОТНУ**	Вредности на којима почива право на живот у здравој животној средини. Програм одрживог развоја до 2030. године.

савременом свету; – изрази позитиван став према афирмативним мерама у образовању осетљивих група и образложи њихов значај за социјални и економски развој друштва; – идентификује вредности на којима почива право на живот у здравој животној средини; – образложи значај Програма одрживог развоја до 2030. године; – аргументовано дискутује о одговорности различитих друштвених актера за еколошке проблеме настале услед људске активности; – примерима илуструје успешне акције удружења која се баве очувањем животне средине и добробити животиња у свету и нашој земљи; – разликује релевантне и поуздане информације од манипулације информацијама о еколошким проблемима; – рационално користи природне и енергетске ресурсе; – предлаже активности којима се може постићи здравија животна средина и бољи квалитет живота људи, животиња и биљака; – у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на конструктиван начин; – у сарадњи са другим ученицима учествује у дизајнирању и спровођењу истраживања и пројекта; – прикупи, одабере и обради информације релевантне за истраживање и пројекат користећи ИКТ и друге ресурсе на безбедан начин; – сарађује у тиму, поштујући разлике у мишљењу и интересима; – процени сопствени допринос и других чланова у раду групе.	**СРЕДИНУ**	Одрживи развој у законодавству и пракси наше земље. Одговорност за еколошке проблеме настале услед људске активности. Учешће грађана у активностима за очување животне средине и добробити животиња.

Кључне речи: људска права, емпатија, солидарност, екологија.

Верска настава - Православни катихизис

Назив предмета	**ВЕРСКА НАСТАВА - ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 11 од 27.08.2016.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА/ЦИЉ**	**САДРЖАЈИ**
– моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 1. године средњошколског или гимназијског образовања; – моћи да уочи какво предзнање има из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном циклусу школовања;	**УВОД** – Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; – Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.	– Специфичности наставе Православног катихизиса у средњој школи и гимназијама; – Међусобно упознавање ученика; – Рекапитулација обрађених садржаја о

– бити мотивисан да похађа часове православног катихизиса		личносном Богу, човеку, Цркви, Литургији.
– моћи да наведе неке од примера Откривења Бога у Библији; – моћи да разуме и тумачи значење израза homo religiosus; – моћи да препозна изразе вере у Свету Тројицу у богослужбеним текстовима; – моћи да препозна изразе вере у Бога као Творца у богослужбеним текстовима; – моћи да разуме да се Бог из љубави открива човеку, позивајући га у заједницу; – бити подстакнут да непосредније учествује у богослужењу Цркве; – моћи да промишља о личној одговорности у односу према Богу и ближњима; – моћи да разуме да се Божје Откривење дешава и данас у Цркви и свету;	**БОГ ОТКРИВЕЊА** – Пружити ученицима основ за разумевање да је творевина дело љубави Божје, да носи стваралачки печат Божји, да није случајно настала, нити је самобитна; – Пружити ученицима основ за разумевање да је Бог Личност; – Упознати ученике да је човек богочежњиво биће и да се Бог открива човеку ради заједнице са њим; – Пружити ученицима знање о библијским, светоотачким и богослужбеним сведочанствима да је Бог Света Тројица; – Омогућити ученицима да стекну основ за разумевање поступности Откривења Божјег, као и то да се Његово Откривење и данас дешава, уочава, препознаје и доживљава у Цркви.	– Логосност творевине (откривање Бога кроз законитост, лепоту и склад у творевини); – Бог улази у историју и открива се као Личност (икономија Божја); – Човек као боготражитељ; – Откривење – позив у заједницу.
– моћи да увиди разлику између знања које се односи на ствари и познања које се односи на личности; – моћи да препозна да је вера слободан избор човека и да се сведочи личним животом; – моћи да објасни да је богопознање у православном искуству плод личне, слободне заједнице човека с Богом; – моћи да објасни да се вером живи кроз Литургију и подвиг.	**ВЕРА, ЗНАЊЕ И БОГОПОЗНАЊЕ** – Оспособити ученика за разликовање знања које се односи на предмете и познања личности; – Указати ученицима да су вера и поверење предуслови сваког знања; – Упознати ученике са примерима вере и поверења у Бога библијских личности; – Оспособити ученике за разумевање да је богопознање у православном искуству плод личне, слободне заједнице човека с Богом; – Пружити ученицима основ за разумевање да се богопознање као лични доживљај Христа у Цркви разликује од „знања о Богу“.	– Знање о стварима и познање личности; – Присуство вере у научној методологији и научним теоријама; – Вера у Старом и Новом Завету – Познање Бога као личности методом љубави; – Вера без дела је мртва; – Сличност између човекопознања и богопознања.
– моћи да увиди да хришћанин постоји превасходно као члан конкретне литургијске заједнице; – моћи да опише живот парохијске заједнице; – моћи у основним цртама да објасни да се учешћем у литургијском сабрању ступа на пут богопознања; – моћи да продискутује о православном схватању Цркве; – моћи да схвати да хришћанство подстиче човека на одговоран живот у заједници.	**ХРИШЋАНИН – ЧОВЕК ЦРКВЕ** – Разговарати са ученицима о човековој потреби да припада заједници и како се припадност остварује; – Оспособити ученике за правилно схватање појма Цркве као благодатне заједнице Бога и верних која се остварује у светој Литургији; – Указати ученицима да не постоје хришћани мимо Цркве; – Пружити ученицима основ за разумевање да је света Литургија извор спасења јер се у њој остварује пуноћа заједнице са Богом.	– Црква као заједница која се пројављује на Литургији; – Моја парохија; – Хришћанин – човек Цркве; – Света Литургија – пуноћа заједнице са Богом.
– моћи да именује различите књиге Светог Писма; – моћи да наброји неке ауторе књига Светог Писма; – моћи да истражује Свето Писмо користећи скраћенице, поделе на главе и стихове; – знати да се посебност Светог Писма садржи у богонадахнутости; – моћи да препозна карактер богонадахнутости Светог Писма кроз лично искуство надахњивања Светим Писмом; – моћи да наведе неке примере повезаности Старог и Новог Завета; – моћи да закључи да је Свето Писмо књига	**СВЕТО ПИСМО - КЊИГА ЦРКВЕ** – Упознати ученике са настанком и поделом Светог Писма; – Предочити ученицима да је Свето Писмо богонаднута књига; – Упознати ученике да је Свето Писмо књига богослужбене заједнице (Старог и Новог Израиља); – Омогућити ученицима да појме континуитет Божјег Откривења у Старом и Новом Завету; – Указати ученицима да је за правилно тумачење Светог Писма неопходна укорењеност у животу Цркве.	– Настанак и подела Светог Писма; – Канон и богонадахнутост Светог Писма; – Црква као место тумачења и доживљаја Светог Писма и Светог Предања; – Утицај Светог Писма на културу и цивилизацију; – Свето Писмо је књига Цркве.

Цркве, а не појединца.		
– моћи да увиди да постоји разлика између народног и црквеног предања и да заузме став према њима; – моћи да уочи да светост живота није могућа без истовремене заједнице са Богом и људима; – знати да су сви људи призвани да буду свети; – моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса 1. разреда средње школе.	**ХРИШЋАНСКИ ЖИВОТ** –Пружити знање ученицима да је подвиг неопходно средство за остварење личне заједнице с Богом у Христу, у којој ће Бог бити извор нашег вечног постојања и личног идентитета; – Оспособити ученика за разликовање народног и црквеног Предања и правилно доживљавање православног етоса који извире из литургијског начина постојања људи и природе; – Развијање свести ученика о неопходности одговорног живота у заједници и ослобађања од егоцентризма; – Упознати ученике да је светост достижна и данас, те да није привилегија прошлости; – Омогућити разумевање ученицима да је човек биће смисла; – Установити обим и квалитет знања и разумевања стечених у току школске године из Православног катихизиса.	– Питања односа народног и црквеног предања; – Животна искушења и суочавање са њима; – Живот није случајност него је дар; – Светост као мера људског достојанства.

Назив предмета	**ВЕРСКА НАСТАВА - ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 11 од 27.08.2016.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА/ЦИЉ**	**САДРЖАЈИ**
– моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 2. године средњошколског или гимназијског образовања; – моћи да уочи какво предзнање има из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном циклусу школовања; – бити мотивисан да похађа часове православног катихизиса	**УВОД** – Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; – Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.	– Специфичности наставе Православног катихизиса у средњој школи и гимназијама; – Рекапитулација обрађених садржаја о Богу, Цркви као богослужбеној заједници, хришћанском животу.
– моћи да интерпретира учење Цркве о стварању света; – моћи да објасни да је човек икона Божја зато што је слободан; – моћи да објасни да је човек подобије Бога зато што је способан за заједницу; – моћи да објасни да је Бог створио свет са циљем да вечно живи у заједници са Њим; – бити подстакнут да просуђује о смислу постојања човека и света; – моћи да разликује особености створеног и нестворено; – моћи да развија одговорност за сопствени живот и живот других; – моћи да преиспитује и вреднује сопствени однос према Богу, другом човеку и према творевини Божјој.	**СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА** – Омогућити ученицима да стекну неопходно знање да узрок постојања света јесте личносни Бог Који слободно из љубави ствара свет; – Развијање свести код ученика о стварању човека по „икони и подобију Божјем“ односно као слободне личности способне за љубав према другом бићу; – Оспособити ученике за разумевање да је свет и све што је у њему, створено за вечност, да буде причасник вечног Божјег живота; – Предочити ученицима чињеницу да је човек од Бога призван да управља целим светом и да га приноси Богу, те да се у тој заједници обожи и човек и свет.	– Библијска сведочанства о стварању света и човека; – Учење Цркве о стварању света и човека; – Последице стварања ни из чега по природу и човека; – Творевина и човеково место у њој; – Свет је створен са циљем да постане Црква; – Православна иконографија о стварању света
– моћи да објасни у чему се састоји прародитељски грех; – моћи да сагледа последице прародитељског греха и начин њиховог	**ПРАРОДИТЕЉСКИ ГРЕХ** – Пружити ученицима основ за разумевање прародитељског греха на основу библијског сведочанства, тумачења Светих Отаца и	– Библијска и светоотачка сведочанства о прародитељском греху;

превазилажења; – моћи да објасни каква је улога човека у остваривању назначења света; – моћи да просуди о важности учествовања у литургијском сабрању за сопствено спасење; – бити подстакнут да се одговорније односи према природи; – моћи да стекне увид у личну одговорност за своје поступке; – моћи да уочи значај покајања за своје спасење	учења Цркве; – Ученицима предочити да се човеков промашај (грех) састоји у одвајању човека и света од Бога; – Пружити ученицима основ за разумевање да спасење као превазилажење смрти и задобијање вечног живота, јесте повратак у заједницу с Богом.	– Последице прародитељског греха; – Еколошки проблем као једна од последица човекове отуђености од Бога; – Превазилажење еколошке кризе је могуће повратком човека у заједницу са Богом; – Појам прародитељског греха у богослужбеним текстовима.
– моћи да уочи да се Бог у Старом и Новом Завету открива као личност и да позива човека у заједницу са Њим; – моћи да, на примеру Каина и Авеља, закључи да је свако убиство – братоубиство; – моћи да, на примеру Ноја, схвати значење појма праслика Христа и Цркве као места спасења – моћи да, на примеру Вавилонске куле, схвати да ни једна људска заједница мимо Бога не води остварењу човековог назначења; – моћи да разуме да је откривење Аврааму почетак остваривања Цркве у историји; – бити свестан да је за богопознање неопходан личан сусрет са Богом; – моћи да разуме да је обећање потомства дато Аврааму духовног карактера.	**СВЕШТЕНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА (ОД АДАМА ДО ИЗРАИЉА)** – Омогућити ученицима разумевање да се Стари Завет у главним цртама, периодима, личностима и догађајима може посматрати као праслика и најава новозаветних догађаја; – Омогућити ученицима да стекну знање о историјском току остварења Божјег плана о свету; – Пружити ученицима основ за разумевање дасе у личности Исуса Христа испуњава оно што је откривено и речено у Старом Завету; – Предочити ученицима у чему се састоји разлика између Цркве као богочовечанске заједнице и других облика људских заједница; – Предочити ученицима да се у старозаветној историји назире личност Месије Који сабира и избавља народ Божји.	– Тајна Христова у историји спасења; – Лични однос са Богом старозаветних патријараха и праотаца; – Праслике Христа и Цркве у периоду старозаветних патријараха и праотаца.
– знати да је старозаветна вера – вера у једнога Бога; – моћи да објасни нека од старозаветних пророштава која су се остварила у личности Христовој; – моћи да наведе који старозаветни догађаји јесу праслика Сина Божјег и новозаветне Цркве. – моћи да повезује догађаје старозаветне и новозаветне историје; – моћи да уочи разлику између уобичајеног значења речи пророк и њеног библијског смисла; – моћи да, на примеру пророчке делатности, увиди значај старања о социјално угроженим категоријама друштва; – моћи да схвати, на примеру Израиља, да Црква има наднационални карактер; – моћи да упореди Десет заповести са Христовим заповестима о љубави; – знати да је месијанска идеја присутна током старозаветне историје; – моћи да промишља о сопственом месту у историји спасења;	**СВЕШТЕНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА (ОД МОЈСИЈА ДО ХРИСТА)** – Пружити ученицима основ за разумевање да је целокупан садржај старозаветне месијанске мисли остварен тек у Новом Завету у личности Господа Исуса Христа; – Предочити ученицима да се у старозаветној историји назире личност Месије Који сабира и избавља народ Божји; – Упознати ученике са значајем старозаветног празновања Пасхе као праслике молитвеног сећања на Христово Страдање, Васкрсење и Други долазак; – Омогућити ученицима разумевање да се деловањем пророка Божјих увек изграђује Црква.	– Повезивање појмова: Стари и Нови Израиљ; мâна и Причешће, Пасха и Васкрсење, Педесетница и Силазак Светог Духа на Апостоле, Помазаник или Месија; – Месија – циљ старозаветних ишчекивања; – Откривење Бога Мојсију; – Пасха; – Давид и Соломон; – Делатност старозаветних пророка; – Испуњење старозаветних пророштава у Исусу Христу; – Праслике Свете Тројице, Исуса Христа и Цркве у Старом Завету.
– моћи да се, подстакнут примерима, смелије суочи са грехом самооправдавања и сваким грехом, уопште;	**СТАРОЗАВЕТНА РИЗНИЦА** – Омогућити ученицима доживљај старозаветне побожности;	– Мудросна књижевност; – Псалми Давидови;

– моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса 2. разреда средње школе.	– Подстицати ученике на промишљање о незаменљивости и вредности сопствене личности; – Установити обим и квалитет знања и разумевања стечених у току школске године из Православног катихизиса.	– Пророци Илија и Јелисеј; – Старозаветни списи у богослужењу Цркве.

Назив предмета	**ВЕРСКА НАСТАВА - ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 11 од 27.08.2016.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА/ЦИЉ**	**САДРЖАЈИ**
– сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 3. године средњошколског или гимназијског образовања; – уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања.	**УВОД** – Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; – Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.	– Специфичности наставе Православног катихизиса у средњој школи и гимназијама; – Рекапитулација обрађених садржаја о стварању света и човека, прародитељском греху и историји спасења.
– моћи ће разуме значење израза Нови Адам, Месија и Емануил, Логос; – моћи да изложи зашто је Исус Христос као посредник између Бога и човека једини Спаситељ света; – моћи да у прологу Јеванђеља по Јовану укаже на места у којима се говори о Богу као Логосу; – моћи у основним цртама да опише зашто је могуће да се у новозаветној Цркви представља Бог; – моћи да наведе основне разлике између слике и иконе.	**ХРИСТОС ИСТИНИТИ БОГ И ИСТИНИТИ ЧОВЕК** – Ученицима пружити основ за разумевање значаја Христове личности и Његовог живота за наше спасење; – Протумачити ученицима Христова имена: Нови Адам, Месија и Емануил; – Протумачити ученицима пролог Јеванђеља по Јовану; – Ученицима пружити основ за разумевање да је Христос потпуни Бог и потпуни човек; – Упознати ученике са теологијом иконе – да се на иконама пројављује историјска и есхатолошка димензија.	– Господ Исус Христос: Нови Адам, Месија и Емануил; – Исус Христос – Оваплоћени Логос Божји; – Христос истинити Бог и истинити Човек.
– моћи да закључи да је Царство Божје заједница са Христом; – моћи да увиде актуелност Христове проповеди; – знати да је Христова делатност и проповед позив свима у Царство Божје; – моћи да увиде како поуке из Христове проповеди могу да примене на сопствени живот.	**ПРИБЛИЖИЛО СЕ ЦАРСТВО БОЖЈЕ...** – Пружити ученицима основ за разумевање да Христос доноси Царство Божје у свет; – Посматрати Христово учење о Блаженствима у савременом контексту; – Предочити ученицима Христово учење о Царству Божјем; – Христова проповед има универзални карактер.	– Параболе о Царству Божјем; – Царство Божје – циљ Христове проповеди.
– моћи да повеже догађај Преображења са литургијском песмом «Видјехом свјет истиниј...»; – моћи да разуме да је свака заједничка трпеза израз заједништва; – моћи да разуме да Христос Тајном Вечером установљује начин на који ће остваривати заједницу са својим ученицима у све дане до свршетка века; – моћи да разуме да сва радост хришћанске вере извире из свести о победи над смрћу и Христовом сталном присуству; – моћи да, причешћујући се, доживљава себе као учесника Тајне Вечере;	**ГДЕ ЈЕ ХРИСТОС ТУ ЈЕ И ЦАРСТВО БОЖЈЕ** – Упознати ученике да Христос у својој личности обједињује Царску, Првосвештеничку и Пророчку службу; – Протумачити ученицима догађај и тропар Преображења у светлости исихастичког искуства Цркве; – Подстаћи ученике на размишљање да је Христова смрт на Крсту крајњи израз љубави Бога према човеку; – Упознати ученике са есхатолошком димензијом свете Литургије; – Ученицима указати да је Христовим Вазнесењем Христос прослављен као Господ и да је у Њему прослављена људска	– Где је Христос ту је и Царство Божје; – Преображење Христово и објава Његовог страдања; – Лазарево Васкрсење и улазак Христов у Јерусалим; – Тајна Вечера – Христос Нова Пасха; – Свети Дух Утешитељ – Дух заједнице и Цар Небески.

– моћи да у основним цртама изложи смисао Христовог страдања и смрти; – моћи да објасни да се Христос вазноси на небо да би узнео људску природу Оцу; – моћи да разуме да се Христос вазноси на небо да би наша вера у Христа била слободна (а не изнуђена); – знати да је општење са Христом и данас могуће у заједници Духа Светога – у Цркви.	природа; – Ученицима пружити основ за разумевање да је и после свог Вазнесења Христос са нама у све дане до свршетка века; – Протумачити ученицима неколико новозаветних пневматолошких одељака.	
– моћи да разуме да покајање (преумљење) значи постављање Царства Божјег за приоритет живота; – моћи да разуме да покајање подстиче човека да тражи Царство Божје; – знати да истински однос са Богом не сме бити формалистички; – бити свестан значаја испуњавања Христових заповести у свом животу; – схватити да се учешћем на Литургији учествује у Царству Божјем.	**МОЈ ЖИВОТ У ХРИСТУ** – Подстицати ученике на хришћански однос према свету, себи и ближњима указивањем на пример Христа чији је живот испуњем безусловном љубављу према сваком човеку; – Подстицати ученике да се свакодневно труде у подвигу делатне љубави према Богу и ближњима; – Упутити ученике да је основни смисао хришћанског етоса волети друге као што Христос воли нас; – Омогућити ученицима основ за разумевање да Христов Закон љубави није могуће испуњавати на формалан начин	– Покајање и праштање; – Труд и ревност; – Вера и формализам у вери; – Света Литургија – пројава Царства Небеског.
– моћи на основном нивоу да тумачи новозаветна сведочанства о значају Крштења; – моћи да схвати да је Крштење прихватање позива на светост; – моћи да објасни да Миропомазање значи примање дарова Светог Духа за служење у Цркви; – моћи да схвати да су исповест и покајање повратак у наручје Очево и заједницу Цркве; – знати да су службе у Цркви дарови Духа Светога; – моћи да међусобно разликује различите службе у Цркви (епископ, свештеник, ђакон, лаик) и увиди њихову повезаност; – бити свестан да све Тајне свој смисао добијају у Литургији.	**СВЕТОТАЈИНСКИ ЖИВОТ ЦРКВЕ** – Омогућити ученицима да схвате да је наш живот у Цркви незамислив без учешћа у светим Тајнама; – Упознати ученике да човек Крштењем и Миропомазањем задобија еклисиолошку ипостас (црквени идентитет); – Омогућити ученицима разумевање да су Исповест и Покајање обновљење благодати Крштења; – Указати ученицима да је свештеничка служба продужетак Христовог служења којим је Он спасао свет; – Указати ученицима да се учешћем у светим Тајнама постаје део Тела Христовог; – Развијати свест ученика да је света Литургија Тајна Божјег присуства у свету и уласка у Царство Божје.	– Крштење и Миропомазање; – Покајање и исповест; – Свештенство; – Света Литургија – светајна Цркве.
– моћи да препозна догађаје из историје спасења у Анафори Василија Великог; – моћи да тумачи молитву Оче наш као литургијску молитву; – моћи да разуме да братска хришћанска љубав своје порекло има у примеру Христове љубави; – бити свестан да хришћанско братољубље превазилази крвно и национално порекло; – моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса 3. разреда средње школе.	**НОВОЗАВЕТНА РИЗНИЦА** – Пружити ученицима основ за разумевање целокупног домостроја спасења на примеру анафоре Василија Великог; – Детаљно протумачити ученицима молитву Оче наш у контексту Литургије; – Пружити ученицима основ да повежу Христов однос према потребитима са харитативном делатношћу хришћана данас; – Предочити ученицима кроз јеванђелске текстове да у прихватању Христове Тајне нема раздора међу људима; – Установити обим и квалитет знања и разумевања стечених у току школске године из Православног катихизиса.	– Анафора светог Василија Великог; – Литургијски контекст молитве Оче наш; – Ако једном од ових малих учинисте, мени учинисте... – Христов однос према потребитима; – Сви сте једно у Христу...

Назив предмета	**ВЕРСКА НАСТАВА - ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 11 од 27.08.2016.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**33**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА/ЦИЉ	САДРЖАЈИ
– сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 4. године средњошколског или гимназијског образовања; – уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања	**УВОД** – Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса; – Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.	– Специфичности наставе Православног катихизиса у средњој школи и гимназијама; – Рекапитулација обрађених садржаја о личности Господа Исуса Христа.
– моћи да препознаје елементе свете Литургије; – моћи да препозна да је благодатно искуство Литургије предокушај Царства Божјег; – моћи да назре космолошки и есхатолошки карактер Литургије; – моћи да тумачи литургијску молитву после светог Причешћа; – моћи да схвати да се Причешћем задобија отпуштење грехова, љубав нелицемерна, смелост према Богу, усвојење Царства Божјег. – бити свестан да се његов живот у Цркви не ограничава на време служења свете Литургије.	**ЗА ЖИВОТ СВЕТА** – Пружити ученицима основ за разумевање да Литургија преображава свет уносећи у њега есхатолошку реалност; – Упознати ученике са садржајем и структуром свете Литургије; – Предочити ученицима значај активног учешћа у светој Литургији; – Нагласити ученицима да су хришћани позвани да у свету сведоче етос свете Литургије.	– Садржај и структура свете Литургије; – „Благословено Царство Оца и Сина и Светога Духа...“; – „Заблагодаримо Господу...“ – узајамно даривање; – „Због свега и за све...“; – Трпеза Господња – конкретност заједничарења; – „У миру изиђимо...“.
– моћи да схвати да историја има есхатолошко усмерење; – моћи да схвати разлог за гоњење хришћана у римском царству; – моћи да схвати да нема суштинске разлике између светосавског и хришћанског етоса; – моћи да наброји неке српске светитеље и да објасне како су они служили Богу и ближњима; – моћи да доведе у везу виђење таворске светлост са исихастичком праксом; – бити свестан могућности мистичког опита заједнице са Богом.	ИСТОРИЈА И ЕСХАТОЛОГИЈА У ЦРКВИ – Представити ученицима хришћанско схватање историје као процес који у есхатону задобија свој смисао и испуњење; – Упознати ученике са најважнијим догађајима из историје Цркве; – Упознати ученике са најзначајнијим елементима кирило-методијевске традиције; – Нагласити ученицима да је Светосавље хришћански етос српског народа; – Упознати ученике да се опредељење за Царство Небеско изражава на реалан начин: сведочењем Христа и личним животом; – Упознати ученике са богатством исихастичке праксе и богословља.	– Хришћанско схватање историје; – Црква у прогону и слобода хришћана; – Појава и развој монаштва; – Јединство Цркве и сабори; – Мисија светих Кирила и Методија; – Светосавље – пут који води у Живот; – Косовски завет – есхатолошко опредељење народа; – Светитељи нашег рода – благо целог света; – Исихазам.
– постати свестан да је егоизам суштински проблем човековог друштва, јер разара заједницу; – моћи да критички вреднује проблеме савремене цивилизације у светлу искуства Цркве (савремено схватање слободе, љубави, другог човека); – моћи да промишља о разлозима постојања болести и како се носити са њима са православног становишта; – моћи да схвати да су болести зависности последица неиспуњености смислом и правим животним садржајима; – бити свестан да личност ниједног човека не сме да буде сведена на предмет, ствар или број; – бити свестан значаја јединствености, вредности и непоновљивости сопствене	**ХРИШЋАНСТВО У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ** – Омогућити ученицима да изграде хришћански став према савременом схватању слободе, љубави, заједнице...; – Пружити ученицима основ за разумевање да хришћанска теорија и пракса носе снагу којом би могло да се одговори на најважнија искушења савременог света и човека; – Оспособити ученика да богословски размишља о биоетичким проблемима на основу одабраних примера; – Упознати ученике са различитим богословским поимањима болести; – Кроз разговор о болестима зависности подстаћи ученике да се одговорно суочавају са егзистенцијалним питањима; – Кроз дискусију о проблемима моралности	– Егоизам; – Проблеми биоетике; – Хришћански поглед на болести; – Питања личног, породичног и друштвеног морала; – Хришћанство и изазови потрошачког друштва; – Деликвенција и вршњачко насиље; – Проблем теодицеје.

личности и личности других људи; – бити свестан да је деперсонализација исто што и десакрализација човека; – моћи да увиди да је лек против опредмећења човека – искуство Цркве и да личност не постоји без заједнице слободе и љубави; – да схвати да је насиље немогуће ако је други за мене личност.	у социолошким оквирима помоћи ученицима да изграде правилан етички став о томе; – Разговарати са ученицима о породичним вредностима и савременим изазовима; – Разговарати са ученицима о проблему човекове опредмећености у потрошачком друштву; – Разговарати са ученицима о човекој тежњи да пребацује одговорност на Бога за зло у свету и дати објашњење са православног становишта;	
– моћи да уочи у којој мери је напредовао и савладао градиво Православног катихизиса.	**ТАЧНО ИЗЛОЖЕЊЕ ПРАВОСЛАВНЕ ВЕРЕ** – Рекапитулирати и продубити знања ученика о основама православне вере; – Помоћи ученицима да изврше синтезу досадашњих знања и разумевања о основама православне вере; – Установити обим и квалитет знања и разумевања стечених у току циклуса школовања.	– Тачно изложење православне вере светог Јована Дамаскина.

Заједнички програми за све одсеке музичке школе

Музички облици

Назив предмета	**МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Музички облици је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају разликовање и анализу елемената музичких облика као и целовитих формалних образаца, у циљу разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом на смеровима који негују инструменталну или вокалну праксу.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– препозна и издвоји мотив у музичком делу; – разликује мотивске радове упоређујући два мотива; – издвоји музичку реченицу као интегрални део музичког тока. – развије вештину читања акорда у клавирској партитури; – користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа; – прати активност различитих музичких компонената у току композиције; – активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; – слуша музику на принципу понављања и промене музичких егмената; – разликује и препозна три типа песама; – аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; – примени стечена знања на програм који	**ЕЛЕМЕНТИ МУЗИЧКОГ ОБЛИКА**	Дефинисање музичке анализе и музичких облика. Музичке компоненте. Планови у музичком облику (тематски, тонални, структурални). Мотив. Рад са мотивом. Фигура и пасаж. Музичка реченица – стандардни модел. Другачије реализације реченичне структуре у литератури. Период (двопериод, трореченични период). Низ и ланац реченица. Одступања од стандардног модела музичке реченице и периода (унутрашње и спољашње проширење). Фрагмент. **ЛИТЕРАТУРА:** За правилне реченице, период, низ и ланац реченица: **В. А. Моцарт:** *– Клавирска соната, кв. 283, 1. став, 2. тема (B3);* *– Клавирска соната, кв. 284, 2. став, A тема;*

изводи на главном предмету.		*– Клавирска соната, кв. 310, 1. став, 1. тема; 3. став, С тема (а);* *– Клавирска соната, кв. 311, 1. став, 1. тема; 3. став, А тема;* *– Клавирска соната, кв. 330, 1. став, 2. тема (В2);* *– Клавирска соната, кв. 332, 1. став, 2. тема (В1) и уводни одсек;* *– Клавирска соната, кв. 457, 3. став, А тема;* *– Клавирски концерт, кв. 466, 1. став, оркестарска 1. тема;* *– Клавирска соната, кв. 576, 1. став, 1. тема.* **Л. В. Бетовен:** *– Клавирска соната оп. 2, бр. 1, 1. став, 1. тема;* *– Клавирска соната оп. 2, бр. 3, 3. став (В/а);* *– Клавирска соната, оп. 10, бр. 1, 2. став, 1. тема;* *– Клавирска соната, оп. 10, бр. 2, 2. став, (В/а);* *– Клавирска соната, оп. 10, бр. 3, 3. став, (А/а);* *– Клавирска соната, оп. 13, 2. став, А тема;* *– Клавирска соната, оп. 14, бр. 1, 2. став, кода;* *– Клавирска соната, оп. 28, 3. став, (А/а);* *– Клавирска соната, оп. 49, бр. 1, 1. став, 1. тема; 2. став, А тема (а).* А. Дворжак: *Концерт за виолончело, оп. 104, 1. став*, оркестарска 1. тема. Ф. Шуберт: *Клавирска соната, D537, оп. 164, 1. став*, епизодна тема у развојном делу. За одступања од правилних реченица, периода и фрагмент: **В. А. Моцарт:** *– Клавирска соната, кв. 281, 3. став, А тема;* *– Клавирска соната, кв. 283, 1. став, 1. тема;* *– Виолинска соната, кв. 303, 2. став, 2. тема;* *– Виолинска соната, кв. 305, 1. став, 2. тема (В2);* *– Виолинска соната, кв. 306, 1. став, 1. тема;* *– Клавирска соната, кв. 309, 1. став, 1. тема;* *– Клавирска соната, кв. 310, 3. став, А тема;* *– Клавирска соната, кв. 457, 1. став, 2. тема (В1 и В2), развојни део и кода; 3. став, А тема (А2);* *– Клавирска соната, кв. 545, 3. став, кода;* *– Клавирска соната, кв. 570, 1. став, 2. тема (В1) и уводни одсек;* *– Увертира за оперу Фигарова женидба, 1. тема*. **Л. В. Бетовен:** *– Клавирска соната, оп. 2, бр. 1, 3. став, А (а);* *– Клавирска соната, оп. 2, бр. 2, 3. став, А (а);* *– Клавирска соната, оп. 10, бр. 1, 1. став, 1. тема у експозицији, 2. тема у реприз и уводни одсек; 2. став, мост;* *– Клавирска соната, оп. 10, бр. 2, 1. став, 1. тема и завршна група;* *– Клавирска соната, оп. 14, бр. 1, 2. став, В (b);* *– Клавирска соната, оп. 22, 1. став, 2. тема (В2);* *– Клавирска соната, оп. 28, 3. став, А (b);* *– Клавирска соната, оп. 31, бр. 2, 1. став, 1. тема;* *– Клавирска соната, оп. 90, 1. став, 1. тема.*
	ОБЛИК ПЕСМЕ И ПРИМЕНА	Облик песме: дводелна, троделна и песма прелазног типа. Примена облика песме кроз анализу делова малих инструменталних комада: менует, скерцо, марш... **ЛИТЕРАТУРА:**

		В. А. Моцарт: *Клавирска соната, кв. 282, 2. став*, (А или В део). Делови великих (сложених) троделних песама трећих ставова клавирских соната у Бетовеновим четворостaвичним сонатним циклусима. Делови Шопенових клавирских комада (ноктурна, мазурке...). Делови Хајднових великих (сложених) песама из клавирских соната.
	СВИТА	Барокна свита. Облик и преглед игара из барокне свите. **ЛИТЕРАТУРА:** Ј. С. Бах: француске и енглеске свите.
	КОНТРАПУНКТСКЕ ВАРИЈАЦИЈЕ	Контрапунктске (полифоне) варијације – чакона и пасакаља. **ЛИТЕРАТУРА:** **Ј. С. Бах:** *– Пасакаља у це-молу, BWV 582;* *– Чакона у де-молу, BWV 1004.*

Кључне речи: мотив, музичка реченица, период, облик песме, свита, контрапунктске варијације, музичко памћење.

Назив предмета	**МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Музички облици је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају разликовање и анализу елемената музичких облика као и целовитих формалних образаца, у циљу разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом на смеровима који негују инструменталну или вокалну праксу.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– препозна сложену троделну песму, као формално решење самосталне композиције или једног од ставова сонатног циклуса; – звучно препознаје принцип варирања у музици; – разликује три типа класичног ронда; – препозна елементе сонатног облика у композицијама; – коментарише појаву различитих музичких компонената у току композиције; – активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; – слуша музику на принципу понављања и промене музичких сегмената; – аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; – повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обрасцима; – примени стечена аналитичка знања на програм који изводи на главном предмету.	**ОБЛИК СЛОЖЕНЕ ПЕСМЕ**	Сложена троделна песма. Варијанте сложене троделне песме. Примена облика песме кроз анализу малих инструменталних комада. **ЛИТЕРАТУРА:** **Ј. Хајдн:** *– Клавирска соната, Hob XVI/1, 3. став;* *– Клавирска соната, Hob XVI/2, 3. став;* *– Клавирска соната Hob XVI/5, 2. став;* *– Клавирска соната, Hob XVI/12, 2. став;* *– Клавирска соната, Hob XVI/14, 2. став;* *– Клавирска соната, Hob XVI/32, 2. став;* *– Клавирска соната, Hob XVI/43, 2. став.* **В. А. Моцарт:** *– Клавирска соната, кв. 282, 2. став;* *– Виолинска соната, кв. 296, 2. став;* *– Клавирска соната, кв. 331, 2. став;* *– Клавирска соната, кв. 545, 2. став;* *– Симфонија, кв. 550, бр. 40, 3. став.* Трећи ставови Бетовенових клавирских соната у четворостaвачним сонатним циклусима. Ф. Шуберт: *Музички моменти, бр. 6, оп. 94 (D780).* **Ф. Шопен:** *– Мазурка, оп. 7, бр. 1;* *– Мазурка, оп. 17, бр. 4;* *– Мазурка, оп. 68, бр. 2;* *– Мазурка, оп. 68, бр. 3.*

	ОРНАМЕНТАЛНЕ И КАРАКТЕРНЕ ВАРИЈАЦИЈЕ	Орнаменталне и карактерне варијације. **ЛИТЕРАТУРА:** **Ј. Хајдн:** *– Клавирска соната, Hob XVI/D1, 1. став;* *– Клавирска соната, Hob XVI/30, финале.* **В. А. Моцарт:** *– Клавирска соната, кв. 284, 3. став;* *– Виолинска соната, кв. 305, 2. став;* *– Клавирска соната, кв. 331, 1. став;* *– Виолинска соната, кв. 377, 2. став;* *– Виолинска соната, кв. 481, 3. став.* **Л. В. Бетовен:** *– Клавирска соната, оп. 26, 1. став;* *– Шест варијација за клавир, оп. 34;* *– Клавирска соната, оп. 111, 2. став;* *– 33 варијације на Дијабелијеву тему, оп. 120.* Ф. Шуберт: *Гудачки квартет, бр. 14, D810, 2. став.* **Ј. Брамс:** *– Клавирски трио, бр. 2, 2. став;* *– Квинтет (гудачки квартет и кларинет), оп. 115, 4. став.* А. Дворжак: *Гудачки квинтет, оп. 97, бр. 3, 3. став.* С. Рахмањинов: *Клавирски трио, оп. 9, бр. 2, 2. став.*
	СОНАТА	Историјски развој сонате. Скарлатијев сонатни облик. Експозиција сонатног облика. Развојни део и реприза сонатног облика. Хајднов музички језик и концепција сонатног облика. Моцартов и Бетовенов сонатни облик. **ЛИТЕРАТУРА:** Д. Скарлати: сонате за клавир (избор). **Ј. Хајдн:** *– Клавирска соната, Hob XVI/13, 1. став;* *– Клавирска соната, Hob XVI/14, 1. став;* *– Клавирска соната,* *– Hob XVI/19, 1. став;* *– Клавирска соната, Hob XVI/23, 1. став;* *– Клавирска соната, Hob XVI/28, 1. став;* *– Клавирска соната, Hob XVI/29, 1. став;* *– Клавирска соната, Hob XVI/32, 3. став;* *– Клавирска соната, Hob XVI/45, 1. и 3. став;* *– Клавирска соната, Hob XVI/46, 1. став.* **В. А. Моцарт:** *– Клавирска соната, кв. 281, 1. став;* *– Клавирска соната, кв. 283, 1. став;* *– Клавирска соната, кв. 309, 1. став;* *– Клавирска соната, кв. 310, 1. став;* *– Клавирска соната, кв. 332, 1. став;* *– Клавирска соната, кв. 333, 2. став;* *– Клавирска соната, кв. 570, 1. став;* *– Клавирска соната, кв. 576, 1. став.* **Л. В. Бетовен:** *– Клавирска соната, оп. 2, бр. 1, 1. став;* *– Клавирска соната, оп. 49, бр. 2, 1. став.* Ф. Шуберт: *Клавирска соната, оп. 53, D859, 1. став.*
	РОНДО	Преткласични рондо – Купренов рондо. Класични рондо – правилни обрасци и изузеци. **ЛИТЕРАТУРА:**

		В. А. Моцарт: *– Клавирска соната, кв. 310, 3. став;* *– Клавирска соната, кв. 311, 2. став;* *– Виолинска соната, кв. 377, 3. став;* *– Виолинска соната, кв. 380, 3. став;* *– Клавирска соната, кв. 457, 3. став;* *– Клавирска соната, кв. 545, 3. став.* **Л. В. Бетовен:** *– Клавирска соната, оп. 2, бр. 2, 2. став;* *– Клавирска соната, оп. 2, бр. 3, 2. став;* *– Клавирска соната, оп. 13, 2. став;* *– Клавирска соната, оп. 14, бр. 1, 3. став;* *– Клавирска соната, оп. 14, бр. 2, 3. став;* *– Виолинска соната, оп. 24, 4. став;* *– Клавирска соната. оп. 49, бр. 1, 2. став;* *– Клавирска соната, оп. 49, бр. 2, 2. став;* *– оп. 51, бр. 1.*

Кључне речи: Сложена песма, варијације, соната, рондо.

Назив предмета	**МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Музички облици је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају разликовање и анализу елемената музичких облика као и целовитих формалних образаца, у циљу разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом на смеровима који негују инструменталну или вокалну праксу.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– установи елементе који повезују различите ставове сонатног циклуса; – чита партитуре писане за више инструмената; – користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа; – упореди хармонска средства музичког језика класицизма и романтизма; – активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока; – слуша музику на принципу понављања и промене музичких сегмената; – идентификује формални образац на основу истовременог слушања композиције и праћења партитуре; – аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења; – повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обрасцима; – примени стечена аналитичка знања на програм који изводи на главном предмету;	**ИЗУЗЕЦИ У СОНАТНОМ ОБЛИКУ**	Изузеци у оквиру сонатног облика. Прожимање два формална обрасца. **ЛИТЕРТУРА:** **Ј. Хајдн:** *– Клавирска соната, Hob XVI/2, 1. став;* *– Клавирска соната, Hob XVI/32, 1. став;* *– Клавирска соната, Hob XVI/35, 1. став;* *– Клавирска соната, Hob XVI/36, 1. став;* *– Клавирска соната, Hob XVI/44, 1. став.* **В. А. Моцарт:** *– Клавирска соната, кв. 280, 2. став;* *– Виолинска соната, кв. 303, 2. став;* *– Клавирска соната, кв. 311, 1. став;* *– Клавирска соната, кв. 332, 2. и 3. став;* *– Клавирска соната, кв. 457, 1. став;* *– Клавирска соната, кв. 545, 1. став.* **Л. В. Бетовен:** *– Клавирска соната, оп. 2, бр. 1, 2. и 4. став;* *– Клавирска соната, оп. 10, бр. 1, 1. и 2. став;* *– Клавирска соната, оп. 10, бр. 2, 1. став;* *– Клавирска соната, оп. 10, бр. 3, 2. став;* *– Клавирска соната, оп. 31, бр. 2, 1. и 2. став;* *– Клавирска соната, оп. 49, бр. 1, 1. став;* *– Клавирска соната, оп. 90, 1. став.* **Ф. Шуберт:** *– Клавирска соната, оп. 120, D664, 1. и 3. став;* *– Клавирска соната, оп. 122, D568, 1. став.*
	СОНАТНИ РОНДО	Сонатни рондо – правилан образац и изузеци. **ЛИТЕРАТУРА:** **В. А. Моцарт:**

		– Клавирска соната, кв. 281, 3. став; *– Виолинска соната, кв. 296, 3. став;* *– Клавирска соната, кв. 309, 3. став;* *– Клавирска соната, кв. 311, 3. став;* *– Клавирски концерт, кв. 450, 3. став;* *– Клавирска соната, кв. 533, 3. став;* *– Клавирска соната, кв. 576, 3. став.* **Л. В. Бетовен:** *– Клавирска соната, оп. 2, бр. 2, 4. став;* *– Виолинска соната, оп. 5, бр. 1, 3. став;* *– Клавирска соната, оп. 7, 4. став;* *– Клавирска соната, оп. 13, 3. став;* *– Клавирска соната, оп. 28, 4. став;* *– Клавирска соната, оп. 51, бр. 2;* *– Клавирска соната, оп. 90, 2. став.*
	СОНАТНИ ЦИКЛУС У КЛАСИЦИЗМУ	Сонатни циклус класичара. Сложенија формална решења свих до сада пређених образаца у класицизму (уз неопходну реминисценцију). Примена сонатног циклуса у камерним и оркестарским музичким делима. **ЛИТЕРАТУРА:** **В. А. Моцарт:** – Увертира за оперу *Фигарова женидба*. **Л. В. Бетовен:** *– Клавирска соната, оп. 2, бр. 1, 4. став;* *– Клавирска соната, оп. 7, 2. став;* *– Клавирска соната, оп. 10, бр. 2, 2. став;* *– Клавирска соната, оп. 13, 1. став;* *– Клавирска соната, оп. 81а, 1. став;* *– Клавирска соната, оп. 111, 1. став.* Литературу по избору проширити на камерна и симфонијска дела Ј. Хајдна, В. А. Моцарта и Л. В. Бетовена.
	ИНСТРУМЕНТАЛНИ КОНЦЕРТ	Инструментални концерт. Облик концерта – анализа. **ЛИТЕРАТУРА:** А. Вивалди: *Концерт за два виолончела, RW 531;* **В. А. Моцарт:** *– Клавирски концерт, кв. 414;* *– Клавирски концерт, кв. 450;* *– Клавирски концерт, кв. 466;* *– Клавирски концерт, кв. 488;* Л. В. Бетовен: *Клавирски концерт, бр. 5;* Е. Григ: *Клавирски концерт, оп. 16;* А. Дворжак: *Концерт за виолончело, оп. 104.*
	СОНАТНИ ОБЛИК И СОНАТНИ ЦИКЛУС У РОМАНТИЗМУ	Сонатни облик у романтизму. Шубертов музички језик и одступања у формирању сонатног облика у односу на композиторе класицизма. Развој сонатног циклуса у романтизму. **ЛИТЕРАТУРА:** **Ф. Шуберт:** *– Клавирска соната, оп. 120, D664, 1. и 3. став;* *– Клавирска соната, оп. 122, D568, 1. став;* *– Клавирска соната, оп. 143, D784, 1. став;* *– Клавирска соната, оп. 147, D575, 1. став;* *– Клавирска соната, оп. 164, D537, 1. став;* *– Клавирска соната у Е-дуру, D459, 1. став.*
	СЛОБОДНИЈИ ИНСТРУМЕНТАЛНИ, ВОКАЛНИ И МУЗИЧКО-СЦЕНСКИ	Слободнији инструментални облици – увертира; слободнији облици: фантазија, рапсодија... Вокални и музичко-сценски облици (информативно).

	БЛИЦИ	

Кључне речи: сонатни рондо, инструментални концерт, сонатни циклус, музички језик романтизма.

Музички инструменти

Назив предмета	**МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Музички инструменти је стицање знања о инструментима и развијање вештина у препознавању звучних карактеристика и солистичке и оркестарске употребе.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– самостално напише аликвотни низ; – својим речима објасни разлике између природног и темперованог штимовања; – наброји главне одлике камертона; – наведе предности и мане приликом свирања у затвореном и/или отвореном простору;	**АКУСТИЧКЕ ОСОБИНЕ ЗВУКА**	Аликвотни низ. Главне одлике, сличности и разлике природног и темперованог штимовања инструмената. Камертон. Понашање звука и могући утицаји на звук приликом свирања у затвореном и отвореном простору.
– разликује групе инструмената и њихове главне представнике; – опише основну грађу сваког инструмента, извођачке технике и заступљеност у литератури; – у слушном примеру препозна инструменте, односно ансамбле према звучним карактеристикама; – повеже развој инструмената са заступљеношћу у врстама оркестара у историјском контексту; – наведе могући распоред инструменталиста у симфонијском оркестру на сцени; – наведе инструментални поредак у оркестарској партитури; – користи предности дигитализације у слушању и анализирању музике.	**МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ**	Подела музичких инструмената: – жичани (кордофони), – дувачки (аерофони), – удараљке (идиофони и мембранофони): са одређеном висином, са неодређеном висином, – електронски инструменти; **ЖИЧАНИ ИНСТРУМЕНТИ** **Гудачки инструменти:** – виолина, – виола, – виолончело, – контрабас; Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Традиционални инструменти. **Трзалачки инструменти:** – чембало, – гитара – харфа. Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Традиционални инструменти. **Ударни инструменти – клавир.** Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Традиционални инструменти. **ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ** Главни представници и регистарске варијанте. Транспозиција и могући штимови. **Дрвени дувачки инструменти:** – флаута (пиколо флаута), – обоа (енглески рог), – кларинет (бас-кларинет), – фагот (контрафагот). Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури.

		Традиционални инструменти. **Лимени дувачки инструменти** – хорна (природна хорна рог), – труба (фанфаре, природна труба), – тромбон (тенор тромбон, тенор-бас тромбон), – туба (вагнер тубе). Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Традиционални инструменти. **Дувачки инструменти са мехом** – оргуље, – хармоника – људски глас; Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Традиционални инструменти. **Удараљке** Удараљке са одређеном висином звука; удараљке са неодређеном висином звука; Грађа, основна извођачка техника, историјат и заступљеност у литератури. Нотација у односу на врсте музичких инструмената.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одговарајућих музичких примера у зависности од врсте инструмената и ансамбала.
	ИНСТРУМЕНТАЛНИ АНСАМБЛИ	Историјски развој оркестара и ансамбала. Стандардни оркестарски састави: – двојни (a due), – тројни (a tre), – четворни (a quattro), – петорни (a cinque). Могући распоред инструменталиста симфонијског оркестра на сцени. Камерни ансамбли. Нестандардни састави. Вокално-инструментални састави. Солиста са оркестром. Оркестарска партитура: – преглед стандардног редоследа записивања инструмената у партитури, – могућа одступања од стандардног записа оркестарске партитуре (запис у различитим музичким епохама); Партитурни запис вокално-инструменталне музике. Партитурни запис солисте са оркестром. Поредак инструмената у камерном партитурном запису.

Кључне речи: звук, музички инструменти, ансамбли, слушање музике.

Етномузикологија

Назив предмета	**ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Етномузикологија је да код ученикаразвије знања и вештине које доприносе разумевању основних појмова етномузикологије, да их упозна са карактеристикама вокалне, инструменталне и вокално-инструменталне традиционалне музике, као и да формира однос према музичком наслеђу.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– објасни друштвено-историјски и културолошки контекст у коме су се стекли услови за развој етномузикологије у свету; – издвоји значајна открића која су утицала на развој етномузикологије; – наведе сличности и разлике између етномузикологије и сродних дисциплина; – објасни различите теоријске оријентације у етномузикологији; – објасни допринос српских композитора 19. и прве половине 20. века за развој етномузикологије у Србији; – звучно разликује различите врсте хетерофоније; – звучно препознаје старије и новије двогласно певање; – покаже на карти територијалне целине у Србији у којима је заступљена једногласна и/или вишегласна вокална пракса; – наведе разлике према којима је извршена општа класификација традиционалних музичких инструмената; – наведе функцију и репертоар идиофоних и мембранофоних инструмената; – звучно разликује идиофоне и мембранофоне инструменте; – упореди доживљаје при слушању традиционалне и уметничке музике.	**РАЗВОЈ ЕТНОМУЗИКОЛОШКЕ ДИСЦИПЛИНЕ**	Етномузикологија – појам и дефиниције. Проналазак фонографа и центсистем. Оснивање архива и институција. Теренска истраживања. Антрополошка и музиколошка оријентација. Сродне дисциплине етномузикологији – етнокореологија, етнологија-антропологија, музикологија, социологија, народна књижевност дијалектологија... Развој етномузикологије у свету. Развој етномузикологије у Србији.
	ВОКАЛНА ТРАДИЦИЈА СРБИЈЕ	Народна песма – појам и класификација. Појам „глас” у српском народном певању и црквеном појању. Вокална традиција у Србији: – Једноглас – Вишеглас: 1. Старије сеоско двогласно певање 2. Новије сеоско двогласно певање.
	ИДИОФОНИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ	Општа класификација традиционалних музичких инструмената. Идиофони инструменти – класификација према начину добијања звука: – непосредним ударањем: клепало, звона, кастањете од кукурузног стабла; – посредним ударањем: чегртаљка; – трзањем: дромбуља; – превлачењем, стругањем, трљањем: ћемане од кукурузног стабла; – трескањем: деф, звечке.
	МЕМБРАНОФОНИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ	Класификација према начину добијања звука: – ударањем: даире, дарабука, деф, тупан, тапан, гоч, тимбелек; – трењем: бегеш, ћупа.

Кључне речи: развој етномузикологије, вокална традиционална музика, идиофони и мембранофони инструменти.

Назив предмета	**ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Етномузикологија је да код ученикаразвије знања и вештине које доприносе разумевању основних појмова етномузикологије, да их упозна са карактеристикама вокалне, инструменталне и вокално-инструменталне традиционалне музике, као и да формира однос према музичком наслеђу.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– разликује обредну и обичајну вокалну праксу; – наведе различите музичке жанрове обредне и обичајне вокалне праксе; – звучно разликује песме календарског циклуса; – наброји територијалне целине у Србији у којима је заступљена обредна и обичајна вокална пракса;	**ОБРЕДНА И ОБИЧАЈНА ВОКАЛНА ПРАКСА**	Синкретизам у обредно-обичајној вокалној пракси. Коледарске песме. Лазаричке песме. Песме за обредно љуљање. Ђурђевданске песме. Краљичке песме. Додолске песме. Крстоношке песме.

– наведе елементе потребне за анализу мело поетских облика; – разликује према грађи аерофоне дувачке инструменте; – наведе функцију и репертоар који се изводи на аерофоним инструментима; – покаже на карти територијалне целине у Србији у којима су заступљени аерофони дувачки инструменти; – звучно разликује сваки аерофони дувачки инструмент; – наброји сличности и разлике кордофоних инструмената који се јављају на простору бивше Југославије; – звучно препозна све инструменталне традиционалне ансамбле у одслушаним примерима; – упореди доживљаје при слушању традиционалне и уметничке музике; – објасни мотиве и друштвено-историјски оквир за појаву новокомпоноване музике у Србији; – објасни феномен World music у Србији; – критички просуђује нове музичке појаве у друштву.		Маткање. Јеремијске песме. Седењкарске песме. Жетварске песме. Успаванке и стрижбарске песме. Свадбене песме. Тужбалице. Анализа мелопоетских облика: врста стиха, облик, метроритам, тонски низови, каденце.
	АЕРОФОНИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ	Једноставни аерофони инструменти: бич, зујача, чигра. Дувачки аерофони инструменти: 1. Инструменти са кружним бридом: – отворени с оба краја: кавал, шупељка. – отворен на горњем крају (тип Панове свирале): дудуређш. – инструменти са прорезом и бридом: фрула, двојнице, цевара, окарина. 2. Инструменти са ударним језичком: – једноструким: дипле, гајде. – двоструким: зурле, сопиле. 3. Инструменти са левкастим наусником: рикало (бушен), лимене трубе.
	КОРДОФОНИ ТРАДИЦИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ	Класификација према начину добијања звука: – трзањем (окидањем) жице: Тамбуре у Војводини, ћителија, шаргија, саз; – гуђењем (превлачење гудалом): гусле, лира, лијерица, ћемане, виолина;
	ИНСТРУМЕНТАЛНИ АНСАМБЛИ	Тамбурашки ансамбли. Трубачи. Паљкари. Ансамбли фрулаша.
	НОВОКОМПОНО-ВАНА И ПОПУЛАРНА МУЗИКА	Новокомпонована музика. World music.

Кључне речи: Обредна и обичајна вокална пракса, мелопоетска анализа, традиционални инструменти, ансамбли, новокомпонована музика; worldmusic.

Историја музике са упознавањем музичке литературе

Назив предмета	**ИСТОРИЈА МУЗИКЕ СА УПОЗНАВАЊЕМ МУЗИЧКЕ ЛИТЕРАТУРЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења Историје музике је да код ученика развије свест о значају и улози музике кроз развој цивилизације и друштва, да на основу стечених знања подстакне ученике на стваралачко и критичко мишљење, развије естетске критеријуме у циљу формирања одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа и даљег професионалног и личног развоја.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања; – демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених	**МУЗИКА ПРЕТКЛАСНОГ ДРУШТВА И СТАРОГ ВЕКА**	Корени музике и њена улога у претклasном друштву. Музика Словена. Музика старих источних народа – улога, заједничке карактеристике, специфичности Музика античке Грчке и Рима (улога, карактеристичне врсте музике и инструменти,

тема; – препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама; – препозна утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ...); – препозна музику различитих народа Старог века; – уочи сличности и разлике између ранохришћанске, православне и римокатоличке духовне музике; – сагледа улогу музике у средњовековној Србији у односу на музику византијске и грегоријанске традиције средњег века; – разликује ренесансну полифонију од средњовековног вишегласја; – уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; – разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике до краја барока; – објасни настанак и развој опере и њен синкретички карактер; – препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника ренесансе и барока; – анализира начине коришћења изражајних средстава, у одабраним музичким примерима, из различитих култура, стилова и жанрова; – презентује развој музичких инструмената и облика закључно са бароком; – повеже музичке облике са извођачким саставом; – уочава, у свакој од епоха, међусобну повезаност музичке уметности са другим уметностима; – објасни како је музика повезана са дисциплинама ван уметности (музика и политика/друштво; технологија записивања и штампања нота; физичка својства инструмената; темперација и заједничко свирање); – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво; – разматра како универзални језик уметности доприноси уважавању мултикултуралности и интеркултуралне сарадње; – дискутује о сличностима и разликама у култури, историјским стиловима, идејама и начинима изражавања водећих уметника; – дискутује о томе како уметничка баштина доприноси стварању културног идентитета и развоју друштва; – извештава о посетама или учешћу у дешавањима у институцијама културе (радионице, акције...).		Грчка трагедија, музичка теорија) **Слушање – избор** Снимци традиционалне музике разних народа, племенских заједница и етничких група. Традиционална музика народа Блиског и Далеког истока, античке Грчке и Рима (на реконструисаним инструментима, солистичко и хорско/унисоно певање, видео снимци традиционалног позоришта Кине и Индије).
	МУЗИКА СРЕДЊЕГ ВЕКА	Ранохришћанска, предгрегоријанска музика. Музика у Византији. Развој црквене музике у средњовековној Србији. Грегоријански корал. Промене грегоријанског корала (секвенце, тропе). Рани облици вишегласја у духовној музици од 9. до 13. века (органум, дискант, мелизматични органум, гимел, кондуктус, мотет) и Нотрдамска школа – Леонин, Перотин. Световна музика средњег века: – народна (путујући музичари – жонлери, шилмани... ваганти и голијарди) и – дворска (трубадури, трувери, минезенгери). Карактеристике световне музике у средњовековној Србији. Средњовековна теорија и нотација. **Слушање – избор.** Амброзијанско певање, Грегоријански корал, секвенце, тропе Византијско певање. Српска црквена музике (кир Стефан Србин). Рани облици вишегласја од 9. до 13. века. Световна музика – примери инструменталне и вокалне музике (народна и дворска): – канон *Лето је дошло (Sumer is icumen in),* – Рамбо де Вакера - *Календа маја*, – Адам де ла Ал – *Игра о Робену и Марион*и; – избор из стваралаштва минезенгера; – избор из збирке *Carmina burana;* – световна музика у Србији (према записима Косте Манојловића и Живојина Станковића).
	МУЗИКА РЕНЕСАНСЕ	Три века великих достигнућа у уметности (14,15,16. век) – развој духовног и световног вишегласја: Арс Нова у Француској и Италији (проторенесанса 14. век) – облици (миса, мотет, рондо) – представници (Г. де Машо, Ф. де Витри). Рана ренесанса у фламанским земљама (франко-фламанска школа, 15. век) – облици (миса, мотет, шансон) – представници (Дифај, Окегем, де Пре). Стилске карактеристике ренесансе у уметности. Ренесанса у Италији, Француској и Енглеској 16. века: – облици (мадригал, мадригалска комедија, шансон); – представници (Л. Маренцио, Ђ. да Веноза, А, Бјанкијери, О. Векки, К. Жанекен, енглески мадригалисти). Протестански корал у Немачкој. Музика контрареформације: – Ђ. П. да Палестрина. Орландо ди Ласо. Инструментална музика ренесансе:

		– Венецијанска школа – Енглески вирџиналисти.
	МУЗИКА БАРОКА	Стилске карактеристике барокне музике и периодизација барока у музици. Развој опере у 17. веку у Италији, Француској, Немачкој и Енглеској. Италија: – Фиренца (Фирентинска камерата) – Венеција (К. Монтеверди), – Рим (С. Ланди), – Напуљ (А. Скарлати). Француска: – Ж. Б. Лили: лирска трагедија. Немачка: – Хамбург: Р. Кајзер. Енглескоj: – Х. Персл. Развој вокално-инструменталних облика у бароку: – кантата, – ораторијум – пасија, – миса. Развој инструменталних облика: – барокна свита, – барокна соната, – барокни концерт, – полифони облици: пасакаља, чакона и фуга. Најзначајнији представници музике зрелог и позног барока: – А. Корели, – А. Вивалди, – Ј. С. Бах (биографски подаци и периодизација стваралаштва, преглед вокално-инструменталног и инструменталног стваралаштва) – Г. Ф. Хендл (биографски подаци и преглед стваралаштва – опере, ораторијуми, инструментална дела).

Кључне речи: друштвено-историјски контекст, средњи век, ренесанса, барок, вокална музика, инструментална музика, вокално-инструментални облици, опера.

Назив предмета	**ИСТОРИЈА МУЗИКЕ СА УПОЗНАВАЊЕМ МУЗИЧКЕ ЛИТЕРАТУРЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења Историје музике је да код ученика развије свест о значају и улози музике кроз развој цивилизације и друштва, да на основу стечених знања подстакне ученике на стваралачко и критичко мишљење, развије естетске критеријуме у циљу формирања одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа и даљег професионалног и личног развоја.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања; – демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема;	**МУЗИКА 18. ВЕКА** **На прелазу између барока и класицизма: рококо, претклацизам**	Рекапитулација најзначајнијих карактеристика музике позног барока: представници (Ј. С. Бах, Г. Ф. Хендл) и жанрови (опера, вокално-инструментални, инструментални облици). На прелазу између барока и класицизма – Ђ. Тартини. Рококо:

– препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама; – препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника класицизма (18 века) и романтизма (19. века); – објасни развој сонате, концерта и симфоније и улогу и карактер ставова у сонатном циклусу класицизма и романтизма; – установи сличности и разлике у развоју класичних вишеставачних облика у класицизму и романтизму; – повеже музичке облике са извођачким саставом; – разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике у класицизму и романтизму; – објасни развој опере током класицизма и романтизма; – препозна програмска дела у свакој од пређених области и разликује их према стилским карактеристикама; – критички просуђује интерпретацију слушаних композиција (на часу, код куће, на концертима); – уочава у свакој од епоха међусобну повезаност музичке уметности са другим уметностима; – објасни како је музика повезана са дисциплинама ван уметности (музика и политика/друштво; технологија записивања и штампања нота; физичка својства инструмената; темперација и заједничко свирање); – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.		– карактеристике, – Ф. Купрен и француски клавсенисти. Претклацизам: – Д. Скарлати (дела за чембало) – Манхајмска школа (развој симфоније и концерата) – Бахови синови: – К. Ф. Е. Бах (берлинска школа) и осећајни стил – Ј. К. Бах и галантни стил претклацизма. Комична опера 18. века: – Италија (буфо Ђ. Б. Перголези, Д. Чимароза) – Француска (опера комик) – Енглеска (балад-опера) – Немачка (зингшпил). Озбиљна опера 18. века: – Италија (либретиста Метастазио), – Француска (Ж. Ф. Рамо); – К. В. Глук и реформа озбиљне опере 18. века.
	МУЗИКА КЛАСИЦИЗМА - 2. половина 18. века	Музика класицизма: Стилске карактеристике. Најзначајнији представници: Ј. Хајдн: биографски подаци, преглед стваралаштва – симфоније, гудачки квартети, ораторијуми, концерти. В. А. Моцарт: биографски подаци, преглед стваралаштва- опере, концерти, симфоније, дела за клавир, духовна музика. Л. в. Бетовен: биографски подаци, преглед стваралаштва – симфоније, гудачки квартети, сонате, концерти, опера, Миса солемнис.
	МУЗИКА 19. ВЕКА – РОМАНТИЗАМ: РАНИ РОМАНТИЗАМ	Стилске карактеристике романтизма у уметности. Карактеристике раног романтизма у музици: – нове појаве у виду циклуса и збирки клавирских и вокалних минијатура – наслеђе класицизма (симфоније, сонате, концерти, камерна музика) у делима најзначајнијих представника – Ф. Шуберта, – Р. Шумана, – Ф. Менделсона, – Ф. Шопена. Раноромантичарска опера у Италији, Француској и Немачкој: – Ђ. Росини, – В. Белини, – Г. Доницети, – Л. Керубини, – Ђ. Мајербер, – К. М. Вебер.
	ЗРЕЛИ РОМАНТИЗАМ	Програмски симфонизам 19. века: – Х. Берлиоз – Ф. Лист. Опера 2/2 19. века – Италија (Ђ. Верди) – Немачка (Р. Вагнер) Француска (Ш. Гуно, Л. Делиб, Ж. Бизе); – Француска оперета – и балет 19. века (Ж. Офенбах, А. Адам, Л. Делиб).

Кључне речи: класицизам, романтизам, минијатуре, класични вишеставачни облици, романтичарска једноставачност, програмност, музичка драма, оперета, балет.

Назив предмета	**ИСТОРИЈА МУЗИКЕ СА УПОЗНАВАЊЕМ МУЗИЧКЕ ЛИТЕРАТУРЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења Историје музике је да код ученика развије свест о значају и улози музике кроз развој цивилизације и друштва, да на основу стечених знања подстакне ученике на стваралачко и критичко мишљење, развије естетске критеријуме у циљу формирања одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа и даљег професионалног и личног развоја.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања; – демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема; – препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама; – препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма 19. века и музике 20. века; – објасни даљи развој симфоније, сонате, концерта у позном романтизму и музици 20. века – препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника позног романтизма, импресионизма и стилских праваца музике 20. века; – објасни карактеристике нових музичких праваца, облика и жанрова – модерне и модернизма у првој половини 20. века – објасни развој музичког модернизма после Другог светског рата – авангардне тенденције у европској и америчкој музици – упореди и опише даљи развој опере и балета као музичко сценске форме у 20. веку; – наведе карактеристике националних стилова у музици 20 века; – критички просуђује интерпретацију слушаних композиција (на часу, код куће, на концертима); – уочи међусобну повезаност музичке уметности са другим уметностима у 20 веку; – објасни како је музика повезана са дисциплинама ван уметности (музика и политика/друштво; технологија записивања, штампања нота; физичка својства инструмената; темперација и заједничко свирање); – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.	**ПОЗНИ РОМАНТИЗАМ**	Представници позног романтизма: – Ј. Брамс – А. Брукнер – С: Франк – Г. Малер – Р. Штраус. Опера у Италији на прелазу 19. у 20. век: – Веризам (Р. Леонкавало, П. Маскањи) – Ђ. Пучини.
	НАЦИОНАЛНЕ ШКОЛЕ У 19. ВЕКУ	Руска национална школа: – Глинка – Руска Петорица – П. И. Чајковски Чешка национална школа: – Б. Сметана – А. Дворжак – Л. Јаначек Шпанска национална школа: – И. Албениз – Е. Гранадос – М. де Фаља Скандинавска национална школа: – Е. Григ – Ј. Сибелијус.
	МУЗИКА ПРВЕ ПОЛОВИНЕ 20. ВЕКА - МОДЕРНА (импресионизам) И МОДЕРНИЗАМ (експресионизам, неокласицизам)	Стилске карактеристике импресионизма у уметности. Импресионизам у музици: – К. Дебиси – М. Равел (рани период). На прелазу стилова: – А Скрјабин. Стилске карактеристике експресионизма у уметности. Атонални експресионизам (револуционарни и конструктивистички): – А. Шенберг – А. Берг – А. фон Веберн. Фолклорни експресионизам (националне школе у музици 20. века): – И. Стравински, – Б. Барток. Неокласицизам: – Француска Е. Сати, М. Равел, Француска Шесторка (Д. Мијо, А. Хонегер, Ф. Пуланк) – Немачка: П. Хиндемит, К. Орф;

		– Русија/СССР: С. Прокофјев, Д. Шостакович, И. Стравински (период по одласку из Русије).
	МУЗИКА ДРУГЕ ПОЛОВИНЕ 20. ВЕКА	Авангардне тенденције у европској музици: интегрални серијализам, алеаторика (слободна и контролисана), конкретна и електронска музика Америчка експериментална музика и минимализам. Постмодернизам

Кључне речи: позни романтизам, националне школе, музика прве половине 20. века, модерна (импресионизам), модернизам (експресионизам, неокласицизам), музика друге половине 20. века, авангардне тенденције, европска и америчка музика, постмодернизам.

Национална историја музике

Назив предмета	**НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења Националне историје музике је да код ученика развије свест о значају и улози музике у развоју српске државе и друштва, да укаже на специфичности њеног идентитета и интегритета у оквиру припадности европској музици, да на основу стечених знања подстакне ученике на стваралачко и критичко мишљење, развије естетске критеријуме у циљу формирања одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа и даљег професионалног и личног развоја.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања; – демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема; – препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама; – препозна репрезентативне музичке примере средњовековне музике и најзначајнијих представника музике у Србији током 19. и 20. века; – упореди развој музике у Србији са развојем музике у Европи 19. и 20. века; – коментарише разлоге за појаву типичних жанрова српске музике 19. века – објасни карактеристике нових музичких праваца, жанрова и облика у периоду Модерне између два светска рата – уочи присуство авангардних и постмодернистичких тенденција европске/ америчке музике у српској музици 2. половине 20. века – критички просуђује интерпретацију слушаних композиција (на часу, код куће, на концертима); – уочи међусобну повезаност музичке уметности са другим уметностима у 20 веку; – објасни како је музика повезана са	**СРЕДЊОВЕКОВНА МУЗИКА У СРБИЈИ**	Корени српске музике: Музика Словена. Средњовековна музика у Србији: – црквена музичка традиција – световна музика средњег века. Нове појаве у црквеној и световној музици 18. века.
	МУЗИКА 19. ВЕКА – ПРЕДРОМАНТИЗАМ	Стваралаштво предромантичара. Савременици Корнелија Станковића (Ј. Шлезингер, Н. Ђурковић, М. Миловук, А. Калауз). Корнелије Станковић. Страни музичари у Србији 19. века: – Чешки музичари и Р. Толингер – Даворин Јенко.
	РОМАНТИЗАМ – МОКРАЊЧЕВО ДОБА	Најзначајнији представници романтизма: – Јосиф Маринковић – Стеван Мокрањац – Исидор Бајић и војвођански музичари периода романтизма. На прелазу 19. у 20. век: – Станислав Бинички – Миленко Пауновић – Петар Крстић.
	МУЗИКА У СРБИЈИ 20. ВЕКА Између два светска рата – МОДЕРНА, МОДЕРНИЗМИ (експресионизам, неокласицизам)	Модерна: познноромантизам са елементима импресионизма, експресионизма и националним идиомом – П. Коњовић – М. Милојевић – С. Христић Манифестације идеја националног стила: – К. Манојловић, – М. Тајчевић, – М. Живковић,

дисциплинама ван уметности – музика и политика/друштво; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.		– С. Настасијевић. Позноромантизам без националних обележја: – Петар Стојановић. Експресионистичка стремљења: – Ј. Славенски, – Прашка група композитора. Неокласицизам: – П. Милошевић.
	МУЗИКА У СРБИЈИ друге половине 20. ВЕКА	Тенденције у музици друге половине 20. века (општи поглед). Видови неокласицизмау стваралаштву неколико генерација композитора: – М. Ристић, Д, Радић, Д. Деспић, М. Логар, С Рајичић, В. Перичић, В. Мокрањац, Д. Чолић, А. Обрадовић, Р. Бручи, В. Трифуновић, Е. Јосиф, К. Бабић, В. Трајковић, И. Јевтић. Идеје националног стила 50их година: – М. Вукдраговић, Ј. Бандур Н. Херцигоња. Синтеза архаичног и модерног израза: – Љ. Марић, – Р. Максимовић, – С. Атанацковић, – С. Божић. Авангардне тенденције у српској музици (преглед): интегрални серијализам, контролисана алеаторика, конкретна музика, електронска музика, П. Бергамо, П. Озгијан, З. Христић, Б. Поповић, В. Комадина, В. Радовановић, С. Хофман, З. Ерић, И. Стефановић. Минимализам: – В. Тошић, М. Савић, М. Драшковић, М. Л. Пасху. Постмодернизам (од средине70их година 20. века): пресек кроз стваралаштво неколико генерација композитора – старије (С. Хофман, З. Ерић, В. Трајковић, М. Михајловић, И. Стефановић, В. Куленовић, М. Штаткић...), – средње (И. Жебељан, Г. Капетановић, Ј. Величковић, А. Вребалов, И. Бркљачић, Н. Богојевић...) – млађе генерације композитора.

Кључне речи: Музика у Србији, национална школа, европске тенденције, модерна, модернизам, неокласицизам, авангардне тенденције, минимализам, постмодернизам.

Хор

Назив предмета	**ХОР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Хор је да код ученика развије знања и вештине потребне за извођење дела хорске литературе и да кроз музичко искуство подстиче оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ, развијање креативности и формирање стваралачког и критичког мишљења.	
Разред	**Први/Други/Трећи/Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**70/70/70/66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– користи стечена теоретска знања приликом читања и интерпретације музичког дела; – примењује правилну вокалну технику и јасну дикцију; – комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику; – прати диригента; – интонира чисто у току извођења; – активно учествује у уобличавању уметничког дела кроз интерпретацију; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања у ансамблу; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музик	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Законитости које владају у хорском ансамблу: – врсте, – карактеристике, – организација хорова. Вокална техника: – правилно држање тела – дисање, – правилна импостација, – вокализе. Интонација артикулација, дикција и хармонски слух – усавршавање кроз техничке вежбе и извођење композиција. Тимски рад и јединство ансамбла. Комуникација са диригентом. Слушање дела хорске музике. Музички бонтон – понашање на сцени. Хорска литература – дела различитих епоха и карактера.
Јавни наступи: Концерт поводом Дана школе, прослава школске славе Св. Сава, домаћа и међународна такмичења и фестивали, сарадња са другим школама, наступи у школи и ван ње.		
Обавезни минимум: један јавни наступ.		

Кључне речи: заједничко певање, слушање, вокална техника, музички бонтон.

Оркестар

Назив предмета	**ОРКЕСТАР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Оркестар је да код ученика развије знања и вештине потребне за извођење оркестарске литературе и да кроз музичко искуство подстиче оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ, свирање у већим и мањим оркестарским ансамблима, развијање креативности и формирање стваралачког и критичког мишљења	
Разред	**Први/Други/Трећи/Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**70/70/70/66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– користи стечена теоретска знања приликом читања и интерпретације музичког дела; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику; – прати диригента; – коригује интонацију у току извођења; – активно учествује у уобличавању уметничког дела кроз интерпретацију; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања у ансамблу; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Законитости које владају у оркестарском ансамблу: – врсте, – карактеристике, – организација оркестра. Тимски рад и јединство ансамбла. Сарадња и комуникација са диригентом. Сарадња и комуникација са концерт мајстором и/или солистима. Развој хармонског слуха. Слушање дела оркестарске музике. Музички бонтон – понашање на сцени. Упознавање оркестарске литературе – дела различитих епоха и карактера.
Јавни наступи: Концерт поводом Дана школе, домаћа и међународна такмичења и фестивали, сарадња са другим школама, наступи у школи и ван ње.		
Обавезни минимум: један јавни наступ.		

Кључне речи: заједничко свирање, слушање, музички бонтон.

Програм предмета на одсеку за класичну музику

Клавир

Назив предмета	**КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – користи десни и леви педал у складу са стилом музичког дела; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – коригује лоше извођење у току свирања; – повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; – интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе; – меморише текст примењујући различите начине памћења; – осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку осмишљеност; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Унапређивање технике:** – хитрина прстију – релаксација извођачког апарата – економија покрета – издржљивост – ритмичка стабилност – кантилена – јасна хармонизација. Техника удвојених интервала – октаве. Извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Интерпретација дела која припадају различитим стиловима (од барока до XXI века). Елементи интерпретације: темпо, динамика, фраза, агогика, израз, педализација Координација са другим предметима у функцији интерпретације. Врсте меморије: – аналитичка, – визуелна, – аудитивна, – моторичка. Професионална и психолошка припрема за јавни наступ. Музичка имагинација и профилирање критеријума у области музичке естетике **Скале и акорди** Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и децime кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и децime у паралелном кретању. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно. **Етиде** – К. Черни: *оп. 740, оп. 299* – избор – Крамер-Билов: *Етиде* – избор – Ф. Лист: *оп. 1* – избор – Е. Нојперт: *Етиде* – избор

		Полифоне композиције – Ј. С. Бах: *Трогласне инвенције , Француске свите* – избор – Г. Ф. Хендл: *Свите* – избор
Обавезни минимум програма – шест етида – од којих три напамет; – три полифоне композиције; – једна цела соната и једна соната или концерт делимично; – три композиције разних стилова – по избору.		
Обавезни јавни наступи: Обавезна су 3 јавна наступа у току године.		
Програм смотре/испита: **Смотра технике (у току првог полугодишта)** – Дурске и молске лествице на белим диркама, у размаку октаве, паралелно кроз четири октаве у шеснаестинама, арпеђа трозвука у основном положају кроз четири октаве паралелно; – Једна етида из програма **Испитни програм (на крају школске године)** – Једна етида; – Једна трогласна инвенција Ј. С. Баха; – Два става сонате (обавезан сонатни облик); – Једна композиција по избору. **Испитни програм се изводи напамет**		

Кључне речи: економичност покрета, врсте меморија, артикулација.

Назив предмета	**КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – користи десни и леви педал у складу са стилом музичког дела; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – коригује извођење у току свирања; – повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; – интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе; – меморише текст примењујући различите начине памћења; – осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (сугестивно свира);	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Унапређивање технике: – хитрина прстију – релаксација извођачког апарата – економија покрета – издржљивост – ритмичка стабилност – кантилена – јасна хармонизација. Техника удвојених интервала: терце, октаве. Акордска техника, тремоло. Тонска перспектива, полифонија. Извођење технички сложених композиција са поштовањем свих задатих параметара. Интерпретација дела која припадају различитим стиловима (од барока до XXI века). Елементи интерпретације: темпо, динамика, фраза, агогика, туше, израз, педализација. Координација са другим предметима у функцији интерпретације. Врсте меморије: – аналитичка, – визуелна, – аудитивна, – моторичка. Професионална и психолошка припрема за јавни наступ.

– својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – пореди различита извођења исте композиције; – критички прати сопствени развој – самостално вежба; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.		Слушање музике. Музичка имагинација и профилирање критеријума у области музичке естетике. **Скале и акорди** Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и децими кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и децими у паралелном кретању. Дупле терце кроз две октаве у осминама. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно **Етиде:** – К. Черни: *оп. 740, оп. 365* – избор – М. Клементи: *Градус ад Парнасум* – избор – И. Мошелес: *оп. 70* – избор – М. Мошковски: *оп. 72* – избор – Ф. Лист: *оп. 1* – избор – Е. Нојперт: *Етиде* – избор **Полифоне композиције** – Ј. С. Бах: *Француске свите, Енглеске свите, Прелудијуми и фуге - Добро темперовани клавир, I и II* – избор – Г. Ф. Хендл: *Свите* – избор
Обавезни минимум програма: – шест етида – од тога три напамет; – три полифоне композиције; – две сонате или соната и концерт – једно дело у целини, друго делимично; – три композиције разних стилова.		
Обавезни јавни наступи: Обавезна су 3 јавна наступа у току године.		
Програм смотре/испита: **Смотра технике (у току првог полугодишта)** – Све дурске и молске лествице – сви тоналитети – кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно, у размаку октаве, као и хроматске скале кроз четири октаве паралелно; – Арпеђа трозвука – велико разлагање – у основном положају кроз четири октаве паралелно; – Једна етида из програма. **Испитни програм (на крају школске године)** – Једна етида; – Три става свите – обавезни сарабанда и један брзи став – из Француске свите Ј. С. Баха или Свите Г. Ф. Хендла, или Прелудијум и фуга Ј. С. Баха; – Једна соната или концерт – цело дело; – Једна композиција по слободном избору. **Испитни програм се изводи напамет**		

Кључне речи: економија покрета, врсте меморија, артикулација.

Назив предмета	**КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – користи десни и леви педал у складу са стилом музичког дела; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – коригује извођење у току свирања; – повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; – интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе; – меморише текст примењујући различите начине памћења; – осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (сугестивно свира); – својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – пореди различита извођења исте композиције; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Унапређивање технике: – хитрина прстију – релаксација извођачког апарата – економија покрета – издржљивост – ритмичка стабилност – кантилена – јасна хармонизација. Техника удвојених интервала: терце, октаве. Акордска техника, тремоло. Тонска перспектива, полифонија. Извођење технички сложених композиција са поштовањем свих задатих параметара. Интерпретација дела која припадају различитим стиловима (од барока до XXI века). Елементи интерпретације: темпо, динамика, фраза, агогика, туше, израз, педализација. Координација са другим предметима у функцији интерпретације. Врсте меморије: – аналитичка, – визуелна, – аудитивна, – моторичка. Професионална и психолошка припрема за јавни наступ. Слушање музике. Музичка имагинација и профилирање критеријума у области музичке естетике. **Скале и акорди** Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и децими кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и децими у паралелном кретању. Дупле терце кроз четири октаве у шеснаестинама. Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно **Етиде:** – К. Черни: *оп. 740, Токата* – М. Клементи: *Градус ад Парнасум* – избор – И. Мошелес: *оп. 70- избор* – М. Мошковски: *оп. 72- избор* – Ф. Менделсон: *оп. 104* – Шуман-Паганини: *Етиде оп. 3* – избор – А. Аренски: *оп. 36* – А. Рубинштајн: *оп. 23* – Ј. К. Кеслер: *оп. 20, оп. 100* – избор **Полифоне композиције** – Ј. С. Бах: *Енглеске свите Партите* – *Италијански концерт* – *Добро темперовани клавир, I и II* – избор – Г. Ф. Хендл: *Свите* – избор
Обавезни минимум програма – пет етида различитих техничких захтева; – две полифоне композиције; – две сонате или соната и концерт – једно дело у целини, друго делимично; – три композиције разних стилова по слободном избору;		

– у току године ученик обавезно треба јавно да изведе I или II и III став концерта за клавир и оркестар.
Обавезни јавни наступи: Обавезна су 3 јавна наступа у току године.
Програм смотре/испита: **Смотра технике (у току првог полугодишта)** – Све дурске и молске лествице – сви тоналитети – кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно, у размаку октаве, као и хроматске скале кроз четири октаве паралелно; – Арпеђа трозвука – велико разлагање – у основном положају (без обртаја) кроз четири октаве паралелно; – Арпеђа доминантног и умањеног септакорда у основном положају (без обртаја) кроз четири октаве у шеснаестинама; – Једна етида из програма. **Испитни програм (на крају школске године)** – Једна виртуозна етида; – Два става из Енглеске свите J. C. Баха, или два става из Партите (два од обавезних ставова), или прелудијум и фуга; – Цела соната; – Једно дело из епохе романтизма. **Испитни програм се изводи напамет**

Кључне речи: трансфер знања, естетски критеријуми, стилови.

Назив предмета	**КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**99**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – користи десни и леви педал у складу са стилом музичког дела; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – коригује извођење у току свирања; – повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; – интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе; – меморише текст примењујући различите начине памћења; – осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (сугестивно свира); – својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ; – предложи наставнику дела за свој репертоар; – учествује на јавним наступима у школи и	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Унапређивање технике: – хитрина прстију – релаксација извођачког апарата – економија покрета – издржљивост – ритмичка стабилност – кантилена – јасна хармонизација. Техника удвојених интервала: терце, октаве. Акордска техника, тремоло. Тонска перспектива, полифонија. Извођење технички сложених композиција са поштовањем свих задатих параметара. Интерпретација дела која припадају различитим стиловима (од барока до XXI века). Елементи интерпретације: темпо, динамика, фраза, агогика, туше, израз, педализација. Координација са другим предметима у функцији интерпретације. Врсте меморије: – аналитичка, – визуелна, – аудитивна, – моторичка. Професионална и психолошка припрема за јавни наступ. Слушање музике. Музичка имагинација и профилирање критеријума у области музичке естетике. **Скале и акорди**

ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – пореди различита извођења исте композиције; – критички прати сопствени развој; самостално вежба; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.		Све дурске, молске и хроматске лествице у размаку октаве, терце, сексте и децime кроз четири октаве у шеснаестинама у паралелном кретању. Дупле октаве кроз две октаве у осминама и кроз три октаве у триолама, у размаку октаве, терце, сексте и децime у паралелном кретању. Дупле терце кроз четири октаве у шеснаестинама Арпеђа: велико разлагање трозвука, доминантног и умањеног септакорда са обртајима, кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно. **Етиде:** – М. Мошковски: *оп. 72, ор. 48* – Ј. К. Кеслер: *ор. 20, оп. 100* – М. Клементи: *Градус ад Парнасум* – Ф. Шопен *ор. 10 и 25* – избор – Ф. Лист-Паганини: *Етиде* – избор, – Ф. Лист: *Жубор шуме, Уздах, Игра патуљака* – А. Скрјабин: *оп. 8* – избор, *оп. 2 цис-мол* – С. Рахмањинов: *Етиде – слике оп. 33* – А. Рубинштајн: *оп. 23 А. Аренски: оп. 41, оп. 36* – К. Шимановски: *оп. 4* – К. Дебиси: *Етиде*, избор – С. Прокофјев: *Етиде оп. 2* **Полифоне композиције** – Ј. С. Бах: *Прелудијуми и фуге (ДТК I и II) Италијански концерт, Партите, Коралне предигре, Капричо Бе дур, Токате*...
Обавезни минимум програма – три концертне етиде; – две полифоне композиције – обавезно један прелудијум и фуга; – једна соната; – три композиције различитих стилова.		
Програм смотре/испита: **Смотра технике (у току првог полугодишта)** – Све дурске и молске лествице – сви тоналитети – кроз четири октаве у шеснаестинама, паралелно, у размаку октаве, као и хроматске скале кроз четири октаве паралелно; – Арпеђа трозвука – велико разлагање – у основном положају кроз четири октаве паралелно; – Арпеђа доминантног и умањеног септакорда – у основном положају кроз четири октаве паралелно; – Једна етида из програма. **Матурски испит** **Испитни програм се изводи напамет**. Напомена: На завршном испиту морају бити заступљени сви стилови; уколико се не свира класична соната, већ соната из периода романтизма или XX века, класични период мора бити заступљен неким другим делом (нпр. варијације, фантазија, рондо и сл.).		

Кључне речи: репертоар, реситал, критичко вредновање.

Читање са листа (за клавириste)

Назив предмета	**ЧИТАЊЕ СА ЛИСТА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Читање с листа за инструменте са диркама је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста, разумевање и упознавање музичке литературе и корепетиторску праксу.	
Разред	**Први/Други/Трећи/Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**35/35/35/33**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; – транспонује једноставније композиције за секунду и терцу навише и наниже; – отпрати вокалног и/или инструменталног извођача у једноставнијој композицији.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Оспособљавање ученика за анализу текста. Аутентичне каденце свих дурских и молских тоналитета (први и други разред) и проширене аутентичне каденце (трећи и четврти разред). Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Припрема за пратњу различитих инструмената, певача, балета или хора Сналажљивост и брзо реаговање. Транспоновање за секунду (први и други разред) и терцу (трећи и четврти разред) навише и наниже **ЛИТЕРАТУРА** Ј. Кршић: *Читање с листа и корепетиција*, Завод за уџбенике 1982. Методе: *Specimen sight reading tests for pianoforte Grades 1 -8, diploma* и сл.
Обавезни минимум програма – 10 етида – 15 композиција различитог садржаја, облика и карактера – 8 композиција предвиђених за корепетицију		
Смотра (на крају школске године – 1, 2, 3 и 4. разред) – Једна композиција за клавир (читање с листа) – Једна композиција за корепетицију – Транспозиција		

Кључне речи: концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање.

Клавирски дуо

Назив предмета	**КЛАВИРСКИ ДУО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавирски дуо је да код ученика развије интересовање и љубав према заједничком музицирању и да се кроз камерно музичко искуство развије способност комуницирања којом се подстиче директни трансфер знања и развија вештина дијалога, осећања солидарности, ефикасне сарадње и тимског рада.	
Разред	**Први/Други/Трећи/Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**35/35/35/33**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– познаје музичку фактуру дела; – лако чита нотни текст; – користи леви и десни педал у зависности од положаја за клавиром; – изводи дела која нису оригинално писана за клавир или за клавирски дуо; – примени атрикулациону технику – износи своја запажања о делу које изводе; – свира различита дела симфонијског и камерног репертоара; – критички вреднује своје и заједничко извођење; – покаже спремност за тимски рад;	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	ТЕХНИЧКИ ЗАХТЕВИ: – усклађивање покрета у клавирском дуу, – рад на економичности покрета у односу на задату фактуру, – рад на ритмичкој фактури, мелодијској линији и фактури дела, – рад на педализацији, самостално, и у дуу – рад на инструментацији музичких линија у односу на оригинално дело, – рад на динамици, артикулацији и агогици.

– поштује договорена правила извођења; – аналитички приступа музичком делу; – повеже и примени знање са главног предмета; – повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације; – осмисли са сарадником из клавирског дуа и/или уз помоћ наставника концепцију извођења; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за истраживање и слушање музике различитих стилова.		
Обавезни минимум програма: Први разреди други разред – шест композиција различитих стилова Трећи разред и четврти разред – осам композиција различитих стилова		
Обавезна два јавна наступа у току године		
Смотра (на крају године): Две композиције различитог карактера.		

Кључне речи: музичка фактура, анализа музичког дела, тимски рад, трансфер знања.

Хармоника

Назив предмета	**ХАРМОНИКА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије вештине извођења кроз индивидуално музичко искуство, усавршавањем техничких и музичких елемената, разних начина извођења артикулације, динамике и употребе свих регистара кроз потпуно овладавање различитим стиловима, мотивисање ученика за самостални јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – примени различите начине решавања техничких и музичких – захтева приликом свирања; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте украса; – негује културу тона кроз критичко слушање свог и туђег свирања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за: – јачање прстију (нарочито 4. и 5. прста); – подметање палца и брзо низање и промену прсторедних група; – повећање распона шаке. Припремне вежбе за веће интервале. Изграђивање технике двогласа у полифоним композицијама. Проширење динамичке лествице као рад на упознавању елемената правилне интерпретације. Анализа облика – дводелна песма, троделна песма, прелудијум ... Украси – двоструки предудар, групето, трилер. Читање с листа лаких композиција. Овладавање разним техникама промене регистара. **ЛЕСТВИЦЕ** Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре); октаве и терцоктаве ломљене и симултано. Све хроматске лествице у паралелном и

свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;		супротном кретању. Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и умање ни септакорд у малом и великом разлагању и симултано. Арпеђо. Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 120 и више или у: четвртинама (једанпут кроз једну октаву); осминама (једанпут кроз две октаве); шеснаестинама (два пута кроз две октаве); Све лествице свирати на основном (стандард) басу или на мелодијском басу.
Обавезни минимум програма – шест етида различите техничке проблематике; – две полифоне композиције; – једна композиција цикличног облика; – две композиције, по избору, различитог карактера.		
У току школске године ученик мора имати најмање два јавна наступа.		
Смотра – Лествице – Етида **Испит** – Лирска композиција по слободном избору – Полифона композиција – Циклична композиција – Техничка композиција по слободном избору		

Кључне речи: транскрипција, транспоновање, арпеђо, регистри.

Назив предмета	**ХАРМОНИКА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије вештине извођења кроз индивидуално музичко искуство, усавршавањем техничких и музичких елемената, разних начина извођења артикулације, динамике и употребе свих регистара кроз потпуно овладавање различитим стиловима, мотивисање ученика за самостални јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – негује културу тона; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Решавање и усавршавање сложених техничких захтева (техника скокова), припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција. Увођење ученика у самосталност у погледу примене прстореда и других дисциплина, као и оспособљавање ученика да сагледа тешкоће и сам нађе средства и начин да их реши. Овладавање разним техникама промене регистара. **Лествице** Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре);

свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој; – користи носиоце звука за слушање музике; – препознаје музичке елементе у свирању других; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		октаве и терцоктаве ломљене и симултано. Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању. **Арпеђо** Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и умањени септалорд у малом и великом разлагању и симултано. Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 132 и више или у: – четвртинама (једанпут кроз једну октаву), темпо 66 и више; – осминама (једанпут кроз две октаве); – шеснаестинама (два пута кроз две октаве); – тридесет двојкама (два пута кроз четири октаве или четири пута кроз две октаве). Све лествице свирати на мелодијском басу.
Обавезни минимум програма – шест етида различите техничке проблематике; – две полифоне композиције; – једна композиција цикличног облика; – две композиције, по избору, различитог карактера.		
У току школске године ученик мора имати најмање два јавна наступа.		
Смотра – Лествице – Етида **Испит** – Лирска композиција по слободном избору – Полифона композиција – Циклична композиција – Техничка композиција по слободном избору		

Кључне речи: динамичко нијансирање, изражајност, транскрипција, украси.

Назив предмета	**ХАРМОНИКА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије вештине извођења кроз индивидуално музичко искуство, усавршавањем техничких и музичких елемената, разних начина извођења артикулације, динамике и употребе свих регистара кроз потпуно овладавање различитим стиловима, мотивисање ученика за самостални јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике, хармоније и музичких облика са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Читање с листа. Унапређивање технике у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Врсте меморије – фотографска, аудитивна, меморија прстију, ради сигурнијег учења напамет. Основни појмови и стилови у вези с композицијама које се изводе – динамика, фраза, израз, темпо, агогика и остали елементи интерпретације као одлике стилских периода:

у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – негује културу тона; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.		барок, класицизам, XX век. Једноставније импровизације пратње. Овладавање разним техникама промене регистара. **Лествице** Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре); октаве и терцоктаве ломљене и симултано. Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању. **Арпеђо** Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и умањени септакорд у малом и великом разлагању и симултано. Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 144 и више или у: – четвртинама (једанпут кроз једну октаву), темпо 72 и више; – осминама (једанпут кроз две октаве); – шеснаестинама (два пута кроз две октаве); – тридесет двојкама (два пута кроз четири октаве или четири пута кроз две октаве). Све лествице свирати на мелодијском басу.
Обавезни минимум програма – шест етида различите техничке проблематике; – две полифоне композиције; – једна композиција цикличног облика; – две композиције, по избору, различитог карактера. У току школске године ученик мора имати најмање два јавна наступа.		
Јавни наступи: Обавезна 4 јавна наступа		
Смотра – Лествице – Етида **Испит** – Лирска композиција по слободном избору – Полифона композиција – Циклична композиција – Техничка композиција по слободном избору		

Кључне речи: меморија, израз, агогика, импровизација.

Назив предмета	**ХАРМОНИКА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије вештине извођења кроз индивидуално музичко искуство, усавршавањем техничких и музичких елемената, разних начина извођења артикулације, динамике и употребе свих регистара кроз потпуно овладавање различитим стиловима, мотивисање ученика за самостални јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**99**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике, хармоније и музичких облика са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички најзахтевније композиције;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Самостално читање с листа. Унапређивање технике у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине.

– самостално транспонује једноставније композиције у блиске тоналитете; – појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – негује културу тона; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – критички учествује у процени напредовања других свирача; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.		Основни појмови и стилови у вези с композицијама које се изводе – динамика, фраза, израз, темпо, агогика и остали елементи интерпретације као одлике стилских периода: барок, класицизам, XX век, са нарочитим акцентом на музику двадесетог века. Потпуна самосталност у поставци и примени регистара. Транскрибовање композиција писаних за друге инструменте у двадесетом веку. Транспоновање једноставнијих композиција. Осамостаљивање ученика у свим сегментима. Пружање могућности самосталног избора композиција. **Лествице** Све дурске и молске (хармонске и мелодијске) лествице: паралелно, супротно, терце и сексте (однос између леве и десне клавијатуре); октаве и терцоктаве ломљене и симултано. Све хроматске лествице у паралелном и супротном кретању. **Арпеђо** Дурски и молски потпуни квинтакорд, доминантни и умањени септалорд у малом и великом разлагању и симултано. Све лествице свирати у шеснаестинама, темпо 156 и више или у: – четвртинама (једанпут кроз једну октаву), темпо 72 и више; – осминама (једанпут кроз две октаве); – шеснаестинама (два пута кроз две октаве); – тридесетдвојкама (два пута кроз четири октаве или четири пута кроз две октаве). Све лествице свирати на мелодијском басу.
Обавезни минимум програма – четири етиде различите техничке проблематике; – две полифоне композиције; – једна композиција цикличног облика; – три композиције, по избору, различитог карактера, од којих једна мора бити од домаћег аутора. У току школске године ученик мора имати најмање два јавна наступа.		
Јавни наступи: 4 у току године		
Смотра – Лествице – Етидаили Соната старог мајстора (Д. Скарлати, К. Сеижас, Ф. Купрен...) **Матурски испит** **Испитни програм се изводи напамет.**		

Кључне речи: транспоновање, осамостаљивање, могућност избора.

Читање са листа (за хармоникаше)

Назив предмета	**ЧИТАЊЕ СА ЛИСТА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста, оспособљавање за корепетиторску праксу и упознавање ученика са широм инструменталном и вокалном литературом.	
Разред	**Први/Други/Трећи/Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**35/35/35/33**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

– чита и свира течно с листа вежбе одвојено и са обе руке истовремено; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – индетификује одређене проблеме и издвоји важна места у композицији коју чита; – импровизује задату мелодију; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално транспонује композиције; – негује културу тона кроз критичко слушање свог и туђег свирања; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за: – брзо и тачно читање (парлато читање пре свирања); – одлично познавање тоналитета; – уочавање више елемената у истом моменту (тачности текста, динамике, артикулације). Читање с листа композиција. Овладавање разним техникама промене регистара. Основни принципи израде транскрипција за хармонику на лакшим композицијама клавирске и оргуљске литературе. Транспоновање сложенијих композиција. Извођачка редакција.

Кључне речи: тачност, брзина повезивање, интерпретација.

Виолина

Назив предмета	**ВИОЛИНА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Виолина је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усавршивши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање и припремајући се тако за наставак уметничког образовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Квалитет тона Постизање слободног и разноликог звука. Тумачење нотног записа и ознака (различите епохе, стила, карактера, темпа и динамике). Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. **Техника десне руке:** – равномерно вођење целог гудала ради постизања уједначеног тона (успостављање контроле над звуком), – промена гудала на жабици и врху као и промене гудала током целе дужине гудала, – припрема и складно прелажење са жице на жицу у легату, деташеу и свим потезима – усавршавање свих потеза (легато, деташе, мартеле, стакато, спикато, сотије, пунктирани) и

– свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		њихово комбиновање и усложњавање, – интонативно и звучно чисто извођења двозвука и акорада. **Техника леве руке:** – слушна перцепција као претпоставка добре интонације, – правилан пад и одизање прстију, – развијање прецизности и брзине прстију леве руке у фиксној позицији и кроз позиције, – промена позиција од једноставних ка сложенијим, – различити видови и брзине вибрата (из целе руке, шаке и прста) и његова корелација са вођењем гудала, – вештачки и природни флажолети. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. **Вежбе и студије скала** – Шрадик: *Вежбе за леву руку, Вежбе за десну руку* – Шевчик: *оп. 1, 2, 8 и 9* – Григоријан: *Скале и арпеђа* – К. Флеш: *Систем скала* – М. Ивановић: *Систематске студије скала Студије промене позиција и двогласа.* – Аврамов: *Скале*
Обавезни минимум програма – Две дурске, истоимене молске скале кроз три октаве са разложеним трозвуцима и четворозвуцима и двохватима кроз најмање једну оактаву (терце, сексте и октаве); – 10 етида; – Један концерт (I или II и III став) и једна предкласична соната(два става) – Четири комада различитог карактера		
Јавни наступи – обавезна три јавна наступа током школске године.		
Програм испита: – Једна дурска и истоимена молска скала (кроз минимум 3 различита потеза)- кроз три октаве са разложеним трозвуцима и четворозвуцима и двохватима кроз најмање једну оактаву (терце, сексте и октаве); – Две етиде од којих једна Кројцерова (од броја 5 – редакција А. Јамполски); – Концерт I или II и III став, или цела соната; – Један комад **Испитни програм се изводи напамет.**		

Кључне речи: тон, интонација, вибрато, слушање музике, музичка фраза.

Назив предмета	**ВИОЛИНА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Виолина је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усавршти вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Квалитет тона. Постизање слободног и разноликог звука у зависности од музичког садржаја композиција које се изводе

техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Тумачење нотног записа и ознака (различите епохе, стила, карактера, темпа и динамике) Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. **Техника десне руке:** – равномерно вођење целог гудала ради постизања уједначеног тона (успостављање контроле над звуком) – промена гудала на жабици и врху као и промене гудала током целе дужине гудала – припрема и складно прелажење са жице на жицу у легату, деташеу и свим потезима – усавршавање свих потеза (легато, деташе, мартеле, стакато, спикато, сотије, пунктирани) и њихово комбиновање и усложњавање – интонативно и звучно чисто извођења двозвука и акорада **Техника леве руке:** – слушна перцепција као претпоставка добре интонације, – правилан пад и одизање прстију, – развијање прецизности и брзине прстију леве руке у фиксној позицији и кроз позиције, – промена позиција од једноставних ка сложенијим – различити видови и брзине вибрата (из целе руке, шаке и прста) и његова корелација са вођењем гудала – вештачки и природни флажолети Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. **Вежбе и студије скала** – Х. Шрадик: *Вежбе за леву руку, Вежбе за десну руку* – О. Шевчик: *оп. 8 и оп. 9* – Ф. Гросман: *Вежбе за леву руку* – А. Григоријан: *Скале и арпеђа* – К. Флеш: *Скале* – М. Ивановић: *Систематске студије скала* – Студије промена позиција и двогласа – В. Аврамов / Р. Данева – *Скале*
Обавезни минимум програма – Студије промена позиција и двогласа; – четири дурских, истоимених молских и хроматских скала са разложеним трозвуцима и четворозвуцима које нису обрађиване у I разреду; – 10 етида; – два дела велике форме: један концерт и једна класична соната (препоручују се два става из једне од Телеманових фантазија за соло виолину као припрема за извођење Бахових партита и соната за виолину соло); – четири дела мале форме – комада.		
Јавни наступи – обавезна три јавна наступа током школске године.		
Програм испита: – Дурска и истоимена молска скала, према тоналитету једне од композиција из испитног програма, са разложеним акордима и двогласима; терце, сексте, октаве – скале треба изводити са потезима из групе лежећих, бацаних, скачућих и комбинованих; – Две етиде од којих једна Кројцерова (од броја 10 – редакција А. Јамполски);		

– Концерт I или II и III став или цела соната; – Једно дело мале форме изабрано према склоностима ученика – техничке тешкоће нису одлучујуће. **Испитни програм се изводи напамет**

Кључне речи: тон, интонација, вибрато, слушање музике, музичка фраза.

Назив предмета	**ВИОЛИНА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развију знања и вештине која се надовезују на предходно стечено образовање и пружају платформу за даљу професионалну делатност и усавршавање инструменталне технике, меморије, музичког слуха, израза и начина размишљања, као и развијање способности за концерту делатност, импровизацију и заједничко музицирање.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално чита с листа нотни материјал разноликог карактера и са лакоћом примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – организује своје вежбање на начин који подразумева рад над свим техничким припремама и програму; – активно слуша часове других ђака и примењује на себи искуства стечена на тај начин; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Квалитет тона Постизање слободног и разноликог звука. Тумачење нотног записа и ознака (различите епохе, стила, карактера, темпа и динамике). Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. **Техника десне руке:** – успостављање контроле над звуком, – усавршавање свих потеза (легато, деташе, мартеле, стакато, спикато, сотије, пунктирани) и њихово комбиновање и усложњавање, – интонативно и звучно чисто извођења двозвука и акорада. **Техника леве руке:** – слушна перцепција као претпоставка добре интонације, – артикулација позиционе и пасажне технике у различитим брзинама, – хроматика, – двозвучна и акордска техника, – прелази и скокови, – различити видови и брзине вибрата (из целе руке, шаке и прста) и његова корелација са вођењем гудала, – вештачки и природни флажолети. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. **Вежбе за усавршавање технике десне и леве руке** – вежбе и студијске четвороктавне и троктавне дурске, молске и хроматске скале са разложеним трозвуцима и четворозвуцима.
Обавезни минимум програма		

– од 4 до 6 трооктавних или четворооктавних, хроматских, дурских и молских скала са разлагањима трозвука и четворозвука; – двохвати терце, кварте, сексте, октаве, прстометне октаве, децime; – десет етида различите проблематике; – три дела мале форме различитог карактера; – два става из сонате или партите за виолину соло J. C. Баха; – став сонате из периода од барока до романтизма; – концерт први односно други и трећи став једног или различитих аутора
Јавни наступи – обавезна четири јавна наступа током школске године.
Програм испита: – Дурска и истоимена молска трооктавна или четворооктавна скала – према тоналитету једне од композиција из испитног програма са разлагањима трозвука и четворозвука уз обавезна минимум три потеза из групе лежећих, бацаних, скачућих или комбинованих; – Двохвати кроз минимум две октаве (терце, сексте и октаве) – Две етиде различитих аутора, од којих је једна обавезно Кројцерова у двозвуцима (од бр. 29 – редакција А. Јамполски); – Један став из соло соната или партита J. C. Баха; – Концерт I или II и III став; – Једно дело мале форме одабрано према склоностима ученика. **Изводи се напамет**

Кључне речи: тон, интонација, вибрато, слушање музике, музичка фраза.

Назив предмета	**ВИОЛИНА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развију знања и вештине која се надовезују на предходно стечено образовање и пружају платформу за даљу професионалну делатност и усавршавање инструменталне технике, меморије, музичког слуха, израза и начина размишљања, као и развијање способности за концерту и такмичарску делатност, заједничко музицирање и импровизацију.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**99**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примењује одговарајуће начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – самостално одабере или креира одговарајући прстомет у делима која свира; – са лакоћом свира у високим позицијама; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – изведе напамет солистички концерт у трајању од најмање 45 минута, са програмом који подразумева композиције различитог стила и карактера; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Квалитет тона Постизање слободног и разноликог звука. Тумачење нотног записа и ознака (различите епохе, стила, карактера, темпа и динамике). Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. **Техника десне руке:** – успостављање контроле над звуком, – усавршавање свих потеза (легато, деташе, мартеле, стакато, спикато, сотије, пунктирани) и њихово комбиновање и усложњавање, – интонативно и звучно чисто извођења двозвука и акорада. **Техника леве руке:** – слушна перцепција као претпоставка добре интонације, – артикулација позиционе и пасажне технике у различитим брзинама, – хроматика, – двозвучна и акордска техника,

– наступа солистички уз пратњу оркестра, односно клавирског сарадника на јавним наступима у школи и ван ње; – активно учествује и наступа са камерним ансамблима, гудачким и симфонијским оркестрима; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– прелази и скокови, – различити видови и брзине вибрата (из целе руке, шаке и прста) и његова корелација са вођењем гудала, – вештачки и природни флажолети. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. **Вежбе за усавршавање технике десне и леве руке** – вежбе и студијске четвороктавне и трооктавне дурске, молске и хроматске скале са разложеним трозвуцима и четворозвуцима; **Предложена литература:** сва издања наведених аутора: Х. Шрадик, О. Шевчик, К. Мострас, Е. Гиљемс, Х. Гросман, А. Григориан, К. Флеш, И. Галамиан, В. Аврамов др.
Обавезни минимум програма: Техничке вежбе, скале и етиде које доприносе усавршавању програма: – две етиде или каприса различитих аутора; – два става из соло соната и партита Ј. С. Баха; – концерт (цео); – једно виртуозно дело; – једно дело домаћег аутора.		
Јавни наступи – обавезна четири јавна наступа током школске године.		
Програм смотре: Дурска и истоимена молска скала са разлагањима трозвука и четворозвука уз обавезна минимум три потеза из групе лежећих, бацаних, скачућих или комбинованих, као и двохвати (терце, сексте и октаве) се не свирају као испитни захтев али се препоручује провера знања из скала у току школске године. **Матурски испит** **Испитни програм се изводи напамет.**		

Кључне речи: тон, интонација, вибрато, слушање музике, музичка фраза.

Виола

Назив предмета	**ВИОЛА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Виола је да код ученика развије самосталност музичке интерпретације, изражавања и потпуно владање извођачким апаратом на нивоу средње школског репертоара, оспособи га за самостални јавни наступ у професионалном окружењу, те припреми за наставак школовања на високошколским институцијама за музику.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно изводи техничке вежбе за усавршавање извођачког апарата, покрета и поставке; – примени различите начине решавања музичких и техничких захтева приликом свирања и вежбања; – истражује начине обликовања тона и коригује интонацију у току свирања; – препозна и примени законе метричког свирања на одговарајућем репертоару; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи различита изражајна средства у зависности од стила и карактера музичког	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Развијање извођачког апарата: техничке вежбе и свирање у нижим и вишим позицијама, функционалност рама шаке леве руке, вибрата и коришћења разноврсних артикулација (потеза) и ритмичких комбинација кроз расподелу потеза десне руке. Упознавање виолског репертоара: – оригинална дела за виолу – транскрипције и аранжмани Увод у извођачку анализу и интерпретацију. Развијање музичке фантазије. Основна правила стилски информисаног извођења на примеру репертоара који се изводи – композиције настале у 17, 18. и 19. веку.

примера уз помоћ наставника; – користи знања из области теорије музике приликом интерпретације музичког дела; – интерпретира композицију са основним карактеристикама стила и композитора (17–19. век); – опише својим речима и интерпретира елементе музичке форме: мотив, реченица, период, облик песме, соната, концерт; – наведе разлике између оригиналних композиција за виолу, аранжмана и транскрипција; – свира композиције напамет соло и уз пратњу клавира; – комуницира у заједничком свирању, примени принцип узајамног слушања и основне интеракције; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање и креативност у току јавног наступа; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – оствари музичку фантазију уз помоћ наставника; – активно слуша часове и јавне наступе других ученика; – аналитички и критички коментарише сопствено и туђе извођење; – самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације; – доследно спроводи етапе рада и савладавања музичког дела.		Скале и техничке вежбе у контексту јединства музичког и техничког развоја (решавање проблема на основу актуелног репертоара). **Скале, двозвуци и арпеђа:** Трооктавна дурска и молска скала. Потези: – деташе – легато – 3 различита потеза. Арпеђа свих обртаја квинтакорда, мали дурски и умањени спетакорд у легату (3 и 4, и 6 и 8 нота на један потез, по могућству и 9 и 12). Терце и сексте до 4. позиције, октаве кроз 3 октаве разложено и по могућству симултано. **Техничке вежбе** – В. Примроуз: *Техника је меморија* – Г. Безруков и К. Ознобиштев: *Основе технике свирања на виоли* (Москва, „Музика”, 1973) – Грегоријан: *Систем скала* – К. Флеш: *Систем скала* – О. Шевчик: *оп. 1, 3, 8 и 9* – Х. Сит: *Практична школа за виолу* – Ш. Данкла: *Школа механизма* – Шрадик: *Школа виолске технике, свеска I*
Обавезни минимум програма – Две трооктавне скале (дур и мол) са потезима, двозвуцима и арпеђима – Три етиде различите проблематике – Два комада различитог карактера – Један концерт		
Јавни наступи – Обавезна четири јавна наступа током школске године		
Испитни програм (изводи се напамет) – Трооктавна скала са потезима, двозвуцима и арпеђима – Две етиде различите проблематике – Концерт I или II и III став, или I и II или III и IV став четвороставачног концерта – Комад уз пратњу клавира		

Кључне речи: музичка фантазија, музичко-слушне представе, музички стил, извођачка пракса, извођачка техника, техничке вежбе, јавни наступи, слушање музике.

Назив предмета	**ВИОЛА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Виола је да код ученика развије самосталност музичке интерпретације, изражавања и потпуно владање извођачким апаратом на нивоу средњешколског репертоара, оспособи га за самостални јавни наступ у професионалном окружењу, те припреми за наставак школовања на високошколским институцијама за музику.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ

По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
– интерпретира композицију са значајнијим карактеристикама стила и композитора (17–19. век) користећи различита изражајна средства; – испољи креативност у остварењу музичке фантазије уз помоћ наставника; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – појасни структуру дела и да својим речима објасни значења различитих термина музичке форме; – наведе више различитих ознака за темпо, карактер, динамику, агогику и артикулацију и разуме њихово значење; – примени различите начине решавања музичких и техничких захтева приликом свирања и вежбања; – изводи техничке вежбе за усавршавање извођачког апарата, покрета и поставке; – примењује различите начине обликовања тона и самостално коригује интонацију и друге грешке у току свирања; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – свира дуже композиције напамет, соло и уз пратњу клавира и примењује различите начине меморисања; – у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања и приметне интеракције; – испољи самопоуздање и креативност у току јавног наступа;	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Усавршавање извођачког апарата – постепено ширење обима извођачке технике. Скале и техничке вежбе у оквирима органског јединства музичког и техничког развоја – осамостаљивање (решавање проблема на основу актуелног репертоара). Ознаке за темпо, карактер, динамику, агогику и артикулацију у складу са композицијама које су на репертоару. Литература за виолу, слушни и нотни примери, истраживање репертоара. Извођачка анализа и интерпретација – спознаја и освешћивање музичке садржине и контекста дела. Развој музичке фантазије, музичке меморије и способности музичко-слушних представа. Правила стилски информисаног извођења на примеру репертоара који се изводи – разлике између дела различитих епоха. Развој елемената правилног приступа раду на музичком делу, самосталног рада и навике вежбања. Заједничко музицирање с клавирским сарадником – слушање и интеракција у заједничком музицирању. **Скале, двозвуци и арпеђа:** Трооктавна дурска и молска скала. Потези: – деташе – легато – 4 различита потеза. Арпеђа свих обртаја квинтакорда, мали дурски и умањени спетакорд у легату (9, тј. 12 нота на један потез). Терце и сексте до 4. позиције, а октаве кроз 3 октаве – симултано. **Техничке вежбе** – Наведене у садржајима за први разред
Обавезни минимум програма – Две трооактавне скале (дур и мол) са потезима, двозвуцима и арпеђима (начин извођења објашњен у садржајима и упутству); – Три етиде различите проблематике; – Два комада различитог карактера; – Један концерт; – Два става из Свита за виолончело соло Ј. С. Баха (транскрипција за виолу).		
Јавни наступи – Обавезна четири јавна наступа током школске године		
Испитни програм (изводи се напамет) – Трооктавна скала са потезима, двозвуцима и арпеђима – Две етиде различите проблематике – Концерт I или II и III став – Комад уз пратњу клавира		

Кључне речи: музичка фантазија, музичко-слушне представе, изражајна средства, музичка меморија, стилска правила, развој извођачког апарата, извођачка техника, вежбање, јавни наступи.

Назив предмета	ВИОЛА
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.
Циљ	Циљ учења предмета Виола је да код ученика развије самосталност музичке интерпретације, изражавања и потпуно владање извођачким апаратом на нивоу

	средњешколског репертоара, оспособи га за самостални јавни наступ у професионалном окружењу, те припреми за наставак школовања на високошколским институцијама за музику.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– интерпретира композицију са разрађеним карактеристикама стила и композитора (17. – 19. век), увиђајући аналогију између различитих уметности и облика изражавања; – испољи креативност у остварењу музичке фантазије; – користи изражајна средства како би исказао различите емоције; – садржајне и структурне елементе композиције повеже са свирањем; – на основу базичне извођачке анализе уз помоћ наставника креира етапни план рада и интерпретације дела; – самостално користи различита изражајна средства у зависности од стила и карактера музичког примера; – осмисли различите начине решавања музичких и техничких захтева приликом свирања и вежбања; – прати развој извођачког апарата и ради на техничким проблемима извођачким покретима и поставци; – примењује различите начине обликовања тона и изражајно користи интонацију и вибрато у току свирања; – прикаже потпуну свест о позиционом свирању, интервалским односима при измени позиција, екстензијама рама шаке и размацима при свирању двохвата и акорада; – различито фразира; – самостално коригује грешке у току свирања; – меморише дужи музички текст, примењујући различите технике у одређеном времену; – познаје и може да наведе различите контексте у којима се проналази деоница виоле у уметничкој музици и другим жанровима; – испољи самопоуздање и креативност у току јавног наступа; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела; – аналитички сагледава и критички вреднује изведене и слушане композиције у односу на уметнички доживљај, стилску препознатљивост, техничку припремљеност и емотивни утицај; – критички прати сопствени развој.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Развијање елемената аналитичког и критичког мишљења на основу ширења општих, музичких и стручних представа. Развој музичке фантазије, музичке меморије и способности музичко-слушних представа. Креирање етапног плана рада и интерпретације дела. Усавршавање извођачког апарата радом на композицијама сложенијих захтева. Стицање потпуне свести о позиционом свирању, интервалским односима при измени позиција, екстензијама рама шаке и размацима при свирању двохвата. Изражајност и усавршавање разноврсности вибрата као изражајног средства. Креативно обликовање тона уз свесну комбинацију различите количине, брзине и тежине потеза, контактног места и количине струна, уз употребу разноврсних потеза. Извођачка анализа и интерпретација – свесно успостављање веза између садржајних елемената композиције са извођачким асоцијативним представама и техничким решењима. Разноврсно обликовање мелодијске компоненте музичког тока – развијено фразирање. Изражена карактеризација извођења и емоционално проживљавање музичког дела у складу са елементима стилова. Заступљеност виоле у музичкој литератури различитих жанрова. **Скале, двозвуци и арпеђа:** Трооктавна дурска и молска скала. Потези: – деташе – легато – 5 различитих потеза. Арпеђа свих обртаја квинтакорда, мали дурски и умањени спетакорд у легату (9, тј. 12 нота на један потез). Терце и сексте до 5. позиције, а октаве кроз 3 октаве – симултано. **Техничке вежбе** – Наведене у садржајима за први разред
Обавезни минимум програма – Две трооктавне скале (дур и мол) са потезима, двозвуцима и арпеђима (начин извођења објашњен у садржајима и упутству)		

– Четири етиде различите проблематике – Два комада различитог карактера – Један концерт – Два става из Ј. С. Бах: Свите за виолончело соло или Сонате и партите за виолину соло (транскрипције за виолу)
Јавни наступи – Обавезна четири јавна наступа током школске године
Испитни програм (изводи се напамет) – Трооктавна скала са потезима, двозвуцима и арпеђима – Две етиде различите проблематике – Концерт I или II и III став (са каденцама уколико су предвиђене) – Комад уз пратњу клавира – Један став из Ј. С. Бах: Свите за виолончело соло или Сонате и партите за виолину соло (транскрипције за виолу)

Кључне речи: интерпретација, изражајна средства, извођачка анализа, стилске карактеристике, критичко вредновање, правилан приступ музичком делу, осамостаљивање у раду, јавни наступи.

Назив предмета	**ВИОЛА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Виола је да код ученика развије самосталност музичке интерпретације, изражавања и потпуно владање извођачким апаратом на нивоу средњешколског репертоара, оспособи га за самостални јавни наступ у професионалном окружењу, те припреми за наставак школовања на високошколским институцијама за музику.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**99**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– интерпретира композицију са разрађеним карактеристикама композиторског и извођачког стила (17–20. век); – самостално испољава креативност у остварењу музичке фантазије; – користи изражајна средства да би исказао различите емоције; – примењује стечена знања на другим предметима у раду на музичком делу; – анализира музички текст, креира интерпретацију и етапни план рада на музичком делу. – истражује виолски репертоар и креира лични; – слушањем препознаје најбитнија дела виолског репертоара; – испољава лични креативни израз уз способност варирања интерпретације (сегмената) музичког дела; – самостално креира различите приступе и начине у решавању музичких и техничких проблема; – користи извођачку технику и покрете у служби реализације музичких идеја. – самостално планира вежбање примењујући различите процедуре; – самостално коригује грешке у току свирања; – меморише дужи музички текст у одређеном времену; – самостално ради са клавирским	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Усавршавање могућности извођачког апарата, покрета и поставке кроз рад на сложенијим композицијама. Музичка фантазија, музичка меморија и способности музичко-слушних представа. Свесно обликовање музичког тока подређивањем техничких импулса и гестова леве и десне руке – од музичке представе ка покрету. Познавање виолског репертоара и даље развијање навике слушања музике. Развој логичког обликовања музичког тока – варијације интерпретације. Извођачка анализа и интерпретација – рад на свесном успостављању веза између садржајних елемената композиције са извођачким асоцијативним представама и техничким решењима. Стилско извођење и култура музицирања на примеру репертоара који се изводи – композиције у различитим стиловима од 17. до 20. века. Израда плана рада и припреме јавног извођења – самостални приступ етапном раду на музичком делу. Постојани развој навике вежбања уз употребу различитих процедура. Самостално заједничко музицирање са клавирским сарадником. **Скале, двозвуци и арпеђа:** Трооктавна дурска и молска скала. Потези:

сарадником уз виши ниво интеракције при заједничком музицирању; – испољи самопоуздање и креативност у току јавног наступа; – пренесе на публику лични уметнички израз; – аналитички сагледава и критички вреднује изведене и слушане композиције у односу на уметнички доживљај, стилску препознатљивост, техничку припремљеност и емотивни утицај; – учествује на јавним наступима у професионалном окружењу; – критички прати и планира сопствени развој.		– деташе – легато – 6 различитих потеза. Арпеђа свих обртаја квинтакорда, мали дурски и умањени спетакорд у легату (9, тј. 12 нота на један потез). Терце и секстама до 5. позиције (по могућству кроз 3 октаве), а октаве кроз 3 октаве – симултано. **Техничке вежбе** – Наведене у садржајима за први разред
Обавезни минимум програма – Две трооктавне скале (дур и мол) са потезима, двозвуцима и арпеђима (начин извођења објашњен у садржајима и упутству) – Четири етиде различите проблематике – Два комада различитог карактера – Један концерт – Два става из J. C. Бах: Свите за виолончело соло или Сонате и партите за виолину соло (транскрипције за виолу)		
Јавни наступи – Обавезна четири јавна наступа током школске године		
Матурски испит		

Кључне речи: самосталност у раду, индивидуалност, лични израз, аналитичко мишљење, критичко вредновање, организовано планирање развоја, музички укус, синтеза знања, јавни наступ.

Виолончело

Назив предмета	**ВИОЛОНЧЕЛО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Виолончело је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– се самостално штимује; – систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела;	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам;

– самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. **Скале** – С. Каљанов: *Техника виолончела* – М. Симић: *Скале са помоћним тоновима и трозвуцима.* – Двозвуци: Разложене терце, сексте и октаве. – Трозвуци: Д7 и УМ7. **Техничке вежбе** – Кирил Вапорджиев: – Палчева техника за виолончело. – Р. Мац: *Увод у свирање на палчанику* – Р. Мац: *Положај и прелази* – Косман: *Трилер вежбе* – Фејар: *Техничке вежбе*, II свеска – О. Шевчик – *вежбе на палцу* (аранжман за вч.)
Обавезни минимум програма – Две дурске и две молске скале са трозвуцима и Д7 ,УМ7, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз три октаве; – четири етиде; – два комада; – једно дело велике форме.		
Јавни наступи: Обавезна су 3 јавна наступа у току године		
Програм испита: – Једна дурска скала са потезима, терцама, секстама, октавама (разложено), трозвуцима и четворозвуцима; – Једна етида из предложене литературе; – Ј. С. Бах: један став из I свите – Први став из једног од наведених концерата. **Испитни програм се изводи напамет**		

Кључне речи: тон, интонација, вибрато, слушање музике, музичка фраза.

Назив предмета	**ВИОЛОНЧЕЛО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Виолончело је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање и припремајући се тако за наставак уметничког образовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– самостално се штимује; – систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту

да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. **Скале** – С. Каљанов: Техника виолончела – К. Флеш: *Скале* – Двозвуци (унисоно): терце, сексте и октаве, трозвуци и Д7,УМ7. **Техничке вежбе** – О. Шевчик – *вежбе на палчанику* – Р. Мац: *Положаји и прелази* – Б. Косман: *Трилер вежбе* – Л. Фејар: *Техничке вежбе III свеска*
Обавезни минимум програма – две дурске и две молске скале са трозвуцима и Д7, УМ7, различитим потезима и ритмичким варијацијама кроз четири октаве; – четири етиде; – два комада; – једно дело велике форме.		
Јавни наступи: Обавезна су 3 јавна наступа у току године		
Програм испита: – Једна молска скала (хармонски мол) са потезима, терцама, секстама, октавама, трозвуцима и четворозвуцима; – Једна етида; – Комад; – Ј. С. Бах: два става из I или II свите; – Први став из једног од наведених концерата; **Испитни програм се изводи напамет**		

Кључне речи: тон, интонација, вибрато, слушање музике, музичка фраза.

Назив предмета	**ВИОЛОНЧЕЛО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Виолончело је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање и припремајући се тако за наставак уметничког образовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке:

– користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. **Скале** – С. Каљанов: *Техника виолончела* – К. Флеш: *Скале* – Дурске и молске скале кроз четири октаве са различитим потезима. – Терце, сексте и октаве кроз три октаве . – Трозвуци и четворозвуци. **Техничке вежбе** – О. Шевчик – *Техничке вежбе за леву и десну руку* – Б. Косман: *Трилер вежбе* – Л. Фејар: *Техничке вежбе*
Обавезни минимум програма – две дурске и две молске скале са трозвуцима и четворозвуцима, терце сексте и октаве. – три етиде; – два комада различитог карактера; – три става из Бахове свите; – соната или концерт.		
Јавни наступи: Обавезна су 3 јавна наступа у току године		
Програм испита: – Једна дурска скала са потезима, терцама, секстама, октавама и трозвуцима и четворозвуцима; – Две етиде различитих техничких захтева; – Два става из свите – обавезно Прелудијум; – Цео концерт или цела соната. **Испитни програм се изводи напамет**		

Кључне речи: тон, интонација, вибрато, слушање музике, музичка фраза.

Назив предмета	**ВИОЛОНЧЕЛО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Виолончело је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање и припремајући се тако за наставак уметничког образовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**99**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Квалитет тона. Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ.

– контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу.		Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. Техника леве руке: – палац позиција; – вибрато. Развијање радне дисциплине кроз систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. **Скале** – С. Каљанов: *Техника виолончела* – К. Флеш: *Скале* – Дурске и молске скале кроз четири октаве са различитим потезима. – Терце, сексте и октаве кроз три октаве. – Трозвуци и четворозвуци. **Техничке вежбе** – О. Шевчик – *Техничке вежбе за леву и десну руку* – Б. Косман: *Трилер вежбе* – Л. Фејар: *Техничке вежбе* **Етиде** – Ф. Грицмахер: *I свеска* – Ј. Мерк: *Етиде* – Ж. Л. Дипор: *Етиде* – Ј. Ј. Доцауер: *Етиде* – Д. Попер: *Етиде оп. 73* – А. Пјати: *Каприча* – О. Франком: *Каприча* **Комади** – М. Милојевић: *Легенда о Јефимији* – П. И. Чајковски: *Песма без речи* – К. Сен-Санс: *Алегро апасионато* – Д. Попер: *Тарантела*, *Мађарска рапсодија Концертна полонеза* – И. Попарић: *Композиције за ансамбле виолончела* (број 4, 5, 6 и 8) **Сонате** – Л. ван Бетовен: *Соната бр. 1* – Ж. Б. Бревал: *Соната Ге-дур* – Ф. Франкер: *Соната Е-дур* – Л. Бокерини: *Соната А-дур* **Концерти** – Ј. Кленгел: *Концерт де-мол* – Л. Бокерини: *Концерт Бе-дур, Де-дур и Ге-дур* – К. Сен-Санс: *Концерт а-мол оп. 33.* – А. Вивалди: *Концерт а-мол, ПВ 35* – Ф. Е. Бах: *Концерт а-мол* – Е. Лало: *Концерт де-мол* – Ј. Хајдн: *Це-дур концерт* – Д. Кабалевски: *Концерт опус 49* **Свите** Ј. С. Бах: *Свита бр. 1, 2, 3* (по избору) Друга дела одговарајућег техничког нивоа
Обавезни минимум програма		

– две дурске и две молске скале са трозвуцима и четворозвуцима, терце сексте и октаве. – три етиде; – два комада; – два става из Бахових свита (1–3); – концерт у целини.
Јавни наступи: Обавезна су 3 јавна наступа у току године
Матурски испит **Испитни програм се изводи напамет**

Кључне речи: тон, интонација, вибрато, слушање музике, музичка фраза.

Контрабас

Назив предмета	**КОНТРАБАС**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Контрабас је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усавршивши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– самостално се штимује; – систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације и – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Слушање и интонација. Контрола ритма. Развијање музичке интерпретације различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – померање звучне тачке и контрола квалитета тона. – расподела и брзина кретања гудала; – промена притиска гудала. – динамика и темпо... – разноврсни потези и ритмичке фигуре: Техника леве руке: – палац позиција; – промена позиција – вибрато. – Орнаменти (мелизми) **Скале** – дурске и молске кроз две октаве (основни и комбиновани потези) – Двозвуци: Разложене терце, квинте и октаве. – Трозвуци – Маденски (св. 1) – Тошев (св. 1) Техничке вежбе – Штрајхер (св. 4) – Симандл – палчева позиција (св. 4, 5,) – Новосел – палчева поз. – Монтаг – палчева поз. **Етиде** – Храбе (св. 1) – Новосел (други део) палчева позиција – Шторх – Храбе (св. 1) – Симандл 10 малих етида

		– Слама 66 етида – Либон 12 етида – Етиде по избору **Комади** – Одговарајуће тежине по избору наставника **Дела велике форме** – Сонате (Ђованино; Марчело; Феш; Корели; Телеман; и др.)
Обавезни минимум програма – Две дурске и две молске скале са трозвуцима, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз две октаве; – четири етиде; – три комада; – једна соната (два става).		
Јавни наступи: Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
Програм испита: – Једна дурска скала кроз две октаве са потезима и трозвуцима; – Једна техничка вежба; – Једна етида са клавирском пратњом; – Два става сонате или комад. **Испитни програм се изводи напамет**		

Кључне речи: тон, интонација, ритам, вибрато, слушање музике, музичка фраза.

Назив предмета	**КОНТРАБАС**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Контрабас је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усавршти вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– самостално се штимује; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – користи предности дигитализације и – поштује договорена правила понашања	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Слушање и интонација. Контрола ритма. Развијање музичке интерпретације различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – померање звучне тачке и контрола квалитета тона. – расподела и брзина кретања гудала; – промена притиска гудала. – динамика и темпо..; – разноврсни потези и ритмичке фигуре: Техника леве руке: – палац позиција; – промена позиција – вибрато. – Орнаменти – мелизми Скале – дурске и молске кроз две октаве (основни и комбиновани потези) – Двозвуци: Разложене терце, квинте и октаве. – Трозвуци – Маденски (св. 1) – Тошев (св. 1)

при слушању и извођењу музике.		Техничке вежбе – Штрајхер (св. 4) – Симандл – палчева позиција (св. 4, 5,) – Новосел – (други део) палчева поз. – Монтаг – палчева поз. **Етиде** – Храбе (св. 1) – Новосел 15 етида – Шторх – Храбе (св. 1) – Симандл 9 великих етида – Слама 66 етида – Либон 12 етида – Етиде по избору **Комади** – Одговарајуће тежине по избору наставника **Дела велике форме** – Сонате (Ђованино; Марчело; Феш; Корели; Телеман; и др.)
Обавезни минимум програма – Две дурске и две молске скале са трозвуцима, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз две октаве; – четири етиде; – три комада; – једна соната (два става).		
Јавни наступи: Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
Програм испита: – Једна дурска скала кроз две октаве са потезима и трозвуцима; – Једна техничка вежба; – Једна етида са клавирском пратњом; – Два става сонате или комад. **Испитни програм се изводи напамет**		

Кључне речи: тон, интонација, ритам, вибрато, слушање музике, музичка фраза.

Назив предмета	**КОНТРАБАС**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Контрабас је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усавршивши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– самостално се штимује; – систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Слушање и интонација. Контрола ритма. Развијање музичке интерпретације различитих стилова. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – померање звучне тачке и контрола квалитета тона. – расподела и брзина кретања гудала; – промена притиска гудала. – динамика и темпо... – разноврсни потези и ритмичке фигуре: Техника леве руке: – палац позиција;

– самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;		– промена позиција – вибрато. **Скале** – дурске и молске кроз две октаве (основни и комбиновани потези) – Двозвуци: Разложене терце, квинте и октаве. – Трозвуци – Маденски (св. 1) Техничке вежбе – Штрајхер (св. 4) – Симандл – палчева позиција (св. 4, 5,) – Новосел – (други део) палчева поз. **Етиде** – Храбе (св. 1; 2;) – Новосел 15 етида – Шторх – Храбе (св. 2) – Симандл – Кројцер 18 етида – Вибор етиде (св. 3) – Етиде по избору **Комади** – Одговарајуће тежине по избору наставника **Дела велике форме** – Концерти (Капуци; Пихл; и други одговарајуће тежине.
Обавезни минимум програма – две дурске и две молске скале са трозвуцима, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз две октаве; – четири етиде; – три комада; – концерт (први став).		
Јавни наступи: Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
Програм испита: – Једна дурска скала кроз две октаве са потезима и трозвуцима. – Једна техничка вежба. – Једна етида са клавирском пратњом. – Концерт (први став). **Испитни програм се изводи напамет**		

Кључне речи: тон, интонација, ритам, вибрато, слушање музике, музичка фраза.

Назив предмета	**КОНТРАБАС**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Контрабас је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усавршли вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**99**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– самостално се штимује; – систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чисте интонације; – контролише интонацију и квалитет тона	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Слушање и интонација. Контрола ритма. Развијање музичке интерпретације. Музичка меморија. Припрема за јавни наступ. Читање с листа и заједничко музицирање. Техника десне руке: – померање звучне тачке и контрола квалитета тона.

при промени позиција и коригује се; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван школе; – самостално посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу.		– расподела и брзина кретања гудала; – промена притиска гудала. – динамика и темпо... Техника леве руке: – палац позиција; – промена позиција – вибрато. **Скале** – дурске и молске кроз две октаве (основни и комбиновани потези) – Двозвуци: Разложене терце, квинте и октаве. – Трозвуци Техничке вежбе – Штрајхер (св. 4) **Етиде** – Храбе (св. 1; 2) – Новосел 6 етида каприса – Шторх – Храбе (св. 2) – Симандл – Кројцер 18 етида – Вибор етиде (св. 3; 4) – Етиде по избору **Комади** – Одговарајуће тежине по избору наставника **Дела велике форме** – Концерти (Капуци; Пихл; Драгонети; Дитерсдорф; и други одговарајуће тежине.
Обавезни минимум програма – две дурске и две молске скале са трозвуцима, различитим потезима и ритмичким варијацијама, кроз две октаве; – три етиде; – два комада; – концерт у целини.		
Јавни наступи: Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
Матурски испит **Испитни програм се изводи напамет**		

Кључне речи: тон, интонација, ритам, вибрато, слушање музике, музичка фраза.

Читање са листа (за гудаче)

Назив предмета	**ЧИТАЊЕ СА ЛИСТА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.	
Разред	**Први/Други/Трећи/Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**35/35/35/33**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост у	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке

кретању кроз текст; – препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.		литературе.

Кључне речи: концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена.

Гитара

Назив предмета	**ГИТАРА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Гитара, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усавршивши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање, градећи своју уметничку личност кроз соло и камерно музицирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– препознаје и примењује све музичке ознаке; – имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима; – критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања; – примењује шири спектар боја на гитари (од „понтичела” до „сул таста”) у зависности од карактера композиције; – користи различите технике меморисања текста; – самостално решава лакше техничке проблеме у композицији; – јасно фразира и прецизно изражава музички ток; – примени технику тремоло свирања на гитари; – имплементира основне агогичке појмове; – самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре; – самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона; – учествује у јавним наступима у школи и ван ње.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Тремоло техника. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање. **Скале** Дијатонске дурске и молске скале кроз триоктаве. Хроматска скала кроз три октаве. Терце, сексте, октаве, децими, разлагање трозвука и четворозвука. Каденце у сва три положаја.
Обавезни минимум програма: – Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом – Две етиде – Циклично дело – Комад.		
Јавни наступи: Најмање два јавна наступа у току школске године		
Програм смотре: – Етида – Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом; **Програм испита:** – Етида; – Циклично дело; – Комад **Испитни програм се изводи напамет**		

Кључне речи: агогика, фраза, музички израз.

Назив предмета	**ГИТАРА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Гитара, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање, градећи своју уметничку личност кроз соло и камерно музицирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примењује све музичке ознаке; – имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима; – самостално решава лакше техничке проблеме у композицији; – примењује шири спектар боја на гитари (од „понтичела” до „сул таста”) у зависности од карактера композиције; – користи различите технике меморисања текста; – критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања; – јасно фразира и прецизно изражава музички ток; – имплементира основне агогичке појмове; – самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре; – самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона; – учествује у јавним наступима у школи и ван ње.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала кроз три октаве; терце, сексте, октаве, децими, разлагање трозвука и четворозвука; каденца у сва три положаја. Скале и све припадне вежбе треба вежбати и даље и легато и стакато, уз проширење употребе ритмичких варијанти; ученика оспособити да може да свира већ у брзом темпу – м. м. = 100–112. **ЛИТЕРАТУРА:** **Школе и етиде** – Ј. Јовичић: *Школа за гитару* III, IV и V свеска – Е. Пухол: *Escuela rotonada* – А. Карлеваро: *Cuadernos но. 1, 2, 3, 4* – М. Каркаси: *Етиде оп. 60* – Ф. Сор-А. Сеговија: *20 етида* – Косте: *Етиде оп. 38* – М. Ђулијани: *Етиде оп. 48 и оп. 100* – Д. Агуадо: *Етиде* – Л. Лењани: *Каприча* – Е. Пухол: *Grado Superior* Друге етиде по избору наставника. **Циклична дела** Сонате, сонатине, свите или варијације из литературе а по избору наставника **Комади** Избор комада из литературе за гитару од ренесансе до XX века – избор може да садржи и транскрипције (нпр. дела Албениза, Гранадоса и др.).

Обавезни минимум програма:
– Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом
– Две етиде
– Циклично дело
– Комад.

Јавни наступи: Најмање два јавна наступа у току школске године

Програм смотре:

– Етида – Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом; **Програм испита:** – Етида; – Циклично дело; – Комад – Комад. **Испитни програм се изводи напамет**

Кључне речи: агогика, фраза, музички израз.

Назив предмета	**ГИТАРА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета гитара, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усавршивши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање, градећи своју уметничку личност кроз соло и камерно музицирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– препознаје и примењује све музичке ознаке; – имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима; – критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања; – примењује шири спектар боја на гитари (од „понтичела” до „сул таста”) у зависности од карактера композиције; – користи различите технике меморисања текста; – самостално решава лакше техничке проблеме у композицији; – јасно фразира и прецизно изражава музички ток; – познаје барокне игре и њихове карактеристике; – имплементира основне агогичке појмове; – самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре; – самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона; – учествује у јавним наступима у школи и ван ње.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Приступ барокној музици и полифонији. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала; терце, сексте, октаве, децime, разложени трозвуци и четворозвуци; каденце у сва три положаја. Наставити рад на скалама као једном од основних средстава техничког развоја применом различитих ритмичких комбинација. Тежити томе да се ученик сигурно креће кроз већ сасвим брза темпа (мм = 120). **ЛИТЕРАТУРА:** **Школе и етиде** – Ј. Јовичић: *Школа за гитару III, IV и V део* – Е. Пухол: *Escuela ratonada* – А. Карлеваро: *Cuadernos 1, 2, 3, 4* – Ф. Сор-А. Сеговија: *20 етида* – Косте: *Етиде оп. 38* – Е. Пухол: *Grado superior и етиде из Школе* – Х. Вила-Лобос: Етиде Х. Сагрерас: Етиде Д. Агуадо: *Етиде* Друге етиоде из литературе по избору наставника – Ј. С. БАХ – 2 става из неке свите **Циклична дела** Сонате, варијације, свите из литературе а по

		избору наставника **Комади** Избор комада из литературе од ренесансе до XX века Друга дела по избору наставника.
Обавезни минимум програма: – Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом – Две етиде – Циклично дело – Комад.		
Јавни наступи: Најмање два јавна наступа у току школске године		
Програм смотре: – Етида – Једна трооктавна скала са интервалима, арпеђима и каденцом; **Програм испита:** – Етида; – Циклично дело; – Комад – Два става из барокне свите (по могућству из неке од Бахових свита). **Испитни програм се изводи напамет**		

Кључне речи: агогика, фраза, музички израз.

Назив предмета	**ГИТАРА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета гитара, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање, градећи своју уметничку личност кроз соло и камерно музицирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**99**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– препознаје и примењује све музичке ознаке; – имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима; – критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања; – примењује шири спектар боја на гитари (од „понтичела" до „сул таста") у зависности од карактера композиције; – користи различите технике меморисања текста; – самостално решава лакше техничке проблеме у композицији; – јасно фразира и прецизно изражава музички ток; – познаје барокне игре и њихове карактеристике; – имплементира основне агогичке појмове; – самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре; – самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона; – учествује у јавним наступима у школи и ван ње; – креира сопствени прсторед, прилагођен индивидуалним способностима и	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника леве и десне руке: апојандо, тирандо, легато (узлазни и силазни), арпеђа. Синхронизовање леве и десне руке. Рад на прстометирању леве и десне руке. Меморисање нотног текста. Динамичке и агогичке ознаке и начин интерпретације. Имплементирање одређеног тембра приликом интерпретације. Циклична дела (соната или варијације) – приступ и реализација. Приступ барокној музици и полифонији. Хармонска и музичка анализа дела. Музичко фразирање. Дијатонске дурске и молске скале кроз три октаве; хроматска скала; терце, сексте, октаве, децime, разложени трозвуци и четворозвуци; каденце у сва три положаја. Наставити рад на скалама као једном од основних средстава техничког развоја применом различитих ритмичких комбинација. Тежити томе да се ученик сигурно креће кроз већ сасвим брза темпа (мм = 120). **ЛИТЕРАТУРА:** **Школе и етиде** – Ј. Јовичић: *Школа за гитару III, IV и V свеска*

карактеру композиције; – субјективно интерпретира композиције уз слободу музичког доживљаја одређену правилима епохе и стила.		– Е. Пухол: *Escuela rotonada* – А. Карлеваро: *Cuadernos 1, 2, 3, 4* – Х. Вила-Лобос: *Етиде* – Ф. Сор-А. Сеговија: *20 етида* – Н. Косте: *Етиде оп. 38* – Е. Пухол: *Grado superior и етиде из Школе* – Д. Агуадо: *Етиде* – Х. Сагрерас: *Етиде* Друге етиде из литературе – J. С. БАХ – Два става из неке Бахове свите или нека Бахова композиција сложенијег садржаја и форме (нпр. Чакона де-мол и сл.) **Циклична дела** Сонате из шире литературе – Ф. Сор: *Соната оп. 22, оп. 25, оп. 15* – М. Ђулијани: *Соната оп. 15* – А. Диабели: *Соната Еф-дур* – М. М. Понсе: *Сонатина меридионал, Соната класика* – Ф. М. Тороба: *Сонатина* – Х. Турина: *Соната* У обзир долазе и развијене једноставачне сонатне форме као што су: М. Ђулијани: *Grande ouvertire, Grand sonata Eroika* **Комади** Избор комада од епохе ренесансе до XX века – потребно је у избор укључити бар једну композицију домаћег аутора: Д. Богдановића, В. Трајковића, J. Јовичића, В. Ивановића и др. Друга дела по избору наставника.
Обавезни минимум програма: – Концертна етида; – Први став сонате; – Виртуозни комад; – Једна композиција домаћег аутора; – Најмање један став Бахове партите, сонате или свите.		
Јавни наступи: Најмање два јавна наступа у току школске године		
Матурски испит		

Кључне речи: агогика, фраза, музички израз.

Читање са листа (за гитаристе)

Назив предмета	**ЧИТАЊЕ СА ЛИСТА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.	
Разред	**Први/Други/Трећи/Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**35/35/35/33**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике;	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких и техничких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије.

– опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; – познавање музичких и техничких ознака унутар текста; – познавање нота на различитим жицама и у оквиру различитих позиција.		Сналажљивост и брзо реаговање. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.

Кључне речи: концентрација. опажање, анализа, континуирано кретање, примена.

Тамбура Е прим

Назив предмета	**ТАМБУРА Е ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура Е прим, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изведе скале, двозвуке, трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа композиције поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањем стеченим из других музичких предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације; – критички вреднује сопствено извођење на јавном наступу али и извођење других ученика; – активно слуша часове других ђака и примењује запажања у свом извођењу; – свирањем у камерном саставу и оркестру развија способност међусобног слушања и успешног заједничког свирања; – користи модерне ИТ технологије ради слушања мастер класа и извођења тамбурашких композиција; – понаша се у складу са музичким бонтоном приликом слушања и извођења музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двохвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција, двозвуци, трозвуци и четворозвучи извођени симултано – пицикато, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицикато (само левом) – акордска техника – флажолети – вибрато – глисандо – различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, трилер, украси једноструки и двоструки…) **Скале, двозвуци и трозвуци** Свирање петдурских и пет молских скала као и хроматских кроз две октаве у различитим позицијама Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и две октаве изломљено разлагање трозвука Четворозвуци (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање **Скале и техничке вежбе:** – К. Флеш: *Систем скала* – Н. Бакланова: *Етиде*

		– О. Шевчик: *оп. 7* – Г. Шрадик: *Техничке вежбе*, свеска 1 – А. Григорјан: *Скале и арпеђа*
Обавезни минимум програма: – пет дурских и пет молских скале а као и хроматске кроз две октаве, исте скале кроз једну октаву у терцама и секстама са разложеним трозвуцима и четворозвуком – шест етида и одговарајуће техничке вежбе – једно дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање два става, свита најмање три става, тема с варијацијама) – четири комада уметничке литературе – три народне песме или игре		
Јавни наступи: обавезна два наступа у току школске године		
Програм испита: – једна дурска или молска скала кроз две октаве, иста скала у терцама и секстама кроз једну октаву са различитом ритмизацијом, разложени трозвуци и четворозвук – једна етида – два комада (различитог карактера, један лирски, један виртуозни, по избору један комад из народног стваралаштва) – Крупна форма – избор (концерт/кончетирино I или II и III став или соната/сонатина, најмање два става или свита најмање три става или тема с варијацијама). **Испитни програм ученик свира напамет уз клавирску пратњу.**		

Кључне речи: тамбура, артикулација, динамика, агогика, акорди, скале, етиде, комади, крупна форма.

Назив предмета	**ТАМБУРА Е ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура Е прим, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изведе скале, двозвуке, трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа композиције поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањем стеченим из других музичких предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације; – критички вреднује сопствено извођење на јавном наступу али и извођење других ученика; – активно слуша часове других ђака и примењује запажања у свом извођењу; – свирањем у камерном саставу и оркестру	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двохвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција , двозвуци, трозвуци и четворозвучи извођени симултано – пицикато, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицикато (само левом) – акордска техника – флажолети – вибрато – глисандо – различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, трилер, украси једноструки и двоструки…) **Скале, двозвуци и трозвуци** Свирање свих дурских и молских скала до пет предзнака као и хроматских кроз две октаве у различитим позицијама

развија способност међусобног слушања и успешног заједничког свирања; – користи модерне ИТ технологије ради слушања мастер класа и извођења тамбурашких композиција; – понаша се у складу са музичким бонтоном приликом слушања и извођења музике; – посећује концерте.		Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и две октаве изломљено разлагање трозвука Четворозвуци (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање **Скале и техничке вежбе:** – К. Флеш: *Систем скала* – Н. Бакланова: *Етиде* – О. Шевчик: *оп. 7* – Г. Шрадик: *Техничке вежбе*, свеска 1 – А. Григорјан: *Скале и арпеђа*
Обавезни минимум програма: – све дурске и молске скале до пет предзнака као и хроматске кроз две октаве, исте скале кроз једну октаву у терцама и секстама са разложеним трозвуцима и четворозвуком шест етида и одговарајуће техничке вежбе – једно дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање два става, свита најмање три става, тема с варијацијама) – четири комада уметничке литературе – три народне песме или игре		
Јавни наступи: обавезна два наступа у току школске године		
Програм испита: – једна дурска или молска скала кроз две октаве, иста скала у терцама и секстама кроз једну октаву са различитом ритмизацијом, разложени трозвуци и четворозвук – једна етида – два комада (различитог карактера, један лирски, један виртуозни, по избору један комад из народног стваралаштва) – Крупна форма – избор (концерт/кончетирино I или II и III став или соната/сонатина, најмање два става или свита најмање три става или тема с варијацијама). **Испитни програм ученик свира напамет уз клавирску пратњу.**		

Кључне речи: тамбура, артикулација, динамика, агогика, акорди, скале, етиде, комади, крупна форма.

Назив предмета	**ТАМБУРА Е ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура Е прим, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изведе скале, двозвуке, трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа композиције поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањем стеченим из других музичких предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двохвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција , двозвуци, трозвуци и четворозвучи извођени симултано – пицикато, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицикато (само левом) – акордска техника

карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације; – критички вреднује сопствено извођење на јавном наступу али и извођење других ученика; – активно слуша часове других ђака и примењује запажања у свом извођењу; – свирањем у камерном саставу и оркестру развија способност међусобног слушања и успешног заједничког свирања; – познаје оригиналну музичку литературу за свој инструмент али и литературу за друге инструменте која се може користити на тамбури; – импровизује на једноставнију задату тему на свом инструменту; – користи модерне ИТ технологије ради слушања мастер класа и извођења тамбурашких композиција; – понаша се у складу са музичким бонтоном приликом слушања и извођења музике.		– флажолети – вибрато – глисандо – различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, трилер, украси једноструки и двоструки…) **Скале, двозвуци и трозвуци** Свирање свих дурских и молских скала као и хроматских кроз две и три октаве у различитим позицијама Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и две октаве изломљено разлагање трозвука Четворозвуци (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање **Скале и техничке вежбе:** – К. Флеш: *Систем скала* – Н. Бакланова: *Етиде* – О. Шевчик: *оп. 7* – Г. Шрадик: *Техничке вежбе*, свеска 1 – А. Григорјан: *Скале и арпеђа*
Обавезни минимум програма: – по шест дурских и молских скала и хроматских кроз две и три октаве, исте скале кроз једну октаву у терцама и секстама са разложеним трозвуцима и четворозвуком – шест етида и одговарајуће техничке вежбе – једно дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање два става, свита најмање три става, тема с варијацијама) – четири комада уметничке литературе – три народне песме или игре		
Јавни наступи: обавезна два наступа у току школске године		
Програм испита: – једна дурска или молска скала кроз две октаве, иста скала у терцама и секстама кроз једну октаву са различитом ритмизацијом, разложени трозвуци и четворозвук – једна етида – два комада (различитог карактера, један лирски, један виртуозни, по избору један комад из народног стваралаштва) – Крупна форма – избор (концерт/кончетирино I или II и III став или соната/сонатина, најмање два става или свита најмање три става или тема с варијацијама). **Испитни програм ученик свира напамет уз клавирску пратњу.**		

Кључне речи: тамбура, артикулација, динамика, агогика, акорди, скале, етиде, комади, крупна форма.

Назив предмета	**ТАМБУРА Е ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура Е прим, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**99**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изведе скале, двозвуке, трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа композиције	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двохвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција,

поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањем стеченим из других музичких предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације; – критички вреднује сопствено извођење на јавном наступу али и извођење других ученика; – активно слуша часове других ђака и примењује запажања у свом извођењу; – свирањем у камерном саставу и оркестру развија способност међусобног слушања и успешног заједничког свирања; – познаје оригиналну музичку литературу за свој инструмент али и литературу за друге инструменте која се може користити на тамбури; – импровизује на једноставнију задату тему на свом инструменту; – користи модерне ИТ технологије ради слушања мастер класа и извођења тамбурашких композиција; – поноша се у складу са музичким бонтоном приликом слушања и извођења музике.		двозвуци, трозвуци и четворозвучи извођени симултано – пицикато, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицикато (само левом) – акордска техника – флажолети – вибрато – глисандо – различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, трилер, украси једноструки и двоструки…) **Скале, двозвуци и трозвуци** Свирање свих дурских и молских скала као и хроматских кроз две и три октаве у различитим позицијама Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и две октаве изломљено разлагање трозвука Четворозвуци (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање **Скале и техничке вежбе:** – К. Флеш: *Систем скала* – Н. Бакланова: *Етиде* – О. Шевчик: *оп. 7* – Г. Шрадик: *Техничке вежбе*, свеска 1 – А. Григорјан: *Скале и арпеђа*
Обавезни минимум програма: – по шест дурских и молских скала и хроматских кроз две и три октаве, исте скале кроз једну октаву у терцама и секстама са разложеним трозвуцима и четворозвуком – шест етида и одговарајуће техничке вежбе – једно дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање два става, свита најмање три става, тема с варијацијама) – четири комада уметничке литературе – три народне песме или игре		
Јавни наступи: обавезна два наступа у току школске године		
Матурски испит Испитни програм ученик свира напамет уз клавирску пратњу.		

Кључне речи: транспоновање, осамостаљивање, могућност избора.

Тамбура А-бас прим

Назив предмета	**ТАМБУРА А-БАС ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура А-бас прим, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изведе скале, двозвуке, трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа композиције поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањемстеченим из других музичких предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације; – критички вреднује сопствено извођење на јавном наступу али и извођење других ученика; – активно слуша часове других ђака ипримењује запажања у свом извођењу; – свирањем у камерном саставу и оркестру развија способност међусобног слушања и успешног заједничког свирања; – користи модерне ИТ технологије ради слушања мастеркласа и извођења тамбурашких композиција; – понаша се у складу са музичким бонтоном приликом слушања и извођења музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двохвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција , двозвуци, трозвуци и четворозвучи извођени симултано – пицикато, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицикато (само левом) – акордска техника – флажолети – вибрато – глисандо – различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, трилер, украси једноструки и двоструки…) **Скале, двозвуци и трозвуци** Свирање пет дурских и пет молских скала као и хроматских кроз две октаве у различитим позицијама Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и две октаве изломљено разлагање трозвука Четворозвуци (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање **Скале и техничке вежбе:** – К. Флеш: *Систем скала* – Н. Бакланова: *Етиде* – О. Шевчик: *оп. 7* – Г. Шрадик: *Техничке вежбе*, свеска 1 – А. Григорјан: *Скале и арпеђа*
Обавезни минимум програма: – пет дурских и пет молских скалеа као и хроматске кроз две октаве, исте скале кроз једну октаву у терцама и секстама са разложеним трозвуцима и четворозвуком – шест етида и одговарајуће техничке вежбе – једно дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање два става, свита најмање три става, тема с варијацијама) – четири комада уметничке литературе – три народне песме или игре		
Јавни наступи: обавезна два наступа у току школске године		
Програм испита: – једна дурска или молска скала кроз две октаве, иста скала у терцама и секстама кроз једну октаву са различитом ритмизацијом, разложени трозвуци и четворозвук – једна етида – два комада (различитог карактера, један лирски, један виртуозни, по избору један комад из народног стваралаштва) – Крупна форма – избор (концерт/кончетирино I или II и III став или соната/сонатина, најмање два става или свита најмање три става илитема с варијацијама). **Испитни програм ученик свира напамет уз клавирску пратњу.**		

Кључне речи: тамбура, артикулација, динамика, агогика, акорди, скале, етиде, комади, крупна форма.

Назив предмета	**ТАМБУРА А-БАС ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура А-бас прим, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изведе скале, двозвуке, трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа композиције поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањем стеченим из других музичких предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације; – критички вреднује сопствено извођење на јавном наступу али и извођење других ученика; – активно слуша часове других ђака и примењује запажања у свом извођењу; – свирањем у камерном саставу и оркестру развија способност међусобног слушања и успешног заједничког свирања; – користи модерне ИТ технологије ради слушања мастер класа и извођења тамбурашких композиција; – понаша се у складу са музичким бонтоном приликом слушања и извођења музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двохвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција , двозвуци, трозвуци и четворозвучи извођени симултано – пицикато, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицикато (само левом) – акордска техника – флажолети – вибрато – глисандо – различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, трилер, украси једноструки и двоструки…) **Скале, двозвуци и трозвуци** Свирање свих дурских и молских скала до пет предзнака као и хроматских кроз две октаве у различитим позицијама Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и две октаве изломљено разлагање трозвука Четворозвуци (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање **Скале и техничке вежбе:** – К. Флеш: *Систем скала* – Н. Бакланова: *Етиде* – О. Шевчик: *оп. 7* – Г. Шрадик: *Техничке вежбе*, свеска 1 – А. Григорјан: *Скале и арпеђа*
Обавезни минимум програма: – све дурске и молске скале до пет предзнака као и хроматске кроз две октаве, исте скале кроз једну октаву у терцама и секстама са разложеним трозвуцима и четворозвуком – шест етида и одговарајуће техничке вежбе – једно дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање два става, свита најмање три става, тема с варијацијама) – четири комада уметничке литературе – три народне песме или игре		
Јавни наступи: обавезна два наступа у току школске године		
Програм испита: – једна дурска или молска скала кроз две октаве, иста скала у терцама и секстама кроз једну октаву са различитом ритмизацијом, разложени трозвуци и четворозвук – једна етида		

– два комада (различитог карактера, један лирски, један виртуозни, по избору један комад из народног стваралаштва) – Крупна форма – избор (концерт/кончетирино I или II и III став или соната/сонатина, најмање два става или свита најмање три става или тема с варијацијама). **Испитни програм ученик свира напамет уз клавирску пратњу.**

Кључне речи: тамбура, артикулација, динамика, агогика, акорди, скале, етиде, комади, крупна форма.

Назив предмета	**ТАМБУРА А-БАС ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура А-бас прим, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изведе скале, двозвуке, трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа композиције поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањем стеченим из других музичких предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације; – критички вреднује сопствено извођење на јавном наступу али и извођење других ученика; – активно слуша часове других ђака и примењује запажања у свом извођењу; – свирањем у камерном саставу и оркестру развија способност међусобног слушања и успешног заједничког свирања; – познаје оригиналну музичку литературу за свој инструмент али и литературу за друге инструменте која се може користити на тамбури; – импровизује на једноставнију задату тему на свом инструменту; – користи модерне ИТ технологије ради слушања мастер класа и извођења тамбурашких композиција; – понаша се у складу са музичким бонтоном приликом слушања и извођења музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двохвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција , двозвуци, трозвуци и четворозвучи извођени симултано – пицикато, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицикато (само левом) – акордска техника – флажолети – вибрато – глисандо – различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето, трилер, украси једноструки и двоструки…) **Скале, двозвуци и трозвуци** Свирање свих дурских и молских скала као и хроматских кроз две и три октаве у различитим позицијама Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и две октаве изломљено разлагање трозвука Четворозвуци (доминантни) са обртајима и изломљено разлагање **Скале и техничке вежбе:** – К. Флеш: *Систем скала* – Н. Бакланова: *Етиде* – О. Шевчик: *оп. 7* – Г. Шрадик: *Техничке вежбе*, свеска 1 – А. Григорјан: *Скале и арпеђа*
Обавезни минимум програма: – по шест дурских и молских скала и хроматских кроз две и три октаве, исте скале кроз једну октаву у терцама и		

секстама са разложеним трозвуцима и четворозвуком – шест етида и одговарајуће техничке вежбе – једно дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање два става, свита најмање три става, тема с варијацијама) – четири комада уметничке литературе – три народне песме или игре
Јавни наступи: обавезна два наступа у току школске године
Програм испита: – једна дурска или молска скала кроз две октаве, иста скала у терцама и секстама кроз једну октаву са различитом ритмизацијом, разложени трозвуци и четворозвук – једна етида – два комада (различитог карактера, један лирски, један виртуозни, по избору један комад из народног стваралаштва) – крупна форма – избор (концерт/кончетирино I или II и III став или соната/сонатина, најмање два става или свита најмање три става или тема с варијацијама). **Испитни програм ученик свира напамет уз клавирску прању.**

Кључне речи: тамбура, артикулација, динамика, агогика, акорди, скале, етиде, комади, крупна форма.

Назив предмета	**ТАМБУРА А-БАС ПРИМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Тамбура А-бас прим, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**99**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изведе скале, двозвуке, – трозвуке и четворозвуке у односу на постављене техничке захтеве; – самостално чита с листа композиције поштујући основне динамичке и артикулационе ознаке; – изведе различите технике свирања десном и левом руком; – изведе композицију у корелацији са знањем стеченим из других музичких предмета; – свира напамет предвиђене композиције соло и уз клавирску пратњу; – изводи композицију одређеног музичког правца са свим стилским карактеристикама; – покаже изражајност у свирању кроз обликовање фразе, уз примену различите динамике, агогике, артикулације.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника десне руке: – све варијанте једногласне артикулације – двохвати и разлагања акорада наизменичним ударцима и клизањем уз промене позиција , двозвуци, трозвуци и четворозвучи извођени симултано – пицикато, палцем и средњим прстом – тремоло легато и нон легато – арпеђо – динамичке и агогичке ознаке Техника леве руке: – једногласје легато, – једногласје и двогласје легато и нон легато – пицикато (само левом) – акордска техника – флажолети – вибрато – глисандо различите врсте мелизама (парлтрилер, мордент, групето) **Скале, двозвуци и трозвуци** Свирање свих дурских и молских скала као и хроматских кроз две и три октаве у различитим позицијама Терце и сексте у истим тоналитетима са различитом ритмизацијом кроз једну октаву Трозвуци основних хармонских функција са обртајима кроз једну и две октаве изломљено разлагање трозвука Четворозвуци (доминантни) са обртајима и

		изломљено разлагање **Скале и техничке вежбе:** – К. Флеш: *Систем скала* – Н. Бакланова: *Етиде* – О. Шевчик: *оп. 7* – Г. Шрадик: *Техничке вежбе*, свеска 1 – А. Григорјан: *Скале и арпеђа*
Обавезни минимум програма: – по шест дурских и молских скала и хроматских кроз две и три октаве, исте скале кроз једну октаву у терцама и секстама са разложеним трозвуцима и четворозвуком – шест етида и одговарајуће техничке вежбе – једно дело велике форме (концерт, кончетирино I или II III став, соната или сонатина најмање два става, свита најмање три става, тема с варијацијама) – четири комада уметничке литературе – три народне песме или игре		
Јавни наступи: обавезна два наступа у току школске године		
Матурски испит **Испитни програм се изводи напамет и уз инструменталну пратњу.**		

Кључне речи: тамбура, артикулација, динамика, агогика, акорди, скале, етиде, комади, крупна форма.

Читање са листа (за тамбураше)

Назив предмета	**ЧИТАЊЕ СА ЛИСТА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.	
Разред	**Први/Други/Трећи/Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**35/35/35/33**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; – препозна дела и деонице тамбуре у камерним и оркестарским композицијама.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама тамбуре у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.

Кључне речи: концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена.

Соло певање

Назив предмета	**СОЛО ПЕВАЊЕ**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.
Циљ	Циљ учења предмета Соло певање је да ученик кроз даље музичко сазревање, како у вокално-техничком, тако и у интерпретативном смислу, буде у стању да, кроз индивидуално искуство и ниво постигнућа на коме се налази, изведе

	композиције различитих стилова и епоха и повеже их са другим уметностима, нарочито глумом, сценским покретом и књижевношћу као великом инспирацијом вокалне и оперске музике.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– контролише правилан певачки став и држање тела у току извођења музике; – правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи; – употребљава резонатор гласа и користи различита вибрантна места зависно од регистара гласа; – разликује типове дисања и правилно од неправилног; – примењује различите вежбе дисања у циљу контроле положаја дијафрагме; – правилно формира високо импостиран тон и контролише интонацију при певању; – правилно артикулише, изговара и интерпретира текст композиције при певању; – контролише гестикулацију тела и мимику лица; – комуницира са корепетитором у извођењу музичког дела; – самостално ради на припреми за јавни наступ у циљу стицања самопоуздања; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа); – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Правилно држање тела при певању. Анатомија и функција органа за певање. Припрема и почетак тона. Правилна продукција и емисија тона. Резонатор. Типови и вежбе дисања. Техничке вежбе мањих опсега и једноставнијих кретњи кроз легато, спецато, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Висока импостација. Артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа. **ЛИТЕРАТУРА:** **Вокализе** Н. Вакаи, Ђ. Конконе, Б. Лутген, Ј. Цајдлер, С. Маркези, Х. Панофка и други композитори сличних извођачких захтева; **Стари мајстори** А. Скарлати, Ђ. Паизиело, Ф. Гаспарини, С. Роза, А. Калдара, Ђ. Б. Перголези, Х. Персел, Ђ. Ђордани и други композитори сличних извођачких захтева; **Соло песме класичара и романтичара:** В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ј. Хајдн, Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, Ј. Брамс, А. Јенсен, Е. Григ, В. Белини, Г. Доницети, Ж. Масне, Ш. Гуно и други композитори сличних извођачких захтева; **Соло песме српских композитора:** С. Бинички, Д. Јенко, И. Бајић, С. Христић, Ј. Маринковић, З. Јовановић, М. Тајчевић, П. Коњовић и други композитори сличних извођачких захтева; **Соло песме словенских композитора:** М. И. Глинка, Ј. Хаце, М. Пребанда, П. И. Чајковски, И. Зајц, П. П. Булахов, А. Даргомижски, Р. М. Глиер, С. Тањејев, Н. Римски-Корсаков и други композитори сличних извођачких захтева.

Обавезни минимум програма:
– четири вокализе
– три арије старих мајстора
– две соло песме класичара или романтичара
– две соло песме српских композитора
– две соло песме словенских композитора
Испитни програм:
– Једна вокализа
– Једна арија старог мајстора
– Једна соло песма класичара или романтичара
– Једна соло песма српског или словенског композитора

Јавни наступи: Обавезна два јавна наступа у току школске године.

***Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику.**

Кључне речи: певачки став, вокални апарат, основна својства гласа, дисање, дијафрагма, резонатор, висока импостација, певање, дикција, артикулација, јавни наступ, слушање музике, музички бонтон, хигијена гласа.

Назив предмета	**СОЛО ПЕВАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Соло певање је да ученик кроз даље музичко сазревање, како у вокално-техничком, тако и у интерпретативном смислу, буде у стању да, кроз индивидуално искуство и ниво постигнућа на коме се налази, изведе композиције различитих стилова и епоха и повеже их са другим уметностима, нарочито глумом, сценским покретом и књижевношћу као великом инспирацијом вокалне и оперске музике.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– контролише правиланпевачки став и држање тела у току извођења музике; – правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи; – употребљава резонатор гласа и користи различита вибрантна места зависно од регистара гласа; – контролише изједначавање регистара гласа уз помоћ наставника; – разликује типове дисања и правилно од неправилног; – примењује различите вежбе дисања у циљу ефикасније контроле положаја дијафрагме и подршке тона при певању на даху; – разликује правилне, меке атаке од тврде и шуштаве; – правилно формира високо импостиран тон и контролише интонацију при певању; – артикулише и примењује јасну дикцију при певању, тумачењу и интерпретирању текста композиције; – контролише гестикулацију тела и мимику лица; – комуницира са корепетитором у извођењу музичког дела; – испољава марљивост, мотивацију и позитиван приступ у учењу и раду; – самостално ради на припреми за јавни наступ у циљу стицања самопоуздања; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа); – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Правилно држање тела при певању. Анатомија и функција органа за певање. Правилна продукција и емисија тона. Резонатор и вибрантна места. Регистри гласа. Типови и вежбе дисања. Певање на даху, апођо. Техничке вежбе различитих интервалских скокова и кретњи кроз легато, спецато, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Висока импостација и атака. Изједначавање вокала, артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа. **ЛИТЕРАТУРА:** **Вокализе** Ђ. Конконе, Б. Лутген, Ј. Цајдлер, М. Мирзојева, М. Бордоњи, Г. Росини и други композитори сличних извођачких захтева; **Стари мајстори** А. Скарлати, Ђ. Паизиело, Ђ. Б. Перголези, Ф. Дуранте, Џ. Ф. Хендл, К. В. Глук, Ф. Кавали, Ј. А. Хасе, Д. Сари и други композитори сличних извођачких захтева; **Соло песме класичара и романтичара:** В. А. Моцарт, Л. ван Бетовен, Ј. Хајдн, Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, А. Јенсен, Ј. Брамс, Х. Волф, Е. Григ, В. Белини, Г. Доницети, Ж. Масне, Ш. Гуно, Е. Шабрије и други композитори сличних извођачких захтева; **Соло песме српских композитора:** С. Бинички, Д. Јенко, И. Бајић, С. Христић, Ј. Маринковић, З. Јовановић, М. Тајчевић, П. Коњовић, К. Бабић, Д. Големовић и други композитори сличних извођачких захтева; **Соло песме словенских композитора:** М. И. Глинка, Ј. Хаце, М. Пребанда, П. И. Чајковски, И. Зајц, Ј. Готовац, П. П. Булахов, А. Даргомижски, Р. М. Глиер, С. Тањејев, Н. Римски-Корсаков, А. Дворжак, С. Рахмањинов и други композитори сличних извођачких захтева;

		Лакша оперска арија: К. В. Глук, В. А. Моцарт и други композитори сличних извођачких захтева прилагођених узрасту и нивоу постигнућа ученика.
Обавезни минимум програма: – четири вокализе – четири арије старих мајстора – две соло песме класичара или романтичара – две соло песме српских композитора – две соло песме словенских композитора – једна лакша оперска арија (од Глукове реформе)		
Јавни наступи: Обавезна два јавна наступа у току школске године.		
Испитни програм: – Једна арија старог мајстора – Једна соло песма класичара или романтичара – Једна соло песма српског композитора – Једна соло песма словенског композитора ***Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику.**		

Кључне речи: певачки став, вокални апарат, основна својства гласа, дисање, дијафрагма, резонатор, висока импостација, певање, дикција, артикулација, јавни наступ, слушање музике, музички бонтон, хигијена гласа.

Назив предмета	**СОЛО ПЕВАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Соло певање је да ученик кроз даље музичко сазревање, како у вокално-техничком, тако и у интерпретативном смислу, буде у стању да, кроз индивидуално искуство и ниво постигнућа на коме се налази, изведе композиције различитих стилова и епоха и повеже их са другим уметностима, нарочито глумом, сценским покретом и књижевношћу као великом инспирацијом вокалне и оперске музике.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– контролише правилан певачки став и држање тела у току извођења музике; – правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи; – контролише положај меког непца, ларинкса, језика и доње вилице при певању уз помоћ наставника; – контролише употребу резонатора гласа у току певање; – континуирано ради на изједначавању регистара гласа и разликује вибрантна места зависно од регистара гласа; – разликује типове дисања и примењује правилно костоабдоминално дисање; – успешно изводи различите вежбе дисања у циљу ефикасније контроле положаја дијафрагме и подршке тона при певању на даху; – изводи правилну припрему пред певање, формира правилну, меку атаку; – формира високо импостиран тон и контролише га при певању; – самостално обликује и динамички нијансира музичку фразу;	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Овладавање функцијама органа за певање. Активатор и генератор гласа. Резонатор и артикулацијски простор. Вибрантна места. Регистри гласа. Контрола дијафрагме, певање на даху, апођо. Сложеније техничке вежбе различитих интервалских скокова и кретњи кроз легато, спецато, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Певање украса (апођатура, ађакатура, мордент, групето)и трилера. Висока импостација и мека атака. Изједначавање вокала, артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста. Динамичко нијансирање и фразирање. Тумачење стилских разлика при извођењу композиција различитих епоха. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа. **ЛИТЕРАТУРА:** **Стари мајстори:** А. Скарлати, Ђ. Паизиело, Ђ. Б. Перголези, Ф.

– препознаје одређени захтев вокалне технике са којим се већ сусрео и примењује научене вештине у савладавању истог; – артикулише, примењује јасну дикцију и самостално тумачи и интерпретира текст композиције при певању; – интерпретира композиције поштујући стилске карактеристике различитих епоха; – контролише гестикулацију тела и мимику лица у циљу боље комуникације са публиком; – комуницира са корепетитором кроз интерпретацију музичког дела; – пева на страним језицима са којима се у вокалној литератури најчешће среће; – испољава систематичност у раду; – самостално ради на припреми за јавни наступ у циљу стицања самопоуздања; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа); – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.		Дуранте, Б. Марчело, Т. Траета, Ђ. Сарти, Џ. Ф. Хендл, К. В. Глук, А. Вивалди, Ф. Кавали, Ј. А. Хасе, Д. Сари и други композитори сличних извођачких захтева; **Арија из ораторијума, мисе или кантате:** А. Вивалди, Ђ. Б. Перголези, Ј. С. Бах, Џ. Ф. Хендл, Ј. Хајдн, Ф. Менделсон и други композитори сличних извођачких захтева; **Соло песме композитора 19. века:** Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Менделсон, Ј. Брамс, Х. Волф, Е. Григ, Ф. Лист, В. Белини, Г. Доницети, Ђ. Росини, Ђ. Верди, Ж. Масне, Ш. Гуно, Е. Шабрије, Е. Шосон, Л. Делиб, Ж. Бизе, Г. Малер и други композитори сличних извођачких захтева; **Соло песме композитора 20. И 21. века:** К. Дебиси, Р. Штраус, Г. Форе, Х. Дипарк, Ф. Пуланк, М. Равел, Р. Ан, Е. Сати, Б. Бритн, В. Вилиамс, С. Барбер, С. Донауди, П. Тости, Е. Гранадос, Ф. Обрадорс, М. де Фањаи други композитори сличних извођачких захтева; **Соло песме српских композитора:** С. Бинички, И. Бајић, С. Христић, Ј. Маринковић, П. Коњовић, М. Милојевић, К. Бабић, Д. Големовић, С. Рајичић, Д. Деспић, М. А. Расински, Д. Радић, В. Миланковић, М. Мишевић, С. С. Ковачевић, М. Стојадиновић и други композитори сличних извођачких захтева; **Соло песме словенских композитора** Ј. Хаце, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Готовац, Л. М. Шкерјанц, М. Логар, П. И . Чајковски, Р. М. Глиер, С. Тањејев, Н. Римски-Корсаков, А. Дворжак, С. Рахмањинов и други композитори сличних извођачких захтева; **Арија из опере, оперете или концертна арија:** К. В. Глук, В. А. Моцарт, Г. Доницети, Ђ. Росини, Ђ. Верди, В. Белини, Ђ. Пучини, Ш. Гуно, Ж. Масне, Ж. Бизе, П. И. Чајковски, Н. Римски-Корсаков, Б. Сметана, А. Дворжак, Ј. Штраус, Ф. Лехар, А. Саливан, Џ. Гершвин, И. Калман, П. Сорозабал, Ф. А. Барбиери, Р. Чапи, Г. Хименез и други композитори сличних извођачких захтева прилагођених узрасту и нивоу постигнућа ученика.
Обавезни минимум програма: – три арије старих мајстора – једна арија из ораторијума, мисе или кантате – две соло песме композитора 19. века – једна соло песма композитора 20. или 21. века (осим српских и словенских композитора) – две соло песме српских композитора – две соло песме словенских композитора – једна арија из опере, оперете или концертна арија (од Глукове реформе)		
Јавни наступи: Обавезна четири јавна наступа у току школске године.		
Испитни програм: – Једна арија старог мајстора – Једна соло песма композитора 19. века – Једна соло песма композитора 20. или 21. века (осим српских и словенских композитора) – Једна соло песма српског или словенског композитора – Једна арија из опере, оперете или концертна арија ***Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику.**		

Кључне речи: певачки став, вокални апарат, основна својства гласа, дисање, дијафрагма, резонатор, регистри, висока импостација, певање, дикција, артикулација, јавни наступ, слушање музике, музички бонтон, хигијена гласа.

Назив предмета	**СОЛО ПЕВАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Соло певање је да ученик кроз даље музичко сазревање, како у вокално-техничком, тако и у интерпретативном смислу, буде у стању да, кроз индивидуално искуство и ниво постигнућа на коме се налази, изведе композиције различитих стилова и епоха и повеже их са другим уметностима, нарочито глумом, сценским покретом и књижевношћу као великом инспирацијом вокалне и оперске музике.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**99**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– контролише певачки став и држање тела у току извођења музике; – контролише положај меког непца, ларинкса, језика и доње вилице при певању; – правилно користи певачки апарат у зависности од техничких и музичких захтева композиције која се изводи и успешно примењује технику костоабдоминалног дисања и пева тон на даху; – контролише изједначеност регистара гласа; – богатим музичким језиком обликује и динамички нијансира музичке фразе; – повезује певање са другим уметностима, нарочито глумом, сценским покретом и књижевношћу; – процени, оцени и изрази мишљење како о свом тако и о туђем наступу; – брине о гласу и примењује хигијену вокалног апарата (гласа); – учествује на јавним наступима у школи и ван ње.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Осамостаљивање и овладавање функцијама органа за певање. Резонатор и артикулацијски простор. Вибрантна места. Регистри гласа. Контрола дијафрагме, певање на даху, апоџо. Сложеније техничке вежбе различитих интервалских скокова и кретњи кроз легато, спецато, стакато, мартелато технику и рад на покретљивости гласа. Певање украса (апоџатура, ађакатура, мордент, групето) и трилера. Висока импостација и мека атака. Изједначавање вокала, артикулација и дикција кроз интерпретацију. Обрада вокалне литературе на страном језику – изговор и тумачење текста. Динамичко нијансирање и фразирање. Тумачење стилских разлика при извођењу композиција различитих епоха. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон и хигијена гласа.
Обавезни минимум програма: – две арије старих мајстора – једна арија из ораторијума, мисе или кантате – две соло песме композитора 19. века – једна соло песма композитора 20. или 21. века (осим српских и словенских композитора) – две соло песме српских композитора – две соло песме словенских композитора – две арије из опере, оперете или концертне арије (од Глукове реформе)		
Јавни наступи: Обавезна четири јавна наступа у току школске године.		
Матурски испит **Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику.**		

Кључне речи: певачки став, вокални апарат, основна својства гласа, дисање, дијафрагма, резонатор, регистри, висока импостација, певање, дикција, артикулација, јавни наступ, слушање музике, музички бонтон, хигијена гласа.

Читање са листа (за соло певаче)

Назив предмета	**ЧИТАЊЕ СА ЛИСТА**

Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Читање са листа је да код ученика развије знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.	
Разред	**Први/Други/Трећи/Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**35/35/35/33**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– отпева без прекида и задржавања задати нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – анализира, правилно чита и акцентује литерарни текст; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; – препозна вокална дела и певачке деонице у камерним и хорским композицијама.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Оспособљавање ученика за анализу нотног и литерарног текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе. Упознавање са вокалним деоницама у камерној и хорској литератури.
Обавезни минимум програма: За први и други разред: – 12 лакших вокализа без текста и са текстом на италијанском језику; – 12 лакших композиција старих мајстора из периода ренесансе и барока. За трећи и четврти разред: – 10 композиција из периода класицизма и романтизма; – 10 лакших композиција српских и словенских композитора; – две композиције предвиђене програмом за камерно музицирање; – две композиције за хор.		

Кључне речи: концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена.

Флаута

Назив предмета	**ФЛАУТА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Флаута је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високо образовним установама.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– самостално вежба, поштујући одређене процедуре; – истражује начине чистог свирања и свесно коригује интонацију; – контролише квалитет тона у свим регистрима; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања; – користи одговарајућа изражајна средства	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Издржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Флексибилност амбажуре и лепота тона. Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници. Вежбе за развој технике прстију, хроматика. Меморисање текста – врсте и начини. Артикулације и динамика. Музичка агогика, фразирање, инвенција. Различите музичке форме и интерпретација

да би исказао различите емоције; – учествује на јавним наступима концертима, такмичењима; – изведе задате композиције напамет соло и уз пратњу клавира; – испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; – критички вреднује изведене композиције; – свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике; – поштује музички бонтон.		различитих стилова. Систематско и правилно вежбање. **Скале** Дурске и молске лествице до пет предзнака. Темпо извођења θ = 88–112. Поставка лествице, велико разлагање / развијање, акорди (тонични книнтакорд и доминантни/умањени септакорд) са разлагањем у обиму две октаве, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле), са развијањем, са метрономом. **Техничке вежбе** – П. Тафанел – Ф. Гобер: *VII део Комплетне методе*, вежбе: 1, 2, 5, 7; – Т. Вај: *Техника* – Џ. Гилберт: *Секвенце* **Тонске вежбе** – Џ. Гилберт: *Флексибилност* – Т. Вај: *Тон* – М. Моиз: „*О звучности*" – К. Монтафија: *Метода*
Обавезни минимум програма – дурске и молске скале до пет предзнака – две различите школе етида – четири композиције уз клавирску пратњу – најмање једна соната и један концерт		
Јавни наступи: Обавезна су четири јавна наступа у току школске године – по два у сваком полугодишту		
Програм испита – 1 дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида (изводи се из нота) – 1 мелодијска етида (изводи се из нота) – 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет)		

Кључне речи: флексибилност амбажуре, техника прстију, уједначавање регистара, физичка и ментална издржљивост.

Назив предмета	**ФЛАУТА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Флаута је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високо образовним установама.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– континуирано вежба и свесно планира дневни рад који обухвата рад на тону, техници и репертоару; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева код самосталног вежбања; – примењује одређене процедуре у побољшању моторике; – контролише квалитет тона у свим регистрима; – свесно коригује интонацију, кроз примену аликвортних низова и истражује начине	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Издржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Рад на флексибилности амбажуре, лепоти тона. Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници. Вежбе за развој технике прстију, хроматика. Вежбе за артикулације: нон-легато, стакато, тенуто, маркато, потрато; Вежбе за развој динамичког дијапазна инструмента; динамике. Свирање цикличних форми. Музичка агогика, фразирање, инвенција.

чистог свирања; – примењује различите артикулације у зависности од природе композиције – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – изведе задане композиције напамет, поштујући три елемента, аналитички, меморијски, визуелни; – учествује на јавним наступима концертима, такмичењима; – испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; – критички вреднује изведене композиције; – свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике; – поштује музички бонтон.		Различите музичке форме, интерпретација различитих стилова. Просвиравање репертоара на преслушавањима, интерним и јавним часовима, као и концертима организованим у ту сврху. **Скале:** Све дурске и молске лествице квинтног и квартног круга. Темпо извођења θ = 108-120 Поставка лествице, велико разлагање/развијање, акорди (тонични книнтакорд и доминантни / умањени септакорд) са разлагањем у обиму две октаве, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле) са развијањем, са метрономом. **Техничке вежбе** – П. Тафанел – Ф. Гобер: *VII део Комплетне методе, вежбе*: 1, 2, 5, 7, 10; – М. Моиз: *Дневне вежбе А, Б.* – Т. Вај: *Техника*. – Џ. Гилберт: *Секвенце* – Рајхарт: *7 дневних вежби* – П. Л. Граф: *Check up – 20 основних студија* **Тонске вежбе** – Џ. Гилберт: *Флексибилност* – Т. Вај: *Тон* – М. Моиз: *„О звучности"* – К. Монтафија: *Метода*
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале – Избор техничких вежби – Две различите школе етида; – Четири композиције уз клавирску пратњу – Две сонате – Један концерт (сва три става), са каденцом.		
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године. По два у сваком полугодишту.		
Програм испита – 1 дурска и 1 молска скала напамет – 1 техничка етида (из нота) – 1 мелодијска етида (из нота) – 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет)		

Кључне речи: флексибилност амбажуре, техника прстију, уједначавање регистара, физичка и ментална издржљивост.

Назив предмета	**ФЛАУТА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Флаута је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високо образовним установама.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– самостално вежба, поштујући одређене процедуре; – свесно коригује интонацију;	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Издржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Рад на флексибилности амбажуре, лепоти тона.

– самостално примењује и бира различите начине решавања техничких и музичких захтева код самосталног вежбања; – контролише квалитет тона у свим регистрима; – користи динамичко нијансирање; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – аналитички приступа композицији, у смислу корелације са другим предметима; – јасно интерпретира композиције које су стилски различите; – учествује на јавним наступима; – изведе задане композиције напамет, поштујући три елемента, аналитички, меморијски, визуелни; – испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; – критички вреднује изведене композиције; – свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.		Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници. Вежбе за развој технике прстију, хроматика. Развијање дисциплине у поштовању артикулације и динамике. Свирање цикличних форми. Музичка агогика, фразирање, инвенција. Различите музичке форме, интерпретација различитих стилова. Просвиравање репертоара на преслушавањима, интерним и јавним часовима, као и концертима организованим у ту сврху. **Скале** Све дурске и молске лествице. Темпо извођења θ = 120–134 Поставка лествице, велико разлагање /развијање, акорди (тонични книнтакорд и доминантни/умањени септакорд) са разлагањем у целом регистру инструмента, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у распону ц1–ц4, различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле), развијено, са метрономом. **Техничке вежбе** – П. Тафанел – Ф. Гобер: V*II део Комплетне методе*, – М. Мојс: *Скале и арпеђа* – М. Мојс: *Механизам хроматике* – М. Мојс: *Дневне вежбе* – Џ. Гилберт: *Техника флексибилности* **Тонске вежбе** – М. Мојс: О *звучности* – Т. Вај: *Тон* – М. Моиз: *Школа артикулације* – П. Л. Граф: *Флаута пева* – Ф. Бернол: *Техника амбажуре* – Т. Вај: *Вибрато* – Џ. Галвеј: *Усвиравање* – П. Л. Граф: *Check up, 20 основних студија*
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале – Хроматске скале у пуном регистру инструмента – Техничке вежбе, обавезни минимум осам одабраних вежби – Две различите школе етида – Четири композиције уз клавирску пратњу – Две сонате – Један концерт – Један соло комад, изведен јавно, по избору		
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године. По два у сваком полугодишту.		
Програм испита – 1 дурска и 1 молска скала напамет – 1 техничка етида (из нота) – 1 мелодијска етида (из нота) – 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет) – Два става сонате или први став концерта (из нота)		

Кључне речи: флексибилност амбажуре, техника прстију, уједначавање регистара, физичка и ментална издржљивост.

Назив предмета	**ФЛАУТА**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.

Циљ	Циљ учења предмета Флаута је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високо образовним установама.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**99**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– самостално креира план вежбања, користећи познату литературу; – свесно коригује интонацију, истражује начине чистог свирања; – примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева код самосталног вежбања; – контролише квалитет тона у свим регистрима; – примењује динамички дијапазон инструмента у свим регистрима; – користи све врсте артикулисања тона; – у интерпретацији примењује стилска обележја; – учествује на јавним наступима; – испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију; – свира задате композиције, напамет, соло и уз пратњу клавира; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – критички вреднује изведене композиције; – свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Издржавање тонова, рад на уједначавању регистара. Даљи рад на флексибилности амбажуре, лепоти тона. Рад на аликвотним низовима као основа рада на проширеној техници. Вежбе за развој технике прстију, хроматика. Артикулације и различити удари језика (дупли, троструки језик, лепршави језик). Поштовање динамичких ознака. Свирање цикличних форми. Музичка агогика, фразирање, инвенција. Аналитички, меморијски, визуелни елементи учења напамет. Различите музичке форме, интерпретација различитих стилова. Просвиравање репертоара на преслушавањима, интерним и јавним часовима, као и концертима организованим у ту сврху. **Скале:** Све дурске и молске лествице, у пуном обиму инструмента, на што више начина. Темпо извођења θ = 120 и више. Поставка лествице, велико разлагање /развијање, акорди (тонични книнтакорд и доминантни/умањени септакорд) са разлагањем у обиму две октаве, терце, у низу и дупле, хроматска лествица. Хроматске лествице у целом регистру инструмента, у распону ц1–ц4, различитим ритмичким моделима (триоле, шеснаестине, квинтоле и секстоле), развијено, са метрономом. **Техничке вежбе** – П. Тафанел – Ф. Гобер: *Комплетна метода* – М. Моиз: *Скале и арпеђа* – М. Моиз: *Механизам хроматике* – М. Мојс: *Дневне вежбе* – Ј. Ердег: *Техничке вежбе*, IV свеска. **Тонске вежбе** – М. Моиз: *О звучности* – Т. Вај: *Тон* – М. Моиз: *Школа артикулације* – П. Л. Граф: *Флаута пева* – Ф. Бернолд: *Техника амбажуре* – Т. Вај: *Вибрато* – Џ. Гелвеј: *Усвиравање* – П. Л. Граф: *Check up-20 основних студија*
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале – Хроматске скале у пуном опсегу инструмента – Осам техничких вежби – Две различите школе етида – Четири композиције уз клавирску пратњу – Један концерт – Једна соната по избору		

– Соло композиција, по избору
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године. По два у сваком полугодишту.
Матурски испит

Кључне речи: флексибилност амбажуре, техника прстију, уједначавање регистара, физичка и ментална издржљивост.

Кларинет

Назив предмета	**КЛАРИНЕТ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета кларинет је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и формирање музичке личности за самосталан јавни наступали и мотивисање за наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– свира у опсегу од е мало до ге3; – контролише дисање, односно узимање ваздуха током свирања; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – контролише интонацију у току свирања; – користи технике меморисања текста; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са трозвуцима и четворозвуцима свирати разложено у темпу ♩= 70. Хроматска скала. **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде**: Ж. К. Лефевр: *Метода за кларинет II* А. Перие: *20 етида* К. Баерман: *24 етиде оп. 63* **Комади:** Ј. Е. Бара: *Комад у ге-молу* З. Фибих: *Селанка* М. Делжудис: *Егзотична песма* **Концерти:** Штамиц: *Концерт бр. 3. Бе-дур* Л. А. Кожелух: *Концерт Ес-дур* Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 20 етида – 2 комада уз пратњу клавира – Један концерт (цео)		
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године		
Испитни програм – Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима – 2 етиде различитог карактера		

– Комад уз пратњу клавира (изводи се напамет)

Кључне речи: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**КЛАРИНЕТ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета кларинет је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и формирање музичке личности за самосталан јавни наступали и мотивисање за наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– свира у опсегу од е мало до ге3; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Музичка фраза. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. **Скале и трозвуци:** Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са трозвуцима и четворозвуцима свирати разложено у темпу ♩= 80. Хроматска скала од е–г3. **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде:** К. Баерман: *24 етиде оп. 63* А. Клозе: *Вежбе за сваки дан 1–60* Гамбаро: *21 капричо* **Комади:** Е. Авон: *Идила* Е. Боца: *Ариа* Л. Блеман: *Болеро* **Циклично дело:** Н. Р. Корсаков: *Концерт Ес-дур* Г. Ф. Хендл: *Соната* Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.
Обавезни минимум програма – све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 20 етида – 2 комада уз пратњу клавира – један концерт (цео) или циклично дело		
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године		
Испитни програм – Једна дурска и једна молска скала са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 2 етиде различитог карактера – Комад уз прању клавира (изводи се напамет)		

Кључне речи: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**КЛАРИНЕТ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета кларинет је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и формирање музичке личности за самосталан јавни наступали и мотивисање за наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– свира у опсегу од е мало до ге3; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Музичка фраза. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. **Скале и трозвуци:** Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са трозвуцима и четворозвуцима свирати разложено у темпу ♩ = 90. Хроматску скалу свирати од е–а3 **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде:** А. Клозе: *20 карактеристичних етида* А. Перие: *331 етида* Ж. Лансло: *33 етиде* **Комади:** Х. Баерман: *Адађо* Ж. Моке: *Конкурсни соло* Г. Доницети: *Кончертино* **Концерти:** Ф. А. Хофмајстер: *Концерт Б-дур* К. Штамиц: *Концерт Ес-дур бр. 11* Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 20 етида – 3 комада уз пратњу клавира		
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године		
Испитни програм – Једна дурска и једна молска скала са тоничним, доминантним и умањеним септакордима у распону три октаве – 2 етиде различитог карактера – Комад уз прању клавира (изводи се напамет)		

Кључне речи: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**КЛАРИНЕТ**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.
Циљ	Циљ учења предмета кларинет је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и формирање музичке личности за самосталан јавни наступали и мотивисање за наставак уметничког

	школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**99**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– свира у опсегу од е мало до ге3; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Музичка фраза. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. **Скале и трозвуци:** Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са трозвуцима и четворозвуцима свирати разложено у темпу ♩ = 100. Хроматску скалу свирати од е–а3 **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде:** А. Клозе: *20 карактеристичних етида* Е. Кавалини: *30 етида* А. Перие: *331 етида* К. Розе: *32 етиде* **Комади:** А. Рабо: *Конкурски соло* Б. Брун: *4 Минијатуре* Л. Кајзак: *Кантилена* Д. Деспић: *9 комада* **Концерти:** К. М. Вебер: *Кончертино* Ф. В. Крамарж: *Концерт оп. 36, Ес-дур* Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале разложено са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 20 етида – 2 комада уз пратњу клавира – концерт		
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године		
Матурски испит		

Кључне речи: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Саксофон

Назив предмета	**САКСОФОН**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и мотивисање за наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
– свира у опсегу од б мало до фис3; – контролише дисање тј. узимање ваздуха током свирања; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – контролише интонацију у току свирања; – користи технике меморисања текста; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контрола прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу ♩ = 70. Хроматска скала. **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде и техничке вежбе** – Ж. М. Лондекс – *Техничке вежбе*, 1. и 2. књига – М. Мул. *18 вежби и етида* – М. Мул. *48* (В. Ферлинг) – А. Клозе. *25 техничких етида* **Комади:** – Р. Бертело – *Адађо и арабеска* – М. Бертомје – *Свита бреве* – Е. Боца – *Арија* – Ј. Кастереде – *Пасторала* – А. Шаје – *Анданте и алегро* – П. Демилак – *Сичилијана и тарантела* – П. Лантиер – *Сичилијана* – Ј. Ноле – *Мала латино свита* – М. Перин – *Циганска фантазија* И композиције сличне тежине по избору и процени наставника.
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 15 етида – 3 комада уз пратњу клавира		
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године		
Обавезна смотра технике на полугодишту (дурске и молске скале до 4 предзнака и једна техничка етида). **Испитни програм** – Једна дурска и једна молска скала са тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима, терцама и разложеном скалом. – 2 етиде различитог карактера – Комад или став цикличног дела уз пратњу клавира (изводи се напамет).		

Кључне речи: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**САКСОФОН**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и мотивисање за наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– свира у опсегу од б мало до фис3; – свира у комбинованим артикулацијама	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контроле прстију и језика код свирања у брзом

стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. **Скале и трозвуци:** Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/ умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу ♩ = 80. Хроматска скала од е–г3. **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде и техничке вежбе** – Ж. М. Лондекс. *Техничке вежбе*, 1. и 2. књига – М. Мул – *18 вежби и етида* – М. Мул – *48 етида по В. Ферлингу* – А. Клозе – *25 техничких етида* – Л. Ниехаус – *Средња концепција џеза* **Комади, сонате, свите:** – П. Хиндемит – *Соната* – П. Боно – *Свита* – А. Черепнин – *Соната спортив* – К. Делвинкур – *Крокамбуш* – Д. Донден – *Имагинарна путовања* – Ж. Ибер – *Приче* – К. Паскал – *Импромту* – Ж. Франсе – *Пет егзотичних плесова* – Р. Нода: *Импровизација I,II,III* – Е. Боца: *Прелуд и дивертисимент* – П. Итуралде – *Хеленска свита* Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима, велико разлагање, терце, разложене терце и кварте – 20 етида – 3 комада уз пратњу клавира		
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године		
Обавезна смотра технике на полугодишту (дурске и молске скале и једна техничка етида). **Испитни програм** – Једна дурска и једна молска скала са свим наведеним елементима – 2 етиде различитог карактера – Комад или став цикличног дела уз пратњу клавира (изводи се напамет)		

Кључне речи: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**САКСОФОН**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и мотивисање за наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– свира у опсегу од б мало до ге3;	**ИЗВОЂЕЊЕ**	Постизање флексибилности амбажуре у свим

– свира аликвоте; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	**МУЗИКЕ**	регистрима. Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон. **Скале и трозвуци:** Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле терце, разложене терце, кварте, тонични трозвуци и доминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу ♩ = 90. Хроматску скалу свирати кроз цео опсег инструмента **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде и техничке вежбе:** – М. Мул: *Свакодневне вежбе* – М. Мул: *48 етида по В. Ферлингу* – М. Мул: *53 етиде* – Ј. Андерсен: *29 великих етида* – Л. Ниехаус: *Средња концепција једа за саксофон* – П. М. Дибоа: *12 савремених етида* – Г. Лакур: *28 етида по О. Мисијану* – А. Пјацола: *Танго етиде* **Комади, концерти, свите, сонате:** – Ф. Сантучи: *Београдски Танго* – Р. Видоф: *Валс Ваните* – П. Морис: *Слике из провансе* – Д. Мијо: *Скарамуш* – А. Томази: *Балада* – Е. Боца: *Импровизација и Каприс* – Ж. М. Дефаје: *Ампелопсис* – А. Жоливе: *Фантазија – Импромпту* – Д. Жоли: *Кантилена и плес* – Ф. Тул: *Сарабанда и Жига* – Р. Мучински: *Соната* – К. Паскал: *Сонатина* – И. Јевтић: *Концерт* – П. М. Дибоа: *Концерт* – П. Боно: *Концерт* Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 20 етида – 3 комада уз пратњу клавира		
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године		
Обавезна смотра технике на полугодишту (све дурске и молске скале, једна техничка етида и једна мелодијска етида). **Испитни програм** – Једна дурска и једна молска скала са свим елементима – 2 етиде различитог карактера – Комад или став цикличног дела уз пратњу клавира (изводи се напамет)		

Кључне речи: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета	**САКСОФОН**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и мотивисање за наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**99**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– свира у опсегу од б мало до а3; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Флексибилност амбажуре у свим регистрима. Контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Меморисање текста. Континуирано обликовање тона, интонација и стакато. Динамика. Самостално штимовање инструмента. Свирање соло и у ансамблу. **Скале и трозвуци:** Све дурске и молске скале кроз цео опсег инструмента, разложена скала, терце, дупле терце, разложене терце, кварте, разложене кварте, тонични трозвуци и оминантни/умањени четворозвуци, разложени трозвуци и четворозвуци у темпу ♩ = 100. Хроматску скалу свирати од е–а3 **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде:** – М. Мул – *Свакодневне вежбе* – М. Мул – *48 етида по В. Ферлингу* – М. Мул – *53 етиде* – Ј. Андерсен – *29 великих етида* – Л. Ниехаус – *Средња концепција једа за саксофон* – П. М. Дибоа – *12 савремених етида* – Г. Лакур – *28 етида по О. Мисијану* – А. Пјацола – *Танго етиде* **Комади, концерти, свите, сонате:** – П. Боно: *Каприс у форми валцера* – М. Алексиначки: *Реми* – Е. Боца: *Импровизација и каприс* – Е. Боца: *Скарамуш* – Ж. Демерсман: *Фантазија на оригиналну тему* – Р. Планел: *Прелуд и Салтарела* – П. Крестон: *Соната* – Б. Хеиден: *Соната* – П. Хиндемит: *Соната* – Е. Шулхоф: *Хот соната* – И. Бркљачић: *Лав*, концерт – П. Боно: *Концерт* – Е. Боца: *Кончертино* – А. Глазунов: *Концерт* – Ж. Ривиер: *Кончертино* Поред наведених збирки етида, школа, метода, комада, концерата користити и другу литературу адекватне тежине по избору наставника.
Обавезни минимум програма – Све дурске и молске скале са свим елементима – 20 етида – 2 комада уз пратњу клавира		

– Концерт или циклично дело
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току године
Смотра технике (све дурске и молске скале и један став концерта или цикличног дела) **Матурски испит**

Кључне речи: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Читање са листа (за дрвене дуваче)

Назив предмета	**ЧИТАЊЕ СА ЛИСТА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.	
Разред	**Први/Други/Трећи/Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**35/35/35/33**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; – препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.

Кључне речи: концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена.

Труба

Назив предмета	**ТРУБА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Труба је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високо образовним установама.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– контролише технику прстију; – оплемени тон и ширењу горњег и доњег регистра; – контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију; – контролише промену артикулације и динамике; – свира вентил трилере; – вежба самостално и свесно исправља постојеће грешке;	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Интонирање интервала узлазно и силазно (хроматски). Рад на техници прстију. Флексибилност и функционалност амбажуре и рад на култури тона уз ширење и изједначеност регистара. Метода транспоновања. Промена артикулације и контрола динамике. Свирање трилера. Развијање физичке и менталне издржљивости.

– интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – испољи сопствене емоције кроз интерпретацију; – иницира организацију проба; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђивању сопствених естетских критеријума.		Развијање радне дисциплине која изискује систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност. Музичка форма и интерпретација различитих стилова. **СКАЛЕ** Све дурске и молске у обиму дуодециме или две октаве, са обртајима квинтакорада и доминантним и умањеним септакордима у темпу брзих четвртина. **ЛИТЕРАТУРА:** – M. Schlossberg – *Daily Drills* – Р. Квинке: *ACA Метода* – Ј. Арбан: *Развијене скале*; *Вежбе за хроматику; Разложенидур и мол тоналитети у триолама; Вежбе интервала у осминама* – E. Sachse – *100 Studies* – Ђ. Тошић: *I свеска етида* – А. Стрнад: *II свеска за средњу школу* – од бр. 1 – 15 – П. Клодонир: *20 малих етида* – Зигмунд Херинг: *32 етиде* Композиције: – П. И. Чајковски: *Наполитанска игра* – С. Болотин: *Лаке мелодије* – избор – – Шварц: *Романса* – Г. Ф. Хендл: *Соната у Еф-дуру* (обрада Жан Тилде) – Ј. Ед. Бара: *Оријентал* – Ђ. Тошић: *Обраде Мокрањца* Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.
Обавезни минимум програма – све дурске и молске скале – 2 различите школе етида – 4 композиције уз клавирску пратњу		
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (2 у полугодишту)		
Програм испита – 1дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида – 1 мелодијска етида – 1 композиција уз клавирску пратњу(напамет)		

Кључне речи: труба, техника прстију, амбажура, ширење регистара, транспоновање, лип трилери, физичка и ментална издржљивост.

Назив предмета	**ТРУБА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Труба је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високо образовним установама.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– оплемени тон и примењује нон прес у ширењу горњег и доњег регистра; – контролише технику дисања и јача физичку издржљивост;	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Флексибилност и функционалност амбажуре. Дневне вежбе са хармонским вокализама различитих артикулација и динамике. Култура тона, ширење и изједначеност

– покаже напредак у техници прстију; – свира све артикулације и примењује микро динамику; – свира усне трилере у лаганом темпу; – испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике; – разликује одлике стилских епоха и прилагођава сопствену индивидуалност; – покаже самопоуздање у солистичким, камерним и оркестарским наступима; – користи предности дигитализације и критички коментарише своја и туђа извођења у смислу техничке припремљености и музичке изражајности.		регистара. Развијање физичке и менталне издржљивости. Развијање контролисане технике прстију. Метода транспоновања. Почетак свирања усних трилера. Интерпретације различитих стилова и развој сопствених критеријума. Развој ученика за солистичко, камерно и оркестарско свирање. Музички бонтон. **Скале** Све дурске и молске у обиму дуодециме или две октаве. Тонични, доминантни и умањени септакорди са обртајима у осминама и по могућству шеснаестинама и различитим артикулацијама. **ЛИТЕРАТУРА:** – M. Schlossberg – *Daily Drills* – Р. Квинке: *ACA Метода* – J. Арбан: *Развијене скале*; *Вежбе за хроматику; Разложени дур и мол тоналитети у триолама; Вежбе интервала у осминама; Вежбе за дупли и трипли језика.* – E. Sachse – *100 Studies* – Ђ. Тошић: *I свеска етида* – А. Стрнад: *II свеска за средњу школу* – В. Вурм: *Изабране етиде*, свеска 1. Композиције: – Купрински: *Каватина* – К. Шван: *Соната за трубу и клавир* – Г. Бали: *Анданте и Алегро* – Г. Ф. Хендл: *Арија и Варијација* – М. Силвански: *Концерт за трубу и клавир* И литературе сличних захтева по избору наставника.
Обавезни минимум програма – све дурске и молске скале – 2 различите школе етида – 4 композиције уз клавирску пратњу		
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (2 у полугодишту)		
Програм испита – 1дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида – 1 мелодијска етида – 1 композиција уз клавирску пратњу (напамет)		

Кључне речи: амбажура, техника прстију, изједначеност регистара, транспоновање, усни трилери, артикулација, микродинамика.

Назив предмета	**ТРУБА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Труба је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високо образовним установама.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– оплемени тон и примењује нон прес у ширењу горњег и доњег регистра;	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Усавршавање и развијање технике свирања дневних вежби уз контролу интонације,

– контролише технику дисања и стекне физичку издржљивост, – свира све артикулације и примени микродинамику; – примени технику свирања двоструког и троструког језика; – свира усне трилере; – испољи емоционални сензибилитет, креативне способности и јача поверење у властите способности; – користи различите начине меморисања, текста; – испољи креативност, способност импровизације и проналази нове начине за комбиновање информација, знања и стечених вештина; – користи предности дигитализације и формира критеријуме за избор програма и репертоара.		артикулације и динамике. Флексибилност и функционалност амбажуре. Култура тона и техника прстију. Метода транспоновања. Техника свирања двоструког и троструког језика Свирање усних трилера. Развој меморије, унутрашњег слуха и способност импровизације. Стилска интерпретација и развој сопствених критеријума. Јачање мотивације, воље и упорности у савладавању тешкоћа. **Скале** Све дурске и молске у обиму две октаве; хроматске скале. Тоничне, доминантне и умањене септакорде са обртајима свирати у брзим осминама и шеснаестинама у различитим артикулацијама. **ЛИТЕРАТУРА:** – M. Schlossberg – *Daily Drills* – Р. Квинке: *ACA Метода* – Ч. Колин: *Лип Флексибилити* – J. Арбан: *Развијене скале, Вежбе за хроматику, Разложени дур и мол тоналитети у триолама, Вежбе интервала у осминама.* – Зигмунд Херинг: *Књига III – прогресивни трубач* – Ђ. Тошић: *I свеска етида* – А. Стрнад: *II свеска за средњу школу* – В. Вурм: *Изабране етиде*,свеска 1. – E. Sachse: *Етиде свеска 1.* Композиције: – Вејивановски: *Соната ге-мол* – Волф: „*Ростокер свита*” – Т. Албинони: *Концерти за трубу и клавир* (транкрипције Т. Докшицера) – И. Бобровски: *Скерцино* – Е. Мартен: *Концертни рондо* – Е. Боца: *Бадинаж* – А. Гедике: *Концертна етида ор. 49* – Е Бара: *Фантазија* – Балај: *Prelude et ballad* Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.
Обавезни минимум програма – све дурске и молске скале – 2 различите школе етида – 4 композиције уз клавирску пратњу – тема са варијацијама		
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (2 у полугодишту)		
Програм испита – 1 дурска и 1 молска скала (напамет) – 1 техничка етида – 1 мелодијска етида – циклично дело или тема са варијацијама (напамет)		

Кључне речи: амбажура, дневне вежбе, транспоновање, двоструки језик, меморија, импровизација, критичко мишљење.

Назив предмета	**ТРУБА**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.

Циљ	Циљ учења предмета Труба је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високо образовним установама.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**99**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– контролише амбажуру, дисање, интонацију, динамику, фразирање и агогику; – примени технику свирања двоструког и троструког језика; – испољи креативност, сензибилитет и способност импровизације у свирању; – проналази нове начине за комбиновање информација, знања и стечених вештина у свирању; – развија самопоуздање и самопоштовање; – користи предности дигитализације и присуствује концертима класичне музике те формира сопствени критеријум и упознаје репертоар.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Усавршавање и развијање технике свирања дневних вежби уз контролу интонације, артикулације и динамике. Култура тона и техника прстију. Метода транспоновања. Техника свирања двоструког и троструког језика. Развој меморије, унутрашњег слуха и способност импровизације. Стилска интерпретација и развој сопствених критеријума. Градња поверења у властите способности и јачање самосталности. **Скале** Све дурске и молске у обиму две октаве; хроматске скале. Тоничне, доминантне и умањене септакорде са обртајима свирати у шеснаестинама и различитим артикулацијама. **ЛИТЕРАТУРА:** – M. Schlossberg – *Daily Drills* – Р. Квинке: *ACA Метода* – Ч. Колин: *Лип Флексибилити* – Стамп: *Загремање* – Кларк – *Техничке вежбе* – J. Арбан: *Развијене скале, Вежбе за хроматику, Разложени дур и мол тоналитети у шеснаестинама, Вежбе интервала у шеснаестинама* – Ђ. Тошић: *I свеска етида* – А. Стрнад: *II свеска за средњу школу* – В. Вурм: *Изабране етиде*, свеска 1. 2. – J. Арбан: *Концертантне Етиде* – Копраш - *24 Етиде* – E. Sachse: *Етиде свеска 1.* Композиције: – Бутри: *Трометунија* – J. Неруда: *Концерт* – Арутуњан: *Концерт* – Хумел: *Концерт Ес-дур* – J. Хајдн: *Концерт Ес-дур* – Е. Порино: *Кончертино* – J. Ибо: *Соната* – Мартину: *Соната* – Арбан: *Карневал у Венецији* – А. Аратуњан: *Концертни скерцо* – Томе: *Фантазија* – Балај – *Contest Piece; Анданте Скерцо* – Гедике: *Концертна Етида* Дозвољено је коришћење других школа етида и литературе сличних захтева по избору наставника.
Обавезни минимум програма – 2 различите школе етиде – 4 композиције уз клавирску пратњу		

– 1 троставачни концерт
Јавни наступи: Обавезна су 4 јавна наступа у току школске године (2 у полугодишту)
Матурски испит

Кључне речи: амбажура, дневне вежбе, транспоновање, троструки језик, меморија, импровизација, критичко мишљење, самосталност.

Читање са листа (за трубаче)

Назив предмета	**ЧИТАЊЕ СА ЛИСТА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.	
Разред	**Први/Други/Трећи/Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**35/35/35/33**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – транспонује у предвиђене тоналитете; – оствари захтеве у читању нотног текста у вези са темпом, фразирањем, динамиком, артикулацијом, бојом... – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост; – препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Метода транспоновања. Вежбе за развијање меморије и брзо памћење. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама инструмента у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике и остваривање напретка у познавању музичке литературе.

Кључне речи: нотни текст, анализа, унутрашњи слух, транспоновање, камерна и оркестарска литература, слушање музике.

Удараљке

Назив предмета	**УДАРАЉКЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Удараљке је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– правилно седи и стоји за инструментом, поставља руке у гард и држи палице не угрожавајући своје здравље; – контролише квалитет тона; – изводи ритмичке фигуре самостално; – примењује ознаке за динамичко	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Поставка руку у гард са четири палице за мелодијским удараљкама. Квалитет тона у зависности од техничких захтева. Основе коришћења педала на вибрафону. Једноструки и двоструки ударац уз коришћење одбитка са посебним осврtом на положај тела и

нијансирање; – свира композиције у парном и непарном метру; – изводи акцентоване ноте; – свира етиде и комаде за добош, тимпане, ксилофон, маримбу и вибрафон, соло или уз пратњу клавира; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – пише распоред руку за тимпане и мелодијске удараљке; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи медије који су на располагању у сврху свог музичког развоја (за слушање музике, гледање концерата...).		руку. Ритмичке фигуре: комплексније комбинације свих до сада научених ритмичких фигура Динамичко нијансирање Техничке вежбе за: – четири палице; – једноструке и двоструке ударце; – акцентовање; – извођење вирбла и његову примену; – извођење флема (једноструки предударац) и његову примену; – извођење дрега (двоструки предударац) и његову примену. Основни рудименти који садрже обрађену тематику. Скале: Дурски и молски тоналитети, трозвуци и четворозвуци на тоници са обртајима, хроматска скала. **ЛИТЕРАТУРА:** – Џони Л. Леин: *Техничке вежбе за контролу палица на добошу* – *ПАС рудименти* – Ч. Мемфис: *Савремени перкусиониста* – В. Осадчук: *Етиде за добош* – Т. Егорова и В. Штеиман: *Ритмичке вежбе за добош* – Д. Палиев: *Комади уз пратњу клавира* – Л. Х. Стивенс: *Метод кретања за Маримбу* – Н. Ј. Живковић: *Забаван ксилофон I* – Н. Ј. Живковић: *Забавна Маримба I* – Н. Ј Живковић: *Забавни Вибрафон I* – В. Фајгл: *Етиде за вибрафон* – К. Хатвеј и И. Врајт: *Музика за мелодијске удараљке књига III* – В. Гарвуд: *Примарни приручник за мелодијске удараљке* – М. Голденберг: *Модерна школа за ксилофон* – Е. Којне: *Етиде за тимпане* – Д. Палиев: *Комади за тимпане* Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика. Избор литературе за сетове ударачких инструмената која одговара захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма: – пет композиција за добош рудименталног приступа, – пет композиција за добош класичног приступа, – четири композиције за тимпане, – четири композиције за маримбу, – четири композиције за ксилофон, – три композиције за вибрафон.		
Јавни наступи: два јавна наступа у току школске године		
Испитни програм: – једна композиција за добош рудименталног приступа, – једна композиција за добош класичног приступа, – једна композиција за тимпане, – једна композиција за ксилофон, – једна композиција за маримбу, – једна композиција за вибрафон, – једна композиција за инструмент или сет удараљки по слободном избору. Напомене: Најмање једна композиција из програма мора бити уз пратњу клавира.		

Композиције могу бити саставни део свите или концерта. Испитни програм се свира за добош и тимпане из нота, а за мелодијске удараљке напамет.

Кључне речи: Тон, ритам, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**УДАРАЉКЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Удараљке је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– свира композиције са четири палице за мелодијске удараљке основног техничког нивоа; – свира композиције за три тимпана основног техничког нивоа; – правилно седи и стоји за инструментом, поставља руке у гард и држи палице не угрожавајући своје здравље; – контролише квалитет тона; – примењује ознаке за динамичко нијансирање; – примењује основе технике педала на вибрафону; – свира етиде и комаде за добош, тимпане, ксилофон, маримбу и вибрафон, соло или уз пратњу клавира; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – самостално пише распоред руку за тимпане и мелодијске удараљке; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи медије који су на располагању у сврху свог музичког развоја (за слушање музике, гледање концерата...).	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Основе технике са четири палице на мелодијским удараљкама. Основе технике за три тимпана. Коришћење педала на вибрафону. Квалитет тона у зависности од техничких захтева. Уводне вежбе за троструки предудар. Једноструки и двоструки ударац уз коришћење одбитка са посебним освртом на положај тела и руку. Ритмичке фигуре: комплексније комбинације свих до сада научених ритмичких фигура Динамичко нијансирање Техничке вежбе за: – четири палице; – једноструке и двоструке ударце; – акцентовање; – извођење вирбла и његову примену; – извођење флема (једноструки предударац) и његову примену. – извођење дрега (двоструки предударац) и његову примену. Основни рудименти који садрже обрађену тематику. **Скале:** Дурски и молски тоналитети, трозвуци и четворозвуци на тоници са обртајима, хроматска скала. **ЛИТЕРАТУРА:** – Џони Л. Леин: *Техничке вежбе за контролу палица на добошу* – Г. Л. Стоун: *Контрола палица за добошара* – *ПАС рудименти* – Ч. Вилкоксон: *Сви амерички бубњари – 150 рудименталних сола* – Ч. Мемфис: *Савремени перкусиониста* – К. Купински: *Школа игара за ударачке инструменте* – В. Осадчук: *Етиде за добош* – Т. Егорова и В. Штеиман: *Ритмичке вежбе за добош* – Д. Палиев: *Комади уз пратњу клавира* – Л. Х. Стивенс: *Метод кретања за Маримбу* – Н. Ј. Живковић: *Забаван ксилофон I* – Н. Ј. Живковић: *Забавна Маримба I* – Н. Ј Живковић: *Забавни Вибрафон I*

		– В. Фајгл: *Етиде за вибрафон* – К. Хатвеј и И. Врајт: *Музика за мелодијске удараљке књига III* – Избор комада за ксилофон и клавир из збирки Н. Милутинова, В. Снегирјова итд. – В. Гарвуд: *Примарни приручник за мелодијске удараљке* – М. Голденберг: *Модерна школа за ксилофон* – Е. Којне: *Етиде за тимпане* – Г. Бомхоф: *Соло комади за тимпане* – Д. Палиев: *Комади за тимпане* Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика. Избор литературе за сетове ударачких инструмената која одговара захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма: – пет композиција за добош рудименталног приступа, – пет композиција за добош класичног приступа, – пет композиција за тимпане, – четири композиције за маримбу, – четири композиције за ксилофон, – четири композиције за вибрафон.		
Јавни наступи: два јавна наступа у току школске године		
Испитни програм: – једна композиција за добош рудименталног приступа, – једна композиција за добош класичног приступа, – једна композиција за тимпане, – једна композиција за ксилофон, – једна композиција за маримбу, – једна композиција за вибрафон, – једна композиција за инструмент или сет удараљки по слободном избору. Напомене: Најмање једна композиција из програма мора бити уз пратњу клавира. Композиције могу бити саставни део свите или концерта. Испитни програм се свира за добош и тимпане из нота, а за мелодијске удараљке напамет.		

Кључне речи: Тон, ритам, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**УДАРАЉКЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Удараљке је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– свира композиције са четири палице за мелодијске удараљке; – свира композиције за четири тимпана основног техничког нивоа; – правилно седи и стоји за инструментом, поставља руке у гард и држи палице не угрожавајући своје здравље; – контролише квалитет тона; – примењује комплексније ознаке за динамичко нијансирање; – примењује основе технике демфовања	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Техника са четири палице на мелодијским удараљкама. Основе технике за четири тимпана. Основе демфовања палицама на вибрафону. Троструки предудорац. Квалитет тона у зависности од техничких захтева. Једноструки и двоструки ударац уз коришћење одбитка са посебним освртом на положај тела и руку. Ритмичке фигуре: комплексније комбинације свих до сада научених ритмичких фигура

палицама на вибрафону; – свира етиде и комаде за добош, тимпане, ксилофон, маримбу и вибрафон, соло или уз пратњу клавира; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи медије који су на располагању у сврху свог музичког развоја (за слушање музике, гледање концерата итд.).		Динамичко нијансирање Техничке вежбе за: – четири палице; – једноструке и двоструке ударце; – акцентовање; – извођење вирбла и његову примену; – извођење флема (једноструки предудорац) и његову примену. – извођење дрега (двоструки предудорац) и његову примену. – извођење троструког предудорца и његову примену. Рудименти који садрже обрађену тематику. **Скале:** Дурски и молски тоналитети, трозвуци и четворозвуци на тоници са обртајима, хроматска скала. **ЛИТЕРАТУРА:** – Г. Л. Стоун: *Контрола палица за добошара* – *ПАС рудименти* – Ч. Вилкоксон: *Сви амерички бубњари – 150 рудименталних сола* – Ч. Вилкоксон: *Модерна рудиментална свинг сола* – В. Осадчук: *Етиде за добош* – В. Снегирјов: *Етиде за добош* – Т. Егорова и В. Штеиман: *Ритмичке вежбе за добош* – Д. Палиев: *Комади уз пратњу клавира* – Л. Х. Стивенс: *Метод кретања за Маримбу* – Н. Ј. Живковић: *Забаван ксилофон I* – Н. Ј. Живковић: *Забавна Маримба I* – Н. Ј Живковић: *Забавни Вибрафон I* – В. Фајгл: *Етиде за вибрафон* – Д. Фридман: *Техника за вибрафон* – Д. Фридман: *Туђе Огледало* – К. Хатвеј и И. Врајт: *Музика за мелодијске удараљке књига III и IV* – Избор комада за ксилофон и клавир из збирки Н. Милутинова, В. Снегирјова.... – В. Гарвуд: *Примарни приручник за мелодијске удараљке* – М. Голденберг: *Модерна школа за ксилофон* – Е. Којне: *Етиде за тимпане* – Избор комада за тимпане В. Ј. Шинстајн, Г. Бомхоф... Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика. Избор литературе за сетове ударачких инструмената која одговара захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма: – пет композиција за добош рудименталног приступа, – пет композиција за добош класичног приступа, – пет композиција за тимпане, – четири композиције за маримбу, – четири композиције за ксилофон, – четири композиције за вибрафон.		
Јавни наступи: два јавна наступа у току школске године		
Испитни програм: – једна композиција за добош рудименталног приступа, – једна композиција за добош класичног приступа, – једна композиција за тимпане,		

– једна композиција за ксилофон, – једна композиција за маримбу, – једна композиција за вибрафон, – једна композиција за инструмент или сет удараљки по слободном избору. Напомене: Најмање једна композиција из програма мора бити уз пратњу клавира. Композиције могу бити саставни део свите или концерта. Испитни програм се свира за добош и тимпане из нота, а за мелодијске удараљке напамет.

Кључне речи: Тон, ритам, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	**УДАРАЉКЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Удараљке је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**99**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– свира композиције са четири палице за мелодијске удараљке; – свира композиције за четири тимпана; – правилно седи и стоји за инструментом, поставља руке у гард и држи палице не угрожавајући своје здравље; – контролише квалитет тона; – примењује комплексније ознаке за динамичко нијансирање; – примењује технику педала и демфовања палицама на вибрафону; – свира етиде и комаде за добош, тимпане, ксилофон, маримбу и вибрафон, соло или уз пратњу клавира; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи медије који су на располагању у сврху свог музичког развоја (за слушање музике, гледање концерата...).	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Техника са четири палице на мелодијским удараљкама. Техника за четири тимпана. Демфовање палицама на вибрафону. Четвороструки предудорац. Квалитет тона у зависности од техничких захтева. Једноструки и двоструки ударац уз коришћење одбитка са посебним осврtом на положај тела и руку. Ритмичке фигуре: комплексније комбинације свих до сада научених ритмичких фигура Динамичко нијансирање Техничке вежбе за: – четири палице; – једноструке и двоструке ударце; – акцентовање; – извођење вирбла и његову примену; – извођење флема (једноструки предудорац) и његову примену. – извођење дрега (двоструки предудорац) и његову примену. – извођење троструког предудорца и његову примену. – извођење четвороструког предудорца и његову примену. Рудименти који садрже обрађену тематику. **Скале:** Дурски и молски тоналитети, трозвуци и четворозвуци на тоници са обртајима, хроматска скала. **ЛИТЕРАТУРА:** – Г. Л. Стоун: *Контрола палица за добошара* – *ПАС рудименти* – Ч. Вилкоксон: *Сви амерички бубњари – 150 рудименталних сола* – Ч. Вилкоксон: *Модерна рудиментална свинг сола* – Ч. Кериген: *12 етида за добош* – В. Осадчук: *Етиде за добош*

		– В. Снегирјов: *Етиде за добош* – Ј. Делаклуз: *12 етида за добош* – Т. Егорова и В. Штеиман: *Ритмичке вежбе за добош* – Д. Палиев: *Комади уз пратњу клавира* – Л. Х. Стивенс: *Метод кретања за Маримбу* – Н. Ј. Живковић: *Забаван ксилофон I* – Н. Ј. Живковић: *Забавна Маримба I* – Н. Ј Живковић: *Забавни Вибрафон I* – В. Фајгл: *Етиде за вибрафон* – Д. Фридман: *Техника за вибрафон* – Д. Фридман: *Туђе Огледало* – К. Хатвеј и И. Врајт: *Музика за мелодијске удараљке књига IV* – Избор комада за ксилофон и клавир из збирки Н. Милутинова, В. Снегирјова... – В. Гарвуд: *Примарни приручник за мелодијске удараљке* – М. Голденберг: *Модерна школа за ксилофон* – Е. Којне: *Етиде за тимпане* – Ј. Зегалски: *30 етида за четири тимпана* – Избор комада за тимпане В. Ј. Шинстајн, Г. Бомхоф... Избор из друге литературе који одговара захтевима програма и могућностима ученика. Избор литературе за сетове ударачких инструмената која одговара захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма: – четири композиције за добош рудименталног приступа, – четири композиције за добош класичног приступа, – пет композиција за тимпане, – четири композиције за маримбу, – четири композиције за ксилофон, – четири композиције за вибрафон.		
Јавни наступи: два јавна наступа у току школске године		
Испитни програм: – једна композиција за добош рудименталног приступа, – једна композиција за добош класичног приступа, – две композиције за тимпане од којих барем једна мора бити за четири тимпана, – једна композиција за ксилофон, – једна композиција за маримбу, – једна композиција за вибрафон, – једна композиција за инструмент или сет удараљки по слободном избору. Напомене: Најмање две композиције из програма морају бити уз пратњу клавира. Композиције могу бити саставни део свите или концерта. Испитни програм се свира за добош и тимпане из нота, а за мелодијске удараљке напамет.		

Кључне речи: Тон, ритам, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Читање са листа (за удараљке)

Назив предмета	**ЧИТАЊЕ СА ЛИСТА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.	
Разред	**Први/Други/Трећи/Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**35/35/35/33**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја; – анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете; – примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике; – опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице; – проналази начине за самостално вежбање; – покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст; – препозна дела и деонице удараљки у камерним и оркестарским композицијама.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Оспособљавање ученика за анализу текста. Сагледавање текста у целини – опажање музичких елемената. Континуирано кретање кроз текст без прекида или задржавања. Упутства за отклањање грешака. Развој унутрашњег слуха и повезивање стеченог знања из других предмета. Вежбе за развијање меморије. Сналажљивост и брзо реаговање. Упознавање са деоницама удараљки у камерној и оркестарској литератури. Слушање музике у циљу упознавања музичке литературе.

Кључне речи: концентрација, опажање, анализа, континуирано кретање, примена.

Солфеђо

Назив предмета	**СОЛФЕЂО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелецији.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне композиције; – препозна и пева старе градске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8 и 9/8; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; – запише и пева хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целости; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију на задати ритам; – препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма и четвороделне поделе јединице бројања; – препозна и изводи промену метра; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике.	**СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ**	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика артикулација).
	МЕЛОДИКА	**Једногласно певање** инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама са и без текста: – дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција: тоналитети до четири предзнака, – молдур и мутације де-Де, Еф-еф, а-А, Це-це, е-Е, Ге-ге), – хроматске пролазнице и скретнице, – дијатонске модулације у паралелни, субдоминантни и доминантни тоналитет: почетни тоналитет до два предзнака, – транспоновање. **Вишегласно певање** инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста. – двогласно певање – дијатоника и дијатонске модулације на доминанту или паралелу,

		– певање хармонских веза трогласно. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	**Опажање** – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету, – различитих типова дијатонских дурских и молских лествица. **Опажање и интонирање:** – интервала; двозвука у тоналитету без анализе интервала до дециме (тежиште ка опажању три до четири двозвука у низу), – штимова од камертона (тоналитети до четири предзнака), – свих врста трозвука са обртајима, а умањеног и прекомерног са разрешењем, – строге и слободне хармонске везе на главним ступњевима, – доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд. **Диктати** Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоновање мотива, – записивање примера свираних по двотактним фразама и диктата у целости. Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама. Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе). Записивање традиционалне, народне и старограде песме са текстом.
	РИТАМ	Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте. Ритмичке врсте и фигуре: – четвороделна подела ритмичке јединице (разликовање ритмичких фигура сличних по изгледу), – чешћа употреба пауза и лигатура, – троделни ритмови, проста деоба тродела и пунктиране фигуре, синкопиран тродел, са и без узмаха, Метричке врсте: – промена метра: из дводела у тродел и обрнуто у српским народим песмама и инструктивним композицијама, – мере: 5/8, 7/8 и 9/8у српским народним песмама, – одређивање метричке врсте у српским народим песмама. Равномерно читање у виолинском и бас кључу инсерата из литературе. Промене кључева.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Импровизација мелодије на задати ритам. Употреба савремене технологије у настави. **ЛИТЕРАТУРА:** Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
Смотра: Програм смотре предлаже актив наставника солфеђа.		

Кључне речи: слушање музике, мелодика, опажање и интонирање, диктати, ритам и стваралаштво.

Назив предмета	**СОЛФЕЂО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелецији.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – изражајно пева тоналне и модалне једногласне и вишегласне композиције са алтерацијама; – препозна и пева старе градске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8, 8/8 и 9/8; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; – запише и пева хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целости; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију или хармонију на задати ритам; – препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма, четвороделне и осмоделне поделе јединице бројања; – препозна и изводи промену метра; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике.	**СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ**	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума; – међупредметне корелације; – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација);
	МЕЛОДИКА	**Једногласно певање** инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама са и без текста: – дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција: тоналитети до петпредзнака; – упознавање модуса (певање лествица и каденци дорског, фригијског, лидијског и миксолидијског модуса); – алтерације у поступном покрету; – певање средњевековних и раних ренесансних композиција (једногласно и вишегласно); – дијатонске модулације у тоналитете прве квинтне сродности и мутације; – транспоновање; – композиције са клавирском пратњом; **Вишегласно певање** инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста. – двогласно певање – дијатоника са алтерацијама и дијатонским модулацијама; – певање хармонских веза трогласно; Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација;
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	**Опажање** – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету; – различних типова дијатонских дурских и молских лествица, модуса и лествица Балкана; **Опажање и интонирање:** – интервала; двозвука у тоналитету без анализе интервала до дециме (тежиште ка опажању три до четири двозвука у низу); – штимова од камертона (тоналитети до пет предзнака); – свих врста трозвука са обртајима и четворозвука на I ,V и VII ступњу са разрешењем; – строге и слободне хармонске везе на главним и

		споредним ступњевима (II и VII); **Диктати** Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоновање мотива и двозвука; – записивање примера свираних по двотактима , фразама и диктата у целости свираних на различитим инструментима; Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама; Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе); Записивање традиционалне, народне и старограде песме са текстом;
	РИТАМ	Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте у виолинском, бас и са променом кључа; Ритмичке врсте и фигуре: – осмоделна подела; – дуола и мала триола; – троделни ритмови, проста деоба тродела и пунктиране фигуре, синкопиран тродел, са и без узмаха; Метричке врсте: – промена метра: из дводела у тродел и обрнуто у српским народим песмама и инструктивним композицијама; – мере: 5/8, 7/8 и 9/8у српским народим песмама; – одређивање метричке врсте српским народим песмама; – равномерно читање у виолинском и бас кључу инсерата из литературе; – промене кључева;
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Импровизација мелодије и хармоније на задати ритам; Употреба савремене технологије у настави; **ЛИТЕРАТУРА:** Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други непрепоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
Смотра: Програм смотре предлаже актив наставника солфеђа		

Кључне речи: слушање музике, мелодика, опажање и интонирање, диктати, ритам и стваралаштво.

Назив предмета	**СОЛФЕЂО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелецији.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике;	**СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ**	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације,

– изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе; – препозна и пева староградске песме и народне мелодије; – пева и препозна штимове дурских и молских тоналитета; – запише и пева хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама, у целости и вергл форми; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију, ритам или хармонију на задати ритам; – препозна и изводи ритмичке фигуре из садржаја; – препозна и изводи промену метра; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике.		– препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација).
	МЕЛОДИКА	**Једногласно певање** инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, српских народних песама са текстом, познатих тема композиција у сонатном облику и у облику ронда. Стабилне и лабилне алтерације (скокови у алтероване тонове и напуштање алтерованих тонова скоком). Алтеровани акорди и њихова разрешења. Алт кључ. Дијатонске и хроматске модулације у тоналитете прве и друге квинтне сродности и мутације. Модална мелодика. **Вишегласно певање** хомофоних и полифоних двогласних, трогласних и четворогласних: – композиција са клавирском пратњом, – инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, – српских народних песама са текстом, – познатих тема композиција у сонатном облику и у облику ронда са елементима дијатонике, дијатонске и хроматске модулације. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	**Опажање и интонирање:** – основних и хроматских тонова у тоналитету у целом регистру клавијатуре, – штимова свих тоналитета, – свих врста интервала до дециме у оквиру и изван тоналитета, – свих врста трозвука у оквиру и изван тоналитета, – свих врста септакорада у основном облику са разрешењем, – хармонских веза на главним и споредним ступњевима: (троглас и четвороглас, строге и слободне везе акорада) са модулацијом и без модулације. **Диктати** Инструктивне композиције, инсерати из литературе, традиционалне, народне и староградске песме са текстом. Записивање једногласног и двогласног диктата са алтерацијама и модулацијама свираног по двотактним фразама, у целости и вергл формату. Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе); Транспоновање мотива.
	РИТАМ	Равномерно читање у алт кључу. Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте у виолинском, бас и алт кључу. Неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квартоле, квинтоле и секстоле. Промена метра у инсертима из литературе и инструктивним етидама. Полиритмија: 3: 2, 2: 3, 3: 4, 4: 3.

		Народни ритмови са променом метра – преко примера из музичког фолклора.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Импровизација мелодије, ритма или хармоније инсерата из литературе из периода класицизма и романтизма. Савремене технологије у функцији наставе. **ЛИТЕРАТУРА:** Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
Смотра: Програм смотре предлаже актив наставника солфеђа		

Кључне речи: слушање музике, мелодика, опажање и интонирање, диктати, ритам и стваралаштво.

Назив предмета	**СОЛФЕЂО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелецији.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе; – пева штимове дурских и молских тоналитета;	**СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ**	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова (посебно периода: импресионизма , 20-ог века и националне музике) са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавања музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика, артикулација).
– препозна и пева алтерације, алтероване акорде и њихова разрешења; – препозна и пева модулацију; – препозна и пева старо- градске песме и народне мелодије; – пева композиције са клавирском пратњом; – опажа све врсте лествице; – запише и пева трогласне и четворогласне хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целости; – запише двогласни диктат; – опажа, пева и запише интервале и акорде; – импровизује мелодију, ритам или хармонију научених композиција; – користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука; – препозна и изводи промену метра или темпа; – равномерно и ритмички чита у виолинском, бас, алт и тенор кључу;		**Једногласно певање** инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха (посебно 19. и 20. века), старограданских песама и српских народних песама са и без текста – рекапитулација градива. Хроматске модулације. Енхармонске модулације (информативно). Алтеровани акорди и њихова разрешења преко инсерата из литературе из периода импресионизма и 20-ог века. Композиције са клавирском пратњом. Поставка тенор кључа – певање инструктивних композиција и инсерата из литературе. **Вишегласно певање** инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, и аранжмана српских народних песама са и без текста. – двогласно певање – модулације, мутације и алтерације. – трогласно певање хармонских веза у инсертима из литературе. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација.
– изводи и запише неправилене ритмичке	**ОПАЖАЊЕ,**	**Опажање**

групе; – изводи композиције са полиритмијом; – разуме и објасни својим речима музичке појмове;	**ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ**	– појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету, – свих врста дијатонских лествица. **Опажање и интонирање:** – интервала до дециме, – штимова од камертона – свих врста трозвука са обртајима, – хармонских веза-трогласних и четворогласних (Д 7са обртајима), – свих врста четворозвука. **Диктати:** Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоновање мотива, – записивање примера свираних по двотактним фразама , диктата у целости и вергл диктата. Записивање двогласних диктата – модулације, мутације и алтерације. Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама. Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе). Записивање традиционалне, народне и староградске песме са и без текста (хроматске промене, елементи мутације).
	РИТАМ	Равномерно читање: тенор и алт кључ. Ритмичко читање: обнављање целокупног градива и проширивање знања и вештина из области промене метра и темпа. Неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квартоле, квинтоле и секстоле. Полиритмија Ритмичко читање инсерата из литературе и инструктивних композиција.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Импровизација мелодије, ритма или хармоније инструктивних композиција, или инсерата из литературе из периода импресионизма и 20-ог века. Употреба савремене технологије у настави. **ЛИТЕРАТУРА:** Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
Смотра: Програм смотре предлаже актив наставника солфеђа		

Кључне речи: слушање музике, мелодика, опажање и интонирање, диктати, ритам и стваралаштво.

Хармонија

Назив предмета	**ХАРМОНИЈА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**

<table>
<tr>
<td rowspan="4">– користи стечена знања из теорије музике у решавању хармонских проблема;
– препозна консонантне и дисонантне акорде;
– запише квинтакорде и обртаје главних ступњева;
– одреди многостраност квинтакорада у тоналитетима;
– дефинише сродство и функције акорада;
– слушно разликује хомофони и полифони став;
– класификује и слушно препозна врсте каденци;
– примени поставку квинтакорада главних ступњева у строгом хармонском ставу;
– примени правила у везивању квинтакорада главних ступњева и њихових обртаја;
– слушно идентификује хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја;
– одсвира хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја на клавиру;
– примени везивање и направи разлику у везивању акорада споредних квинтакорада и њихових обртаја;
– препозна тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе;
– повеже хармонизацију задатка са његовом формалном структуром;
– коментарише квалитет хармонског задатка.</td>
<td>УВОД У ХАРМОНИЈУ</td>
<td>Појам хармоније.
Тонски систем – читање и писање нота у бас и виолинском кључу.
Интервали:
– врсте,
– величина,
– сазвучност
– разрешење дисонантних интервала
Лествице – дијатонске дурске и молске лествице.
Тоналитет – појам и структурална основа тоналитета и његово испољавање кроз однос главних трозвука.</td>
</tr>
<tr>
<td>АКОРДИ</td>
<td>Појам и врсте акорада. Облици акорада – основни и обртаји.
Изградња квинтакорада на главним ступњевима.
Многостраност квинтакорада.
Сродство акорада.
Тоналитет и функције акорада.</td>
</tr>
<tr>
<td>СТРОГИ ХАРМОНСКИ СТАВ</td>
<td>Полифонија и хомофонија.
Мелодија.
Строги хармонски став.
Акордски и ванакордски тонови – општи појмови.
Хармонски ритам.
Критични тонови.
Каденце.</td>
</tr>
<tr>
<td>ТРОЗВУЦИ ГЛАВНИХ СТУПЊЕВА</td>
<td>Квинтакорди.
Постављање квинтакорада главних ступњева у четворогласни хармонски став у дуру и хармонском молу.
Везивање квинтакорада главних ступњева:
– строга веза;
– слободна веза;
– полуслободна веза.
– лиценција вођице.
Мелодијски скокови у оквиру исте хармоније – промена положаја и слога.
Забрањена кретања.
Каденцирајући квартсекстакорд.
Секстакорди
Изградња секстакорда и главних ступњева у оквиру тоналитета.
Секстакорди главних трозвука – увођење и разрешење.
Квартсекстакорди:
Изградња квартсекстакорада главних ступњева главних ступњева у оквиру тоналитета.
Квартсекстакорди:
обртајни и случајни – увођење и разрешење.</td>
</tr>
<tr>
<td>ТРОЗВУЦИ СПОРЕДНИХ СТУПЊЕВА</td>
<td>Изградња квинтакорада споредних ступњева и њихових обртаја у задатом тоналитету.
Споредни квинтакорди – увођење и разрешење.
Споредни секстакорди – увођење и разрешење.
Фригијски обрт.
Секвенце.</td>
</tr>
<tr>
<td colspan="3">Програм смотре:
– Писмени део: хармонизација шифрованог баса (до 8 тактова)
– Практични део: хармонска анализа примера из клавирске литературе класичара – до 20 тактова и свирање (4 такта) шифрованог баса</td>
</tr>
</table>

Кључне речи: творозвуци, акордски и ванакордски тонови.

Назив предмета	**ХАРМОНИЈА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– препозна и изгради главне четворозвуке; – препозна и разреши критичне тонове у главним четворозвуцима; – наведе начине увођења и разрешења главних четворозвука; – примени правила у везивању главних четворозвука; – слушно препозна хармонске везе главних четворозвука; – демонстрира написане хармонске везе главних четворозвука на клавиру; – препозна и примени ванакордске тонове у хармонизацији задатака и примерима из литературе; – аналитички распозна и тумачи тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе; – препозна и направи разлику између видова промене тоналитета у примерима из музичке литературе; – презначи акорде у дијатонској модулацији; – свира дијатонску модулацију на клавиру; – повеже хармонизацију задатака са његовом формалном структуром; – изрази мишљење о квалитету креираног хармонског задатка.	**ГЛАВНИ ЧЕТВОРОЗВУЦИ**	Изградња и препознавање доминантног септакорда у основном облику и обртајима у дуру и молу. Доминантни септакорд и његови обртаји: увођење и разрешење, лиценција вођице и септиме. Изградња и препознавање субдоминантног септакорда (II7) у основном облику и обртајима у дуру и молу. Субдоминантни септакорд и његови обртаји: увођење и разрешење. Изградња и препознавање вођичног четворозвука (VII7) навише од задатог основног тона и наниже од задате септиме у дуру и молу. Одређивање тоналитета према задатом вођичном септакорду. Вођични септакорд и обртаји: увођење и разрешење.
	ВАНАКОРДСКИ ТОНОВИ	Подела ванакордских тонова. Увођење и разрешење ванакордских тонова. Ванакордски тонови у басу. Вишеструки ванакордски тонови.
	ВИДОВИ ПРОМЕНЕ ТОНАЛИТЕТА	Мутација. Тонално иступање. Тонални скок. Модулација.
	ДИЈАТОНСКА МОДУЛАЦИЈА	Изградња трозвука у дуру, молдуру и свим врстама мола. Сродност тоналитета. Средства дијатонске модулације и начини извођења. Дијатонске модулација: – прве групе; – друге групе; – треће групе; Модулација преко посредног тоналитета (информативно).
Програм годишње смотре: **– Писмени део:** хармонска анализа примера из клавирске литературе класичара – до 30 тактова. **– Усмени део:** два питања из пређеног градива и свирање (4 такта) шифрованог баса и дијатонске модулације.		

Кључне речи: четворозвуци, ванакордски тонови, тоналне промене, дијатонска модулација.

Назив предмета	**ХАРМОНИЈА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	ЦИЉ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– наведе сличности и разлике у акордском фонду барока и класицизма; – самостално одсвира краће осмишљене фразе са одликама хармоније барока и класицизма; – објасни својим речима врсте и примену алтерација у дуру и молу; – разликује дијатонске и алтероване тонове и акорде у лествицама; – самостално осмисли и одсвира алтероване акорде (доминантина доминанта и њен заменик) на клавиру; – слушно препознаје алтероване акорде њихова разрешења; – слушно препознаје и примењује типове хроматске модулације дијатонског типа; – одсвира задате хармонске везе; – самостално анализира хармонски план у нотним примерима из музичке литературе у којима се налазе алтеровани акорди; – направи разлику између средстава дијатонске и хроматске модулације дијатонског типа у хармонској анализи на примерима из литературе; – повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром; – дискутује о формалној и стилској одредници композиције на основу хармонске анализе.	**СПОРЕДНИ ЧЕТВОРОЗВУЦИ**	Увођење и разрешење споредних четворозвука – анализа примера из музичке литературе барока и класицизма. Израда и свирање краћих фраза са споредним четворозвуцима. Употреба споредних четворозвука у бароку и класицизму (у примерима из литературе)
	АЛТЕРОВАНА ХАРМОНИЈА	Алтерације и њихова улога у формирању алтерованих акорда. Алтеровани акорди: – алтеровани акорди дијатонског типа, – алтеровани акорди хроматског типа. – преглед свих алтерованих акорада. Доминантина доминанта дијатонског типа – изградња, увођење и разрешење. Доминантина доминанта хроматског типа – изградња, увођење и разрешење. Заменик доминантине доминанте дијатонског типа – изградња, увођење и разрешење. Заменик доминантине доминанте хроматског типа – изградња, увођење и разрешење. Фригијски квинтакорд и наполитански секстакорд – изградња, увођење и разрешење. Остале вантоналне доминанте дијатонског типа и њихови заменици. Остале алтеровани акорди хроматског типа: двоструко умањени на повишеном II ступњу у дуру, и, прекомерна доминанта за субдоминанту у дуру. Умањени четворозвуци недоминантне функције (на повишеном II и повишеном VI ступњу). Израда и свирање краћих фраза са употребом алтерованих акорада. Употреба алтерованих акорада у бароку и класицизму (у примерима из музичке литературе)
	ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА ДИЈАТОНСКОГ ТИПА	Појам и средства хроматске модулације. Хроматска модулација преко презначења акорада дијатонског типа. Израда и свирање сложенијих фраза са применом алтероване хармоније и хроматске могулације. Употреба хроматске модулације дијатонског типа у класицизму (у примерима из музичке литературе).
Програм годишње смотре: **– Писмени део:** хармонска анализа примера из клавирске литературе класичара или раних романтичара – до 30 тактова и свирање (4 до 8 тактова) шифрованог баса и хроматске модулације		

Кључне речи: алтерације, алтеровани акорди, хроматска модулација, презначење акорада.

Назив предмета	**ХАРМОНИЈА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**33**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ

– својих речима објасни средства хроматске модулације; – препозна све врсте хроматских модулација у примеру из музичке литературе; – слушно препозна хроматске модулације; – усмено изради и одсвира краће фразе користећи хроматску модулацију; – анализира примере из литературе епохе барока, класицизма и романтизма, који садрже хроматску модулацију; – усмено изради и одсвира краће фразе користећи енхармонску модулацију; – анализира примере из литературе епохе барока, класицизма и романтизма, који садрже енхармонску модулацију; – повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром; – дискутује о формалној и стилској одредници композиције на основу хармонске анализе.	**ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА**	Појам и средства хроматске модулације. Модулација помоћу: – промене склопа акорда; – хроматске и привидне терцне сродности; – елиптичних веза; Модулирајуће секвенце. Израда и свирање краћих фраза са употребом хроматских модулација. Употреба хроматских модулација у бароку (примери из литературе). Употреба хроматских модулација у класицизму (примери из литературе). Употреба хроматских модулација у романтизму (примери из литературе).
	ЕНХАРМОНСКА МОДУЛАЦИЈА	Појам и средства енхармонске модулације. Енхармонско презначење: – умањеног четворозвука. – малог дурског четворозвука, – прекомерног трозвука. Израда и свирање краћих фраза са употребом енхармонских модулација. Употреба енхармонских модулација у бароку (примери из литературе). Употреба енхармонских модулација у класицизму (примери из литературе). Употреба енхармонских модулација у романтизму (примери из литературе).
Програм годишње смотре: **– Писмени део:** хармонска анализа примера из клавирске литературе класичара или раних романтичара – до 30 тактова и свирање (8 тактова) шифрованог баса и хроматске модулације.		

Кључне речи: хроматска модулација, промена склопа акорда, терцна сродност, енхармонска модулација.

Контрапункт

Назив предмета	**КОНТРАПУНКТ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Контрапункт је да код ученика развије знања у области историјског развоја и техничких својстава ренесансног контрапункта, као и вештину препознавања ренесансних музичких облика и композиционих поступака.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– именује облике раног вишегласја на основу записа или звука; – пева у групи или уз инструменталну пратњу композиције раног вишегласја; – препозна различите извођачке саставе ренесансних композиција на основу звука или записа; – именује врсте старих нотација на основу записа; – опажа, препозна и запише све врсте модуса; – анализира мелодијско– ритмичке карактеристике у ренесансним композицијама;	**ОСНОВИ ВОКАЛНОГ КОНТРАПУНКТА**	Развој вишегласја од раног вишегласја до полифоније касне ренесансе. Извођачки састави. Нотација. Модуси. Мелодија и ритам.
	КОМПОЗИЦИОНИ ПОСТУПЦИ У МУЗИЦИ РЕНЕСАНСЕ	Консонанце и дисонанце. Каденце. Синкопиране дисонанце, пролазнице, скретнице, тешке пролазнице. Посебни случајеви у примени дисонанци. Имитација. Третман текста. Слушање и извођење одабраних ренесансних композиција.

– препозна и коментарише композиционе полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције; – објасни историјски развој духовних и световних облика ренесансе, њихове врсте и наведе најзначајнија дела и композиторе; – слушно препозна и анализира духовне и световне облике ренесансе;	**ДУХОВНИ И СВЕТОВНИ ОБЛИЦИ РЕНЕСАНСЕ**	Духовни облици ренесансе, (мотет и миса): – историјски развој, – врсте, – најзначајнији композитори и дела. Световни облици ренесансе (мадригал, вилота, фротола, канцона а бало, виланела, шансон): – историјски развој, – врсте, – најзначајнији композитори и дела.
Програм смотре: **– Писмени део:** тест (теоријска питања и практична примена) **– Слушни тест:** препознавање задатих композиција са кратком анализом.		

Кључне речи: основи ренесансног контрапункта, композициони поступци, духовни и световни облици ренесансе.

Назив предмета	**КОНТРАПУНКТ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Контрапункт је да код ученика развије знања у области историјског развоја и техничких својстава ренесансног контрапункта, као и вештину препознавања ренесансних музичких облика и композиционих поступака.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– објасни разлике између ренесансног и барокног контрапункта; – слушно препозна и анализира инструменталне и вокално – инструменталне облике барока; – препозна различите инструменталне групе барокних композиција на основу звука или записа; – анализира мелодијско – ритмичке карактеристике барокних композиција; – објасни развој тоналне хармоније; – осмисли самостално или уз помоћ наставника крају барокну мелодију; – препозна и коментарише композиционе полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције; – наведе врсте и основне карактеристике барокних облика; – слушно препозна и анализира барокне облике.	**ОСНОВИ БАРОКНОГ КОНТРАПУНКТА**	Историјска појава музичког барока. Вокално-инструментални облици. Инструменти и инструментални облици. Од модалне ка тоналној хармонији. Мелодија и ритам. Хармонска средства барокне музике.
	КОМПОЗИЦИОНИ ПОСТУПЦИ У МУЗИЦИ БАРОКА	Представљање акорада у двогласном и трогласном ставу. Ванакордски тонови. Двоструки и троструки контрапункт. Имитација. Канон у двогласном и трогласном ставу. Секвенце.
	ИНСТРУМЕНТАЛНИ И ВОКАЛНО-ИНСТРУМЕНТАЛНИ ОБЛИЦИ БАРОКА	Двогласна и трогласна инвенција. Фуга. Прелудијум, токата, фантазија, коралне предигра, ричеркар, барокна свита, полифоне варијације. Мадригал, мотет, опера, ораторијум, миса (информативно).
Програм смотре: **– Писмени део:** анализа трогласне или четворогласне фуге; **– Слушни тест:** препознавање задатих композиција са кратком анализом.		

Кључне речи: основи барокног контрапункта, композициони поступци, инструментални облици барока.

Камерна музика

Назив предмета	**КАМЕРНА МУЗИКА**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.
Циљ	Циљ учења предмета Камерна музика је да код ученика развије способност за постизање звучног склада и заједничку интерпретацију дела у стилу епохе и композитора кроз свирање/певање у различитим ансамблима као и

	оспособљавање за јавне наступе и наставак професионалног школовања.	
Разред	**Први/Други/Трећи/Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**35/35/70/66**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– усагласи индивидуално свирање или певање са групним свирањем; – усклади интонацију, артикулацију и динамичке ознаке са осталим члановима камерног састава; – дефинише своју улогу у камерном саставу и перципира улогу осталих чланова камерног састава; – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; – комуницира са осталим члановима камерног састава кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – покаже спремност за тимски рад; – користи доступне носиоце звука у истраживању и слушању музике; – поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Специфичности свирања или певања у камерном саставу. Усаглашавање свирања или певања са различитим групама инструмената. Слушање, интонација, агогика, артикулација, темпо, карактер, стил, динамика, квалитет тона. Развијање заједничке интерпретације. Музичка фраза, стил и уједначеност звука. Припремање ученика за јавне наступе. **ЛИТЕРАТУРА** Избор композиција за различите камерне саставе писане у оригиналу за одређени састав или транскрипције дела из музичке литературе које одговарају техничким и музичким способностима свих чланова камерног састава.
Обавезни минимум програма: три композиције различитих стилских епоха или различитог карактера		
Јавни наступи: Јавни наступи у оквиру и ван школе, наступи на такмичењима и фестивалима.		
Програм смотре: Минимум једна композиција писана за дуо, трио, квартет или већи ансамбл.		

Кључне речи: тон, интонација, слушање музике, свирање, групно музицирање, музичка фраза.

Упоредни клавир

(осим за соло певаче)

Назив предмета	**УПОРЕДНИ КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– именује делове клавира и разликује различите начине добијања тона на клавиру; – се оријентише на клавијатури; – правилно седи за клавиром; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу; – препозна и користи основне ознаке за темпо, динамику, понављање,	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Технички и музички захтеви:** Положај за клавиром и поставка руку и прстију. Вежбе за опуштање. Вежбе за правилно ритмизирање. Основне врсте удара: портато, легато, стакато. Динамичке ознаке: пиано, мецофорте, форте, крешендо и диминуендо. Ознаке за темпо: аданте, модерато, алегро и друге.. Појам лука.

артикулацију; – примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела; – свира кратке композиције напамет; – самостално и/или уз помоћ наставника контролише квалитет звука.		Појам фразе. Појам такта, двотакта, тротакта са одговарајућим нагласцима. Упознавање вредности ноте и паузе као и триоле, синкопе и пунктиране ноте. Увођење ученика у начине вежбања. Читање нота, знаци за октаве, знаци за интервале. Остали знаци на које се наилази у литератури предвиђеној програмом. Контрола тона. Музичка меморија. **Скале и трозвуци:** Дурске скале са белих дирки (Це, Ге, Де, А, Е, Ха, Еф) у осминама у обиму две октаве, са аутентичном каденцом на крају (I, IV, V, I – уски слог). Трозвуци (истих тоналитета) симултано и разложено трогласно, кроз две октаве паралелно. **ЛИТЕРАТУРА:** Школе за клавир: – Јела Кршић: *Клавирска читанка за I и II разред* – Александар Николајев: *Почетна школа* – Фердинанд Бајер: *Почетна школа* – Жан Баптист-Диверноа: *Етиде оп. 176* – Хенри Лемоан: *Етиде оп. 37* И друге почетне школе
Обавезни минимум програма: – лествице и трозвуци по програму – 25 композиција – вежбе, етиде и разни комади		
Јавни наступи: обавезна два јавна наступа током школске године		

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета	**УПОРЕДНИ КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу; – одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине; – препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта; – користи педал у делима; – уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте; – чује и примени више динамичких нивоа: пиајанисимо, мецопијано, фортисимо, мецофорте; – јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње;	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Технички и музички захтеви:** Повезивање прсторедних група навише и наниже, Развијање спретности прстију кроз активно осмишљавање, Слушање и свирање техничких вежби, лествица и етида. Увођење у основне елементе форме – мотив, реченица, облик песме, сонатина. Упознавање са законима метрике – разне врсте тактова, слаб и јак део такта, акценти. Динамичко нијансирање лествица – пиано, пианисимо и мецопиано. Диференцирање мелодије од пратње, рад на полифонији.

– осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; – самостално и/или по потреби, уз помоћ наставника, контролише квалитет звука; – повезује прсторедне групе подметањем и пребацивањем палца уз слушну контролу – прати развој сопствене моторике; – самостално и изражајно свира композиције напамет; – развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Увођење у педализацију – вежбе. **Скале и трозвуци:** Све дурске скале у осминским триолама у обиму три октаве паралелно. Молске скале са белих дирки (а, ха, це, де, е, еф) у осминама, кроз две октаве паралелно, са аутентичном каденцом на крају (I, IV, V, I – уски слог). Сви дурски и молски трозвуци наведених тоналитета симултано и разложено четворогласно, кроз две октаве паралелно. **ЛИТЕРАТУРА:** **ЕТИДЕ:** – Жан Баптист-Диверноа: *Етиде оп. 176,* – Хенри Лемоан: *Етиде оп. 37,* – Стефан Хелер: *Етиде*, избор – Хенри Бертини: *Етиде оп. 100* И друге етиде сличне тежине **Композиције полифоног стила:** – Јохан Себастијан Бах: *Мале композиције*, – Георг Фридрих Хендл: Избор композиција И друге полифоне композиције сличне тежине **Сонатине:** – Избор сонатина: Јохан Баптист Ванхал, Тобиас Хаслингер, Игнац Плејел, Лудвиг ван Бетовен, Карл Рајнеке, Фридрих Кулау, Муцио Клементи. Сонатине домаћих аутора и других композитора одговарајуће тежине **Композиције по слободном избору:** – Јела Кршић: *Клавирска хрестоматија за II разред* – Збирка *„Наши композитори за младе пијанисте”* – Зоран Христић: *Тачкице* – Срђан Хофман: *Две басне* – Марко Тајчевић: *Две мале свите* – Вера Миланковић: *Дечје приче, 25 мијатура за I и II разред* – Роберт Шуман: *Дечји албум Оп. 68* – Александар Гречанинов: *10 комада Оп. 99* – Александар Гедике: *60 лаких комада Оп. 36* – Корнелиус Гурлит: *Први кораци младог пијанисте Оп. 82* – Бела Барток: *За децу* – Самуил Мајкапар: *24 лаке композиције оп. 16* – Дмитриј Кабалевски: *Комади за децу Оп. 30* И друге композиције сличне тежине.
Обавезни минимум градива: – 4 етиде са различитим техничким захтевима; – Једна сонатина – 4 композиције по слободном избору различитог карактера и стила (од старих мајстора до савременог стваралаштва) – лествице и акорди по програму		
Јавни наступи: обавезна два јавна наступа током школске године		
Смотра: – Једна етида; – Један став сонатине; – Један комад		

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета	**УПОРЕДНИ КЛАВИР**

Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; – јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара; – транспонује хроматски лакше мотиве или реченице; – примени више динамичких нијанси у свирању; – обликује тон у складу са музичким и техничким захтевима дела; – појасни конструкцију дела и својим речима објасни значења термина музичке форме; – свира двозвуке са јасним диференцирањем мелодијске линије; – свесно користи директан и синкопирани педал; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер; – свира једноставну пратњу на задату мелодију.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Технички и музички захтеви: Читање с листа. Унапређивање основних врста удара – легато, стакато из подлактице, из прста, нон легато, портато, репетиција. Техничке вежбе са ритмичким варијантама. Анализа музичких облика уз тумачење значења и конструкције дела која се обрађују – сонатина, менует, гавота, марш ... Упознавање са елементима полифоније – држани тонови, свирање двозвука, истицање гласова, динамизирање деоница. Употреба истовременог и синкопираног педала. Упознавање са украсима и припремне вежбе: дуги и кратки предудар, пралтрилер и краћи трилер. **Скале и трозвуци:** Дурске скале кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама. Молске скале у триолама паралелно кроз три октаве. Трозвуци дурски и молски симултано. Велико разлагање дур и мол трозвука у осминама кроз две октаве. Доминантни и умањени септакорди симултано и разложено четворогласно кроз две октаве. **ЛИТЕРАТУРА:** **Етиде:** – Карл Черни: *Етиде оп. 849* – Хенри Бертини: *Етиде оп. 100* – Херман Беренс: *Етиде оп. 88* – Јела Кршић-Ранковић: *Збирка клавирских композиција за савлађивање техничких проблема* И други аутори виртуозних комада или етида одговарајуће тежине. **Композиције полифоног стила:** – Јохан Себастијан Бах: *Мале композиције за клавир* И друге полифоне композиције из разних епоха одговарајуће тежине **Сонатине:** – Јохан Баптист Ванхал, Јохан Антон Андре, Лудвиг ван Бетовен, Муцио Клементи, Тобиас Хаслингер И друге сонатине сличне тежине **Композиције по слободном избору:** Обухватити композиције различитог карактера и стила – бар једна да буде за четири руке и савладати две клавирске пратње за инструмент који ученик учи на вокално-инструменталном одсеку

		– Јела Кршић: *Клавирска хрестоматија за III разред* – Збирка *Наши композитори за младе пијанисте* – Миховил Логар и Станојло Рајичић: *За мале клавиристе* – Станојло Рајичић: *Дечја збирка* – Марко Тајчевић: *Дјеци и I мала свита* – Душан Радић: *Рондино*
Обавезни минимум градива: – 4 етиде са различитим техничким захтевима; – 2 композиције полифоног стила; – 4 композиције по слободном избору. – 1 став сонатине – лествице и акорди по програму		
Јавни наступи: обавезна два јавна наступа током школске године		

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета	**УПОРЕДНИ КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**33**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита и свира течно с листа вежбе са обе руке или одвојено; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – појасни конструкцију дела и својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – негује културу тона; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Скале и трозвуци:** Дурске и молске скале кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама. Трозвуци симултано и разложено, четворогласно кроз четири октаве. Велико разлагање трозвука кроз две октаве паралелно. Доминантни и умањени септакорд симултано и разложено четворогласно, велико разлагање кроз две октаве паралелно. **ЛИТЕРАТУРА:** **Етиде:** – Карл Черни: *Етиде оп. 849,* – Карл Черни: *Етиде оп. 299*, – Херман Беренс: *Етиде оп. 88 и оп. 61*, – Јела Кршић-Ранковић: *Избор етида*, – Стефан Хелер: *Етиде оп. 100* И други аутори етида или виртуозних комада одговарајуће тежине. **Композиције полифоног стила:** – Јохан Себастијан Бах: *Мале композиције за клавир,* – Јохан Себастијан Бах: *12 малих прелудијума*, – Јохан Себастијан Бах: *6 малих прелудијума* Полифоне композиције из различитих епоха одговарајуће тежине. **Сонатине:** – Муцио Клементи, Фридрих Кулау, Јозеф Хајдн, Доменико Чимароза, Доменико Скарлати, Волфганг Амадеус Моцарт, Лудвиг ван Бетовен И друге сонатине сличне тежине

		Композиције по слободном избору: – Феликс Менделсон: *Песме без речи* – Едвард Григ: *Лирски комади* – Сергеј Прокофјев: *Музика за децу* – Клод Дебиси: *Мали црнац* – Јан Ладислав Дусик: *Матине* – Бохуслав Мартину: *Лутке* – ДоменикоЧимароза: *Сонате*, избор – Дмитриј Кабалевски: *Дечји албум Оп. 27*
Обавезни минимум програма: – лествице и акорди по програму – три композиције по слободном избору – једна полифоне композиција – један став сонатине или варијације варијација – једна композиција домаћег аутора и један комад		
Јавни наступи: обавезна два јавна наступа током школске године		

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Упоредни клавир

(за соло певаче)

Назив предмета	**УПОРЕДНИ КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – коригује лоше извођење у току свирања; – примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – самостално напише и примени прсторед; – јасно разликује и свира различите врсте украса – учествује на јавним наступима у школи; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – критички прати сопствени развој; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; – користи носиоце звука за слушање музике; – препознаје музичке елементе у свирању других;	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Технички захтеви:** скокови, октаве, тремоло – решавање и усавршавање. Полиритмија – решавање основних проблема. Елементи полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција... Свирање у клавирском дуу. **Скале и трозвуци:** 4 дурске и 4 молске скале (Це-дур, Ге-дур, Де-дур, А-дур, а-мол, е-мол, ха-мол, фис-мол) у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама.

– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		
Обавезни минимум програма: – лествице и акорди по програму; – 3 композиције по слободном избору од чега обавезно 1 виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина, или циклус варијација; – једна композиција домаћег аутора.		
Јавни наступ: два у току године		

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета	**УПОРЕДНИ КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита и свира течно с листа са обе руке; – примени знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – учествује на јавним наступима у школи; – вежба самостално на начин који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Технички захтеви:** – издржљивости прстију, – ритмичка стабилност, – рад на кантилени, хармонизацији, – течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Једноставније импровизације пратње, свирање каденци. Полиритмија – решавање основних проблема. Рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Свирање у клавирском дуу. **Скале и трозвуци:** 4 дурске и 4 молске скале (Еф-дур, Бе-дур, Ес-дур, Ас-дур, де-мол, ге-мол, це-мол, еф-мол) у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно.
Обавезни минимум програма: – лествице и акорди по програму; – 3 композиције по слободном избору, од чега обавезно 1 виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина, или циклус варијација; – једна композиција домаћег аутора.		
Јавни наступ: два у току године		
Смотра:		

– Једна скала; – Једна етида; – Једна полифона композиција; – 1 став сонатине или варијације – Једна композиција по слободном избору.

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета	**УПОРЕДНИ КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита и свира течно с листа са обе руке; – примени знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – схвата конструкцију дела и уме да објасни значења термина музичке форме; – наведе и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – обликује тон у складу са захтевима композиције; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Технички захтеви:** Читање с листа. Унапређивање технике: у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Врсте меморије – фотографска, аудитивна, меморија прстију, ради сигурнијег учења напамет. Једноставније импровизације пратње, свирање каденци. Полиритмија – решавање основних проблема. Рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција .. Свирање у клавирском дуу. **Скале и трозвуци:** 4 дурске и 4 молске скале (Е-дур, Ха-дур, Фис-дур, Цис-дур, фис-мол, цис-мол, гис-мол, дис-мол, аис-мол), у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно.
Обавезни минимум програма: – лествице и акорди по програму; – 3 композиције по слободном избору од чега обавезно 1 виртуозног карактера; – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина, или један циклус варијација; – једна композиција домаћег аутора.		
Јавни наступ: два у току године		

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета	**УПОРЕДНИ КЛАВИР**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**33**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – појасни конструкцију дела и објасни значења термина музичке форме; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Технички захтеви:** Читање с листа. Унапређивање технике у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Једноставније импровизације пратње, свирање каденци. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Свирање у клавирском дуу. **Скале и трозвуци:** 3 дурске и 3 молске скале: (Дес-дур, Гес-дур, Цес-дур, бе-мол, ес-мол, ас-мол) у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно.
Обавезни минимум програма: – лествице и акорди по програму; – 3 композиције по слободном избору од чега обавезно 1 виртуозног карактера; – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина, или варијације; – 1 композиција домаћег аутора; – 4 лаке клавирске пратње вокалне деонице, соло песме или вокализе.		
Јавни наступ: два у току године		

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Програм предмета на одсеку за музичку теорију

Солфеђо

Назив предмета	**СОЛФЕЂО**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.

Циљ	Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелецији.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне композиције; – препозна и пева староградске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8 и9/8; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; – запише и пева хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целости; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију на задати ритам; – препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма и четвороделне поделе јединице бројања; – препозна и изводи промену метра; – својим речима објасни музичке појмове; – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике;	**МЕЛОДИКА**	**Једногласно певање** инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама са и без текста: – дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција – тоналитети до четири предзнака, – молдур и мутације: де-Де, Еф-еф, а-А, Це-це, е-Е, Ге-ге, – хроматске пролазнице и скретнице, – дијатонске модулације у паралелни, субдоминантни и доминантни тоналитет: почетни тоналитет до два предзнака, – транспоновање. **Вишегласно певање** инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста: – двогласно певање – дијатоника и дијатонске модулације на доминанту или паралелу, – певање хармонских веза трогласно. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	**Опажање** – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету, – различитих типова дијатонских дурских и молских лествица. **Опажање и интонирање:** – интервала и двозвука у тоналитету без анализе интервала до дециме (тежиште ка опажању три до четири двозвука у низу), – штимова од камертона (тоналитети до четири предзнака), – свих врста трозвука са обртајима, а умењеног и прекомерног са разрешењем, – строге и слободне хармонске везе на главним ступњевима, – доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд. **Диктати** Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоновање мотива, – записивање примера свираних по двотактним фразама и диктата у целости. Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама. Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе). Записивање традиционалне, народне и староградске песме са текстом.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Импровизација мелодије на задати ритам. Употреба савремене технологије у настави.

	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика артикулација).
	РИТАМ	Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте. Ритмичке врсте и фигуре: – четвороделна подела ритмичке јединице (разликовање ритмичких фигура сличних по изгледу), – чешћа употреба пауза и лигатура, – троделни ритмови: проста и сложена деоба тродела, пунктиране фигуре, синкопиран тродел, са и без узмаха. **Метричке врсте** – промена метра: из дводела у тродел и обрнуто у српским народним песмама и инструктивним композицијама, – мере: 5/8, 7/8 и 9/8 у српским народим песмама, – одређивање метричке врсте српским народим песмама. Равномерно читање у виолинском и бас кључу инсерата из литературе. Промене кључева.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Дијатонске дурске и молске лествице, хроматске дурске и молске лествице, прости интервали. Трозвуци (дурски, молски, умањени и прекомерни), лествични квинтакорди. Доминантни септакорд са обртајима. Ознаке за динамику, темпо, карактер и артикулацију. **ЛИТЕРАТУРА:** Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
Испитни програм: **Писмени део:** Слушни тест: – Опажање штимова, лествица, простих интервала и трозвука. Једногласни мелодијски диктат: – модулације на доминанту или мутација **Усмени део:** – Мелодијски пример (певање с листа) у оквиру пређеног градива из области мелодике – Ритмичко читање у оквиру пређеног градива из области ритма		

Кључне речи: слушање музике, мелодика, опажање и интонирање, диктати, ритам и стваралаштво.

Назив предмета	**СОЛФЕЂО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелецији.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– изражајно пева тоналне и модалне једногласне и вишегласне композиције са алтерацима; – препозна и пева старе градске песме и народне мелодије у мерама 5/8, 7/8, 8/8 и 9/8; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; – запише и пева хармонске везе; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целости; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију или хармонију на задати ритам; – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – препозна и изводи ритмичке фигуре троделног ритма, четвороделне и осмоделне поделе јединице бројања; – препозна и изводи промену метра; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике;	**МЕЛОДИКА**	**Једногласно певање** инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и српских народних песама са и без текста: – дијатоника: фиксирање ступњева у оквиру хармонских функција: тоналитети до пет предзнака; – упознавање модуса (певање лествица и каденци дорског, фригијског, лидијског и миксолидијског модуса); – алтерације у поступном покрету; – певање средњевековних и раних ренесансних композиција (једногласно и вишегласно); – дијатонске модулације у тоналитете прве квинтне сродности и мутације; – транспоновање; – композиције са клавирском пратњом; **Вишегласно певање** инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста. – двогласно и трогласно певање – дијатоника са алтерацијама и дијатонским модулацијама; – певање хармонских веза трогласно; Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација;
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	**Опажање** – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету; – различитих типова дијатонских дурских и молских лествица, модуса и лествица Балкана; **Опажање и интонирање:** – интервала и двозвука у тоналитету без анализе интервала до дециме (тежиште ка опажању три до четири двозвука у низу); – штимова од камертона (тоналитети до пет предзнака); – свих врста трозвука са обртајима и четворозвука на I ,V и VII ступњу са разрешењем; – строге и слободне хармонске везе на главним и споредним ступњевима (II и VII); **Диктати** Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоновање мотива и двозвука; – записивање примера свираних по двотактима , фразама и диктата у целости свираних на различитим инструментима; Двогласни мелодијски диктати у хомофоним ставу Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама; Записивање метро-ритмичке окоснице (инсерата из литературе); Записивање традиционалне, народне и старограде песме са текстом;
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Импровизација мелодије и хармоније на задати ритам; Употреба савремене технологије у настави;

	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума; – међупредметне корелације; – препознавање музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика артикулација)
	РИТАМ	Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте у виолинском, бас и са променом кључа. Ритмичке врсте и фигуре: – осмоделна подела; – дуола и мала триола; – троделни ритмови, проста деоба тродела и пунктиране фигуре, синкопиран тродел, са и без узмаха. Метричке врсте – промена метра: из дводела у тродел и обрнуто у српским народим песмама и инструктивним композицијама; – мере: 5/8, 7/8 ,8/8 и 9/8у српским народим песмама; – одређивање метричке врсте српским народим песмама; – равномерно читање у виолинском и бас кључу инсерата из литературе; – промене кључева.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Модуси и лествице Балкана. Сложени интервали. Четворозвуци (доминантни септакорд са обртаји и седам врста септакорада у основном облику). Препознавање музичких облика: реченице, периода и облика песме у примерима из мелодике. **ЛИТЕРАТУРА:** Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други непрепоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
Испитни захтеви: **Слушни тест:** Опажање штимова, лествица, интервала до дециме, трозвука и доминантног септакорда са обртајима. **Писмени део:** – Једногласни диктат мелодијски диктат: модулације, мутације у оквиру градива. – Двогласни диктат хомофоног типа. **Усмени део:** – Мелодијски пример (певање с листа) у оквиру пређеног градива из области мелодике – Ритмичко читање са променом метра у оквиру пређеног градива из области ритма		

Кључне речи: слушање музике, мелодика, опажање и интонирање, диктати, ритам и стваралаштво.

Назив предмета	**СОЛФЕЂО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелацији.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**105**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе са елементима из садржаја; – препозна и пева староградске песме и народне мелодије; – пева и препозна штимове дурских и молских тоналитета; – запише и пева хармонске везе са елементима из садржаја; – запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама, у целости и вергл; – опажа, пева и записује интервале и акорде; – импровизује мелодију или хармонију на задати ритам; – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе из садржаја кроз примере за слушање музике; – препозна и изводи ритмичке фигуре без и са датим кључем из садржаја; – препозна и изводи промену метра; – користи доступне носиоце звука у циљу слушања, опажања и разумевања музике;	**МЕЛОДИКА**	**Једногласно певање** инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, српских народних песама са текстом, познатих тема композиција у сонатном облику и у облику ронда. Стабилне и лабилне алтерације (скокови у алтероване тонове и напуштање алтерованих тонова скоком). Алтеровани акорди и њихова разрешења. Алт кључ. Транспоновање из алт у виолински кључ и обрнуто. Транспоновање из бас у алт кључ и обрнуто. Дијатонске и хроматске модулације у тоналитете прве и друге квинтне сродности и мутације. Модална мелодика. **Вишегласно певање** хомофоних и полифоних двогласних, трогласних и четворогласних: – композиција са клавирксом пратњом, – инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха, – српских народних песама са текстом, – познатих тема композиција у сонатном облику и у облику ронда са елементима дијатонике, дијатонске и хроматске модулације. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	**Опажање и интонирање:** – основних и хроматских тонова у тоналитету у целом регистру клавијатуре, – штимова свих тоналитета, – свих врста интервала до дециме у оквиру и изван тоналитета, – свих врста трозвука у оквиру и изван тоналитета, – свих врста септакорада у основном облику са разрешењем, – хармонских веза на главним и споредним ступњевима: (троглас и четвороглас, строге и слободне везе акорада) са модулацијом и без модулације. **Диктати** Инструктивне композиције, инсерти из литературе, традиционалне, народне и староградске песме са текстом. Записивање једногласног и двогласног диктата са алтерацијама и модулацијама свираног по двотактним фразама, у целости и вергл формату. Записивање ритмичке окоснице. Транспоновање мотива.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Импровизација мелодије или хармоније на задати ритам инсерата из литературе из периода класицизма и романтизма. Савремене технологије у функцији наставе.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације,

		– препознавања музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика артикулација).
	РИТАМ	Равномерно читање у алт кључу. Ритмичко читање уз обележена темпа, фразе и акценте у виолинском, бас и алт кључу. Неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квартоле, квинтоле и секстоле. Промена метра у инсертима из литературе и инструктивним композицијама. Полиритмија: 3: 2, 2: 3, 3: 4, 4: 3. Народни ритмови са променом метра – преко примера из музичког фолклора.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Модуси; Четворозвуци (доминантни септакорд са обртајима и седам врста септакорада у основном облику са разрешењем); Алтеровани акорди; **ЛИТЕРАТУРА:** Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други непрепоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода.
Испитни програм: **Писмени део:** – Записивање једногласног, (модулације и алтерације), двогласног диктата (хомофони слог са алтерацијама) и хармонских веза **Усмени део:** – Мелодијски пример (певање с листа) у оквиру пређеног градива из области мелодике – Ритмичко читање са променом метра у оквиру пређеног градива из области ритма		

Кључне речи: слушање музике, мелодика, опажање и интонирање, диктати, ритам и стваралаштво.

Назив предмета	**СОЛФЕЂО**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелецији.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**99**	**Недељни фонд часова: 3**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе са елементима из садржаја; – пева штимове дурских и молских тоналитета; – препозна и пева алтерације, алтероване акорде и њихова разрешења; – препозна и пева модулацију; – препозна и пева старограднске песме и народне мелодије; – пева композиције са клавирском пратњом; – опажа све врсте лествице; – запише и пева трогласне и четворогласне хармонске везе;	**МЕЛОДИКА**	**Једногласно певање** инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха (посебно 19. и 20. века), старограднских песама и српских народних песама са и без текста (промене метра и коришћење хроматских промена) – рекапитулација градива. Хроматске модулације. Енхармонске модулације (информативно). Алтеровани акорди и њихова разрешења преко инсерата из литературе из периода романтизма, импресионизма и 20-ог века. Копмпозиције са клавирском пратњом. Поставка тенор кључа – певање инструктивних композиција и инсерата из литературе. Транспоновање из тенор кључа у виолински или

– запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу; – запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целости; – запише двогласни диктат; – опажа, пева и запише интервале и акорде; – импровизује мелодију, ритам или хармонију научених композиција; – користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука; – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике; – препозна и изводи промену метра или темпа; – равномерно и ритмички чита у виолинском, бас, алт и тенор кључу; – изводи и запише неправилне ритмичке групе; – изводи композиције са полиритмијом; – разуме и објасни својим речима музичке појмове;		бас кључ и обрнуто. **Вишегласно певање** инсерата из литературе и инструктивних композиција различитих жанрова и музичких епоха и аранжмана српских народних песама са и без текста. – двогласно певање – модулације, мутације и алтерације. – Трогласно и четворогласно певање хармонских веза у инсертима из литературе. Једногласно и вишегласно певање: карактер, темпо фраза, динамика и артикулација.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ	**Опажање** – појединачних тонова у целом регистру клавијатуре у одређеном тоналитету, – свих врста дијатонских лествица. **Опажање и интонирање:** – интервала до дециме, – штимова од камертона – свих врста трозвука са обртајима, – хармонских веза-трогласних и четворогласних-дијатоника са септакордима и дијатонске модулације. – свих врста четворозвука. **Диктати** Једногласни мелодијски диктат: – записивање и транспоновање мотива, – записивање примера свираних по двотактним фразама , диктата у целости и вергл диктата. Записивање двогласних диктата – модулације, мутације и алтерације. Записивање ритмичких мотива и ритмичког диктата по двотактним фразама. Записивање метро-ритмичке окоснице инсерата из литературе – промене метра и метричких јединица. Записивање традиционалне, народне песме са и без текста и староградске песме (хроматске промене, елементи мутације), силабичне и мелизматичне песме.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Импровизација мелодије, ритма или хармоније научених композиција, или инсерата из литературе из периода импресионизма и 20-ог века. Употреба савремене технологије у настави.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Вођено слушање одабране музичке литературе различитих жанрова и стилова (посебно периода: импресионизма, 20-ог века и националне музике) са циљем: – развоја естетских критеријума, – међупредметне корелације, – препознавања музичких елемената (стил, карактер, темпо, облик, фразе, динамика артикулација).
	РИТАМ	Равномерно читање: тенор и алт кључ. Ритмичко читање: обнављање целокупног градива и проширивање знања и вештина из области промене метра и темпа. Неправилне ритмичке групе: све врсте триола, квартоле, квинтоле и секстоле Полиритмија. Ритмичко читање примера из литературе и инструктивних композиција.

	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Осврт на целокупно градиво кроз све садржаје. **ЛИТЕРАТУРА:** Сви уџбеници препоручени од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја РС и други не препоручени уџбеници и приручници који доприносе остварењу наведених исхода
Матурски испит		

Кључне речи: слушање музике, мелодика, опажање и интонирање, диктати, ритам и стваралаштво.

Хармонија

Назив предмета	**ХАРМОНИЈА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– користи стечена знања из теорије музике у решавању хармонских проблема; – препозна консонантне и дисонантне акорде; – запише квинтакорде и обртаје главних ступњева; – одреди многостраност квинтакорада у тоналитетима; – дефинише сродство и функције акорада; – слушно разликује хомофони и полифони став; – класификује и слушно препозна врсте каденци; – примени поставку квинтакорада главних ступњева у строгом хармонском ставу; – примени правила у везивању квинтакорада главних ступњева и њихових обртаја; – слушно идентификује хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја; – одсвира хармонске везе квинтакорада главних и споредних ступњева и њихових обртаја на клавиру; – примени везивање и направи разлику у везивању акорада споредних квинтакорада и њихових обртаја; – препозна тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе; – повеже хармонизацију задатка са његовом формалном структуром; – коментарише квалитет хармонског задатка;	**УВОД У ХАРМОНИЈУ**	Појам хармоније. Тонски систем – читање и писање нота у бас и виолинском кључу. Интервали: – врсте, – величина, – сазвучност – разрешење дисонантних интервала Лествице – дијатонске дурске и молске лествице. Тоналитет – појам и структурална основа тоналитета и његово испољавање кроз однос главних трозвука.
	АКОРДИ	Појам и врсте акорада. Облици акорада – основни и обртаји. Изградња квинтакорада на главним ступњевима. Многостраност квинтакорада. Сродство акорада. Тоналитет и функције акорада.
	СТРОГИ ХАРМОНСКИ СТАВ	Полифонија и хомофонија. Мелодија. Строги хармонски став. Акордски и ванакордски тонови – општи појмови. Хармонски ритам. Критични тонови. Каденце.
	ТРОЗВУЦИ ГЛАВНИХ СТУПЊЕВА	Квинтакорди. Постављање квинтакорада главних ступњева у четворогласни хармонски став у дуру и хармонском молу. Везивање квинтакорада главних ступњева: – строга веза; – слободна веза; – полуслободна веза. – лиценција вођице. Мелодијски скокови у оквиру исте хармоније – промена положаја и слога.

		Забрањена кретања. Каденцирајући квартсекстакорд. Секстакорди Изградња секстакорда и главних ступњева у оквиру тоналитета. Секстакорди главних трозвука – увођење и разрешење. Квартсекстакорди: Изградња квартсекстакорада главних ступњева главних ступњева у оквиру тоналитета. Квартсекстакорди: обртајни и случајни – увођење и разрешење.
	ТРОЗВУЦИ СПОРЕДНИХ СТУПЊЕВА	Изградња квинтакорада споредних ступњева и њихових обртаја у задатом тоналитету. Споредни квинтакорди – увођење и разрешење. Споредни секстакорди – увођење и разрешење. Фригијски обрт. Секвенце.
Програм годишње смотре: 1. Писмени део: хармонизација сопрана и шифрованог баса 2. Практични део: свирање хармонских каденци **Програм испита:** 1. Писмени део: хармонизација сопрана (8 тактова) и шифрованог баса (8 тактова) 2. Усмени део: два питања из пређеног градива 3. Практични део: свирање (4 такта) шифрованог баса		

Кључне речи: творозвуци, акордски и ванакордски тонови.

Назив предмета	**ХАРМОНИЈА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– препозна и изгради главне четворозвуке; – препозна и разреши критичне тонове у главним четворозвуцима; – наведе начине увођења и разрешења главних четворозвука; – примени правила у везивању главних четворозвука; – слушно препозна хармонске везе главних четворозвука; – демонстрира написане хармонске везе главних четворозвука на клавиру; – препозна и примени ванакордске тонове у хармонизацији задатака и примерима из литературе; – аналитички распозна и тумачи тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе;	**ГЛАВНИ ЧЕТВОРОЗВУЦИ**	Изградња и препознавање доминантог септакорда у основном облику и обртајима у дуру и молу. Доминантни септакорд и његови обртаји: увођење и разрешење, лиценција вођице и септиме. Изградња и препознавање субдоминантног септакорда (II7) у основном облику и обртајима у дуру и молу. Субдоминантни септакорд и његови обртаји: увођење и разрешење. Изградња и препознавање вођичног четворозвука (VII7) навише од задатог основног тона и наниже од задате септиме у дуру и молу. Одређивање тоналитета према задатом вођичном септакорду. Вођични септакорд и обртаји: увођење и разрешење.
– препозна и направи разлику између видова промене тоналитета у примерима из музичке литературе; – презначи акорде у дијатонској модулацији; – свира дијатонску модулацију на клавиру;	**ВАНАКОРДСКИ ТОНОВИ**	Подела ванакордских тонова. Увођење и разрешење ванакордских тонова. Ванакордски тонови у басу. Вишеструки ванакордски тонови.
	ВИДОВИ ПРОМЕНЕ	Мутација. Тонално иступање.

– повеже хармонизацију задатака са његовом формалном структуром; – изрази мишљење о квалитету креираног хармонског задатка.	**ТОНАЛИТЕТА**	Тонални скок. Модулација.
	ДИЈАТОНСКА МОДУЛАЦИЈА	Изградња трозвука у дуру, молдуру и свим врстама мола. Сродност тоналитета. Средства дијатонске модулације и начини извођења. Дијатонске модулација: – прве групе; – друге групе; – треће групе; Модулација преко посредног тоналитета (информативно).
Програм годишње смотре: 1. Писмени део: хармонизација сопрана и шифрованог баса 2. Усмени део: једно питање из пређеног градива 3. Практични део: свирање дијатонске модулације **Програм испита:** 1. Писмени део: хармонизација сопрана (8 тактова) и шифрованог баса (8 тактова) 2. Усмени део: два питања из пређеног градива 3. Практични део: свирање дијатонске модулације и шифрованог баса (4 такта)		

Кључне речи: четворозвуци, ванакордски тонови, тоналне промене, дијатонска модулација.

Назив предмета	**ХАРМОНИЈА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– препозна разрешења споредних четворозвука у хармонској анализи на примерима из литературе; – разликује дијатонске и алтероване тонове и акорде у лествицама; – изгради структуру алтерованих акорада – дијатонског и хроматског типа; – разреши критичне тонове у алтерованим акордима; – примени правила у везивању алтерованих акорада и њихових обртаја; – слушно идентификује хармонске везе алтерованих акорада и њихових обртаја; – свира хармонске везе алтерованих акорада и њихових обртаја на клавиру; – препозна тоналитете и акордске односе на примерима из музичке литературе; – прави разлику између средстава дијатонске и хроматске модулације дијатонског типа; – презначи акорад у хроматској модулацији дијатонског типа; – слушно идентификује тоналне промене; – свира хроматске модулације дијатонског типа на клавиру; – повеже хармонизацију задатака са његовом формалном структуром; – продукује нове хармонске идеје из	**СПОРЕДНИ ЧЕТВОРОЗВУЦИ**	Увођење и разрешење споредних четворозвука
	АЛТЕРОВАНА ХАРМОНИЈА	Препознавање дијатонских и алтерованих тонова у лествицама. Алтерације и њихова улога у формирању алтерованих акорда. Алтеровани акорди – подела и преглед алтерованих акорада. Изградња дијатонског и алтерованог четворозвука (DD) на II ступњу дура и мола. Изградња малог дурског четворозвука од задате алтероване терце. Изградња умањеног акорда на повишеном IV ступњу дура и мола. Доминантина доминанта. Заменик доминатине доминанте. Изградња малог дурског и умањеног четворозвука. Вантоналне доминанте и замениц. Наполитански секстакорд и фригијски квинтакорд.
	ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА ДИЈАТОНСКОГ ТИПА	Појам и средства хроматске модулације. Хроматска модулација дијатонског типа преко пре значења алтерова- них акорада дијатонског типа.

дефинисаних хармонских правила; – изрази мишљење о квалитету креираног хармонског задатка; – дискутује о формалној и хармонској анализи.		
Програм годишње смотре: 1. Писмени део: хармонизација сопрана и шифрованог баса 2. Усмени део: једно питање из пређеног градива 3. Практични део: свирање модулације (дијатонска или хроматска модулација дијатонског типа) **Програм испита:** 1. Писмени део: хармонизација сопрана (8 тактова) и шифрованог баса (8 тактова) 2. Усмени део: два питања из пређеног градива 3. Практични део: свирање модулације (дијатонска и хроматска модулација дијатонског типа) и сопрана (4 такта)		

Кључне речи: алтерације, алтеровани акорди, хроматска модулација, презначење акорада.

Назив предмета	**ХАРМОНИЈА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– преобликује структуру задатих акорада и одреди њихову многостраност; – примени све врсте терцне сродности; – разликује и примени средства хроматске модулације; – слушно препозна средства хроматске модулације; – свира хроматске модулације на клавиру; – преобликује акорд енхармонском заменом појединих тонова и изведе њихову многостраност; – разликује и примени средства енхармонск модулације; – енхармонске модулације; – препозна средства енхармонске модулације у хармонској анализи на примерима из литературе; – свира енхармонске модулације на клавиру; – повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром; – дискутује о формалној и хармонској анализи.	**ХРОМАТСКА МОДУЛАЦИЈА**	Изградња свих врста трозвука променом тонова задатог акорда – одредити и многостраност добијеног трозвука. Изградња терцносродних трозвука – дијатонска, хроматска и скривена терцна сродност. Изградња ланца малих дурских четворозвука по квинтном кругу наниже. Појам и средства хроматске модулације. Модулација помоћу: – промене склопа акорада; – хроматске и привидне терцне сродности; – елиптичних веза; – модулирајуће секвенце.
	ЕНХАРМОНСКА МОДУЛАЦИЈА	Енхармонска замена појединих тонова прекомерног трозвука и умањеног четворозвука и њихова многостраност. Појам и средства енхармонске модулације. Енхармонска замена и презначење. Енхармонско презначење: – умањеног четворозвука; – прекомерног трозвука; – малог дурског четворозвука;
Програм годишње смотре: 1. Писмени део: хармонизација сопрана и нешифрованог баса 2. Усмени део: једно питање из пређеног градива 3. Практични део: свирање модулације (дијатонска, хроматска или енхармонске модулација) **Програм матурског испита:** 1. Писмени део: тест 2. Усмени део: свирање сопрана (4 такта) и свирање модулације		

Кључне речи: хроматска модулација, промена склопа акорда, терцна сродност, енхармонска модулација.

Хармонска пратња

Назив предмета	**ХАРМОНСКА ПРАТЊА**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Хармонска пратња је да код ученика развију знања и вештине везане за извођење, интерпретацију и импровизацију музике у зависности од музичких захтева.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– слушно и аналитички препозна музичке компоненте и објасни њихов утицај на карактер мелодије; – слушно препозна, изгради и одсвира акорде, врсте каденци и хармонске везе; – дефинише функционалну карактеристику акорада и разликује њихову хармонску улогу; – опажа функције, ступњеве, положај и облик акорда у кратким заокруженим примерима; – анализира мелодију и изврши адекватан избор акорада; – интерпретира различите хармонске обрасце у хармонској пратњи; – анализира и тумачи акорде примера из литературе различитих жанрова; – својим речима изрази утиске о слушаном делу; – критички просуди своје и извођење музике другова из групе; – примени потребна знања и вештине на инструменту.	**УВОД У ХАРМОНСКУ ПРАТЊУ**	**Музичке компоненте** Тон и његове особине. Лествице. Акорди. Ритам. Ритам у функцији карактера. Утицај ритма, темпа, динамике, агогике и артикулације на мелодију.
	ХАРМОНСКИ РИТАМ И ХАРМОНИЗАЦИЈА МЕЛОДИЈЕ	Тоналитет. Мелодија. Анализа мелодије. Избор акорада: трозвуци главних и споредних ступњева и главни четворозвуци. Различито акордско тумачење мелодије. Промена тоналитета (информативно).
	ХАРМОНСКА ПРАТЊА	Однос мелодије и пратње. Значење, обрасци и примена ритма у хармонској пратњи. Шифре у запису – читање и тумачење. Начини примене хармонске пратње. Типични хармонски обрасци одређених жанрова и стилова. Мелодија и ритам у примерима из литературе различитих жанрова. Употреба клавира и других инструмената у пратњи дечјих песама, српских народних и старограданских песама, популарних мелодија, филмске музике и познатих тема из уметничке музике, бајки, прича. Промена карактера у примерима из литературе различитих жанрова.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање музике у контексту хармонског ритма и пратње. Слушање музике по жанровима. Музичка интерпретација.
	СТИЛ И ЖАНР	Карактеристике различитих стилова и жанрова. Хармонизација и свирање мелодија различитих стилова и жанрова. Импровизација.

Кључне речи: хармонски ритам и хармонизација мелодије, хармонска пратња, свирање, слушање музике, стил и жанр.

Аранжирање

Назив предмета	**АРАНЖИРАЊЕ**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.
Циљ	Циљ учења предмета Аранжирање је да код ученика развије вештине аранжирања примера из литературе за одговарајући ансамбл или солисту.
Разред	**Други**

Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– дефинише појам и улогу аранжирања; – направи разлику у хармонским слоговима и музичкој фактури; – наведе и препозна и одсвира типове пратње; – самостално осмисли и одсвира пратњу на задату мелодију; – осмисли латентну хармонију на задату мелодију; – користи орфов инструментариј и тело у импровизацији; – аранжира задате мелодије; – направи поређење и коментарише аранжмане оригиналних композиција из литературе.	**УВОД У АРАНЖИРАЊЕ**	Аранжирање – појам и улога. Хармонски став: – строги, – слободни. Фактура: – хомофона, – полифона. Пратња и мелодија: – типови пратње (слушно, аналитички и практично), – проширење хармонске окоснице T-S-D-T/t-s-D-t, – израда пратње на клавиру на задату мелодију, – израда клавирске пратње на задату мелодију у другом инструменту (мелодијском инструменту) у слободном хармонском ставу, – типови мелодије: инструментална, вокална (речитативна, ариозо), – мелодија са латентном хармонијом: израда мелодије са латентном хармонијом (мелодијски инструмент) и на задату пратњу.
	ИМПРОВИЗАЦИЈА	Орфов инструментариј. Тело као инструмент.
	АРАНЖИРАЊЕ	Аранжирање мелодије са латентном хармонијом за: мешовити ансамбл (орфов инструментариј, хармонски инструмент, тело као инструмент). Аранжирање дечјих песама за дечји хор – једногласно певање уз клавирску пратњу.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање аранжираних примера из литературе.
Јавни наступ: Обавезан је један јавни наступ у току године.		

Кључне речи: мелодија, пратња, аранжирање, слушање музике.

Назив предмета	**АРАНЖИРАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Аранжирање је да код ученика развије вештине аранжирања примера из литературе за одговарајући ансамбл или солисту.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– користи дигиталне музичке програме у изради аранжмана; – примени сложенију фактуру у поставци аранжмана; – самостално осмисли пратњу у деоници мелодијског инструмента на задату мелодију; – самостално хармонизује коралну мелодију; – аранжира за дечји хор; – аранжира за различите ансамбле; – направи поређење и коментарише аранжмане оригиналних композиција из литературе.	**ДИГИТАЛНО МУЗИЧКО ОПИСМЕЊАВАЊЕ**	Савладавање програма: – Note flight, – Muse score.
	ПРАТЊА И МЕЛОДИЈА	Сложенија фактура хармонске пратње. Хармонска пратња у деоници мелодијског инструмента. Корална мелодија и њена хармонизација.
	АРАНЖИРАЊЕ	Карактеристике аранжирања за дечји хор. Аранжирање: – дечјих песама за дечји хор – двогласно певање уз клавирску пратњу, – одабраних композиција или краћих целина из уметничке музике за клавир, – одабраних композиција или краћих целина из уметничке музике за клавирски дуо,

		– одабраних композиција или краћих целина из уметничке музике за трио (клавирски или инструментални). Инструментална музика у аранжману за хор (мешовити/женски/мушки/дечји). Аранжирање за два хармонска инструмента.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање аранжираних примера из литературе.
Јавни наступ: Обавезан је један јавни наступ у току године.		

Кључне речи: дигитални музички програми, мелодија, пратња, аранжирање, слушање музике.

Назив предмета	**АРАНЖИРАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Аранжирање је да код ученика развије вештине аранжирања примера из литературе за одговарајући ансамбл или солисту.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– аранжира композиције за гудачки квартет; – аранжира композиције за гудачки оркестар; – користи дигиталне музичке програме у изради аранжмана; – направи поређење и коментарише аранжмане оригиналних композиција из литературе.	**АРАНЖИРАЊЕ ЗА ГУДАЧКИ КВАРТЕТ**	Поставка акорада у гудачком квартету. Могући типови пратње у гудачком камерном музицирању. Аранжирање одабраних композиција или краћих целина за гудачки квартет.
	АРАНЖИРАЊЕ ЗА ГУДАЧКИ ОРКЕСТАР	Поставка акордске вертикале у гудачком оркестру. Могући типови пратње у гудачком оркестру. Аранжирање одабраних композиција или краћих целина за гудачки оркестар.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Анализа и слушање оригиналних примера из литературе и њихових аранжмана за гудачки квартет и гудачки оркестар.
Јавни наступ: Обавезан је један јавни наступ у току године.		

Кључне речи: гудачки квартет, гудачки оркестар, аранжирање, слушање музике.

Контрапункт

Назив предмета	**КОНТРАПУНКТ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Контрапункт је да код ученика развију знања у области историјског развоја и техничких својстава ренесансног контрапункта, вештину израде имитационог двогласног и трогласног става са текстом и препознавање ренесансних музичких облика.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

✓

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– препозна облике раног вишегласја на основу записа или звука; – пева у групи или уз инструменталну пратњу композиције раног вишегласја; – компонује краће примере по угледу на анализиране облике раног вишегласја; – именује различите извођачке саставе ренесансних композиција на основу записа или звука; – препозна врсте старих нотација на основу	**ОСНОВИ ВОКАЛНОГ КОНТРАПУНКТА**	Развој вишегласја од раног вишегласја до полифоније касне ренесансе. Извођачки састави. Нотација. Модуси. Мелодија и ритам.
	ДВОГЛАСНИ И ТРОГЛАСНИ ПОЛИФОНИ СТАВ	Консонанце, дисонанце и каденце у двогласу. Сазвучја и каденце у трогласу. Синкопиране дисонанце у двогласу и трогласу. Пролазнице, скретнице и тешке пролазнице у

записа; – запише и препозна све врсте модуса; – анализира мелодијско-ритмичке карактеристике у примерима из литературе; – компонује кантус фирмус и флоридус; – примени у задацима композиционе поступке ренесансе кроз двогласни и трогласни хорски став; – компонује један одсек имитационог двогласног и трогласног мотета са текстом; – препозна композиционе поступке ренесансе у одабраним делима; – коментарише композиционе поступке након изведених или одслушаних делова композиције; – објасни историјски развој духовних и световних облика ренесансе, њихове врсте и наведе најзначајнија дела и композиторе; – анализира и слушно препознаје духовне и световне облике ренесансе.		двогласу и трогласу. Посебни случајеви у примени дисонанци у двогласу и трогласу. Слободни двогласни став. Слободни трогласни став. Имитација у двогласу и трогласу. Третман текста.
	ДУХОВНИ И СВЕТОВНИ ОБЛИЦИ РЕНЕСАНСЕ	Духовни облици ренесансе (мотет и миса): – историјски развој; – врсте; – најзначајнији композитори и дела. Световни облици ренесансе (мадригал, вилота, фротола, канцона а бало, виланела, шансон): – историјски развој; – врсте; – најзначајнији композитори и дела.
Програм смотре 1. Израда једног одсека мотета на задату тему са текстом. 2. Слушни тест (препознавање ренесансних облика и извођачког састава).		

Назив предмета	**КОНТРАПУНКТ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Контрапункт је да код ученика развије знања у области историјског развоја и техничких својстава барокног контрапункта, вештину израде имитационог двогласног и трогласног става као и препознавања барокних музичких облика.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– објасни основне карактеристике барока и разлике у односу на период ренесансе; – наведе, анализира и слушно препознаје инструменталне и вокално-инструменталне облике барока; – препозна различите извођачке саставе барокних композиција на основу записа или звука; – објасни развој тоналне хармоније; – анализира мелодијско-ритмичке карактеристике барокних композиција; – компонује једногласне мелодије у стилу барока; – примени у задацима композиционе поступке ренесансе кроз двогласни и трогласни инструментални став; – компонује први део двогласне инвенције и експозицију трогласне фуге; – препозна композиционе поступке барока у одабраним делима; – коментарише композиционе поступке након изведених или одслушаних делова композиције; – објасни историјски развој инструменталних облика барока, њихове	**ОСНОВИ БАРОКНОГ КОНТРАПУНКТА**	Историјска појава музичког барока. Вокално-инструментални облици. Инструменти и инструментални облици. Од модалне ка тоналној хармонији. Мелодија и ритам. Хармонска средства барокне музике.
	ДВОГЛАСНИ И ТРОГЛАСНИ ПОЛИФОНИ СТАВ	Представљање акорада у двогласном и трогласном ставу. Ванакордски тонови. Двоструки и троструки контрапункт. Имитација. Канон у двогласном и трогласном ставу. Секвенце.
	ИНСТРУМЕНТАЛНИ ОБЛИЦИ БАРОКА	Двогласна и трогласна инвенција. Фуга. Прелудијум, токата, фантазија, коралнa предигра, ричеркар, барокна свита, полифоне варијације.

главне карактеристике и наведе најзначајнија дела и композиторе; – анализира и слушно препознаје инструменталне облике барока;		
Програм смотре/испита: 1. Израда експозиције фуге на задату тему. 2. Анализа фуге; 3. Слушни тест (препознавање музичких облика барока).		

Клавир „А" програм

(намењен ученицима ОДСЕКА ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ који су завршили основну музичку школу, главни предмет Клавир)

Назив предмета	**КЛАВИР „А" ПРОГРАМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета клавир „А" програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – коригује извођење у току свирања; – примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да их одсвира; – учествује на јавним наступима у школи; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; – присуствује часу других ученика и користи искуства стечена на тај начин; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Технички захтеви:** Техника скокова, припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Примена прстореда и процедуре у вежбању. Свирање у клавирском дуу. **Техничке дисциплине:** Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве, у шеснаестинама, у паралелном кретању, у размаку октаве. Квинтакорди и септакорди у малом и великом разлагању, кроз четири октаве паралелно. Аутентична каденца – уски слог.
Обавезни минимум програма: – четири етиде са различитим техничким проблемима; – две полифоне композиције; – једна соната; – два комада разних епоха и карактера – лествице и трозвуци по програму		

Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета	**КЛАВИР „А” ПРОГРАМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир „А” програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – учествује на јавним наступима у школи; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње;	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Техничке дисциплине:** – дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве, у шеснаестинама, у размаку октаве, паралелно и супротно кретање. – квинтакорди и септакорди у малом и великом разлагању, кроз четири октаве паралелно, у шеснаестинама. Симултано, четворогласно, кроз четири октаве. – аутентична каденца, уски слог, уз сваку дијатонску скалу.
Обавезни минимум програма: – четири етиде са различитим техничким проблемима; – две полифоне композиције; – једна соната; – два комада разних епоха и карактера – лествице и трозвуци по програму		
Јавни наступи: обавезна два јавна наступа током школске године		
Смотра: – Једна етида; – Једна полифона композиција; – Став сонате или концерта, или варијације или ронда; – Композиција по избору.		

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета	**КЛАВИР „А” ПРОГРАМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир „А” програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – коригује лоше извођење у току свирања; – примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – учествује на јавним наступима у школи; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела; – критички вреднује своје извођење у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Решавање и усавршавање сложених техничких захтева (техника скокова), припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Увођење ученика у самосталност у погледу примене прстореда и других дисциплина, као и оспособљавање ученика да сагледа тешкоће и сам нађе средства и начин да их реши. Свирање у клавирском дуу. **Техничке дисциплине:** Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном и супротном кретању у размаку октаве.. Квинтакорд и септакорд у малом разлагању, разломљено и симултано кроз четири октаве. Каденца.
Обавезни минимум програма: – четири етиде са различитим техничким проблемима; – две полифоне композиције; – једна соната/концерт – два комада разних епоха и карактера – лествице и трозвуци по програму		
Јавни наступи: обавезна два јавна наступа током школске године		

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета	**КЛАВИР „А” ПРОГРАМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир „А” програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – коригује лоше извођење у току свирања; – примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	Решавање и усавршавање сложених техничких захтева (техника скокова), припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику, са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ...

– објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – учествује на јавним наступима у школи; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; – препознаје музичке елементе у свирању других; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		Увођење ученика у самосталност у погледу примене прстореда и других дисциплина, као и оспособљавање ученика да сагледа тешкоће и сам нађе средства и начин да их реши. Свирање у клавирском дуу. **Техничке дисциплине:** Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном и супротном кретању у размаку октаве. Размак терце, сексте и дециме паралелно. Квинтакорди и септакорди у великом разлагању кроз четири октаве, паралелно. Скале у дуплим октавама кроз три октаве, паралелно.
Обавезни минимум програма: – четири етиде са различитим техничким проблемима; – две полифоне композиције; – једна соната/концерт – два комада разних епоха и карактера – лествице и трозвуци по програму		
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године		
Смотра: – Једна етида – напамет; – Једна полифона композиција – напамет; – Један комад XIX или XX века – напамет; – Једна соната или концерт – може и из нота.		

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Клавир – „Б" програм

(намењен ученицима ОДСЕКА ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ који су завршили основну музичку школу, Одсек за класичну музику, ученицима којима је главни предмет – инструмент, осим клавира)

Назив предмета	**КЛАВИР „Б" ПРОГРАМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир „Б" програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– препозна делове клавира и разликује различите начине добијања тона на клавиру; – да се оријентише на клавијатури; – правилно седи за клавиром; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију и	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Скале:** Це-дур, Ге-дур, Де-дур, а-мол, е-мол и ха-мол Дијатонске и хроматске скале паралелно кроз две октаве, квинтакорд разложено и симултано кроз две октаве. Почетне школе: – Николајев: *Школа за клавир* – Јела Кршић: *Школа за клавир* Друге школе сличне тежине **ЛИТЕРАТУРА**

опише их својим речима; – примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела; – самостално свира кратке композиције напамет; – самостално и уз помоћ наставника контролише квалитет звука.		**Етиде:** – Жан Баптист Дивернуа: *Етиде* – Хенри Лемоан: *Етиде* – Александар Николајев: *Школа за клавир – Етиде* **Полифоне композиције:** – Јела Кршић: *Клавирска читанка – вежбе за полифонију* – Јохан Себастијан Бах: *Мале композиције* И друге полифоне композиције сличне тежине **Сонатине:** – *Избор сонатина*, I свеска **Композиције различитих стилова:** – Александар Гедике: *60 лаких композиција, ор. 36* – Корнелиус Гурлит: *Први кораци младог пијанисте ор. 82* – Бела Барток: За децу; *Клавирска музика за почетнике; Микрокозмос,* – Дмитриј Кабалевски: *24 лаке композиције ор. 39* – *Албум југословенских клавирских композиција* – Вера Богдановић: *Музика предкласичара* – Петар Стојановић: *„Дечји кутак”* Друге композиције сличне тежине
Обавезни минимум програма: – лествице и трозвуци по програму – 25 вежби – 4 етиде – 2 полифоне композиције – једна сонатина – 3 композиције различитих стилова		
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године		

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета	**КЛАВИР „Б” ПРОГРАМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир „Б” програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу; – одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине; – препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта; – користи педал у делима; – уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте; – чује и примени више динамичких нивоа пиајанисимо, мецопиано, фортисимо,	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Скале:** А-дур, Еф-дур, Бе-дур, фис-мол, де-мол, ге-мол Обрадити све дурске и хроматске скале паралелно. Квинтакорди и септакорди четворогласно разложено и симултано кроз две октаве. Аутентична каденца. **ЛИТЕРАТУРА** **Етиде:** – Хенри Лемоан: *етиде оп. 37* – Јела Кршић: *Музичка читанка за III разред-етиде*

мецофорте; – јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње; – осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела; – самостално и/или по потреби уз помоћ наставника контролише квалитет звука; – повезује прсторедне групе подметањем и пребацивањем палца уз слушну контролу самостално и уз помоћ наставника; – развија спретност целокупног апарата уз помоћ наставника; – самостално, изражајно свира композиције напамет; – развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– Карл Черни: *етиде оп. 849* И друге етиде сличне тежине **Полифоне композиције:** – Јохан Себастијан Бах: *Мале композиције, 12 малих прелудијума* Друге полифоне композиције сличне тежине **Сонатине:** – Лудвиг ван Бетовен, Муцио Клементи, Антон Дијабели и друге сонатине сличне тежине **Композиције различитих стилова:** – Александар Гречанинов: *Дечји албум оп. 98* – Роберт Шуман: *Албум за младеж* – Петар Илич Чајковски: *Албум за младеж* – Марко Тајчевић: *Деци* – Петар Стојановић: *„Дечји кутак"* – *Албум југословенских клавирских композиција* – Вера Богдановић: *Музика Предкласичара* Друге композиције сличне тежине
Обавезни минимум градива: – четири етиде са различитим техничким захтевима; – једна сонатина – четири композиције по слободном избору различитог карактера и стила (од старих мајстора до савременог стваралаштва) – лествице и акорди по програму		
Јавни наступи: обавезна два јавна наступа током школске године		
Смотра: – једна скала – једна етида – једна полифона композиција – једна композиција по слободном избору – један став сонате		

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета	**КЛАВИР „Б" ПРОГРАМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир „Б" програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; – јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара; – транспонује хроматски лакше мотиве или реченице; – примени више динамичких нијанси у свирању; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – свира двохвате са јасним диференцирањем мелодијске линије; – свесно користи директан и синкопирани	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Техничке дисциплине – скале:** Е-дур, Ха-дур, Ес-дур, Ас-дур, цис-мол, гис-мол, це-мол, еф-мол Дијатонске и хроматске скале кроз четири октаве паралелно. Квинтакорди и септакорди четворогласно разложено и симултано кроз две октаве. Аутентична каденца.

педал; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер; – свира једноставну пратњу на задату мелодију.		
Обавезни минимум градива: – четири етиде са различитим техничким захтевима; – две композиције полифоног стила; – четири композиције по слободном избору. – један став сонатине – лествице и акорди по програму		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета	**КЛАВИР „Б" ПРОГРАМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир „Б" програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – појасни конструкцију дела и својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Скале:** Фис-дур, Цис-дур, Дес-дур, Гес-дур, Цес-дур, ес-мол, бе-мол, ес-мол Дурске и молске скале кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама. Трозвуци симултано и разложено, четворогласно кроз четири октаве. Велико разлагање трозвука кроз две октаве паралелно. Доминантни и умањени септакорд симултано и разложено четворогласно, а велико разлагање кроз две октаве паралелно. Аутентична каденца.
Обавезни минимум програма: – лествице и акорди по програму – три композиције по слободном избору – једна полифоне композиција – један став сонатине или варијације варијација – једна композиција домаћег аутора и један комад		
Јавни наступи: – обавезна два јавна наступа током школске године		
Смотра: – Једна скала – Једна етида – Једна полифона композиција		

– Први став сонате – Једна композиција по слободном избору

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Клавир – „Ц" програм

(намењен ученицима ОДСЕКА ЗА МУЗИЧКУ ТЕОРИЈУ који су завршили основну музичку школу – Одсек за класичну музику, главни предмет Соло певање)

Назив предмета	**КЛАВИР „Ц" ПРОГРАМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир „Ц" програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Први**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Скале и трозвуци:** 3 дурске и 3 молске скале у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно.
Обавезни минимум програма: – четири етиде са различитим техничким проблемима; – две полифоне композиције; – једна соната; – два комада разних епоха и карактера; – лествице и трозвуци по програму.		
Јавни наступ – два у току године		

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета	**КЛАВИР „Ц" ПРОГРАМ**
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.
Циљ	Циљ учења предмета Клавир „Ц" програм је да код ученика развије

	интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Други**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Скале и трозвуци:** 4 дурске и 4 молске скале у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле терце кроз једну октаву, паралелно.
Обавезни минимум програма: – четири етиде са различитим техничким проблемима; – две полифоне композиције; – једна соната; – два комада разних епоха и карактера; – лествице и трозвуци по програму.		
Јавни наступ – два у току године		
Смотра: – Једна етида; – Једна полифона композиција; – Став сонате или концерта, или варијације или ронда; – Композиција по избору.		

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета	**КЛАВИР „Ц” ПРОГРАМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир „Ц” програм је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике са	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Скале и трозвуци:** 4 дурске и 4 молске скале у паралелном кретању,

елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – појасни конструкцију дела и термина музичке форме; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.		у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле октаве кроз две октаве.
Обавезни минимум програма: – четири етиде са различитим техничким проблемима; – две полифоне композиције; – једна соната; – два комада разних епоха и карактера; – лествице и трозвуци по програму,		
Јавни наступ – два у току године		

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета	**КЛАВИР „Ц” ПРОГРАМ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Клавир „Ц” је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – појасни конструкцију дела и објасни значења термина музичке форме; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на јавним наступима у школи; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и	**ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ**	**Скале и трозвуци:** 3 дурске и 3 молске скале у паралелном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, паралелно. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама. Дупле октаве кроз две октаве.

музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике.		
Обавезни минимум програма: – четири етиде са различитим техничким проблемима; – две полифоне композиције; – једна соната; – два комада разних епоха и карактера; – лествице и трозвуци по програму.		
Јавни наступ – два у току године		
Смотра: – Једна етида; – Једна полифона композиција; – Став сонате или концерта, или варијације или рондо; – Композиција по избору.		

Кључне речи: клавир, слушање, опажање, тон.

Хорске партитуре

Назив предмета	**ХОРСКЕ ПАРТИТУРЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Хорске партитуре је оспособљавање ученика да правилно прочитају, протумаче и изведу на клавиру хорску партитуру.	
Разред	**Други/Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**35/35**	**Недељни фонд часова: 1**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– користи стечена теоретска знања из других предмета у читању и свирању партитуре; – анализира и свира на клавиру двогласне, трогласне и четворогласне хорске партитуре; – препозна проблеме и технички прилагоди начин свирања различитим захтевима у партитури; – чита транспоноване тенорске деонице; – чита старе кључеве и примени их у пракси; – чита с листа лакше хорске партитуре; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	**СВИРАЊЕ ХОРСКИХ ПАРТИТУРА**	Двогласни и трогласни дечји и женски хорови у једном или два нотна система. Трогласни дечји и женски хорови у три нотна система. Четворогласни женски, мушки и мешовит хорови у два нотна система. Четворогласни хорови у три нотна система Четворогласни хорови (женски, мушки, мешовити) у четири нотна система. Транспонујућа тенорска деоница-значај вештине читања. Стари кључеви. Анализа партитуре и повезивање са предметом дириговање. Упознавање хорске литературе, дела различитих епоха, карактера и техничких захтева. Читање с листа лакших хорских партитура. Лакши корали у старим кључевима (3. разред Одсека за музичку теорију)
Минимум програма: 2. разред – 15 композиција различитих епоха и карактера 3. разред – 5 композиција различитих епоха и карактера		

Кључне речи: анализа, свирање хорске партитуре.

Дириговање

Назив предмета	**ДИРИГОВАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Дириговање је да ученик овлада мануелном техником и основним диригентским вештинама и да се оспособи за анализу музичког дела и практичан рад са ансамблом.	
Разред	**Трећи**	
Годишњи фонд часова:	**70**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– опише развој дириговања и улогу и значај диригента у ансамблу; – чита партитуру кроз анализу и свирање; – примењује мануелну технику у зависности од музичких и техничких захтева партитуре; – диригује ансамблом или уз пратњу на клавиру одређену хорску партитуру; – користи знања стечена из сродних предмета; – заузме критички став према сопственом и туђем дириговању; – користи предности дигитализације у слушању, анализирању и извођењу музике.	**ДИРИГОВАЊЕ**	Историјски развој дириговања и улога и значај диригента у ансамблу. Упознавање са хорском партитуром. Основне законитости дириговања. Диригентски став у раду са хором. Мануелна техника: – почетни став, – припремни потез (систем тачке и покрета, однос амплитуде и темпа), – шеме на два, три, четири, пет и шест – осмина, четвртина, половина јединице бројања, мешовити такт, – дељени потез и батуту, короне, цезуре, – специфичне динамичке, агогичке промене и промене темпа и – музичка изражајност кроз покрет и мимику. Практичан рад са хорским ансамблом – основна правила. Хорска литература. Анализа дела са аспекта диригента као извођача. Слушање дела праћењем партитуре уз помоћ доступних носилаца звука.
Минимум програма: 10 композиција за различите хорске саставе, различитих епоха и техничких захтева		

Кључне речи: анализа, дириговање, свирање хорских партитура, интерпретација.

Назив предмета	**ДИРИГОВАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Дириговање је да ученик овлада основним диригентским вештинама и мануелном техником, примени знања стечена у другим предметима и да се оспособи за анализу музичког дела и практичан рад са ансамблом.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– чита партитуру кроз анализу; – примењује мануелну технику у зависности од музичких и техничких захтева партитуре; – диригује уз клавирску пратњу одређену оркестарску партитуру; – користи знања стечена из сродних предмета; – заузме критички став према сопственом и туђем дириговању; – користи предности дигитализације у слушању, анализирању и извођењу музике;	**ДИРИГОВАЊЕ**	Састав и врсте оркестара, оркестарских корпуса, инструмената и њихових улога кроз различите епохе. Читање оркестарских партитура. Оркестарско дириговање: – употреба диригентске палице, – диференцијација леве и десне руке. Мануелна техника: – диригентски став у раду са оркестром, – припремни потез (систем тачке и покрета, однос амплитуде и темпа), – шеме на два, три, четири, пет и шест – осмина, четвртина, половина јединице бројања,

		мешовити такт, – дељени потез и батуту, короне, цезуре, – специфичне динамичке, агогичке промене и промене темпа и – музичка изражајност кроз покрет и мимику. Основне законитости оркестарског дириговања. Распоред инструмената у оркестру. Оркестарска партитура. Оркестарска литература. Анализа дела са аспекта диригента као извођача. Слушање дела праћењем партитуре уз помоћ. доступних носилаца звука.
Минимум програма: 3 композиције за гудачки, камерни, симфонијски оркестар		

Кључне речи: анализа, дириговање, свирање хорских партитура, интерпретација.

Увод у компоновање

Назив предмета	**УВОД У КОМПОНОВАЊЕ**	
Просветни гласник	Просветни Гласник број 8 од 03.08.2020.	
Циљ	Циљ учења предмета Увод у компоновање јесте стицање основних знања о уметничкој музици 20. века, развијање вештине компоновања и тумачења савремене нотографије.	
Разред	**Четврти**	
Годишњи фонд часова:	**66**	**Недељни фонд часова: 2**

ИСХОДИ **По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:**	**ОБЛАСТ/ТЕМА**	**САДРЖАЈИ**
– слушно и аналитички препознаје разлике између тоналне, модалне и атоналне музике; – самостално води свој Дневник савремене музике; – разликује и објасни нова нотна обележја у нотографији; – разликује акорде нетерцног типа и употребљава их у својим задацима-композицијама; – наведе композиционе технике и користи их у својим задацима-композицијама; – компонује минијатуре у задатом или слободнијем облику уз помоћ наставника; – компонује вокално-инструментални комад (соло песму) уз помоћ наставника; – компонује на одабрану филмску / позоришну тему или на појединачне сцене уз помоћ наставника.	**МУЗИКА 20. ВЕКА**	Слабљење тоналног центра у музици с краја 19. века. Модална, тонална и атонална музика. Релативизација појма дисонанаца у музици (слушно, аналитички, практично): – савршене дисонанце, – несавршене дисонанце. Музичке компоненте у музици 20. века Усложњавање ритмике и метрике (слушно, аналитички, практично): – неправилне ритмичке поделе, – померање акцентовања у музици, – променљива метрика, – полиритмија и полиметрија. Проширење хармонског фонда и тоналног плана (основно, аналитички, практично): – медијантне везе, – поларни акорди, – квартни и квинтни акорди, – акорди са додатим тоновима, – кластери. Израда краћег тоналног плана у слободном хармонском ставу уз употребу „нових” акорада за хармонски инструмент. Модернизација мелодије.
	НОТОГРАФИЈА	Проширивање музичког писма и нотног записа. Нове тенденције у нотографији – нова нотнаобележја и нотни знаци. Одступање од традиционалног начина записивања музике. Нове тенденције и принципи у организацији партитура. (аналитички).

	КОМПОЗИЦИОНЕ ТЕХНИКЕ	Композиционе технике 20. века: – серијална техника, – додекафонија, – интегрални серијализам, – алеаторика. Појава и употреба електронике у музици друге половине 20. века. Препознавање елемената композиционих техника на изабраним нотним примерима.
	КОМПОНОВАЊЕ	Компоновање минијатура у задатом или слободнијем облику за: – клавир или – до три инструмента од којих један инструмент може бити хармонски. Компоновање песме за глас и клавир (или други хармонски инструмент) на основу изабраног поетског текста.
	ПРИМЕЊЕНА МУЗИКА	Појава и улога филма на почетку 20. века као новог медија. Музика за филм. Музика за позориште. Мјузикл. Израда краћих композиција (главних тема) на одабране филмске теме или појединачне сцене. Почеци забавне музике – џез. **ЛИТЕРАТУРА** Дејан Деспић – Увод у савремено компоновање (скрипта)
Јавни наступ: Обавезан је минимум један јавни наступ у току школске године.		

Кључне речи: нотографија, композиционе технике, савремена музика 20. века, компоновање, примењена музика.

Факултативни предмети

1) Школа организује наставу факултативних предмета.
2) Ученици који се определе за један од факултативних предмета имају обавезу да наставу из истих похађају у току школске године.
3) Понуда факултативних предмета у току једне школске године направљена је у складу са интересовањима ученика у претходној школској години и са кадровским могућностима школе.
4) Оцене из факултативних предмета су бројчане и уносе се у сведочанство, али не утичу на средњу оцену успеха ученика.
5) Могу трајати од 1 до 4 године у зависности од плана и програма факултативних предмета.
6) Ученици могу избарати највише 2 факултативна предмета у једној школској години.

ПРЕДМЕТ		**Први разред**		**Други разред**		**Трећи разред**		**Четврти разред**		**Укупно**
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	
1.	**Математика**	3	105	3	105	-	-	-	-	210
2.	**Хемија**	2	70	-	-	-	-	-	-	70
3.	**Географија**	-	-	2	70	-	-	-	-	70
4.	**Инструмент (дувачки, удараљке, контрабас, цитра, цимбало, традиционално певање и свирање,**	2	70	2	70	2	70	2	66	276

	манолина)									
5.	**Соло певање**	2	70	2	70	2	70	2	66	276
6.	**Развијање слуха**	2	70	2	70	-	-	-	-	140
7.	**Дириговање**	-	-	-	-	2	70	2	66	136
8.	**Увод у компоновање**	-	-	-	-	-	-	2	66	66
9.	**Аудиовизуелна техника**	-	-	-	-	-	-	1	33	33

Обавезне ваннаставне активности

	I разред	**II разред**	**III разред**	**IV разред**	**Напомена**
Додатни рад	30-70	30-70	30-70	30-64	часова
Интерни часови	2	2	2	2	наступа
Јавни часови	1	1	1	1	
Концерти	1	1	1	1	

Факултативне ваннаставне активности

	I РАЗРЕД часова	**II РАЗРЕД** часова	**III РАЗРЕД** часова	**IV РАЗРЕД** часова
Екскурзија	до 3 дана	до 3 дана	до 5 наст. дана	до 5 наст. дана
Такмичења*	1	1	1	1
Семинари	до 7 ненаст. дана	до 7 ненаст. дана	до 7 ненаст. дана	до 7 ненаст. дана
Остале активности	до 3 ненаставних дана	до 3 ненаставних дана	до 3 ненаставних дана	до 3 ненаставних дана

Напомена: *Републичко такмичење, Међународна такмичења... Предвиђено трајање у зависи од дужине такмичења.

Ванредно школовање

МШ „Петар Кранчевић“ омогућује и ванредно школовање ученика на основу законске регулативе.

Правилник о ванредним ученицима МШ “Петар Кранчевић“ регулише: упис и стицање својства ванредног ученика у основној и средњој музичкој школи, организацију и спровођење испита, рокове за полагање испита, права и обавезе ученика, заштита права ученика, начин вођења документације, преквалификација, доквалификација, накнаде и школарина.

ПРОГРАМ И АКТИВНОСТИ КОЈИМА СЕ РАЗВИЈАЈУ СПОСОБНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА, КОМУНИКАЦИЈА, ТИМСКИ РАД, САМОИНИЦИЈАТИВА И ПОДСТИЦАЊЕ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ДУХА

Време реализације	Активности/теме, садржаји	Начин реализације	Носиоци реализације
Према плану ОС и ОЗ током школске године	Предавања и дискусије на тему комуникације, решавање проблема.	Час одељенског старешине, Час одељенске заједнице	Одељенске старешине, ПП служба
По потреби током године	Разговори појединих ученика са члановима Тима за борбу против насиља.	Индивидуални разговори	Тим за борбу против насиља.
У плану психолога, педагога	Предавања педагога и психолога у одељењима где се укаже потреба, на теме решавања проблема комуникације, тимског рада.	Излагање, дискусија, дебата	ПП служба
У плану психолога	Радионице о тимском раду – за ученике.	Радионице	Психолог
У плану психолога, педагога	Радионице о комуникацији, тимском раду за наставнике.	Радионице, на састанцима тимова, Семинар	ПП служба Школа
У плану УП	Вршњачка едукација – превенција насиља, комуникација.	Едукације	Вршњачки едукатори УП
По потреби током године	Индивидуални разговори наставника и ученика који имају тешкоће у комуникацији са педагогом или психологом.	Индивидуални разговори	Одељенски старешина, Наставници, ученици, ПП служба
Према акционом плану Тима	Активности Тима за каријерно вођење. Професионална оријентација, Посета сајму „Путокази“ Нови Сад, фебруар	У акционом плану Тима. Семинар за каријерно вођење – обука, тестирање.	Тим за каријерно вођење. Национална служба за запошљавање. Стручни сарадник.
Тим за координацију	Сарадња УП са другим парламентима на нивоу града.	У акционом плану Тима за координацију УП	УП
Према Годишњем плану школе	Промоција школе.	Активности дате у Годишњем плану школе	Стручна већа, Стручни актив за Развојно планирање, УП
Према акционом плану Тима	Учешће у хуманитарним акцијама.	У акционом плану Тима за координацију УП	УП
Током године	Сарадња са социјалним партнерима, предавања социјалних партнера на теме самоиницијативе и	Предавања. Презентација синдиката.	Тим за каријерно вођење и саветовање

	предузетничког духа.		ученика. Синдикат.

Програм културних активности школе

Септембар	
Октобар	Активности поводом Дечје недеље
Новембар	Јавни часови: Клавирски одсек Одсек хармонике Дувачки одсек, соло певање и удараљке Гудачки одсек Трзачки одсек Концерти класа поводом завршетка првог класификационог периода
Децембар	Новогодишњи концерт
Јануар	Свечана Светосавска академија
Фебруар	Концерт поводом Дана школе
Март	Јавни часови Концерт одсека Музички сарадник-етномузиколог Концерти ученика на Републичком такмичењу музичких и балетских школа Србије
Април	Концерти класа поводом завршетка трећег класификационог периода
Мај	Концерти у оквиру Фестивала гудача „Стрингфеста“
Јун	Дипломски концерти ученика завршног разреда средње школе; смер вокално-инструментални и музички сарадник - етномузиколог

Програм слободних активности

НАЗИВ АКТИВНОСТИ	РАЗРЕД	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
Посета позоришним представама	Сви разреди	Током школске године	Стручно веће општеобразовних предмета. Одељенски старешина. Медијатекар.
Посета концертима, опера и балетима у Београду и Новом Саду	Сви разреди	Током школске године	Стручно веће музичке групе предмета СШ и Ученички парламент.
Посета Музеју Срема	Сви разреди	Током школске године	Стручно веће општеобразовних предмета. Медијатекар.
Посета изложбама у граду	Сви разреди	Током школске године	Стручно веће општеобразовних предмета. Медијатекар.
Учешће ученика на конкурсима и такмичењима	Сви разреди	Током школске године	Стручна већа. Руководиоци секција.
Организовање спортских такмичења	Сви разреди	Током школске године	Руководилац спортске секције
Презентација школе	Сви разреди	Током школске године	Стручни актив за Развојно

			планирање. Ученички парламент.
Добровољно давалаштво крви	Сви старији разреди (3. и 4. година)	Током школске године. Акција здравствене службе.	Ученички парламент. Разредни старешина. Наставник Физичког васпитања и наставник Биологије.
Одлазак на сајам књига у Београд	Сви разреди СМШ	Октобар	Стручни актив за Развојно планирање. Медијатекар. Одељенске старешине.
Гостовање писца, композитора, извођача...	Сви разреди.	Током школске године.	Директор. Медијатекар. Стручна већа.

Програм каријерног вођења и саветовања

Законом о средњој школи од 7/2013. омогућене су полазне претпоставке за свеобухватни систем каријерног вођења и саветовања.

ИЗ ЗАКОНА – ***Школа треба да омогући формирање зреле и одговорне личности, која ће бити способна да доноси добро промишљење одлуке о сопственој будућности и да те одлуке спроведе у дело. Програм каријерног вођења и саветовања за ученике средње школе обухвата информисање, саветовање, вођење и доношење одлука о професији код ученика.***

Циљ програма јесте да помогне младим људима да разумеју и интерпретирају информације о свету рада и будућој каријери, да могу да разјасне недоумице које имају у погледу професија или послова, да разумеју своје способности и дефинишу своје ставове у погледу понуђених или жељених избора.

Каријерно саветовање и вођење треба да пружи подршку младима да боље разумеју себе и своје потребе, да превазиђу могуће баријере у погледу учења, напредовања у будућим професијама.

Програм каријерног вођења и саветовања је такође намењен младим талентима и младима из осетљивих друштвених група.

Области:

а) **Лични развој појединца**:

- разумевање сопственог развоја, постигнућа и способности у односу на потенцијалне образовне и професионалне изборе и могућности;
- успостављање и анализирање личних циљева и планова у области каријере;
- разумевање образовних и професионалних избора и доношење одлука у складу са тим.

б) **Истраживања могућности за учење и запошљавање**

– избор и коришћење бројних информација о професијама, каријери, даљем учењу и образовању и објективно разликовање и формирање сопственог става о томе.

в) **Планирање и управљање властитом каријером**:

- оспособљавање за коришћење адекватних техника за доношење одлука о даљем учењу и професионалној каријери;
- разумевање и оспособљавање за процедуре пријављивања, конкурисања како за свет

рада тако и за даље образовање;
- разумевање захтева послодаваца у погледу знања, вештина и способност запослених.

1. Упознавање, праћење и подстицање развоја индивидуалних карактеристика личности ученика значајних за усмеравање њиховог професионалног развоја.

Садржај рада	Носиоци посла	Време
Идентификовање ученика који нису у могућности да прате и усвајају предвиђене програмске садржаје и предузимање мера за њихово одговарајуће професионално преусмеравање	Предметни наставници првог и другог разреда, одељенске старешине	Октобар/децембар; Током школске године
Успостављање сарадње са родитељима у циљу прикупљања потребних података о развоју деце са циљем усмеравања њиховог професионалног развоја	Одељенске старешине и ПП служба. Родитељи.	Током школске године
Тестирање ученика о њиховим професионалним интересовањима	Психолог	Друго полугодиште
Праћење психофизичког и образовног развоја и утврђивање њихове усклађености са испољеним професионалним жељама и интересовањима ученика	Одељенске старешине разреда, ПП служба и предметни професори	Током школске године
Подстицање родитеља да реално сагледавају индивидуалне могућности своје деце и да заједно са њима праве могуће планове даљег професионалног развоја (запошљавања и наставка школовања)	Одељенске старешине разреда, ПП служба и предметни професори	Током школске године
Подстицање ученика да учествују на изложбама и конкурсима	Предметни наставници. Медијатекар.	Током школске године

2. Информисање ученика о свету рада и занимања, систему високог образовања и оспособљавање за самостално прикупљање информација које се односе на свет рада и систем образовања.

Садржај рада	Носиоци посла	Време
Упознавање ученика завршних разреда са занимањима у школи.	Тим за промоцију школе	Април, мај
Непосредно упознавање ученика I разреда са занимањима и струкама које се изучавају у Школи и наставним плановима и програмима.	Одељенске старешине и наставници стручних предмета	Септембар
Успостављање сарадње са предузећима и установама у циљу бољег упознавања ученика са занимањем за које се оспособљавају и са променама које настају у занимањима.	Наставници стручних предмета	Током школске године

Оспособљавање ученика завршних разреда за процедуре пријављивања на конкурсе и прављење CV-а.	Наставници Грађанског васпитања. Медијатекар.	Април, мај
Упознавање ученика и родитеља са могућностима хоризонталне и вертикалне проходности.	Одељенске старешине, предметни наставници и ПП служба	Април, мај
Посете стручним сајмовима. (Путокази – Нови Сад, Сајам књига у Београду)	Предметни наставници. Медијатекар.	Прво и друго полугодиште
Информисање ученика о друштвеним потребама за кадровима.	Одељенске старешине III и IV разреда. Синдикат. Национална служба за запошљавање.	Крај првог (децембар) и другог полугодишта (април, мај)
Упознавање ученика са мрежом виших и високих школа и факултета и услове уписа на њима. Посета музичкој академији и томе слично.	ПП служба и Одељенске старешине III и IV разреда. Медијатекар.	Током школске године
Указивање ученицима и родитељима на потребу да се реално сагледају могућности даљег образовања или запошљавања.	ПП служба и Одељенске старешине III и IV разреда	Током школске године

3.Формирање правилних ставова према раду

Садржај рада	Носиоци посла	Време
Подстицање на рационалну организацију и планирање учења и слободног времена	Одељенске старешине I и II разреда; ПП служба	На почетку / током школске године
Развијање професионалне етике код ученика	Наставници главног предмета	На почетку / током школске године

4. Подстицање испитивачког понашања према себи и свету рада и занимања

Садржај рада	Носиоци посла	Време
Подстицање ученика да се укључује у различите активности (секције) како би проверили своје способности.	Одељенски старешина, предметни наставник. Медијатекар.	На почетку / током школске године
Подстицање ученика да се у Школи (ПП служби) и ван Школе обраћају службама које се баве професионалном орјентацијом.	Одељенски старешина, предметни наставник	На почетку / током школске године
Представљање адекватних занимања (гости)	Савет родитеља; Медијатекар.	Током школске године за трећи и четврти разред СМШ (најкасније до краја априла).
Омогућити ученицима да кроз практичну наставу провере своје радне способности.	Наставници индивидуалне наставе	На почетку / током школске године
Промовисање постојећих образовних профила осмацима ОШ.	Ученици и наставници.	Друго полугодиште
Упознавање са светом рада, радно законодавство, конкурисање,	Синдикат; Медијатекар.	Током школске године за трећи и четврти разред СМШ

синдикално организовање, статус приправника...		(најкасније до краја априла).

Програм заштите животне средине

Циљ овог васпитног задатка је да ученицима, у складу са њиховим сазнајним способностима, друштвеним захтевима и научно-технолошким достигнућима, обезбеђује стицање знања о друштвеним, природним, привредним и техничким појавама, токовима и активностима које преображавају, обогаћују или угрожавају животну средину и опасностима које прете човечанству. На тај начин треба да се развија свест о складном односу човека и средине и свест о значају очувања и заштите природне и животне средине.

ЗАДАЦИ:

- развијање позитивног односа према природи и природним изворима полазећи од тога да је човек део природе и да мењајући природу мења и себе, оплемењујући или угрожавајући и природу и себе;
- да ученици схвате да је природа и насељена средина јединствена и недељива средина живљења човека као природног и друштвеног бића;
- да стекну знања о биолошким, физичким, хемијским, историјским, географским, производно-техничким и естетским вредностима и обележјима природе и насељене средине;
- да упознају еколошке процесе и законитости који се одигравају у животној средини;
- да упознају градитељске, техничке и технолошке радње и процесе и њихове вредности али и могуће последице у угрожавању средине;
- да буду оспособљени као будући активни учесници у процесу преображаја средине, да могу да примене потребна знања, понашања и искуства у очувању природе, управљању природним изворима и производним поступцима у изградњи насеља и уређењу простора;
- да ученици схвате и оцене вредности природе и насеља за укупан живот човека, штетност свих облика експлоатације природе и нужност превладавања противречности које експлоатација рађа;
- да упознају мере и технике очувања животне средине.
- Да упознају мере и технике очувања радног окружења, као дела животне средине.
- Мера превенције за стварање безбедне животне средине (упознавање са мерама заштите од претећих загађивача, буке, разне врсте отпада (органски, неорганski, електронски...)
- Мера интервенције у ситуацијама када је животна средина угрожена (уклањање отпада, рециклажа, изолација....) - сарадња са локалном самоуправом и комуналним предузећем и др.
- Реализатори: Тим за заштиту животне средине и Тим за безбедност и здравље на раду, Савет родитеља, представници локалне самоуправе.

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програм превенције других облика ризичног понашања

Програм заштите ученика од насиља сачињен је на основу Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама, који је сачинила Влада републике Србије, Министарство просвете, 2007. године.

Насиље се дефинише као сваки облик једанпут учињеног или поновљеног вербалног

или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенционално угрожавање здравља, развоја и достојанства деце/ученика. Насиље може имати различите форме: физичко, емоционално/психолошко, сексуално насиље и злоупотреба, насиље коришћењем информационих технологија, злоупотреба, занемаривање и немарно поступање и експлоатација деце. Различити облици насиља се преплићу и условљавају.

Општи циљ Посебног протокола и на основу њега сачињеног Програма је унапређивање квалитета живота деце/ученика применом:

- Мера превенције за стварање безбедне средине за живот и рад деце/ученика;
- Мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање.

Превенција се остварује кроз више области:

Област	Активност и начин реализације	Време реализације	Носиоци активности
Услови рада школе	- Поштовање кућног реда школе; Правила понашања. - дежурство наставника и ученика у школи; - физичко обезбеђење објекта, видео-надзор; - обавезе пријављивања лица која нису радници школе дежурним наставницима и ученицима; - развијање и неговање богатства различитости и културе понашања у оквиру васпитно-образовних активности.	Током школске године	Сви запослени, Тим, Наставничко веће.
Рад са наставницима	-Упознавање са Програмом заштите деце/ученика од насиља; -упознавање са функционисањем система социјалне заштите деце/ученика; -примена Кодекса понашања; -развијање комуникацијских вештина-семинари, стручна литература; -рад на развијању кооперативне климе у одељењу – ЧОС, радионице, посете, излети, дружења; - Сензибилизација наставника за препознавање насиља, запостављања и занемаривања; -Повећавање компетенције наставника за решавање проблема ученика; - развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацији насиља (семинари, консултације, праћење литературе).	Септембар; Током године.	Тим, Одељенски старешина, Сви запослени предавачи, Психолог.
Рад са ученицима	-Упознавање ученика са Прогармом заштите деце/ученика од насиља; -Активно учешће ученика приликом дефинисања правила понашања у школи и последица за њихово кршење; -организовање радионица за вежбање ненасилне комуникације; -упознавање ученика са конструктивним начином решавања сукоба;	Септембар, током године.	Одељенски старешина, Ученички парламент, ПП служба, ТИМ.

	-развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља; -оспособљавање деце за пружање помоћи вршњаку – жртви насиља (радионице на ЧОС-у, разговори).		
Сарадња са родитељима	-Упознавање родитеља са Програмом заштите ученика/деце од насиља кроз родитељске састанке и Савет родитеља, -активно учешће родитеља у дефинисању Програма, -организовање разговора, предавања/трибина о базбедности и заштити од насиља, -сензибилизација родитеља за проблеме детета (предавања, разговори) -упознавање са мрежом социјалне заштите деце.	Септембар, током године.	Тим, директор, одељенски старешина, ПП служба; Савет родитеља.

Интервенција се спроводи кроз неколико корака чија конкретизација зависи од тога да ли се насиље спроводи међу децом, да ли се спроводи од стране запослених у установи или од стране одрасле особе која није запослена у установи. Незаобилазни кораци у интервенцији, без обзира на то ко врши насиље су следећи:

1. **Сазнање о насиљу - откривање** остварује се кроз опажање да се насиље дешава или сумњу да се дешава. Овај корак се заснива на прикупљању информација од свих релевантних чинилаца.
2. **Прекидање, заустављање насиља** - свака особа запослена у школи која има сазнање о насиљу посредно или непосредно у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати у помоћ, ако ситуација измиче контроли и особа процени да није у стању да самостално реши проблем.
3. **Смиривање ситуације** подразумева смањивање тензије и обезбеђивање сигурности за дете, раздвајање актера насиља.
4. **Консултације** се остварују у установи како би се разјасниле околности и на прави начин анализирале чињенице, избегла конфузија и како би се направио ефикасан план акције и заштите. Консултације се обављају са члановима Тима, а по потреби и са службама изван установе у зависности од сложености проблема. Приликом консултација мора се поштовати принцип поверљивости и принцип заштите најбољег интереса ученика.
5. **Информисање и заштита** - овај корак се реализује:
   а) На нивоу школе - информишу се родитељи о насиљу које је извршено над дететом, или ако се ради о насиљу у породици информисање особа од поверења, договор о преузимању заштитних мера према деци, преузимање законских мера како би де спречило евентуално понављање насиља.
   б) По потреби се укључују надлежне службе: МУП или Центар за социјални рад. Пријава се подноси у писаној форми, а њено подношење надлежној служби је обавеза директора школе.
6. **Праћење ефеката предузетих мера** - Тим за заштиту деце је у обавези да у сарадњи са запосленима у установи и свим кључним чиниоцима прати ефекте које су начиниле предузете мере. Посебну пажњу треба обратити на активности којима ће се обезбедити реинтеграција свих учесника насиља у заједницу установе и остварити квалитетни услови за даље функционисање установе. Уколико се укључила у интервенцију институција ван школе, треба бити са њом у контакту и заједнички пратити ефекте предузетих активности.

Програм школског спорта

Време реализације	Активност/теме	Начин реализације	Носиоци реализације
Септембар:	Пливање: градско првенство	Учешће	Професор Физичког васпитања
Октобар:	Стони тенис: градско првенство Мали фудбал: градско првенство	Учешће	Професор Физичког васпитања
Новембар:	Одбојка: градско првенство Мали фудбал: градско првенство	Учешће	Професор Физичког васпитања
Децембар:	Мали фудбал: окружно првенство	Учешће	Професор Физичког васпитања
Фебруар:	Одбојка: градско првенство Стрељаштво: градско првенство	Учешће	Професор Физичког васпитања
Март:	Рукомет: градско првенство Кошарка: градско првенство Гимнастика: градско првенство	Учешће	Професор Физичког васпитања
Април:	Атлетика: градско првенство Тенис: градско првенство	Учешће	Професор Физичког васпитања

Сарадња са организацијама из окружења, медијима и институцијама културе

Ради остваривања васпитних циљева неопходна је свестрана, континуирана и активна сарадња Школе и друштвене средине. Ученици који желе да се баве програмима културе и истраживања изван Школе укључују се у разне активности клубова, удружења и музичких удружења које код младих талентованих личности помажу да се оствари посебна склоност ка уметности или уметничком стваралаштву.

Након реализације разноврсних пројеката у сарадњи са бројним институцијама, организацијама и медијима, Музичка школа „Петар Кранчевић“ има намеру да у наредном петогодишњем периоду проширује поље своје делатности и у значајној мери унапреди своје капацитете, односно боље ангажује креативне потенцијале.

Наши циљеви јесу оснаживање појединаца, друштвених група и организација кроз програме формалног и неформалног образовања, а и циљне групе пре свега оне са којима ради: млади – предшколци, основношколци и средњошколци, али кроз њихове активности посредно и одрасли, друштвене групе и организације.

Најзначајнија достигнућа организације су многобројни пројекти које је Школа самостално или партнерски спровела уз подршку различитих институција и фондација од локалног до националног нивоа, а које имамо намеру да наставимо и у будућности. Током

протеклих година Школа је реализовала неколико пројеката финансираних од стране Министарства културе и информисања Републике Србије, Покрајинског секретаријата за културу, Покрајинског секретаријата за образовање, Градског већа за културу, Градског већа за образовање, што и убудуће остају наши највећи покровитељи и извори финансирања пројеката.

У партнерском и суорганизаторском односу и у наредном периоду наставићемо успешну и континуирану сарадњу са досадашњим партнерима:

- Музеј Срема.
- Позориште „Добрица Милутиновић“,
- Библиотека „Глигорије Возаревић“,
- Висока школа струковних студија за васпитаче и пословне информатичаре „СИРМИЈУМ“,
- Факултет музичке уметности, Београд,
- Академија уметности, Нови Сад,
- СЛОБОМИР П УНИВЕРЗИТЕТ, Бијељина,
- Гимназија, Сремска Митровица,
- Прехрамбено-шумарска и хемијска школа,
- ШОСО „Радивој Поповић“, Сремска Митровица,
- Центар за културу СИРМИУМАРТ, Сремска Митровица,
- Заједница музичких и балетских школа Србије,
- Удружење музичких и балетских педагога Србије,

  као и многе друге.

Остављајући увек отворену могућност за остваривање нових односа базираних на успостављању квалитетне комуникације која ће нашим ученицима и наставницима омогућити боље напредовање и остваривање креативних идеја.

Наставници ће и убудуће наставити да учествују као стручњаци и као тренери, инструктори, предавачи, чланови жирија на домаћим и међународним такмичењима, семинарима, курсевима и мастеркласевима, као и приликом припрема и израда акционих планова, програма и образовних садржаја у оквирима стручних актива, већа и струковних организација.

Стратешки гледано обезбедићемо платформу за даље оснаживање индивидуалности појединаца, као и друштвених група и организација, кроз образовне, развојне и уметничке програме, а на основу високих професионалних стандарда, високог нивоа личне посвећености, културу отворене комуникације, те одговорност према друштву и друштвеној заједници. Из те перспективе отварају се три кључна поља деловања:

1. Подизање капацитета организације (људских и материјалних) и сарадња са окружењем,
2. Оснаживање појединаца, друштвених група и организација кроз образовање, информисање, истраживање и саветодавно-менторски рад,
3. Сензибилизација јавности – подизање свести ка одговорнијем и активнијем учешћу у друштву.

Рад на локалном, националном, регионалном и међународном нивоу остварујемо кроз реализацију следећих активности:

- ❖ Образовни рад,
- ❖ Допринос креирању стратегија са различитим циљним групама (са посебним акцентом на рад са децом са посебним потребама и институцијама које нам у томе могу помоћи),
- ❖ Саветодавно-менторски рад унутар институције са младим колегама-приправницима,

као и каријерно вођење матураната,
- ❖ Развој уметничких пројеката и програма у сарадњи са другим институцијама из области образовања и културе,
- ❖ Издавачку делатност,
- ❖ Реализацију активности које одговарају потребама ученика и наставника, али и других циљних група,
- ❖ Промоцију и остваривање међусекторске сарадње у решавању стручних проблема.

Сарадња са медијима је веома интензивна и планирамо да таква и остане. Пажња није увек у довољној усмерена на нас, али је задовољавајућа, константна и континуирана. Сарадњу остварујемо и на нивоу:

1. Редовне комуникације и праћења рада школе кроз гостовања у дневним или информативним емисијама, односно текстовима у новинама, у смислу обавештавања о актуелним догађајима које промовишемо,
2. Едукативних радијских и телевизијских програма у којима учествујемо као гости,
3. Специјалних радијских, или телевизијских емисија, односно чланака у новинама, о одређеном догађају, појединцу (ученику, наставнику), одсеку или пројекту,
4. Аудио и видео снимања манифестација које организујемо.

Код непожељних понашања ученика које се огледа у бежању са наставе, смањеним ефектима образовно-васпитног рада, употреби психоактивних супстанци, Школа непосредно остварује сарадњу са родитељима, али и другим стручним службама, о чему пре свега бригу воде одељенске старешине и стручни сарадници – педагог и психолог Школе.

Са службом социјалне заштите Школа успоставља посебну сарадњу када су у питању ученици из ризичних средина, односно када се ради о деци из непотпуних породица, разведених бракова, породица алкохоличара или болесних родитеља, или када ученик у одређеној фази боравка у Школи показује облике понашања који захтевају укључивање других стручних служби, мимо оних које Школа има и помоћи коју наши стручни сарадници могу да пруже. Социјална заштита омогућава не само социјални третман ученика, већ и материјално помаже породици да превазиђе финансијске тешкоће.

Програм сарадње са породицом

Код непожељних понашања ученика које се огледа у бежању са наставе, смањеним ефектима образовно-васпитног рада, употреби психоактивних супстанци, школа непосредно остварује сарадњу са родитељима. Ради јединственог васпитног деловања школа организује:

1. Међусобно информисање родитеља и наставника о:
   - ❖ психофизичком и социјалном развоју ученика,
   - ❖ резултатима рада и понашања ученика,
   - ❖ условима живота у породици, школи и друштвеној средини.
2. Образовање родитеља за остваривање васпитног рада:
   - ❖ Здравствено васпитање,
   - ❖ Психолошко образовање,
   - ❖ Утицај породице на васпитање,
   - ❖ Утицај школе на васпитање,
   - ❖ Утицај друштвене средине.

Међусобно информисање родитеља и наставника:

Садржај рада	Носиоци реализације	Облик реализације	Време реализације

Индивидуални контакти у циљу сагледавања развоја ученика и сузбијања негативних појава у учењу и понашању.	Одељенски старешина, предметни наставник.	Разговор, телефонски разговор, дописи, писмене поруке према потреби.	Према потреби индивидуални разговори, недељно; предметни наставни, месечно.
Индивидуални контакти у циљу пружања помоћи у реализацији образовно-васпитног рада у школи и код куће.	Ученички парламент. Школа.	Организовање кућне посете. Допунска настава.	Током школске године.
Одељенски родитељски састанци у циљу упознавања родитеља са: 1. Резултатима рада ученика, 2. Степеном развоја колектива у међусобној комуникацији ученика у колективу, 3. Резултатима и мерама које треба предузети у циљу боље здравствене заштите деце, 4. Организацијом рада у школи, екскурзијама, излетима.	Одељенски старешина	Састанак, саопштење ОС	Током школске године 3-4 састанка према програму рада ОС.

Образовање родитеља за остваривање васпитног рада:

Организовати стручна предавања за родитеље из области: „Превенција наркоманије и осталих болести зависности“	Одељенски старешина, Психолог, Инспектори МУП-а. Медијатекар (понуда расположиве литературе).	Одељенски родитељски састанак, предавање.	Током школске године према програму ОС.

Сарадња родитеља у реализацији задатака школе:

Присуствовање родитеља свечаним приредбама у школи; Укључивање родитеља у рад слободних активности. Укључивање Савета родитеља.

Програм излета и ескурзија

Екскурзије ученика

(Правилник о измени Правилника о наставном плану и програму за гимназију и Правилник о измени Правилника о наставном плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама, Службени Гласник РС, Просветни гласник бр. 1/2009.)

Екскурзије ученика ће бити организоване и реализоване, уз претходну писмену сагласност родитеља, за најмање 60% ученика.

Одељенска и Стручна већа школе предлажу план и програм екскурзије који разматра Наставничко веће. Предложени план и програм разматра и на њега даје сагласност Савет родитеља. Након избора агенције програм путовања и општи услови путовања достављају се родитељима на писмену сагласност и оне су саставни део уговора којег директор школе закључује са одабраном агенцијом.

Пре изведеног путовања наставници и ученици ће бити упознати са правилима понашања којих су дужни да се придржавају. Након изведеног путовања, стручни вођа и представник туристичке агенције сачињавају забелешку. Извештај се доставља Савету родитеља и Наставничком већу ради разматрања, а Школском одбору ради разматрања и усвајања.

ЦИЉ ЕКСКУРЗИЈЕ

- савлађивање дела наставног програма непосредним упознавањем садржаја предмета, појава и односа у природи и друштвеној средини,
- упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа која су у вези са делатношћу школе и остваривањем циљева из области моралног, емоционалног, професионалног, социјалног, естетског и физичког васпитања.
- Повезивање теоретских знања са искуственим (практичним)

ЗАДАЦИ ЕКСКУЗИЈЕ

- Проучавање феномена и објеката у природи и уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима;
- стицање нових сазнања;
- упознавање са процесом рада;
- развијање интересовања за природу и изграђивање еколошких навика;
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљавања;
- упознавање занимања људи која су карактеристична за поједине крајеве;
- развијање позитивног односа према националним, уметничким и културним вредностима;
- изграђивање естетских, културних и спортских потреба и навика као и позитивних социјалних односа међу самим ученицима као и између ученика и професора.
- Јачање међуљудских и другарских веза међу ученицима и наставницима.

ИЗВОЂЕЊЕ ЕКСКУРЗИЈЕ: БЕЗБЕДНОСТ ПУТОВАЊА

- Приликом уговарања путовања, директор је дужан да, уговором са агенцијом, обезбеди потребне услове за удобан и безбедан превоз ученика у односу на ангажовани број аутобуса. Пре путовања директор сазива заједнички састанак свих ученика који путују и њихових родитеља, коме присуствују и стручни вођа пута и одељенски старешина. На састанку се сви ученици (и родитељи) обавештавају о правилима понашања, којих су дужни да се придржавају. Представници МУП-а непосредно пред пут посећују одељења која иду на екскурзију и обавештавају ученике о начинима побољшања услова безбедности у иностранству. За сва путовања дужа од једног дана, неопходно је да родитељ (старатељ) достави здравствени лист.

ИЗВЕШТАЈ О ИЗВОЂЕЊУ ЕКСКУРЗИЈЕ

- После изведеног путовања, стручни вођа пута и представник агенције сачињавају забелешку о извођењу путовања, после чега стручни вођа пута у року од три дана сачињава извештај, који подноси директору, са оценом о извођењу и квалитету пружених услуга.

Програм безбедности и здравља на раду

Програм безбедности и здравља на раду обухвата заједничке активности школе, родитеља и локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду. Те активности су следеће:

- Периодични прегледи и испитивање опреме за рад: Средства и опрема за рад, електричне инсталације, грејање и друге инсталације одржавају се редовно и правилно у исправном стању, у складу са техничким прописима и одређеним стандардима, на начин који обезбеђује одговарајућу сигурност запослених.
- Периодичне прегледе и провере исправности врше лица са одговарајућим лиценцама.
- Испитивање услова радне средине: У радним и помоћним просторијама у којима се при раду евентуално користе штетне или опасне материје, ради спречавања повређивања, као и утврђивања да ли радна средина одговара условима за продуктиван рад и здравље врши се испитивање:
  - микроклиме (температура, брзина струјања ваздуха и релативна влажност ваздуха),
  - хемијске штетности (гасови, паре, дим, прашина),
  - физичке штетности (бука, вибрација и штетна зрачења),
  - осветљеност,
  - материје чија су својства опасна по живот и здравље запослених,
- Израда акта о процени ризика: Процена ризика се заснива на систематском евидентирању и процењивању могућих врста опасности и штетности на радном месту и радној околини, на анализирању организације рада и радног процеса, средстава рада, сировина и материјала у радном процесу, средстава и опреме за личну заштиту и других елемената који могу да изазову ризик од повреда на раду, оштећење здравља или обољење.

ПРОЦЕНА РИЗИКА ИЗМЕЂУ ОСТАЛОГ ОБУХВАТА:

- опис технолошког и радног процеса;
- опис средстава за рад;
- опис средстава и опреме за личну заштиту;
- снимање организације рада;
- препознавање и утврђивање опасности и штетности на радном месту и у радној околини;
- процена ризика у односу на опасности и штетности;
- утврђивање начина и мера за отклањање, смањење или спречавање ризика.
- Оспособљавање запослених и ученика

Послодавац је дужан да изврши теоријско и практично оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад при заснивању радног односа, премештању на друге послове, приликом увођења нове технологије, односно нових средстава за рад, као и код промене процеса рада.

Провера теоријске и практичне оспособљености запосленог за безбедан и здрав рад обавља се на радном месту.

Одељенски старешина и наставници који са ученицима обрађују одговарајуће

програмске садржаје обавезни су да ученике упознају са опасностима с којима се могу суочити за време остваривања образовно-васпитног рада и других активности које организује Школа, као и с начином понашања којим се те опасности избегавају или отклањају.

- Сарадња са државним органима и органима града Сремска Митровица

Ради спровођења мера безбедности и здравља, Школа сарађује са државним органима и органима локалне самоуправе, као и другим субјектима с којима је таква сарадња потребна, а посебно са:

1. Министарством просвете,
2. Министарством унутрашњих послова,
3. Органима града Сремска Митровица,
4. Центром за социјални рад у Сремској Митровици и другим градовима и општинама из којих ученици долазе.

- Постојање Тима и лица за безбедност и здравље на раду као и Тима за пружање прве помоћи који је прошао обуку на нивоу школе као и лица за контролу забране пушења.

Програм унапређивање здравља ученика и здравствено васпитање

Већина задатака који доприносе развоју психолошког и физичког здравља ученика биће обухваћени програмима наставних предмета као и у оквиру програма ваннаставних активности – акције и предавања у оквиру одељенске заједнице, на појединим родитељским састанцима, кроз рад секција и друго. Програмски садржај ове области биће реализован кроз:

А. Ваншколске активности:

- систематски преглед ученика:
- са резултатима прегледа биће упознат актив наставника физичког васпитања, а код посебних случајева и родитељи ученика, и на основу тога биће предузете корективне мере ради отклањања телесних и здравствених проблема организоваће се редовно вакцинисање ученика одређених годишта (обавезан вид),
- У току школске године вршиће се континуиран рад на превенцији болести зависности.

Б. Наставне активности:

- кроз наставу физичког васпитања ће се обрадити тема везана за физички развој и здравље ученика,
- Кроз наставу биологије, ће се обрадити тема везана за заштиту и унапређивање здравља ученика по избору предметног наставника – рок прво полугодиште (I разред).

В. Ваннаставне активности:

- педагошко-психолошка служба ће у сарадњи са Црвеним крстом и Заводом за трансфузију крви организовати пригодно предавање за ученике IV разреда поводом акције добровољног давања крви.
- педагошко-психолошка служба ће реализовати едукативне радионице на следеће теме: *Знањем против болести зависности*, *Здрави стилови живота*, *Правилна исхрана и поремећаји исхране (булимија и анорексија)*. Медијатекар представља постојећу литературу везану за тему.

- У сарадњи са другим организацијама и здравственим институцијама организоваће се предавања о репродуктивном здрављу младих.
- На часовима одељенске заједнице, одељенске старешине ће у сарадњи са педагогом и психологом школе реализовати следећа предавања: *Хуманизација односа међу половима*, СИДА *и друге полно преносиве болести*, *Наркоманија*, *Борба против стреса у функцији заштите менталног здравља*. Медијатекар – учешће.

Програм социјалне заштите

Програм социјалне заштите подразумева пружање помоћи и оснаживање ученика за самосталан и продуктиван живот и регулисање питања социјалне искључености. Овим програмом се жели заштитити право сваког ученика на квалитетан живот и рад у школи и оспособити га за самостално и несметано укључивање у васпитно-образовни процес.

ЦИЉ

- Створити једнаке могућности за живот ученика у школи и подстицати социјалну укљученост;
- свим ученицима обезбедити доступност услуга и остваривање права у социјалној заштити;
- Пружање помоћи ученицима у превазилажењу социјалних и животних тешкоћа;
- Сарадња Центра за социјални рад и школе у пружању социјалне заштите ученика (дописи);
- пружање помоћи ученицима с поремећајима у понашању;
- пружање помоћи васпитно запуштеним или угроженим ученицима, ученицима који долазе из дефицијентних породица или породица с проблематичним односима (ризичне породице) – надзор над родитељским старатељством;
- утврђивање социо-економског статуса родитеља;
- упућивање родитеља на начине остварења права;
- упућивање родитеља на извршење родитељских обавеза.

НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ:

- стручни сарадници – педагог и психолог,
- директор школе,
- Центар за социјални рад (ученици с поремећајима у понашању и ученици који долазе из породица са несређеним односима, као и ризичним породицама),
- родитељи,
- наставници,
- ученички парламент,
- локална самоуправа.

Одељењски старешина и стручни сарадници школе откривају и идентификују социјални проблем, информишу путем дописа или лично Центар за социјални рад. Идентификација ученика с одређеним социјалним проблемима се у школи одвија свакодневно.

Кораци:

- Индентификација,
- Одељењски старешина и стручни сарадници остварују прво сарадњу са родитељима (службеним позивима у школу и информативним разговорима),

- Уколико нема разултата, по потреби током школске године, шаљу дописе Центру за социјални рад те тиме укључују Центар за социјални рад у решавање одређеног проблема.
- Пружање помоћи социјално угроженим ученицима, праћење њихових промена у понашању и уклањању социјално угрожавајућих и ризичних чинилаца из социјалне околине ученика (зависно од проблема),
- Повратна информација Центра за социјални рад школи.

Програм социјалне заштите Школа остварује путем часова одељенске заједнице, као и на часовима Грађанског васпитања. Теме које се тичу социјалне заштите ученика, наставници планирају и реализују у складу са Годишњим и месечним планом рада наставника. Овај програм, такође, подразумева укључивање родитеља у читав процес превазилажења социјалних и животних тешкоћа ученика.

Програм социјалне заштите представља добру основу за рано откривање и предупређивање тешкоћа са којима се млади сусрећу. Такође, окосница је продубљивање сарадње са родитељима и релевантним установама из локалне заједнице, као и међусобног повезивања ова два чиниоца васпитно-образовног рада (породице и институција из локалне заједнице).

Учешће Ученичког парламента и подршка другара из разреда.

Програм васпитног рада са ученицима

Програм васпитног рада Школе обухвата елементе који се односе на васпитно осмишљавање садржаја, облика и метода рада у настави, као и планирање и програмирање ваннаставних активности, друштвено-корисног рада, културне и јавне делатности Школе, рада одељењског старешине, сарадње са родитељима, активности ученика у одељењима и мањим групама и рада стручних органа, а све у циљу подстицања развоја ученика као здраве личности. Основни циљ васпитног рада у Школи је изграђивање ученика као здраве личности.

Узимајући у обзир циљеве предвиђене Програмским основама васпитног рада средње школе и специфичности ове Школе, а имајући у виду могућности Школе као основни циљеви васпитног рада у Школи истичу се:

ЦИЉ	АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ
Реализовање способности и интересовања ученика у различитим људски м делатностима.	Факултативна настава, редовна настава, додатна настава, друштвено-корисни рад, културна и јавна делатност, одељенска заједница.	Одељенске старешине, ученички парламент, стручни сарадници.
Изграђивање стваралачког односа према раду, материјалним и духовним добрима.	Факултативна настава, редовна настава, додатна настава, културна и јавна делатност, одељенска заједница.	Одељенске старешине, ученички парламент, наставници.
Оспособљавање младих за укључивање у активан друштвени живот.	Факултативна настава, редовна настава, додатна настава, друштвено-корисни рад, културна и јавна делатност, одељенска заједница.	Одељенске старешине, ученички парламент, наставници.
Оспособљавање за примену стеченог знања и вештина.	Редовна настава.	Наставници.
Оспособљавање за правилно	Културна и јавна делатност,	Одељенске

коришћење слободног времена.	одељенске заједнице, наставници, секције.	старешине, стручни сарадници, руководиоци секција.
Стицање и развијање свести о потреби чувања здравља и заштити природе и човекове животне средине.	Одељенске заједнице, друштвено-користан рад.	Одељенске старешине, ученички парламент, стручни сарадници, наставници. Тим за заштиту животне средине (екологију).
Развијање хуманости, истинољубљивости, патриотизма и других етичких својстава.	Одељенске заједнице, редовни часови.	Одељенске старешине, ученички парламент, наставници (посебно наставници Веронауке и Грађанског васпитања).
Васпитање за хумане и културне односе међу људима, без обзира на пол, расу, веру, националност и уверење.	Одељенске заједнице, редовни часови.	Одељенске старешине, ученички парламент, наставници, стручни сарадници.
Неговање и развијање потребе за културом и очување и неговање културног наслеђа.	Одељенске заједнице, друштвено-корисни рад.	Одељенске старешине, ученички парламент, наставници.

Основни носиоци активности у остваривању васпитног рада су:

I ***Наставничко веће*** - прати реализацију овог програма и решава конкретна питања васпитног рада, која су од општег интереса за Школу.
II Педагошки колегијум – утврђује предлог Годишњег програма васпитног рада и прати његову реализацију и предлаже одговарајуће мере Наставничком већу.
III ***Одељењска већа*** - На основу сагледавања структуре одељења и уочених проблема и потреба Одељењска већа конкретно планирају васпитне задатке и остварују координацију рада наставника. Ова већа прате реализацију програма у свом домену, али се баве и појединачним проблемима ученика, као и предлозима за решавање истих, као и проналажењем начина за развијање њихових уочених способности и склоности.
IV ***Одељењске старешине*** - Одељењске старешине, као главни субјекти васпитног рада свог одељења, програмирају, планирају и организују рад одељења. Они прате резултате рада ученика у настави и другим активностима, непосредно сарађују са другим наставницима, стручним сарадницима, родитељима и помажу и подстичу рад одељења као групе и сваког појединца у њему. Управо одељењске старешине имају најзначајнију улогу у откривању евентуалних проблема код ученика (њиховог дисфункционалног понашања, емоционалних или других криза), али и интересовања и ванредних способности ученика, па су они иницијатори за предузимање одређених конкретних мера.
V ***Основну активност*** Школе остварују наставници. Они су најближи ученицима и могу највише да допринесу остваривању васпитног рада у Школи (остварујући конкретне задатке,

иницирајући решавање проблема, предлажући решења и пре свега, радећи са ученицима). Њихови појединачни програми рада ће, поред образовне, обухватити и васпитну димензију.

VI ***Психолог и педагог*** Школе, кроз различите активности, сагледавају целину васпитно-образовног процеса, као и све битне чиниоце који утичу на остваривање васпитних задатака. Њихова улога је нарочито значајна у раду са млађим колегама и раду са ученицима и родитељима.

VII ***Библиотекар/нототекар/медијатекар*** има значајну улогу у стварању добрих читалачких навика, развијању културних и моралних вредности кроз одговарајућу литературу и ваннаставне активности, као и кроз КЈД. Развијање естетике као и личности у целини.

VIII ***Директор*** – обезбеђује, координира и организује деловање свих носилаца васпитног рада у Школи, укључујући и ученике. Тај задатак директор остварује годишњим планирањем и програмирањем васпитног рада, праћењем реализације предвиђених задатака и активности, као и предузимањем правовремених и примерених мера у одређеним ситуацијама.

Остваривање програма васпитног рада обезбеђује се на следеће начине:

I Програм васпитног рада Школе постаје саставни део Годишњег плана рада Школе, а његова конкретизација се врши уграђивањем планираних активности у планове рада свих субјеката у Школи.

II Кроз наставу и програме наставних предмета, преко програмских садржаја врши се васпитни утицај на ученике. У припремама за час један од битних делова су и васпитни циљеви и задаци. Правилним планирањем ових циљева и задатака, њиховом реализацијом и анализом оствареног, сваки наставник може битно допринети изграђивању ученика као здраве и моралне личности. Садржаји програма веронауке и грађанског васпитања пружају додатну могућност да се васпитни задаци остваре на вишем нивоу.

III Остваривање циљева и задатака васпитног рада кроз рад одељењске заједнице. Одељење мора бити јединствена, радна и друштвена група, у којој ученици, уз већу или мању помоћ наставника, планирају и програмирају свој рад, расправљају о свим битним питањима из живота и рада одељења, организују групно или појединачно укључивање у радне, хуманитарне, културне, спортске и друге акције које се организују у Школи или ван ње.

IV Остваривање циљева и задатака васпитног рада одељењског старешине.

V Остваривање циљева и задатака васпитног рада кроз ваннаставне активности. Школа планира, према захтевима постављеним законом, Програмским основама васпитног рада Школе и својим могућностима, различите ваннаставне активности. При томе се поштује принцип добровољности у смислу самосталног опредељивања ученика за оне облике делатности које највише одговарају њиховим способностима, склоностима и испољеним интересовањима.

VI У циљу остваривања овог облика рада остварује се сарадња Школе са родитељима ученика, локалном заједницом, Скупштином Града, Црвеним крстом, Савезом за физичко васпитање и другим институцијама.

VII Нототека/медијатека доприноси сарадњи, као и учешћу у великом делу активности и програма са наставницима, родитељима, ученицима,а у циљу остваривања васпитних задатака како у Школи тако и ван ње.

Програм здравствене превенције

Подручје рада	Садржај рада	Реализатор	Време реализације

Настава	Реализација садржаја: „Телесне вежбе и њихов утицај у разним областима“; Реализација садржаја: „Правилна исхрана тела“	Наставник Физичког васпитања.	Током године.
	Формирање ставова у погледу исхране.	Наставник биологије, Одељенски старешина.	Током године.
	„Добре и лоше навике у процесу развоја и раста“	Стручни сарадник: психолог, педагог, медијатекар	Током школске године.
Ваннаставне активности	I Сарадња са Домом здравља, школским лекаром.	Одељенски старешина, ПП служба.	Током године.
	II Предавања из области репродуктивног здравља.	Лекар, медицинска сестра.	Према договору.

Програм превенције болести зависности и малолетничке делинквенције

Област	Садржај	Носиоци реализације
Пушење	Између пушења и здравља нема дилеме, бирам здравље! Едукација ученика о штетности пушења.	ОС, ОЗ, ПП служба, наставник биологије, наставник физичког васпитања. Медијатекар са одговарајућом литературом.
Алкохол	Едукација ученика о штетности алкохола.	ОС, ОЗ, ПП служба, наставник биологије, наставник физичког васпитања. Медијатекар са одговарајућом литературом.
Наркоманија	Сарадња са Домом здравља, Разговор са леченим наркоманом, видео снимак, или трибина. Начини одбране од искушења.	ОС, ОЗ, ПП служба, здравствена служба. Полиција. Медијатекар са одговарајућом литературом.
Поремећаји у понашању	Интензивирање тимског рада наставника и стручних сарадника на реализацији васпитног рада; Сарадња са родитељима чија деца манифестују неки од облика поремећаја понашања; Сарадња са друштвеном средином, МУП, Центар за социјални рад, Ученички парламент, Дом здравља; Праћење укључености ученика у слободним	Наставници, ОС, ОЗ, педагог, психолог.

	активностима у школи и активностима ван школе.	

Планови и програми ученичких организација

Програм одељенске заједнице

Све одељенске заједнице дужне су да реализују следеће задатке:

- да изврше избор одбора одељењске заједнице, комисије и утврде конкретна задужења чланова (септембар);
- да се утврде задаци комисија и врши редовно контролу извршавања задатака (током целе школске године);
- организују разна социометријска мерења у сарадњи са одељењским старешином - предузимати мере у случајевима одбачених и изолованих ученика;
- прате успех сваког појединца и одељења, и у случајевима када је потребно предузимати конкретне мере - током целе школске године;
- користећи што разноврснији материјал и облик рада реализују све обавезне теме из области менталне хигијене, заштите и унапређења животне средине, васпитања за хуман однос међу половима, другарства, толеранције и саосећања, поштовања једни других, професионалне оријентације и реализације задатака на здравственој заштити;
- обележити све значајније датуме и укључити се у акције радног и хуманитарног карактера;
- пратити начин провођења слободног времена ученика и извршити укључивање ученика у ваннаставне активности у школи и ван школе (током целе школске године);
- организовати разне облике сарадње са другим школама, јавним установама, привредним субјектима;
- пратити изостајање ученика са наставе и предузимати мере у случају недоласка у школу;
- подстицати на сарадњу и конструктивно решавање сукоба;
- пратити примену Правила о понашању ученика, родитеља и наставника;
- пратити програм здравственог васпитања ученика;
- оспособљавање ученика за рад у ученичком парламенту.

Ученички парламент

АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ
Избор представника одељења (кандидатура, избори).	Прва половина септембра
Конституисање ученичког парламента.	Трећа недеља септембра
Избор руководства Парламента.	Седница парламента
Упознавање чланова *Парламента* са законским оквиром деловања парламента, са правима и дужностима чланова; упознавање са нормативним актима школе (*Статут*; *Програм рада школе*); *Законом о основама система* (део који се односи на ученике); *Правилником о понашању ученика*; *Пословником о раду парламента* и сл.	Седница парламента
Испитивање потреба ученика одељења – предлога ученика важних за рад *Парламента.*	Седница парламента
Израда и усвајање *Програма рада Ученичког парламента.*	Седница парламента
Учествовање у организацији Дечје недеље. Спортски дан.	Почетак октобра

Први класификациони период (представници Парламента присуствују седницама одељенских већа).	Крај октобра
Предлог коришћења медијатечког простора.	У току првог полугодишта
Рад са члановима *Парламента* о начинима доношења одлука, преузимању одговорности, тимском раду и планирању акција.	Октобар, децембар, април
Кретање у школском простору. *Међународни дан толеранције Светски дан деце Дан Конвенције о правима детета*	новембар
Дан борбе против сиде Болести зависности – трибина	Почетак децембра
Крај првог класификационог периода (представници Парламента присуствују седницама одељенских већа).	Крај децембра
Прослава Светог Саве	Јануар
Прављење вебсајта *Ученички парламент*. Учествовање у организацији Дана школе.	Фебруар
Светски дан воде, Опремање кабинета и ходника.	Март
Трећи класификациони период (представници Парламента присуствују седницама одељенских већа).	Крај марта, почетак априла
Светски дан здравља; *Презентација школе*; *Професионална оријентација*; *Спортске активности*.	Април
Чување и заштита животне средине; Професионална оријентација – трибина.	Мај
Последњи класификациони период (представници Парламента присуствују седницама одељењских већа).	Мај - јун
Матурски испити, Матурско вече.	Јун
Светски дан музике.	Јун
Културно-забавни живот ученика – осмишљавање активности.	Током године
Предлози за осавремењивање наставе.	Током године
Анализа рада Ученичког парламента – екстерна и интерна евалуација.	Јун

План и програм рада са талентованим и надареним ученицима

Даровитост је високо развијена способност, било општа, било нека специфична, која омогућава натпросечна постигнућа у одређеном конкретном подручју. Таленат је даровитост у једном ужем подручју, музички таленат. Рад са даровитим ученицима се одвија кроз следеће етапе:

ИДЕНТИФИКАЦИЈА

Прво је потребно сензитивирати и обучити наставнике за препознавање таквих ученика и сигнализирати одељењском старешини, родитељу, ПП служби и Стручном тиму за инклузивно образовање.

- Могуће кроз чек листе – укључују се наставници, одељењске старешине, родитељи, ученици, стручни сарадници;
- Селекција – кроз психолошке тестове, тестове знања.

ОБРАЗОВНА РЕШЕЊА:

- Обогаћивање програма и диференцијација курикулума - било кроз индивидуализацију, било кроз ИОП 3 (процедура се изводи у складу са законским документима и налази се у документацији Стручног тима за инклузивно образовање);

- Када се изврши идентификација надарених/талентованих ученика и одреди се степен/ниво на коме ће се радити са њима, планиране активности могу бити следеће, зависно од конкретног случаја:

ВАН РЕДОВНЕ НАСТАВЕ

- слободне активности; додатна настава; интерна и друга такмичења; летње школе, семинари-радионице, екскурзије.

У РЕДОВНОЈ НАСТАВИ

- Прилика да брже прође кроз базично градиво,
- Самосталан истраживачки рад,
- Рад са ментором,
- Сложенији задаци, нерутински задаци, виши нивои знања, висока индивидуализација,
- Задаци који су блиски ономе што заиста раде стручњаци из датог домена коришћења аудио-визуелних и других стимулативних материјала у настави,
- Едукативни излети и посете различитим институцијама; гостујући предавачи,
- Флексибилни временско-просторни услови за рад,

При свему томе, потребно је на нивоу школе, а свакако и код сваког наставника подстицати ауторитет који се гради на експертизи, а не на позицији моћи. Кад ученика развијати доживљај да се његове способности виде, цене и подржавају, пружати му прилику да комуницира са својим интелектуалним вршњацима.

МОТИВИСАЊЕ НАПРЕДНИХ И ТАЛЕНТОВАНИХ УЧЕНИКА

- добијање одређених повластица (награде) за резултате на такмичењима, за учешће на разним манифестацијама, фестивалима... или изузетне резултате у неком другом облику активности;
- јавно похваљивање на сајту школе или неким другим медијима, укључивање у презентацију школе;
- вршњачка едукација – постављање талентованих у улогу оних који и сами едукују друге ученике: вођење часа, учешће на Сајму образовања, наступи у виду мини-концерата или као гост познатих музичара, групно музицирање, екскурзије, посете.

Програм рада школске нототеке/медијатеке

Садржај рада		Начин реализације	Време реализације
1.	**Планирање и програмирање рада**		
	Израда годишњих и месечних (оперативних) планова рада	Библиотекар, Нототекар/медијатекар	Јун, август, децембар
	Израда финансијског плана потреба и плана стручног усавршавања	Библиотекар, Нототекар/медијатекар	јун, август
2.	**Непосредни рад са ученицима**		
	Час упознавања са радом нототеке/медијатеке	Библиотекар, Нототекар/медијатекар	септембар
	Систематско обучавање ученика за самостално коришћење извора знања.	Библиотекар, нототекар/медијатекар	Током школске године

	Помоћ ученицима при избору литературе и друге грађе.	Библиотекар, нототекар/медијатекар у сарадњи са наставницима	Током школске године
	Помоћ ученицима у правилном коришћењу енциклопедија и одабиру литературе за израду семинарских и матурских радова	Библиотекар, Нототекар/медијатекар	У току школске године
	Навикавање ученика на правилно опхођење са књижевном и некњижевном грађом, на њено чување и заштиту.	Библиотекар у сарадњи са наставницима Српског језика и књижевности	Током школске године
3.	**Сарадња са наставницима и стручним сарадницима**		
	Утврђивање годишњег плана рада лектире.	У сарадњи са настваницима Српског језика и књижевности	Септембар
	Евиденција о ученицима који нису раздужили књиге.	Сарадња са одељенским старешинама; обавештења; опомене	Мај-јун
	Обезбеђење књижне грађе из стручних предмета.	У сарадњи са стручним већима и стручним сарадницима.	У првом полугодишту
	Одабирање и припремање литературе за ваннаставне облике рада и такмичења.	Нототекар/медијатекар у сарадњи са руководиоцима секција	Током школске године
4.	**Библиотечко-нототечко/медијатечка-информатичка делатност**		
	Информисање корисника школске библиотеке и нототеке о ново издатим књигама и стручним часописима.	Библиотекар, нототекар/медијатекар; извештај	Током школске године
	Сређивање књижног и некњижевног фонда библиотеке, нототеке/медијатеке.	Библиотекар, нототекар/медијатекар у сарадњи са ученицима (секција)	Током школске године
	Припремање тематских изложби.	У сарадњи са стручним већима, руководиоцима секција поводом организације прославе Светог Саве и других манифестација	Током школске године
	Вођење	Библиотекар, нототекар/медијатекар, у	Током школске

	библиотечког пословања: инвентарисање, сигнирање, каталогизација, класификација.	сарадњи са ученицима СМШ (секција) и проф. Информатике.	године
5.	**Културна и јавна делатност**		
	Припремање и организовање културне активности Школе.	У сарадњи са стручним већима, руководиоцима секција	Током школске године
	Сарадња са градском библиотеком и другим школским библиотекама, као и установама културе и науке.	Библиотекар, нототекар/медијатекар, у сарадњи са ученицима и наставницима.	Током школске године
6.	**Остале активности**		
	Учешће у раду Стручних органа школе.	Присуство седницама, састанцима, активима.	Током школске године
	Сарадња са родитељима; упознавање са радом нототеке/медијатеке, литературом...	Нототекар/медијатекар у сарадњи са директором и наставницима	Састанци Савета родитеља(септембар, октобар), родитељски састанци по позиву наставника (прво полугодиште)
	Сарадња са стручним институцијама (издавачким кућама, културним установама).	Библиотекар, нототекар/медијатекар у договору са директором и помоћником.	Током школске године
	Стручно усасвршавање.	Учешће на семинарима; праћење издавачке делатности, посете сајмовима књига, учешће у раду удружења библиотекара/нототекара/медијатекара, присуство презентацијама књига и сл, посете домаћим и страним библиотекама/медијатекама/нототекама...	Током школске године

ПРОГРАМ СТРУЧНИХ ОРГАНА, ТИМОВА И ПЕДАГОШКОГ КОЛЕГИЈУМА

Програм рада наставничког већа

	Садржај рада	Време реализације	Носиоци активности
1	ИЗРАДА И ПРЕДЛАГАЊЕ ГОДИШЊЕГ ПЛАНА РАДА ШКОЛЕ И УСВАЈАЊЕ 1.1 Услови рада школе; 1.2 Програм образовно-васпитног рада и подела послова и задатака у оквиру 40-часовне радне недеље; 1.3 Педагошки рад и руковођење и програми стручних органа: директора, помоћника, педагога и психолога; 1.4 Стручни и истраживачки рад – програми стручног усавршавања наставника и сарадника и самосталних истраживачких пројеката школе; 1.5 Организовања живота и рада школе.	До 15.09. 11.09. Од 20.08. до 09.09. До 10.09. До 10.09. До 01.09.	Директор, Помоћник; Педагог; Педагог, Помоћник; Педагог, Директор; Помоћник директора, Педагог; Директор
2	ОРГАНИЗОВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПРИМЕНЕ ПЛАНА И ПРОГРАМА 2.1 Организовање праћења образовно-васпитних активности према програму педагога; 2.2 Организовање мера за унапређивање наставних и ваннаставних активности; 2.3 Предузимање мера за унапређивање наставних и ваннаставних активности; 2.4 Вођење одговарајуће педагошке документације у вези праћења, вредновања и израде анализа и извештаја	Током школске године X, XII, III, VI	Директор, Помоћник, Педагог, Наставничко веће Директор, Помоћник
3	УТВРЂИВАЊЕ УСПЕХА УЧЕНИКА И РЕЗУЛТАТА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА 3.1 Сакупљање података и израда статистичких показатеља о резултатима успеха ученика; 3.2 Примена објективних инструмената вредновање, интерпретације, доношење закључака и предлога мера за следећу школску годину; 3.3 Одлучивање и примена педагошких мера према ученицима.	Крај наставног периода	Помоћник, Педагог, Директор, Наставничко веће
4	ОДЛУЧИВАЊЕ О УПОТРЕБИ УЏБЕНИКА И ПРИРУЧНИКА 4.1.Консултовање са законским актима (шта је прописано) 4.2. Предлог већа за додатну литературу 4.3.Усаглашавање наставника истог предмета о коришћењу уџбеника истог или различитог аутора	VI, VIII	Стручна већа, Педагошки колегијум у сарадњи са нототеком-медијатеком
5	ПРЕДЛАГАЊЕ ПЛАНА ОПРЕМАЊА ШКОЛЕ НАСТАВНИМ СРЕДСТВИМА 5.1.Потребе по већима и службама 5.2.Финансијски план набавке	На почетку школске године, током године, или	Наставничко веће, Директор

		на крају школске године.	
6	ТЕМЕ ЗА СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ 6.1 Портфолио ученика – каријерно вођење и саветовање ученика; 6.2 Активно слушање као метода успешне комуникације.	 X II	Стручна служба
7	ДАВАЊЕ МИШЉЕЊА О НАСТАВНИЦИМА ПОЧЕТНИЦИМА	Током године	Директор, Стручна већа.
8	ОРГАНИЗОВАЊЕ И ПРАЋЕЊЕ САРАДЊЕ СА РОДИТЕЉИМА И ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ	Током године	Савет родитеља
9	АНАЛИЗА РАДА НАСТАВНИКА, СТРУЧНЕ СЛУЖБЕ И СТРУЧНИХ ОРГАНА 9.1.Подношење извештаја	I, VI, VIII	Педагошки колегијум, Наставничко веће
10	ДАВАЊЕ МИШЉЕЊА О КАЛЕНДАРУ РАДА	VIII	Наставничко веће
11	ИЗРАДА И ДОНОШЕЊЕ КАЛЕНДАРА РАДА 11.1.Прикупљање предлога од стручних већа 11.2.Усаглашавање датума и коришћења простора	VIII	Помоћник
12	РАСПОДЕЛА ПОСЛОВА И ЗАДУЖЕЊА ЗА НАСТАВНИКЕ И СТРУЧНЕ САРАДНИКЕ, ИМЕНОВАЊЕ ОДЕЉЕНСКИХ СТАРЕШИНА	VI, VIII	Директор, Наставничко веће

Програм рада одељенског већа

САДРЖАЈ	ВРЕМЕ	НАПОМЕНА
ПЛАНИРАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ		
Програмирање унапређења васпитног рада одељења.	Август	Седница ОВ
План допунског, додатног образовно-васпитног рада и слободних активности.		
План културних активности.		
План екскурзија и излета.		
Програм рада одељенског већа.		
Утврђивање распореда писмених школских, домаћих и контролних задатака и других захтева наставника.		
ПРАЋЕЊЕ И УНАПРЕЂИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА		
Корелација наставних садржаја појединих наставних предмета.	Септембар	Анализа наставног садржаја
Праћење непосредног рада и оцењивање ученика (примена инструмената објективног типа).	Током године	Анализе рада и дискусије
Координирање рада свих наставника у циљу подизања квалитета и квантитета знања ученика у одељењу.	Током године	
Праћење оспособљености ученика за самостално учење.	Током године	Систематско посматрање
САГЛЕДАВАЊЕ РАДА УЧЕНИКА		
Анализа успеха ученика.	Тромесечје,	Анализа и

Похваљивање и васпитно-дисциплинске мере.	Крај полугодишта, крај трећег тромесечја, крај године.	извештај ОВ.
Оцењивање владања.		
Анализа васпитног рада одељења.		
Рад одељенске заједнице, врсте активности и ниво ангажованости ученика.		
САРАДЊА СА РОДИТЕЉИМА		
Изналажење нових и ефикаснијих облика сарадње са родитељима.	Септембар	Седница ОВ
Планирање разговора родитеља и предметних наставника.	Септембар	
Договор о родитељским састанцима.	Током године	
Анализа сарадње и мере за њено унапређење.		
АНАЛИЗА РЕАЛИЗАЦИЈЕ		
Редовна настава.	Тромесечје, полугодиште, крај	Седница ОВ
Слободне активности.	Крај године	
Изборни програм.		
Допунски образовно-васпитни рад.		
Додатни образовно-васпитни рад.		
Анализа извршених излета и екскурзија.		
Програм рада одељенског већа.		

Стручна већа

1.	СТРУЧНО ВЕЋЕ КЛАВИРСКИ ОДСЕК – руководилац – Нина Ботић
2.	СТРУЧНО ВЕЋЕ ГУДАЧКИ ОДСЕК – руководилац – Александра Ђорђевић
3.	СТРУЧНО ВЕЋЕ ДУВАЧКИ ОДСЕК – руководилац – Јелена Влаовић
4.	СТРУЧНО ВЕЋЕ ОДСЕК ХАРМОНИКА – руководилац – Јелена Страценски
5.	СТРУЧНО ВЕЋЕ ТРЗАЧКИ ОДСЕК – руководилац – Марко Ђуричић
6.	СТРУЧНО ВЕЋЕ ЗА ТЕОРЕТСКЕ ПРЕДМЕТЕ ОСНОВНА ШКОЛА – руководилац Марија Исаиловић
7.	СТРУЧНО ВЕЋЕ ЗА ТЕОРЕТСКЕ ПРЕДМЕТЕ СРЕДЊА ШКОЛА – руководилац – Јелена Јовић
8.	СТРУЧНО ВЕЋЕ ЗА ОПШТЕОБРАЗОВНЕ ПРЕДМЕТЕ СРЕДЊА ШКОЛА – руководилац Стеван Ребачек

Програм рада стручних већа

Активност	Време
Програм рада стручног већа	Август - Септембар
Подела часова, задужења образовно-васпитног рада	
Разматрање наставних планова и програма за текућу годину	
Израда распореда	

1. Праћење и унапређивање васпитног и наставног рада

Договор о набавци наставних средстава.	Септембар
Корелација наставних садржаја за праћење напредовања ученика и уједначавање критеријума оцењивања	Током године

Оспособљавање и усавршавање у примени савремене технологије образовно-васпитног рада.	
Коришћење савремених метода, поступака и средстава рада.	
Међусобне посете часовима и размена искустава.	
Сарадња свих чланова наставничког већа.	
Праћење и анализа реализације задатака на унапређивању наставног и васпитног рада.	
Припрема и спровођење такмичења.	
Припреме за обављање матурских и завршних (годишњих) испита.	
Припреме за организацију јавних и интерних часова, смотри.	
Праћење и анализа слободних активности	
Анализа успеха ученика у претходној школској години.	Август - септембар

2. Стручно усавршавање

Индивидуално стручно усавршавање - договор о похађању акредитованих семинара (предлог чланова Стручног већа који се упућују на стручне семинаре).	Током године
Интерно стручно усавршавање – документ о вредновању интерног стручног усавршавања (бодови).	
Набавка стручне литературе.	
Размена искустава са стручним активима других школа.	
Предавања на договорену тему (члан стручног актива, стручни сарадници).	
Пружање помоћи у раду наставницима почетницима.	
Учешће у пројектима школе.	

3. Анализа реализације

Анализа рада стручних већа – извештај о самовредновању у оквиру већа.	Јун - август
Анализа постигнутих резултата у наставном процесу.	
Анализ Наставн ог плана и програма.	
Анализа Стручног усавршавања.	
Анализа резултата такмичења.	
Анализа резултата слободних активности.	
Евалуација програма рада стручних већа.	

Стручни активи

1.	СТРУЧНИ АКТИВ ЗА РАЗВОЈНО ПЛАНИРАЊЕ – руководилац Милош Матић
2.	СТРУЧНИ АКТИВ ЗА ИЗРАДУ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА – руководилац Стеван Ребачек

Програм рада стручних актива

Активност	Носилац реализације	Време
Формирање, верификација актива.	стручни актив	септембар
Програм рада стручног актива.	руководилац	VIII - IX

Избор етида и лествица за испит технике.	актив	август
Разматрање и усвајање термина и програма за испите технике.	актив	октобар
Разматрање и усвајање термина и програма за годишње испите.	актив	март
Праћење напредовања ученика и уједначавање критеријума оцењивања на испитима.	чланови актива	током године
Усаглашавање наставника у одабиру литературе за наставу (обавезна и помоћна)	Чланови актива са нототекаром	август, септембар
Организација и вођење јавних часова.	задужени члан актива	током године
Анализа наступа ученика на јавним часовима.	чланови актива, стручна служба	месечно
Организација јавних часова на нивоу разреда и одсека са одређеном темом у циљу интерног стручног усавршавања наставника.	чланови актива, тим за поршку ученика, одељенске старешине, родитељи	током године
Организација преслушавања ученика који учествују на такмичењима, фестивалима, концертима, светским конференцијама.	руководилац	током године
Анализа постигнутих резултата ученика.	чланови актива	јануар, јун
Организација размене наших ученика и ученика других школа у земљи и ван ње.	руководилац	током године
Индивидуално стручно усавршавање - договор о похађању акредитованих семинара.	чланови актива, тим за стручно усавршавање	током године
Предавања на договорену тему.	члан стручног актива, стручни сарадници	током године
Организовање огледних часова.	чланови актива	током године
Пружање помоћи у раду наставницима почетницима.	чланови актива	током године
Евалуација рада стручног актива.	руководилац	јануар, јун

Педагошки колегијум

	ЧЛАНОВИ
1.	Бојан Јовановић – директор школе
2.	Милош Матић – руководилац Стручног актива за Развојно планирање
3.	Стеван Ребачек – руководилац Стручног актива за Школски програм
4.	Стеван Ребачек – руководилац Стручног већа за Општеобразовне предмете у средњој школи
5.	Јелена Јовић – руководилац Стручног већа за Теоретске предмете у средњој школи
6.	Нина Ботић – руководилац Стручног већа Клавира
7.	Марко Ђуричић – руководилац Стручног већа Трзача
8.	Александра Ђорђевић – руководилац Стручног већа Гудача
9.	Јелена Влаовић – руководилац Стручног већа Дувача

10.	Јелена Страценски – руководилац Стручног већа Хармонике
11.	Марија Исаиловић – руководилац Стручног већа Теоретских предмета у основној школи
12.	Љиљана Опачић – педагог школе

Програм рада педагошког колегијума

Активност	Учесници	Одговорна особа	Време
Верификација Педагошког колегијума	Наставничко веће.	директор	До 15.септембра
Самовредновање и вредновање рада школе	Тим за самовредновање рада школе – Стручна већа.	директор	септембар, јун
Утврђивање резултата рада ученика и владања на нивоу школе	Стручна већа, Одељенско и Наставничко веће.	директор	на крају првог и другог полугодишта
Анализа рада ученика који су укључени у инклузивно образовање	Стручни актив наставника инклузивног образовања.	директор	на крају првог и другог полугодишта
Праћење остваривања циљева образовно- васпитног рада	Педагошки колегијум, Тим за самовредновање.	директор	током године
Припреме за извођење матурских и завршних испита.	Стручна већа.	директор	мај
Израда плана стручног усавршавања наставника и стручних сарадника	Чланови Педагошког колегијума – Тим за стручно усавршавање.	директор	септембар
Разматрање и доношење документа о вредновању интерног стручног усавршавања	Стручна већа, Чланови Педагошког колегијума - Тим за стручно усавршавање.	директор	током године
Евалуација рада Педагошког колегијума	Педагошки колегијум.	директор	полугодишње

Тимови у школи

1.	ТИМ ЗА ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ
2.	ТИМ ЗА САМОВРЕДНОВАЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ РАДА ШКОЛЕ
3.	ТИМ ЗА МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈУ НАСТАВЕ
4.	ТИМ ЗА ЗАШТИТУ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА, ЗАНЕМАРИВАЊА И ЗЛОСТАВЉАЊА
5.	ТИМ ЗА СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ У ШКОЛИ
6.	ТИМ ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ ЈАВНИХ ЧАСОВА
7.	ТИМ ЗА ЗАШТИТУ И БЕЗБЕДНОСТ ДЕЦЕ, УЧЕНИКА И РАДНИКА ШКОЛЕ
8.	ТИМ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНУ ОРИЈЕНТАЦИЈУ И КАРИЈЕРНО ВОЂЕЊЕ И САВЕТОВАЊЕ УЧЕНИКА

Ученички тимови

1.	ТИМ ЗА ЗАШТИТУ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА, ЗАНЕМАРИВАЊА И ЗЛОСТАВЉАЊА
2.	ТИМ ЗА ВРШЊАЧКУ ЕДУКАЦИЈУ

Глобални план тимова

АКТИВНОСТ	**ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ**
Формирање тима	септембар
План рада тима	септембар
Реализација плана	током године
Извештаји	квартално
Евалуација	јун

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА КОЈИ УТИЧЕ НА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД

У периоду до 2022. године једна од приоритених области развојног плана Школе је ЕТОС. На основу извршеног самовредновања рада школе, као и на основу специфичне делатности школе – култура, уметност и јавно информисање, сматрамо да у оквиру кључне области ЕТОС требало би да перманентно радимо на квалитеној сарадњи на релацији: наставник – учитељ – родитељ - школа, то јест да партиципацију и учествовање родитеља у школи подигнемо на један виши ниво, тако да смо као основни развојни циљ одредили: Ефикаснију комуникацију на релацији **родитељи – ученици – наставници – школа**.

Развојни циљ	**Задаци**	**Активности**	**План евалуације**	
Ефикаснија комуникација на релацији родитељ – ученик – наставник – школа	Организовање заједничких трибина на којима ће учествовати родитељи, ученици и наставници.	а) Анкетирање родитеља у погледу тема за које су заинтересовани, а везане су за васпитање, образовање и рад школе; б) прикупљање и обрада резултата анкете; в) израда плана организације трибина на теме које су произашле из анкете; г) реализација трибина и предлози за унапређење рада школе.	**Критеријум успеха:**	Одржано 4 трибине годишње на којима је учествовало 20 % родитеља.
			Инструменти:	Видео записи, извештаји, продукти.
			Носиоци активности:	Одељенске старешине, наставници, ученици, директор, стручни сарадници.
			Време:	Крај школске 2021. године.
	Укључивање родитеља у прославу последњег дана школе матураната	а) организовање састанака Савета родитеља на ову тему и договор око организације прославе; б) Обавештавање свих родитеља матураната; в) узимање учешћа родитеља у организацији (време, место, пригодан програм, храна...); г) реализација прославе уз учешће ученика, родитеља и наставника.	**Критеријум успеха:**	Сваке године се одржава прослава заједно са родитељима
			Инструменти:	Снимци, годишњак, евиденција у дневнику.
			Носиоци активности:	Родитељи, наставници, директор.
			Време:	Крај школске 2021. прва прослава.
	Обезбеђивање простора за	а) доношење одлуке о намени просторије за обављање	**Критеријум успеха:**	Опремљена просторија.

	индивидуалне разговоре	индивидуалних разговора са родитељима; б) израда списка потребног намештаја и наставних средстава; в) опремање просторија по израђеном списку.	**Инструменти:**	Снимак просторије
			Носиоци активности:	Наставници и ученици.
			Време:	Крај 2021.

ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ МАРКЕТИНГА

Програм школског маркетинга Музичке школе ''Петар Кранчевић'' у Сремској Митровици, има за задатак реализацију више активности у оквиру свог деловања, у складу са основним идејама новог Наставног плана и програма за основну школу, Наставног плана и програма за средњу школу, Школског програма, Годишњег плана рада школе и Школског развојног плана за период 2020-2024. година, а са циљем:

- ✓ *Активне улоге помагача и промотера побољшања услова рада у Школи, наставни процес*
- ✓ *Основног катализатора маркетингшке активности у остваривању побољшања просторног уређења школе и побољшања наставног и ваннаставног процеса*
- ✓ *Активне подршке у промовисању и унапређењу три нивоа образовања:*
  предшколски, основношколски и средњошколски

- ✓ *Анимације ученика завршних разреда основне школе за наставак школовања*
- ✓ *Анимације ученика општеобразовних школа за образовање у Музичкој школи*
- ✓ *Анимације полазника предшколских установа за почетак образовања у Музичкој школи*
- ✓ *Унапређења основних облика наставних и ваннаставних активности*
- ✓ *Базне подршке промоцији успеха ученика у савладавању наставних задатака и остваривању резултата на домаћим и међународним свечаностима фестивалског и такмичарског карактера*
- ✓ *Осмишљавања и активирања нових, неискоришћених васпитно образовних профила у предшколском, основном и средњошколском образовању*
- ✓ *Осмишљавања и активирања посебних делатности школе:*
  Образовање одраслих, рад са Ромском децом и децом са посебним потребама

- ✓ *Унапређења сарадње свих чинилаца активног живота школе:*
  наставни кадар, ученици, родитељи, локална заједница

- ✓ *Унапређења активне сарадње Школе са локалном заједницом, Градском управом, Школском управом, културним и образовним (предшколским, основношколским, средњошколским и академским) институцијама, и подизање на виши ниво активности*
- ✓ *Активне подршке културним манифестацијама у Граду као и снажна подршка истој*
- ✓ *Успостављања и промовисања сарадње са музичким школама у земљи и иностранству*
- ✓ *Успостављања и промовисања сарадње са образовним институцијама у земљи и иностранству, на вишем нивоу и са њиховим самосталним чиниоцима*
- ✓ *Успостављања и промовисања сарадње са институцијама културе од значаја за Републику Србију*
- ✓ *Успостављања и промовисања сарадње са институцијама културе у иностранству*
- ✓ *Реорганизовања, побољшања и промовисања сарадње са културним (музичким, издавачким, маркетингшким) организацијама у Републици*
- ✓ *Успостављање и промовисање сарадње са културним организацијама ван земље*
- ✓ *Успостављање и промовисање сарадње са манифестацијама озбиљне, џез, итд. музике, фестивалског карактера*
- ✓ *Успостављања и промовисања сарадње са позориштима и другим институцијама ван Града*

- ✓ *Рада на активирању и промовисању учешћа Школе у размени васпитно образовног процеса са акредитованим васпитним институцијама у иностранству; улагање и промовисање ресурса*
- ✓ *Помоћи при стручном усавршавању запосленог кадра*
- ✓ *Отварања, акредитације и промоције нових перспектива за усавршавање ученика и запосленог кадра у матичној установи*
- ✓ *Очувања, побољшања и промоције богате културно-јавне делатности Школе у сврху едукације пасивних и активних љубитеља музике, као и деце предшколских, основношколских и средњошколских установа*
- ✓ *Проширивања, промоције и проналажења нових видова културно-јавне делатности како у Граду тако и у Округу са акцентом на културну деконтаминацију мањих средина*
- ✓ *Очувања, промоције и усавршавања музичких манифестација фестивалског карактера а у организацији Школе*
- ✓ *Испитивања циљних група, вредновање резултата и осмишљавање нових фестивалских понуда, бијеналног карактера кроз бенефит за васпитно-образовни, социјални, друштвени и културни процес запослених, ученика и Града*
- ✓ *Свеукупног промовисања квалитета рада, људских ресурса (запослених и ученика), постигнутих резултата, краткорочних, средњорочних и дугорочних планова за развој и унапређење наставе, ресурса, улоге у друштву и средини а у ускоj повезаности са циљевима и задацима образовања, васпитања, Школског програма и Развојног плана школе (старог и новог)*

Програм школског маркетинга спроводиће се и прилагођавати у складу са:

- *Општим стањем у друштву и у васпитно обрзовном систему у Републици*
- *Финансијском подршком локалне самоуправе, Покрајине и Републике*
- *Логистичком подршком локалне самоуправе, Покрајине и Републике*
- *Доступности људских и осталих ресурса у школској 2019/2020. години*
- *Потребама васпитно - образовног процеса у самој Школи*
- *Могућностима проналажења свих видова подршке међу релевантим чиниоцима живота школе: запосленима, ученицима, родитељима, локалној самоуправи, Покрајини и Републици*

Реализација Програма ће се базирати на:

- ✓ ***Интерни маркетинг***
- ✓ ***Интерно/Екстерни маркетинг***
- ✓ ***Екстерни маркетинг***

ИНТЕРНИ *маркетинг подразумева рад на:*

- *Усавршавању (комуникационом, организационом, визуелном) постојећег,*
- *Промоцији, осмишљавању и доступности нових облика постојећих активности и процеса у васпитно-образовној установи и на свим нивоима активности*
- *Маркетингшкој, логистичкој и промотивној подршци остваривању нових видова активности у редовном наставном процесу на сва три нивоа образовања*

ИНТЕРНО/ЕКСТЕРНИ маркетинг подразумева рад на двосмерној сарадњи, двосмерној интелектуалној добити и усавршавању:

- ✓ *Унапређења активне сарадње Школе са локалном заједницом, Градском управом, Школском управом, културним и образовним (предшколским, основношколским, средњошколским и академским) институцијама, и подизање на виши ниво активности*
- ✓ *Осмишљавање, промоцију и медијско логистичку подршку интернет страници школе*
    - Промоција и унапређење постојећег портала
    - Осмишљавање и подршка новим активностима: видео презентације, база података, чет страна, блог страна, ваннаставне активности, електронски дневник, средства и нивои обавештавања, страна за бивше ученике као база за идеје, идејну и логистичку подршку активностима школе (АЛУМНИ асоцијација), итд.

ЕКСТЕРНИ маркетинг подразумева:

- ✓ ***Активну подршку културним манифестацијама у Граду као и снажна подршка истој уколико се адекватно одговори потребама школе***
    - Промоција
    - Маркетингшка и логистичка подршка
    - Учествовање
- ✓ ***Успостављање и промовисање сарадње са музичким школама у земљи и иностранству***
    - маркетингшка и логистичка подршка,
    - подршка ресурса у оквиру три нивоа образовања,
    - комуникација/усклађивање постојећег/размена/резултат
- ✓ ***Успоствљање и промовисање сарадње са образовним институцијама у земљи и иностранству, на вишем нивоу и са њиховим самосталним чиниоцима***
    - Комуникација (Музичке академије, Универзитети уметности, Приватни факултети, Академије)
    - Промоција наставних и ученичких ресурса
    - Промоција могућности
    - Промоција потреба
    - Промоција понуда и нивоа сарадње
    - Промоција и маркетингшко осмишљавање активности
    - Успостваљање сарадње
    - Размена интелектуалних добара
    - Медијско праћење и промовисање
    - Евалуација
- ✓ ***Успостављање и промовисање сарадње са институцијама културе од значаја за Републику Србију***
    - Комуникација (Музиколошки институт, САНУ, Матица Српска, Народна библиотека, Београдска филхармонија, Војвођанска филхармонија, Војвођански мешовити хор и остали у складу са могућностима)
    - Промоција наставних и ученичких ресурса
    - Промоција могућности
    - Промоција потреба
    - Промоција понуда и нивоа сарадње
    - Промоција и маркетингшко осмишљавање активности
    - Успостваљање сарадње
    - Размена интелектуалних добара
    - Медијско праћење и промовисање
    - Евалуација

- ✓ ***Успостављање и промовисање сарадње са институцијама културе у иностранству***
  - Комуникација (Музичке школе, Универзитети, Колеџи, Академије, Издавачке куће, Произвођачи инструмената, Репаратори музичких инструмената, донатори и др.)
  - Промоција наставних и ученичких ресурса
  - Промоција могућности
  - Промоција потреба
  - Промоција понуда и нивоа сарадње
  - Промоција и маркетингшко осмишљавање активности
  - Успостваљање сарадње
  - Размена интелектуалних добара
  - Медијско праћење и промовисање
  - Евалуација
- ✓ ***Реорганизовање, побољшање и промовисање сарадње са културним (музичким, издавачким, маркетингшким) организацијама у Републици***
- ✓ ***Успостављање и промовисање сарадње са културним организацијама ван земље***
  - Комуникација (Интернационална Музичка Омладина, Европа Кантат, Интернационална федерација за хорску музику, Пијанистичка удружења, Светски Омладински Оркестар, Интернационална такмичења различитог ранга и карактера и др.)
  - Промоција наставних и ученичких ресурса
  - Промоција могућности
  - Промоција потреба
  - Промоција понуда и нивоа сарадње
  - Промоција и маркетингшко осмишљавање активности
  - Успостваљање сарадње
  - Размена интелектуалних добара
  - Осмишљавање кампова, летњих и зимских школа, међународних трибина, итд.
  - Понуда ресурса
  - Медијско праћење и промовисање
  - Евалуација
- ✓ ***Успостављање и промовисање сарадње са манифестацијама озбиљне, џез, итд. музике, фестивалског карактера***
- ✓ ***Рад на активирању и промовисању учешћа Школе у размени васпитно образовног процеса са акредитованим васпитним институцијама у иностранству; улагање и промовисање ресурса***
  - Комуникација (Акредитивани програми за образовање одраслих и наставног кадра под стурчним руковођењем професора са иностраних колеџа, академија, универзитета, и др.)
  - Промоција наставних и ученичких ресурса
  - Промоција могућности
  - Промоција потреба
  - Промоција понуда и нивоа сарадње
  - Промоција и маркетингшко осмишљавање активности
  - Успостављање сарадње
  - Размена интелектуалних добара
  - Акредитација
  - Промоција усавршавања, обавеза и активности
  - Медијско праћење и промовисање
  - Евалуација

- ✓ ***Помоћ при стручном усавршавању запосленог кадра***
  - Промовисање могућности
  - Промовисање понуда
  - Логистичка подршка
  - Евалуација
- ✓ ***Отварање, акредитације и промоције нових перспектива за усавршавање ученика и запосленог кадра у матичној установи***
  - Комуникација
  - Испитивање могућности
  - Испитивање маркетингшке оправданости и потреба
  - Промоција наставних и ученичких ресурса
  - Промоција нових могућности
  - Промоција потреба
  - Промоција понуда и нивоа сарадње (ресурси људски, ученички, просторни...)
  - Промоција и маркетингшко осмишљавање активности
  - Елаборирање (промотивна и маркетингшка подршка)
  - Успостваљање сарадње
  - Промовисање и подршка организацији
  - Размена интелектуалних добара
  - Медијско праћење и промовисање
  - Евалуација
- ✓ ***Очување, побољшање и промоција богате културно-јавне делатности Школе у сврху едукације пасивних и активних љубитеља музике, као и деце предшколских, основношколских и средњошколских установа***
  - Комуникација
  - Промоција ресурса
  - Промоција могућности
  - Промоција потреба
  - Промоција понуда и нивоа сарадње
  - Промоција и маркетингшко осмишљавање активности
  - Успостваљање сарадње
  - Медијско праћење и промовисање
  - Евалуација
- ✓ ***Проширивање, промоција и проналажење нових видова културно-јавне делатности у Округу са акцентом на културну деконтаминацију мањих средина***
  - Комуникација (Мрежа обданишта, сеоске школе, школе за децу са посебним потребама, Дечије село у Сремској Каменици, Домови за незбринуту децу, популација Рома, итд.)
  - Промоција ресурса
  - Промоција могућности
  - Промоција потреба
  - Промоција понуда и нивоа сарадње
  - Промоција и маркетингшко осмишљавање активности
  - Успостваљање сарадње
  - Размена интелектуалних добара
  - Медијско праћење и промовисање
  - Евалуација
- ✓ ***Очувања, промоције и усавршавања музичких манифестација фестивалског карактера а у организацији Школе у складу са плановима унапред изнетим у поглављу „Планиране музичке манифестације у организацији школе“***
  - ''Фестивал гудача''- Стрингфест

- ''Вивковизија''
- Фестивал пијанизма
- „Viva la musica“ (Фестивал Солфеђа и Теорије музике)
- испитивање циљних група,
- вредновање резултата и
- осмишљавање нових фестивалских понуда, бијеналног карактера кроз бенефит за васпитно-образовни, социјални, друштвени и културни процес запослених, ученика и Града

✓ ***Сарадња са медијима***

- Штампани медији
- Радио и Телевизија

  На локалном, покрајинском и републичком нивоу!
- Интернет презентације: Званични сајт школе, Facebook, Youtube, Instagram, Myspace, Twitter

Евалуација ће се вршити у складу са потребама и реалношћу испуњавања предуслова за добро спровођење, а од стране:

✓ Директора школе
✓ Запослених
✓ Ученика
✓ Родитеља
✓ Школског одбора
✓ Заинтересованих чинилаца у обостраној сарадњи.

ПРАЋЕЊЕ ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Праћење остваривања школског програма ће се остварити кроз:

- Евалуација рада Стручних већа,

- Евалуација рада Стручних актива,

- Евалуација постигнућа ученика; исходи рада Одељенских већа,

- Евалуација реализације Развојног плана школе,

- Евалуација Посебних планова школе.

МУЗИЧКА ШКОЛА

„ПЕТАР КРАНЧЕВИЋ“

22000 СРЕМСКА МИТРОВИЦА

Адреса: Житни трг 28

Телефон: 022 / 639-061

E –mail: krancevic022@mts.rs

http://mskrancevic.edu.rs

Сремска Митровица М. П. *Председник Школског одбора*

Дана: 18.01.2021.

Деловодни број: ***Невена Ераковић***